Habari Ngema

New Testament in Mwani

Habari Ngema
New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mwani

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763

Contents

Matwaya	1
Maruku	67
Luka	106
Yahaya	180
Vitendo	232
waRoma	297
1 waKorintiyu	326
2 waKorintiyu	353
waGalata	371
waEfezu	381
waFilipi	392
waKolosayi	400
1 waTesalonika	407
2 waTesalonika	414
1 Timotiyu	418
2 Timotiyu	427
Titu	433
Filemoni	437
Waebraniya	439
Yakobu	463
1 Peduru	471
2 Peduru	479
1 Yahaya	484
2 Yahaya	492
3 Yahaya	494
Yuda	496
Ufunuri	499

Habari Ngema yereze
Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wenziwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyaakisowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuza mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

1 Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa
Daudi, ujukulu wa Iburahima. Eku ndi kufulatana ka rikolo
rake:
2 Iburahima kampongola Izaki,
Izaki kampongola Yankubu,
Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,
3 Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa Tamari;
Paresi kampongola Hesironi,
Hesironi kampongola Arama,
4 Arama kampongola Aminadabu,
Aminadabu kampongola Nashoni,
Nashoni kampongola Salmoni,
5 Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;
Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;
Obedi kampongola Yese,
6 na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.
Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya*.
7 Selemani kampongola Rehoboyamu,
Rehoboyamu kampongola Abiya,
Abiya kampongola Asa,
8 Asa kampongola Yehoshafati,
Yehoshafati kampongola Yoramu,
Yoramu kampongola Uziya,
9 Uziya kampongola Yotamu,
Yotamu kampongola Ahazi,
Ahazi kampongola Hezekiya,

---

* **1:6** Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpongoríwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.)

10 Hezekiya kampongola Manase,
Manase kampongola Amoni,
Amoni kampongola Yosiya,
11 Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekiwa Babiloniya†,
kampongola Yekoniya na wanduze.
12 Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,
Yekoniya kampongola Shealtiyeli,
Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,
13 Zerubabeli kampongola Abihudi,
Abihudi kampongola Eliyakimu,
Eliyakimu kampongola Azori,
14 Azori kampongola Zadoki,
Zadoki kampongola Akimu,
Akimu kampongola Elihudi,
15 Elihudi kampongola Eleazari,
Eleazari kampongola Matani,
Matani kampongola Yankubu,
16 Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa Mariyamu,
ampongore Insa, etiwa Almasihi.
17 Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi
vipita vizazi kumi na vine. Mwanzo wa Daudi mpaka
kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya vipita vizazi kumi na
vine. Na tangu ka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya
mpaka wakati wa Almasihi vipita vizazi‡ kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

18 Sambi, kupongoriwa ka Insa Almasihi§ kukuna javi:
Mariyamu mamaye Insa, kâpofiwa na Yusufu, falakini
saanamba kunlomba, Mariyamu kariwonerera emite
kwa nguvu ya Roho Takatifu, we! 19 Yusufu nlumake,
kwa kuwa mukweli na kutowa kusaka kumwanziri,
akanzimiya kumwasa kisiiri-siiri. 20 Falakini iye, paakiwaza
kutenda javire, kwa mpunde noure, laika wa Mola kanjira
akilota, akimwambira javi: "Yusufu ujukulu wa Daudi!
Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta waasaka
kupongola-yo ampongola kwa uwezo wa Roho Takatifu.
21 Iye ampongola mwana nlume na ujuzi umwite zina rake
Insa*, konta iye awavusha wanu wake nkati ya madambi
awo." 22 Basi piya vikuna ipate utimiziwe usowezi wasowere
Mola julu ya nabii†, akamba:

---

† **1:11** Mayahudi wasamisiwa Iziraeli wakiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha ámuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi. ‡ **1:17** Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine. § **1:18** "Almasihi" zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu. * **1:21** "Insa" mana ake "Nvushi". † **1:22** Ona Izaya 7:14.

23 “Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita,
ampongola mwana nlume,
na wamwita zina rake Emanueli,
mana ake: ‘Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.’ ”

24 Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyaam-
biriwe na laika wa Mola ire, akimpokerera nkawake. 25 Fala
aamwijiwe mpaka kampongola toto nlume. Na akimwita
zina rake Insa.

2

Wataalamu wa mashariki wantukuza Insa
1 Sambi, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya,
wakati Herodi* wawere nfalume, kwa mpunde noure wafika
Yerusalemu wataalamu† wakilawa upande wa mashariki,
wakamba: 2 “Apongoriwe nfalume wa Mayahudi-yo kan-
depi? Kamana tiwona nondwa yake paikiwala, ndimana
tija kuntukuza.” 3 Nfalume Herodi paasikire, kafazaika
pakulu sana na wanu piya wa Yerusalemu‡ wafazaika naye.
4 Akiwajumanisa piya walongozi wa dini na wanlimu wa
shariya wákiwatumikira wanu, akiwadairi: “Almasihi§ akuja
kupongoriwa ndepi?” 5 Ewo wakinjibu: “Betlehemu inti ya
Yudeya, konta vyandikiwa na nabii mmoja* javi:

6 ‘Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya,
auri ntoto fúti kati ya walongozi wa Yudeya,
konta kati ya uwe alawirira nlongozi,
akuja kusunga umati wangu Iziraeli.’ ”

7 Sambi Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-
siiri wakatini wayilawirire nondwa ire. 8 Ikisa akiwapereka
Betlehemu akamba: “Ukani, mukadadishi sana-sana kuhusu
toto-yo. Mukimmonerera, tumizani kunambira ipate nomi
nije nintukuze.” 9 Pawansikire nfalume ire, wakúka. Ona,
noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwalongoza mpaka
mahala paakiwa toto ire, ikimira. 10 Pawawonire nondwa
ire, watenda radi na wafurahi pakulu sana. 11 Nakufika
nnyumba, wammona toto ire pamoja na Mariyamu mamaye,
wakikokora mbere yake, wakintukuza. Kuno wakifungula
mali awo, wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a

* **2:1** Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba. † **2:1** Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa. ‡ **2:3** Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds. § **2:4** Eyi aya-yi “Almasihi” mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa. * **2:5** Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2.

nsandali. 12 Noparepare iwesukira ruhuya wasiludire ka
Herodi kure. Basi, kwa njira nyengine, wakiludira kwawo.

Kutira kuka Miswiri

13 Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu
julu ya ruhuya, akimwambira akamba: "Lamuka, nsukure
toto-yo pamoja na mamaye, utire uke Miswiri, ukekare
mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo amuu-
laye." 14 Iye akilamuka, akintwala toto ire pamoja na ma-
maye, usiku-usiku akilawa, akuka Miswiri. 15 Akikala nokure
mpaka Herodi akifwa, ipate vitimiziwe vyaambire Mola
julu ya nabii mmoja†, akamba: "Kulawa Miswiri nimwita
mwanangu."

Kuulaiwa ka wana watoto

16 Sambi, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu
ware, kakimiwa pakulu futi. Akitumiza kuwolaya wasimana
walume piya wa Betlehemu na wa kaya piya zíri karibu
nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na sawanamba
kufika, kwa kutunza muda waawadairire wataalamu ware.
17 Basi vikitimiziwa vyaasemire nabii Yeremiya‡ akamba:

18 "Shauti isikirika Rama,
kiriro na shuku pakulu,
Rakeli awaririra wanawe,
aasaka kunyamaziwa,
kamana awapo."

Kuludi Miswiri

19 Sambi, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika wa Mola
akinjira Yusufu Miswiri nokure julu ya ruhuya, 20 akamba:
"Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamaye, uke inti ya
Iziraeli,
konta wakisakula kumulaya-wo wafwa."
21 Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na mamaye,
wakingira inti ya Iziraeli. 22 Fala, paasikire kuwa Arkelau
kankumiliki Yudeya, kariti cewo ca Herodi wawaye, akopa
kuka noko. Na paakumbusiwe kwa nloto, akilawa akuka
makaya a Galileya. 23 Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa
Nazareti ipate vitimiziwe visemiwe na minabii kuwa: "Ak-
witiwa nNazareti§."

3

Yahaya mwenyé Koza

---

† **2:15** Ona Hozeya 11:1. ‡ **2:17** Ona Yeremiya 31:15. § **2:23** Epa mwandishi katumira "nNazareti" aari kumwamba Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo munu wakutula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21.

1 Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé Koza aki-
hubiri nlanga ra Yudeya, 2 akamba javi: "Tubiyani, kamana
ufalume wa binguni* uwa karibu!" 3 Kamana javi ndi vyaam-
biwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba javi:

"Shauti ya munu yankufula uto nlanga:
Ntengezereni Mola njira yake,
molosereni barabara yake yaasaka kupita."

4 Sambi, Yahaya mavazi ake ákiwa a mabururu a ngamiya,
ákivalanga ukanda† wa sambala nkiuno‡, na cakurya cake
cíkiwa mazorombe na ansali. 5 Nowo wakati-wo, wanu wa
Yerusalemu, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti jirani za
Yordani§ wakuka kwake iye, 6 newo wakoziwa neye mmuto
wa Yordani, kuno wakisema madambi awo.
7 Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu* wengi
wakija kwake woziwe, akiwambira: "Umwe kabila ya
manyoka! Nani akushongezereni kutira kukimiwa kusaka
kuja? 8 Basi, ipani visumo† vyakolota kutubiya. 9 Musiwaze
watupu kwamba: 'Tanawo baba, ndi Iburahima.' Konta nuk-
wambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo uwezo wakupin-
dula eya mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima. 10 Nepa
katana ituriwa fúti panzipe wa muti. Ndimana, kila muti
saupa visumo vyema usinjiwa, ukwefiwa pamoto.
11 Omi-pa nukozani na maji molote kutubiya. Fala ája
bandi ya omi kanawo uwezo pakulu koliko omi, iye omi sifãi
kusukula tamango zake. Noyo-noyoni akuja kukozani na
Roho Takatifu na moto. 12 Iye kisero ciwa mmakono mwake,
akuja kumariza kupepeta, ataya mpunga wake nkikuti, fala
membu akoca na moto sauzimika tena."

Koziwa ka Insa

13 Sambi, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto
wa Yordani akoziwe. 14 Fala Yahaya akinkataza, akamba:
"Omi ndi nisakula koziwa nowe, sambi ujaja nukoze omi?"
15 Insa akinjibu: "Kubali novyo sambi-pa! Kamana ndi vyav-
itijuzi ipate titimize piya shariya." Ndimana, akinkubali.
16 Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde nowo,
akifunguririwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho
wa Mwenyezimungu akimwisukira kamba pomba. 17 Apa!

---

* **3:2** "Ufalume wa binguni" mana ake, "ufalume mupya wa Mwenyezimungu" au "kutawala ka Mwenyezimungu". † **3:4** Au: "sintu". ‡ **3:4** Nabii Aliyasi ákivalanga kwa namuna moja. Ona 1 Nfalume 1:8. § **3:5** Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. * **3:7** "Mafarizeu na Masaduseu" ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. † **3:8** "Visumo" mana ake vitendo vyema.

Na shauti ya kulawa binguni ikisema: “Eyu ndi Mwanangu
wanimpenda, niwa radi naye.”

4

Kuyerereriwa ka Insa

1 Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu
palanga akayerereriwe na Ibilisi. 2 Pesire kufunga suku
arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola njala.
3 Cakúyerera ire akinfika karibu, akimwambira: “Kamba
kuwa Mwana wa Mwenyezimungu[*], sowerera mawe-ya
ataduke mikate.” 4 Fala iye akinjibu, akamba: “Vyandikiwa[†]
javi:

‘Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila
masemo a Mwenyezimungu.’ ”

5 Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalemu kaya
takatifu, akintula julu mahala parefu pakulu pa Nyumba
Takatifu, 6 akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa
Mwenyezimungu, refye pansi, kamana yandikiwa[‡]:

‘Awamuru malaika wake kuhusu uwe,
wakupokerera mmakono mwawo,
mawe asukulumize anta aba mulu wako.’ ”

7 Insa akimwambira: “Vyandikiwa[§] novyo javi:

‘Usimyerere Mola, Nlungu wako.’ ”

8 Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka
pamwango nrefu sana, akimolotera inti za ulumwengu
piya na ubora wa utajiri wawo. 9 Akimwambira: “Ukisujudi
ukinitukuza omi, vinu-vi piya nukupa.” 10 Insa akimwambira
akamba: “Lawa-pa, uka vyako, uwe Shetwani[*], konta
yandikiwa[†] javi:

‘Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza,
kuntumika iye yeka yake tu basi.’ ”

11 Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika
karibu, wakintumika.

---

[*] **4:3** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. [†] **4:4** Ona Kumbukumbu 8:3. [‡] **4:6** Ona Zaburi 91:11. [§] **4:7** Ona Kumbukumbu 6:16. [*] **4:10** Shetwani ndi zina rengine ra Ibilisi. [†] **4:10** Ona Kumbukumbu 6:13.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

12 Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya
Galileya. 13 Akisama Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu,
kaya íri nanyenje ya tanda‡, upande wa inti ya Zabuloni na
ya Naftali§, 14 ipate vitimiziwe visemiwe na nabii Izaya*,
akamba:

15 “Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda,
kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!
16 Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana,
wekáre nkati ya inti na kati ya kinviri ca kifo, nuru iwazunguriza.”

17 Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza,
akamba: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni uwa
karibu.”

Wanafunzi wakwanza wa Insa

18 Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu, munu na nduye: Ansumani etiwa Peduru,
pamoja na nduye Andere, wakitaya nyavu ntanda mure
konta wákiwa wavuvi. 19 Akiwambira: “Nifulateni omi, nukutendani kuwa wavuwi-wanu.” 20 Mpunde noure, nakwasa
nyavu zire, wakinfulata. 21 Nakuka mbere, akiwawona wanu
wengine, munu na nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu,
pamoja na Yahaya, nduye Yakobu. Wákiwa mungalawa na
wawa yawo Zebedeyu, wakiwanza nyavu zawo. Insa akiweta, 22 newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa
yawo, wakinfulata.

Kazi ya Insa Galileya

23 Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga†
mwawo kupita akifunda. Akereza Habari Ngema ya ufalume
wa Mwenyezimungu, na akiponesa ulwere piya na maradi
piya a wanu ware. 24 Kusifiwa kwake kusikirikana piya inti
ya Siriya. Wakija nawo kwake iye piya walwere wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa na mashetwani,
wa visalasala na wakuremala, neye akiwaponesa. 25 Wanu
wengi wakinfulata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalemu,
Yudeya pamoja na ng'ambu nyengine ya Yordani.

5

Utuba pamwango

‡ **4:13** “Tanda” epa ndi Tanda ra Galileya. § **4:13** Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali, wana wa Yankubu. * **4:14** Ona Izaya 9:1,2. † **4:23** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

1 Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na wanafunzi wake wakuka wakijumana naye.

Furaha yakweli

2 Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:
3 "Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zawo*
kamana ufalume wa binguni† ndi wawo.
4 Heri ndi wenye kulalamika,
kamana wakuja kunyamaziwa.
5 Heri ndi wenye kurinyenyekeya,
kamana wakuja kuwa wenye ardhi.
6 Heri ndi wenye njala na nyotwa ya shariya,
kamana wakuja kwikutisiwa.
7 Heri ndi wenye utungu,
kamana newo wawoneriwa utungu.
8 Heri ndi wenye moyo swafi,
kamana wakuja kummona Mwenyezimungu.
9 Heri ndi wenye kupatanisa wanu,
kamana wakwitiwa wana wa Mwenyezimungu.
10 Heri ndi wenye kuhudiwa kwa sababu ya haki,
kamana ufalume wa binguni ndi wawo.
11 Heri kwenu wakati wamwiniwa,
na wamwandibiwa,
na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
kwa sababu yangu omi!
12 Furahini na muwe radi pakulu, kamana thawabu yenu ndi
ulu mbinguni. Kamana novyo ndi vyawandibiwe minabii
wapitire kábula ya umwe."

Munyu na nlangaza

13 Insa akizidi kusema javi: "Umwe ndi munyu mu-
lumwengu-mu! Munyu ukilamwa, cílungiriwa kinani? Auna
nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu, uluwatiwa na wanu.
14 Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yakujengiwa
pajulu ya mwango aifisiwa. 15 Hapana munu akoréza
kandiyeru kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya meza,
iwamwarikire wanu piya wári nnyumba. 16 Kwa namuna
moja novyo, ulangare nlangaza wenu mbere ya wanu, ipate
wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba wenu ári mbin-
guni."

Kuhusu shariya

* **5:3** "Wenye kuriwona usikini roho zawo" mana ake ndi wanu wari-wona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridãi mbere ya Mwenyezimungu. † **5:3** Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu.

17 Cengine Insa kawambira kaamba: “Musidanizire kamba
nija kufuja shariya za Taureti au vyawakifunda minabii.
Sijire kuvunja, ila nija kutimiza. 18 Nukwambirani kweli
kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo fataha wala
shada isaka kulaviwa nTaureti mpaka vinu piya vitimiziwe.
19 Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zi, anta iwe noto moja
tu basi, na kuwafunda wenziwe watende novyo, akuja ku-
woniwa ntoto futi nkati ya ufalume wa binguni. Falakini
afuláta ezi ámuri-zi kuno akifunda, akuja kuwoniwa nkulu
nkati ya ufalume wa binguni. 20 Basi, nukwambirani kuwa
shariya yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya
na Mafarizeu, amwingira futi ufalume wa binguni.”

Mambo a kukimiwa

21 Kawambira tena javi: “Musikira vyawambiriwe‡
wámida, ‘Usiulaye. Olaya onse, imbidi ahukumiwe.’
22 Falakini omi nukwambirani kuwa piya-mwe mwenyé
kunkimwira mwenziwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé
kunkejeli mwenziwe, imbidi oke kumilandu. Mwenyé
kumwita mwenziwe ‘zozo’, imbidi oke motoni. 23 Sambi,
ikiwa kwankulavya swadaka§ yako julu ya uralu, nopo
ukikumbukira kuwa mwenziwo kanawo dugudugu julu
yako, 24 asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke
ukapatane kwanza na mwenziwo. Sambi, ukiludi, lavya
swadaka yako. 25 Patana na aduwi wako upesi paúri naye
munjira ipate asukupereke ka mwenyé kulamula, neye
kukupereka ka amiri wa kalaboshu, wefyeriwe nomo.
26 Nukwambira kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo
mpaka uripe nzuruku kamili.”

Kuhusu uzinzi

27 Insa kawafunda tena javi: “Musikira vyayâmbiwe*,
‘Usizinge’. 28 Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé
kunnang'aníza mwanamuka ka kumperereza iye, kazinga
futi. 29 Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra nkono
nriro, kotopola, wefye baidi yako. Kamana, ndi fadari kwako
kwefya kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko mwiri wako
nzima kwingira motoni. 30 Na kamba ukukosesa nkono nriro
wako, tupula nowo, wefye baidi yako. Basi, ndi fadari kwako
kwasika kifingo cako kimojawapo, koliko mwiri wako nzima
kwingira motoni. 31 Yambiwa novyo javi, ‘Amwása nkawake
onse, ampe talaka.’† 32 Falakini omi nukwambirani kuwa
kila mwenyé kumwasa nkawake saíri kwa sababu ya uzinzi,

---

‡ **5:21** Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17. § **5:23** Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalemu. * **5:27** Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18. † **5:31** Ona Kumbukumbu 24:1.

muka-yo antenza kuzinga. Na mwenyé kunlomba muka
wakwasiwa, kankuzinga."

Kuhusu kulapa

33 Insa akizidi kuwambira: "Musikira tena vyawâmbiriwe
wámida: 'Usilapire ulongo ila mutimize mbere ya Mola kulapa
kwenu.' 34 Falakini omi nukwambirani kuwa usilapire kinu
ciwa conse: wala binguni kamana ndi kiti ca Mwenyez-
imungu, 35 wala usilapire duniya, kamana ndi yaluwatira
maulu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi kaya ya
Nfalume Nkulu, 36 wala usilapire kiswa cako‡ kamana auna
uwezo wa kubadili nywiri zako kuwa nyelupa au nyerufi.
37 Basi, kusowera kwenu kuwe 'aye' íri 'kweli aye', 'sivyo' íri
'kweli sivyo'. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya."

Kuhusu kuripirirana

38 Cengine kawambira kaamba: "Musikira vyayâmbiwe
kuwa: 'Riso kwa riso, rino kwa rino.' 39 Fala omi nukwambi-
rani kuwa musishindane na wenye kukutendani ubaya.
Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu ra nkono nriro,
zungunuka umpe langu ra upande mwengine. 40 Ikiwa munu
kakukeshari atware anzu yako, kazaku rako nero mwasire.
41 Munu akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja,
uka naye mpaka mbiri. 42 Munu akukulebela kinu kimo-
jawapo, mpe, na munu akija kukukopa, nkopeshe usinture
minyongo."

Kuhusu kuwapenda maaduwi

43 Ikisa kawambira javi: "Musikira vyayâmbiwe, 'Mpende
mwenziwo, mwine aduwi wako.' 44 Fala omi nukwambirani
javi: Wapendeni maaduwi wenu, na watendereni duwa
wenye kukulumbatani, 45 ipate muwe wana wa Baba wenu
ári binguni. Kamana awarisa juwa rake ka wema na
wabaya, anyesa nvula ka wenye shariya na sawana shariya.
46 Kamana mukiwapenda wenye kukupendani, thawabuni
yamupata? Sinovyo vyawatenda anta wenye kuripisa nsoko?
47 Mukiwadairi habari wenzenu basi, camutendire ndi cepi?
Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijiwa Mwenyez-
imungu? 48 Basi mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu
ári binguni."

6

Kuhusu kuwasaidiya masikini

1 Insa kasowera tena javi: "Onani! Musitende shariya
yenu mbere ya wanu kuwóniwa. Mukitenda javyo, amupata

‡ **5:36** "Kulapira kiswa" mana ake ndi kupereka kiswa ikiwa ulongo, na kupereka kiswa ndi kufwa.

thawabu ka Baba wenu ári binguni. 2 Ndimana, paulavya
zaka, mbere yako usibiye umambi, kamba wanafiki vyawa-
tenda kusinagoga na munjira, wasifiwe na wanu. Nuk-
wambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu zawo.
3 Fala uwe, ukilavya zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa
citenda nkono nriro wako, 4 zaka yako iwe kwa siiri. Na Baba
wako, awona siiri, akujanliya."

Mambo a kutenda duwa

5 Insa kazidi kuwambira kaamba: "Pamulebela duwa,
musitende kamba vyawatenda wanafiki. Kamana ewo
kuwajibu kwimira kulebela duwa mmasinagoga na
mmamembe ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani
kweli kuwa wapata futi thawabu zawo. 6 Fala uwe,
ukilebela duwa, ingira nkisusi mwako, nakufunga nryango,
ulebela duwa ka Baba wako arípo kwa siiri. Na Baba
wako, awóna kwa siiri, akujanliya. 7 Pamulebela duwa,
musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana,
kamba vyawatenda sawamwijiwa Mwenyezimungu. Ewo
wawaza kuwa, kwa sababu ya usowezi mwingi, wasikiriwa.
8 Basi musiwalandanise, konta Baba wenu akwijiwa
camusakula kábula samunlebele. 9 Kwa javyo, pamulebela
duwa, ambani javi:
'Baba wetu uri binguni,
rikurisiwe zina rako,
10 uje ufalume wako,
vitendiwe vyausaka
kamba vitendiwa mbinguni,
na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.
11 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
12 Tiswamii makosa etu,
kamba ofwe novyo vyatiwaswamii watikosa.
13 Usitase kutingira ushetwani,
fala tinusuru mmakono mwa Mbaya.*'
14 Sambi, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu
mbinguni akuswamiini novyo. 15 Fala kamba amuwaswamii
wanu, na Baba wenu aakuswamiini tena."

Kuhusu kufunga

16 Ikisa kawambira javi: "Pamufunga, musiwalande man-
afiki wafunga wajii, kamana wanyatisa kumaso kwawo ipate
wawoniwe na wanu kuwa wafunga. Omi nukwambirani
kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu zawo. 17 Falakini
uwe, ukifunga, taya kumaso na usamure nywiri zako, 18 ipate

---

* **6:13** Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.]

usiwoniwe na wanu kuwa kufunga, ila wijiwiwe na Baba
wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, aku-
janliya."

Kuhusu kuriturira mali

19 Cengine tena Insa kasema javi: "Musiriturire mali mu-
lumwengu-mu múri uswa na ange yaribungi piya vinu, na
wevi wavunjanga miryango wakwiwa. 20 Fala riturireni mali
enu mbinguni, mahala savyaribika na uswa wala na ange,
wala wevi sawavunja nryango wakitowa kwiwa, 21 kamana
paari mali ako, na moyo wako ndi pauwa nopo. 22 Sambi,
kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro. Ikiwa maso ako meema,
mwiri wako piya ukuwa nuru. 23 Fala ikiwa riso rako
ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi†. Kwa javyo, ikiwa
nlangaza kwako uwe kisi, kisi cako kikulu pakulu.‡ 24 Hapana
munu akidiri kuwatumikira mamwenye wawiri, kamana
mmoja amwina, mwengine ampenda. Au aryaminisa ka
mmoja, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika
Mwenyezimungu pamoja na mali. 25 Ndimana omi nuk-
wambirani javi: Musishugulike na mainsha enu, camusaka
kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka kuvala.
Mainsha sibora zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida
ya mavazi? 26 Wanang'anizeni wanyuni julu: sawavyala
wala sawavuna wala sawariturira nkikuti, fala Baba wenu
ári binguni awarisa. Umwe sibora koliko ewo-po? 27 Nani
kati yenu ashugúlika kakidiri kongeza ora moja ya uhai
wake?§ 28 Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira? Tun-
zani maluwa a nnundu, namuna vyaakula. Aakola kazi wala
aapakasa nguwo. 29 Nukwambirani kuwa anta Selemani* na
ubora wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo. 30 Basi,
ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero,
yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kuku-
vazani umwe, wenye kwamini aba? 31 Basi, musishugulike
kwamba: 'Tiryani?' au 'Tinywani?' au 'Tivalani?' 32 Kamana
piya-vyo wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wasakula.
Falakini ijiwani kuwa Baba wenu ári mbinguni akwijiwa
kuwa musakula piya-vyo. 33 Basi, sakulani kwanza ufalume
wa Mwenyezimungu na shariya yake, nevyo vinu-vyo piya
vikongeziwa kwenu. 34 Musishugulike na makeshamungu,

† **6:23** "Kisi" mana ake "giza". ‡ **6:23** Ezi aya-zi mana ake javi: Namuna munu vyaatafiti mali ake akolota vyaasaka kuwa mainsha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awamera wenziwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi, mainsha ake ejala kisi, daima akwakula. § **6:27** Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: "Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?" * **6:29** Selemani ákiwa nfalume nkulu, mwana wa nfalume Daudi.

konta makeshamungu-yo irishugulikira wanyewe. Vitosha
kila suku na ubaya wake."

7

Kuhusu kulaumu

1 Na tena kawambira kaamba javi: "Musilaumu, nomwe
musilaumiwe, 2 konta kamba vyamulaumu, mulaumiwa
novyo. Na namuna ya kipimo camupimira, mupimiriwa
noco novyo. 3 Sambi, mbana unang'aniza kizolo mmaso mwa
mwenziwo, fala awufahamu kibawo ciri mmaso mwako?
4 Umwambiraja mwenziwo kuwa: 'Asa nilavye kizolo mmaso
mwako', na kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We! 5 Uwe
nafiki! Lavya kwanza kibawo mmaso mwako, uwone sana-
sana, ndipo unlavye kizolo mwenziwo.

6 Musiwape vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunuki-
rani wakupanyangulani. Wala musefye vifure vyenu mbere
ya nguluwe, wasije kuluwata na maulu awo."

Mwenyezimungu ajibu duwa

7 Kawambira tena javi: "Lebelani, múpewa. Sakulani,
múpata. Lombani hodi, mufunguririwa. 8 Kamana kila
alebéla, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómba hodi, afunguririwa.
9 Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawe, kampa riwe?
10 Au alebeliwa inswi, kampa nyoka? 11 Umwe, ingawa muwa
wabaya, mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema. Futi Baba
wenu ári mbinguni aawapa vinu vyema ware wenye kunle-
bela?

12 Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni,
nomwe watendereni novyo. Eya ndi mana a shariya ya
Taureti pamoja na minabii."

Nryango mpana na nryango mpusu

13 Akizidi tena kuwambira javi: "Ingirani nryango mpusu,
kamana mpana ndi nryango wa njira ya ando yakumpereka
munu motoni. Na wengi ndi wengira nowo nryango-wo.
14 Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka kumainsha a
peponi. Aba futi wasinganira nowo nryango-wo."

Mambo a muti na visumo

15 Insa kasowera tena kawambira javi: "More-moreni
na minabii walongo, wakujírani wakilanda kamba makon-
doo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba miwinzi mikali.
16 Muwamanyira julu ya visumo vyawo*. Muti wa miwa
ukupa papaya? Au mpombwe ukupa mangera? 17 Basi,
kila muti mwema ukupa visumo vyema, fala muti mbaya†

---

* **7:16** "Visumo vyawo" mana ake vitendo vyawo. † **7:17** Au: "muti nlwere".

ukupa visumo vibaya. 18 Muti mwema aushubutu kupa vi-
sumo vibaya, na muti mbaya aushubutu kupa visumo vyema.
19 Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa moto.
20 Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira."

Umwe sukwijiwani

21 Insa kawambira kaamba javi: "Siyo kila aníta onse
'Mwenye! Mwenye‡!' akwingira muufalume wa binguni, ila
ire aténda caasaka Baba ári mbinguni. 22 Suku ya Kiyama,
wanu wengi wakuja kwamba: 'Mwenye, Mwenye, sikweli
atibushurire kwa zina rako? Na kwa zina rako, atiwatuwise
mashetwani? Na kwa zina rako, atitendire maajuza mengi
awenye?' 23 Basi omi nukuja kuwambira: 'Tangu sukwiji-
weni, lawani kumaso kwangu, umwe mutenda ubaya!' "

Kuhusu wajengi wawiri

24 Insa kesiriza kwamba javi: "Basi sambi, kila asikíra
usowezi wangu-wu akitímiza, alandanisiwa na munu mw-
erevu ajengire nyumba yake pariwe. 25 Inya nvula, ijala
myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo,
falakini aigwire konta ijengiwa julu ya riwe. 26 Fala upande
mwengine, kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa kutimiza,
alandanisiwa tolu ajengire nyumba yake pansanga. 27 Inya
nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya
nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake kukulu." 28 Pesire
Insa kusowera usowezi-wu, makundi a wanu wakishanga
namuna vyaakifunda, 29 konta akifunda kamba mwenyé
mamulaka, aakifunda kamba wanlimu wawo wa shariya.

8

Insa amponesa camagundula

1 Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakinfulata.
2 Mpunde noure camagundula* akinfika karibu, akinkoko-
rera, akamba: "Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa ku-
niswafi!" 3 Insa, nakolosa nkono, akinkumbula, akisema:
"Nisaka, uwe swafi." Na wakati noure, magundula ake are
akiswafika! 4 Insa akimwambira: "Ona, usimwambire munu,
ila uka ukarolote ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri
kamba vyaalaizire nabii Musa, ukawape ushahidi."

Insa amponesa ntumisi mmoja

‡ **7:21** Itumika "Mwenye" ka munu wakwinshimika pakulu. * **8:2** Mida camagundula aákikalanga wala aákirya pamoja na wanu, na wanu awákinkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46).

5 Pengire Insa Kafarnaumu†, nfalume wa masurudadu
wa Roma‡ akinfika karibu, akinlebela, 6 akamba: "Mwenye!
Ntumisi wangu kalala ukaya nlwere karemala, kankutabika
pakulu futi." 7 Iye akimwambira: "Omi nikúka, nímponesa."
8 Nfalume wa masurudadu ire akinjibu, akamba: "Mwenye,
siri bora uwe kwinama lupenu rangu! Ila, sowera usowezi
wako tu basi, ntumisi wangu apona. 9 Kamana, omi novyo
niwa sini ya mamulaka, nanawo novyo masurudadu sini
yangu. Nimwambira mmoja 'uka!', akuka. Mwengine
nimwambira 'njo!', akuja. Ntumisi wangu nimwambira
'tenda kinu kada', neye atenda noco." 10 Insa paasikire javire,
akitajabu, akiwambira wanu wakinfúlata ware, akamba:
"Nukwambirani kweli kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli§,
sinamba kunsingana wakwamini pakulu kamba eyu!
11 Nukwambirani kuwa wengi wakuja kulawa malawira-
juwa na maswera-juwa*, wakurya pamoja na Iburahima na
Izaki pamoja na Yankubu†, muufalume wa binguni. 12 Fala
wanu wa nowo ufalume-wo‡ wakuja kwefiwa panja pakisi
pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna meno." 13 Ikisa Insa
akimwambira nfalume wa masurudadu ire: "Uka, vikuwere
novyo kamba vyawaminire." Noure wakati ure, ntumisi
wake ire akipona!

Insa awaponesa wanu wengi

14 Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkwewe
Peduru alarire pakinanda, ákiwa na homa. 15 Akinkumbula
mmakono mwake, na homa ire ikimpita. Noparepare, akila-
muka, akanza kumudumu.
16 Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wa-
mashetwani. Iye, kwa usowezi wake tu basi, akiwatuwisa
mashetwani. Piya wákiwa walwere akiwaponesa, 17 ipate
vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya§, âkamba: "Iye mwanyewe
kasukula udainfu wetu, kapinga ulwere wetu."

Vilazimisha kunfulata Insa

18 Sambi, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya
wanu, akiwamuru wanafunzi wake walawe woke ng'ambu
nyengine. 19 Nakunfika karibu mwanlimu mmoja wa
shariya, akimwambira: "Mwanlimu, nukufulata kauka
konse." 20 Insa akinjibu akamba: "Marikule wanawo

† **8:5** Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. ‡ **8:5** Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi. § **8:10** Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi. * **8:11** "Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa" ndi wanu Sawari-Mayahudi. † **8:11** Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. ‡ **8:12** "Wanu wa nowo ufalume-wo" mana ake Mayahudi. § **8:17** Ona Izaya 53:4.

mapondo, wanyuni wakwirúka julu wanawo vitundu,
fala Binadamu wa Binguni* aana mahala pakutula kiswa
kupumuzika.” 21 Nakisa, mwanafunzi wake mmoja
akimwambira: “Mwenye, nipe rihusa kwanza nilawe,
nikanzike wawa.”† 22 Fala Insa akinjibu akamba: “Nifulate,
wase wafwi‡ wawazike wafwi wawo.”§
23 Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakinfulata.
24 Ikanza tufani mbahari, mpaka mungalawa mure ejala maji
tapa, we! Fala Insa ákilala usingizi! 25 Wanafunzi wake wak-
infika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwenye, tivushe,
epa tipoteya!” 26 Iye akiwambira javi: “Mbana muwa wofi?
Umwe kwamini kwenu aba!” Basi, akilamuka, akisowerera
mepo na bahari ka kwinyuka, kukitenda shuwari dembwe.
27 Wanu ware wakishanga, wakamba javi: “Eyu munu-yu
kawa namunani, mpaka mepo na bahari vinsikiriza?”

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

28 Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakin-
jira kusowera naye wamashetwani wawiri, wakilawa ku-
makaburi*. Ewo wakopesa pakulu futi, pakutowa munu
kupita noyo njira-yo. 29 Mpunde noure wakinyangula,
kuno wakindairi: “Mwana wa Mwenyezimungu, mbana
kwankutandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati saunafika†?”
30 Sambi, kitambo aba zíkiwapo nguluwe nyingi zikisungiwa.
31 Mashetwani ware wakinlebela Insa, wakamba: “Basi
kamba utituwisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa nguluwe
zire.” 32 Iye akiwambira: “Aya, ukani!” Mashetwani ware,
nakuwalawa wanu ware, wakuka wakiwengíra nguluwe
zire. Basi, nkonjo wa nguluwe zire wakituwa pakulu waki-
fika pangulu, piya wakiteremukira mmaji wakifwa! Mama!
33 Wasunga wa nguluwe zire wakitira. Pawalawire, wakuka
mpaka kaya ulu, wakereza piya habari zikunire zire na
mambo awakunire wamashetwani ware. 34 Kusema kweli,
wanu piya wa kaya ire wakuka ka Insa. Nakummona, wan-
lebela alawe inti yawo ire.

9

Insa amponesa kitewe

---

* **8:20** Insa Almasihi akiramba mwanyewe mara nyingi zawenye akiritula zina ra “Binadamu wa Binguni”. Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. † **8:21** Mana ake: akilebela ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. ‡ **8:22** Epa “wafwi” mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. § **8:22** Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa. * **8:28** Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. † **8:29** “Wakati saunafika” mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama.

[1] Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine,
akuka mpaka kwawo*. [2] Onani, wakija naye kitewe apingiwe
mmashila. Insa paawonire kwamini kwawo, akimwambira
kitewe ire, akamba: “Mwanangu, rimbisa moyo! Madambi
ako aswamíiwa.” [3] Na kweli, wanlimu wa shariya wamo-
jawapo wakanza kuwaza kimoyomoyo: “Eyu kankuku-
furu!”† [4] Insa pejiwe mawazo awo, akamba: “Mbana
mwankuwaza vinu vibaya mmyoyo mwenu? [5] Avi, kwamba
‘Madambi ako aswamíiwa’, au kwamba ‘Lamuka wenende’,
cangupa ndi cepi? [6] Fala, nukoloterani kuwa Binadamu wa
Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi duniya.‡”
Noparepare, iye kamwambira kitewe ire: “Lamuka usukure
kinanda cako, uke vyako kwenu.” [7] Nakulamuka, akilawa,
akuka kwake. [8] Junudi ya wanu ware pawammonire, wopa,
wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu mamulaka
kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

[9] Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume
mmoja wakwitiwa Matwaya, ekáre mahala pakuripiwa
nsoko. Akimwambira: “Nifulate!” Nakulamuka, akinfulata.
[10] Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya pamoja na
wanafunzi wake, ona, waja wanu wengi warípisi nsoko§
na wamádambi, wakikala kurya naye. [11] Mafarizeu, naku-
wona javire, wakiwadairi wanafunzi wake ware: “Warípisi
nsoko pamoja na wamádambi, mwanlimu wenu akurya
nawo! Sababuni?” [12] Falakini iye, nakusikira javire, kaamba:
“Wanu wakomu awapita wakinsakula dotoru, ila walwere.”
[13] Basi, murifunde sana-sana mana a eya masemo-ya*: “Omi
Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka.” Basi,
omi sijire kuweta wenye shariya, ila wenye dambi.

Shauri julu ya kufunga

[14] Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza wakifika
karibu ya Insa, wakamba: “Ofwe na Mafarizeu mara nyingi
tifunganga, ila wanafunzi wako awafunga. Sababuni?”

---

* **9:1** Kwawo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. † **9:3** Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswámii madambi ndi Mwenyezimungu tu basi. ‡ **9:6** Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasihi (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasihi Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwanyewe ndi Almasihi na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. § **9:10** Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi. * **9:13** Ona Hozeya 6:6.

15 Insa akiwajibu: “Mudaniza kuwa warifiwe kuharusi wa-
juzi kukimiwa wari na mwenyé harusi? Fala suku yakut-
wariwa mwenyé harusi kati yawo, wakati-wo wakuja ku-
funga. 16 Hapana mwenyé kutwala kipindi kipya, kutaya
kiwamba munguwo ya mida, konta kipindi kipya-co cilawa
munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka. 17 Wala hapana munu
atwála vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba† za-
mida, konta ikiwa javyo, numba-zo zipanjika, vinyu-yo
itawanyika na numba-zo zikwaribika. Basi, tayani vinyu
yakwanza kusemuka nnumba nyipya, javyo piya vikwikala
suku nyingi.”

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwanamuka

18 Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi
mmoja, akinkokorera, akamba: “Mwanangu mwari kafwa
sambi-pa. Fala ukúka, untula nkono wako julu yake, akuwa
hai.” 19 Insa akilamuka, wakilongozana pamoja na wana-
funzi wake. 20 Ona, akifika karibu ya Insa mwanamuka
mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi
na miwiri. Nakunfika kuminyongo kwake, akikumbula anzu
yake, lupindo ra sini, 21 kamana akiwaza javi: “Nikikumbula
nguwo yake tu basi, nipona.” 22 Insa akizungunuka, akin-
nang'aníza, akimwambira javi: “Mwanangu, rimbisa moyo!
Kwamini kwako kukuponesa.” Na mwanamuka ire, noure
wakati ure, akiponesiwa. 23 Insa, paafikire kunyumba ya
nlongozi ire, nakuwawona webii wa mitoriro na junudi ya
wanu wakinyangula‡, 24 akiwambira javi: “Aya, lawani-pa!
Mwari-yu aafwire, kalala tu basi!” Falakini ware wakola
kunseka. 25 Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa akingira,
akinkola nkono mwari ire, neye akilamuka! 26 Ezi habari-zi
zikenera muinti mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

27 Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfu-
lata, kuno wakinyangula wakamba: “Mwana wa Daudi§,
titendere huruma!” 28 Iye nakufika ukaya, vipofu ware
wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi: “Mukwamini
kuwa nanawo uwezo wakukuponesani?” Wakinjibu, “He,
tukwamini, Mwenye!” 29 Basi, akiwakumbula mmaso
mwawo, akamba: “Patani kadiri ya kwamini kwenu!”
30 Maso awo akiwafunguka, ngwee! Fala Insa akiwalaizira

† **9:17** Númba wakati wa Insa ákitendiwanga a sambala. Sambala íkiwa ya mida, ainyuluka tena. ‡ **9:23** Mayahudi mida wákiwa na matanga, wákibiya mitoriro kuno wakirishuku wakinyangula pakulu. § **9:27** Íkiwa tabiya kati ya Mayahudi yakuwa mwana wa Daudi, Selemani, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemani wakuwa na uwezo wakuponesa.

pakulu, akamba: "Onani, anta munu mmoja asijiwe!"
31 Falakini ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake
muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

32 Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja
bubu wamashetwani. 33 Nakutuwisiwa shetwani, bubu ire
akanza kusowera. Wanu wengi wakishanga, wakamba:
"Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Iziraeli!" 34 Fala Ma-
farizeu wakamba javi: "Awatuwisa mashetwani kwa nguvu
za Nkulu wa mashetwani*!"

Insa awawonera utungu wanu

35 Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoja na kaya
noto-noto zire piya, akifunda mmasinagoga† mwawo,
akereza Habari Ngema za ufalume wa Mwenyezimungu,
na akiponesa kila namuna ya ulwere na shida piya. 36 Iye,
nakuwawona wanu wengi ware, kawawonera utungu
pakulu sana, konta wauzunika na wapoteya kamba
makondoo sawana nsunga. 37 Kwa javyo, akiwambira
wanafunzi wake javi: "Awapo mavuno mengi, falakini
wakolakazi ndi aba! 38 Basi, nlebeleni Mwenyezimungu
Mwenyé mavuno awapereke wakolakazi wavune mavuno
ake."

10

Mawalii kumi na wawiri

1 Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri,
akiwapa mamulaka julu ya kuwatuwisa mashetwani, na
waponese kila namuna ya ulwere na shida piya. 2 Mazina a
mawalii* kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi Ansumani
atapiriwe zina ra Peduru, Andere nduye Peduru, Yakobu
na Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu, 3 Filipi,
Bartolomeu, Tamimu, Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu
mwana wa Alufeu, Tadeu, 4 Ansumani nKanaa, pamoja na
Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.

5 Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi
yakuwalaizira javi: "Musuke ka wanu Sawari-Mayahudi,
wala musingire kaya za waSamariya, 6 ila ukani kwanza
ka waIziraeli, wasíke kamba makondoo. 7 Mwamusaka
kupita-mo, tangazani ezi habari-zi javi: 'Ufalume wa binguni
uwa karibu!' 8 Waponeseni walwere, waziribuseni wafwi,
waswafini wamagundula, na watuwiseni mashetwani.

---

* **9:34** Nkulu wa mashetwani ndi Ibilisi. † **9:35** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * **10:2** Mawalii ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu.

Mupata bure, perekani bure. 9 Musirisukuze mali a oru wala
a parata wala a shaba mmaramba mwenu. 10 Musisukure
mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala
ngombo. Kamana bora ndi nkolakazi na luziki rake. 11 Kila
kaya ulu au noto yamufika yonse, nsakureni nani kamilifu,
mufikire nopo mpaka kulawa. 12 Pamwingira nnyumba,
komazani. 13 Ikiwa wanyewe nyumba-yo makamilifu,
salama yenu wabaki nawo, fala ikiwa simakamilifu,
salama yenu ikuludirani wanyewe. 14 Sakupokererani wala
sasikiriza usowezi wenu, pamulawa nyumba-yo au kaya-yo,
ripumuneni funfu mmaulu mwenu†. 15 Nukwambirani
kweli, suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya a Sodoma
na Gomora‡ ndi aba koliko hukumu ya kaya-yo.”

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

16 “Onani! Omi nukutumani kamba makondoo kati-kati ya
miwinzi. Kwa javyo, muwe wajanja kamba masungula, na
wororo kamba makweyi.§ 17 Mutengemane! Kamana wanu
wakuperekani mahala pamilandu, na nkati ya nsinagoga
kukucapani viboko.* 18 Na mbere ya mafumu na mafalume
mukuja kutwariwa, kwa sababu zangu omi, ipate muwe
mashahidi kwawo na mbere ya mataifa. 19 Mukiperekiwa,
musishugulike cakwamba. Kamana nowo wakati-wo,
mukwambiriwa camusaka kwamba. 20 Konta sumwe
musowera, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati
yenu. 21 Munu akuja kumpereka nduye aulaiwe†, na wawa
antenda novyo mwanawe, na wana wakuja kubishana
na wawa zawo kufika kuwolaisa. 22 Mukuja kwiniwa
kwa sababu ya zina rangu. Fala asáka kuvumirira mpaka
mwinsho, eyo akuja kuvushiwa. 23 Wakukulumbatani
kaya-yo, tuwirirani kaya nyengine. Nukwambirani kweli
kuwa amumariza kupita kaya piya za Iziraeli saanaja
Binadamu wa Binguni. 24 Hapana mwanafunzi anta mmoja
wakumpúnda mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda
mwenye wake. 25 Vitosha mwanafunzi kuwa kamba
mwanlimu wake, na ntumisi kuwa kamba mwenye wake.‡
Ikiwa mwenyé nyumba wamwita Belzebuli§, futi wanu wa
nnyumba mwake wawetaja?”

---

† **10:14** Ewu usowezi wa mida. Kamba munu vyaamba, “Ripumuneni matako”. ‡ **10:15** Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kâdangula wakati wa Iburahima. § **10:16** Kigeregu: “Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba.” * **10:17** Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti. † **10:21** Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. ‡ **10:25** Mana ake: Ikíwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. § **10:25** “Belzebuli” zina rengine ra Ibilisi.

Wamujuzi kumopa nani?

26 “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufiníkiwa saci-
funuriwa, na cakufísiwa sacifisuriwa. 27 Canukwambirani
pakisi erezani panlangaza, na camuteteriwa mmasikiro,
ibiyani umambi. 28 Musiwope wanu wakuulaya mwiri,
sawakidiri kuulaya roho. Ila mopeni pakulu ari na uwezo
wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho. 29 Sikweli
madindi wawiri awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira
pansi bila kwijiwa Baba wenu.* 30 Anta nywiri za nkiswa
mwenu ziwalangiwa piya! 31 Basi, musope kamana muwa
bora koliko madindi wengi. 32 Kwa javyo, kila mwenyé
kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, nomi
novyo nikwakikisha mbere ya Baba wangu ári binguni kuwa
wangu omi. 33 Fala mwenyé kunikana omi mbere ya wanu,
nomi novyo ninkana iye mbere ya Baba wangu ári bin-
guni. 34 Musidanize kuwa nija kutawanya salama mu-
lumwengu-mu. Sijire kutawanya salama ila nija na upanga†.
35 Kamana nija kunfitini mwananlume na wawaye, muka
na mamaye, pamoja na munu na nkwewe. 36 Maaduwi wa
munu ndi wári nnyumba mwake! 37 Mwenyé kumpenda
wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo bora kwangu
omi, na mwenyé kumpenda mwanawe pakulu koliko omi,
siyo bora kwangu omi. 38 Munu saasukula nsalaba‡ wake na
kunifulata, siyo bora kwangu omi. 39 Awonérera mainsha ake,
apoteza, fala apóteza mainsha ake kwa sababu yangu omi,
asinganira.”

Thawabu

40 “Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera
omi, ampokerera anitumire omi. 41 Ampokérera nabii kwa
kuwa nabii apata tuzo ra nabii. Na ampokérera mwenyé
shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu ya
mwenyé shariya. 42 Nukwambirani kweli kuwa ámpa wasi-
mana-wa mojawapo kikombe ca maji akuzizima kwa kuwa
mwanafunzi wangu, kwa hakika aakosa futi kupata thawabu
yake.”

11

1 Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake kumi na
wawiri, akilawa pare akuka kufunda na kwereza mmakaya

---

* **10:29** Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu aawasunga? † **10:34** Mana a upanga ndi “umani”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”. ‡ **10:38** Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiwa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kunlani shetwani.

mwawo[*].

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

2 Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi,
akiwatuma wanafunzi wake 3 wakandairi javi: "Uwe nduwe
úkijuzi kuja au tijuzi tinrindire mwengine mmojawapo?[†]"
4 Insa akiwajibu, akamba: "Ukani mukamwambire Yahaya
mambo a muri kusikira na a muri kuwona: 5 wanu
sawawona wankuwona, wakubadilika wankwenenda,
wamagundula wankuswafiwa, makewewe wankusikira,
wafwi wankuziripusiwa, na masikini wankwereziwa Habari
Ngema. 6 Heri munu wakúwa kwangu omi aawona sababu
yakunziwiya kuzidi kwamini."

Insa asowera kuhusu Yahaya

7 Sambi, pawokire vyawo, Insa akanza kuwambira wanu
kuhusu Yahaya: "Paluwanja pare múka kuwona kinani?
Nyani wakutikinyiwa na mepo? 8 Au múka kuwona ki-
nani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani,
wanu wakuvala mavazi meema, nnyumba ya nfalume ndi
mwawári. 9 Fala noko múka kuwona kinani? Nabii? Nuk-
wambirani kweli, iye kawapunda minabii. 10 Basi, iye ndi
munu asemiwe nkati ya Mandiko[‡]:

'Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako,
akutengezera njira mbere yako.'

11 Kweli-kwelini nukwambirani kuwa nkati ya wana
wapongoriwa na wanawaka, aanalawirira wakumpunda
Yahaya mwenyé Koza. Falakini, ntoto muufalume wa
binguni ndi nkulu wakunzaidi iye. 12 Tangu suku za
Yahaya mwenyé Koza mpaka rero-vi, ufalume wa binguni
úkiwepo ushinda mwingi. Wamani wakenekeza kumiliki
kwa nguvu.[§] 13 Konta mpaka suku za Yahaya, minabii
piya wabushuru na Taureti ibushuru novyo kuhusu nowo
ufalume-wo. 14 Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi nabii
Aliyasi akirindiriwa kuja.[*] 15 Mwenyé masikiro, asikire!
16 Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani?
Wawalanda wasimana wakwikala kubazari, wakiwanyan-
gurira wenziwawo, 17 wakamba:

[*] **11:1** "Makaya mwawo" ndi makaya a Mayahudi. [†] **11:3** Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu. [‡] **11:10** Ona Malakiya 3:1. [§] **11:12** Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. [*] **11:14** Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi. Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto.

'Tukwibiirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!'

18 Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema:
'Kanawo jini.' 19 Kaja Binadamu wa Binguni† akúrya na
akúnywa, ewo wasema: 'Mmoneni! Nfaji na nrevi-yu! Rafiki
wa waripísa nsoko na wamádambi!' Novyo-sivyo wijiwifu wa
Mwenyezimungu ukwijiwikana kwa vitendo vyake!‡"

Inti za wanu saawasaka kutubiya

20 Ikisa, Insa akanza kuwalaumu wanu wa kaya zaakitenda
maajuza mengi, konta awakitubiya. 21 Akamba: "Uwe, kaya
ya Korazini, ulaniwe! Uwe, kaya ya Betisaida, ulaniwe!
Konta maajuza akukunireni umwe, anakuna Tiru na Sidoni,
nanga walawirira wengi wenye kutubiya, wakuvala magu-
niya na kuripaka rivu§. 22 Ndimana nukwambirani kuwa,
suku yakulamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni* ikuja kuwa
aba koliko yenu umwe. 23 Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa
ukweziwa? Ukwisusiwa mpaka Kuzimu! Kamana, maajuza
akukunire uwe, anakuna Sodoma†, kaya íri-po mpaka rero!
24 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu
ya kaya ya Sodoma ikuja kuwa aba koliko yako uwe."

"Njoni kwangu omi!"

25 Noure wakati ure, Insa akisema, akamba:
"Nukushukuru, Baba, Mola wa binguni na duniya, konta evi
vinu-vi kuwafisira wejiwifu na werevu, ila kuwafafanurira
wanu watoto‡. 26 Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi
vyavikunowa mbere yako. 27 Piya vinu nigabiziwa na
Baba wangu. Hapana amwijíwa Mwana§ ila Baba, na
hapana amwijíwa Baba ila Mwana na ware wakuwa Mwana
kawatondola kuwafafanurira. 28 Piya wenye kusokera
na wenye kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi,
nukupani pumuzi! 29 Twalani lunda rangu, murifunde
kwangu omi, kamana nanawo imani na unyenyekevu wa
moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika, 30 konta lunda
rangu aririgariga, na nzigo wanukusukuzani úveyuka."

---

† **11:19** Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa. ‡ **11:19** Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyezimungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa. § **11:21** (i) Kuvala maguniya na kuripaka rivu íkiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikíwa watubu dambi zawo. * **11:22** Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. † **11:23** Wakati wa Iburahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu kâpereka moto, konta dhuluma kuwa nyingi. Ona Mwanzo 18-19. ‡ **11:25** "Watoto" epa mana ake ndi wanu wanyenyekevu. § **11:27** Mwana ndi Mwenye Insa Almasihi.

12

Kuhusu suku ya sabadu

1 Wakati-wo, suku moja sabadu*, Insa akipita mmasamba
a tirigu. Wanafunzi ware ikiwakola njala, wakanza ku-
vunja masuke a tirigu, wakitafuna. 2 Fala Mafarizeu pawa-
wonire javire, wakimwambíra: “Ló! Wawone wanafunzi
wako wankutenda vinu saviri halali kutendiwa suku ya
sabadu.” 3 Iye akiwajibu: “Amunafyoma vyaâtendire Daudi
pamoja na wenziwe paiwakorire njala? 4 Kêngira nnyumba
ya Mwenyezimungu pamoja na wenziwe, watafuna mikate
yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo, ila íwa
halali kutafuna walongozi wa dini tu basi. 5 Au amunafy-
oma Taureti kuwa walongozi wa dini wa nNyumba Takat-
ifu wakikejeli suku ya sabadu, fala wawa wanu sawana
makosa? 6 Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo nkulu
koliko Nyumba Takatifu! 7 Munejiwa mana a ewu usemi-wu:
‘Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka’,
amungari kuwalaumu wanu sawana makosa. 8 Konta Bi-
nadamu wa Binguni ndi Mwenye wa sabadu.”

Munu wakuremala nkono

9 Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo. 10 Ákiwapo
munu wakuremala nkono. Ewo wandairi wakamba:
“Mwaja! Halali kuponesa sabadu?” Wandairi javyo ipate
wanlaumu. 11 Fala iye akiwambira: “Nani kati yenu áwa na
kondoo mmoja kagwirira mpondo rikulu suku ya sabadu,
kwa nowo wakati-wo katowa kunkola, kunlavya? 12 Onani,
aafãi pakulu munu koliko kondoo? Kwa javyo, halali kutenda
meema suku ya sabadu.” 13 Ikisa akimwambira munu ire,
akamba: “Olosa nkono wako.” Iye akolosa na akiponesiwa,
úkiwa nzima kamba mwengine. 14 Fala Mafarizeu wakilawa,
wakitenda mpango wakumuulaya Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

15 Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya
pare. Wanu wengi wakinfulata, neye akiwaponesa piya,
16 akiwalaizira wasereze vyaatendire. 17 Vitimiziwe
vyaâsemire nabii Izaya† kuwa:

18 “Onani, eyu ndi Ntumisi wangu wanintondore,
mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu.
Nintaya Roho yangu kati yake,
iye atangaza namuna nyipya mbere ya mataifa.
19 Aakaidi wala aanyangurisana na munu,

---

* **12:1** Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti. † **12:17** Ona Izaya 42:1-4.

shauti yake aisikirikana panja.
20 Aanyanda muwa wakuvunjika,
wala aazimisa paviyu yakufuka rosi,
mpaka suku yakushinda shariya yangu.
21 Na zina rake, mataifa watumaini.”

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

22 Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu
kwa sababu ya mashetwani. Iye akimponesa, ipate akidiri
kusowera na kuwona. 23 Wanu piya wakishanga, wakamba:
“Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?” 24 Fala Mafarizeu
pawasikire, wamba: “Eyu munu-yu aawatuwisa mashet-
wani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu wa mashetwani‡.”
25 Pejiwe ware cawari kuwaza, Insa kawambira: “Kila
ufalume wakwawányika makundi akubishana watupu, ufu-
jika. Na kila kaya au nyumba yakwawányika makundi akubis-
hana watupu, aiinshi. 26 Ikiwa Shetwani§ awatuwisa mashet-
wani, warawanya watupu, ufalume wake Shetwani-yo uin-
shi mwaja? 27 Na ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo
wa Belzebuli, sambi wanafunzi wenu wawatuwisa kwa
uwezo wa nani? Basi, ewo ndi wakulamulani. 28 Fala ikiwa
niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Roho wa Mwenyez-
imungu, basi ukufikirani futi ufalume wa Mwenyezimungu!
29 Au, munu nnyumba ya munu wakurimba akwingira
kumwiwira mali ake, bila kwanza kunfunga mwanyewe,
mwaja? Akinfunga ndi pamwiwira nnyumba mwake.
30 Munu saári pamoja nomi, abishana nomi, na sakusánya
pamoja nomi, atawanya. 31 Ndimana nukwambirani javi
kuwa kila dambi na kufuru waswamiiwa wanu, fala kuku-
furira Roho Takatifu* auswamiiwa. 32 Na asowéra kwa kubis-
hana na Binadamu wa Binguni aswamiiwa, fala asowéra kwa
kubishana na Roho Takatifu, aaswamiiwa ulumwengu-wu
wala usaka kuja.”

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

33 “Tenderani juhudi muti uwe mwema†, visumo vyake
vikuwa vyema, au tenderani ubaya muti uwe mbaya, na
visumo vyake vikuwa vibaya. Kusema kweli, muti ukwiji-
wikana kwa visumo vyake. 34 Umwe kabila ya manyoka! Mu-
soweraja usowezi mwema, muri wabaya? Konta ciri kumoyo
ndi cilawira pakanywa. 35 Munu mwema nkati ya ankiba

‡ **12:24** Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini. § **12:26** Au: “Ibilisi”. * **12:31** Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukakatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli. † **12:33** Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata.

ngema, alavya usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba
mbaya, alavya usowezi mbaya. 36 Basi, nukwambirani kuwa,
suku yakulamuriwa, kila usowezi saufãi usowériwa na wanu,
wakuka kujibu usowezi-wo. 37 Konta kwa usowezi wako,
ukwakikishiwa kuwa na haki, na kwa usowezi wako, uhuku-
miwa.”

Alama ya maajuza a nabii Inusu

38 Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamo-
jawapo wakinlebela, wakamba: “Mwanlimu, tisaka tiwone
alama yako.” 39 Fala iye akiwajibu: “Kizazi kibaya na
cazinaa cisakula alama. Fala acoloteriwa alama saíri ya
nabii Inusu. 40 Basi, kamba Inusu vyêkare suku natu usiku
na nsana mmatumbo mwa inswi nkulu, na Binadamu wa
Binguni akuja kwikala novyo nkaburi suku natu usiku na
nsana. 41 Sambi, suku yakulamuriwa‡ walawirira waNenive
wahukumu kizazi-ci, konta watubiya paakereza nabii Inusu.
Na kumbe arípo epa kampunda Inusu! 42 Ikisa tena, suku
yakulamuriwa, alamusiwa rainya wa upande wa suheli§
ahukumu kizazi-ci, konta kâlawa baidi futi kuka kusikiriza
wijiwifu wa Selemani. Na kumbe arípo epa kampunda Sele-
mani!”

Kuludi ka shetwani

43 “Shetwani, akinlawa munu, apita mahala palanga,
akisakula kupumula, fala aapata. 44 Sambi akwamba:
‘Niludira nyumba yangu kanilawire!’ Nakufika, asingana
yawaka, yakufyairiwa, na yakutengiwa vinu sana-sana.
45 Akuka awatwala wenziwe saba wakumpunda iye
mwanyewe. Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa javyo,
na munu-yo hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya kupunda
pakwanza. Basi, novyo ndi vyacisaka kuwa eci kizazi
kibaya-ci.”

Jamaa zake Insa

46 Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wan-
duze wemira panja, wakisakula wasowere naye. 47 Munu
mmoja akimwambira, akamba: “Ona! Mamayo na wanduzo
wawa panja pare wasakula wasowere nawe.” 48 Iye akinjibu
munu ire, akamba: “Mama omi ndi wepi? Wanduzangu ndi
wepi?” 49 Nakolosa nkono akiwolota wanafunzi wake ware,
akamba: “Epa ndi paári mama na wanduzangu! 50 Konta
munu asaka kuwa onse aténda caasaka Baba wangu ári bin-
guni, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na ndi mama.”

---

‡ **12:41** “Suku yakulamuriwa” mana ake “suku ya Kiyama”. § **12:42** Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti íri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yândikiwa nkitabu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10.

13

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

1 Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka
akikala nanyenje ya tanda. 2 Makundi ka makundi a
wanu wakinzunguriza, ndimana kakwera mungalawa,
akikala. Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda rire.
3 Noparepare, akiwafunda wanu vinu vingi vyawenye kwa
kinyume, akamba: "Ákiwepo mwananlume mmoja akipita
akivyala. 4 Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira,
zija nyuni zidodola. 5 Mbeyu nyengine igwirira mmawe,
mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota konta
aíkiwepo misanga mingi. 6 Fala pariwarire juwa, senge
ire ifwa, konta aíkiwa na mizipe sana. 7 Mbeyu nyengine
igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala. 8 Mbeyu nyengine
igwirira munsanga wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja
miya, nyengine sitini, na nyengine talatini.* 9 Basi, mwenyé
masikiro, asikire!"

Mana a kinyume

10 Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi:
"Sababuni kuwambira kwa kinyume?" 11 Iye akiwajibu
akamba: "Konta umwe-po mwijiwisiwa siiri za ufalume wa
binguni, fala ewo-po† awejiwisiwe. 12 Kamana mwenyé
kuwa na kinu, apewa akuwa na vingi, fala munu saana kinu,
aba caári nawo noco anyang'anyiwa. 13 Ndimana niwasower-
era kwa kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasik-
iriza fala awasikira wala awereriwa. 14 Javyo vitimiziwa
kwawo vyaâsemire nabii Izaya‡, akamba:

'Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
15 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yerériwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.

* **13:8** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23. † **13:11** Ewo wakiwamba wanu sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. ‡ **13:14** Ona Izaya 6:9,10.

16 Insa akiwambira tena: “Heri maso enu konta muwona,
pamoja na masikiro enu konta musikira. 17 Nukwambirani
kweli kuwa minabii wengi na makamilifu vîwajibu kuwona
vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira vyamusikira-vi,
fala awasikire.”

Mana a kinyume kuhusu nvyari

18 “Sikirizani mana a kinyume kuhusu nvyari: 19 Kila
mwenyé kusikira usemi wa ufalume akitowa kwereriwa
mana ake ndi ire mbeyu igwirire munjira. Akuja Ibilisi
anlavya círi mmoyo mwake. 20 Mbeyu igwirire mmawe ndi
mwenyé kusikira usemi, nopo ka nopo kapokerera na furaha,
21 fala aainshi nawo suku nyingi, kwa kuwa aana mizipe
nkati yake. Akija akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu
ya usemi wa Mwenyezimungu, abugudika, akwasa. 22 Mbeyu
igwirire kati-kati ya miwa ndi mwenyé kusikira usemi, fala
kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na udangany-
ifu wa mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo. 23 Na ire
mbeyu igwirire munsanga warutuba, ndi mwenyé kusikira
usemi, kwereriwa sana-sana, na kweli ukupa visumo: muti
mmoja visumo miya, mwengine sitini na mwengine talatini.”

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

24 Kinyume cengine kawambira, kaamba: “Ufalume
wa binguni uwa kamba munu wakuvyala mbeyu ngema
mmasamba mwake. 25 Falakini wanu pawalarire, akija
aduwi wake akivyala minyani§ nkati ya tirigu, akuka
vyake. 26 Paikurire tirigu ire ikitambuluka, na minyani
ikanza kuwoneka. 27 Basi, wakolakazi wa mwenyé-
nyumba wakinfika karibu, wakimwambira javi: ‘Mwenye!
Mmasamba mwenu mure, amuvyarire mbeyu ngema?
Sambi, minyani ire yankulawirira ndepi?’ 28 Iye akijibu:
‘Aduwi mmojawapo ndi atendire javyo.’ Wakolakazi ware
wakindairi: ‘Musaka tikadobore minyani ire?’ 29 Fala
iye akiwajibu: ‘Musuke kudobola, konta pakudobola
musanganya na tirigu. 30 Asani kwanza ikure na tirigu
mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi panisaka
kuwambira wavuni kuwa: “Kwanza lavyani minyani,
mufunge vinyang'anya vyociwe moto, fala tirigu-yo vunani,
mutaye nkikuti mwangu.”* ’ ”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

31 Insa akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume
wa binguni uwa kamba mbeyu ya mostarda, yatwarire

§ **13:25** “Minyani” epa ikwambiwa minyani yakulandana pakulu na tirugu fala mbeyu yake isambala. * **13:30** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43.

munu mmoja akivyala mmasamba mwake. 32 Ingawa eyo
mbeyu-yo noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula ukuwa
nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni wakuja wakijenga vi-
tundu nvitambi vyake.”

Kinyume kuhusu furumento

33 Akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa bin-
guni uwa kamba furumento. Mwanamuka atwala furu-
mento aba javi, asanganya na ufu wa tirigu mwingi. Furu-
mento ire ikwingirirana muufu mure piya.”

34 Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume.
Aakiwambira kinu bila kutumira kinyume. 35 Kwa javyo,
vikitimu vyaâsemire nabii mmoja† kuwa:

“Nifungula kanywa,
nikwereza kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu.”

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

36 Sambi, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake.
Noparepare, wanafunzi wake wakinfika karibu, wakamba:
“Tambire mana ake kinyume kuhusu minyani mmasamba.”
37 Iye akiwajíbu: “Munu avyála mbeyu ngema ndi Binadamu
wa Binguni. 38 Masamba ndi ulumwengu, mbeyu ngema‡
ndi wanu wakuwa ufalume ndi wawo. Minyani ndi wanu
wári upande wa Ibilisi, 39 na aduwi avyarire minyani ndi
Ibilisi. Mavuno ndi mwinsho wa ulumwengu, na wavuni ndi
malaika. 40 Kwa javyo, kamba vyailaviwa minyani ikociwa
moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama. 41 Binadamu
awapereka malaika wake wawakusanye na wawalavye nkati
ya ufalume wake piya, wawakóresa dambi wenziwawo na
wenye kutenda vitendo vibaya. 42 Ware wawefya motoni,
mahala pawoka kurira na kutafuna meno.§ 43 Basi wenye
shariya wakuka kung'anira kamba juwa nkati ya ufalume wa
Baba yawo. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

44 “Ufalume wa binguni ulandana na mali akufisiwa
mmasamba. Vyaapita munu akiwonerera na akifisa
mmasamba nomo tena. Kwa radi yake yawenye akúka,
kuuzanya piya vyaári nawo, ikisa akuza masamba are!* ”

† **13:35** Ona Zaburi 78:2. ‡ **13:38** “Wanu wakuwa ufalume ndi wawo” mana ake “ware wanfulata Insa”. § **13:42** Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. * **13:44** Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kwajibiwa na vinu piya na Roho yako unfulate iye.

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

45 “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na
ncuruzi mmoja wakusakula ambari yakusitawi pakulu.
46 Paasingana ambari moja ya nzuruku mwingi, alawa akuka
kuuzanya vyaári nawo piya, akuka kuuza ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

47 “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana
na nyavu yakutaiwa mbahari yakukoresa inswi za kila na-
muna. 48 Pazijala inswi, wavuvi wavutira kungulu, wak-
wikala, watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifãi wakefya.
49 Javyo ndi vyavisaka kuwa suku ya Kiyama: wakuja ku-
lawirira malaika, wawatondola wanu wabaya nkati ya wanu
wa shariya, 50 wawefya motoni, mahala pawoka kurira na
kutafuna meno.” 51 Basi, Insa akiwadairi wanafunzi wake:
“Mwereriwa usowezi-wu piya?” Wakijibu: “He, tereriwa.”
52 Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa
shariya apinduka kuwa mwanafunzi nkati ya ufalume wa
binguni, alandana na mwenyé nyumba wakulavya nkati ya
mali zake vinu vipya na vya mida.” 53 Insa, pesire kuwambira
kwa kinyume cire, akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwawo Nazareti

54 Nakufika kwawo, akiwafunda nsinagoga mwawo,
mpaka ewo wakishanga, wakisema: “Wijiwifu-wu na
eya maajuza-ya vyankunlawirira ndepi? 55 Eyu si
mwana wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu?
Na noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu, Ansumani, na
Yuda? 56 Walumbuze piya atíri nawo pamoja? Piya-vi
vyankunlawirira ndepi?” 57 Na wakibugudika naye. Fala
Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa kila mahala, ila kwawo
na mbere ya jamaa zake aainshimiwa.” 58 Basi, aatendire
maajuza mengi kwawo konta awakimwamini.

14

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

1 Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa
za Insa. 2 Akiwambira wakolakazi wake javi: “Eyo Yahaya
mwenyé Koza ire. Iye kaziribuka ka wafwi, ndimana aten-
deka maajuza-yo!”

3 Kamana Herodi ânkorire Yahaya, akinfunga, akintaya
nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa nduye Fil-
ipi. 4 Konta Yahaya ákimwambiranga Herodi javi: “Siyo haki
kuntenda kuwa nkawako!” 5 Ingawa Herodi akisaka ku-
mulaya, fala akiwopa wanu, konta wakintula Yahaya kuwa
nabii. 6 Sambi ikifika suku ya sherehe yakutenda mwaka

Herodi. Mwana mmoja wa Herodiza, mwari, kavina kati-kati
ya jambo vikimwajibu sana Herodi. 7 Kwa javyo akilapira
kumpa caalebela conse. 8 Mwari ire, kwa kushongezeriwa
na mamaye, akilebela akamba: “Nipeni sambi-pa nfinga
kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.” 9 Nfalume ire akikimiwa
pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira mbere ya piya wetiwe
ware, akamuru apewe. 10 Akintuma munu, akasinje kiswa ca
Yahaya nkalaboshu. 11 Kweli kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa
nfinga, akipewa mwari ire, neye akitwala akimpa mamaye.
12 Mwinsho, wakija wanafunzi wa Yahaya, wakitwala kivirik-
iti cake, wakuka wakizika, ikisa wakuka wakimpatisa habari
Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

13 Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa
akuka yeka yake mahala sapana wanu. Fala wanu wengi
pawasikire, wakilawa mmakaya mwawo wakinfulata
luwansi. 14 Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi,
akiwawonera utungu, akiwaponesa walwere wawo.
15 Paifikire jironi, wanafunzi wake wakinfika karibu
wakimwambira: “Epa mahala-pa panyamazikana na juwa
riswa. Wambire wanu-wa watawanyike woke mmamakaya,
wakauze cakurya warye.” 16 Fala Insa akiwambira:
“Ailazimu kuwa ewo-po woke vyawo. Umwe-po wapeni
cakurya warye!” 17 Ewo wakinjibu wakamba: “Atina kinu,
ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri tu basi.” 18 Iye
akiwambira: “Njoni nazo kuno.” 19 Ikisa iye akamuru kuwa
wanu piya wekare pansi mminyani, akitwala mikate mitanu
na inswi mbiri zire, akinang'aniza binguni, akintukuza
Mwenyezimungu*, akimeya mikate ire vipande-vipande,
akiwapa wanafunzi wake, newo wakiwatongera wanu ware
piya. 20 Wanu piya wakitafuna mpaka wakikuta. Ikisa,
wakikusanya mikate iremire ire, ikijala vikalala kumi na
viwiri. 21 Jumula ya wanu piya watafune wakifika kadiri
ya alufu ntanu, kwasa kuwawalanga wanawaka pamoja na
wasimana†, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

22 Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake
waripakire mungalawa walongorere ng'ambu nyengine
kuno akilayana nawo wanu ware. 23 Nakwisa kulayana
nawo, akikwera yeka pamwango kulebela duwa. Pariswere
juwa, akibaki yeka. 24 Fala ngalawa ilawire ire íkiwa baidi

---

* **14:19** Akilamusa maso akinang'aniza julu binguni akintukuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Iziraeli kila mara kábula sawanamba kwanza kurya. † **14:21** Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi.

na kaya, íkirefya na maluwimbi konta ikibisha. 25 Paifikire
alufajiri Insa akuka akifika mpaka paikenenda ngalawa
pare, akenenda julu ya maji, wé! 26 Wanafunzi ware
pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba:
“Eyu nsoka!” Wakingira kurama na wofi. 27 Fala noure
mpunde ure, Insa akiwambíra akamba: “Rimbisani myoyo
yenu! Ndumi, musope kinu!”
28 Peduru akijibu, akamba: “Mwenye, ikiwa nduwe, na-
muru nenende julu ya maji nifike pauri-po!” 29 Akinjibu:
“Njo”. Nakwisuka mungalawa mure, Peduru akenenda julu
ya maji, akuka paákiwa Insa pare. 30 Fala paawonire mepo
kuwa nyingi, akopa, akanza kutita, kuno akifula lukuto,
akamba: “Mwenye, nivushe!” 31 Kwa mpunde noure, Insa
akolosa nkono, akinkola, akimwambira: “Uwe kwamini
kwako aba, mbana kudanizira?” 32 Pawengire mungalawa
mure, na mepo ire ikinyamala. 33 Piya wákiwa mungalawa
mure wakintukuza wakamba: “Kweli-kwelini kuwa Mwana
wa Mwenyezimungu!”

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

34 Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, wakifika kaya ya
Genezareti. 35 Sambi, wanu wa nkaya mure, pawammanyire
Insa, wakitangaza habari kaya jirani. Ewo wakinjisira wal-
were piya. 36 Wakintafadali wakumbure nanga aba lupindo
ra nguwo yake. Na kweli-kwelini wâkumbure ware, piya
wapona.

15

Vinu vyakuntaya munu haramu

1 Sambi, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa
Yerusalemu wakuka ka Insa, wakindairi: 2 “Sababuni
wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya za wazee wa
mida? Kamana wakirya awanawa.” 3 Fala Insa akiwajibu,
akiwambira: “Mbana umwe novyo mutupa shariya za
Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu? 4 Konta
Mwenyezimungu kasema javi: ‘Umwinshimu wawayo na
mamayo.’ Na: ‘Munu wakunsowerera caputu wawaye
au mamaye ajuzi aulaiwe.’ 5 Fala umwe mufunda javi:
mwenyé kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikijuzi
kukupani, nilavya swadaka ka Mwenyezimungu*. 6 Basi
ámba javyo aamwinshimu wawaye, kankufezeyi usemi wa
Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu. 7 Umwe

* **15:5** Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukuza wawaze. (Ona aya ya 4.)

manafiki! Nabii Izaya kâsema sana-sana tangu mida julu yenu, akamba:

8 ‘Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
9 Newo wankunitukuza bure,
wankufunda ngano zawalangana wanu.’ ”

10 Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi:
“Sikirizani, ereriwani! 11 Sico cingira pakanywa cintaya
munu haramu, ila cilawa pakanywa ndi cintaya munu
haramu.” 12 Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu
yake, wakimwambira: “Ukwijiwa kuwa Mafarizeu ware,
pawasikire usowezi wako, wabugudika?” 13 Fala iye
akiwajibu, akamba: “Kila muti savyarire Baba omi ári
binguni udoboriwa. 14 Waseni! Ewo wanu sawawona
wawalongoza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu
mwenziwe, wo-wawiri wagwira mpondo gudu!” 15 Peduru
akimwambira, akamba: “Ewo nfano-wo tifafanurire mana
ake.” 16 Iye akamba: “Umwe novyo amunamba kwereriwa?
17 Amwijiwa kuwa piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo
na cilawa cukwefyeriwa mpondo ncowero. 18 Fala vilawa
pakanywa vilawa mmoyo. Evyo ndi vintenza munu kuwa
haramu. 19 Konta mmoyo mulawa mawazo mabaya, kuulaya,
uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na matukano. 20 Evi
ndi vintenza munu kuwa haramu. Fala kurya bila kunawa
mmakono, aakuntenza munu kuwa haramu.”

Kwamini ka mwanamuka mmoja

21 Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni†.
22 Sambi, mwanamuka nKanaa‡ wa nozire inti zire akikuwa,
akamba: “Mwenye, njukulu wa Daudi, niwonere utungu!
Mwanangu kakazika, kapatiwa na jini.” 23 Fala Insa aanjibire
anta kinu. Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlebela,
wakamba javi: “Mwase oke vyake konta kankutinyangula
nyuma kuno.” 24 Fala Insa akiwajibu, akamba: “Situmiwe
ka wanu wengine ila ka waIziraeli tu basi§, wenye kupoteya
kamba makondoo.” 25 Fala mwanamuka ire, nakuja ak-
intukuza, akamba: “Mwenye, nisaidiye!” 26 Iye akinjibu:
“Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa
wa pakaya.” 27 Fala iye akamba: “He, Mwenye, fala anta na

† **15:21** Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Iziraeli. ‡ **15:22** “NKanaa” mana ake kwawo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti. § **15:24** Kitabu mwanzo kutungiwa yandikiwa “Nyumba ya Iziraeli”.

umbwa* zikuryanga vyakuwagwa watwa wawo pameza!”
28 Sambi Insa akinjibu, akimwambira: “Uwe mama, kwamini
kwako kukulu! Tenderiwa kamba vyausaka.” Noure
mpunde ure, mwanawe ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

29 Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera
pamwango, akikala. 30 Wakinfika karibu yake wanu wengi,
wakija nawo vitewe, wanu wakuremala, vipofu, mabubu,
pamoja na wengine-po tena wengi. Wakiwatula piya ware
mbere yake, neye akiwaponesa. 31 Wanu ware washanga,
konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu wakuremala
wakomu, vitewe wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona.
Wakinsifu sana Mwenyezimungu wa Iziraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

32 Sambi, Insa paawajumanise wanafunzi wake, aki-
wambira akamba: “Ewa wanu-wa niwawonera utungu,
konta wawa nomi muda wa suku natu, na awana cakurya.
Sisaka kuwalaya kuwasa na njala, wasije kuzirika munjira.”
33 Wanafunzi ware wakindairi javi: “Cakurya palanga-pa
cakuwatosha wanu wengi kamba-wa, tipata ndepi?” 34 Insa
akiwambira: “Muwa nawo mikate myengapi-po?” Ewo wak-
ijibu: “Saba, na inswi aba.” 35 Basi Insa akiwamuru wanu
ware wekare pansi. 36 Insa akitwala mikate saba ire na inswi
zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo
wakiwatongera wanu ware. 37 Wakirya piya, wakikuta.
Wakilokota vipande vya mikate vibakire, vikijala vikapu
saba. 38 Wanu wârire wákiwa wanawalume alufu nne, bila
kuwawalanga wanawaka pamoja na wasimana, we! 39 Basi,
Insa akilayana na wanu ware, akingira mungalawa, akuka
upande wa Magadani.

16

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

1 Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na
kwa kumyerera, wakinlebela awatendere alama ya binguni
awolotere. 2 Fala iye, nakuwajibu, akamba: “Ikifíka jironi
mukwamba: ‘Makeshamungu kukuwa kwema, konta kunja
kutenda undu.’ 3 Na subuu namapema mukwamba: ‘Rero
kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.’ Vyakuwa julu, muk-
wereriwa cisaka kukuna, fala alama zakolota ewo wakati
maalumu-wo amukidiri kwereriwa. Sababuni? 4 Kizazi

* **15:27** Wanu wa Iziraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejiwe kweli-kwelini kuwa mwanamuka ire akwamini.

kibaya na cazinaa cisakula alama, fala acipewa alama ila
alama ya nabii Inusu.” Iye akiwasa, akuka vyake.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

5 Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wari-
wala kusukula mikate. 6 Insa akiwambira javi: “Tunzani,
rikengereni na furumento ya Mafarizeu na Masaduseu!”
7 Ewo wakanza kuduguda watupu: “Konta atirisukuze
mikate.” 8 Insa paawafahamire, akiwambira: “Mbana
muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna
mikate? 9 Mwaja amunamba kufahamu wala amukum-
bukira mikate mitanu ka ware wanu alufu ntanu ware?
Mulokota mikate vikapu vyengapi? 10 Wala ire mikate saba
ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu
vyengapi? 11 Amwereriwa namunani kuwa sikamba mikate?
Rikengereni furumento ya Mafarizeu na Masaduseu.” 12 Basi
ndi pawafahamire kuwa aari kwamba rikengereni na furu-
mento ya mikate, ila kankwamba rikengereni na ngano za
Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

13 Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi,
kawadairi wanafunzi wake javi: “Wanu wawamwita
Binadamu wa Binguni ndi wepi?” 14 Ewo wakijibu:
“Wengine Yahaya mwenyé Koza, wengine Aliyasi, na
wengine Yeremiya au nabii mmojawapo.” 15 Iye akiwambira:
“Umwe-po mukwamba omi niwa nani?” 16 Ansumani Peduru
akijibu akamba: “Uwe kuwa Almasihi, Mwana wa Nlungu
hai*.” 17 Insa akinjibu akamba: “Heri uwe, Ansumani
mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu† akufafanurire
kusema javi, ila Baba wangu ári binguni. 18 Omi novyo
nukwambira kuwa uwe kuwa Peduru‡, na pajulu ya ewu
mwala-wu§ nijenga jamati yangu, na miryango ya Kuzimu*
aikidiri kushinda eyo jamati-yo. 19 Nomi nukupa mifungulo
ya ufalume wa binguni. Kwa javyo, kila caulunganisa
conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni.
Kila cawasanisa conse mulumwengu-mu, cukwasanisiwa

* **16:16** “Mwana wa Nlungu hai” mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. † **16:17** Kigeregu wafasuli: “mwiri na damu”, mana ake “mwanadamu”. ‡ **16:18** “Peduru” mana ake ukwambiwa “mwala”. § **16:18** Idaniziriwa kuwa “ewu mwala-wu” kukwambiwa mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwikana kwa zina ra “Nryango wa mashetwani”. Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi. * **16:18** Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi Ibilisi na mashetwani.

novyo binguni.” 20 Basi, akiwambira wanafunzi wake
wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

21 Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwereza
wanafunzi wake kuwa inlazimu kuka mpaka Yerusalemu,
akapate kutabishiwa pakulu na wazee, wakulungwa wa dini,
pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe, na suku
ya tatu afufuriwe. 22 Noparepare Peduru akimwitira kun-
yenje, akanza kunkaidi akamba: “Anta, Mwenye! Vinu-vyo
avikukuna futi!” 23 Fala iye akizungunuka, akimwambira
Peduru: “Uka nyuma yangu-ko, Ibilisi! Kwangu omi, uwe
kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza víri ka Mwenyez-
imungu, ila ka wanadamu.”

24 Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: “Asáka
kunifulata omi onse, akaidi moyo wake, aritike nsalaba
wake, anifulate. 25 Kamana mwenyé kusaka kukengera
mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha ake
kwa sababu yangu omi, asingana. 26 Mwaja, munu apata
faidani kupata ulumwengu-wu piya, iri filihali kapoteza
roho yake? Munu apereka kinani kukakanya na roho yake?
27 Kamana Binadamu wa Binguni akuja kati ya utukufu wa
Baba wake pamoja na malaika wake. Epo ndi paaja kun-
ripa kila munu kwa vitendo vyake. 28 Nukwambirani kweli
kuwa muripo-pa-mwe, wamojawapo awafwa sawammonire
Binadamu akija na ufalume wake.”

17

Kutaduka ka Insa

1 Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja
na Yakobu na Yahaya, munu na nduye, akikwera nawo
pamwango nrefu yeka yawo. 2 Iye akitaduka mbere yawo,
uso wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake zilangala vú
kamba nuru! 3 Na mpunde noure, wakilawirira Musa na
Aliyasi wakipakanira naye. 4 Akilawa Peduru akimwambira
Insa akamba: “Mwenye, vyema futi ofwe kwikala ma-
hala-pa! Mukisaka, nijenga nopa vibanda vitatu: kimoja
cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” 5 Kuno ak-
isowera, wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu
rire, isikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu wanim-
penda pakulu, waniri radi naye. Nsikirizeni!” 6 Wanafunzi
ware, pawasikire shauti ire, wagwa warifinika kumaso,
wakopa pakulu. 7 Fala Insa akiwafika karibu yawo, aki-
wakumbula, akiwambira: “Lamukani! Musope kinu!”
8 Pawenure uso, awammonire munu, ila Insa tu basi.

9 Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizira, akamba:
“Musimwambire munu amuwonire are, mpaka Binadamu
wa Binguni afufuriwe ka wafwi.” 10 Wanafunzi ware
wakindairi Insa, wakamba: “Mbana wanlimu wa shariya
wankwereza kuwa ajuzi kwanza aje Aliyasi?” 11 Insa
akiwajibu, akamba: “Kweli Aliyasi akwanza kuja, neye
atengeza piya, 12 fala nukwambirani kuwa Aliyasi kâja futi,
ila Mayahudi awammanyire, wantenda vyawasakire vyonse.
Ndi novyo Binadamu wa Binguni vyaaja kutabika mmakono
mwawo.” 13 Noparepare wanafunzi ware watula kuwa
kankumwamba Yahaya mwenyé Koza*.

Insa amponesa kisimana wa kisalasala

14 Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija
munu mmoja ka Insa, akikokora mbere yake, 15 akamba:
“Mwenye, mmonere utungu mwanangu! Iye nlwere
kisalasala, kankutabika pakulu futi. Kamana mara
nyingi kagwirira pamoto na mmaji mara nyingi zawenye.
16 Nimpereka ka wanafunzi wako, fala awakidirire
kumponesa.” 17 Insa akijibu, akamba: “Ló, kizazi kibaya
sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na mpaka rini
nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo.” 18 Insa
akinsutumu jini ire, akintuwisa. Kwa noure wakati ure,
nnemba ire akipona. 19 Nakisa wanafunzi ware wakuka
karibu ya Insa, wakindairi kiriziu: “Mbena ofwe-pa
atikidirire kuntuwisa?” 20 Iye akiwajibu: “Konta kwamini
kwenu aba. Nukwambirani kweli kuwa mukiwa nawo
kwamini kamba mbeyu ya amostarda† mukidiri kusowerera
mwango-wu: ‘Lawa epa, ukekare pengine!’, newo nanga
ulawa. Acipo camukitowa kukidiri!” 21 ‡

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

22 Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi
wake javi: “Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono
mwa wanadamu, 23 ewo wamulaya, fala suku ya tatu afufu-
riwa.” Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

---

* **17:13** Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyé Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12. † **17:20** Amostarda ndi miti íri inti za Arabiya na Iziraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu. ‡ **17:21** Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairi kwa kulebela duwa na kufunga.]

24 Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko
wa jarajara mbiri§, wakimukira Peduru, wakindairi javi:
“Nsoko wa jarajara mbiri, mwanlimu wenu aripanga?”
25 Iye akamba: “Aye, aripanga.” Basi Peduru pengire
nnyumba mure, Insa kawa ntanzi kusowera, akindairi javi:
“Ansumani! Kwankuwona mwaja? Mafalume wa muinti-mu
wapokerera nsoko au ushuru ka wanuni? Ka wana wawo*
au ka wanu wengine?” 26 Akilawa Peduru akijibu: “Ka wanu
wengine.” Sambi Insa akisema javi: “Basi, wana wawa nawo
uhuru, awaripa. 27 Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka
mwani†, ukefye pavu, untware inswi wakwanza kunlowa.
Nakunfungula kanywa, usingana jarajara‡. Utware, uke,
ukaripe nsoko wangu na wako.”

18

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

1 Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa,
wakamba: “Muufalume wa binguni, munu bora pakulu
nani?” 2 Iye akimwita kisimana mmoja, akimwimisa kati-kati
yawo, 3 akamba: “Nukwambirani kweli, ikiwa amuripindure
mukiwa kamba wasimana, visaka kuwa vyonse amwingira
muufalume wa binguni. 4 Kamana, mwenyé kurinyenyekeya
mwanyewe kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu
muufalume wa binguni.

5 Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu,
anipokerera omi. 6 Fala ankósesa kisimana mmojawapo *
wakunitumaini omi-wa, ndi fadari kwake afungiriwe nsingo
riwe rikulu rakupalaza, atosiwe kati-kati ya bahari.

7 Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa.
Kamana sibudi siti kuwepo kukosa. Falakini alaniwe
mwenyé kukosesa! 8 Basi sambi, ikiwa nkono wako au
mulu wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo, we-
fye kunundu!† Fadari kwako uwe wingire mumainsha a
milele sauna nkono au mulu, koliko kwefyeriwa pamoto wa
milele na makono mawiri au maulu mawiri. 9 Na riso rako
rukukukoresa dambi, kotopola noro, wefye kunundu! Fadari

§ **17:24** Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwanga nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalemu. Ewo auwere nsoko wa nfalume. * **17:25** “Wana wawo” ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. † **17:27** “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. ‡ **17:27** Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufãire kuripa nsoko wa wanu wawiri. * **18:6** “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana. † **18:8** Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni.

kwako, wingire mumainsha a milele na riso rimoja basi,
zaida kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri."

Nfano wa kondoo wakwasika

10 "Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja!
Konta nukwambirani kweli kuwa malaika wawo wári bin-
guni daima wankuwona uso wa Baba wangu ári binguni.
11 ‡ 12 Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo makondoo
miya, akasika kondoo mmoja, atendaja? Aawasa tuswini na
kenda mmyango nomo, kupita akinsakula mmoja asike ire?
13 Na akimmonerera, nukwambirani, antendera radi pakulu
koliko tuswini na kenda sawasike ware. 14 Kwa javyo, Baba
wenu ári binguni vimwajibu kuwa kisimana anta mmoja
asipoteye."

Kuswamiiyana

15 "Ikiwa nduyo§ kakukosa, uka ukamolotere kosa rake,
muri wawiri zenu tu basi. Akukusikira, kumpata nduyo.
16 Fala akitowa kukusikira, ntware tena munu mmoja au
wawiri, ipate kanywa zawo za ushahidi wa wawiri au watatu
mwaha-wo wakikishiwe.* 17 Fala akikatala kuwasikiriza,
kaseme kujamati. Na akitowa kusikiriza novyo jamati, nture
kamba munu kafiri au munu wakuripisa nsoko.

18 Nukwambirani† kweli kuwa kila camulungánisa conse
mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Na kila
camwasánisa conse‡ mulumwengu-mu, cikwasanisiwa
novyo binguni.

19 Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu,
mukikubaliyana kunlebela Mwenyezimungu shauri mo-
jawapo mulumwengu-mu, cikuna noco, julu ya Baba wangu
ári binguni. 20 Konta pawakusanyika wawiri au watatu kwa
zina rangu omi, niwapo kati yawo."

Kuhusu kuswamii

21 Sambi, Peduru akinfika karibu, akindairi: "Mwenye,
akinikosera mwenzangu inilazimu ninswamii mpaka mara
nyengapi? Mpaka mara saba?" 22 Insa akinjibu: "Sisema
mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini mara saba!
23 Ndimana ufalume wa binguni ulandana na nfalume
mmoja asakire kuwalangirana nawo mali watumisi wake.
24 Paanzire kuwalangirana nawo, wakinjisira cadeni

---

‡ **18:11** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.] § **18:15** "Nduyo" mana ake ndi mwenziwo wamwenenda onse kujamati. * **18:16** Ona Kumbukumbu 19:15. † **18:18** Ona 16:19. ‡ **18:18** Kigeregu: "kila kinu camufunga conse".

mmoja akiwiriwa talanta§ alufu kumi. 25 Kwa kuwa
aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi
ire ozanyiwe, pamoja na nkawake, wanawe, na vinu vyake
piya, iripiwe deni ire. 26 Ntumisi ire, nakugwa akikokora
mbere yake, akamba: 'Iwa na imani nami, nukuripa piya
deni.' 27 Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi
ire, akimwasa, akinswamii deni yake. 28 Na paalawire
pare, noire ntumisi ire kansingana ntumisi mwenziwe
wammwira kontu amusini*. Noparepare akinkola, akinpota,
akimwambira: 'Niripe nzuruku wangu!' 29 Basi ntumisi
mwenziwe ire, nakugwa akinlebela akamba: 'Iwa na imani
nami, nukuripa.' 30 Fala iye aasakire anta kinu, akilawa,
akintayisa nkalaboshu mpaka aripe deni yake ire. 31 Basi
watumisi wenziwe ware pawawonire mambo akunire
are, wakisikitika pakulu futi, wakuka wakimwambíra
mwenye wawo piya akunire are. 32 Noparepare, mwenye
wawo ire nakumwita ntumisi ire, akimwambira javi:
'Uwe kuwa ntumisi mbaya! Deni yako piya nukuswamii
konta kunilebela. 33 Aukijuzi uwe novyo kummonera
utungu mwenziwo kamba vyanukuwonere omi?' 34 Basi
mwenye wawo ire akimiwe pakulu, akimpereka ka wenye
kuhukumu, mpaka aripe deni yake ire piya.† 35 Basi ndi
kamba Baba wangu ari binguni vyaasaka kukutendani,
ikiwa amuwaswamiire wenzenu ka moyo radi."

19

Insa afunda kuhusu talaka

1 Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a
Yudeya, kuloka Yordani. 2 Wanu wengi wawenye wakinfu-
lata, na noko iye akiwaponesa walwere.

3 Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi:
"Mwaja! Halali nlume kuntaliki nkawake kwa sababu
mmojawapo?" 4 Iye kajibu kaamba: "Aya* ísema kuwa
tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume na
muka, eyo aya-yo amufyomire? 5 Novyo akamba† kuwa
nlume ájuzi kumwasa wawaye na mamaye, alungana na
nkawake, wó-wawiri wakuwa mwiri mmoja. Sinovyo?
6 Kwa javyo, awawa wawiri tena, ila ukuwa mwiri mmoja.

---

§ **18:24** Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye! * **18:28** Kigeregu: "denari miya". Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja. Ndimana munu ire kanawo deni aba. † **18:34** Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkalaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire. * **19:4** Ona Mwanzo 1:27. † **19:5** Ona Mwanzo 2:24.

Basi, calungánise Mwenyezimungu conse, mwanadamu
asasanise.” 7 Ewo wakindairi tena: “Sambi, mbena nabii
Musa kamuru kuntaliki muka na kumwasa?” 8 Insa
akiwajibu: “Nabii Musa kakuhurusuni kuwasa waka
wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu‡. Fala
tangu mwanzo aiwere javyo. 9 Nukwambirani kweli kuwa
kila mwenyé kumwasa nkawake, saíri kwa sababu ya
uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine, kankuzinga.”
10 Wanafunzi wake ware wakamba javi: “Ikiwa ndi
javyo nlume na nkawake, aipo faida yakulomba.” 11 Iye
akiwambira: “Wala sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye
kujanliiwa na Mwenyezimungu. 12 Kamana wawapo
macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande wengine
watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine
wakuritenda wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni§.
Mwenyé kukubali kinu-ci, akubali!”

Insa awajanliya wasimana

13 Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono,
awalebelele duwa. Wanafunzi wake wakiwenyukira, 14 fala
Insa akamba: “Waseni wasimana-wo waje kuno, musi-
wakataze, konta wári kamba ewo ufalume wa binguni ndi
wawo.” 15 Nakwisa kuwatula makono*, akilawa mahala
pare.

Nnemba tajiri

16 Sambi, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: “Mwan-
limu! Cema ndi cepi canijuzi kutenda nipate mainsha a
milele?” 17 Iye akimwambira: “Mbena unidairi kuhusu
cema caujuzi kutenda? Mwema mmoja tu basi. Uwe uk-
isakula kuwa na mainsha a milele, fulata ámuri.” 18 Iye
akindairi: “Ámurini?” Insa akisema: “Usiulaye, usizinge,
usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, 19 mwinshimu wawayo
na mamayo, na mpende mwenziwo kamba vyauripenda
uwe mwanyewe.” 20 Nnemba ire akamba: “Ezo ámuri-zo
piya ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?” 21 Insa
akimwambira: “Ukisakula uwe kamilifu, uka ukozanye vinu
vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo uriturira ankiba
binguni†. Nakisa uje unifulate.” 22 Fala nnemba ire
paasikire ewu usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na

---

‡ **19:8** “Myoyo kuwa migumu” mana ake ndi myoyo saina pendo. § **19:12** Wakwambiwa watowa kulomba kwa sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu. * **19:15** “Kuwatula makono’ ndi alama yakulebelela duwa. † **19:21** “Kuriturira akiba binguni” mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwanyewe kuwa ndi akiba yako. Nang'aniza Matwaya 6:19-21.

mali mengi. 23 Insa kawambira wanafunzi wake: “Nuk-
wambirani kweli-kwelini kuwa tajiri virigariga kwingira
muufalume wa binguni! 24 Nukwambirani tena: Ngamiya
raisi kupita kipenyo ca singano, koliko tajiri kwingira muu-
falume wa Mwenyezimungu.” 25 Nakusikira wanafunzi
ware, washanga pakulu futi, wakindairi: “Avi, asáka ku-
vuka‡ nani?” 26 Insa akiwanang'aniza, akiwambira: “Ka
wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyezimungu,
piya vinu vikidirika.” 27 Nakuwajibu, Peduru kawambira
javi: “Ofwe tasa piya, tukufulata uwe. Faida yetu ofwe ndi
yepi?” 28 Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli umwe mu-
nifúlata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu wa Binguni
paasaka kwikala kiti ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja
kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki marikolo kumi
na mawiri a Iziraeli. 29 Mwenyé kwasa nyumba, wanduze,
walumbuze, wawaye, mamaye, wanawe, au masamba, kwa
sababu yangu omi, apata faida mara miya, na ariti mainsha
a milele. 30 Fala wengi wanzire§ wakuja kuwa mwinsho, na
wári mwinsho wakuja kuwa watanzi.”

20

Kinyume kuhusu wakolakazi wa mmasamba

1 “Sambi, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé
masamba, alawire subuu namapema kusikizana na wanu
wakakore kazi mmasamba mwake. 2 Basi, nakusikizana
nawo jarajara moja ya parata* kutwa, akiwapereka
kumasamba kwake. 3 Nakulawa tena ora ya subuu,
kawawona wanu wengine wemira pabazari, sawatenda
kinu, 4 akiwambira javi: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba,
nukupani haki yenu.’ Newo wakúka. 5 Akilawa tena
nsana na ruremba, akitenda novire. 6 Ikisa tena jironi
paalawire, kawasingana wanu wengine wemira, akiwadairi:
‘Mwimira epa kutwa nzima samutenda kazi, sababuni?’
7 Ewo wakijibu: ‘Hapana munu asikizane nofwe.’ Iye
akiwambira: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba.’ 8 Pariswere
juwa, mwenyé masamba ire kamwambira kapatashi wake
javi: ‘Wete wakolakazi piya, uwaripe nshahara wawo,
uwanze wajíre mwinsho mpaka wanzire kuja.’ 9 Basi kweli,
pawafikire wajíre jironi, kila munu kapokera jarajara moja
ya parata†. 10 Pawafikire wanzire kuja ware, wakidanizira
kuwa wapokera nzuruku mwingi, fala kila mmoja kapokera

‡ **19:25** “Kuvuka” mana ake ndi kupata mainsha a milele. § **19:30** “Wengi wanzire” mana ake ndi wanu wakulu. * **20:2** Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa mmoja. † **20:9** Jarajara moja ndi nshahara wa kazi kutwa nzima.

novyo jarajara moja ya parata! 11 Pawapokere, wanduguda
mwenyé masamba ire, 12 wamba: 'Wajire mwinsho-wa
wakola kazi ora moja basi, fala kawatula kuwa sawa-sawa
nofwe, tikorire kazi kutwa nzima, tíkivumirira juwa!' 13 Fala
iye, nakunjibu munu mmoja, kamwambira: 'Ona rafiki
yangu, siri kukupoka shariya. Atisikizane jarajara mmoja ya
parata? 14 Twala cako, uke vyako. Nisaka nimpe mwenziwo
wa mwinsho-yu kamba vyanukupere uwe. 15 Mwaja! Omi
sina haki yakutenda canisaka na nzuruku wangu? Riso
rako ribaya konta ya umunu-mwema wangu?' 16 Kwa javyo
wanu wa mwinsho wakuwa watanzi, na watanzi wakuwa
wa mwinsho."

Insa asema mara ya tatu kifo na kufufuka kwake

17 Insa paakikwera kuka Yerusalemu, kaweta cembe
wanafunzi wake munjira akiwambira javi: 18 "Sikirizani!
Epa tankukwera Yerusalemu. Eko, Binadamu wa Bin-
guni akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu
wa shariya, newo wanhukumu olaiwe. 19 Wampereka ka
Sawari-Mayahudi, wanshupe, ebiwe viboko, na agomez-
eriwe pansalaba. Na suku ya tatu afufuriwa."

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

20 Sambi, muka wa Zebedeyu na wanawe akuka mpaka
karibu ya Insa, akikokora mbere yake akinlebela kinu.
21 Insa akindairi: "Usakani?" Iye akinjibu: "Ona, amuru
wanangu wawiri-wa wekare muufalume wako, mmoja ak-
wikare nkono nriro wako na mwengine nkono sonto." 22 Insa
akinjibu, akamba: "Anta camulebela, amwijiwa. Mukidiri
kunywa kaneka yangu‡ canisaka kunywa omi?" Ewo wakin-
jibu: "Tikidiri." 23 Insa akiwambira: "Ndi kweli mukunywa
kaneka yangu. Fala kunikala nkono nriro au nkono sonto,
sina ídini. Ila wenye kwikala watengezériwa na Baba wangu."
24 Wanafunzi kumi wengine ware, pawasikire javire, waki-
wakimwira ware wawiri munu na nduye. 25 Fala Insa aki-
weta, akiwambira: "Mukwijiwa kuwa mafalume wa mataifa
wawatawala wanu, na wakulungwa wawa nawo mamulaka
julu yawo. 26 Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila, kati yenu,
asakúla kuwa nkulu onse, awe ntumisi wenu, 27 na kati yenu
asakúla kuwa ntanzi onse, awe ntwana wenu. 28 Ndi kamba
Binadamu wa Binguni aajire kutumikiriwa, ila atumike na
apereke mainsha ake awavushe wanu wengi."

Insa awaponesa vipofu wawiri

29 Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu
wengi wakinfulata. 30 Sambi, wekala nanyenje ya njira

‡ **20:22** "Kunywera kaneka" mana ake kukuna mashaka.

vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa kankupita, wafula uto,
wakamba: “Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere utungu!”
31 Wanu ware wakiwenyukira wanyamare. Fala ewo wak-
izidi kufula uto: “Mwenye, Mwana wa Daudi! Tiwonere
utungu!” 32 Pawemire, Insa akiweta akiwadairi: “Musaka
nukutendeni mwaja?” 33 Ewo wakijibu: “Mwenye, tisaka
tiwone! Tiponese maso etu!” 34 Insa, kwa kuwawonera
utungu, akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo
wakiludira kuwona, wakinfulata Insa.

21

Insa akwingira Yerusalemu kwa sherehe

1 Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalemu,
wakifika Betifage pamwango wa Mizaituni. Insa akiwa-
tuma wanafunzi wawiri, akiwambira: 2 “Ukani kaya íri
mbere yenu ire. Nakufika, múnsingana buru mmoja ka-
fungiriwa pamoja na mwanawe. Munfungure, muje naye.
3 Akilawírira wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa:
‘Buru-yu ansakula Mwenye’, basi iye akwasani mukuja
nawo.” 4 Evi vikuna novire ipate utimiziwe usowezi
waâsemire nabii mmoja akamba:

5 “Mwambireni mwari wa Ziyoni*:
‘Mmone nfalume wako kankuja kwako,
kankuja na imani, ampandire buru,
kankuperekiwa na kaburu katoto,
mwana wa nyama mpingi!’ ”†

6 Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba
Insa vyawatumire. 7 Waja naye buru ire pamoja na kaburu
katoto kare, wakitandika nguwo zawo. Insa akikala julu
yake. 8 Junudi ya wanu wengi wakitandika nguwo zawo
munjira. Wanu wengine wakisinja makuti a mitende, wak-
itandika munjira. 9 Na makundi a wanu wákiwa mbere na
wákiwa nyuma, wakipaza nyimbo, wakamba:
“Hozana‡ Mwana wa Daudi!
Bora ári kuja kwa zina ra Mola!
Hozana julu mbinguni!”
10 Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika,
wakamba: “Eyu munu-yu nani?” 11 Wanu ware wakisema:
“Eyu ndi nabii Insa, wa Nazareti inti ya Galileya!”

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu

---

* **21:5** “Mwari wa Ziyoni” ndi wenye kaya ya Yerusalemu. † **21:5** Ona Izaya 62:11; Zagariya 9:9. ‡ **21:9** “Hozana” mana ake “asifiwe”.

12 Sambi, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa
piya wakiuzanya na wakiuza vinu nNyumba Takatifu.
Akipidulanga meza za wacuruzi, pamoja na viti vya
wakiuzanya mapomba. 13 Ikisa akiwambira: "Yândikiwa§
javi: 'Nyumba yangu ikuja kwitiwa nyumba ya duwa.' Fala
umwe mutenda jonga ra wevi." 14 Nnyumba Takatifu nomo,
wanjisira vipofu na wakuremala, iye akiwaponesa.
15 Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya
wawona matajabisa atendíre, na wawawona wasimana
nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo, wakamba: "Hozana
Mwana wa Daudi!" Kwa javyo, ewo wakikimiwa,
16 wakimwambira: "Kwankuwasikira ewa cawamba?" Insa
akiwajibu: "Aye, aya* isema javi:

'Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuza
kwema.'
Amunafyoma?"

17 Nakuwasa, akilawira panja, akuka Betaniya, akilala
noko.

Muti saupa

18 Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu,
ínkola njala. 19 Akiwona nfigu munjira, akúka mpaka nopo,
fala aasingane kinu ila masamba tu basi. Akisowerera:
"Cisipe tena kisumo milele!" Kwa noure mpunde ure,
nfigu ure ukumiliya. 20 Nakuwona wanafunzi washanga,
wakamba: "Namunani kwa mpunde nowu vyaumiliye
nfigu-wu?" 21 Nakujibu Insa akiwambira: "Nukwambi-
rani kweli, mukitumaini bila dana, amutenda vyanitendire
nfigu-wu basi, anta na mukisowerera ewu mwango-wu
mukamba: 'Somoka ukaritose mbahari', vikuna novyo.†
22 Na piya camulebela conse kwa duwa, mukamini, múpata."

Ushinda wa mamulaka a Insa

23 Insa pengire nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini
pamoja na wazee wa Mayahudi wakinfika karibu kuno ak-
ifunda, wakindairi: "Evi vinu-vi akutendesa mamulakani?
Nani akupere eya mamulaka-ya?" 24 Insa akijibu, aki-
wambira: "Nomi novyo nukudairini kinu kimoja. Neco
mukinijibu, nomi novyo nukwambirani mwenyé mamulaka
anitendesa evi vinu-vi. 25 Koziwa ka Yahaya kukiwa ka
mamulaka a nani? A binguni‡ au a wanadamu?" Ewo

§ **21:13** Ona Izaya 56:7. * **21:16** Ona Zaburi 8:2. † **21:21** Usowezi wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kuntumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza. ‡ **21:25** Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu.

wakikaidiyana watupu, wakamba: “Epa, tikamba: ‘A bin-
guni’, atambira: ‘Sambi mbena amunkubali?’ 26 Na tikamba:
‘A wanadamu’, tiwopa wanu konta piya wankubali Yahaya
ndi nabii wawo.” 27 Basi wakinjibu Insa, wakimwambira:
“Atijiwa!” Na iye novyo akiwambira: “Basi, anta omi suk-
wambirani mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!”

Kinyume kuhusu wana wawiri

28 “Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana
wawiri. Akinfika wakwanza, akimwambira: ‘Mwanangu,
uka rero ukakore kazi masamba.’ 29 Iye nakujibu, kaamba:
‘Sisaka!’ ikisa akitubiya akuka. 30 Akinfika wapiri,
amwambira novire, fala iye nakujibu kaamba: ‘Nukuka
Baba!’ fala okire. 31 Kati ya wawiri ware, atendire
vyakumwajibu wawa yawo ndi wepi?” Ewo wamba:
“Mwana wakwanza.” Insa akiwambira javi: “Nukwambirani
kweli kuwa warípisi nsoko na mareba walongorera mbere
yenu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. 32 Kamana
Yahaya mwenyé Koza kaja kwenu kwa njira ya shariya,
fala amunkubali. Novyo-sivyo, warípisi nsoko na mareba
wankubali. Na ingawa muwona, mwinsho amutubiye
mukinkubali.”

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

33 “Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja
mwenyé nyumba karima masamba a uva, akijengera sereka.
Nkati mwake akisimba pondo, akijenga nnara, masamba
are akiwemisira warimi, akisafíri. 34 Paifikire karibu ya
mavuno, kawatuma watumisi wake ka warimi ware, wakat-
ware visumo vyake. 35 Warimi ware wakiwakola watumisi
wake ware: mmoja wakimwibiya, mwengine wakimulaya,
na mwengine wakimpanja na mawe. 36 Mwenyé masamba
ire akiwatuma tena watumisi wengine, wengi futi zaida ya
wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire. 37 Mwinsho
akintuma mwanawe, akiwaza javi: ‘Mwanangu-yu wamwin-
shimu.’ 38 Fala warimi, pawammonire mwanawe ire,
wakambirana watupu: ‘Noyu-yu ndi asaka kuriti, tukeni
timulaye, tinriti!’ 39 Basi, wakinkola, wakimwefya nyuma
ya mpaka wa masamba a uva are, wakimulaya. 40 Paasaka
kuja mwanyewe masamba are, warimi ware awatendaja?”
41 Ewo wanjibu: “Visomi wabaya-wo, awamariza nful-
ulu na masamba-wo awemisira warimi wengine, wakuwa
wakumpa visumo wakati wa mavuno.” 42 Insa akiwambira:
“Mwaja? Amufyomire Mandiko§ kuwa:

‘Riwe rawafezeyire wajengi,

§ **21:42** Zaburi 118:22-23.

ndi riwere maalumu ra pamembe ya nyumba.
Kinu-ci akunisha ndi Mola,
na citajabisa mmaso mwetu!’

43 Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume
wa Mwenyezimungu, wapewa wanu wengine wakupa
visumo vya ufalume-wo. 44 Na asáka kugwira julu ya eri
riwe-ri, avunjiwa-vunjiwanga, na warisáka kungwirira onse
asaika atenda ufu.” 45 Wakulungwa wa dini na Mafarizeu,
pawasikire eci kinyume-ci, wereriwa kuwa kankuwamba
ewo. 46 Wakisaka kunfunga, fala wawopa wanu konta
wakintula kuwa nabii wawo.

22

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

1 Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa
kinyume, akamba: 2 “Ufalume wa binguni ulandana na
nfalume mmoja atengeze harusi ya mwanawe. 3 Katumiza
kuweta warifíwe kujambo, fala awasakire kuja, kú!
4 Akiwatuma watumisi wengine tena, akamba: ‘Warifíwe
wambireni javi: “Onani! Jambo rangu nisa kutengeza,
ng'ombe na micamba isinjiwa futi, vinu piya viwa tayari.
Njoni kujambo!” ’ 5 Fala warifíwe ware awayeriwe, woka
vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine koka
kucuruza vinu vyake, 6 na wengine wakiwakola watumisi
ware, wakiwatabisha, wakiwolaya. 7 Kwa javyo, nfalume
ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake wakiwolaya
visomi ware, nakisa wakitaya moto kaya yawo ire. 8 Ikisa,
akiwambira watumisi wake: ‘Epa jambo riwa tayari, fala
warifíwe ndi sawari wanu. 9 Basi ukani mmasimana-manjira.
Piya wamusaka kuwansingana onse warifuni waje kuharusi
kuno.’ 10 Nakulawa watumisi ware woka munjira mure,
wawajumanisa wawasimanane nawo piya, wabaya kamba
wema. Mandowa are warifíwe wakijala bunga-bunga-bunga.
11 Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona
warifíwe ware, kammona munu mmoja savarire mavazi a pa-
harusi. 12 Iye akimwambira: ‘Rafiki yangu, kwingira mwaja
emu sauna mavazi a paharusi?’ Iye akinyamala ndu. 13 Basi
nfalume ire akiwambira watumisi wake: ‘Nfungeni maulu
na makono, munsukure mumwefye panja pakisi-po! Epo ndi
pooka kurira na kutafuna meno.’* 14 Basi, wengi ndi wetiwa,
fala watondoriwa ndi aba!”

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

---

* **22:13** Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume.

15 Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango
wakunkoresa Insa kwa usemi. 16 Kwa javyo, wakiwapereka
wanafunzi wawo pamoja na wa kinya Herodi, wakuka
wakindairi: "Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa
múkweli na ufunda njira ya Mwenyezimungu ka ukweli,
aumopa munu asaka kuwa onse, konta aunang'aniza munu
caari. 17 Kwa javyo, tambire mawoni ako. Iwapo haki ya
kunripa nsoko Kaisari † au aipo?" 18 Insa kwa kwijiwa
ubaya wawo, akiwambira: "Manafiki, mbena muniyerera?
19 Nolotereni kuno jarajara ya nsoko-yo." Ewo wakija
nawo jarajara moja, wakimpa. 20 Iye akiwadairi: "Ewu
uso-wu na mandiko-ya a nani?" 21 Wakinjibu: "Vya Kaisari."
Iye akiwambira: "Basi, ca Kaisari mpeni Kaisari, na ca
Mwenyezimungu mpeni Mwenyezimungu!" 22 Pawasikire
javire wakishanga dwaraa. Wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

23 Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu,
wenye kusema kuwa kufufuka akupo, wakindairi javi:
24 "Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa ikiwa nlume
kafwa bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi an-
jemele nankweli-yo, filihali apongore naye, alunga rikolo
ra nduye.‡ 25 Kamana kati ya ofwe wana saba, wak-
wanza kanlomba, akifwa. Kwa kuwa aapongore naye
mwana, nkawake akilombiwa na nduye. 26 Vikuna novyo
na nduye wapiri, na watatu, mpaka wo saba. 27 Mwinsho
ya piya ware, na muka ire akifwa. 28 Sambi, suku ya
kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi wepi? Kamana
piya ware wânlomba!" 29 Insa akiwajibu, akiwambira javi:
"Umwe mupoteya konta amwijiwa Mandiko wala uwezo
wa Mwenyezimungu! 30 Kamana wafwi pawaja kufufuka
awalomba wala awalombiwa, wakuwa kamba malaika wari
binguni. 31 Na nkati ya kufufuka ka wafwi, vyamwâmbiriwe
na Mwenyezimungu, akamba: 32 'Omi niwa Mwenyez-
imungu wa Iburahima na Mwenyezimungu wa Izaki na
Mwenyezimungu wa Yankubu.'§ Amufyomire javi? Basi
Mwenyezimungu siyo Nlungu wa wafwi, ila wári hai!"
33 Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda kwake
kure.

Mwaha kuhusu ámuri ulu

34 Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza
Masaduseu, wakijumana novyo pamoja. 35 Kati yawo, mmoja
ákiwa mwijiwifu wa shariya. Kwa kumyerera, akindairi Insa

† **22:17** Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nkulu) wa Roma na piya inti zire.
‡ **22:24** Ona Kumbukumbu 25:5. § **22:32** Ona Kulawa 3:6,15-16.

javi: 36 “Mwanlimu, ámuri ulu nkati ya shariya ndi yepi?”
37 Insa akinjibu: “Mpende Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo wako piya, kwa roho yako piya na kwa ankili zako piya.* 38 Eyi ndi ámuri ulu na yakwanza. 39 Na yapiri ilandane neyi: ‘Mpende mwenziwo kamba vyauripenda mwanyewe.’† 40 Ezi ámuri mbiri-zi zifindikiriwa Taureti piya na vyawâfundire minabii.”

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

41 Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba: 42 “Umwe mwankuwona mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana‡ wa rikolo ranani?” 43 Ewo wakijibu: “Wa rikolo ra Daudi!” Iye akiwambira: “Sambi, kwa nguvu za Roho Takatifu, Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’. Mwaja? Konta Daudi kaamba:

44 ‘Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako!’§

45 Basi, ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’, aawája mwana wa rikolo rake?”* 46 Na awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo suku-yo, aalawirire tena wakushubutu kundairi kinu.

23

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

1 Sambi, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake, 2 akamba: “Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa.* 3 Kwa javyo, fulatani na timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani kufulata vitendo vyawo, konta ewo cawasema sicawatenda. 4 Wafunga mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya, fala ewo awasaka kusukula anta na cala kimoja. 5 Ewo watenda vitendo vyawo ipate wawoniwe na wanu. Wakurisa irizi zawo na wakongeza manyanyavu a malupindo awo.† 6 Kuwajibu kwikala mahala bora mmajambo na viti vya inshima mmasinagoga‡. 7 Kuwajibu wenshimiwe mwawapita mmabazari,

---

* **22:37** Ona Kumbukumbu 6:5. † **22:39** Ona Walawi 19:18. ‡ **22:42** Kigeregu ifasuliwa “mwana”. ‘Mwana’ mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya “mwana”. § **22:44** Ona Zaburi 110:1. * **22:45** Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa kankwamba kuwa iye yeka yake basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi. * **23:2** “Wekala kiti ca nabii Musa” mana ake wafunda na mamulaka ya Musa. † **23:5** Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. ‡ **23:6** Viti vya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikiti sawa-sawa.

na viwajibu wanu wawete wanlimu. [8] Fala umwe musi-
wase wanu kukwitani ‘wanlimu’ kamana mwanlimu wenu
mmoja basi, umwe piya muwa munu na nduye, [9] wala mu-
lumwengu-mu musimwite ‘Baba’ munu asaka kuwa onse§,
kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni. [10] Wala
wasukwiteni mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi,
Almasihi. [11] Nkulungwa kati yenu awe ntumisi wenu. [12] Basi
munu wakuriremeresa mwanyewe aveyesiwa, na mwenyé
kuriveyesa mwanyewe, aremeresiwa.”

[13] Insa akiwambira tena: “Umwe wanlimu wa shariya
na Mafarizeu, manafiki, mulaniwe! Mufunga nryango wa
ufalume wa binguni mbere ya wanu. Amwingira wala
amuwasa wengire wenye kusakula kwingira. [14] * [15] Umwe
wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe!
Mupita mbahari na kungulu mumpate munu munsilimise
dini yenu. Fala mukimpata, muntenda kuwa mwana wa
Jahanamu mara mbiri zaida koliko umwe. [16] Umwe walon-
gozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa: ‘Alapíra mahala
takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu
ire, kilapo-co ndi ca ukweli.’ [17] Wajinga sawawona! Epo
kinu bora ndi cepi? Oru au mahala patendesa oru kuwa
takatifu? [18] Na musema kuwa: ‘Alapíra uralu wa kafara,
sikinu, fala alapíra kafara íri julu ya uralu, kilapo-co ndi
cakweli.’ [19] Wanu sawawona! Kinu bora ndi cepi? Kafara
au uralu utenderiwa kafara ikiwa takatifu? [20] Basi, alapíra
uralu, alapira uralu na ciri pajulu ya uralu. [21] Alapíra ma-
hala takatifu, alapira mahala-po na Nlungu ári nopo. [22] Na
alapíra bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyezimungu na
Nlungu ekare kiti cake.

[23] Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mu-
laniwe! Muwapa wanu zaka anta na vinu vya manukatu:
safarãu, bizari, na loru. Fala mukwasa vinu bora pakulu vya
shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi ndi vinu vya-
mujuzi kutimiza, musase. [24] Walongozi sawawona! Umwe
munsuja bwilimwiti fala mummiza ng'ombe†!

[25] Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mu-
laniwe! Kiyungu na finga mukosa kunja, fala nkati mwijala
ukoko wa vinu vya unyang'anyi na wájibu mbaya. [26] Nfarizeu

---

§ **23:9** Insa awakataze wanu kuweta wawa zawo “baba” ila kakataza kuweta “baba” wakulungwa wa dini. * **23:14** Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang'anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebela duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47. † **23:24** Kigeregu: “ngamiya”.

sauwona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na kunja kusitawi
novyo.

27 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mu-
laniwe! Umwe mulanda makaburi a kupakiwa kinambo
akusitawiziwa panja‡, iri filihali nkati muwa makongolo a
wafwi, mwijala takataka na ucafu. 28 Na umwe novyo, kunja
muwoniwa na wanu kamba wenye shariya, iri filihali nkati
yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja shariya.

29 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki,
mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii na mupamba
kusitawiza makaburi a wanu wa shariya. 30 Mukwamba:
'Tinainshi enzi za wazee wetu, atingari kujumulana nawo
kutawanya damu ya minabii!' 31 Basi, kwa javyo murolota
wanyewe kuwa muwa vining'ini vya ware wawolaye
minabii. 32 Basi timizani kipimo ca ubaya ca babu zenu!
33 Manyoka, wana wa miraba§! Munyemaja hukumu
ya moto wa Jahanamu? 34 Kwa javyo, nukuperekerani
minabii, wejiwifu, na mafundi. Wamojawapo muwolaya
na muwagomezera mmisalaba, wengine muwacapa viboko
mmasinagoga mwenu, na muwenenda mukiwalumbata
kila kaya. 35 Kwa javyo ije julu yenu hukumu kwa sababu
ya damu ya wenye shariya itawanyike julu ya ardhi,
tangu mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli*, mwenyé
shariya, mpaka na damu ya Zagariya, mwana wa Barakiya
wamumulaye nNyumba Takatifu, kati-kati ya mahala
takatifu na uralu. 36 Nukwambirani kweli kuwa wanu wa eci
kizazi-ci, ezi hukumu-zi zíwapata."

Insa asowera kuhusu kupenda kwake Yerusalemu

37 Insa kaamba: "Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa
Yerusalemu! Wari kuwolaya na kuwapanja na mawe
minabii waperekiwe kwawo! Mara nyengapi yanisakire
kuwakusanya wana wawo kamba uku vyaawakúsanya
wanawe akiwafinika mumbawa zake! Fala umwe
amusakire. 38 Aya basi, kaya yenu-yo ikuja kutaduka
milembe. 39 Konta nukwambirani kweli kuwa amuniwona
tena, kulawa sambi-pa mpaka suku† yamusaka kusema:
'Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!' "

---

‡ **23:27** Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisiyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara. § **23:33** Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. * **23:35** Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8. † **23:39** Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa binguni kuludira mulumwengu.

24

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wana-
funzi wake wakinfíka karibu yake, wakimolotera namuna
vyaijengiwe nyumba ire. 2 Insa akiwambira, akamba:
“Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli kuwa epa
hapana riwe ríja kubaki julu ya riwe renziwe, piya abo-
moriwa.”

Tabu na kulumbatiwa

3 Insa paakikala pamwango wa Mizaituni, wanafunzi wake
wakimukira cembe, wakimwambira: “Tambire vinu-vyo
vikuja kukuna rini? Na alamani ya kuja kwake, suku ya
Kiyama?” 4 Insa akiwajibu, akamba: “More-moreni asukute-
seni munu, 5 konta wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba:
‘Omi ndi Almasihi’, na wawatesa wanu wengi. 6 Umwe
mukuja kusikira habari na utesi wa vita. Novyo-sivyo mu-
sope. Konta evyo vinu-vyo lazima vikune. Fala siyo kuwa ndi
suku ya Kiyama. 7 Taifa ikuja kutenda vita na taifa nyengine,
ufalume mmoja na ufalume mwenziwe. Cikuja kupita ki-
tikansi pamoja na njala mahala mwingi mwawenye. 8 Evi
vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa malwazo a kupongola*.
9 Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuulayani, na
mukuja kwiniwa na piya taifa-zi kwa sababu ya zina rangu.
10 Wengi wakuja kukosiwa, wengi wakuja kuwapereka wen-
ziwawo kuhukumiwa, na kwinana munu na mwenziwe.
11 Wakuja kulawirira minabii wengi walongo, wakupita
wakiwatesa wanu wengi wawenye. 12 Kwa sababu ya
kongezeka ubaya, kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa
aba. 13 Fala mwenyé kuvumirira mpaka mwinsho ndi aja
kuvushiwa. 14 Na eyi habari ya ufalume-yi ikwereziwa
ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabila-zi piya.
Epo ndi paija kufika suku ya Kiyama.”

Tabu ulu

15 “Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu
mahala patakatifu, kamba vyaâmbire nabii Daniyeli†
(mwenyé kufyoma onse, ereriwe), 16 basi sambi wája kuwa
Yudeya wajuzi watuwirire mmyango, 17 ája kuwapo papala
ra nyumba yake onse asisuke kutwala kinu nnyumba
mwake, 18 na ája kuwapo mmasamba onse asiludire kukaya
kutwala mavazi ake. 19 Dambi wemite na maametoto

* **24:8** Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo. † **24:15** Ona Daniyeli 11:31; 12:11.

wakowesa kwa ezo suku-zo! 20 Mulebele duwa ipate
kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au isiwe
suku ya sabadu‡, 21 konta wakati-wo ukuja kuwa wa
mashaka pakulu futi, mashaka saanapita tangu mwanzo
wa ulumwengu mpaka sambi-pa, wala aaja kupita tena.
22 Siwere kunukusiwa nozo suku-zo, aakivuka munu.
Fala, kwa sababu ya watondóriwe§, ezo suku-zo zikuja
kunukusiwa. 23 Basi, akilawirira munu akukwambirani:
‘Almasihi ndiyu-pa’, au ‘Ndi ire pare’, musikubali. 24 Kamana
wakuja kulawirira maAlmasihi walongo na minabii
walongo. Ewo wakuja kutenda alama ulu na maajuza,
wafikirire kuwatesa ware watondóriwe, ikikidirika. 25 Onani,
omi nankukwambirani namapema. 26 Basi akilawirira munu
akukwambirani: ‘Iye kawa pare, paluwanja pare!’, musuke
noko. Au: ‘Kawa nnyumba mure’, musikubali. 27 Konta
kamba vyamufahamu kumensa vyakulangaza mashariki
mpaka magharibi, ndi vyaasaka kuja kwisuka Binadamu
wa Binguni. 28 Mahala pakufwa nyama apakosa kumota
membe*.”

Kuja ka Binadamu wa Binguni

29 Insa kaamba: “Zikipita suku za mashaka-zo, juwa ar-
ija kuwala kukwinukala pi, mwezi auja kuwala, nondwa
zisomoka binguni zikigwa, na nguvu za binguni piya zi-
tikinyika. 30 Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni alama
ya kwisuka Binadamu wa Binguni. Kwa javyo, zilalamika
kabila piya za duniya, ikisa wammona Binadamu akisuka
mmawingu binguni, na nguvu pamoja na utukufu pakulu.†
31 Na shauti ulu ya baramanda, iye awapereka malaika wake.
Ewo wakiwakusanya waawatóndore iye, kwa kila membe
nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho.”

Kinyume ca muti

32 “Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo‡.
Mmongo, ukiwa na vitambi viwisi, ukanza kusipuka
masamba, mukwijiwa kuwa kinja cifika futi. 33 Ndi
sawa-sawa novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna,
ijiwani kuwa Binadamu kawa karibu, kawa panryango!
34 Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita saanakuna
eyo mambo-yo piya. 35 Bingu na ardhi piya vilainika, fala
usemi wangu aulainika.”

---

‡ **24:20** Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda. § **24:22** “Watondóriwe” ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware. * **24:28** Kigeregu: “marembo”. † **24:30** Ona Daniyeli 7:13-14. ‡ **24:32** Kigeregu: “nfigu”.

Hapana ejiwa suku yakuludi Insa

36 “Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo,
hapana ejiwa. Awejiwa malaika mbinguni wala Mwana, ila
Mwenyezimungu Baba tu basi. 37 Kamana kamba vyavîkunire
wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kukuna pakuja Binadamu.
38 Nozo suku-zo, zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku
saanapita mwanalukaya: wanu wakirya na wakinywa, wak-
ilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire nabii Nnu
nsafina.§ 39 Wanu awejiwe, mpaka paajire mwanalukaya
nkulu, akiwakumba piya ware. Basi, novyo ndi vyavija kuwa
wakati wa kuja Binadamu. 40 Wakati-wo wakuwapo wanu
wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.
41 Wanawaka wawiri wakisaya cakurya, mmoja atwariwa
mwengine akwasiwa. 42 Ndimana, rinang'anizíreni konta
amwijiwa suku yaasaka kuja Mwenye wenu*. 43 Tulani kuwa
mwenyé nyumba, anejiwa wakati wakuja mwivi, nanga
kekala kunang'anizira, ásase nyumba yake kupapaturiwa.
44 Kwa javyo, umwe novyo muwe tayari, kamana wakati
samuwáza kuwa Binadamu kankuja, akuja.”

Ntumisi wakwamínika na saaminika

45 “Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye
wake kantula pakaya, awape wanu wake cakurya na wakati
wake, ntumisi-yo nani? 46 Heri ntumisi-yo wakuwa mwenye
wake pakuludi, ansingana akitenda javyo! 47 Nukwambirani
kweli kuwa ntumisi-yo mwenye wake antula kumiliki vinu
vyake piya. 48 Fala ntumisi-yo, akiwa mbaya, kimoyomoyo
akwamba, ‘Mwenye wangu kakawa kuludi’. 49 Ndimana ak-
wanza kuwebiya wenziwe ware, akirya na akinywa pamoja
na warevi. 50 Mwenye wa ntumisi-yo paaludi, suku saakin-
rindira wala wakati sejiwa, 51 iye anhukumu vibaya futi, na
fungu rake antula kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro
na kutafuna meno!”

25

Kinyume kuhusu wári kumi

1 Insa akamba: “Ufalume wa binguni ukuja kulandana
na wári kumi, wasukure kandiyeru zawo, kummwinza
mwenye-harusi. 2 Nkati ya ewo wári-wo, watanu sawawaza,
na watanu wakuwaza. 3 Basi sawawaza ware wasukula
kandiyeru zawo, fala awarisukuze mafuta! 4 Fala wakuwáza
ware warisukuza numba za mafuta na kandiyeru zawo.
5 Kwa kuwa mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya

---

§ **24:38** Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere.

* **24:42** “Mwenye wenu” epa mana ake Mwenye Insa.

wanza kusinzira mpaka wakilala. 6 Usiku kati-kati kukinyan-
guriwa: ‘Mwenye harusi kankuja! Lawani mumpokerere!’
7 Noparepare wári ware piya wakilamuka, wakitengeza
kandiyeru zawo. 8 Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza
ware javi: ‘Timereni mafuta enu-yo, konta kandiyeru
zetu-zi zankuzimika.’ 9 Wakuwáza ware wakijibu wakamba:
‘Aripo-ya aatitosha futi kutúmira ofwe nnomwe. Fadari ukani
kauzanyiwa konse mukauze mutumire.’ 10 Pawalawire kuka
kuuza, akifika mwenye-harusi. Wári waritengeze ware
wakingira naye njambo, nryango ukifungiwa. 11 Ikisa, wári
wengine ware pawaludire wakamba: ‘Mwenye, Mwenye, ti-
fungurireni!’ 12 Fala iye akiwajibu akamba: ‘Nukwambirani
kweli kuwa sukwijiwani.’ 13 Basi, rinang'anizireni, kamana
amwijiwa suku wala wakati wakuja Mwenye*!”

Kinyume kuhusu watumisi watatu

14 “Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka
kusafiri, kaweta watumisi wake, kawagabizi mali zake.
15 Akimpa mmoja talanta† ntanu, mwengine talanta mbiri,
na mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo wake.
Ikisa akuka vyake. 16 Kwa mpunde noure, apokerere
talanta ntanu ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta
ntanu. 17 Apokerere talanta mbiri ire kapata faida ya
talanta mbiri. 18 Fala apokerere moja ire kalawa, kasimba
pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure.
19 Bandi ya suku nyingi zawenye, mwenye wa watumisi ire
akiludi, wakiwalangirana. 20 Akija karibu apokerere talanta
ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu zire, akwamba
javi: ‘Onani Mwenye! Talanta ntanu zamunipere-zi, nezi
nyengine ntanu zanipatire faida.’ 21 Mwenye wake ire
akwamba: ‘Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi
yakuwa mwaminifu wa vinu aba, sambi nukugabizi vingi.
Ingira ufurahi na mwenye wako!’ 22 Akija karibu novyo
apokerere talanta mbiri ire, akwamba: ‘Mwenye, talanta
mbiri zamunipere, ezi nyengine mbiri zanipatire faida.’
23 Mwenye wake ire akwamba: ‘Kuwa ntumisi mwema
na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu
aba, sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye
wako!’ 24 Akija karibu novyo apokerere talanta moja ire
akwamba: ‘Mwenye, nukwijiwa kuwa kwa munu ngumu,
úvuna mahala sauvyarire, ukusanya mahala sautawanye.
25 Nopa, ndimana nifisa pansi talanta yako, epa kwanawo
talanta yako noire.’ 26 Nakujibu mwenye wake ire ansutumu,
amwambira javi: ‘Ntumisi mbaya na nfuko! Nivuna mahala

* **25:13** “Mwenye” epa mana ake Mwenye Insa. † **25:15** Talanta ndi nfuko na jarajara.

sanivyarire, nikusanya mahala sanitawanye! Ukwijiwa
javyo? 27 Ndimana, ukijuzi kutula nzuruku wangu kubanku,
nikija nisingane faida yangu. 28 Basi, mpokeni talanta-yo,
mumpe ire ári nazo talanta kumi ire. 29 Kamana kila mwenyé
kuwa nawo, azidi kupewa kwa wingi. Fala saana, anta aba
caári nawo noco, anyang'anyiwa.' 30 Na ntumisi safãi-yo,
ntuwisireni panja pakisi-po. Epo ndi pooka kurira na
kutafuna meno."

Hukumu ya mwinsho

31 "Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake
na piya malaika wakuwa pamoja naye, basi akwikala julu
ya kiti ca utukufu wake. 32 Mbere yake zikusanyika ka-
bila piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwen-
ziwe, kamba nsunga vyaawatanusa makondoo na mbuzi.
33 Makondoo áwatula upande wa nkono nriro wake, mbuzi
upande wa nkono sonto. 34 Ikisa nfalume ire awambira
wári nkono nriro wake, akwamba: 'Njoni kuno, wenye
kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume wamutengez-
eriwe, tangu mwanzo wa ulumwengu. 35 Kamana inikola
njala, munipa cakurya. Inikola nyotwa, muninywesa maji.
Nikiwa myeni, munikaribisha. 36 Nikiwa diki, munipa
cakuvala. Nikiwa nlwere, munilwarisa. Nifungiwa nkala-
boshu, muja kuniwona.' 37 Basi, wanu wa shariya wakin-
jibu wakamba: 'Mwenye, rini patukuwonire ikukukola njala
tukukupa cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa
maji? 38 Rini patukuwonire uri myeni tukukukaribisha,
au uri diki tukukupa cakuvala? 39 Rini paúkiwa nlwere au
nkalaboshu, tikija tukukuwona?' 40 Nakujibu, nfalume ire
akiwambira: 'Nukwambirani kweli kuwa, kwa kila kinu
camuwatendera wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo‡,
epo munitendera omi!'

41 Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono
sonto ware: 'Nitanukeni, wanu wakulaniwa. Ukani kuri
hukumu ya moto wa milele, moto watengezeriwe Ibilisi
pamoja na majini wake§. 42 Konta inikola njala, amunipere
cakurya. Inikola nyotwa, amuninywesire maji. 43 Nikiwa
myeni amunikaribishe, nikiwa diki amunipere cakuvala.
Nikiwa nlwere na nifungiwa nkalaboshu fala amujire kuni-
wona.' 44 Newo novyo wakijibu wakamba: 'Mwenye, rini
paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni, au úri diki, au
úri nlwere au ufungiwe, ofwe tikitowa kukuhudumu?' 45 Iye
akiwajibu akamba: 'Nukwambirani kweli kuwa kila kinu

‡ **25:40** "Wanduzangu watoto" mana ake wanu wakuriyenyekeya. § **25:41** Kigeregu: "Ibilisi pamoja na malaika wake" fala mana ake malaika-wo ndi majini.

samuntendere wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo,
amunitendere omi!’ 46 Basi ewa wakuka kuhukumu ya
milele, fala wenye shariya wakuka kumainsha a milele.”

26

Mpango wakumulaya Insa

1 Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira
javi: 2 “Mukwijiwa kuwa ubaki muda wa suku mbiri, ífika
suku ya Pashukwa, na Binadamu wa Binguni aperekiwa
akagomezeriwe pansalaba.” 3 Wakati-wo wakulungwa wa
dini pamoja na wazee wa Mayahudi wâjumana pamoja kun-
yumba ulu ya Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini,
4 wakipanga wantese Insa wankore wamulaye. 5 Fala
wakamba: “Tisinkore suku ya sherehe-yi, isije kulawa vu-
rumãi ya wanu.”

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

6 Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani
camagundula, 7 mwanamuka mmoja akinfika karibu yake.
Insa pekare akirya, mwanamuka ire asukure munringi
mafuta akuniwira gali sana, akimmiminira Insa nkiswa.
8 Wanafunzi wake ware pawawonire javire, wakikimiwa,
wakamba: “Eyi hasarani-yi? 9 Kamana nanga auzanyiwa
nzuruku mwingi wawenye, wapewa masikini!” 10 Insa
pejiwe cawari kuwaza, akiwambira: “Mbena mumwandibu
mwanamuka-yu? Kamana katenda cema kwangu omi.
11 Konta daima-zi wamasikini wawa pamoja namwe, fala
daima amuja kuwa pamoja nomi. 12 Eyu mwanamuka-yu
kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu
kwa anzima ya kunitengezera namapema maziko angu.
13 Nukwambirani kweli kuwa ulumwengu nzima-wu, kila
mahala paisaka kwereziwa Habari Ngema, visemiwa novyo
vyaatendire mwanamuka-yu, kwa kukumbukiriwa kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

14 Ikisa mmoja wawo kati ya kumi na wawiri ware,
wakwitiwa Yuda Shikariyoti, akuka ka wakulungwa wa
dini, 15 akiwadairi: “Nukukugabizini Insa, munipa kinani?”
Ewo wakimpa jarajara talatini za parata. 16 Mwanzo wa
noure wakati ure, akisakula nafasi ya kunzungunuka Insa,
awagabizi maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

17 Suku yakwanza jambo ra mikate saitayiwe furumento,
wanafunzi wamúkira Insa wakindairi javi: “Ndepi pausaka
tikakutengezere cakurya ca Pashukwa urye?” 18 Neye aki-
wajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwananlume mmoja,

mukamwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati
wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda Pashukwa
pamoja na wanafunzi wangu.’ ” 19 Wanafunzi ware waki-
tenda kamba vyawatumiwe na Insa, wakitengeza jambo ra
Pashukwa rire.
20 Paufikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake
kumi na wawiri kusaka kurya. 21 Pawakirya, iye akamba javi:
“Nukwambirani kweli kuwa piya-mwe mmojawapo anizun-
gunuka.” 22 Wanafunzi ware wakiuzunika pakulu futi. Kwa
kila mmoja akanza kundairi: “Mwenye, unamba omi?”
23 Iye akijibu, akamba: “Ataire nkono wake pamoja nomi
nfinga moja, noyo ndi asaka kunizungunuka. 24 Ndi kweli
Binadamu wa Binguni akufwa kamba vyaasema Mandiko
kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé kunzungunuka! Fadari
anatowa kupongoriwa noyo munu-yo.” 25 Basi Yuda mwenyé
kunzungunuka, akidairi akamba: “Fala sumi, Mwanlimu?”
Insa akinjibu: “Kurisema mwanyewe.”

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

26 Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza
Mwenyezimungu, akimeya akiwapa wanafunzi wake,
akisema akamba: “Twalani mutafune, ewu ndi mwiri
wangu.” 27 Nakisa akitwala kikombe, akishukuru novire,
akiwapa akisema: “Inywani piya-mwe, 28 kamana eyi ndi
damu yangu yakwakikisha kupatana*, damu itawanyike
kwa ajili ya wanu wengi ipate waswamiiwe madambi.
29 Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci siludira kunywa
tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe
kati ya ufalume wa Baba wangu.” 30 Pawesire kwimba
nyimbo†, wakilawa wakuka mwango wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

31 Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba:
“Umwe piya mubugudika nami usiku wa rero-wu,
kamana yaândikiwa javi: ‘Ninlumiza nsunga, nkonjo
wa makondoo wake utawanyika.’‡ 32 Fala bandi ya
kufufuka kwangu, nilongorera Galileya.” 33 Peduru
akinjibu, akamba: “Anta ikiwa piya wabugudika nawe,
fala omi sishubutu futi kubugudika!” 34 Noparepare Insa
akimwambira: “Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu
saanawika kokoriko ntanzi, unikana mara natu.” 35 Peduru
akimwambira Insa javi: “Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja,
sishubutu futi kukukana!” Na wanafunzi wengine ware,
piya wakisema novire.

* **26:28** Ona Kulawa 24:8. † **26:30** Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118.
‡ **26:31** Ona Zagariya 13:7.

Duwa ya Insa Getisemani

36 Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemani,
akiwambira wanafunzi javi: “Ikalani nopa, omi nukuka
mpaka pare nikalebele duwa.” 37 Nakunsukula Peduru
na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika, aki-
uzunika. 38 Basi noparepare akiwambira javi: “Uzúnika
pakulu futi moyo yangu, niwa karibu kufwa! Ikalani-pa,
murinang'anizire pamoja nomi.” 39 Akuka mbere aba, ak-
isujudi, akilebela: “Baba wangu, ikikidirika, kikombe ca
nyongo yako-ci§ cinitanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba
vyanisaka omi, ila iwe vyausaka uwe.” 40 Akija ka wana-
funzi wake, kawasingana walarire usingizi, akimwambira
Peduru: “Kú, amukidirire kurinang'anizira pamoja nomi
nanga ora moja basi? 41 Rinang'anizireni na lebelani
duwa musije kushetwaniwa. Kamana moyo uwa tayari
ila mwiri ndi mwepepe.*” 42 Mara nyengine tena, Insa
akuka akilebela duwa, akamba: “Baba wangu, kamba
avikidirika kulavya kikombe-ci saninywere, basi vitimiziwe
vyausaka uwe.” 43 Akija tena, kawasingana wakilala, konta
maso awaremera usingizi. 44 Nakuwasa, akuka tena akile-
bela duwa mara yatatu, akiludira usowezi mmoja noure.
45 Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake, akiwambira
javi: “Mwaja, mungari mukilala, mwankupumula? Tun-
zani! Ufika wakati wakuzungunukiwa Binadamu wa Bin-
guni, aperekiwa mmakono mwa wamádambi. 46 Lamukani,
tuke vyetu. Onani! Kafika futi mwenyé kunizungunuka.”

Kufungiwa ka Insa

47 Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja
wawo nkati ya wanafunzi kumi na wawiri ware. Kaja
na junudi ya wanu, waperekiwe na walongozi wa dini na
wazee wa Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja na
mipweke†. 48 Ire mwenyé kunzungunuka, akiwapa alama,
akiwambira: “Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nko-
reni.” 49 Noure wakati ure, Yuda akinfika karibu Insa,
akimwambira javi: “Mashikamu, mwanlimu!”, ikisa akimpa
beju. 50 Fala Insa akimwambira: “Rafiki yangu, caulangele
kutenda conse, tenda.” Wanu ware, nakufika karibu yake,
wakolosa makono a Insa wakinkola. 51 Sambi mmojawapo
wákiwa na Insa ware akolosa nkono, akisolola jambiya, akin-
duru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini,

§ **26:39** Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8. * **26:41** Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo. † **26:47** Mpweke ndi muti wakurisukuza munu kuka kuulaya.

akinsinja sikiro rimoja. 52 Insa akimwambíra javi: "Tula jam-
biya yako-yo mahala mwake, konta wenye kulamusa jam-
biya onse, iwolaya jambiya noyo. 53 Mwaja? Udaniza kuwa
omi sina uwezo wakunlebela Baba wangu, iye kuniperekera
malaika zaida ya makundi a majeshi kumi na mawiri? 54 Avi
sambi, nanga atimiziwa mwaja Mandiko asema kuwa viki-
juzi vikune javi?" 55 Wakati noure, Insa akiwambira junudi
ya wanu ware: "Mulawa na jambiya pamoja na mipweke
kuja kunitwala! Omi niwa mwivi? Suku daima-zi níkikalanga
nikifunda Nyumba Takatifu, fala amujire kunikola! 56 Ila
kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii." Basi
wanafunzi ware piya wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

57 Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa,
nkulu wa wakulungwa wa dini, mahala kawâjumane wan-
limu wa shariya pamoja na wazee. 58 Sambi Peduru akinfu-
lata baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa wakulungwa
wa dini. Akingira akikala pamoja na mashikarakanzi apate
kwijiwa mwinsho wake. 59 Sambi, jumula ya wakulungwa
wa dini pamoja na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakisi-
manana, wakisakula ushahidi wa ulongo wakunkosesa Insa
wamulaye. 60 Fala awapatire ushahidi, ingawa wálawirira
mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi
wawiri, 61 wamba: "Eyu kasema javi: 'Omi nikidiri kubomola
Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu, muda wa suku natu
basi níjenga tena upya.' " 62 Sambi nkulu wa wakulungwa
wa dini akilamuka, akindairi: "Aujibu kinu ushahidi wawari
kukulongopera uwe-wu?" 63 Fala Insa kabaki anyamare.
Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira javi: "Omi
nukulapisa kwa zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambire
kamba kuwa Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu." 64 Insa
akinjibu: "Uwe ndi vyawamba. Fala nukwambirani kuwa
kulawa sambi-pa, mummona Binadamu wa Binguni ekare
nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo, na ak-
isuka julu ya mawingu a binguni‡." 65 Basi nkulu wa waku-
lungwa wa dini akipapula mavazi ake, akamba: "Iye kaku-
furu! Tisakula ushahidi wa kinani tena? Munsikira sambi-pa
akikufuru. 66 Umwe muwonaja?" Ewo wakinjibu: "Ajuzi
aulaiwe!" 67 Sambi wakinsunira kumaso, wakimwefya soku
na malatuma pú-pú-pú, 68 wakamba: "Utibushurira ofwe,
Almasihi! Epa akwibiye nani?"

Peduru ankana Insa

‡ **26:64** Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

69 Sambi, Peduru kêkala panja nluwani. Ntumisi mmoja
mwari akinfika karibu yake, akimwambira javi: “Nowe
novyo úkiwa pamoja na Insa nGalileya!” 70 Fala iye akikana
mbere ya wanu ware piya, akamba: “Cauri kusowera-co,
sijiwa!” 71 Nakulamuka pare, akúka mpaka nkitala, ntu-
misi mwengine muka akimmona, akiwambira wanu ware,
akamba: “Eyu ákiwa pamoja na Insa nNazareti!” 72 Tena
iye akinkana kwa kulapira: “Eyu munu-yu, simwijiwa!”
73 Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira Pe-
duru, wakimwambira: “Kweli-kwelini, na uwe novyo nkonjo
wenu mmoja na ware, konta kusowera kwako umanyirika!”
74 Noparepare, iye akanza kurilani kuno akilapira: “Simwi-
jiwa-mi eyu munu-yu!” Mpunde noure, kokoriko akiwika.
75 Sambi Peduru ire akikumbukira usowezi waâsowere Insa
ure kuwa: “Kokoriko saanawika, unikana mara natu.” Basi
akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

27

Insa aperekiwa ka Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini
pamoja na wazee wa Mayahudi piya wakisikizana
kumuulaya Insa. 2 Wakinfunga, wakintwala, wakimpereka
ka guvinadoru Pilatu.

Kufwa ka Yuda

3 Sambi Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa
kuhukumiwa, akirishuku pakulu, akiludisa nzuruku wa jara-
jara talatini za parata ure, akiwapa wakulungwa wa dini na
wazee ware, 4 akiwambira: “Nikola dambi, ninzungunuka
munu saana makosa*.” Ewo wakijibu, wakamba: “Ofwe
vitiyerireni, eyo shauri yako!” 5 Sambi Yuda noparepare
akitwala jarajara za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu,
akilawa akuka akirifungangira. 6 Wakulungwa wa dini wak-
itwala nzuruku ure, wakamba: “Ewu nzuruku-wu anta siyo
halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu.” 7 Basi
wakisikizana, wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe
bushtani ya kuwazika wayeni. 8 Ndimana, noyo bushtani-yo
ikwitiwa “Uweru wa damu” mpaka rero-vi. 9 Kwa javyo,
ukitimiziwa usowezi waâsowere nabii Yeremiya†, akamba:
“Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,
beyi yawataire wanu wa Iziraeli kuwa ndi beyi yake,
10 wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru‡,
kamba Mola vyaânamurire.”

* **27:4** Kigeregu: “kupoteza damu bila makosa”. † **27:9** Ona Yeremiya 32:6-15.
‡ **27:10** Ona Yeremiya 18:2.

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

11 Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi:
“Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” Insa akinjíbu: “Uwe
ndi vyauri kwamba.” 12 Fala vyawansowerere wakulungwa
wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire kinu. 13 Sambi
Pilatu akindairi: “Ausikira vyawamba-vi kuwa wankuku-
sowerera nowe?” 14 Falakini Insa aanjibire anta kinu kimoja,
guvinadoru akibaki wakushanga pakulu pawenye.

15 Sambi, íkiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya
Pashukwa, wanu wakintondolanga nfungwa mmojawapo
wawansaka onse afunguriwe. 16 Wákiwa nawo nfungwa
mmoja wakwijiwikana pakulu sana ka ubaya, wakwitiwa
Baraba. 17 Kwa javyo, wanu pawajumane pamoja, Pilatu aki-
wadairi javi: “Umwe wamunsaka afunguriwe ndi wepi-pa?
Baraba au Insa wakwitiwa Almasihi?” 18 Iye kejiwa kuwa
wakulungwa wa Mayahudi wampereka Insa kwa sababu ya
kuntendera wiyana. 19 Visitoshe, Pilatu ekare kiti cake caku-
lamula, nkawake akimperekera habari zakwamba: “Usiri-
taye na eyo munu wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi rero
kwa kulota kwa sababu yake.” 20 Wakulungwa wa dini
pamoja na wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele
anfungure Baraba, Insa aulaiwe. 21 Sambi, guvinadoru
ire akiwadairi wanu ware: “Kati ya ewa wawiri-wa, wa-
mumpendeleya ninfungure ndi wepi?” Ewo wakinjibu
“Baraba!” 22 Mwinsho Pilatu akiwambira: “Sambi Insa
wakwitiwa Almasihi nintende mwaja?” Ewo piya wakijibu:
“Agomezeriwe pansalaba!” 23 Iye akiwadairi: “Kakosa ki-
nani noyu?” Falakini ewo wakizidi kunkuwira, wakamba:
“Agomezeriwe pansalaba!”

24 Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri
tena ila shonge ya wanu ire ikizidi, basi akitwala maji, ak-
inawa mmakono mbere ya wanu ware piya, akamba javi:
“Omi-pa sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu. Eyo shauri
yenu wanyewe.” 25 Wanu ware piya wakijibu: “Damu yake
iwe julu yetu na wajukulwetu!” 26 Basi Pilatu akinfungula
Baraba, akiwapa. Fala Insa, bandi ya kucapiwa, wakim-
pereka agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

27 Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa,
wakimwingiza nnyumba ya kifalume, wakikusanyika
piya masurudadu ware, wakinzunguriza. 28 Wakinvula
nguwo, wakinfinika koti reundu. 29 Nakisa wakipakasa
lemba ra miwa wakinvaza nkiswa, na nlanzi wakinsukuza
nkono nriro. Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa,
wakamba: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!”

30 Wakinsunira mata, wakitwala nlanzi ure, wakimpanjira
nkiswa. 31 Pawesire kunshupa, wakinvula koti reundu rire,
wakinvaza nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka
wakingomezera pansalaba.

Insa pansalaba

32 Pawakuka munjira, wakisimanana naye mwananlume
mmoja wakwitiwa Ansumani nKireni, wakinshurutisa
asukure nsalaba wa Insa.§ 33 Pawafikire mahala pakwitiwa
Gologota (mana ake "Mahala pa Gula ra Kiswa"), 34 wakimpa
vinyu yakusanganyiwa na nyongo, fala nakuyeza aasakire
tena kunywa. 35 Nakungomezera pansalaba pare, wakitenda
kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire.* 36 Ikisa
wakikala kunnang'anizira paakiwa pare. 37 Pansalaba, julu
ya kiswa cake, wakitula kibawo cakwandikiwa makosa ake
a kuwa javi: "EYU NDI INSA, NFALUME WA MAYAHUDI."
38 Wakiwapo visomi wawiri wakigomezeriwa naye
pamoja, mmoja nkono nriro na mwengine nkono sonto.
39 Wanu wakipita onse wakintukana, wakintikinyira kiswa,
40 wakamba: "Ló! Uwe ubondola na kujenga Nyumba
Takatifu kwa muda wa suku natu basi, rivushe mwanyewe!
Kweli-kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu,
isuka pansalaba-po!" 41 Wakulungwa wa dini pamoja na
wanlimu wa shariya na wazee, newo novyo wakinshupa
Insa, 42 wakamba: "Kawavusha wenziwe, fala aakidiri
kurivusha mwanyewe! Ngati nfalume wa Iziraeli! Aya
sambi, esuke pansalaba-po, timwamini! 43 Antumainingi
Mwenyezimungu! Basi Mwenyezimungu akisaka, anvushe,
konta kasema javi: 'Omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.'
" 44 Na visomi wagomezeriwe nawo pamoja ware, newo
novyo wákintukana.

Kufwa ka Insa

45 Mwanzo wa aduhuri mpaka alhanswiri†, muinti mure
piya kunja kukinukala pi! 46 Kiyasi ca ora ya kenda, Insa
akikuwa pakulu, akamba: "Elohi, Elohi, lama sabakitani?"
Mana ake, "Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni ku-
nasa?" 47 Sambi wengine wákiwa nopare ware, pawasikire
javire, wamba: "Iye kankumwita Aliyasi." 48 Kwa mpunde
noure, munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka
nvinagiri, akisomeka munlanzi, akimpa kunywa‡. 49 Fala
wengine ware wakamba: "Mwase, tiwone kamba Aliyasi

§ **27:32** Munu akihukumiwa kifo akijuzi asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu. * **27:35** Ona Zaburi 22:18. † **27:45** Kigeregu: "ora ya sita mpaka ora ya kenda". ‡ **27:48** Ona Zaburi 69:21.

akuja kunvusha." 50 Basi Insa akikuwa pakulu tena, nopare-
pare akifwa§. 51 Na pazira ya Nyumba Takatifu* ikanyuka
perr kati-kati vipande viwiri, kulawa julu mpaka pansi†.
Ardhi ikitetema na mawe makulu-makulu akatuka-atukanga
bwa-bwa-bwa. 52 Makaburi akifunuka, miri mingi ya wanu
watakatifu wâfwire, ikifufuriwa. 53 Airini, bandi ya kufufuka
Insa, wâlawire mmakaburi ware, wakingira nKaya Takatifu‡,
wakiwoniwa na wanu wengi wawenye. 54 Basi, masuru-
dadu wamwikarire Insa ware pamoja na nkulungwa wawo,
pawafahamire kutetema ka ardhi kure pamoja na vikunire
vire piya, wopa pakulu futi, wakamba: "Kweli-kwelini eyu
ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!"
55 Nopare mahala pare, wákiwapo wanawaka wengi
wawenye, ewo wakiwona wari baidi. Ewo wânfulata Insa
paakilawa Galileya, wakipita wakintumika. 56 Munkonjo
ákiwapo Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine mamaye
Yakobu na Yusufu, pamoja na mama yawo wana wa
Zebedeyu.

Kuzikiwa ka Insa

57 Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa
kaya ya Arimataya wakwitiwa Yusufu. Neye novyo ákiwa
mwanafunzi wa Insa.§ 58 Nakufika karibu ya Pilatu, akin-
lebela apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru
apewe. 59 Yusufu akitwala maiti are, akizingiriza kafani,
60 akitula nkaburi rake ripya ratengeze njonga. Ikisa
akipiringisira riwe rikulu panryango wa kaburi rire, akuka
vyake. 61 Ákiwepo nopare Mariyamu Madalena pamoja na
Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi

62 Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe*,
wakulungwa wa dini na Mafarizeu wakijumulana, wakuka
ka Pilatu, 63 wakimwambira: "Mwenye, tikumbukira kuwa
nlongo ire ári hai kâsema javi: 'Bandi ya suku natu, nifu-
fuka.' 64 Kwa javyo, lavya ámuri kaburi rake ririmbisiwe
mpaka suku ya tatu, ipate wasije kuja wanafunzi wake
kwiwa maiti ake are, ikisa wawambire wanu kuwa 'Insa

---

§ **27:50** Kigeregu: "akása roho yake". * **27:51** "Pazira ya Nyumba Takatifu" ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwanyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingira. † **27:51** Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingira mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. ‡ **27:53** "Kaya Takatifu" Yerusalemu. § **27:57** Ona Yahaya 19:38. * **27:62** Suku yakutengeza sherehe íkiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa.

kafufuka ka wafwi!' Ukuja kuwa ulongo wa mwinsho-wu
zaida wakwanza†." 65 Pilatu akiwambira javi: "Walavyeni
masurudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwi-
jiwa vyonse." 66 Basi ewo wakuka wakikarira na wakimatira
riwe rire, na wakiwatenga masurudadu wakinang'anizira.

28

Kufufuka ka Insa

1 Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana*,
Mariyamu Madalena na mwanamuka mwengine wakwitiwa
Mariyamu wakuka kuwona kukaburi rire. 2 Noparepare,
citenda kitikansi pakulu sana, konta laika wa Mwenyez-
imungu kesuka kulawa binguni, akija akipingirisa riwe
rire, akikarira. 3 Kuwoneka kwake akiwoneka kamba ku-
mensa, na mavazi ake ákiwa melupa vú kamba bafuta. 4 Na
wofi wawo masurudadu ware wakitetema, wákiwa kamba
wafwire. 5 Falakini laika ire akiwambíra wanawaka ware:
"Umwe musope! Konta nukwijiwa kuwa mwankunsakula
Insa âgomezeriwe pansalaba ire. 6 Epa aapo, kafufuriwa
kamba vyaâsemire mwanyewe. Njoni muwone mahala
paâlaziwe. 7 Ikisa ukani upesi, mukawambire wanafunzi
wake kuwa kafufuriwa ka wafwi, nepa kalongorera Galileya.
Eko ndi kamuka kummona. Epo nisa kukwambirani." 8 Basi
wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na
wofi, kuno wakifurahi pakulu futi, wakituwa wakuka waki-
wambira wanafunzi wake. 9 Kwa mpunde noure, Insa ak-
isimanana nawo, akiwambira: "Salama!" Newo wakin-
fika karibu, wakinkola maulu, wakintukuza. 10 Ikisa Insa
akiwambira: "Musope! Ukani mukawambire wanduzangu
woke Galileya, noko waniwona."

Kwereza ka ulongo ka masurudadu

11 Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masuru-
dadu woka mpaka nkaya mure, wawambira wakulungwa wa
dini piya vikunire vire. 12 Basi, wakulungwa ware wakiju-
mana pamoja na wazee wakitenda mpango, wakiwapa ma-
surudadu ware nzuruku mwingi wawenye, 13 wakiwambira:
"Semani javi: 'Wanafunzi wake waja usiku wakimwiwa,
ofwe tilarire.' 14 Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe
tisowera naye, tukulavyani wasi-wasi." 15 Ewo nakutwala
nzuruku ure, wakitenda kamba vyawafundiwe. Habari ire
ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

---

† **27:64** "(Ulongo) wakwanza" ukwambiwa kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi. * **28:1** Wakatí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

16 Sambi, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka
Galileya, pamwango paâwalaizire Insa. 17 Pawammonire
wakintukuza, iri kuwa wengine wákiwa na dana. 18 Insa
akiwafika karibu, akiwambira javi: "Piya mamulaka a mbin-
guni na a duniya nipewa omi! 19 Basi ukani kabila piya,
mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni kwa zina ra
Baba na Mwana pamoja na Roho Takatifu. 20 Wafundeni
wafulate piya vinu vyanukwamurireni. Kweli, omi niwa
pamoja nomwe suku piya, mpaka mwinsho wa ulumwengu!"

Habari Ngema yereze Maruku

Mwanzo

Eci kitabu-ci cukolota kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Insa kereza ufalume wa Mwenyezimungu, akiwaponesa walwere, na kafwa kwa kuwombola wenye madambi.

Andíke eci kitabu-ci asowera kuhusu mikonjo mitatu: wanafunzi, junudi ya wanu, pamoja na wakulungwa wa dini. Wakati Insa wafwire pansalaba, surudadu mmoja múRoma ndi áminire kuwa Insa ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ejiwikana andike eci kitabu-ci, fala idaniziriwa kuwa ákiwa mwanafunzi wakwitiwa Yahaya Maruku. Iye kasikira vyaakifundanga Peduru, dalili kwandika ka kitabu-ci kafulata novyo vyaakifundanga-vyo.

Yahaya mwenyé Koza atengeza njira ya Insa

1 Epa ndi payanza Habari Ngema ya Insa Almasihi[*].
2 Kamba vyavyândikiwe nkitabu ca nabii Izaya, kuwa javi:

“Ona, mbere yako nimpereka shikarakanzi wangu,
ája kutengeza njira yako.
3 Iye ndi shauti iri kukuwa nlanga, ikamba:
‘Tengezani njira ya Mola, molosereni njira yake.’ ”

4 Shikarakanzi wawenye ndi Yahaya mwenyé Koza. Kaja,
kankuwoza wanu kulanga na kankusema kuwa wanu wajuzi
woziwe wolote kuwa watubiya, ipate waswamiiwe madambi
awo. 5 Wanu piya wa makaya a Yudeya na wanu piya wa
Yerusalemu wakuka ka iye, wakoziwa mmuto wa Yordani,
wakitubiya madambi awo. 6 Yahaya ákivalanga nguwo zaku-
pakasiwa na mabururu a ngamiya, na ákirifunganga nkiuno
ukanda wa sambala. Cakurya cake cíkiwa mazorombe na
ansali. 7 Iye akihubiri, akamba: “Kankuja nyuma yangu omi
ári nawo uwezo pakulu koliko omi, anta omi sifãi kwinama
kufungula mzizi ya viratu vyake. 8 Omi nukozani[†] kwa maji
fala iye akuja kukozani kwa Roho Takatifu.”

Insa akoziwa ikisa ashetwaniwa na Ibilisi

---

[*] **1:1** Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu. [†] **1:8** “Kowa” mMandiko ndi kutiwira mmaji, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya.

9 Nozire suku zire, Insa akija kulawa Nazareti ya Galileya,
nneye akoziwa na Yahaya mmuto wa Yordani. 10 Insa, naku-
lawa mmaji mure, kawona binguni ifunguka, na Roho Takat-
ifu akimwisukira kamba pomba. 11 Na ikisikirikana shauti
kulawa binguni ikamba: "Uwe ndi mwanangu wanuku-
penda, niwa radi nawe pakulu."
12 Mpunde sinkulu, Roho Takatifu kampereka kulanga.
13 Ákiwa kulanga suku arubaini, akishetwaniwa na Ibilisi.
Iye ekáre kati-kati ya manyama wa nnundu, kuno wakim-
mudumu malaika.

Insa awatondola wanafunzi wake wakwanza

14 Bandi ya Yahaya‡ kufungiwa na nfalume Herodi, Insa
akúka Galileya, akereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu,
15 akamba: "Wakati ufika! Ufalume wa Mwenyezimungu
uwa karibu. Tubiyani na pokererani eyi Habari Ngema-yi."
16 Insa, paakipita nanyenje ya tanda ra Galileya, kawa-
wona mmaji Ansumani na Andere nduye Ansumani, wak-
itaya nyavu kamana wákiwa wavuvi. 17 Insa akiwambira
javi: "Njoni munifulate, omi nukutendani kuwa wavuvi
wakuwavuwa wanu." 18 Kwa mpunde noure, nakwasa
nyavu zire, wakinfulata.
19 Wenenda kitambo aba, Insa kawawona mungalawa
Yakobu mwana wa Zebedeyu na Yahaya nduye Yakobu
wakiwanza nyavu zawo. 20 Mpunde noure akiweta, ewo
wakimwasa Zebedeyu wawa yawo mungalawa nomure
pamoja na wakazi wengine, wakinfulata Insa.

Insa antuwisa shetwani

21 Insa pamoja na wanafunzi wake wakuka kaya ulu ya
Kafarnaumu, na kila sabadu Insa ákukanga nsinagoga ya
Mayahudi, ákiwafundanga wanu. 22 Ewo wákitajabu pakulu
sana kwa sababu ya kufunda kwake, kamana ákiwafunda
vyaafunda munu mwenyé mamulaka, sairi vyawafunda
wanlimu wa shariya. 23 Kwa suku-yo, akifika nsinagoga
munu wakumilikiwa na jini. Iye akanza kukuwa, 24 akamba:
"Insa nNazareti, utisakurira kinani? Kuja kutifuja? Omi
núkwijiwa cauri, kuwa Takatifu wa Mwenyezimungu!" 25 Insa
akinsutumu jini ire, akimwambira: "Nyamala nduu! Nlawe
munu-yu." 26 Na jini ire akingwisa munu ire caputu pakulu,
akikuwa na shauti ulu, ikisa akinlawa munu ire. 27 Wanu
piya watajabu pakulu sana, wakidairiyana watupu: "Kinu-ci
kinani? Kufunda kupya ka mamulaka? Awamuru mashet-
wani na majini, newo wansikiriza!" 28 Habari za mambo

‡ **1:14** Yahaya epa mwenyé Koza.

yaatendire Insa, kwa mpunde noure asikirikana makaya
piya a Galileya.

Insa awaponesa walwere wengi

29 Insa na wanafunzi wake, nakulawa nsinagoga mure,
wakuka kunyumba ya Ansumani na Andere. Yakobu pamoja
na Yahaya newo novyo wákiwa noko. 30 Nkwewe Ansumani
karitandikira, ákiwa na homa. Kwa mpunde noure, ewo
wakimwambira Insa kuhusu mwanamuka nlwere ire. 31 Iye
akinfika karibu, akinkola nkono, akimwinula. Na homa ire
ikimpita, mwanamuka ire akanza kuwahudumu.
32 Jironi parikitita juwa, wakuka nawo ka Insa piya wenye
kuwa na mashetwani. 33 Na piya wanu wa kaya ire waki-
jumana panryango. 34 Basi, Insa akiwaponesa wanu wengi
wa shida jisijisi, na akiwatuwisa mashetwani wengi. Iye
aakiwasa mashetwani kusowera konta wakimwijiwa.§

Insa akwereza Habari Ngema

35 Subuu yake, Insa akilamuka alufajiri, akilawa nkaya
mure, akúka mahala sapana wanu, akilebela duwa nopo.
36 Ansumani pamoja na wenziwe wakilawa kupita wakin-
sakula. Nakunsingana, wamwambira javi: 37 “Wanu piya
wankukusakula!” 38 Fala Insa akiwajibu: “Tukeni mahala
kwengine makaya mengine jirani ipate noko nikereze, konta
noco omi ndi canijirire.” 39 Basi, akipita akereza Habari
Ngema mmasinagoga* mwawo na makaya piya a Galileya, na
akiwatuwisa mashetwani.

Insa amponesa munu wa magundula

40 Suku moja, kaja ka Insa munu mmoja camagundula,
akinlebela na akikokora mbere yake, akimwambira:
“Ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniponesa.” 41 Neye
akimmonera utungu, akolosa nkono wake akinkumbula,
akimwambira: “Nisaka, swafika!” 42 Kwa mpunde
noure, magundula are akimpakatika, munu ire akipona.
43 Akinlaizira pakulu, akintuwisa, 44 akimwambira:
“Sikiriza! Usimwambire munu kinu. Ila ukarolote ka
nlongozi wa dini, kapereke swadaka kamba vyayamba
shariya ya Musa kwa kuswafika kwako uwé ushahidi
kwawo.” 45 Fala nakulawa, camagundula ire akanza
kutangaza, akeneza habari zire mpaka Insa aakidirire
kwingira nkaya mure baina, fala kekala kunyenje mahala
palanga. Wanu wakilawa kila upande wakimukira noko.

§ **1:34** Ewo wakubali mamulaka ake. * **1:39** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

2

Insa amponesa munu wakuremala

1 Paaludire tena Kafarnaumu, bandi ya suku aba,
wanu wakipata habari kuwa kawapo nnyumba mwake.
2 Wanu wengi wakijumana tapa-tapa, anta panryango
aíkiwepo nafasi. Noparepare, Insa akikola kuwereza
usemi wa Mwenyezimungu. 3 Ikisa waja wanu wane
wansukula kitewe mmashila. 4 Kwa kuwa awakikidiri
kunfikisa paákiwa pare konta ya wanu, wakikwera papala
wakitolola nopare paákiwa pare. Ikisa wakiteremusa
mashila atandikiriwe kitewe ire. 5 Insa paawawonire
wanu ware kuwa wantumaini iye, neye akimwambira
nlwere ire javi: “Mwanangu, madambi ako aswamiiwa.”
6 Na wákiwapo nopare wanlimu wa shariya wékala. Ewo
wakiwaza mmyoyo mwawo, wakamba: 7 “Mbana asowera
javi? Kakukufuru! Nani ari nawo mamulaka kuswamii
madambi sairi Mwenyezimungu tu basi?” 8 Mpunde
noure, pejiwe Insa cawari kuwaza mmyoyo mwawo,
akiwambira: “Sababuni umwe kuwaza javyo mmyoyo
mwenu? 9 Kumwambira kitewe-yu javi: ‘Madambi ako
aswamiiwa’ au kumwambira: ‘Lamuka, usukure mashila
ako, uke vyako’, sacirigariga ndi cepi? 10 Fala nukoloterani
kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii
madambi mulumwengu-mu.” Ndimana, kamwambira
kitewe ire javi: 11 “Uwe nukwambira: lamuka, usukure
mashila ako, uke vyako ukaya.” 12 Neye akilamuka, kwa
mpunde noure, akitwala mashila ake are, akilawa, wanu
wakimmona javi. Wanu piya wakishanga, wakintukuza
Mwenyezimungu, wakamba:
“Tangu evi atinamba kuwona javi!”

Insa antapira Lawi amwita Matwaya

13 Sambi, Insa akilawa tena, akuka nanyenje ya tanda ra
Galileya. Wanu wengi wawenye wakinfulata noko, neye
akikola kuwafunda. 14 Paakuka nakupita, Insa kammona
Lawi mwana wa Alufeu, ekare mahala pakiripisiwanga
nsoko. Iye akimwambira: “Nifulate!” Iye akilamuka ak-
infulata. 15 Ikisa, wakati mwengine, Insa pekare akirya
nnyumba mwa Lawi-yu, wákiwapo wakirya naye pamoja
na wanafunzi wake, warípisi nsoko wengi na wamádambi
wengine.[*] Kusema kweli, awakifulatiwa na wanu wengi.
16 Sambi, wanlimu wa shariya wa kundi ra Mafarizeu,
pawammonire kuwa kankurya na wamádambi pamoja na
warípisi nsoko, wakiwadairi wanafunzi wake: “Sababuni

---

[*] **2:15** Mayahudi wakikafilika naye konta mwenyé shariya aajuzi kurya na wamádambi.

kwikala na warípisi nsoko na wamádambi wengine kurya
nawo?” 17 Insa, nakusikira, akiwajibu: “Wakomu awashugu-
lika na dotoru, ila walwere. Onani, sijire kuwarifu wenye
shariya wawe wanafunzi wangu, ila wamádambi.”

Kukaidiyana kuhusu kufunga

18 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza na Ma-
farizeu wákiwa na tabiya ya kufunga. Suku moja, wanu
wengine wakija ka Insa, wakindairi: “Wanafunzi wa Yahaya
pamoja na Mafarizeu wafunga, fala wanafunzi wako-wa
awafunga. Sababuni?” 19 Insa akiwajibu javi: “War-
ifiwe paharusi wari pamoja na mwenye-harusi, wafun-
gaja? Mwenye-harusi akiwa pamoja nawo awajúzi kufunga.
20 Fala ikuja kufika suku yakulaviwa mwenye-harusi-yo.
Basi noyo suku-yo wakuja kufunga. 21 Aapo atáya kipande
ca nguwo yagoma munguwo ya mida, kamana kipande
kipya-co cipapula nguwo ya mida, izidi kupapuka pakulu.
22 Aapo munu atwala maji a kazu saanasemuka kutairira
nnumba zakumiliya. Konta numba-zo zikipanjika, maji-yo
atawanyika, na numba-zo zikwaribika. Kwa javyo maji-yo
saanasemuka, tayani nnumba nyipya.†”

Insa suku ya sabadu

23 Iwa suku moja, sabadu, Insa na wanafunzi wake
wakipita nanyenje ya masamba a tirigu. Wanafunzi ware
wakanza kuvunja masuke are watafune. 24 Mafarizeu waki-
wambira: “Ona, wanafunzi wako mbana watenda vinu sav-
ijuzi kutendiwa suku ya sabadu‡?” 25 Fala Insa akiwajibu:
“Amufyomire nkati ya Mandiko§ vyaatendire Daudi painko-
rire njala pamoja na wenziwe? 26 Vyengire nNyumba ya
Mwenyezimungu wakati Abiyatari wâwere nkulu wa waku-
lungwa wa dini. Katafuna mikate maalumu, yawákiwa nawo
haki kutafuna walongozi wa dini tu basi. Ikisa mikate
myengine akiwatongera wenziwe.” 27 Ikisa Insa akiwambira:
“Wanu awombiwe kwa ajili ya sabadu, ila suku ya sabadu
itendiwa kwa ajili ya wanu. 28 Basi, Binadamu wa Binguni
ndi Mwenye wa sababu.*”

3

Insa amponesa munu suku ya sabadu

† **2:22** Ezi aya-zi, Insa kaamba nkinyume kuwa munu aifãi kufulata tabiya zamida (kufulata shariya tu basi) iri kuwa iwapo namuna ya kuinshi mainsha mapya, julu ya kufulata njira yake. ‡ **2:24** Shariya ikataza wanu kukola kazi suku ya sabadu. § **2:25** Ona 1 Samuweli 21:1-6. * **2:28** “Mwenye wa sabadu” ári na mamulaka julu ya sabadu.

1 Sabadu nyengine, Insa akingira tena nsinagoga, nomure
ákiwapo munu wakuremala nkono. 2 Maaduwi wa Insa ware
wakintunza sana-sana wammone kuwa amponesa suku ya
sabadu ipate wanlaumu. 3 Noparepare iye akimwambira
mwananlume wakuremala nkono ire javi: “Lamuka, uje
kati-pa.” 4 Ikisa piya ware akiwadairi javi: “Ihusu suku ya
sabadu kutenda meema au mabaya? Kuvusha mainsha au
kuulaya?” Fala ewo wakinyamala. 5 Insa akiwanang'aniza
upande piya rungu-rungu akimiwe, akiuzunika kwa ajili ya
myoyo yawo kuwa migumu. Ikisa akimwambira nlwere ire
javi: “Olosa nkono-wo.” Iye akolosa, akiponesiwa nkono
wake ure. 6 Wakilawa Mafarizeu wakuka wakisowera na
kinya Herodi. Wakijumana kuwazisana vyakumulaya Insa.

Wanu wengi viwajibu wammone Insa

7 Insa pamoja na wanafunzi wake wakilawa, wakuka ku-
tanda ra Galileya. Wanu wengi wakinfulata, wanu wakulawa
Galileya, Yudeya, 8 Yerusalemu, Idumeya, ng'ambu nyengine
ya Yordani, upande wa Tiru pamoja na Sidoni. Wanu wengi
wasikire vinu vyaakitenda, waja kummona. 9 Insa aki-
wambira wanafunzi wake wanvutire karibu yake ngalawa
mmoja ipate wanu wasinkinye konta wákiwa wengi. 10 Kweli,
wanu wengi wawenye kâwaponesa, ndimana walwere piya
wakimwirukira Insa wapate kunkumbula. 11 Mashetwani,
pawakimmona ponse, wakigwa mbere yake, wakikuwa
wakamba: “Uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*!”
12 Iye akiwashurutisa pakulu kuwa wasimwambire munu iye
caari.

Insa awatondola mawalii kumi na wawiri

13 Ikisa Insa akikwera mmwango, akiweta ware
waawasakire iye mwanyewe. Newo wakija ka Insa. 14 Basi,
iye akiwatondola wanu kumi na wawiri (ewo kaweta
mawalii) awe nawo, awatume wakereze Habari Ngema, 15 na
wawe nawo mamulaka akuwatuwisa mashetwani. 16 Wanu
kumi na wawiri waâwatondore ndiwa: Ansumani (wantapire
zina ra Peduru), 17 Yakobu mwana wa Zebedeyu, Yahaya
nduye Yakobu wantapire zina ra Boanerge (mana ake “wana
wa kudidima”), 18 Andere, Filipi, Bartolomeu, Matwaya,
Tamimu, Yakobu (mwana wa Alufeu), Tadeu, Ansumani
nKanaa, 19 pamoja na Yuda Shikariyoti anzungunuke Insa.

Insa na Ibilisi

* **3:11** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

[20] Paaludire ukaya, wanu wengi wakijumana tena,
awakipata anta nafasi ya kurya. [21] Jamaa zake pawasikire,
wakilawa kuka kunkola, kamana wengine wakamba:
“Ankili zimpoteya!” [22] Wanlimu wa shariya wa Yerusalemu
pawajire, wakamba: “Kanawo Belzebuli†. Awatuwisa
mashetwani julu ya uwezo wa nkulu wa mashetwani.‡”
[23] Sambi, Insa akiweta wanu, akikola kusowera nawo
kwa vinyume, akiwadairi: “Shetwani antuwisa shetwani
mwenziwe mwaja? [24] Kila ufalume wakwawanyika
makundi akubishana watupu, auinshi. [25] Nyumba§
ikirawanya aiinshi. [26] Ona, inawa Ibilisi aritendera
vita mwanyewe kurawanya, singari kainshi, nanga uwa
mwinsho wake. [27] Aapo munu akidiri kwingira nnyumba
ya munu wakurimba, kumwiwira vinu vyake sairi kwanza
anfunga mwenyé nguvu-yo. Ikisa amwiwire sana nnyumba
mwake.* [28] Nukwambirani kuwa piya viswamiiwa ka
wanadamu, madambi anta na kufuru zawakufuru wanu.
[29] Fala akufurira Roho Takatifu, aashubutu kuswamiiwa,
fala akuwa na madambi a milele.” [30] Insa kaamba javire kwa
kuwa wakamba, “Kanawo mashetwani.”

Jamaa wakweli wa Insa

[31] Kwa suku-yo, wakija mamaye na wanduze Insa
wakimira panja, wakintuma munu kumwita. [32] Neye kekala
na wanu wengi wawenye wânzunguriza, wakimwambira:
“Ona! Mamayo, wanduzo, na walumbuzo wawa panja
pare, wankukusakula.” [33] Iye akiwajibu: “Mama ndi wepi?
Na wanduzangu ndi wepi?” [34] Basi, iye akizungunuka
akiwanang'aniza wekare wanzungurize ware, akiwambira:
“Wawoneni! Ewa-pa ndi mama na ndi wanduzangu.
[35] Kamana ire aténda vyaasaka Mwenyezimungu, noyo ndi
nduyangu na nlumbwangu na mama.”

4

Insa afunda kwa kinyume

Kinyume kuhusu nvyari*

[1] Mara nyengine tena, Insa akanza kufunda nanyenje ya
tanda. Wanu wengi wawenye wajumana karibu yake. Kwa
javyo, iye akingira mungalawa, akikala mbahari. Piya wanu
wákiwa nanyenje karibu ya maji. [2] Iye akiwafunda wanu
vinu vingi kwa mifano ya kinyume. Nkati ya kuwafunda

† **3:22** “Belzebuli” Ibilisi au Shetwani. ‡ **3:22** Wakati-wo kuwatuwisa mashetwani ndi kinu cikikuna mara nyingi zawenye. § **3:25** “Nyumba” mana ake ujamaa. * **3:27** Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba. * **4:** Au: “Nfano”.

kwake, ákiwambira javi: 3 "Sikirizani! Mwananlume kalawa
koka kuvyala masamba. 4 Paakimwaya mbeyu ire, nyengine
igwirira munjira, zija nyuni zilokota. 5 Nyengine igwirira
mmawe, mahala samuna nsanga mwingi. Mpunde noure
ilawa senge, kwa kuwa auwerepo nsanga. 6 Pariwarire
juwa senge ire ilungula. Kwa kuwa mizipe aiwere yamana,
yumiliya. 7 Mbeyu nyengine igwirira kati ya miwa. Miwa
ire ikula, ikinya mbeyu ire. Ntamana aipere. 8 Nyengine
igwirira munsanga warutuba. Ikula, inuru na ípa visumo,
muti mmoja talatini, mwengine sitini na mwengine visumo
miya." 9 Mwinsho kaamba: "Ári na masikiro a kusikira,
asikire!"

Anzima ya kinyume

10 Wanu wengi pawokire vyawo, wengine wakinzunguriza
pamoja na wanafunzi kumi na wawiri ware, wakindairi
kinani cinsowerese kinyume cire. 11 Insa akiwajibu: "Umwe
mwijiwisiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala
ka wanu wengine wa panja, vinu piya wafundiwa kwa
kinyume. 12 Ndi kamba vyaasema Mandiko, kuwa javi:
'Kunang'aniza wanang'aniza fala awawona
kusikira, wasikira fala awerereriwa.
Wasije kongoka wakipata kuswamiiwa.' "

Insa afafanula kinyume kuhusu nvyari

13 Insa kawambira, kaamba: "Amwerereriwa na mana a
eci kinyume-ci? Sambi vinyume piya, musaka kwereri-
waja? 14 Nvyari ndi ire ereza Habari Ngema. 15 Nanyenje
ya njira mana ake ndi wanu wasikira usemi uvyariwe ure,
nakusikira mpunde-sinkulu akuja Ibilisi awalavya habari
yawavyariwe ire. 16 Na ewa ndi mbeyu ivyariwe mmawe,
ndi wanu wasikíra usemi, mpunde nowo wapokerera ka radi,
17 fala awana nzipe wawo wanyewe, wainshi nawo suku
aba. Ikija tafauti au kulumbatiwa kwa sababu ya usemi
wa Mwenyezimungu, mpunde nowo wabugudika. 18 Na
wengine mbeyu ivyariwe mmiwa, ewa ndi wasikira usemi,
19 fala kwa tafauti za enzi-zi na wájibu wakupata mali na
vinu vyengine, vikimwingira vikinya usemi ure, aupa vi-
sumo. 20 Na ware wavyariwe munsanga warutuba, mana
ake ndi wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera na
wakupa visumo talatini, au sitini au miya."

Kinyume kuhusu kandiyeru

21 Ikisa Insa akiwadairi: "Kandiyeru ikikoreziwa itaiwa
nkati ya tamboru au ituriwa mwivungu? Níkamba ik-
wangikiwa paarami imwarike sana. 22 Kusema kweli, acipo
kinu cakufisiwa sacifisuriwa. Aipo siiri sailawira panja.

23 Ári na masikiro a kusikira, asikire!” 24 Akiwambira tena:
“Tunzani camuri kusikira-ci. Kipimo camupimira nomwe
mupimiriwa noco na mukongeziwa. 25 Kamana ári nawo,
azidi kupewa. Fala saana, anta aba caari nawo noco,
anyang'anyiwa.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya kukula

26 Insa akamba tena: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulan-
dana na munu vyaavyala mbeyu pansi. 27 Akilala usiku,
nsana akilawa, kuno mbeyu ire ikiwota na ikikula, iye
sejiwa. 28 Ardhi iruwerya visumo wanyewe: cakwanza
ulawa nnyani, ikisa suke, mwinsho wa suke ulawa mpunga.
29 Mbeyu wakati waitokota, mpunde nowo munu akwanza
kusinja kamana mavuno afika.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

30 Insa akiwambira: “Kinani canisaka kulandanisa
ufalume wa Mwenyezimungu? Ulandana na nfanoni?
31 Ulandana na mbeyu ya mostarda† paivyariwa pansi,
ikuwa mbeyu noto javi. Ingawa mbeyu noto pakulu koliko
mbeyu piya, 32 fala ikivyariwa pansi, ulawirira nrayi, úkula
upunda mirayi piya. Ukuwa na vitambi vikulu, anta nviri
wake nyuni zakwiruka julu zijenga vitundu nomo.”

33 Na kwa kinyume cingi kamba noco, iye ákiwasowerera
usowezi vyakujuzi ewo kupata kusikira. 34 Bila usowezi
wa kinyume aakisowera nawo. Fala paákiwa yeka ponse
na wanafunzi wake, iye akiwereza mana awo kinyume caa-
sowere cire.

Insa anyamaza mepo

35 Noire suku ire jironi, Insa kawambira wanafunzi javi:
“Tukeni tilokere ng'ambu nyengine ire.” 36 Bandi ya ku-
layana na wanu wengi, ewo wakingira mungalawa mwákiwa
mure, wakuka. Zikiwepo ngalawa nyengine nopo. 37 Rikija
gaibu rikulu, mawimbi makulu-makulu akikola kupanja
ngalawa ire, anta maji akanza kwingira mungalawa mure.
38 Na kumbe Insa ákilala pasitiri, kênyamira nsawo. Wana-
funzi ware wakinlamusa, wakimwambira: “Mwanlimu,
tankufwa, mbana avikuyeri?” 39 Noparepare akilamuka,
akamuru mepo na maluwimbi, akamba: “Kutengemane,
mepo inyamare!” Na mepo ire ikinyamala, kukitenda
shuwari dembwe. 40 Iye akiwadairi: “Mbana muwa wofi
pakulu? Amunamba kwamini?” 41 Ewo wakopa pakulu futi,
wakambirana watupu: “Noyu mwananlume wakuwa anta
mepo na maluwimbi vinsikiriza-yu, nani?”

† **4:31** Ona Matwaya 13:31-32.

5

Insa amponesa munu wakumilikiwa na mashetwani

1 Insa na wanafunzi wake wakifika ng'ambu nyengine
ya tanda, inti yawákikalanga waGerasi. 2 Insa nakwisuka
mungalawa mure, mpunde nowo kasimanana na mwanan-
lume wakumilikiwa na jini, ákilawa kumakaburi. 3 Noyo
mwananlume-yo ákikalanga kumakaburi, ákiwa na nguvu,
anta na unyolo hapana akikidiri kunfunga. 4 Mara nyingi za-
wenye, wanu wakinfunga na alucema pamoja na unyolo, fala
iye akitupula alucema na unyolo akisayasayanga. Aawerepo
munu wanguvu wakunzaidi iye. 5 Daima usiku na nsana
kumakaburi na kumyango, akinyangulanga kuno akirisinja
mwanyewe. 6 Kwa suku-yo, akimmona Insa kitambo, akin-
tuwirira akisujudi. 7 Ikisa akikuwa pakulu akamba: “Insa,
Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu, usaka unitende kinani?
Nukulebela, kwa zina ra Mwenyezimungu, usinopepese.”
8 Konta kâmwambira javi: “Uwe jini, nlawe eyu munu-yu!”
9 Ikisa Insa akindairi jini ire: “Ukwitiwa mwaja?” Iye akijibu:
“Nikwitiwa ‘Junudi’, konta tiwa wengi.” 10 Iye akinlebela Insa
pakulu kuwa asintuwise ire inti ire. 11 Karibu nopare úkiwapo
mwango na nkonjo wa nguluwe nyingi zawenye zikirya
nopare. 12 Mashetwani ware wakinlebela Insa: “Tipereke
kunguluwe kure tikawengire.” 13 Iye akiwetikizira, mashet-
wani ware wakinlawa mwananlume ire, wakuka wakingira
nguluwe zire. Ikisa, piya zire zikituwa zikicubukira ntanda,
kiyasi ca nguluwe alufu mbiri zigwirira ntanda.

14 Wasunga wakituwa wakuka ukaya wakereza habari
zire. Nkaya mure na mmamasamba wakilawa wanu wakuka
kuwona vikunire vire. 15 Wakija ka Insa, wammona
mwananlume âpatiwe na mashetwani ire kekala, avarire
nguwo sana-sana, ári na ankili zake. Basi ewo ukiwapata wofi
pakulu futi. 16 Wawonire vinkunire vire, wakikola kuwereza
vinkunire mwananlume wa mashetwani ire na nguluwe
zire. 17 Wakanza kunlebela Insa alawe nkaya mwawo mure.
18 Insa paakiripakira mungalawa, munu âpatiwe na mashet-
wani ire akinlebela woke onse. 19 Fala Insa ampere rihusa,
akimwambira: “Uka kawári wanu wa kwenu, ukawereze
mambo akuténdere Mwenye na vyakuwonere utungu!” 20 Na
kweli, iye akúka vyake, akanza kwereza kaya ya Dekapoli*
mambo makulu atendériwe na Insa. Basi, wanu piya wakita-
jabu.

Insa awaponesa mwanamuka na mwana wa Yairu

* **5:20** “Dekapoli” mana ake ndi “Makaya kumi”. Ona 7:31.

21 Insa pengire tena mungalawa akuka upande mwengine
wa tanda. Nakufika nanyenje ya tanda rire, junudi ya wanu
wakijumana karibu yake. 22 Akija munu mmoja nkati ya
wakulungwa wa sinagoga wakitiwa Yairu. Nakummona
Insa, akisujudi, 23 akintafadali pakulu, akamba: “Mwanangu
kankufwa. Njo, unture makono ipate apone, ainshi!”
24 Insa akilawa naye. Wanu wengi wawenye wakinfulata,
wakinkinya kila upande.

25 Ákiwapo mwanamuka nlwere mbobo muda wa myaka
kumi na miwiri. 26 Iye katabika pakulu kuritibisa mmatabibu
wengi wawenye. Kapoteza vyaákiwa nawo piya kuwaripa
mafundi, fala aapatire fuweni, ulwere ukinzidi. 27 Nakuka,
paasikire kuhusu Insa, akija nyuma ya wanu ware,
akinkumbula anzu yake. 28 Konta akamba kimoyomoyo
javi: “Omi nikiwayi kukumbula lupindo ra anzu yake,
nípona.” 29 Kwa mpunde noure, kububuka ka damu kure
kukinyamala, neye akifahamu mmwiri mwake kuwa
kaponesiwa ulwere ure. 30 Insa, mpunde noure, kafahamu
neye kuwa uwezo wakuponesa unlawa mmwiri mwake,
akiwanang'aniza wanu nyuma, akamba: “Akumbure
anzu yangu nani?” 31 Wanafunzi wake wakimwambira:
“Kwankuwawona wanu-wa wakukinya! Udairija nani
akukumbure?” 32 Iye akinang'aniza kuno na kuno ammone
nani ankumbure. 33 Kwa javyo, mwanamuka ire, akopa kuno
akitetema, kejiwa cinkunire. Akimukira Insa, akingwirira
mbere yake, akimwambira piya ukweli. 34 Basi, iye
akimwambira: “Nunu, kwamini kwako kukuvusha. Uka
kwa salama. Uwe nkomu, usiwe nlwere tena.”

Insa anziripusa ka wafwi mwana wa Yairu

35 Insa kuno akisowera, wakifika wanu kulawa kunyumba
ya nkulungwa wa sinagoga, wakimwambira: “Mwanawo
kafwa. Unshumbuwirani mwanlimu-yu?” 36 Fala Insa az-
immwerire habari zire, akimwambira nkulungwa wa sin-
agoga ire: “Usisusuke, nitumaini omi tu basi.” 37 Fala
iye aalavire rihusa kunfulata munu mwengine ila Peduru,
Yakobu na Yahaya nduye Yakobu. 38 Wakuka wakifika
kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga ire. Insa kawona
geshi za wanu, wengine wankurira pakulu-pakulu, kuno
wengine wakirondongola. 39 Iye nakwingira, akiwambira
javi: “Sababuni kutenda geshi kuno mukirira? Mwari-yo
aafwire, kankulala.” 40 Wanu ware wakinkejeli, fala iye aki-
walavira panja piya ware. Ikisa, akintwala wawaye pamoja
na mamaye mwari ire, na wanafunzi wake waalongozane
nawo, wakingira mwaákiwa mwari ire. 41 Akinkola nkono
mwari ire, akimwambira: “Talita, kumi”, mana ake “Mwari,

nukwambira, lamuka!” 42 Kwa mpunde noure, mwari ire
akilamuka, akanza kwenenda! Ku! Iye ákiwa na hirimu
ya myaka kumi na miwiri. Basi, wanu ware wakitajabu
pakulu futi. 43 Insa akiwamuru akiwalaizira pakulu kuwa
wasimwambire munu vikunire vire. Novyo akiwambira
wampe mwari ire cakurya arye.

6

Insa akatariwa Nazareti

1 Sambi Insa akilawa inti ire, akiludira kwawo Nazareti.
Wanafunzi wake ware wakinfulata. 2 Paifikire sabadu,
akanza kufunda nsinagoga. Wengi pawasikire, watajabu
pakulu. Wakamba: “Vinu-vi vyankulawirira ndepi? Ndi
wijiwifuni wapewe-yu? Maajuza kamba-ya aténda na
makono ake-ya kankupata ndepi? 3 Sinoyu-yu karipin-
teru, mwana wa Mariyamu, nduye Yakobu, Yose, Yuda
pamoja na Ansumani? Walumbuze atiri kwikala nawo nkaya
nomu?” Ewo wakibugudika naye. 4 Basi Insa akiwambira:
“Nabii ainshimiwa kila upande, ila aainshimiwa kwawo na
awamwishimu wajamaa zake na wenziwe.” 5 Kwa javyo,
iye aakidiri kutenda anta maajuza mamoja, sairi kuwatula
makono walwere wamojawapo, kuwaponesa. 6 Iye akiwata-
jabu pakulu kwa sababu ya kutowa kumwamini.

Ikisa, akilawa akipita akifunda mmakaya.

Insa awapereka mawalii kwereza Habari Ngema

7 Sambi Insa akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware,
akanza kuwapereka wawiri-wawiri. Akiwapa mamulaka a
kuwatuwisa mashetwani. 8 Akiwamuru wasirisukuze kinu
munjira ila ngombo tu basi. Wasisukure cakurya, wala
nrumba wala nzuruku, 9 wasirisukuze nguwo mbiri ila wawe
na viratu mmaulu tu basi. 10 Akiwambira novyo: “Muki-
fika mahala, nyumba yamusaka kufikira noyo, ikalani nomo
mpaka suku yamusaka kulawa nopo mahala-po. 11 Ikiwa
awakupokerereni na awakusikirizeni, pakulawa pumunani
matako enu*, iwe ushahidi kwawo.” 12 Ewo nakulawa
pare, wakipita wakereza kuwa wanu wajuzi watubiye.
13 Mashetwani wengi wakiwatuwisa, na walwere wengi
wakiwamiminira mafuta kuno wakiwaponesa.

Kuulaiwa ka Yahaya mwenyé Koza

14 Sambi, nfalume Herodi akisikira habari kuhusu
Insa kwa kuwa zina rake rikisifiwa pakulu. Wengine
wakamba: “Yahaya mwenyé Koza kaziribuka ka wafwi,
ndimana kankukunisha mambo a maajuza.” 15 Fala wengine

* **6:11** Kigeregu: “pumunani vunvu riri mmaulu mwenu”.

wakamba: “Eyo Aliyasi.” Na wengine wakamba: “Eyo nabii
mwengine, kamba minabii wamojawapo wa mida.” 16 Fala
Herodi paasikire akamba: “Wanintupure kiswa omi, Yahaya
mwenyé Koza, kaziripusiwa!” 17 Kamana Herodi mwanyewe
kâwatuma masurudadu wakankore Yahaya wanfunge na
wantaye nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa
Filipi nduye Herodi, kwa kuwa kânlomba. 18 Ndimana
Yahaya kamwambira Herodi javi: “Auna haki ya kunlomba
nlamuwo.” 19 Kwa javyo, Herodiza akikimiyana na Yahaya,
vikimwajibu amulaye. Fala aakidirire, 20 konta Herodi
akimopa Yahaya, akijiwa kuwa iye mwananlume mmoja
wa shariya na takatifu, ndimana akinkengera. Wakati
waansikire Yahaya, Herodi akifazaika, fala novyo-sivyo
vikimwajibu kunsikira.
21 Kwa suku moja Herodiza akija akipata nafasi ya ku-
mulaya, suku Herodi yaakitenda mwaka. Kwa javyo,
akitenda jambo, akiwarifu mawaziri wake, wakulungwa
wa masurudadu, na wanu wakuinshimiwa wa Galileya.
22 Pengire kuvina mwana wa Herodiza, Herodi vimwa-
jibu pakulu pamoja na wawarífire. Ndimana nfalume ire
akimwambira mwari ire javi: “Nilebele causaka conse, omi
nukupa.” 23 Ikisa akilapira tena, akamba: “Causaka kulebela
conse, anta paiwa nusu ya ufalume wangu-wu, nukupa!”
24 Nakulawa iye akindairi mamaye: “Nilebele kinani?” Ma-
maye akamba: “Lebela kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.”
25 Basi mwana ire akiludira upesi ka nfalume nokure, akile-
bela akamba: “Nisaka munipe nfinga sambi nopapa, kiswa
ca Yahaya mwenyé Koza.” 26 Nfalume ire akikafilika pakulu
futi, fala kwa kuwa kâlapira mbere ya wanu warifiwe ware,
aankatarire. 27 Basi, kwa mpunde noure, nfalume ire ak-
intuma surudadu na akamuru cikaje kiswa ca Yahaya. Su-
rudadu ire akuka kukalaboshu, akitupula kiswa ca Yahaya,
28 akija naco nfinga, akimpa mwari ire. Iye akipokerera,
akimpa mamaye. 29 Wanafunzi wa Yahaya ware, pawasikire
vinkunire mwanlimu wawo, wakuka wakitwala maiti a Ya-
haya, wakizika.

Insa awapa cakurya wanu alufu ntanu

30 Mawalii ware wakijumana mbere ya Insa,
wakimwambira piya vyawakitenda na vyawakifunda. 31 Iye
akiwambira: “Njoni yeka yenu pakiriziu, mupumuzike
aba.” Kamana wanu wákija na wákiludi wákiwa wengi, ewo
awákiwa nawo anta nafasi yakurya. 32 Wakisuka mungalawa
mure, wakuka mahala kiriziu wakipumuzika. 33 Fala
wanu wengi wâwawona pawakilawa na wawéjiwa. Basi,
ewo wakilawa luwansi mmakaya mure, wakiwatuwirira

noko, wakifika kábula ewo sawanamba. 34 Basi, Insa
nakwisuka mungalawa mure, kawawona wanu wengi
wajumana, akiwawonera utungu pakulu konta wákiwa
kamba makondoo sawana nsunga. Akanza kuwafunda
vinu vingi vyawenye. 35 Paripepire juwa, wanafunzi ware
wakuka ka Insa, wakimwambira javi: "Epa mahala-pa
pakilanga-langa, na juwa ripepa futi. 36 Wambire wanu-wa
woke vyawo mmakwawo au mmasamba ári karibu ipate
wakauze cakurya." 37 Fala Insa akiwajibu, akamba: "Wapeni
umwe-po cakurya warye!" Ewo wakamba: "Basi, tuke
tikauze mikate ya jarajara miyateni tije tiwape watafune?"
38 Iye akiwadairi: "Umwe mwanawo mikate myengapi?
Ukani mukanang'anize." Nakuwona wakija wakisema:
"Mitanu, na inswi mbiri." 39 Basi, Insa akiwamuru wanafunzi
ware wawambire wanu ware wekare makundi-makundi
mminyani miwisi mure. 40 Piya ware wakikala makundi-
makundi a wanu miya au amusini. 41 Insa nakutwala
mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu,
akishukuru, akimeya mikate, akiwapa wanafunzi wake ware
wawatongere wanu ware. Na inswi mbiri zire akiwatongera
piya ware. 42 Piya warya na wekuta. 43 Wakilokotera pamoja
vipande vyakubaki vya mikate na inswi, vikalala kumi na
viwiri vyakwijala tapa-tapa. 44 Na watafune mikate wákiwa
wanawalume alufu ntanu!

Insa akwenenda julu ya maji

45 Kwa mpunde noure Insa, akiwalazimisha wanafunzi
wake wengire mungalawa, walongorere ng'ambu nyengine,
Betisaida, mpaka iye ese kulayana nawo wanu ware.
46 Pawesire kulayana, Insa akuka pamwango kulebela
duwa. 47 Paripepire juwa, ngalawa ilongorere ire íkiwa
kati-kati ya tanda, na Insa ákiwa yeka yake kungulu. 48 Kwa
kuwawona kuwa wankutaya magasiya kwa tafauti kamana
úkiwa mbisho, alufajiri galu ntanzi, iye akiwokira kuno
akenenda julu ya maji. Akenenda kamba asaka kuwapunda,
49 fala ewo pawammonire akenenda julu ya maji, wakidaniza
kuwa nsoka, wakanza kufula uto. 50 Kweli, piya wammona
na wasusuka pakulu futi. Fala kwa mpunde noure, Insa
akisowera nawo, akiwambira javi: "Rimbani myoyo! Ndi
nomi, musope kinu!" 51 Iye akingira mungalawa mure, na
mepo ire ikinyamala. Ewo wakitajabu pakulu futi! 52 Kusema
kweli, wákiwa sawanamba kwereriwa kuhusu mikate ire,
kamana myoyo yawo íkiwa migumu.

Insa awaponesa wanu Genezareti

53 Pawalokire wakifika kungulu ya ng'ambu nyengine, inti
ya Genezareti, wakitaya nanga. 54 Nakwisuka mungalawa

mure, mpunde noure wanu ware wammanyira. 55 Wakipita,
wakituwa piya mmakaya mure. Walwere wakiwasukula
mmashila, wakuka nawo mahala pawasikire kuwa ndi paari
Insa. 56 Mwakipita Insa monse, mmakaya asaka kuwa
onse na nvitongojo, mmabazari wakiwatula walwere wawo,
wakintafadali nanga anzu yake wankumbure. Na piya
wakinkumbula, wákipona.

7

Ámuri za Mwenyezimungu bora pakulu

1 Suku moja, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya
wamojawapo wâlawa Yerusalemu, wakijumana ka Insa.
2 Ewo wawawona wanafunzi wamojawapo wa Insa wakirya
sawatawade. 3 (Kamana Mafarizeu, na Mayahudi piya,
awarya sawatawade sana-sana, kwa kutumira tabiya ya
wazee wawo. 4 Nakuludi kubazari, ikiwa awatawade sana-
sana, awakirya. Ziwapo tabiya nyingi zawenye zawákifulata:
kosa kopo, miringi na vyombo vya shaba.) 5 Basi, Mafarizeu
pamoja na wanlimu wa shariya wandairi javi: "Wana-
funzi wako awafulata tabiya za wazee, sababuni kurya
sawatawade mmakono sana-sana?" 6 Iye akiwajibu: "Nabii
Izaya kasowera tangu-mida kuhusu umwe manafiki kamba
vyavyândikiwe javi:

'Ewa wanu-wa wanitukuza nkanywa* tu basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
7 Akufãi kinu kunitukuza kwawo,
wafunda mafunzo na shuruti za wanadamu.' "

8 Ikisa Insa akiwambira: "Wakwasa ámuri za Mwenyez-
imungu, ila wafulata shuruti za wanadamu." 9 Akiwambira
tena: "Mwanawo tabiya yakukatala ámuri ya Mwenyez-
imungu ipate tabiya zenu zisise! 10 Kamana Musa kâsema:
'Mwinshimu wawayo na mamayo', na
'Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye,
ahukumiwe kifo.'
11 Fala umwe mukwamba kuwa munu akimwambira
wawaye au mamaye: 'Vinu vyanikijuzi kukupani umwe
ndi Kurbani†', 12 mwankukataza munu kuwasaidiya
wawaye na mamaye. 13 Kwa javyo, mwankufuja usemi
wa Mwenyezimungu kwa tabiya zenu zamufunda. Na
mwankutenda vinu vingi kamba novyo."

Insa afunda kuhusu uswafi wa moyo

---

* **7:6** Kigeregu: "mivumbu". † **7:11** "Kurbani" mana ake "Nilapira kumpa Mwenyezimungu". Ona Matwaya 15:5. Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa yakuwatukuza wawaze.

14 Mara nyengine Insa kaweta wanu wanfike karibu yake,
akiwambira javi: "Piya-mwe, nisikirizeni omi, ereriwani.
15 Hapana kinu cakuwa panja ya mwanadamu cakuwa
cikimwingira mmwiri cintaya haramu. Ila vinu vinlawa
ndi vintaya haramu." 16 ‡ 17 Sambi, nakutanuka junudi
ya wanu ire, Insa akingira nnyumba, na wanafunzi wake
wakindairi: "Kinyume-ci mana ake kinani?" 18 Insa aki-
wajibu: "Umwe novyo amwereriwe? Amwijiwa kuwa vya
panja vikimwingira munu avintaya haramu? 19 Kweli,
avimwingira mmoyo, ila vimwingira ntumbokulu ikisa vi-
lawira nsintina." Kwa javyo, Insa kolota kuwa piya vyakurya
halali kurya. 20 Insa akamba tena: "Vinlawa munu, ndi vin-
taya haramu. 21 Konta, mmoyo mwa munu, alawa mawazo
akunyata: ceje, wivi, ukisomi, 22 uzinzi, wájibu wakupata
vinu piya, ubaya, ulongo, wájibu wa vitendo vya ucaputu,
wiyana, kufuru, kuridãi pamoja na urevi. 23 Vitendo vyakun-
yata-vi, piya vílawa mmoyo, ndimana vintaya munu haramu."

Mwanamuka mmoja Saari-Yahudi amwamini Insa

24 Nakulawa pare, akukirira makaya a Tiru na a
Sidoni. Iye nakwingira nnyumba, kasaka asijiwikane,
falakini aakidirire kurifisa. 25 Mwanamuka mmoja,
akíwa na mwanawe kâpatiwa na jini, akisikira kuwa
Insa kaja. Nakunfika akinkokorera mmaulu mwake.
26 Mwanamuka ire aáwere Yahudi, kwawo kúkiwa Sirufoinike.
Akilebela atuwisiwe jini mwanawe ire. 27 Iye akamba
javi: "Wase kwanza wasimana wekute. Kamana sivyema
kutwala mikate ya wasimana, kuwefyera wawumbwa§."
28 Mwanamuka ire akijibu akamba: "Aye, Mwenye, fala
wawumbwa wakuryanga songolo za pansi zakuwagwa
wasimana pameza." 29 Basi Insa akimwambira tena: "Kwa
sababu ya usowezi wako, mwanawo katuwisiwa jini-yo
futi. Ludi, uka ukaya." 30 Mwanamuka ire nakuludira ukaya,
kansingana kisimana ire alarire pakinanda, jini ire anlawire.

Insa amponesa munu bubu saasikira

31 Insa akilawa tena makaya a Tiru akija Sidoni, kutanda
ra Galileya, kati-kati ya makaya a Dekapoli*. 32 Noparepare
wakinjisira mwananlume mmoja bubu, saasikira. Wakin-
lebela anture nkono†. 33 Insa akintanusa pawanu pare,
akuka naye kiriziu, akintaya vyala mmasikiro, akintaya mata

‡ **7:16** Mandiko mengine a mida aana aya-yi. [Ári na masikiro onse, asikire!]"
§ **7:27** Mayahudi wawatula wanu piya Sawari-Mayahudi kamba makafiri, na mbere yawo umbwa ndi alama ya ucafu. * **7:31** "Dekapoli" mana ake "Makaya kumi". Ona 5:20. † **7:32** Kuntula nkono ndi alama ya kunlebelela Mwenyezimungu anjanliye na amponese.

ake julu ya lulimi, 34 akimwinula uso julu binguni, akim-
pumuzikira, akimwambira na luga ya kiyaramaiku‡: “Efata”,
mana ake “Ziuka.” 35 Kwa mpunde noure, masikiro akinz-
iuka na nzipe wa lulimi ukinkunjuka, akanza kusowera sana-
sana. 36 Ikisa akiwamuru wanu ware kuwa wasimwambire
munu. Fala kila paákiwamuru kuwa wasiseme, ndi pawakizidi
kwereza. 37 Kwa javyo, wakitajabu pakulu, wakamba: “Vi-
tendo vyake piya vyema! Sawasikira awasikirisa, na mabubu
awasoweresa!”

8

Insa awapa cakurya wanu alufu nne

1 Nozire suku zire, iwa tena wanu wengi awákiwa nawo
cakurya, Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira javi:
2 “Wanu-wa niwawonera utungu konta wawa nomi suku
natu, awana kinu cakurya. 3 Nikilayana nawo wakiludira
mmamakwawo wafungire, awaja kuzirika munjira?
Wengine waja kulawa baidi.” 4 Fala wanafunzi ware
wakinjibu: “Palanga kamba-pa, munu akidirija cakurya
cakuwekutisa ewa wanu-wa?” 5 Insa akiwadairi: “Mwanawo
mikate myengapi?” Ewo wakinjibu: “Saba.” 6 Basi akamba:
“Wanu piya wekare pansi.” Akitwala mikate saba ire,
akinshukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo
wakiwatongera wanu ware. 7 Wákiwa nawo novyo inswi aba.
Noparepare Insa akintukuza Mwenyezimungu, akisema:
“Nezo novyo watongereni piya-wo.” 8 Na wanu ware wakirya
wakikuta, mwinsho wakilokotera vipande, vikilawirira
vikalala saba vyakwijala vyawenye. 9 Wanu wákiwa kiyasi
ca alufu nne. Ikisa, akilayana nawo. 10 Kwa mpunde noure,
iye akingira mungalawa pamoja na wanafunzi wake ware,
akuka upande wa Dalmanuta.

Mafarizeu wanlazimisha Insa alama ya maajuza

11 Wakilawa Mafarizeu, wakuka wakikaidiyana naye. Ewo
wakisakula alama ya binguni, wakimyerera. 12 Kwa javyo,
Insa akipumuzika pakulu, akamba: “Sababuni eci kizazi-ci
kisákula alama? Nukwambirani kweli kuwa kizazi-ci acolo-
teriwa alama.” 13 Basi, akiwasa, akiripakira tena, akuka
ng'ambu nyengine.

Furumento ya Mafarizeu na ya Herodi*

14 Na kumbe, wanafunzi ware wariwala kusukula cakurya.
Mungalawa mure wákiwa nawo nkate mmoja tu basi. 15 Insa
akiwalaizira, akamba: “More-moreni na furumento ya

‡ **7:34** “Kiyaramaiku” luga yakutumika Insa nowo wakati-wo. * **8:13** “Furu-
mento” ndi alama ya dambi yakuwa na nguvu zakukula.

Mafarizeu pamoja na ya nfalume Herodi.” 16 Wakikola
kukaidiyana watupu konta awâwere nawo mikate. 17 Insa,
pejiwe kuwa wankukaidiyana, akiwambira: “Mbana
mukaidiyana kwa kutowa kuwa nawo mikate? Amunamba
kwijiwa mana wala amunerériwa? Myoyo yenu migumu
pakulu? 18 Umwe mwanawo maso, amuwona? Mwanawo
masikiro, amusikira? Amukumbukira? 19 Mikate mitanu
yaniwatongere wanu alufu ntanu ire, vipande víbakire víjala
vikalala vyengapi?” Ewo wakijibu: “Kumi na viwiri.” 20 “Na
mikate saba kwa wanu alufu nne, vipande víbakire víjala
vikalala vyengapi?” Ewo wakijibu: “Saba.” 21 Basi iye
akiwambira tena: “Mpaka sambi amunamba kwerériwa?”

Insa amponesa kipofu

22 Insa na wanafunzi wake wakifika Betisaida. Wakija
nawo ka Insa munu mmoja sawona, wakinlebela ankum-
bure. 23 Iye nakunkola nkono sawona ire, akinlongoza
nanyenje ya kaya ire. Nakunsunira mata mmaso, akin-
tula makono, akindairi: “Kwankuwona kinu kimojawapo?”
24 Mwananlume ire akinang'aniza julu, akamba: “Nankuwa-
wona wanu kamba miti íri kwenenda!” 25 Ikisa tena, akintula
makono julu ya maso ake. Munu ire akinang'aniza rungu-
rungu, akiponesiwa, akanza kuwona piya vinu sana-sana.
26 Insa akimwambira: “Epa, uka nfululu kwenu, usipite
nkaya tena.”

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

27 Insa na wanafunzi wake wakuka mpaka makaya a
Kaisariya-Filipi. Munjira iye akiwadairi, akamba: “Wanu
wakwamba kuwa omi niwa nani?” 28 Ewo wakinjibu:
“Wengine wakwamba uwe kuwa Yahaya mwenyé Koza,
wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine wakwamba
kuwa nabii mwengine mmojawapo.” 29 Insa akiwadairi tena:
“Sambi, umwe mudaniza kuwa omi niwa nani?” Peduru
akinjibu, akamba: “Uwe ndi Almasihi!” 30 Basi, Insa aki-
walaizira kuwa wasimwambire munu kuhusu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka kwake

31 Sambi, Insa akanza kuwafunda kuwa Binadamu wa Bin-
guni ajuzi atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa
wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya. Ikisa ajuzi aulaiwe,
fala bandi ya suku natu afufuke. 32 Iye akisowera evi vinu-vi
bila kuwafisa. Fala Peduru akimwita kunyenje, akanza
kunsutumu. 33 Insa akizungunuka, akiwanang'aniza wana-
funzi ware, akinsutumu Peduru, akamba: “Lawa-pa uka
nyuma-ko, Shetwani! Kamana auwaza mawazo a Mwenyez-
imungu ila a wanadamu!” 34 Ikisa akiweta wanu ware

pamoja na wanafunzi wake akiwambira javi: “Ikiwa munu
mmojawapo asaka kunifulata, arikane mwanyewe, asukure
nsalaba wake, na anifulate.
35 Kamana asáka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala apotéza mainsha ake kwa sababu
yangu omi na ya Habari Ngema, ávusha.
36 Munu kupata
duniya nzima-yi, kupoteza mainsha ake, faidani?
37 Munu
cakakanya na mainsha ake kinani?
38 Munu akiriwónera
haya nomi au usowezi wangu kati ya eci kizazi ca uzinzi na
dambi-ci, Binadamu wa Binguni, pakuludi na utukufu wa
Baba na malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera
haya naye.”

9

1 Insa akiwambira, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa
wawapo nopapa wamojawapo aciwapata kifo viwa vyonse
sawawonire ufalume wa Mwenyezimungu ukija na uwezo.”

*Kutaduka ka Insa**

2 Bandi ya suku sita, Insa akiwatwala Peduru, Yakobu,
pamoja na Yahaya, akiwalongoza kumwango nrefu kiriziu,
yeka yawo. Akitaduka mbere yawo,
3 mavazi ake akimensa,
ákiwa melupa pakulu vú koliko kinu cisaka kuwa conse
duniya-yi.
4 Nopare, wakilawirira nabii Aliyasi pamoja na
Musa, wakanza kupakanira na Insa.
5 Sambi Peduru akamba:
“Mwanlimu, vyema tikare nopa! Tijenge vibanda vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.”
6 Kusema
kweli, Peduru aakijiwa caakisowera konta wanafunzi ware
piya uwapata wofi pakulu.
7 Rikija wingu rikiwafinika. Nkati
ya wingu ikisikirika shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu
wanimpenda. Nsikirizeni!”
8 Kwa mpunde noure, wanafunzi
ware wakimangamanga kunang'aniza, wammona Insa tu
basi ari pamoja newo.

9 Pawakisuka pamwango pare, Insa kawambira kuwa
wasimwambire munu vyawawonire vire, Binadamu wa Binguni saanamba kufufuka ka wafwi.
10 Ure usowezi ure
wakitula ila wakikola kukaidiyana watupu mana a usowezi
wa “kufufuka ka wafwi”.
11 Ikisa wakuka wakindairi Insa:
“Sababuni wanlimu wa shariya za dini wakwamba kuwa
kwanza ajuzi aludi Aliyasi†?”
12 Insa akijibu: “Ndi kweli kuwa
Aliyasi akijuzi anze kuja, antengezere vinu piya Binadamu
wa Binguni. Fala vyaândikiwa novyo kuwa Binadamu akuja
kutabika na kukejeliwa, sivyo?
13 Kusema kweli, omi
nukwambirani kuwa Aliyasi‡ kâja futi na wantenda piya
vyawasakire vyonse kamba vyavyândikiwe kuhusu iye.”

---

* **9:1** Ona Matwaya 17:1-11. † **9:11** Ona Malakiya 4:5. ‡ **9:13** Aliyasi epa mana ake ndi Yahaya mwenyé Koza.

Insa amponesa nnemba wakumilikiwa na jini

14 Paafikire karibu ya wanafunzi ware, wakija wanu
wengi wakiwazunguriza, na wanlimu wa shariya wengine
wakikaidiyana nawo. 15 Mpunde noure, wanu ware,
pawammonire Insa, wakitajabu pakulu, wakituwa
wakuka wakinkomaza. 16 Insa akiwadairi: "Umwe
mwankukaidiyana nawo kinani?" 17 Ákiwepo mwananlume
mmoja kati ya wanu ware akijibu: "Mwanlimu, nija nawo
mwanangu-yu, iye kâpatiwa na jini bubu. 18 Daima jini
paampata ponse arefya pansi. Nnemba-yu akwanza
kulawa makovu kukanywa, kutafuna meno, na aawa na
nguvu. Niwalebela wanafunzi wako-wa wantuwise jini-yu,
awakidirire." 19 Insa akiwajibu javi: "Ha! Kizazi sacamini!
Nukwikala namwe mpaka rini? Nukuhitamilini mpaka rini?
Njoni naye nnemba-yo kuno." 20 Ewo wakuka naye. Jini ire
nakummona Insa, mpunde noure kangwisira pansi nnemba
ire. Iye akinyongoloka kuno akilawa makovu nkanywa.
21 Insa akindairi wawaye ire: "Nowu ulwere-wu umwanza
rini?"
Iye akijibu: "Umwanza tangu ári kisimana. 22 Mara nyingi
zawenye, jini angwisira pamoto na mmaji, kalangela amu-
laye. Basi, tiwonere utungu! Ukikidiri, tisaidiye!" 23 Insa
akinjibu, akamba javi: "Sababuni kwamba 'ukikidiri'? Piya
vikidirika ka mwenyé kwamini." 24 Kwa mpunde noure,
wawaye ire akijibu: "Omi nukwamini, fala nisaidiye nisiwe
na dana tena!" 25 Insa paawanang'anize wanu ware, kawa-
wona kuzidi kwengezeka. Basi akinsutumu jini ire, akamba:
"Jini untenza bubu na kewewe nnemba-yu, omi nukwamuru
unlawe sambi nopapa. Usishubutu kumwingira tena!" 26 Jini
ire akikuwa, akinsasanya kanguvu, akinlawa, akimwasa
kamba mufwi. Anta na wengi wakidaniza kafwa. 27 Fala Insa
akinkola nkono, akinlamusa, neye akimira.
28 Airini, Insa pengire nnyumba, wanafunzi wake
wakindairi cembe: "Ofwe atikidirire kuntuwisa jini âmpatire
ire, sababuni?" 29 Insa akiwajibu: "Ire jini ire atuwisiwa kwa
duwa tu basi§."

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

30 Insa na wanafunzi wake, nakulawa pare, wakipita kati-
kati ya Galileya. Iye avikimwajibu kuwa munu ejiwe mahala
pare, 31 kamana akiwafunda wanafunzi ware, akiwambira
javi: "Binadamu wa Binguni agabiziwa mmakono mwa
wanadamu, newo wamulaya. Fala bandi ya kuulaiwa, muda

§ **9:29** Waraka nyengine zisema: "pamoja na kufunga".

wa suku natu, iye afufuka.” 32 Ewo awakerериwa caakamba,
na wakopa kundairi.

Mwaha kuhusu munu bora kati ya wanafunzi

33 Wakifika Kafarnaumu. Pawafikire ukaya, Insa
akiwadairi wanafunzi ware: “Munjira mure umwe
mukikaidiyana kinani?” 34 Fala ewo wakinyamala, konta
wakikaidiyana munjira kuwa nani ári bora. 35 Noparepare,
Insa akikala, akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware,
akiwambira: “Ikiwa munu-yo asaka awe ntanzi, ajuzi
ariture kuwa wa mwinsho, awatumike wenziwe piya.”
36 Ikisa, Insa akinkola kisimana mmoja akimwimisa kati
yawo, akimpinga mmakono, akiwambira: 37 “Munu asaka
kuwa onse ampokérera kisimana kamba-yu, kwa zina
rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kusema
kweli aanipokerera omi fala ampokerera Baba wangu ári
mbinguni anipereke omi.”

Munu satilumbata ofwe kawa upande wetu

38 Yahaya kamwambira Insa: “Mwanlimu, timmona
mwananlume mmoja akiwatuwisa mashetwani kwa zina
rako. Tinkataza konta aari munkonjo mwetu.” 39 Insa
akimwambira javi: “Musinkataze! Aapo munu aténda
maajuza kwa zina rangu ikisa kanisowerera vibaya.
40 Kamana munu satilumbata ofwe, kawa upande wetu.
41 Munu akupani kopo ya maji kwa kuwa kawa upande wa
Almasihi, nukwambirani kweli aakosa futi kupata thawabu
yake.”

Usiwakorese wenziwo dambi

42 Akizidi kwamba: “Munu mmojawapo ankósesa ewa
wasimana mmojawapo wanámini-wa, ndi fadari afungiriwe
riwe rakupalaza nsingo, atosiwe kati-kati ya bahari.
43 Novyo, ikiwa ukukósesa ndi nkono wako, tupula nowo.
Fadari ubadilike wingire mainsha a milele, koliko kuwa
na makono mawiri kuka Jahanamu kauri moto sauzimika
tena. 44 * 45 Ikiwa ukukósesa ndi mulu wako, tupula nowo.
Fadari uwe kitewe wingire mainsha a milele koliko kuwa
na maulu mawiri kwefiwa Jahanamu. 46 † 47 Ikiwa riso rako
rimojawapo ndi rukukósesa, kotopola noro. Fadari kwingira
muufalume wa Mwenyezimungu na riso rimoja basi, koliko
kuwa na maso mawiri kwefiwa Jahanamu. 48 Eko nvunyo
awafwa wala moto-wo auzimika. 49 Kamana kila munu

* **9:44** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] † **9:46** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.]

ataiwa munyu kwa moto.‡ [50] Munyu ufãi, ulunga cakurya, fala ikiwa munyu ulamwa cilungiriwa kinani? Basi mujuzi muwe kamba munyu§. Piya inshini kwa salama munu na mwenziwe."

10

Kulombana na kwasana

[1] Ikisa Insa akilawa mahala pare, akukirira makaya ya
Yudeya na ng'ambu ya muto wa Yordani. Akijumana nawo
novyo tena wanu wengi, na kamba vyazowerere, akikola
kuwafunda. [2] Mafarizeu wakinfika karibu wakindairi javi:
"Iwapo haki nlume kumwasa nkawake?" Wandairi javyo
konta wakisakula wankorese. [3] Insa akijibu, akamba: "Musa
kakwamuruni mwaja?" [4] Ewo wakijibu: "Musa karuhusu
nlume antaliki nkawake, ushahidi wa kumwasa." [5] Insa
akiwambira: "Musa kândika eyi ámuri-yi kwa sababu ya my-
oyo yenu kuwa migumu. [6] Fala tangu mwanzo wa kumba,
Mwenyezimungu kamumba nlume na muka. [7] Ndimana,
mwananlume awasa wawaye na mamaye, alungana afu-
latana pamoja na nkawake, [8] wo-wawiri wakuwa mwiri
mmoja*, awawa futi wawiri tena, ila mwiri mmoja tu
basi. [9] Kwa javyo, kinu caaluganise Mwenyezimungu, munu
asasanise." [10] Airini, Insa paákiwa ukaya na wanafunzi
wake, ewo waludira kundairi kuhusu noure mwaha ure.
[11] Iye kawambira: "Mwenye kumwasa nkawake akinlomba
mwengine, kawakuzinga naye. [12] Na ikiwa mwanamuka
kamwasa nlumake, akilombiwa na nlume mwengine, neye
novyo kawankuzinga."

Insa awajanliya wasimana

[13] Sambi wanu wengine waja nawo wana awakumbure,
fala wanafunzi ware wakiwasutumu wanu ware. [14] Iye
paawawonire, akikimiwa na wanafunzi wake pakulu futi,
akiwambira javi: "Waseni wasimana-wo waje kwangu omi
kuno! Musiwakataze! Kamana ufalume wa Mwenyez-
imungu wanu kamba ewa ndi wawo. [15] Nukwambirani kweli
kuwa munu saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu
kamba kisimana, visaka kuwa vyonse emo engira." [16] Ikisa
wasimana ware akiwakola makono, akiwajanliya kuno aki-
watula makono.

Matajiri na ufalume wa Mwenyezimungu

‡ **9:49** Wanu wengi wadaniza kuwa mana ake javi: Wanu sawari wafulati wa Insa wahukumiwa na moto Jahanamu. Wafulati wa Insa watabika ipate waswafiwe. § **9:50** Munyu ndi alama ya miyadi ya kupatana na Mwenyezimungu. Ofwe, kwa sababu ya miyadi-yo, ikiwa tawanu wa Mwenyezimungu, tíjuzi titenda kamba wanu wake. Ona Kulawa 30:35. * **10:8** Ona Mwanzo 2:24.

17 Insa, nakulongoza njira, mwananlume mmoja akin-
tuwirira, akikokora mbere yake, akindairi: “Mwanlimu
mwema, kupata mainsha a milele, nijuzi kutenda kinani?”
18 Insa akinjibu: “Sababuni kunita mwema? Hapana mwema
ila Mwenyezimungu tu basi. 19 Ukwijiwa ámuri zamba javi:
usimulaye munu, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa
ulongo, usitende udanganyifu, na umwinshimu wawayo na
mamayo.” 20 Iye akinjibu: “Mwanlimu, ezo ámuri-zo ndi
zanifulata tangu unemba wangu.” 21 Insa akinang'aniza
ka kumpenda pakulu, akimwambira javi: “Ciwapo kinu
cukubakire. Uka, ukauzanye vyaúri navyo piya, uwape
masikini. Kwa javyo, ukuwa nawo mali mbinguni. Njo,
unifulate.” 22 Nakusikira usowezi ure, akilawa auzunike
pakulu futi, konta ákiwa tajiri pakulu.

23 Insa akinang'aniza nanyenje ire, akiwambira wanafunzi
wake ware javi: “Virigariga pakulu matajiri kwingira
muufalume wa Mwenyezimungu!” 24 Wanafunzi,
pawasikire usowezi ure, wakishanga. Fala Insa akisowera
tena: “Wanangu, virigariga pakulu kwingira muufalume
wa Mwenyezimungu! 25 Raisi pakulu ngamiya kupita
kupenya pakipenyo ca singano koliko tajiri kwingira
muufalume wa Mwenyezimungu.” 26 Wanafunzi ware
watajabu pakulu, wakidairiyana watupu: “Kwa javyo,
nani aja kuvushiwa?” 27 Insa akiwanang'aniza rungu-
rungu, akiwambira: “Virigariga ka wanadamu. Fala
ka Mwenyezimungu avirigariga, konta kwake iye, piya
vikidirika.”

28 Peduru akanza kumwambira Insa javi: “Ona, ofwe
tasa piya vinu, tiwankukufulata.” 29 Insa akijibu: “Nuk-
wambirani kweli kuwa kila mwenyé kwasa nyumba, wan-
duze, walumbuze, mamaye, wawaye, wanawe, au inti yake,
kwa sababu yangu omi na kwa sababu ya Habari Ngema,
30 apata mara miya sambi-pa nowu wakati-wu, manyumba,
wanduze, walumbuze, mamaze, wanawe, na inti, pamoja
na kulumbatiwa. Na ulumwengu uja-wo, apata mainsha a
milele. 31 Na wengi wari watanzi sambi-pa wakuja kuwa
wamwinsho, na wamwinsho wakuja kuwa watanzi.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

32 Sambi ewo wari munjira wakuka Yerusalemu, Insa ka-
longorera. Wakinfulata piya washanga na wanu wengine
walongozane nawo wakiwa na wofi. Basi, Insa akiweta
mara nyengine tena wanafunzi kumi na wawiri ware akanza
kuwambira piya vyuka kunkuna Yerusalemu. 33 Akiwambira
javi: “Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, Binadamu wa Bin-
guni agabiziwa walongozi wakulu wa dini na wanlimu wa

shariya. Ewo wakuka kunlamula aulaiwe na wampereka
ka Sawari-Mayahudi. 34 Ewo wakuka kunshupa, kunsunira
mata, kumwibiya, na kumulaya. Fala muda wa suku natu,
iye afufuka."

Insa afunda kuhusu kuudumiyana munu na mwenziwe

35 Ikisa, Yakobu pamoja na Yahaya, wana wawiri wa
Zebedeyu, wakimukira Insa, wakimwambira: "Mwanlimu,
tisaka catukulebela conse, utitendere noco." 36 Insa akijibu:
"Musaka nukutendereni kinani?" 37 Ewo wakimwambira:
"Pausaka kuwa muufalume wako wa utukufu, ofwe-pa
mmoja akwikare upande wa nkono sonto na mwengine
upande wa nkono nriro wako†." 38 Insa akijibu: "Umwe anta
camulebela amwijiwa. Mukidiri kunywa kikombe ca ninywa
omi au mukidiri koziwa kamba vyanoziwe omi‡?" 39 Ewo
wakinjibu: "Aye, tikidiri!" Basi, Insa akiwambira: "Mukuja
kunywa kikombe caninywa omi, na koziwa kanoziwe omi
nomwe mukuja koziwa. 40 Fala kwikala upande wa nkono-
nriro au nkono-sonto wangu sumi namuru kwikaza ila wak-
wikaziwa watengezeriwe kwikala." 41 Wanafunzi wengine
kumi ware pawejiwe cawakilebela, wakiwakimwira Yakobu
na Yahaya. 42 Basi, Insa akiweta wanafunzi ware, aki-
wambira: "Umwe mukwijiwa kuwa inti piya mafalume ndi
wawatawala wanu kwanguvu, na wakulungwa wawo ndi
walavya ámuri zakuwatuma. 43 Falakini kati yenu umwe,
sivyaviri javyo. Kusema kweli, asakula awe nkulu, akuwa
ntumisi wenu. 44 Na kati yenu asaka kuwa awe wakwanza siti
awe ntwana wa piya-mwe. 45 Konta na Binadamu wa Binguni
novyo, aajire kutumikiriwa ila kaja kutumika na kupereka
mainsha ake kuwa maripo, awavushe wanu wengi."

Insa amponesa munu sawona

46 Basi, ewo wakifika Yeriko. Insa ákiwa na wanafunzi wake
pamoja na junudi ya wanu wengi wawenye. Pawalawire
Yeriko, nzimola munu sawona wakwitiwa Bartimeu (mana
ake mwana wa Timeu), kekala nanyenje ya njira. 47 Paasikire
kuwa Insa nNazareti ndi ari kupita, iye akanza kukuwa:
"Insa mwana wa Daudi, niwonere utungu!" 48 Wengi
wakimwambira anyamare. Fala iye akizidi kukuwa pakulu-
pakulu: "Mwana wa Daudi, niwonere utungu!" 49 Insa paan-
sikire, iye akimira, akamba: "Mwiteni aje kuno." Basi, ewo
wakimwita kipofu ire, wakimwambira: "Iwa radi! Lamuka,
kwankwitiwa." 50 Kipofu Bartimeu ire akivula vazi rake

† **10:37** Wakidanizira kuwa mikono miwiri ya Almasihi mbinguni ndi mahala pawekala wanu bora, wakupokerera cewo bora. ‡ **10:38** "Kunywa kikombe" mana ake kukubali kutabikira kinu caufulata na mana a "koziwa" ndi kukubali kufwira kinu caufulata.

akefya pansi, akilamuka akuka ka Insa. 51 Insa akindairi:
“Uwe usaka nukutende mwaja?” Iye akamba: “He, mwan-
limu! Nisaka niludire kuwona!” 52 Insa akimwambira:
“Uka! Kwamini kwako kukuponesa!” Kwa mpunde noure,
akiludira kuwona tena, neye akikola kunfulata noire njira
ire.

11

Insa akwingira kaya ulu ya Yerusalemu

1 Insa pamoja na wanafunzi wake wari karibu ya
Yerusalemu, pepi ya Betifage na Betaniya pamwango wa
Mizaituni, iye akiwatuma wanafunzi wawiri, 2 akiwambira
javi: “Ukani mpaka kaya iri mbere ire. Mukifika,
munsingana buru afungiriwe pamuti, tangu saanapandiwa
na munu. Munfungure, muje nawo kuno. 3 Ikiwa munu
kakudairini camutenda-ci kinani, mwambireni kuwa
Mwenye ndi ari kunsakula, anludisa sambi-pa.” 4 Ewo
wakuka, wakinsingana buru afungiriwe pamuti panja
karibu ya nryango, wakinfungula. 5 Wanu wengine wemire
nopare wakiwadairi: “Mbana mwankunfungula buru-yo?”
6 Ewo wakiwajibu kamba vyawatumiwe na Insa, wakiwasa
wakuka vyawo. 7 Ikisa, wanafunzi ware wakintwala buru ire
wakuka naye ka Insa, wakitandika makapa awo julu ya buru
ire, na iye akimpanda. 8 Wanu wengi wawenye wakitandika
mavazi awo munjira mure, na wengine wakitandika makuti
a mitende awakisinja a mmamasamba. 9 Walongorere mbere
na wakiwafulata wakimba pakulu-pakulu:

“Hozana!* Ajanliiwe ári kuja kwa zina ra Mola!
10 Ujanliiwe ufalume usaka kuja-wo,
ufalume wa babu yetu Daudi!
Hozana mbingu ya mwinsho!”

11 Neye akingira Yerusalemu, akuka nNyumba Takatifu.
Bandi ya kutunza sana-sana vinu vire piya, akilawa, na kwa
kuwa juwa riswa futi, akuka Betaniya na wanafunzi kumi na
wawiri ware.

Insa alani nfigu saupa

12 Subuu yake, pawalawire Betaniya, Insa ikinkola njala.
13 Ari baidi kawona nfigu, uri na masamba nyanyama. Akuka
karibu awone kamba viwapo visumo, fala aasingane kinu ila
masamba tu basi, kamana wakati-wo aikiwa mirongo ya figu.
14 Nakulawa iye akisowerera muti ure akamba: “Mwanzo
wa rero mpaka milele, asiwepo arya kisumo cako!” Na
vyaasowere vire, wanafunzi wake wakisikira.

---

* **11:9** “Hozana” mana ake: “Tivushe!”

Insa aswafisa nNyumba Takatifu

15 Pawafikire Yerusalemu, Insa akingira nNyumba Takat-
ifu, akanza kuwatuwisa wanu wacuruzi na wajire kuuza
wakiwa nkati mure. Akipindula-pindulanga meza za wanu
wakikakanya mizuruku, na viti vya wanu wacuruzi wa
mapomba. 16 Amwasire anta munu mmoja kutwala kinu
ca biashara nNyumba Takatifu mure. 17 Ikisa Insa akanza
kuwafunda, akiwambira javi: “Vyandikiwa kuwa, ‘Nyumba
yangu ikuja kwitiwa Nyumba ya duwa ka wanu wa mataifa
piya’, sinovyo? Falakini mupindula mutenda kuwa jonga ra
wevi!”
18 Na wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya
wakinsikira, wakimopa, wakanza kupanga namuna za ku-
mulaya. Wakimopa konta wanu vikiwajibu pakulu vyaki-
wafunda vire. 19 Paifikire jironi, Insa na wanafunzi ware
wakilawa kaya ulu ire.

Mana a nfigu sauna visumo

20 Ewo pawapitire subuu wawona nfigu ure umiliye mizipe
na mizipe. 21 Peduru akikumbukira akimwambira Insa
javi: “Mwanlimu! Ona, nfigu waulanire ure umiliya
nfululu!” 22 Basi, Insa akiwajibu, akamba: “Ntumainini
Mwenyezimungu! 23 Nukwambirani kweli asowerera onse
ewu mwango-wu kwamba, ‘Siwuka, urefye mbahari!’ bila
kuwa na dana mmoyo, fala akamini casowera-co cikuna,
novyo na ápata. 24 Ndimana nukwambirani kila camule-
bela kwa duwa conse, tumainini kuwa múpata, na cikuwa
cenu. 25 Na pamulebela duwa, mukiwa na ngorofi na munu,
kwanza nswamiini ipate na Baba wenu ari mbinguni novyo
akuswamiini madambi yenu”. 26 †

Mamulaka a Insa atenderiwa ushinda

27 Sambi, wakija tena Yerusalemu. Insa paakenenda
nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini, na wanlimu
wa shariya, pamoja na wazee wakinjira kusowera naye.
28 Wakindairi: “Evi vyautenda-vi kwankutenda kwa mamu-
laka a nani? Au nani akupere mamulaka a kutenda evi
vinu-vi?” 29 Insa akiwambira: “Omi nukudairini kinu ki-
moja-ci. Mukinijibu, nukwambirani anipere mamulaka a ku-
tenda vyanitenda-vi. 30 Yahaya akoza na mamulaka a nani?
A binguni au a wanadamu? Aya nijibuni!” 31 Wakikaidiyana
watupu, wakamba: “Tikamba ‘a binguni’, iye akwamba:
‘Sambi mbena amumwaminire?’ 32 Na tikamba ‘alawa ka
wanadamu’ ”, kusema kweli, awamarize cawakiwaza ka-
mana wakiwopa wanu konta piya wakintula Yahaya kuwa

† **11:26** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Fala ikiwa amuwaswamii wenzenu, Baba wenu mbinguni neye novyo aakuswamiini.]

nabii wakweli. 33 Wakinjibu Insa, wakamba: “Atijiwa.” Basi
Insa akiwambira: “Wala omi sukwambirani anipa mamu-
laka a kutenda vyanitenda-vi.”

12

Kinyume ca warimi wabaya

1 Ikisa Insa akanza kuwambira nkinyume, akamba:

“Ákiwapo mwananlume mmoja kâvyala uva. Akijengera
sereka akizunguriza, na akisimba mahala pakuminyira uva
zire, na akijenga nnara. Ikisa masamba are akiwemisira
warimi wamojawapo, akilawa akuka inti nyengine.
2 Paafikire mavuno, kantuma ntumisi wake ka warimi
kure akapewe visumo vyake. 3 Fala warimi ware
wankola ntumisi ire, wamwibiya, wakintuwisa akiludi
makono-waka. 4 Na tena akimpereka ntumisi mwengine,
na iye wakimpanja nkiswa, wakintukana-tukananga.
5 Akimpereka mwengine, ewo wakimulaya. Na wengine
tena wengi wawenye wâtumiwe wakibiiwa au wakiulaiwa.
6 Akibaki munu mmoja tu basi, mwanawe wakumpenda
pakulu. Mwinshoni akimpereka noire, akidaniza javi:
‘Nikimpereka mwanangu-yu wamwishimu.’ 7 Fala warimi
ware wakambirana watupu wakamba: ‘Eyu ndi mwana
aja kuriti! Tukeni timulaye, mali-ya tiriti ofwe.’ 8 Basi
wakinkola, wakimulaya, wakimwefya nyuma ya mpaka
wa masamba are. 9 Sambi, mwenye masamba are atenda
mwaja? Iye akuja mwanyewe, awolaya piya warimi-wo,
na masamba-wo awemisira wanu wengine. 10 Amufyomire
novi nkati ya Mandiko? Kuwa javi:

‘Riwe rawakatare wajengi
rilawirira kuwa riwe maalumu pakulu.
11 Kinu-ci cilawa ka Mola,
matajabisa kwetu kuwona javi!’ ”

12 Wakulungwa wa Mayahudi wakisaka wanfunge Insa fala
wakopa junudi ya wanu; kweli, wereriwa kuwa ewo ndi
warimi wabaya mana a ewu usowezi wa kinyume-wu. Basi,
wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

13 Ikisa, wakulungwa wa Mayahudi wawatuma Mafarizeu
wamojawapo na wa kinya Herodi wakapate kunkoresa kwa
usowezi. 14 Nakufika ka Insa, wamwambira javi: “Mwan-
limu, tikwijiwa kuwa kwa múkweli, aakuyeri munu kamana
aunang'aniza munu caari. Kusema kweli kwankufunda njira
ya Mwenyezimungu. Iwapo haki kunripa nsoko Kaisari* au

* **12:14** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa Roma.

aipo? Tijuzi au atijuzi kunripa?" 15 Fala iye kwa kwijiwa
unafiki wawo, kawambira javi: "Mbana mwankuniyerera?
Njoni nawo jarajara moja niwone." 16 Wakija nawo. Iye aki-
wambira: "Uso-wu na mandishi-ya vyanani?" Ewo wakijibu:
"Vya Kaisari." 17 Na Insa akiwambira: "Basi, vya Kaisari,
mpeni Kaisari, na vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyez-
imungu!" Ewo wakintajabu pakulu futi.

Mwaha kuhusu kufufuka

18 Ikisa, wakija Masaduseu, wenye kusema kuwa
akupo kufufuka wafwi suku ya kiyama. Wakindairi javi:
19 "Mwanlimu, Musa katandikira kuwa ikiwa munu kafwa
nduye, kamwasa nkawake sapongore naye, nduye ajuzi
anjemele nankweli-yo apongore naye alunge rikolo ra
mufwi-yo. 20 Sambi, wákiwapo wana saba. Mwana ntanzi
kâlomba, kafwa aawasire wana. 21 Nduye anfulate akinlomba
nankweli ire, na iye novyo kafwa aapongore naye. Kinu
kimoja noco cinkuna mwana watatu, 22 mpaka mwana
wasaba. Kusema kweli, wana wo-saba wafwa sawapongore
naye. Mwinsho, na muka ire neye akifwa. 23 Ona, suku ya
kufufuka wafwi, wakija wakiinshi tena, aja kuwa nlumake
ndi wepi? Konta piya wo-saba wanlomba muka mmoja
noyo!"

24 Insa akiwajibu: "Umwe mukosa kwa kutowa kwi-
jiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu, sikweli?
25 Kamana pawaja kufufuka wafwi, awaja kulomba wala
kulombiwa, fala wakuwa kamba malaika a binguni. 26 Fala
kuhusu wafwi waja kufufuriwa, amufyomire nkitabu ca
Musa† kuhusu fukutu, namuna Mwenyezimungu vyaa-
sowere naye akamba: 'Omi ndi Mwenyezimungu wa Ibu-
rahima, na wa Izaki, na wa Yankubu.' 27 Basi, iye ndi Nlungu
wa wanu wari hai, siyo Nlungu wa wafwi. Ndimana, umwe
muteseka pakulu!"

Ámuri bora pakulu

28 Mwanlimu mmoja wa shariya, paasikire wakikaidiyana,
kwa kuwona kuwa kawajibu sana, akidairi javi: "Ámuri bora
pakulu ndi yepi?" 29 Insa akinjibu: "Ámuri bora pakulu ndiyi:
'Sikirizani, wanu wa Iziraeli! Mola Mwenyezimungu wetu
ndi Mola mmoja tu basi. 30 Mpende Mola Nlungu wako kwa
myoyo wako piya, na roho yako piya, na ankili zako piya, na
nguvu zako piya.' 31 Na yapiri bora pakulu ndiyi: 'Mpende
mwenziwo kamba vyauripenda mwanyewe.' Aipo tena
ámuri bora pakulu ya kupunda ezi mbiri-zi!" 32 Mwanlimu

---

† **12:26** Wakati wa Musa, ipita myaka mingi yawenye tangu kufwa ka Iburahima na ka Izaki pamoja na ka Yankubu.

wa shariya akamba: “Vyema, mwanlimu! Kusowera kweli
pawambire kuwa Nlungu mmoja tu basi, aapo mwengine.
33 Na tijuzi timpende kwa myoyo piya, kwa ankili piya,
kwa nguvu piya, na tijuzi tiwapende majirani kamba vy-
atiripenda ofwe wanyewe. Ndi bora pakulu koliko kulavya
kafara piya zamuriwe nkati ya shariya.” 34 Insa kejiwa kuwa
mwananlume ire kereriwa vyema, ndimana akimwambira:
“Uwe auri baidi ya ufalume wa Mwenyezimungu.” Mwanzo
wa noparepare, aawerepo tena wakushubutu kundairi kinu.

Mwaha kuhusu Almasihi mwana wa Daudi

35 Insa akiwambira kuno akiwafunda nNyumba Takat-
ifu, kadairi javi: “Wanlimu wa shariya wambaja kuwa Al-
masihi ujukulu wa Daudi? 36 Daudi mwanyewe kwa uwezo
wa Roho Takatifu kaamba: ‘Mola kamwambira Mwenye
wangu: “Ikala upande wangu wa nkono nriro mpaka ni-
wature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako.” ’ 37 Ona,
ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye’, sambi akuwa ujukulu wake
mwaja?” Basi wanu wengi wakiwa radi kunsikiriza Insa.

Insa awasutumu wanlimu wa shariya

38 Insa akizidi kuwafunda wanu, akamba: “More-moreni
na wanlimu wa shariya! Ewo kuwajibu kupita wakenenda
wavarire anzu ulu-ulu‡, na kukomaziwa ka inshima pakulu
mmaluwanja. 39 Watondola kwikala mahala bora mmasin-
agoga na mmajambo. 40 Visitoshe, wakapira§ mmanyumba
a mananKweli. Ikisa, wakenekeza kufisa ubaya wawo julu
ya kutenda duwa nrefu-nrefu. Ewo wakuja kuhukumiwa
pakulu futi.”

Swadaka ya nankweli masikini

41 Wakati mwengine, Insa kekala Nnyumba Takatifu
mbere ya uralu wa kupereka swadaka. Iye akiwatunza
wanu ware vyawapereka nzuruku pauralu pare. Matajiri
wengi wakipereka nzuruku mwingi-mwingi. 42 Ikisa,
akija nankweli mmoja masikini, akipereka jarajara mbiri,
nzuruku aba javi. 43 Insa akiweta wanafunzi wake,
akiwambira: “Nukwambirani kweli kuwa nankweli
masikini ire kapereka nzuruku mwingi koliko piya wanu
wengine. 44 Konta ewo wapereka turuka yawabakire nawo.
Fala iye, na usikini wake, kapereka piya cawere nawo, ankiba
yake yakurya.”

---

‡ **12:38** Tabiya ya noyo inti-yo kuvala anzu kupita pawanu íkiwa alama ya kuridãi pakulu. § **12:40** “Kukapira” ndi kurya kamba ndudu. Mana ake epa ndi kuwewira mananKweli.

13

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa pakilawa nNyumba Takatifu, mwanafunzi
wake mmoja akimwambira: “Mwanlimu! Ngawona
mawe-ya na manyumba-ya vyaari makulu-makulu!”
2 Insa akimwambira: “Uwe uwona manyumba makulu-
makulu-ya? Kusema kweli, aribaki-pa anta riwe rimoja julu
ya riwe saribomoriwe.”

Kubushuru ka mwanzo wa tabu za Kiyama

3 Sambi Insa ekare pamwango wa Mizaituni mbere ya
Nyumba Takatifu, Peduru na Yakobu na Yahaya pamoja na
Andere wakisowera naye kiriziu, wakindairi: 4 “Tambire,
evi vinu-vi vikuja kukuna rini? Pavisaka kutimiziwa, alama
yake ndi yepi?” 5 Insa akanza kuwajibu: “Onani asukuteseni
munu! 6 Kwa zina rangu omi, wengi wakuja kwamba: ‘Omi
ndi Almasihi’, na wengi wakiwatesa. 7 Pamusaka kusikira
vita na matisho a vita, musisusuke. Siti vikune novyo, fala
siyo kuwa ifika suku ya Kiyama. 8 Kamana kabila moja ikuja
kutenda vita na kabila nyenziwe, na ufalume mmoja ukuja
kushambuliyana na ufalume mwengine. Cikuja kuwepo
kitikansi mahala mumojawapo, na njala. Evyo vinu-vyo ndi
mwanzo wa malwazo akupongola.*”

Kubushuru ka kulumbatiwa ka wanafunzi

9 “Kuhusu umwe, roperezeni wanyewe! Kamana
wakuperekani mbere ya tiribunali, na nkati ya masinagoga
mukuja kwibiwa. Mukuja kulongoperiwa mbere ya
maguvirinadoru na mafalume kwa sababu yakunifulata
omi, muwe mashahidi mbere yawo. 10 Savinakuna piya-vyo,
ibidi kwanza Habari Ngema wereziwe wanu wa mataifa
piya. 11 Wakati wawasaka kukuperekani mmakono mwa
mafalume, musishugulike na camusaka kwamba. Kila
usowezi usaka kukujirani nowo wakati-wo, sowerani
nowo. Kamana sumwe musowera, asowera ndi Roho
Takatifu. 12 Nowo wakati-wo, munu ampereka nduye
akaulaiwe, wawa ampereka mwana, na wana wakuja
kuwazungunukira wawa zawo, kuwolaisa. 13 Na mukuja
kukimisa mbere ya wanu piya kwa sababu ya zina rangu.
Fala mwenye kuhitamili mpaka mwinsho akuja kuvushiwa.”

Kubushuru kuhusu kinu cakofya

---

* **13:8** Cipongóriwa-co ndi ufalume wa Mwenyezimungu ukwijala piya.

14 “Mukiwona kinu cakofya mahala sapajuzi kuwa, (afyóma
onse ereriwe sana-sana), basi waYudeya wajuzi watuwirire
kumyango, 15 na ári patarado asisuke wala asingire nnyumba
mwake kulavya kinu. 16 Na ári masamba, asiludire ukaya
kutwala anta zubãu yake. 17 Dambi nozo suku-zo ka
waka wamimba na wakujijisa. 18 Lebelani duwa ipate evi
vinu-vi visikune mirongo ya baridi†, 19 konta nozo suku-zo
zikuja kuwepo tabu zakofya pakulu sazinalawirira tangu
Mwenyezimungu pombire duniya-yi mpaka sambi-pa, sazija
kuwepo tena. 20 Kusema kweli, inawa Mola aapungure nozo
suku-zo, ásivushiwe munu anta mmoja. Fala, kwa sababu
ya watomoriwe waawatondore iye, Mwenyezimungu ka-
pungula nozo suku-zo. 21 Ikisa, ikiwa munu kakwambi-
rani: ‘Mmoneni, Almasihi ndiyu-pa’, au ‘Almasihi kawa
pare’, musikubali! 22 Konta wakuja kulawirira maAlmasihi
sawari wakweli na minabii walongo. Ewo wakidiri kutenda
alama za maajuza akutajabisa ipate wakenekeze kuwatesa,
ikikidirika, anta na wanu watomoriwe na Mwenyezimungu
nnewo. 23 Kwa javyo, onani! Ndi canukulaizireni savinamba
kukuna piya vinu!”

Kubushuru kuhusu kuja ka Binadamu wa Binguni

24 Insa akizidi kusowera: “Fala bandi ya ezo suku za
tabu-zo, juwa rifungiwa kukwinukala na mwezi auwala.
25 Julu zikugwa nondwa, na viyumbe vya nguvu vya mbin-
guni vikuja kutetema. 26 Ikisa, piya wanu wammona Bi-
nadamu wa Binguni akisuka mmawingu na uwezo nkulu na
utukufu. 27 Na iye awapereka malaika wawajumanise wanu
waawatondore wa membe nne za ulumwengu nzima-wu‡.”

Muwe tayari suku ya Kiyama

28 Insa akiwambira: “Rifundeni ngano ya nfano wa
mmongo§. Vitambi vikisipuka vikarika, mukwijiwa kuwa
kinja ciwa karibu. 29 Nomwe ndi novyo, mukiwona vikikuna
novyo, ijiwani kuwa wakati wa kuludi Almasihi uwa karibu.
30 Nukwambirani kweli kuwa visaka kuwa vyonse, acipita eci
kizazi-ci savikunire evyo vinu-vyo piya. 31 Bingu na ardhi
vyanawo mwinsho, fala usemi wangu auna mwinsho!”

Aapo munu ejiwa suku ya kuludi Almasihi

32 “Sambi, kuhusu suku-yo au ora-yo, aapo ejiwa; wala
malaika wa mbinguni wala Mwana awejiwa, ila Baba

---

† **13:18** Wakati-wo, mirongo ya baridi Iziraeli ndi wakati wa tafauti ngumu. Vitowa vyakurya, na kusafiri kurigariga kwa sababu ya nvula. ‡ **13:27** Kigeregu: “mwanzo wa duniya mpaka kaisirize bingu ya mwinsho”. § **13:28** Kigeregu: “nfigu”.

ndi ejiwa. 33 More-more, rinang'anizireni kamana amwi-
jiwa nowo wakati-wo! 34 Ndi kamba nlume asafirire;
sanamba kulawa ukaya, iye kawapa ámuri watumisi wake
kazi yaajuzi kukola kila munu. Kampa, novyo, ámuri
nakola wa nryango, annang'anizire kuludi kwake. 35 Basi,
muwe tayari! Umwe amwijiwa suku ya kuludi mwanyewe
nyumba. Dalili aludi jironi au nsana au alufajiri au subuu.
36 Musiriziuke kukusinganani mularire, pasaka kuja salaize.
37 Vyanukwambirani-vi, nankuwambira wanu piya: 'Ri-
nang'anizireni!' "

14

Mpango wa kumulaya Insa

1 Zibaki suku mbiri kufika Suku ya Pashukwa na Jambo ra
Mikate Saitaiwe Furumento*. Walongozi wa dini pamoja na
wandishi wakisakula namuna ya kuntesa Insa ipate wankore
wamulaye. 2 Fala wakambirana watupu: "Wakati-wo aifãi
kutenda javyo kwa sababu ya ngigiri wa wanu†."

Insa apakiwa mafuta akunuwira

3 Insa paákiwa Betaniya nnyumba mwa Ansumani
camagundula, kekala ákirya, akija mwanamuka mmoja,
asukure numba ngema ya mafuta akunuwira sana,
akuuziwa beyi gali futi. Akifungula kiziwiro, akimmiminira
Insa nkiswa. 4 Noparepare wanu wengine wakimiwa
pakulu sana, wakamba: "Konta ya kinani mwanamuka-yu
kwaribu sheru ya beyi gali-yi? 5 Nanga iuzanyiwa jarajara‡
miya natu, nzuruku-wo wapewe masikini." Wakinduguda
pakulu futi mwanamuka ire. 6 Fala Insa, akiwambira:
"Mwaseni mwanamuka-yu salama, musinkimwise. Iye
katenda vyema kwangu omi. 7 Kamana masikini daima
wawa pamoja namwe, pamusaka ponse muwasaidiya.
Fala omi amuwa nami daima. 8 Iye katenda cawere nawo,
kalongoza fúti kunipaka mwiri wangu mafuta akuniwira
nikazikiwe. 9 Omi nukwambirani kweli, duniya-yi piya
paisaka kwereziwa Habari Ngema ponse, vikuja kwereziwa
vyaatendire mwanamuka-yu ipate akumbukiriwe."

Yuda alavya tamaa kumpereka Insa

10 Yuda Shikariyoti, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi
na wawiri, koka ka wakulungwa wa dini ampereke Insa.
11 Pawasikire, ewo wafurahi pakulu futi, wakimpa tamaa ya

---

* **14:1** Ákiwapo majambo mawiri anzire suku moja. Jambo ra piri rikitwala zaida ya sumana moja koliko ra kwanza. † **14:2** Wakati wa jambo rimojawapo, wákiwapo wanu wengi wawenye. Ndimana kuwatunza wanu vikirigariga. ‡ **14:5** Jarajara mmoja nshahara wa suku mmoja.

kumpa nzuruku. Basi, Yuda akanza kupanga namuna ngema
ya kumpereka Insa.

Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

12 Suku ya mwanzo wa Jambo ra Mikate Saitaiwe Furu-
mento, (suku ya Mayahudi yawakilavyanga kafara), wana-
funzi wake wandairi javi: "Ndepi pausaka tikakutengezere
jambo ra Pashukwa urye?" 13 Basi, Insa akiwatuma wana-
funzi wawiri, akiwalaizira javi: "Ukani kaya ire; munsin-
gana mwananlume mmoja asukure nringi wa maji. Mun-
fulate noyo, 14 na nyumba yasaka kwingira, mumwambire
mwenye nyumba-yo javi: 'Mwanlimu katumiza kudairi
kaamba: Nsana wa wayeni wanisaka kutendera Pashukwa
na wanafunzi wangu ndi wepi?' 15 Iye akoloterani nsana
nkulu pagorofa, na vinu piya visakikana. Basi, titengezereni
nomo jambo ra Pashukwa." 16 Sambi, wanafunzi wakuka
kukaya kure, wakisingana piya kamba Insa vyawambire,
newo wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

17 Paifikire jironi akija pamoja na ware kumi na wawiri.
18 Na pawarinamire pameza wakirya, Insa akiwambira:
"Nukwambirani kweli, kati yenu umwe murya nami-pa-
mwe, mmojawapo anitendera husuma." 19 Ewo wakiuzunika
pakulu futi, mmoja-mmoja akanza kundairi: "Unamba omi?
Sinovyo?" 20 Insa akiwajibu: "Kati ya kumi na wawiri-
mwe, ari kutovyezera nkate nfinga nnomi mmojawapo.
21 Kamana, Binadamu wa Binguni akuka kamba vyaasema
Mandiko kuhusu iye. Fala dambi munu wakuwa julu yake,
Binadamu atenderiwa husuma! Vyema vyake, fadari ana-
towa kupongoriwa!"

22 Pawakirya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya,
akiwapa, akamba: "Twalani, ewu ndi mwiri wangu." 23 Ikisa
akitwala kikombe ca vinyu, akishukuru, akiwapa, piya
wakinywa nocire. 24 Ikisa akiwambira: "Eyi ndi damu
yangu alama ya miyadi ya kupatana, itawanyike ka wanu
wengi. 25 Nukwambirani kweli kuwa vinyu sishubutu kun-
ywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya muufalume
wa Mwenyezimungu." 26 Ikisa ewo wakimba rimbo ra swifa,
wakilawa, wakuka mpaka kumwango wa Mizaituni.

Insa anlaizira Peduru

27 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake: "Piya-mwe mukuja
kunitipuka. Kamana Mandiko akwamba:
'Omi nilumiza Nsunga, makondoo wakuja kwasikana!'
28 Falakini bandi ya kufufuriwa, nilongorera Galileya." 29 Ila
Peduru akimwambira: "Anta piya wakutipuke fala omi
sishubutu kukutipuka!" 30 Insa akimwambira: "Ona, Peduru!

Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu, kábula kokoriko
saanawika mara mbiri, unikana mara natu.” 31 Fala Pe-
duru akikenekezera akamba: “Anta painibidi kufwa pamoja
nowe, sishubutu kukukana.” Na piya wakamba novyo.

Insa alebela duwa Getisemani

32 Ikisa wakija mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira
wanafunzi wake javi: “Ikalani nopa, kuno nikilebela duwa.”
33 Akiwasukula Peduru, Yakobu pamoja na Yahaya. Insa
akanza kufazaika pakulu na umwijala uzuni, 34 akiwambira:
“Moyo wangu ukafilika pakulu karibu ya kufwa. Ikalani
nopa muninang'anizire.” 35 Iye akuka mbere aba, akigwira
pansi, akilebela duwa kuwa ikikidirika, tabu ire ilaviwe
wakati noure. 36 Akamba javi: “Baba wangu§, kwako
uwe piya vikidirika. Tenda fadili, nilavye eci kikombe ca
tabu-ci. Visikune vyanisaka ila vyausaka uwe.” 37 Ikisa
akiludira ka wanafunzi wake, fala kawasingana wakilala.
Basi akimwambira Ansumani Peduru: “Mwaja, Ansumani?
Kwankulala? Aukidiri kunang'anizira ora mmoja tu basi?
38 Rinang'anizireni na lebela duwa ipate musiyereriwe.
Moyo uwa tayari, ila mwiri ndi mwepepe.” 39 Ikisa Insa aki-
tanuka tena, akuka akilebela duwa, akiludira kwamba usemi
mmoja nowo. 40 Ikisa akiludi mara nyengine, akiwasin-
gana wanafunzi wakilala, konta maso awaremera usingizi,
awakijiwa anta cakunjibu. 41 Insa akija mara yatatu, aki-
wambira javi: “Mungari mukilala kupumula? Toshekani!
Ufika wakati: Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono
mwa wamádambi. 42 Lamukani, tuke vyetu. Onani, asaka
kunitendera husuma kafika futi.”

Insa aperekiwa mmakono mwa maaduwi

43 Kwa mpunde noure, Insa kuno akisowera, akifika Yuda,
mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri. Kalongozana
na wanu wengi wasukula maupanga na mipweke. Akilawa
ka wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya pamoja na
wazee. 44 Na ire akintendera husuma kâsikizana nawo eyi
alama-yi: “Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni,
muke naye munrimbise.” 45 Ewo nakufika kawenye, Yuda
akimukira Insa, akimwambira: “Mwanlimu!” Noparepare
akimpa beju. 46 Ikisa, wengine ware wakinkola makono,
wakinfunga. 47 Fala munu mmoja kati ya noware akisolola
upanga, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa
wa dini, akinsinja sikiro rake. 48 Insa akiwadairi wanu ware
javi: “Omi niwa kisomi? Sababuni kunijira na maupanga
na mipweke kunifunga? 49 Daima-zi tíkiwa onse nNyumba

§ **14:36** Kigeregu: “Abba, Baba” kwita kakolota ujamaa maalumu pakulu.

Takatifu nikifunda, fala amunifungire. Evi vyankukuna
ipate vitimiziwe vyaandikiwe mMandiko.” 50 Noparepare
wanafunzi piya nakumwasa, wakintira.

51 Na nnemba mmoja* akinfulata Insa nyuma yake. Iye
kavala ntunda mwiri wanzu, wakinkola. 52 Iye akasa nguwo
yaavarire, akituwa diki rabana, akuka vyake. Ku!

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

53 Ikisa wakintwala Insa wakuka naye ka nkulu wa waku-
lungwa wa dini; na wakijumana wakulungwa wa dini, na
wazee pamoja na wanlimu wa shariya. 54 Peduru akin-
fulata Insa aba-aba mpaka pengire panryango wa luwani
ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Iye kekala
pamoja na watumisi akota moto. 55 Walongozi wakulu wa
dini na wanu wengine wa Baraza ya Milandu, wákisakula
ushahidi wakumpa makosa Insa ipate wahukumu kifo, fala
awapatire. 56 Kamana wengi wakereza ushahidi wa ulongo
na ushahidi wawo auwaringanire. 57 Wengine wakila-
muka, wakilavya ushahidi wa ulongo, wakamba: 58 “Ofwe
tinsikira akamba javi: ‘Omi nidangula Nyumba Takatifu
ijengiwe na wanadamu-yi na kwa muda wa suku natu,
níjenga nyengine, saijengiwe na makono a wanadamu.’ ”
59 Wala javyo, ushahidi wawo auwaringanire. 60 Ikisa nkulu
wa wakulungwa wa dini akimira kati-kati, akindairi Insa,
akamba: “Vinu vyawakubunira-vi, aujibu kinu kimojawapo?
Wambani?” 61 Fala iye akinyamala, aajibire kinu. Basi,
nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi tena: “Uwe ndi
Almasihi, Mwana wa Mwenyé kusifiwa?” 62 Insa akijibu:
“Ndi nomi. Mukuja kummona Binadamu wa Binguni ekare
nkono nriro wa mwenye uwezo piya. Ikisa akija mmawingu
a binguni.” 63 Nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula anzu
yake, akamba: “Ushahidini watisakula tena? 64 Musikira
kukufuru kwake! Epa muwazaja?” Basi piya wanu ware
wakilamula ahukumiwe kifo. 65 Noparepare, wengine
wakanza kunsunira na wakinfinika kumaso, wakimwibiya
kuno wakimwambira: “Aya, bushuru!” na watumisi novyo
wampokerera na malatuma.

Peduru ankana Insa

66 Sambi, Peduru kékala pansi nluwani. Akija mwanamuka
mukazi wa nkulu wa wakulungwa wa dini, 67 akimmona
Peduru akota moto, akimmanyira akimwambira: “Uwe úkiwa
pamoja na Insa nNazareti!” 68 Fala iye akikana akamba:
“Sijiwa wala sereriwa vyawamba-vyo.” Akilawira panja

* **14:51** Munu-yu dalili Maruku mwanyewe.

akingira nkitala. † [69] Mukazi ire nakummona, tena aki-
wambira wakiwa nopare ware: “Eyu novyo nkonjo wawo
mmoja.” [70] Falakini iye akinkana mara nyengine tena.
Nakupita wakati aba, wákiwa nopare ware wakimwambira
Peduru javi: “Kweli-kwelini uwe nkonjo wenu mmoja, ka-
mana uwe novyo kuwa nGalileya.” [71] Fala iye akanza kun-
lani kuno akilapira akamba: “Simwijiwa-mi mwananlume
wamumwamba-yo.” [72] Mpunde sinkulu, kokoriko akiwika
mara ya piri. Kwa mpunde noure, Peduru akikumbukira
vyambiriwe na Insa javi: “Saanawika kokoriko mara mbiri,
uwe ukuja kunikana mara natu.” Iye akikola kuwaza akanza
kurira.

15

Insa mbere ya Pilatu

[1] Pakucere subuu namapema, wajumana wakulungwa wa
dini na wazee na wanlimu wa shariya, pamoja na piya wanu
wa Baraza ya Milandu ipate wanuwiye vyawasaka kuntenda
Insa. Ikisa wakinfunga, wakintwala, wakuka wakimpereka
ka Pilatu. [2] Pilatu akindairi Insa javi: “Uwe kuwa nfalume
wa Mayahudi?” Insa akijibu akamba: “Uwe-po kusema futi.”
[3] Ikisa, wakulungwa wa dini wambunira Insa vinu vingi
vyawenye. [4] Pilatu akindairi tena akamba: “Uwe aujibu
kinu? Ona! Vyengapi vyawakubunira!” [5] Fala Insa aajibire
kinu, mpaka Pilatu akitajabu.

[6] Sambi, kila sherehe ya Pashukwa Pilatu akinfungula
nfunga mmoja wawakinlebela onse. [7] Ákiwepo nfungwa
mmoja akitiwa Baraba. Iye ákiwa nkati ya wafungwa wabishi
wôlaye. [8] Ikifika junudi ya wanu ware, wakinlebela Pi-
latu atende kamba vyaikiwa tabiya yake. [9] Basi, Pilatu
akiwadairi: “Musaka ninfungure nfalume wa Mayahudi?”
[10] Kamana akijiwa kuwa wakulungwa wa dini wampereka
Insa konta ya kuntendera wiyana. [11] Fala wakulungwa ware
wawashongezera wanu wanlebele Pilatu kuwa anfungure
Baraba. [12] Sambi, Pilatu akiwajibu tena akiwambira javi:
“Camusaka nukutendereni eyo wamumwita nfalume wa
Mayahudi-yo ndi cepi?” [13] Wanu wakikuwa tena: “Ngomez-
ereni!” [14] Falakini Pilatu akiwadairi: “Noyu catendire cakun-
yata ndi cepi?” Ewo wakikuwa tena: “Ngomezereni!” [15] Basi,
Pilatu kwa kusaka kutenda viwajibu wanu ware, akiwafun-
gurira Baraba. Ikisa akitumiza Insa acapiwe viboko, mwin-
sho akiwagabizi masurudadu wakangomezere.

† **14:68** [Kwa mpunde noure, kokoriko ire akiwika.] Eya masemo a mwinsho-ya aandikiwe mMandiko mamojiwapo a mida.

Masurudadu wanshupa Insa

16 Masurudadu ware wakintwala Insa mpaka nnyumba ya
kifalume, nyumba itendiwe kuwa ya kulamula milandu*,
wakilarikana kipinga ca masurudadu piya. 17 Wakinvaza
Insa vazi ra rangi ya njambalãu, na wakitenda ata ya muti wa
miwa, wakinvaza nkiswa. 18 Ikisa, wakinkomaza kwa kunke-
jeli: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!" 19 Ewo wakim-
panja na mpweke nkiswa, wakinsunira mata, na wakikokora
mbere yake wakimwabudu. 20 Pawesire kunshupa, wakin-
vula kapa ra rangi ya njambalãu rire, wakinvaza nguwo zake;
ikisa wakintwala, wakúka naye wakagomezere.

Insa agomezeriwa pansalaba

21 Sambi, mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani
wa Kireni, wawaye Alishandere na Rufo, akipita akilawa
masamba, wakinlazimisha asukure nsalaba†. 22 Wakintwala
Insa mpaka mahala pakwitiwa Gologota, mana ake "Kongolo
ra Kiswa". 23 Wakimpa vinyu yakusanganyiwa na kinywaji
ca kusambala, fala iye aanyuwere. 24 Ikisa wakingomezera
pansalaba, na wakawanyirana nguwo zake. Wâtenda kura
wejiwe kila munu baraka yake casaka kutwala. 25 Wakati
wawangomezere íkiwa novi ora ya subuu‡. 26 Na mandiko
a vitendo vyaabuniriwe wakandika javi: "NFALUME WA
MAYAHUDI". 27 Na pamoja naye wakigomezeriwa wevi
wawiri, mmoja nkono nriro na mwengine nkono sonto. 28 §
29 Wanu wákipita mahala pare wákinsowerera masowezi aku-
furu, kuno wakintikinyira kiswa, wakamba: "He, adangula
Nyumba Takatifu na ajenga upya muda wa suku natu! 30 Basi,
rivushe, wisuke pansalaba-po!" 31 Walongozi wakulu wa dini
pamoja na wanlimu wa shariya newo novyo wakinshupa
Insa, wakambirana watupu: "Kawavusha wenziwe fala iye
mwanyewe aakidiri kurivusha! 32 Almasihi, nfalume wa
Mayahudi, esuke sambi-pa pansalaba-po tiwone na tikubali."
Anta na wagomezeriwe nawo ware, newo novyo wakin-
tukana.

Kufwa ka Insa

33 Mwanzo wa aduhuri, kunja piya kwinukala pi, zipita
ora natu. 34 Paifikire alhanswiri, Insa akikuwa, akamba:
"Elohi, Elohi, lama sabakitani?", mana ake "Nlungu wangu,
Nlungu wangu, sababuni kunitipuka?" 35 Wanu wengine

---

* **15:16** Kigeregu: "Paitóriyu". † **15:21** Îmbidi kusukula konta Insa aáwere na nguvu kwa sababu ya kucapiwa pakulu. ‡ **15:25** Kigeregu: "ora natu".

§ **15:28** Aya-yi aipo mmandiko meema a mida. [Na akitimiziwa Mandiko amba: "Iye katuriwa nkonjo wa madainfu."] Dalili wanlimu wa shariya wamojawapo wawona Luka 22:37, ndi mwawanukurire masemo-ya wakitaya epa.

nopare, pawasikire, wakamba: “Mmoneni, kankumwita
Aliyasi.” [36] Munu mmoja akituwa, akilovya shiponja nvina-
giri, akisomeka mmuti, akimpa Insa afyonje. Ikisa akamba:
“Mwaseni, timmone kamba Aliyasi-yo akuja kunlavya!”
[37] Fala Insa akirama, akisa roho. [38] Na pazira ya Nyumba
Takatifu ikipapuka kati-kati perr, kulawa julu mpaka pansi.
[39] Nkulungwa wa kipinga ca masurudadu emire mbere yake,
pawonire namuna vyaafwire, akamba: “Kweli-kwelini eyu
mwananlume-yu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!”

[40] Wákiwapo novyo wanawaka wêkala baidi wakiwona. Kati
yawo ákiwapo Mariyamu Madalena, na Mariyamu (mamaye
Yakobu ntoto na nyenyeye wakwitiwa Yose), pamoja na Sa-
lome. [41] Ewa wákiwa waka wamoja Insa pakenenda Galileya
wakinfulatanga wakipita wakinsaidiya, na wengine wengi
wampereka mpaka Yerusalemu.

Kuzikiwa ka Insa

[42] Paifikire jironi, kwa kuwa vitengeziwa ikirindiriwa suku
ya sabadu, [43] akija Yusufu kwawo Arimataya. Iye ákiwa
mwananlume wakwinshimika pakulu, ákiwa mBaraza ya Mi-
landu. Neye novyo akirindira ufalume wa Mwenyezimungu.
Akirimba moyo, akuka ka Pilatu, akinlebela mwiri wa Insa
ure. [44] Pilatu pasikire kuwa Insa kafwa, akitajabu pakulu.
Ndimana akitumiza kumwita nkulungwa wa kipinga ca ma-
surudadu, akindairi kuwa kafwa mida? [45] Pasoweriwa na
nkulungwa wa kipinga ca masurudadu kuwa Insa kafwa,
Pilatu akimpa Yusufu rihusa maiti are agabiziwe. [46] Yusufu
akiuza kafani, akilavya maiti wa Insa akikafini. Ikisa akuka
akizika nkaburi risivu njonga. Akipiringisa riwe rikulu,
akiziwa panryango wa kaburi rire. [47] Mariyamu Madalena
pamoja na Mariyamu mamaye Yose, wakitunza mahala
pazikiwe Insa pare.

16

Kufufuka ka Insa

[1] Paipitire suku ya sabadu, Mariyamu Madalena na
Mariyamu mamaye Yakobu, pamoja na Salome wakuka
wakiuza mafuta akunuwira wakapake maiti a Insa.
[2] Pakucere subuu namapema, juwa nero rikilawa, suku
yakwanza ya sumana*, ewo wakija kukaburi kure. [3] Munjira
mure wakambirana watupu javi: “Epa oka kutavya
kupiringisa riwe rituriwe panryango wa kaburi rire nani?”
[4] Nakunang'aniza mbere, wawona riwe rire ripiringisiwa,
nero ríkiwa rikulu pakulu futi. [5] Basi, wakingira nkaburi

---

* **16:2** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri.

mure. Wammona nnemba mmoja ekare upande wa nkono
nriro, kavala mavazi melupa vú, wakisusuka pakulu futi.
6 Fala iye akiwambira javi: “Musisusuke! Mwankunsakula
Insa nNazareti agomezeriwe pansalaba ire. Iye kafufuka ka
wafwi, emu aapo! Nang'anizani mahala pawanturire-po.
7 Epa ukani, mukawambire wanafunzi wake pamoja na
Peduru, kuwa iye katangurira Galileya. Umwe mukuka
kunsingana noko mummona, kamba iye vyâkwambireni.”
8 Wanawaka ware walawa nkaburi mure, wakituwa, kuno
wakitetema. Washanga pakulu futi, wala awamwereze
munu kinu kamana wakopa.

Insa awalawirira wanafunzi bandi ya kufufuka†

9 [Insa kafufuka ka wafwi subuu namapema suku yak-
wanza ya sumana‡. Iye kanza kunlawirira Mariyamu
Madalena, âtuwisiwe mashetwani saba. 10 Ware wakiwanga
pamoja na Insa, wari nkati ya uzuni wakirira, Mariyamu
akuka akiwambira. 11 Ewo, pawansikire kuwa Insa kawa hai
na iye kammona, awankubalire.

12 Airini vikuna tena, Insa karolota ka wanafunzi wawiri,
ari na sura nyengine. Ewo walongozana munjira wakuka
nvitongojo. 13 Ewo nakulawa wakuka wakiwambira
wengine, anta newo novyo awakubalire.

Insa awapa wanafunzi kazi maalumu

14 Mwinsho, Insa karolota ka wanafunzi kumi na mmoja
warinamire pameza wakirya. Akiwasutumu kutowa
kwamini kwawo na ugumu wa myoyo yawo kamana
awawakubalire wanu wammonire bandi yakufufuriwa.
15 Ikisa akiwambira javi: “Enendani duniya nzima-yi,
mupite mukereza Habari Ngema-yi kwa kila munu
mulumwengu-mu piya. 16 Mwenye kwamini na akoziwa,
avushiwa. Fala munu akatala kwamini, ahukumiwa. 17 Na
wenye kwamini wakuwa nawo alama kamba ezi: kwa zina
rangu omi, wawatuwisa mashetwani, wasowera luga nyipya,
18 wankola nyoka, na wakunywa kinywaji cisaka kuwa
conse ca kusambala awawengiwa. Na walwere wakiwatula
makono, wapona.”

19 Basi, Mwenye Insa pesire kusowera nawo, akitwariwa
akipanda mbinguni, akikala nkono nriro wa Mwenyez-
imungu. 20 wo nakulawa pare wakipita wakereza kila
upande, na Mwenye Insa akiwasaidiya, kwa kwitikizira
usowezi julu ya alama zikifulata.]

---

† **16:8** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. ‡ **16:9** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri.

Habari Ngema yereze
Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwenziwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo.

Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi yatendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiwawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

1 Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi
watenda kazi yakutunga waraka kuhusu mwaha wa vire
vitimiziwe kati yetu, 2 sawa-sawa vyawatereze mashahidi na
watumisi wa usemi wawawonire tangu mwanzo. 3 Na kwa
kuwa omi suku nyingi nikitunza mwaha-wu, niwona kuwa
vyema omi novyo nukwandikire kwa namuna ngema, 4 ipate
kuhusu vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

5 Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi
mmoja wa dini wakwitiwa Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya.
Nkawake akitiwa Zabeli, njukuluwe Aruna. 6 Zagariya na
Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya mbere ya Mwenyez-
imungu, ewo wátimiza bila ukosa shuruti na ámuri piya za
Mola. 7 Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata, na
wo-wawiri woluvala pakulu futi.
8 Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongoza dini
mbere ya Mwenyezimungu*, ifika suku ya kutumika kundi
rake. 9 Kwa kufulata tabiya ya walongozi wa dini, ítendiwa
kura akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira nNyumba Takat-
ifu ya Mola, ataye lubani. 10 Sambi, wanu wengi piya wakile-
bela duwa panja, wakati wakutaya lubani ure.
11 Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika
wa Mola, kamwimira upande wa nkono nriro wa kashoti
maalumu parikifukiziwanga lubani. 12 Zagariya nakum-
mona, akisusuka, ukimwingira wofi pakulu futi. 13 Fala
laika ire akimwambira javi: “Usope kinu, Zagariya! Konta
Mwenyezimungu kasikira vyaunlebele. Nkawako Zabeli
akupongorera mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Ya-
haya. 14 Na ukuja kuwa radi pakulu na kuriwona, na

* **1:8** NNyumba Takatifu.

wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa
kwake. 15 Kamana iye akuja kuwa nkulu mbere ya Mwenye
Nvushi, aaja kushubutu kunywa vinyu wala kirevi kikali.
Akuja kumwijala Roho Takatifu tangu mmatumbo mwa ma-
maye. 16 Iye waIziraeli wengi akuja kuwaludisira ka Mwenye
Nvushi, Nlungu wawo. 17 Iye akuja kulongorera mbere
yake na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate myoyo
ya kuuwáwa iwaludire wana wawo, na wabishi awaludisire
wijiwifu wa wenye shariya. Kwa javyo, antengezere Mwenye
Nvushi umati uwe tayari.”

18 Basi Zagariya akindairi laika ire: “Nukwijiwa kuwa
kweli mwaja? Omi nuluvala na nkawangu novyo kapon-
goriwa mida na midada.”

19 Laika ire kanjibu javi: “Omi niwa Jiburilu, nikwimira
mbere ya Mwenyezimungu. Nitumiwa nije nisowere nawe
nukwambire evi vinu-vi. 20 Ona, kwa kuwa aukubali usowezi
wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo, mwanzo wa rero-vi un-
yamala nduu, nukwambira kweli-kwelini ausowera mpaka
pavisaka kukuna.” 21 Wanu ware wakinrindira Zagariya,
wakishanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure
kákawa. 22 Mwinsho palawire mure, aakidirire kusow-
era tena na wanu ware. Akisowera nawo kibubu, newo
wereriwa kuwa îmwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora
nNyumba Takatifu mwaakiwa mure. Na iye akizidi kuwa
bubu.
23 Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka
kwake. 24 Pazipitire suku zire, nkawake Zabeli akimita,
akikala nnyumba muda wa myezi mitanu salawira panja.
25 Zabeli akisowera, akamba: “Mola kanitenda javi suku
yaanitendere fadili ipate alavye aibu yangu mbere ya wanu.”

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

26 Sambi, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita,
Mwenyezimungu akinpereka laika Jiburilu kaya ulu ya
Nazareti, porovinsiya ya Galileya, 27 akasowere na mwari
apofiwe na mwananlume wakwitiwa Yusufu, ujukulu wa
nfalume Daudi. Mwari-yo akitiwa Mariyamu. 28 Laika
akinfika, akimwambira javi: “Salama! Uwe kujanliiwa
pakulu sana! Mola kawa pamoja nawe!”

29 Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi,
akiridairi kimoyomoyo, akamba: “Mámá! Kunidairi salama
javi, mana ake kinani?” 30 Basi, laika ire akimwambira:

“Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakuten-
dera fadili!

31 Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.
32 Iye akuja kuwa munu bora pakulu,
na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu.
Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.
33 Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu† kwa milele,
na ufalume wake aauna mwinsho."

34 Mariyamu akindairi laika ire: "Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa nlume!"
35 Laika ire akinjibu, akamba:
"Roho Takatifu akwisukira,
na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.
Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu,
akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu‡.
36 Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa koluvala.
Akitíwa nata, ewu mwezi-wu wasita emíte.
37 Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi."
38 Basi, Mariyamu akamba: "Kweli-kwelini, omi niwa ntu-
misi wa Mola. Vikune kamba vyaunambire-vyo." Ikisa, laika
ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

39 Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi,
upande mmoja uri myango kaya ya Yudeya, 40 akingira
nnyumba ya Zagariya, wakidairiyana habari na Zabeli.
41 Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu paandairire habari,
mwanawe mmatumbo mure katupa, na Zabeli kamwijala
Roho Takatifu. 42 Akimwambira pakulu-pakulu, akamba:

"Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!
Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!
43 Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?
44 Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo,
mwanangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!
45 Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!"

Rimbo ra Mariyamu

† **1:33** "Ujukulu wa Yankubu" mana ake "wanu wa Iziraeli". ‡ **1:35** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

46 Sambi, Mariyamu akamba:
"Moyo wangu unkurisa Mola!
47 Roho yangu iwa radi
kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.
48 Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntumisi wake.
Kweli, mwanzo wa sambi-pa,
vizazi piya wanita wakujanliiwa,
49 kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu vikulu pakulu!
Takatifu ndi zina rake!
50 Rehema yake izidi vizazi ka vizazi
ka wenye kumopa.
51 Kâtenda uwezo na nkono wake!
Kâwatawanya waridãi kati ya mawazo a myoyo yawo.
52 Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo,
kâwakweza wenye kurinyenyekeya.
53 Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema,
matajiri kâwatuwisa makono waka.
54 Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake
julu ya kukumbukira huruma yake,
55 kamba tamaa yawapere wababu zetu,
Iburahima na ujukulu wake mpaka milele."
56 Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi mitatu, ikisa
akiludira kwawo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

57 Sambi, Zabeli wakati wakupongola ufika, neye kampon-
gola mwana nlume. 58 Majirani na jamaa wasikira kuwa
Mwenyezimungu kantendera huruma pakulu Zabeli, wafu-
rahi naye pakulu sana.
59 Paifikire suku yanane, ewo wakija wakintaya itani toto
ire. Wasaka kumwita zina ra wawaye, Zagariya, 60 fala
mamaye akijibu, akamba: "Anta, zina rake Yahaya." 61 Ewo
wakinjibu: "We! Aapo jamaa yako anta mmoja wakwitiwa
ero zina-ro!" 62 Newo wakindairi kibubu wawaye mwana
ire zina rakisaka etiwe. 63 Zagariya akilebela kipande ca
kibawo kitoto, akandika javi: "Zina rake Yahaya." Piya ware
wakibaki wakushanga wawenye. 64 Kwa mpunde noure,
kanywa yake ikifunguriwa, lulimi rake rikisowera, akin-
sifu Mwenyezimungu. 65 Majirani wakisusuka na vyawa-
wonire vire. Kaya piya za upande wa kumyango ya Yudeya
zikisoweriwa habari za evi vinu vikunire-vi. 66 Na piya
wanu wasikire wakitula mmyoyo mwawo, wakamba: "Noyu
mwana-yu akuja kuwa nani? Kamana nkono wa Mola uwa
pamoja neye."

Kubushuru ka Zagariya

67 Zagariya, wawaye toto ire, kamwijala Roho Takatifu,
noparepare akanza kubushuru javi:
68 “Atukuziwe Mola, Nlungu wa Iziraeli,
kamana kawawona na kawavusha wanu wake.
69 Iye katilamusira Nvushi wa uwezo§, ujukulu wa ntumisi
wake Daudi,
70 kamba vyaasowere tangu mida
julu kanywa za minabii wake matakatifu.
71 Katilamusira eyu Nvushi-yu
ativushe upande wa maaduwi wetu
na mmakono mwa piya wenye kutina.
72 Javyo, kawolotera huruma wababu zetu,
na kukumbukira tamaa yake takatifu,
73 kulapa kalapire ka babu yetu Iburahima.
74 Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa maaduwi
ipate tintumike bila wofi,
75 kwa utakatifu na ukamilifu
mbere yake suku zetu piya.
76 Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye Nkulu,
kamana ulongorera mbere ya Mwenye
untengezere njira yake,
77 wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushiwa,
julu ya kuswamiiwa dambi zawo.
78 Nlungu wetu atenda javyo
kwa sababu ya wema wa huruma yake.
Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,
79 tiwamwarikire wari pakisi,
wekala kinviri ca kifo,
ilongoze maulu etu njira ya usalama.”

80 Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka nguvu ya
kiroho. Kekala nlanga mpaka suku ya kurolota kwake mbere
ya waIziraeli.

2

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

1 Nozire suku zire, ílawa ámuri ya Kaisari* Agustu wakam-
biriwa wanu piya kila upande wandikiwe mazina awo
wawalangiwe. 2 (Eyi ndi íwere mara yakwanza kuwalangiwa
wanu, wakati Kirinu waákiwa guvinadoru wa Siriya.) 3 Wanu
piya kila mmoja ákuka kuryandikisa kaya yawo yapongoriwe.
4 Sambi, Yusufu neye akilawa Galileya, kaya ya Nazareti,
akuka Yudeya kaya ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu,
kwa kuwa ndi rikiwa rikolo rake, 5 ipate akandikiwe pamoja

§ **1:69** Kigeregu: “lunyanga ra kuvusha”. * **2:1** “Kaisari” mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma.

na Mariyamu, muka wampofire ncumba wake, wakati-wo
ari na mimba.
6 Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupon-
gola Mariyamu. 7 Basi, akimpongola toto nlume, mwanawe
ntanzi. Akinzingiriza munguwo, akintandikira ngamela
konta nnyumba ya wayeni aawerepo mamburo akufikira.

Malaika na wasunga

8 Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi
nlanga† wakiwasunga makondoo awo usiku. 9 Noparepare,
akiwesukira laika wa Mola, basi nuru ya utukufu wa
Mola ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. 10 Laika ire
akiwambira javi: "Musope! Omi nukwerezani Habari Ngema
yakukutayani radi pakulu, pamoja na wanu piya. 11 Rero,
kaya ulu ya Daudi, mupongoreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi,
Mwenye wenu. 12 Eyi ndi alama yenu: munsingana toto
kazingiriziwa munguwo, katandikiriwa ngamela."
13 Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire
nkonjo‡ wa malaika wengi wakulawa binguni. Piya wakin-
tukuza Mwenyezimungu, wakamba javi:
14 "Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwinsho!
Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!"
15 Malaika ware pawalawire wakúka mbinguni, ikisa wa-
sunga ware wakambirana watupu: "Tukeni Betlehemu, tika-
wone mambo ákunire, aari kutijiwisa Mola."
16 Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana
Mariyamu na Yusufu pamoja na toto ire atandikiriwe
ngamela. 17 Bandi ya kummona, wasunga ware wakikola
kuwambira wanu usemi wawâmbiriwe kuhusu toto ire.
18 Wanu piya wasikire watajabu vyawakambiriwa na
wasunga ware. 19 Mariyamu vyaakisikira vire piya
akitaya nkiswa, na kila mara akikumbukira mmoyo
mwake. 20 Wasunga ware wakiludi, wakintukuza na
wakinsifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na
vyawawonire, vikuna sawa-sawa kamba vyawereziwe.
21 Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wamwita
zina ra Insa, zina raâsemire laika kábula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

22 Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwawo
kamba vyairi shariya ya Musa, Yusufu na Mariyamu wakw-
era naye Yerusalemu, wakanture mbere ya Mola, 23 kamba
vyailazimu shariya ya Mola javi: "Kila mwana nlume ntanzi
kupongoriwa ajuzi awe takatifu ka Mola!" 24 Na wakilavya

---

† **2:8** Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifuwo kamba ng'ombe, makondoo, au mifuwo myengine-po. ‡ **2:13** Kigeregu: "toropa".

kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola: “Wanjiwa wawiri
muka na nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba.”
25 Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalemu akikalanga
mwananlume mmoja wakwitiwa Simiyoni. Noyu mwanan-
lume-yu ákiwa kamilifu na akimwabudu Mwenyezimungu.
Iye akirindira kunyamaziwa Iziraeli, na kamwijala Roho
Takatifu. 26 Na Roho Takatifu kâmwambira kuwa iye aafwa
sammonire Almasihi aperekiwe na Mola. 27 Kwa kulon-
goziwa na Roho Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba
Takatifu. Wawaye na mamaye Insa, pawakingira na mwana
ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya yawo vyaapon-
goriwe mwana ire, 28 Simiyoni akinsukula toto ire mmakono,
akintukuza Mwenyezimungu, akamba:

29 “Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa,
epa sambi layana nami nuke vyangu kwa salama!
30 Konta maso angu awona kuvusha kwako,
31 kauwatengezere mbere ya wanu piya.
32 Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi,
na ndi utukufu wa wanu wako, waIziraeli.”

33 Wawaze Insa ware washanga pakulu vyaakisowera
Simiyoni kuhusu Insa. 34 Ikisa, Simiyoni akiwajanliya,
akimwambira Mariyamu, mamaye Insa javi:
“Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwala-
musa wanu wengi Iziraeli.
Na iwe alama ya kukaidi wanu,
35 ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi.
Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo.”

36 Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana,
mwana wa Fanuweli wa rikolo ra Aseri. Iye kôluvala pakulu.
Tangu harusi yake, kainshi myaka saba, nlumake akifwa.
37 Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na mine. Iye
aakilawa Nnyumba Takatifu, akambudu julu ya kufunga na
kulebela duwa usiku na nsana. 38 Ana kalawirira noure
wakati Simiyoni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye
novyo akanza kuntukuza Mwenyezimungu, na akisowera
kuhusu toto ire ka wanu piya wakirindira kuvushiwa ka
Yerusalemu.
39 Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya
ya Mola, ewo wakiludira kwawo Galileya mpaka Nazareti
kawakikala. 40 Kisimana ire akikula na akikomala, na umwi-
jala wijiwifu. Na fadili ya Mwenyezimungu ikiwa pamoja
naye.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

41 Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalemu
kujambo ra Pashukwa. 42 Insa paafikire myaka kumi na
miwiri, ewo wakuka noko kamba vyaikiwa tabiya yawo.
43 Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu wakitwala
njira wakiludira ukaya. Nnemba Insa akibaki Yerusalemu
nokure, fala wawaze sawejiwe. 44 Ewo wakidaniza kuwa
kalongozana na nkonjo wa wenziwe. Watenda safari kutwa
nzima, wakipita wakinsakula mwa wajamaa zawo na wanu
wakuwejiwa. 45 Pawatowire kunsingana, wakiludi wakuka
Yerusalemu, kupita wakinsakula. 46 Bandi ya suku natu
wansingana nNyumba Takatifu, kekala pamoja na wan-
limu, akiwasikiriza vyawakamba na vyengine akiwadairi.
47 Piya wanu wakinsikira wakintajabu werevu na majibu
ake. 48 Wawaze ware pawammonire, wabaki wanshangire,
sambi mamaye akimwambira javi: “Mwanangu, mbana kuti-
tenda javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika pakulu
tankukusakula nowe.”
49 Insa akiwajibu: “Munisakurirani? Amwijiwa kuwa ni-
juzi nishugulukire mwaha wa Baba?” 50 Fala ewo awereriwe
vyaambire vire. 51 Iye pamoja na wawaze wakiteremuka,
wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza. Na mamaye
piya vire akitula sana-sana mmoyo mwake. 52 Basi, Insa
akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na akizidi kuwa
na fadili za Mwenyezimungu pamoja na wanu.

3

Kazi ya Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-28

1 Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari
Tiberiya, ndi wakati Pontiyu Pilatu wákiwa guvinadoru wa
Yudeya, Herodi ari nfalume wa Galileya, Filipi nduye Herodi
ari nfalume wa inti za Itureya na Tarakoniti, Lisaniya ari
nfalume wa Abileni, 2 na Anasi na Kayafa wari wakulu
wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi wa
Mwenyezimungu ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya
ari nlanga. 3 Iye kapita inti piya zíkiwa nanyenje ya muto wa
Yordani, akiwereza wanu, akamba javi: “Tubiyani, moziwe
ipate Mwenyezimungu akuswamiini madambi enu.” 4 Evi
ndi kamba vyavyandikiwe nkitabu ca nabii Izaya javi:
“Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:
‘Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi*,
olosani barabara yake.
5 Mirati piya ikwijala,

---

* **3:4** Yahaya mwenyé Koza ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa.

myango na makinga piya vyandaziwe,
mwa kupombonyoka molosiwe,
muri mawe mubambadiwe.
6 Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyezimungu.' "

7 Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:
"Kabila ya mirába sumwe!
Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyezimungu suku zambere?
8 Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu.†
Wala musambe mmyoyo yenu: 'Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.'
Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,
Mwenyezimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!
9 Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.
Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,
ukwefiwa pamoto."

10 Wanu ware wakindairi, wakamba: "Sambi, catijuzi ku-
tenda kinani?" 11 Yahaya akiwajibu, akisema javi: "Ári na
zubãu mbiri alavye mmoja, ampe mwenziwe saana. Ári nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere mwenziwe."

12 Na waja novyo warípisi nsoko wamojawapo kusakula koziwa. Ewo wakindairi Yahaya: "Mwanlimu, ofwe tijuzi titende kinani?"

13 Iye akiwajibu: "Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe."

14 Masurudadu newo novyo wakindairi javi: "Sambi ofwe, tíjuzi titende kinani?"

Yahaya akiwajibu, akamba: "Musinyang'anye munu nzuruku, wala musinlongopere kinu. Muwe radi na nshahara wenu."

15 Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi, wakiwaza mmy-
oyo yawo kuwa dalili Yahaya, wakamba: "Fala iye si Al-
masihi?" 16 Novyo-sivyo, Yahaya akiwambira wanu ware
piya: "Kusema kweli, omi nukozani na maji, fala akuja mwengine wanguvu pakulu koliko omi. Kusema kweli, omi siri bora anta wa kunvula tamango zake. Iye akozani‡ na
Roho Takatifu pamoja na moto. 17 Iye paa iwa mmakono
mwake, apate kuwandala masansi na tirigu ature kwakekwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake, ila masansi ataya moto sauzimika.§"

† **3:8** Mana ake: Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya.

‡ **3:16** Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. § **3:17** Mana ake: "Tirigu" ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata. "Masansi" ndi wanu sawasikiriza.

18 Basi javyo, na masowezi mengine tena, Yahaya ndi vyaki-
warimbisa wanu myoyo, kuno akiwereza Habari Ngema.
19 Fala nfalume Herodi, kâsutumiwa na Yahaya kwa sababu
ya vitendo vyake na Herodiza muka wa nduye, pamoja na
vitendo vyakunyata piya vyaatendire, 20 iye akamuru Yahaya
afungiwe. Kwa javyo, Herodi akipambanya akizidisa makosa
ake.
21 Sambi, suku moja pawesire koziwa wanu ware piya, Insa
neye novyo akoziwa. Paakitenda duwa, bingu zikifunguka
22 na Roho Takatifu akimwisukira kwa nfano wakuwoneka
kamba pomba. Na ikisikirikana shauti ya kulawa mbinguni
ikamba: "Uwe ndi mwanangu wanukupenda, kwako uwe
niwa nawo radi pakulu!"

Wababuze Insa
Matwaya 3:16-17

23 Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi ca myaka talatini.
Akijiwikana kamba mwana wa Yusufu.
Yusufu ákiwa mwana wa Heli,
24 Heli mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
Lawi mwana wa Melki,
Melki mwana wa Yana,
Yana mwana wa Yusufu,
25 Yusufu mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Amosi,
Amosi mwana wa Nahumu,
Nahumu mwana wa Eshili,
Eshili mwana wa Nagayi,
26 Nagayi mwana wa Mahati,
Mahati mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Simeyi,
Simeyi mwana wa Yoseku,
Yoseku mwana wa Yoda,
27 Yoda mwana wa Yowana,
Yowana mwana wa Resa,
Resa mwana wa Zorobabeli,
Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,
Salatiyeli mwana wa Neri,
28 Neri mwana wa Meliki,
Meliki mwana wa Adi,
Adi mwana wa Kosamu,
Kosamu mwana wa Elimadamu,
Elimadamu mwana wa Eru,
29 Eru mwana wa Yoshwa,
Yoshwa mwana wa Elizeli,
Elizeli mwana wa Yorimu,
Yorimu mwana wa Matati,

Matati mwana wa Lawi,
30 Lawi mwana wa Ansumani,
Ansumani mwana wa Yuda,
Yuda mwana wa Yusufu,
Yusufu mwana wa Yonamu,
Yonamu mwana wa Eliyakimu,
31 Eliyakimu mwana wa Meleya,
Meleya mwana wa Mena,
Mena mwana wa Matata,
Matata mwana wa Natani,
Natani mwana wa Daudi,
32 Daudi mwana wa Yese,
Yese mwana wa Obedi,
Obedi mwana wa Bowazi,
Bowazi mwana wa Salmoni,
Salmoni mwana wa Nashoni,
33 Nashoni mwana wa Aminadabu,
Aminadabu mwana wa Adimini,
Adimini mwana wa Arni,
Arni mwana wa Hesironi,
Hesironi mwana wa Paresi,
Paresi mwana wa Yuda,
34 Yuda mwana wa Yankubu,
Yankubu mwana wa Izaki,
Izaki mwana wa Iburahima,
Iburahima mwana wa Tera,
Tera mwana wa Nahori,
35 Nahori mwana wa Serugi,
Serugi mwana wa Rehu,
Rehu mwana wa Pelegi,
Pelegi mwana wa Eberi,
Eberi mwana wa Sala,
36 Sala mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Aripakisadi,
Aripakisadi mwana wa Shemu,
Shemu mwana wa Nnu,
Nnu mwana wa Lameki,
37 Lameki mwana wa Metusela,
Metusela mwana wa Henoki,
Henoki mwana wa Yaredi,
Yaredi mwana wa Mahalaleli,
Mahalaleli mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Enoshi,
38 Enoshi ákiwa mwana wa Seti,
Seti ákiwa mwana wa Adamu,
na Adamu wa Mwenyezimungu.

4

Ibilisi amyerera Insa
Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13

1 Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yor-
dani. Roho Takatifu akinlongoza kulanga, 2 mahala kay-
ereriwe na Ibilisi muda wa suku arubaini. Kwa nowo
wakati-wo, iye aarire kinu, ndimana mwinsho ikinkola
njala. 3 Ibilisi kamwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa
Mwenyezimungu, amuru riwe-ri ritaduke nkate.” 4 Insa
akinjibu: “Mandiko Matakatifu akwamba: ‘Wanu awainshi
kwa nkate basi.’ ”
5 Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa
muda aba javi, akimolotera piya ufalume wa mulumwengu.
6 Ibilisi akimwambira: “Omi nukupa utukufu wa inti-zi
piya pamoja na mamulaka julu yawo kamana ewo ndi
wanipereke omi, ningabizi waninsaka. 7 Kwa javyo, piya
vikuwa vyako ukinabudu.” 8 Insa akinjibu javi: “Mandiko
Matakatifu akwamba: ‘Ntukuze Mola Nlungu wako, untu-
mikire noyo tu basi.’ ”
9 Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalemu, akinkweza
mahala parefu pakulu paNyumba Takatifu, akimwambira
javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refyere
pansi pare. 10 Kamana Mandiko akwamba: ‘Mwenyez-
imungu awapereka malaika wake wakukengere’, 11 na ‘ewo
wakusukula mmakono, ipate maulu ako asilumizike na
mawe.’ ” 12 Insa akinjibu, akamba: “Yambiwa novyo:
‘Usimyerere Mola Nlungu wako.’ ” 13 Basi, Ibilisi paatumire
namuna-zi piya za kunyerera Insa, akintanuka Insa mpaka
apate atuwa nyengine.

Mwanzo wa kazi za Insa
Matwaya 4:12-17,13:53-54; Maruku 1:14-15, 6:1-6

14 Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira
Galileya. Wanu nkaya mure piya wakisowera kuhusu iye.
15 Iye akipita akifunda nmasinagoga mwawo, piya wakinsifu.

Insa akatariwa na wanu wa kwawo

16 Insa kafika Nazareti, inti yâreriwe. Suku takatifu, kamba
vyaikiwa tabiya yake, iye koka nsinagoga. Akilamuka kufy-
oma Mandiko Takatifu. 17 Wâmpa kitabu ca nabii Izaya. Iye
nakufungula kitabu cire, kasingana mahala pakwandikiwa
javi:

18 “Roho wa Mola kawa julu yangu,
kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema masikini.
Kanipereka niwereze wafungiwe komboriwa kwawo,
vipofu wawone tena,

wenye kutabishiwa niwereze komboriwa kwawo,
19 na niwereze kuwa ufika wakati Mola watenda fadili."

20 Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, akikala.
Wanu piya nsinagoga mure wakinang'aniza rungu-rungu.
21 Ikisa akanza kuwambira javi: "Epa rero pamusikire-pa,
ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere yenu umwe!"
22 Piya ware wakanza kusowera vyema kuhusu Insa, wakis-
hanga pakulu futi kwa usemi wa neema ulawirire nkanywa
mwake ure. Ewo wamba: "Eyu mwananlume-yu, simwana
wa Yusufu-yu?" 23 Insa akiwambira: "Bila shaka mukuja
kusowera kinyume mukwamba javi: 'Ntibabu, riponese
mwanyewe.' Kamba vyatisikire vyautendire Kafarnaumu,
tenda novyo emu muinti mwaupongoriwe-mu!" 24 Na akizidi
kusema: "Nukwambirani kweli kuwa aapo nabii anta mmoja
wakupokereriwa sana muinti mwaapongoriwe.
25 Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula
muda wa myaka mitatu na nusu, wákiwapo manankweli
wengi Iziraeli. Ipita njala ulu futi inti nzima. 26 Fala
Aliyasi aaperekiwe ka manankweli-wo anta mmoja, ila
ka nankweli wa inti nyengine, akikalanga Sarepta ya
Sidoni*. 27 Novyo Iziraeli neko, wakati wa nabii Elisha,
wákiwapo wanu wengi wawenye wamagundula. Fala hapana
munu anta mmoja nkati yawo aponesiwe sairi Naamani wa
Siriya†." 28 Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga mure
wakimiwa pakulu futi. 29 Basi, wakilamuka, wakinlavira
panja ya kaya ire. Wakinlongoza mpaka pamwango
paijengiwe kaya ire, wakinsukumira pansi. 30 Fala Insa
akiwapita kati-kati, akuka vyake.

Munu wa mashetwani

31 Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya
Galileya, nokurekure akifundanga suku takatifu za sabadu‡.
32 Wanu wakisikira vyaakifunda Insa vire wakishanga, ka-
mana akisowera na mamulaka.
33 Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa
mashetwani. Iye akanza kukuwa na shauti ulu, akamba:
34 "Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibirani? Sambi, kuja epa
utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekiwe
na Mwenyezimungu!" 35 Fala Insa akinsutumu shetwani ire,
akamba: "Nyamala nduu! Nlawe munu-yu!" Shetwani
ire akingwisa munu ire, akinlawa bila kuntenda kinu
kibaya. 36 Wanu piya wakishanga pakulu, wakambirana

---

* **4:26** Aliyasi kaperekiwa panja ya Iziraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24. † **4:27** Siriya ndi inti moja iri panja ya Iziraeli. ‡ **4:31** "Suku takatifu za sabadu" Jumamosi.

watupu: "Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani
ka mamulaka na uwezo, newo walawa!" 37 Na habari kuhusu
Insa zikenera kaya jirani piya za inti ire.

Insa awaponesa walwere wengi

38 Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani.
Nkwewe Ansumani ari nlwere homa pakulu futi. Wanu
wakinlebela Insa amponese. 39 Basi, Insa akimwinamira
karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo ikinlawa. Kwa
mpunde noure, iye akilamuka, akanza kuwaudumu.

40 Parititire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere
jisijisi onse wakiwatwala wakija nawo ka Insa. Iye akin-
tula makono pakiswa kila mmoja, akiwaponesa. 41 Novyo
mashetwani wakiwalawa wanu wengi, kuno wakikuwa,
wakamba: "Uwe Mwana wa Mwenyezimungu!" Fala Insa
kawasutumu, aawasire kusowera, konta ewo wakijiwa kuwa
iye Almasihi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinagoga

42 Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure,
akúka akikala mahala kiriziu. Junudi ya wanu ire ikanza
kupita ikinsakula. Mwinshoni wakimmona, wakintafadali
asiwase. 43 Fala Insa akiwajibu: "Omi nijuzi nuke makaya
mengine novyo, nikereze habari ngema kuhusu ufalume wa
Mwenyezimungu, kamana ndi canitumiwe kuja kutenda."
44 Na iye akereza mmasinagoga a Yudeya.

5

Wanafunzi wakwanza wa Insa

1 Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya.
Wanu wengi wâkinyana wansikire usemi wa Mwenyez-
imungu. 2 Insa kawona ngalawa mbiri nlufuko mure.
Wavuvi wêsuka, wakosa nyavu zawo. 3 Mwenyé ngalawa
mmoja ákitiwa Ansumani. Insa akingira, ikisa akinlebela tena
avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikala nomure
mungalawa mure, akanza kuwafunda wanu ware.

4 Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani
javi: "Sambi, twala ngalawa-yi, uke nayo parindo pare,
ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe inswi." 5 Ansumani ak-
injibu: "Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, atipatire
kinu! Fala kwa kuwa uwe kwankwamba javyo, nitaya tena
nyavu-zi." 6 Nakutaya nyavu zire mmaji, wavuwa inswi
nyingi zawenye, mpaka nyavu zawo zíre zikanza kurundu-
muka! 7 Wakiwapa alama wenziwawo wákiwa mungalawa
nyengine woke wakawavye. Kweli, ewo wakuka wakiwavya.

Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zíbaki
aba javi kutota!
8 Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi
mbere ya Insa, akamba: “Ha! Mwenye, nitanuke konta omi
niwa mmadambi pakulu.” 9 Kamana iye kâshanga pakulu,
pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi zawápatire zíkiwa
nyingi. 10 Wenziwe Ansumani wakwitiwa Yakobu na Yahaya,
wana wa Zebedeyu, newo novyo washanga pakulu futi.
Insa akimwambira Ansumani, akamba: “Usope!
Mwanzo wa sambi-pa mpaka mbere, uwakoresa* wanu!”
11 Pawafikire kulufuko, wakikweza ngalawa zawo zire.
Mpunde noure, wakasa vinu piya, wakinfulata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

12 Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo
munu anyakatuka magundula, we! Munu ire nakummona
Insa, akisujudi, akintafadali Insa, akamba: “Mwenye, uk-
isaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi.”
13 Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: “Nisaka,
uwe swafi!” Mpunde noure, magundula are akimpakatika.
14 Insa akinlaizira, akamba: “Usangupe kumwambira munu,
ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini. Tenda nadiri kamba
vyaalaizire Musa kwa uswafi wako, iwe ushahidi ka wanu.”
15 Fala habari kuhusu Insa kila mara ikizidi kwenera. Ndi-
mana wanu wengi wakija kusikiriza usowezi wake, na wap-
ate kuponesiwa ulwere wawo. 16 Fala Insa akilawa akisakula
mahala kiriziu, akitenda duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

17 Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamo-
jawapo na wanlimu wa shariya wekala karibu yake. Ewo
wakilawirira mmakaya piya a Galileya na Yudeya pamoja
na Yerusalemu. Uwezo wa Mwenyezimungu wakuponesa
úkiwa na Insa. 18 Noparepare, wakija wanu na kitewe wan-
sukure mmashila. Wakisakula wapite wafike paakiwa Insa,
19 fala awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi
wakikwera papala, wakibomola tijolu, wakinteremusa nl-
were ire mmashila, mpaka kati-kati ya wanu mbere ya Insa.
20 Insa, paawonire kwamini kwawo, akamba: “Rafiki yangu,
madambi ako aswamiiwa!”
21 Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu
ware walalamika: “Noyu mwananlumeni noyu akufuru
javi-yu? Nani ajuzi kuswamii sairi Mwenyezimungu tu
basi?”

* **5:10** “Uwakoresa” mana ake epa “uwapata wawe muufalume wa Mwenyez-
imungu”.

22 Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: "Mbena mwanku-
lalamika mmyoyo mwenu? 23 Cirimba kusema ndi cepi?
Kwamba, 'Madambi ako aswamiiwa' au kwamba, 'Lamuka,
enenda'? 24 Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu wa Binguni
kanawo mamulaka mulumwengu-mu kuswamii madambi,
nukoloterani." Basi, Insa akimwambira kitewe ire: "Uwe
nankukwambira, lamuka, usukure mashila ako-ya, uke
vyako kwenu."
25 Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akil-
amuka, akisukula caatandikiriwe cire, akuka kwawo, kuno
akinsifu Mwenyezimungu. 26 Wanu piya watajabu, wan-
tukuza Mwenyezimungu, uwapata wofi, wakamba: "Rero
tiwona mambo a matajabisa!"

Lawi akwitiwa anfulate Insa

27 Pavisire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume
mmoja akiripisanga nsoko. Iye akitiwa Lawi, kekala mahala
pake paakiripisanga nsoko. Insa akimwambira: "Nifulate!"
28 Lawi akasa vinu piya, akilawa, akinfulata Insa.
29 Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake.
Nopo wákiwapo wanu wengi wakuripisa nsoko pamoja
na wanu wengine pawakirya. 30 Mafarizeu na wanlimu
wawo wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa Insa ware,
wakamba: "Ewa warípisi nsoko na wamadambi-wa, mbena
mwankurya na mwankunywa nawo?"
31 Insa akiwajibu, akamba: "Wakomu awansakula dotoru,
ila walwere. 32 Omi sijire kuweta wenye shariya ila
wamádambi watubiye."

Kuhusu kufunga
Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

33 Wanu ware wamwambira Insa: "Wanafunzi wa Yahaya
wafunganga na walebelanga duwa. Wanafunzi wa Ma-
farizeu watenda novyo, fala wanafunzi wako wakuryanga
na wakunywanga."
34 Insa akiwajibu: "Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja
na mwenyé harusi, umwe muwafungisa? 35 Ukuja kufika
wakati wa kuwa mwenyé harusi alaviwa kati yawo, basi
nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga."
36 Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: "Ha-
pana munu apapula nguwo nyipya, kutaya kiwamba nguwo
ya mida. Akitenda javyo, akwaribu nguwo nyipya, na ki-
wamba-co acifãi kutaya munguwo ya mida. 37 Novyo, aapo
munu ataya vinyu nyipya nnumba za mida, konta vinyu-yo
ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu ítawanyika na numba-zo
zíkwaribika. 38 Fala vinyu nyipya ijuzi itayiwe nnumba nyipya.

39 Hapana munu, bandi ya kuyeza vinyu ya mida, asaka
kunywa vinyu nyipya, kamana akwamba kuwa ya mida-yi
ndi ngema pakulu."

6

Kuhusu suku ya sabadu
Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28

1 Suku mmoja sabadu*, Insa na wanafunzi wake wakipita
mmasamba a mafuluwela. Wanafunzi ware wákipita
wakivunja mafuluwela are, wakikukurula na makono,
wakitafuna. 2 Fala Mafarizeu wamojawapo wawadairi
javi: "Mutenda vitendo savina shariya suku ya sabadu-yi
sababuni?"
3 Insa akiwajibu, akamba: "Tangu amunamba kufy-
oma Mandiko vyaamba caatendire Daudi na wanu wake
paîwakorire njala? 4 Iye kengira nnyumba ya Mwenyez-
imungu, katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna,
na myengine kawapa wenziwe. Iye aâwere na shariya ya
kutafuna, ila walongozi wa dini basi." 5 Na Insa akamba:
"Binadamu wa Binguni ndi Mwenyé wa sabadu."

Munu aponesiwa suku ya sabadu
Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6

6 Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsina-
goga, akanza kuwafunda wanu. Nomo ákiwapo mwananlume
mmoja wakumufwa nkono nriro. 7 Wanlimu wa shariya
na Mafarizeu wákinnang'anizira Insa sana-sana wammone
kamba amponesa suku ya sabadu, wammonerere kitendo
kimojawapo ca kukosa. 8 Fala Insa akijiwa vyawakiwaza,
akimwambira munu wakumufwa nkono ire javi: "Lamuka,
wimire kati-kati-po." Munu ire akilamuka, akimira. 9 Insa
akiwambira: "Nukudairini, suku ya sabadu halali kutenda
kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu
mainsha ake, au kupoteza?" 10 Bandi ya kuzungunuka
kuwanang'aniza sana wanu ware piya, iye akimwambira
mwananlume ire: "Olosa nkono." Iye akolosa, nkono ure
ukipona! We! 11 Fala ewo wakikimiwa naye pakulu, wakanza
kuwazisana watupu kuhusu vyakuntenda Insa.

Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri
Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19

12 Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango
kulebela duwa. Akitenda duwa kunlebela Mwenyezimungu
usiku nzima. 13 Pakucere subuu, akiweta wanafunzi wake.
Kati yawo akiwatondola kumi na wawiri, waawetire

* **6:1** Sabadu íkiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi.

mawalii. Mazina awo wakitiwa javi: 14 Ansumani Insa
wampere zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru),
Yakobu, Yahaya, Filipi, Bartolomeu, 15 Matwaya, Tamimu,
Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani wakwitiwa Zeloti†,
16 Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti,
airini ajire akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi
wake.

Wanu wengi wakuponesiwa
Matwaya 4:23-25

17 Insa kesuka nawo pamoja pamwango, akifika mahala
pakuritandika sana-sana, akimira nopo azunguriziwe na
wanafunzi wake wengi. Íkiwepo novyo junudi ya wanu
wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya na a
Yerusalemu, na makaya a Tiru na a Sidoni upande wa mwani.
18 Wája kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo awo.
Ware wakopepesiwa na mashetwani wáponesiwa. 19 Wanu
piya wakisakula wankumbure Insa, konta uwezo ukinlawa,
ukiwaponesa piya!

Furaha ya kweli
Matwaya 5:1-12

20 Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake,
akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa
Mwenyezimungu ndi wenu.
21 Heri umwe muri nawo njala sambi-pa
kamana mukuja kwikuta.
Heri umwe muríra sambi-pa kamana mukuja kuseka.
22 Heri umwe wakati wanu wawakwinani,
au wawakukatalani, au wawakutukanani,
au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya,
kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.
23 Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi!
Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.
Wababu zawo wawatenda minabii namuna moja novyo.”

Tabu isaka kuja

24 “Mulaniwe umwe matajiri,
kamana furaha yenu mwisa kupokerera.
25 Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa,
kamana ikuja kukukolani njala.
Mulaniwe umwe museka sambi-pa
kamana mukuja kurira na kurishuku.

† **6:15** Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana na ufalume wa Roma.

26 Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya,
kamana ndi kamba wababu zawo vyawakiwatenda
novyo minabii walongo!”

Kuwapenda maaduwi
Matwaya 5:38-48

27 “Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi:
wapendeni maaduwi wenu, watafitini sana wenye kukuwin-
dani. 28 Wajanliyeni wenye kukulanini, walebeleleni duwa
wari kukutabishani. 29 Ikiwa munu kakwibiya langu rimoja,
mwasire novyo rengine akwibiye. Ikiwa munu katwala anzu
yako, na galasau yako neyo usiziwiye. 30 Wakulebela onse,
wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindãi kuwa
akuludisire. 31 Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani
wenzenu, nomwe watendereni novyo.
32 Mukiwapenda wenye kukupendani, faidani
yamurindira? Anta na wamádambi novyo wawapenda ware
wawapénda ewo. 33 Mukiwatafiti vyema wenye kukutafitini
vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi watenda
novyo. 34 Mukinkopesha munu mukirindira kukuludisirani,
faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakopesha
wamádambi wengine ipate waludisiriwe cawakopeshe. 35 Ila
wapendeni maaduwi wenu, watendeni vyema, wakopesheni
bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo, mupokerera
thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana
iye atenda meema anta ka wanu sawashukuru na wabaya.
36 Muwe na huruma kamba Baba wenu vyaari na huruma.”

Musiwalaumu wenzenu
Matwaya 5:7,48

37 “Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musi-
hukumu, nomwe amushubutu kuhukumiwa. Waswamiini
wenzenu, nomwe muswamiiwa. 38 Merani, nomwe novyo
mumeriwa, kipimo cema cakusindiririwa, cakutikinyiriwa,
cakupakatika, mupewa pakulu pawenye. Kamana kipimo
camupimira ndi kipimo camuludisiriwa noco.”
39 Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: “Sawa-
wona watupu wakorerana nkongojo? Wo-wawiri awag-
wirira mpondo? 40 Aapo anta mwanafunzi mmojawapo
wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi wakufy-
oma sana anlanda mwanlimu wake.
41 Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa
nduyo, kwasa kushugulikira kibawo ciri mmaso mwako‡?
42 Umwambira nduyo: ‘Nduyangu njo kuno, inga nuku-
saidiye nukulavye kizolo mmaso mwako-mo.’ Mwaja? Iri

‡ **6:41** Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwenziwo!

kuwa uwe auri kuwona kibawo ciri mmaso mwako? Uwe
nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa uwone
sana-sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye."

Muti na visumo vyawo
Matwaya 7:4-5, 12:33-35

43 "Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti
wakunyata newo novyo aupa visumo vyema. 44 Kamana
kila muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. Figu azisumiwa
mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa mumbiriwiri. 45 Munu
mwema akuwa na meema mengi mmoyo mwake, ndimana
alavya meema mmoyo. Munu mbaya, wa moyo mbaya,
alavya mabaya. Konta kanywa ya munu isowera cijáre
mmoyo.§"

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu
Matwaya 7:24-27

46 "Munita: 'Mwenye! Mwenye!' fala amutenda canamba
omi, sababuni? 47 Kila ája kwangu omi, ásikiriza usemi
wangu, áfulata vyanamba novyo, nukoloterani anlandire.
48 Kanlanda munu ajengire nyumba, akisimba pansi pak-
wica, akipanga mawe a aluserusu. Uja mpupu wa maji
mengi a muto, wibiya na nguvu nyumba ire, fala aitikinyike,
konta ijengiwa sana. 49 Fala ire asikire usemi wangu akitowa
kufulata, kalandana na munu ajengire nyumba munsanga,
bila kupanga mawe a aluserusu. Pauja mpupu wa maji a
muto, akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na
ipondomoka nfululu!"

7

Munu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

1 Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira
Kafarnaumu. 2 Noko ákiwapo nkulungwa mmoja wa masuru-
dadu, ákiwa nawo ntumisi mmoja waakimpenda pakulu futi.
Ntumisi ire ákiwona kulwaza, nusura kufwa. 3 Surudadu ire
pasikire vikisoweriwa kuhusu Insa, kawatuma wakulungwa
wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa oke akam-
ponese ntumisi wake. 4 Wajire ka Insa ware wakintafadali
pakulu, wakamba: "Eyo mwananlume-yo ájuzi kusaidiiwa,
5 kamana awapenda wanu wetu Mayahudi, ndi kweli iye
katijengera sinagoga yetu!"

6 Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu
ya nyumba ire, surudadu ire akiwatuma marafiki zake
wamojawapo wapite wakimmwinza Insa, wamwambire:
"Mwenye, usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe kuja

§ **6:45** Ona Matwaya 12:35.

kwinama lupenu rangu kwingira. 7 Kwa javyo, omi siki-
daniza kuwa nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri tu
basi, ntumisi wangu-yu ápona. 8 Kamana omi nanawo waku-
lungwa wangu wanijuzi kuwasikiriza. Nanawo novyo ma-
surudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja 'uka',
neye alawa akuka. Nimwambira mwengine 'njo kuno',
iye akuja. Na nimwambira ntumisi wangu 'tenda-ci', iye
atenda."
9 Insa nakusikira javire, kanshanga, akiwazungunukira
wakinfulata ware, akiwambira: "Nukwambirani kuwa
tangu sinansingana anta mmoja kati ya wanu waIziraeli wa
kwamini pakulu kamba eyu!" 10 Nakufika ukaya, watumiwe
ware wansingana ntumisi ire aponire.

Insa anlamusa mwana wa nankweli
11 Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yak-
witiwa Naimu. Kalongozana na wanafunzi wake na wanu
wengi wawenye. 12 Insa paafikire karibu ya kaya ire, ona,
asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana mmoja noyo tu
basi wa mamaye, na iye ákiwa nankweli. Wanu wengi
wawenye wakimpereka kuka kuzika. 13 Mwenye pammonire
nankweli ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira
javi: "Usirire." 14 Ikisa akiwandika janeza ire, akikumbula,
na wanu wasukure janeza ware wakimira. Insa akamba:
"Nnemba, nankukwambira, lamuka!" 15 Neye âfwire ire
akikala, akanza kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono
mwa mamaye. 16 Piya ware ukiwapata wofi, wakinsifu
Mwenyezimungu, wakamba: "Kati yetu kalawirira nabii
nkulu!" Ikisa wakamba: "Mwenyezimungu kawanang'aniza
wanu wake!" 17 Habari kuhusu vyaâtendire Insa zikenera
piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 11:2-6
18 Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwan-
limu wawo kuhusu piya vinu vikunire. Yahaya akiweta
wanafunzi wake wawiri, 19 akiwatuma kuka kusowera na
Mwenye, wandairi javi: "Uwe ndi ire akirindiriwa kuja*, au
titumaini kunrindira mwengine?"
20 Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: "Yahaya
mwenyé Koza katituma kuno tije tukudairi: 'Uwe ndi ire
akirindiwa kuja, au titumaini kunrindira mwengine?' "
21 Wakati noure, Insa kawaponesa wanu wengi wawenye
wakulwaziwa na ulwere jisijisi na wakupatiwa na mashet-
wani, na kawaponesa novyo vipofu wengi wawenye, ewo

* **7:19** Almasihi. Ona sura ya 3:15-17.

wakanza kuwona. 22 Ndimana, Insa akiwajibu wanafunzi
wa Yahaya ware, akamba: "Ukani mukamwambire Yahaya
vyamuwonire na vyamusikire-vi, kuwa vipofu wankuwona,
wanu wakubadilika maulu wankwenenda, wamagundula
wankuswafiwa, sawasikira wankusikira, wafwi wankuziri-
pusiwa, na wamasikini† wankwereziwa Habari Ngema.
23 Heri munu wakuwa kwangu omi aawona sababu ya kun-
ziwiya kuzidi kunamini."

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

24 Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira
kuwambira wanu ware kuhusu Yahaya, akamba: "Mwanan-
lume wamukire kummona kulanga-yo nani? Wamum-
monire kuwa mwepepe kamba bambati, rakutikinyika na
mepo-yo? 25 Noko muka kuwona kinani? Muka kum-
mona mwananlume wakuvala sana-sana? Onani, wanu wa
mavazi meema wakwikala mmanyumba makulu a kifalume,
awekala nlanga. 26 Sambi, muka kuwona kinani? Muka kum-
mona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda nabii. 27 Yahaya ndi
noyo asemiwa mMandiko‡ kuwa:

'Ona, omi nimpereka ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.'

28 Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka, aapo nkulu wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse muufalume wa Mwenyezimungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!"

29 Warípisi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu
wengine wasikire, kwa kuwa wôziwa na Yahaya, wakikisha
kuwa Mwenyezimungu mwenyé haki. 30 Ila Mafarizeu na
wenye kupendeleya shariya awoziwe na Yahaya, kwa javyo
wakatala vyaasaka Mwenyezimungu wawo.

31 Insa akamba tena: "Wana wa nozi enzi-zi niwalandanise
na nani? Wanlanda nani? 32 Wawa kamba wasimana wekare
pabazari wakambirana javi:

'Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire,
timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!'

33 Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aatafuna mikate
wala aanywa vinyu, umwe mukwamba: 'Iye kanawo jini.'
34 Sambi, kaja Binadamu wa Binguni, akuryanga na akuny-
wanga, umwe mukwamba: 'Mmoneni, nryaji na nnywaji-yu,
rafiki wa warípisi nsoko na wamádambi-yu.' 35 Wijiwifu wa

† **7:22** "Wamasikini" mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini. ‡ **7:27** Ona Malakiya 3:1.

Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya na piya wenye kufulata nowo wijiwifu-wo.§"

Insa answamii mwanamuka madambi ake

36 Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye
kwake. Ndimana Insa akuka kunyumba ya Nfarizeu ire,
nakufika akikala kurya. 37 Ona, ákiwapo nkaya-mo mwana-
muka mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa kekala kurya
kunyumba ya Nfarizeu kure, akilawa akuka noko. Akisukula
numba ngema sana yaâtayire mafuta akunuwira. 38 Nakufika,
akikokora nyuma ya maulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno akinlovya na masozi ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara, akimpa beju, kuno akintawanyira mafuta akunuwira are.

39 Nfarizeu ámwarifire ire, nakuwona vyaakitenda mwanamuka ire, akisowera kimoyomoyo akamba: "Eyu mwananlume-yu anáwa nabii, iye nanga kamwijiwa mwanamukani ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwanamuka-yu mmadambi!"

40 Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: "Ansumani, ciwapo kinu canisaka kukwambira."

Iye akijibu: "Sema, Mwanlimu."

41 Insa akintambira javi: "Wákiwapo wanawalume wawiri
wakiwiriwa na munu mmoja. Mmoja akiwiriwa jarajara*
miya ntanu za parata, na mwengine amusini. 42 Wo-wawiri
anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana mwanyewe akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswamiire ire ndi wepi?"

43 Ansumani akijibu, akamba: "Niwona kuwa ire aswami-
iwe pakulu ire." Insa akamba: "Kweli, kuwaza sana." 44 Ikisa
Insa akimolota mwanamuka ire, akimwambira Ansumani: "Mmone mwanamuka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa maulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na nywiri zake.
45 Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu,
aasire kunipa pakulu beju mmaulu. 46 Aunipakire mafuta
nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira mmaulu.
47 Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi,
aswamiiwa kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé
kuswamiiwa aba, akolota kupenda aba." 48 Ikisa Insa
akimwambira mwanamuka ire: "Madambi ako aswamiiwa."

49 Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: "Eyu mwananlume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?"

---

§ **7:35** Kigeregu: "Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya."

* **7:41** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

50 Insa akimwambira mwanamuka ire: “Kwamini kwako
kukuvusha. Uka vyako kwa salama!”

8

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

1 Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na ma-
toto, akereza Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyez-
imungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri
ware. 2 Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese
ulwere wa mashetwani na malwere mengine. Nkati ya ewo
wákiwa Mariyamu Madalena âtuwisiwe mashetwani saba.
3 Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana;
na wengine tena wengi wawenye. Ewa wanawaka-wa wak-
ilavyanga vinu vyawo wanyewe, wakinsaidiya Insa pamoja
na wanafunzi wake.

Kinyume ca nvyari
Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

4 Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi
wakija ka Insa. Iye akiwasowerera kwa kinyume, aki-
wambira javi: 5 “Safari mmoja kalawa nvyari mmoja kuka
kuvyala mbeyu yake. Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira
munjira, iluwatiwa, na nyuni zidodola piya. 6 Nyengine
ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa kanawo
napanapa ya maji. 7 Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoja
na minyani ya miwa, fala miwa ire ikinya. 8 Na mbeyu
nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu ire ikula,
ipa visumo miya kwa mbeyu moja.” Mwinsho kaamba kwa
shauti ulu: “Basi, ári na masikiro a kusikira, asikire!”

Sababu ya kusowera kinyume
Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

9 Wanafunzi ware wandairi Insa kuhusu kinyume cire
mana ake. 10 Iye akiwajibu: “Umwe mweleweshiwa siiri
ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala wanu wengine ni-
wasowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasiwone,
anta wasikire wasereriwe.

11 Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi
wa Mwenyezimungu. 12 Mbeyu igwirire munjira ikolota
wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu. Ikisa akuja Shet-
wani, awalavya usemi ure mmoyo mwawo ipate wasikubali,
wasivushiwe. 13 Mbeyu igwirire mmawe ikolota wanu
wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyezimungu, wapoker-
era kwa radi sana. Fala awana mizipe mirefu. Kwa muda aba
wakubali, fala wakati wakuwayerera, watipuka kunifulata.
14 Mbeyu igwirire mmiwa ikolota wanu wasikíra usemi wa
Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli a mainsha na

utajiri na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa
javyo, awapa visumo vyakutokota. [15] Mbeyu igwirire mun-
sanga warutuba ikolota kuwa ndi wanu wasikira habari,
watula habari-yo mmoyo mwema na kamilifu. Mwinsho
wakupa visumo kwa sababu ya imani yawo."

Sikirani sana-sana
Maruku 4:21-25

[16] "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru
au katula mwivungu. Ila atula mahala pakuwa engira
nnyumba onse, áwona nlangaza sana-sana. [17] Kamana acipo
kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini sacijiwikana
na kusikirika panja. [18] Basi, tunzani namuna vyamusikira.
Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja kupewa. Saana, mpaka
na aba caari nawo, akuja kupokeriwa."

Insa na jamaa zake
Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

[19] Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kummona Insa,
fala awakikidiri kunfika karibu konta wanu wákiwa wengi.
[20] Akambiriwa Insa: "Ona, mamayo na wanduzo wemira
panja pare, wasaka wasowere nawe." [21] Fala iye akiwajibu,
akamba: "Mama na wanduzangu ndi wasikira habari ya
Mwenyezimungu na kufulata."

Insa anyamaza mepo
Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

[22] Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake,
akiwambira: "Tukeni ng'ambu nyengine ya tanda." Basi
ewo, wakilawa pare. [23] Pawakiloka, Insa akiritandikira,
akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya gaibu ntanda mure,
mungalawa mukijala maji, nusura kuzama. [24] Ewo wakin-
fika karibu, wakinlamusa, wakamba: "Mwanlimu, mwan-
limu, tankuzama!"

Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi
makulu anyamare. Kwa mpunde noure, mepo na
maluwimbi vikinyamala, mmaji mure mukitenda shuwari
dembwe. [25] Ikisa Insa akiwadairi: "Kwamini kwenu ndi
kwepi?"

Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu:
"Noyu mwananlume-yu nani, wakuwa akwamuru mepo na
maji, na piya vinsikiriza iye?"

Insa amponesa mwananlume wakumilikiwa na mashetwani
Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

26 Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya
waGerasi*, ng'ambu nyengine ya tanda ra Galileya. 27 Insa
pesuke mungalawa mure, akifika mwananlume mmoja wa
nkaya mure. Mwananlume ire akimilikiwa na mashetwani.
Suku nyingi zawenye akenenda diki, aakilalanga nnyumba,
akikalanga kumakaburi. 28 Nakummona Insa ire, akikuwa
pakulu, akigwa mbere yake, na shauti ulu akamba: “Mbana
kwankunandibu, Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu?
Nukulebela usinopepese!” 29 Kamana Insa kâmwamuru jini
ire alawe mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire
kâmmiliki munu ire suku nyingi. Wanu wakinfunga na
alucema na unyolo, wakinnang'anizira, fala iye akivunja-
vunjanga piya vyuma vyakifungiriwa vyonse, jini akin-
tuwisira kulanga.)

30 Basi, Insa kandairi: “Zina rako nani?” Iye aki-
jibu: “Junudi” konta mashetwani wengi wâmwingira mmwiri
mwake. 31 Mashetwani ware wakizidi kunlebela Insa asi-
wamuru ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwinsho.
32 Noparepare zikiwapo nguluwe nyingi zawenye zikirisiwa
mmwango. Mashetwani ware wakinlebela Insa awase
wakawengire nguluwe zire. Ndimana Insa akiwetikizira.
33 Mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire, waki-
wengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire zikituwa, zi-
kicubukira ntanda, zikizama nomo.

34 Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wakitira,
wakuka kaya íkiwa karibu ya mmamasamba, wakereza viku-
nire vire. 35 Wanu woka kaakiwa Insa kure kuwona vikunire
vire. Munu âmilikiwe na mashetwani ire, ewo wammona
ekare karibu ya maulu a Insa, kavala nguwo zake, na ankili
zintengemana. Nakuwona javire, wakibaki na wofi. 36 Ware
wanu wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo na-
muna vyaaponesiwe munu âkiwa na mashetwani ire.

37 Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebela Insa
kuwa alawe kwawo oke vyake, kamana piya wákiwa na
wofi pakulu. Basi, Insa akingira mungalawa mure, akiludi.
38 Mwananlume wawânlawire mashetwani ire kantafadali
Insa ekare naye. Fala Insa akinludisa, akamba: 39 “Ludira
kwenu, ukereze vinu vyakutendere Mwenyezimungu.” Basi,
iye akilawa, akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyaaten-
deriwe na Insa.

Mwanamuka mmoja aponesiwa
Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

* **8:26** Noyo inti-yo wákiwa wanu Sawari-Mayahudi.

40 Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi ka-
mana piya wakinrindira. 41 Sambi, akija mwananlume wak-
witiwa Yairu, ákiwa nkulungwa wa sinagoga. Yairu nakufika,
akinsujudira Insa mmaulu, akintafadali pakulu oke kwake,
42 kamana ákiwa nawo mwana muka mmoja tu basi wa hir-
imu ya myaka kumi na miwiri, ákiwa nlwere pakulu, karibu
kufwa.

Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.

43 Munkonjo mure, ákiwapo mwanamuka ákiwa na ulwere
wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri†, fala iye ákiwa
saanaponesiwa na munu mmojawapo. 44 Iye akinfika karibu
Insa kumiyongo kwake, akinkumbula lupindo ra anzu yake.
Kwa mpunde noure, damu ikinlawa ire ikinyamala. 45 Insa
akidairi: "Anikumbure nani?" Pawakanire wanu ware
piya, Peduru akamba: "Mwanlimu, piya wanu wakukinya,
wankukusukuma kuno-na-kuno!" 46 Fala Insa akamba:
"Anta, kawapo mmojawapo anikumbure kasidi, kamana ni-
fahamu uwezo ukinilawa." 47 Mwanamuka ire, kwa kuwona
kuwa aifãi kurifisa, akija akitetema akirefya pansi mbere
yake, akisema mbere ya wanu piya sababu yankumburire,
na namuna vyaaponesiwe kwa noure mpunde ure. 48 Basi,
Insa akimwambira: "Nunu, kwamini kwako kukuvusha, uka
salama."

Insa anzilibusa mwari wakufwa

49 Insa paakisowera, akija munu kulawa kunyumba
ya nkulungwa wa sinagoga, akamba: "Mwanenu kafwa.
Musimwandibu mwanlimu-yu bure-bureni!" 50 Fala Insa
nakunsikira javire, kamwambira Yairu: "Usope kinu!
Ila tumaini tu basi, mwanawo avuka!" 51 Insa paafikire
kunyumba ya Yairu, nnyumba mure aamwasire munu
kwingira ila Peduru, Yakobu, Yahaya, pamoja na wawaze
mwari ire. 52 Piya wanu wakirira na wakirishuku kuhusu
mwari ire, fala Insa akiwambira: "Musirire! Aafwire,
ila kankulala!" 53 Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa
kafwa. 54 Basi, Insa akinkola nkono wake, akimwita
akamba: "Mwari, lamuka!" 55 Kweli, ukinludira uhai
wake. Kwa mpunde noure akilamuka, na iye akiwamuru
wampe cakurya. 56 Wawaze mwari ire wabaki wakutajabu
wawenye, fala Insa akiwamuru wasimwambire munu
vikunire vire.

9

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema
Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

† **8:43** Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: "vinu vyake piya késa kupóteza kuwapa watabibu".

1 Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware,
akiwapa uwezo na mamulaka julu ya mashetwani piya na
ulwere waponese. 2 Na akiwatuma walawe wapite wak-
ereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa wal-
were. 3 Iye kawambira: “Musirisukuze anta kinu munjira:
wala nkongojo wala nrumba wala nkate wala nzuruku
wala nguwo nyengine zakwaluriza. 4 Nyumba yamusaka
kwingira, ikalani nomo mpaka kulawa kwenu. 5 Piya
sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo, ripumuneni
vunvu mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo.”
6 Basi, ewo wakilawa wakipita kaya anta kaya, wakereza
Habari Ngema na wakiponesa kila upande.

Kukafilika ka Herodi
Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

7 Sambi, nfalume Herodi akisikira piya vikikuna vire,
akikafilika pakulu kwa kwambiriwa na wamojawapo kuwa
Yahaya kafufuriwa ka wafwi. 8 Wengine wakwamba kuwa
Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wakwamba kuwa nabii
mwengine wa mida kafufuriwa ka wafwi. 9 Herodi akamba:
“Yahaya nintupula kiswa. Sambi, munu wanisikira akunisha
vinu-yo, nani?” Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu
Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

10 Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya
vyawatendire. Ikisa iye akiwatwala, wakilawa yeka yawo
mpaka kaya yakwitiwa Betisaida. 11 Junudi ya wanu pawe-
jiwe kokire Insa kure, wakinfulata. Iye nakuwapoker-
era, akisowera kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na
ware wakisakula kupona, kawaponesa. 12 Parikitita juwa,
kumi na wawiri ware wakuka, wakimwambira: “Layana
nawo wanu-wa walawe, woke mmakaya na mmamasamba
ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala
patiri-pa panundu!”

13 Fala iye akiwambira javi: “Wapeni umwe-po warye!”

Ewo wakamba: “Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu
na inswi mbiri, sairi tuke tikauze cakurya ca ewa wanu-wa
piya.” 14 Kamana wákiwapo kiyasi ca wanawalume alufu
ntanu.

Insa akiwambira wanafunzi ware: “Wanu-wo wambireni
wekare amusini-amusini.” 15 Wakitenda novire, waki-
wekaza ware piya bunga-bunga. 16 Insa, nakutwala mikate
mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akin-
shukuru Mwenyezimungu cakurya cire. Ikisa akimeya, aki-
wapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware. 17 Newo
piya wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera

pamoja vipande vibakire vire, vikijala vikapu kumi na viwiri!

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi
Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29

18 Suku moja, Insa akilebela duwa yeka yake. Upande
wákiwapo wanafunzi ware. Iye akiwadairi, akamba: “Wanu
wakwamba kuwa omi niwa nani?” 19 Ewo wakijibu,
wakamba: “Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya mwenyé Koza. Fala wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine tena wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa.”
20 Iye akiwadairi tena: “Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?”
Peduru akijibu, akamba: “Uwe kuwa Almasihi wa
Mwenyezimungu!” 21 Insa kwa kuwalaizira akamuru kuwa
wasimwambire munu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka
Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1

22 Ikisa Insa akamba: “Isakikana Binadamu wa Binguni
atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, aulaiwe, na suku ya tatu
afufuriwe ka wafwi.” 23 Ikisa kawambira wanu piya:
“Munu mmojawapo asaka kunifulata omi onse, arikatare mwanyewe, asukure nsalaba wake suku daima-zi, anifulate.
24 Kamana ásaka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza
mainsha ake kwa sababu yangu omi, avusha. 25 Munu
kupata duniya nzima-yi, kuripoteza au kwaribu mainsha
ake, faidani? 26 Kamana munu akiriwonera haya nomi au
usowezi wangu, Binadamu wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika matakatifu, iye novyo
akuja kuriwonera haya naye. 27 Fala nukwambirani kweli
kuwa, epa wawapo wanu wamojawapo awafwa sawanamba kuwona ufalume wa Mwenyezimungu.”

Insa awoniwa umwijare utukufu

28 Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Peduru, Yahaya, pamoja na Yakobu, akikwera pamwango
kulebela duwa. 29 Paakilebela duwa pare, uso wake
ure utaduka, nguwo zíkiwa nyelupa-vu ziking'anira ng'ani-
ng'ani-ng'ani. 30 Ona, wákilawirira wanawalume wawiri
wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na Aliyasi,
31 wazunguriziwa na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu
namuna za kifo cake vyaakuka kutimiza Yerusalemu.
32 Peduru na wenziwe wâlala usingizi pakulu futi. Naku-
sisimuka, wawona utukufu wa Insa pamoja na wanawalume
wawiri waâkiwa nawo ware wemire. 33 Musa na Aliyasi,

nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa: “Mwanlimu,
vyema tiwe nopa! Tíjenga vitala vitatu: kimoja cako, cengine
ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” Iye aakijiwa anta caamba!
34 Kuno akisowera, rikisuka wingu, rikiwafinika. Ewo
paringire wingu rire ukiwapata wofi pakulu. 35 Muwingu
mure ikisikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi mwanangu wan-
intondore, nsikirizeni iye!” 36 Nakusowera shauti ire, Insa
kawoniwa yeka yake. Wanafunzi ware wakinyamala. Nozire
suku zire awamwambire anta munu vyawawonire vire.

Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani
Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27

37 Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisimanana
na wanu wengi wawenye. 38 Ona, mwananlume mmoja
munkonjo mure akikuwa kuno akamba: “Mwanlimu,
tenda fadili ummone utungu mwanangu-yu konta nanawo
mmoja noyu tu basi! 39 Kawapo jini ári kunkola, mpunde
nowo annyangurisa. Ampata mwanajulu mpaka anlawa
makovu nkanywa. Amwasa na vilaso, arigariga kunlawa!
40 Niwatafadali pakulu futi wanafunzi wako wantuwise
jini-yu, fala awakidirire!”
41 Insa akijibu, akamba: “Ha, kizazi sacamini na
cakusiyanika! Nikwikala namwe nukukuhitamilini mpaka
rini? Njo nawo kuno mwanawo-yo.” 42 Nnemba ire nakufika
karibu yake, jini ire akimwefya pansi, akimpata mwanajulu.
Fala Insa akinsutumu jini ire, akimponesa nnemba ire, ikisa
akingabizi wawaye. 43 Na wanu piya wakishanga dwaraa
uwezo nkulu wa Mwenyezimungu ure.

Insa asowera tena kuhusu kifo cake
Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire
Insa, iye akiwambira wanafunzi wake javi: 44 “Sikirizani
sana-sana canamba omi: Binadamu wa Binguni wakati
karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu.” 45 Fala
ewo awejiwe ewu usemi-wu, mana ake wafisiwa, ipate
wasereriwe. Na kuhusu usowezi ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora
Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

46 Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu
kuhusu nani ari bora. 47 Insa kwa kwijiwa ciri mmy-
oyo mwawo, akintwala kisimana mmoja, akimira naye,
48 akiwambira javi: “Munu asaka kuwa onse ampokérera kisi-
mana-yu kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera
omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati yenu
umwe, mwenyé kurinyenyekeya pakulu, noyo ndi bora!”

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe
Maruku 9:38-40

49 Yahaya kaamba: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashetwani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana nafwe!”

50 Fala Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Munu saabishana nomwe kawa upande wenu.”

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

51 Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali
kuloza uso kuka Yerusalemu. 52 Akiwatuma mashikarakanzi
wamojawapo walongorere. Ewo wakingira kaya ya
waSamariya wantengezere. 53 Fala wenye kaya awasakire
kumpokerera, konta Insa katwakali kuka Yerusalemu*.
54 Wanafunzi wawiri Yakobu na Yahaya, nakuwona
javire, wamwambira: “Mwenye, usaka titise moto kulawa
mbinguni tiwapoteze wanu-wa?” 55 Fala Insa akizungunuka,
akiwasutumu. 56 Basi, wakilawa wakuka kaya nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

57 Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira
Insa: “Omi nukufulata kauka konse.” 58 Insa akinjibu:
“Marikule wanawo mapondo, nyuni zanawo vitundu, fala
Binadamu wa Binguni aana anta pakwinyamira kupumula.”

59 Ikisa, akimwambira munu mwengine: “Uwe nifulate!”

Fala iye akamba: “Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike
wawa.” 60 Insa akinjibu: “Wase wafwi wawazike wafwi
wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza ufalume wa Mwenyezimungu.”

61 Akilawa munu mwengine akamba: “Mwenye, omi
nisaka nukufulate. Ila kwanza nase nuke, nikawalaye
wajamaa zangu.” 62 Insa akinjibu: “Munu anza kutenda
matuto, akinang'aniza nyuma, aajuzi kwingira muufalume
wa Mwenyezimungu.”

10

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

1 Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi
wengine sabini na wawiri, akiwapereka wawiri-wawiri
walongorere piya kaya na upande mwalangele kupita mure.
2 Akiwambira javi: “Kuvuna kukulu fala wavuni wawa aba.*
Kwa javyo, ntafadalini Mwenyé mavuno awatume wakazi

---

* **9:53** Yerusalemu ndi kaya saikiwa takatifu kwawo ewo. * **10:2** Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi.

pa mavuno ake.† [3] Ukani! Onani, nankukutumani kamba
makondoo kati-kati ya miwinzi. [4] Musirisukuze poci wala
nkoba wala tamango. Na munjira musidairiyane nawo
wanu habari. [5] Nyumba yamusaka kwingira yonse, kinu
cakwanza ambani javi: 'Salama iwe julu ya eyi nyumba-yi!'
[6] Akiwapo nnyumba-mo munu wa salama, salama yenu
íbaki neye. Akitowa kuwepo, ikuludirani wanyewe. [7] Noyo
nyumba-yo ikalani murye na munywe cawakumerani
conse. Kamana múkazi kanawo haki ya nshahara wake.
Musisamesame nyumba anta nyumba. [8] Kaya yamwingira
yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani vyonse.
[9] Noko walwere waponeseni, wambireni: 'Ukufikani karibu
ufalume wa Mwenyezimungu!' [10] Fala mukingira nkaya
mojawapo, ikiwa wanu awakupokerereni, mukilawira
mbarabara za kaya-yo, ambani javi: [11] 'Anta vunvu ra
nkaya mwenu-mu aritingire mmaulu tankukupumunirani.
Novyo-sivyo, mwijiwe kuwa ukufikani karibu ufalume wa
Mwenyezimungu.‡' [12] Nukwambirani kuwa suku ya Kiyama,
eyo kaya-yo ípata adhabu ulu koliko Sodoma!"

Makaya a wanu wabishi
Matwaya 11:20-24

[13] "Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Ka-
mana mambo a uwezo atendíwe kwenu umwe anatendiwa
kaya za Tiru na Sidoni, wenye kaya-zo nanga watubiya
madambi awo mida na midada, nanga wekala pansi wavala
nguwo nzito na kuripaka rivu nkiswa. [14] Suku ya Kiyama,
umwe múpata adhabu pakulu koliko Tiru na Sidoni. [15] Na
uwe Kafarnaumu, udaniza kuwa kulamusiwa kuperekiwa
binguni? Anta, uwe ukwisusiwa, úperekiwa Kuzimu!"

[16] Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: "Munu
akusikirizani umwe anisikiriza omi. Munu akukatalani
umwe, anikatala omi, na munu anikatala omi, ankatala
anipereke omi."

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

[17] Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi wari radi,
wakimwambira Insa javi: "Mwenye, anta na mashetwani
watisikiriza kwa zina rako!" [18] Insa akiwajibu: "Aye,
omi nimmona Ibilisi akisomoka kulawa binguni, akigwa
kamba kumensa. [19] Onani, omi núkupangani mamulaka
a kuwaluwata manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a
kushinda nguvu piya za aduwi. Acipo kinu kwa namuna

† **10:2** Mana ake: Nlebeleni Mwenyezimungu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema. ‡ **10:11** Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa.

isaka kuwa yonse cakukuduruni. 20 Fala novyo-sivyo, musi-
furahi kwa kuwa mashetwani wakusikirizani. Ila furahini
kwa kuwa mazina enu andikiwa binguni.”

Insa afurahi kwa kutimiza vyaasaka Wawaye
Matwaya 11:25-27; 13:16-17

21 Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa
Roho Takatifu, akamba: “Ha, Baba, Mola wa binguni na wa
duniya, nukutukuza konta kuwafisa evi vinu-vi wejiwifu na
werevu, kuwolotera watoto§. Aye, Baba, nukutukuza kwa
kuwa evi ndi vyausaka kutenda kwa rehema yako. 22 Piya
vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo amwijiwa Mwana
sairi Baba, na aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware
wakuwa Mwana asaka kuwafafanurira.”
23 Ikisa, akiwazungunukira wanafunzi wake cembe,
akiwambira javi: “Heri maso awóna vinu vyamuri kuwona
umwe! 24 Kamana nukwambirani kuwa minabii na
mafalume wengi vikiwajibu wawone vyamuri kuwona
umwe, fala awawonire. Vikiwajibu wasikire vyamuri
kusikira, fala awasikire.”

Ámuri bora

25 Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa
Mayahudi akilamuka kumyerera Insa, akamba: “Mwanlimu,
nikisakula niriti mainsha a milele, nijuzi nitende kinani?”
26 Iye akinjibu: “Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja? Wereri-
waja?” 27 Iye akinjibu, akamba: “Mpende Mola, Nlungu
wako na moyo wako piya, na roho yako piya, na nguvu zako
piya, na ankili zako piya. Na mpende mwenziwo kamba
vyauripenda uwe mwanyewe.” 28 Insa akamba: “Kujibu
sana. Tenda novyo, úinshi.”

Kinyume ca nSamariya mwema

29 Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu,
ndimana akindairi Insa: “Mwenzangu ndi wepi?” 30 Insa
akinjibu, akamba javi:
“Mwananlume mmoja akilawa Yerusalemu, akitere-
mukira Yeriko. Munjira mure wakinlawirira wevi,
wakimwiwira nguwo, wakimwibiya, wakuka vyawo,
wakimwasa karibu ya kufwa. 31 Vikuna noire njira ire
ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire, akinnyemera
upande mwengine. 32 Akija novyo nopare mwananlume
akikolanga kazi nNyumba Takatifu*. Pammonire, neye
novyo akinnyemera upande mwengine. 33 Ikisa akija
nSamariya† mmoja, akipita na safari yake, akinsingana.

§ **10:21** “Watoto” mana ake epa ndi “wanu wakurinyenyekeya”. * **10:32** Kigeregu: “nLawi”. † **10:33** WaSamariya wakiwa rikolo rakufezeyiwa pakulu na Mayahudi.

Iye nakummona munu ire, kantendera huruma pakulu.
34 Akinfika karibu, akintafiti vijaraa vyake vire, akintaya
mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira mburu mwake
mwanyewe, akuka nawo mpaka kunyumba ya wayeni,
akinsunga nomure. 35 Subuu yake, akitwala jarajara mbiri
za parata, akimpa mwanyewe nyumba ire, akimwambira
javi: 'Nsunge-yu. Na vinu vyausaka kumwaribira tena, omi
nikiludi, nukuripa.' 36 Sambi, uwonaja? Kati ya wanu watatu
ware, mwenziwe mwananlume alawiriwe na wevi ire ndi
wepi?" 37 Iye akijibu: "Ántendere huruma ire."
Na Insa akimwambira: "Basi katende sawa-sawa novyo."

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

38 Insa na wanafunzi wake wakendeleya na safari yawo.
Insa paafikire kaya moja, mwanamuka mmoja wakwitiwa
Marta akimpokerera nnyumba mwake. 39 Marta ákiwa
nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala Mwenye
Insa kumaulu, ansikire vyaafunda. 40 Fala Marta ak-
ishugulika pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye
vyakuwahudumu. Iye akinfika karibu, akindairi: "Mwenye,
avikuyeri nduyangu kunasa nikikola kazi yeka? Basi,
mwambire aje anisaidiye." 41 Fala Mwenye akinjibu: "Ha,
nunu Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, aut-
engemana. 42 Fala cisakikana pakulu kinu kimoja tu basi.
Mariyamu katondola fungu rimoja rema, nero fungu-ro
aalaviwa."

11

Insa afunda kulebela duwa
Matwaya 6:9-13; 7:7-11

1 Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela
duwa. Pesire, mwanafunzi wake mmoja akimwambira:
"Mwenye, tifunde kulebela duwa, kamba Yahaya vyaawa-
fundire wanafunzi wake."
2 Insa akiwambira: "Mukilebela duwa, ambani javi:

Baba, ritukuziwe zina rako!
Utaware ufalume wako.
3 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
4 Tiswamii madambi etu,
kamana ofwe novyo tiwaswamiingi watikosa.
Usitase kutingira ushetwani."

5 Ikisa akiwambira:
"Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, ka-
mukira usiku kati-kati, kamwambira: 'Tafadali, rafiki yangu,
nikopeshe mikate mitatu. 6 Rafiki yangu kaja kanifikira
nkati ya safari yake, omi sina cakurya cakumpa.' 7 Na

iye nyumba-nyumba nomo akijibu, akamba: ‘Usinandibu!
Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapakinanda tankulala.
Silamuka kuja kukupa.’ 8 Kusema kweli, ikiwa aalamuka
ampe kwa kuwa rafiki yake, fala ammwandibu kunlebela,
alamuka akumpa piya vyaasakula. 9 Na omi nukwambirani
javi:

Lebelani, mupewa;

sakulani, mupata;

lombani hodi, mufunguririwa.

10 Kamana álebela onse, apewa;

ásakula apata;

na álomba hodi afunguririwa.

11 Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawe
inswi, kasa kumpa inswi kampa nyoka? 12 Au alebeliwa rĩ,
kampa kilumaombo? 13 Onani, umwe wabaya mukwijiwa
kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba wetu mbinguni siazidire pakulu, awapa Roho Takatifu wenye kunlebela!”

Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli
Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27

14 Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja
bubu. Jini ire nakunlawa, bubu ire akanza kusowera,
na wanu wakitajabu pakulu futi. 15 Fala wamojawapo
wakamba: “Iye awatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, nfalume wa mashetwani.” 16 Wengine wakisakula
wamyerere Insa, ndimana wakinlebela atende alama mmojawapo ya binguni. 17 Fala Insa akijiwa mawazo awo,
basi akiwambira: “Piya ufalume wakwawanyika wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana
wanyewe-ka-wanyewe, ufujika. 18 Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwanyewe, ufalume wake-wo ukwikala
mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya Belzebuli, omi
niwatuwisa mashetwani. 19 Ikiwa niwatuwisa mashetwani
julu ya Belzebuli, wanenu wawatuwisa julu ya nani? Kwa
javyo, ewo ndi waja kukulamulani. 20 Fala ikiwa niwatuwisa
mashetwani na cala ca Mwenyezimungu, basi julu yenu
ukufikani ufalume wa Mwenyezimungu. 21 Munu wanguvu,
wakuwa na sulaha zake sana-sana, paasunga nyumba yake,
vyombo vyake visalimika. 22 Fala akilawirira mwengine

wakunzaidi nguvu koliko iye, anshambuliya, ankidiri, sulaha zake zatumainire akwawanya, vinu vyaanyanganyevyo.*
23 Munu saari pamoja nomi, abishana nami. Na saakusanya pamoja nnomi, atawanya."

Kuludi ka jini
Matwaya 12:43-45

24 Insa akizidi kusowera, akamba: "Jini, paanlawa munu, apita mahala mwakumiliya, kusakula pumuzi. Akitowa kupata, akwamba: 'Niludira nyumba† yangu yanilawire'.
25 Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa, itengiwa sana-sana.
26 Basi, awokira mashetwani saba wabaya pakulu koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na munu ire hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza."

Furaha kamili

27 Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba na shauti ulu: "Heri mwanamuka akwimite, na mawere aujijire!"
28 Fala iye akinjibu: "Heri pakulu wenye kusikira usemi wa Mwenyezimungu na kufulata."

Insa alama ya Mwenyezimungu
Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12

29 Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: "Ha! Eci kizazi-ci, kizazi kimoja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi alama ya Inusu.
30 Kamana, kamba Inusu vyawere alama ka waNenive, ndi novyo Binadamu wa Binguni akuwa alama ka wanu wa eci kizazi-ci.
31 Suku ya Kiyama, rainya wa suheli akuja kulamuka na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu yawo‡, kamana kasafiri kulawa inti ya baidi, asikire wijiwifu wa Selemani. Onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Selemani!
32 Na suku ya Kiyama waNenive wakuja kulamuka pamoja na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu, konta waNenive watubiya pâwasikire utuba wa Inusu. Na onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Inusu!"

Nuru ya mwiri
Matwaya 5:15; 6:22-23

33 Insa kawambira: "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kufisa au kufinika na tamboru. Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira, ipate wawone nlangaza.
34 Kandiyeru ya mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako meema,

* **11:22** Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu. † **11:24** Epa, "nyumba" mana ake "munu". ‡ **11:31** Kigeregu: "Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci."

mwiri wako piya ukuwa nuru. Fala ikiwa riso rako ribaya,
mwiri wako piya ukuwa nkisi.§ 35 Ndimana, rikengere ipate
nuru yauri nawo-yo isiwe kisi.* 36 Kwa javyo, ikiwa mwiri
wako piya wanawo nuru, bila mahala pamojawapo kuwa
pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge vyaukumwarikira na
nlangaza wake.†”

Insa awasutumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

37 Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwarifu kwake
wakarye. Basi, iye akingira nnyumba mure, akikala akirya.
38 Nfarizeu ire, nakummona Insa akirya sanamba kunawa‡,
katajabu pakulu. 39 Mwenye Insa akiwambira: “Umwe
Mafarizeu mushugulikira pakulu kosa panja ya kikombe
na finga, fala mmyoyo mwenu cukwijalani coyo na ubaya.
40 Wanu wajinga sumwe! Atendire vya panja siatendire noyo
vya nkati? 41 Basi, vinu vya nfinga, perekani viwe zaka, na
piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.
42 Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu
rakumi kwa kuminyu, alvadosi, na kila nnyani mojawapo
wakuriwa§, fala umwe mufezeyi shariya na kumpenda
Mwenyezimungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila kwasa
vyengine-vyo. 43 Umwe Mafarizeu, mulaniwe! Kukwajibuni
kwikala mahala mwa swifa nsinagoga, na kukomaziwa na
inshima pamupita mukenenda mmanjira. 44 Umwe, mu-
laniwe! Muwa kamba makaburi akusira sawoneka. Wanu
wakwenenda julu yawo sawejiwa!*”
45 Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa,
akamba: “Mwanlimu, pawambire javyo-po, kutitukana!”
46 Insa akijibu: “Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe
novyo! Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula, fala
umwe amukumbula mizigo-yo na cala cenu anta kimoja!
47 Umwe, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii
wolaiwe na wababu zenu. 48 Kwa javyo, muwa mashahidi,
mwankwitikizira vitendo vyawatendire wababu zenu! Ka-
mana ewo wawolaya minabii, sambi umwe mwankujengera

§ **11:34** Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * **11:35** Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa. † **11:36** Kweli-kwelini munu asakúla kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. ‡ **11:38** Kunawa mmakono kábula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi. § **11:42** Mana ake: “vinu vitoto vyenu”. * **11:44** Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu vya ucafu.

makaburi awo! 49 Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu†
ukwamba javi:

‘Niwapereka minabii na mawalii,
fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!’

50 Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike
ya piya minabii waulaiwe tangu kumbiwa ka ulumwengu.
51 Isakikana cijibu mwanzo wa damu yolaiwe Abeli mpaka
damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa kafara
na Mahala Patakatifu. Nukwambirani kuwa isakikana eci
kizazi-ci cijibu.
52 Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nfun-
gulo wa wijiwifu. Umwe wanyewe amwingire‡, na wári
kusaka kwingira, mwankuwaziwiya.”
53 Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Ma-
farizeu wakimiwa naye pakulu futi, wakanza kumwandibu
ka kundairi-dairingi vinu vingi vyawenye. 54 Ewo waki-
nang'anizira asowere kinu kimojawapo wankorese.

12

Kumbuso kuhusu unafiki
Matwaya 10:26-27

1 Basi sambi, wanu alufu ka maalufu wajumana mpaka
wengine wakiluwatana watupu. Insa cakwanza akiwambira
wanafunzi wake javi: “More-moreni na furumento ya
Mafarizeu-yo, mana ake unafiki wawo-wo. 2 Hapana
cakufinikiwa sacifafanuriwa, na cakufisiwa sacijiwikana.
3 Kwa javyo, vinu vyamwambire pakisi, visikirikana juwa
rikiwala. Na vyamuteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa
umambi.”

Nani watijuzi kumopa?
Matwaya 10:8-31

4 Insa akizidi kusowera: “Nukwambirani umwe, marafiki
zangu: musiwope wanu wakuulaya mwiri, bandi ya eco
awakidiri kutenda kinu cengine tena. 5 Fala nankukukumbu-
sani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na mamulaka bandi
ya kuulaya, kumpereka munu Jahanamu! Nukwambirani
kweli, eyu mopeni!”
6 Na akamba tena: “Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara
mbiri? Novyo-sivyo, aariwariwa anta mmoja mbere ya
Mwenyezimungu. 7 Fala mpaka na nywiri zenu nkiswa, piya

† **11:49** Au: “ire etiwa ‘Wijiwifu wa Mwenyezimungu’ ”. ‡ **11:52** Mana ake: “amwingire ufalume wa Mwenyezimungu”.

ziwalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu koliko nyuni nyingi!"

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu
Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20

8 "Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu.
9 Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja kukaniwa novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu.
10 Kila ansowerera caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala mwenyé kukufurira Roho Takatifu* ashubutu kuswamiiwa.
11 Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye mamulaka, musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka kujibu au kusema.
12 Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-wo, akufundani usowezi vyamujuzi kwamba."

Ajali ya kuwa tajiri

13 Ikisa mmojawapo pawanu pare, akamba: "Mwanlimu, mwambire nduyangu awanye irati yetu anipe fungu rangu."
14 Fala Insa akinjibu: "Uwe mwanadamu, nani aniturire kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?"
15 Ikisa Insa akiwambira wanu ware: "Rinang'anizireni, rikengereni na ucoyo piya, kamana mainsha a munu aapimiwa julu ya kuwa nawo vinu vingi."
16 Na iye akiwambira nkinyume, akamba javi: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi.
17 Tajiri ire akanza kuwaza javi: 'Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula vyakurya vyangu-vi!'
18 Basi akamba javi: 'Nitenda javi! Nukuka kudangula vikuti vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu. Nomo nitula tirugu yangu piya na vinu vyengine.
19 Ikisa, nirambira kimoyomoyo: "Uwe, kwanawo vyakurya vingi komakoma vyauturire myaka mingi yawenye. Sambi, pumula, irya, inywa, na tenda radi!" '
20 Fala Mwenyezimungu kamwambira javi: 'Kubanga! Usiku wa rero-wu Nzulairi asakula moyo wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa vya nani?' "
21 Insa akimariza: "Ndi vyaviri novyo, munu arikusanyira mwanyewe siyo tajiri ka Mwenyezimungu."

Mwenyezimungu awasunga wanawe
Matwaya 6:25-34

22 Insa kawambira wanafunzi wake: "Kwa javyo nukwambirani, musishugulike na mainsha enu, camusaka

* **12:10** Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

kurya, wala mwiri wenu camusaka kuvala. 23 Kamana
mainsha bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida ya
mavazi. 24 Wanang'anizeni mabaruku: sawavyala wala
sawavuna, wala sawariturira nyumba wala nkikuti. Novyo-
sivyo, Mwenyezimungu awarisa cakurya. Futi umwe muri
bora pakulu koliko nyuni! 25 Nani kati yenu akidiri, julu ya
kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake?† 26 Basi sambi,
ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani
kushugulikira kuhusu vikulu-vikulu? 27 Nanang'anizani
maluwa namuna vyaakula: aakola kazi wala aapakasa, fala
nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema
wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo! 28 Basi,
ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo
rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi
kukuvazani umwe, muri na kumwamini aba! 29 Musisakure
vyakurya wala vyakunywa, na musiwe na wasi-wasi.
30 Makafiri piya mulumwengu-mu wasakula evi vinu-vi,
fala Baba wenu akwijiwa kuwa musakula. 31 Kwasa javyo,
sakulani ufalume wake, ikisa na piya vyamusakula mupewa.
32 Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope!
Baba wenu kawa radi pakulu kukupani ufalume wake.‡
33 Uzanyani vyamuri nawo, nzuruku-wo muwape masikini.
Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni aana mwinsho.
Eko aapo mwivi wakwiwa, wala uswa wakwaribu. 34 Konta
paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri nopo!"

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

35 Insa akamba tena: "Ritengezeni, muvare muririmbise na
ukanda wakurimba, na kandiyeru zenu zikorere. 36 Muwe
kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo kuludi kush-
erehe ya harusi, ipate akija akibiya nryango, kwa mpunde
noure, wanfungurire. 37 Heri watumisi wakuwa mwenye
nakuja, awasingana tayari wakinang'anizira. Nukwambi-
rani kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya.
38 Ikiwa kaja zamu yapiri au yatatu akiwasingana waki-
nang'anizira, heri watumisi wakutenda javyo!
39 Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwanyewe nyumba ak-
wijiwa wakati wakuja mwivi, singari kamwasa akipapatula
nyumba yake. 40 Basi, muwe tayari novyo kamana wakati
samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni."
41 Peduru akinjibu Insa: "Mwenye, eci kinyume-ci kwanku-
sowera kwetu ofwe basi, au ka wanu piya?" 42 Mwenye
akijibu: "Amiri mwaminifu, ári na ankili, wakuwa mwenye

† **12:25** Kigeregu dalili mana ake ndi javi: "Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?" ‡ **12:32** Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nfalume wawo.

wake amwamini kumwasira watumisi wake piya, awape
poso na wakati wake, nani? 43 Heri noyo ntumisi-yo
wakuwa akiludi mwenye wake, ansingana akitenda javyo.
44 Nukwambirani kweli kuwa antula ntumisi-yo kuwa amiri
wa vinu vyake piya. 45 Fala dalili ntumisi-yo awaza mmoyo
mwake javi: 'Mwenye wangu kankukawa kuja', ndimana
akanza kuwatabisha wenziwe waka na walume, akurya na
akunywa mpaka kurewa. 46 Ikiwa ntumisi atenda javyo,
mwenye wake akija suku saakinrindira na wakati sejiwa,
basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo wa wanu
sawamini. 47 Kweli, ntumisi wakwijiwa nafsi ya mwenye
wake ila akasa kutengeza na kutenda nafsi-yo, akuja kwibi-
iwa pakulu. 48 Fala ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na aki-
tenda kinu cakujuzi kuhukumiwa, akuja kwibiwa aba. Basi,
mwenyé kupewa vingi, alazimishiwa vingi. Ázidi kupewa
vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi."

Kwawanyana ka wanu
Matwaya 10:34-36

49 Insa akiwambira: "Omi nija kutaya moto duniya, vina-
jibu kuwa ukorere futi. 50 Nijuzi noziwe§, niuzunika pakulu
mpaka vitimiziwe. 51 Mudaniza kuwa nija niwape wanu
salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo, ila nija niwa-
tenze kwawanyana. 52 Kamana mwanzo wa sambi-pa, wanu
watanu nnyumba wakwawanyana, watatu wabishana na
wawiri, na wawiri wabishana na watatu. 53 Wakwawanyana:
wawa abishana na mwana, mwana abishana na wawa;
mama abishana na mwana muka, mwana muka abishana na
mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana na
nkwewe."

Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo
Matwaya 16:2-3; 5:25-26

54 Insa akiwambira umati ure tena: "Mukiwona mawingu
akilamuka upande wa magaribi, mpunde nowo mukwamba:
'Ikunya nvula.' Na vikuna novyo. 55 Mukiwona ikivuma
mepo ya kashikazi*, mukwamba: 'Kukuja kuvujusa.' Na
vikuna novyo. 56 Manafiki sumwe! Mukwijiwa kwereza
mana a alama za ardhi na za bingu. Basi, mana a ewu
wakati-wu mutowaja kutambula?"

Salama kati ya wanu wakukosana

57 Insa akizidi kusowera, akamba: "Sababuni umwe ku-
towa kulamula viri na shariya? 58 Ukilongozana na aduwi

---

§ **12:50** Insa kamba javi konta akinang'anizira kukatariwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu. * **12:55** Kigeregu: "mepo wa upande wa suheli".

wako, mukuka kumilandu, tenda jitiyadi mwaha wenu wise
salama muri munjira. Tenda javyo, asije kukufikisa ka
nlamuri, na iye akupereke ka mwandishi akutware akutaye
nkalaboshu. 59 Nukwambira kuwa aulawa-mo sauripire
nzuruku piya!"

13

Munu ajúzi kutubiya

1 Nowo wakati-wo, wákiwapo noko wanu wamojawapo
wamwambira Insa kuwa Pilatu katwala damu ya waGalileya
wamojawapo, kasanganya na kafara yawo ewo. 2 Insa
akiwadairi: "Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo
wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda waGalileya wengine,
ndimana watabika javyo? 3 Nukwambirani awawere! Fala
mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya. 4 Au
ware kumi na wanane uwagwirire nnara wa Siloamu,
ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa wamádambi
pakulu kuwapunda wanu wengine wekala Yerusalemu?
5 Nukwambirani awawere! Fala mukikatala kutubiya,
nomwe novyo mukufwa piya."

Nfigu saupa visumo

6 Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: "Ákiwapo
mwananlume mmoja âvyarire nfigu mmasamba mwake a
uva. Suku-yo akija kunang'aniza visumo, fala aasingane anta
kisumo kimoja. 7 Akimwambira ntumisi wake javi: 'Sikiriza!
Muda wa myaka mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa
visumo, fala sisingane anta kimoja. Basi, sinja muti-wu!
Waribirani rutuba pansi-pa?' 8 Ntumisi ire akijibu, akamba:
'Mwenye, asani muti-wu nowu mwaka-wu, mpaka nisimbe
nanyenje yawo-yi, nitayirire tiba ya rutuba. 9 Mwaka us-
aka kuja-wo, ukipa visumo, mukwasa. Fala ikiwa aupere,
músinja.' "

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

10 Suku moja sabadu*, Insa akiwafunda wanu nsinagoga
moja. 11 Ákiwepo nomo mwanamuka mmoja ákiwa nlwere,
akimilikiwa na jini antenzire kuveya, kalwala muda wa
myaka kumi na minane. Întumba minyongo, aakikidiri
kwinuka. 12 Insa pammonire, kamwita, akimwambira
javi: "Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!" 13 Iye akin-
tula makono, na mpunde noure, mwanamuka ire akoloka,
akanza kuntukuza Mwenyezimungu!

* **13:10** Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba.

[14] Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi
kwa sababu Insa kâmponesa mwanamuka ire suku takatifu.
Kawambira wanu ware javi: "Sumana iwa nawo suku sita
zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi suku-zi,
fala musije suku ya sabadu." [15] Ikisa Mwenye akinjibu
akamba: "Manafiki! Umwe kila mmoja aanfungula ng'ombe
au buru wake pafukutu, kuka kunnywesa maji, ingawa suku
takatifu? [16] Sambi eyu mwana muka wa Iburahima-yu
kâfungíwa na Ibilisi myaka kumi na minane, aajuzi kufun-
guriwa alucema-zi suku ya sabadu?" [17] Nakusowera vinu-vi,
piya wakinsutumu ware wakiriwonera haya. Na piya wanu
wákiwa radi na mambo matukufu aâkitenda Insa.

Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32

[18] Ikisa Insa akiwadairi: "Ufalume wa Mwenyezimungu
ulandana na kinani? Kinani canisaka kulandanisa?
[19] Ulandana na mbeyu ya mostarda† yaavyala munu
mmasamba mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye,
na nyuni wajenga vitundu nvitambi mwawo-mo."

[20] Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: "Ufalume
wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? [21] Uwa kamba
furumento yaatwala mwanamuka, akisanganya na vipimo
vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya."

Njira yakuka kumainsha a milele
Matwaya 7:13-14; 21-23

[22] Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalemu,
mmakaya makulu na matoto ákipita akiwafunda wanu.
[23] Munu mmoja akindairi: "Mwenye, wanu wavushiwa ndi
aba?"

Iye akiwajibu: [24] "Tendani jitiyadi mwingire nryango
mpusu. Kamana nukwambirani kuwa wengi wakuja
kusakula kwingira fala awaja kukidiri. [25] Mwanyewe
nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo,
mukibaki mwimire panja mukibisha nryango-wo kuno
mukamba: 'Mwenye, tifungurire', iye akukujibuni
akwambirani javi: 'Sukwijiwani kamulawa.' [26] Ikisa,
mukwanza kwamba: 'Ofwe tikiryanga na tikinywanga nawe
pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.' [27] Fala iye
akuja kwamba: 'Nukwambirani, sukwijiwani kamulawa.
Nitanukeni-pa, umwe wanu wa vitendo vibaya-mwe!' [28] Epo
ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno, pamummona
Iburahima na Izaki na Yankubu pamoja na minabii piya
muufalume wa Mwenyezimungu fala umwe mukwefyeriwa
panja. [29] Basi, wanu wakuja kulawa malawira-juwa,

† **13:19** Mbeyu ya mostarda noto pakulu.

maswera-juwa, kibula, pamoja na suheli, mukwikala kurya
muufalume wa Mwenyezimungu‡.
30 Ndi kweli, wawapo
wanu wari mwinsho§ waja kuwa watanzi*, na wawapo watanzi waja kuwa wa mwinsho†."

Insa awonera utungu Yerusalemu
Matwaya 23:37-39

31 Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa, wakimwambira javi: "Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!"
32 Insa akiwajibu: "Mukuka kamwambireni noyo rikule-yo, kuwa ningari kuwatuwisa mashetwani na nankuwaponesa wanu rero na makeshamungu, mpaka suku yatatu kazi zangu nifikisa mwinsho.
33 Novyo-sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na ntondo, kamana nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalemu.
34 Yerusalemu, Yerusalemu! Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako! Mara nyingi zawenye nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku vyawakusanya wanawe mumbawa, fala amusakire!
35 Sambi, ona! Isamiwa nyumba yenu. Nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena mpaka pamusaka kwamba: 'Ajanliiwe ája kwa zina ra Mola!' "

14

Insa amponesa nlwere suku takatifu

1 Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa Mafarizeu kurya, ewo wakintunza sanasana.
2 Ona, na mbere yake ákiwepo mwananlume mmoja akíwa na matende mmaulu na mmakono.
3 Insa akiwadairi wanlimu wa shariya na Mafarizeu javi: "Halali kumponesa munu suku ya sabadu* au siyo halali?"
4 Ewo wakinyamala. Basi, Insa akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke vyake.
5 Ikisa akiwambira: "Pamuri-pa, nani wakuwa mwanawe au ng'ombe wake kagwirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya sabadu?"
6 Na kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyenyekeya

7 Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti bora, kawambira nkinyume akamba:

---

‡ **13:29** "Ufalume wa Mwenyezimungu" mana ake ndi wakati Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume. § **13:30** "Wanu wári mwinsho" mana ake "wanu wafezeyiwa". * **13:30** "Watanzi" mana ake "wanu kusifiwa". † **13:30** "Kuwa wa mwinsho" mana ake "wakukejeliwa". * **14:3** Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuzi kutenda kazi anta kumponesa munu.

8 “Ikiwa kwarifiwa na munu mojawapo kusherehe ya harusi,
usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora zaida ya
uwe, 9 na mwenyé jambo akwarifireni wo-wawiri-mwe,
akwambira javi: ‘Mpitise-po mwenye-yu ekare!’ Basi ukuja
kuwona haya kwikala nyuma ya wanu. 10 Fala ukarifiwa
kujambo, ukuka, ikala nyuma. Kwa javyo, akija akwarífire
onse, akwambira: ‘Rafiki yangu, njo wikare mbere kuno.’
Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya
waurinamire nawo-wo. 11 Konta kila mwenyé kurisifu
mwanyewe akuja kukejeliwa, na munu wa kurinyenyekeya,
asifiwa.”

Mera saurindira kumeriwa

12 Ikisa Insa akimwambira amwarífire ire: “Ukiwarifu
wanu kuka kurya nawo au kutenda nawo sherehe, usiwar-
ifu marafiki zako wala wanduzo, wala wajamaa zako wala
majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu, wariripire
vyautendire uwe. 13 Ila, ukitenda jambo, warifu masikini,
wanu wakubadilika, wakutumbela, na vipofu. 14 Ujanliiwa
kamana ewo awana cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa
suku ya kufufuka wenye ukamilifu.”

15 Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja
paasikire javire, kamwambira Insa javi: “Heri ája kurya
mikate muufalume wa Mwenyezimungu!” 16 Fala iye ak-
injibu javi: “Ákiwepo mwananlume mmoja kâtengeza jambo
rikulu futi, akiwarifu wanu wengi wawenye. 17 Paufikire
wakati wakurya, akintuma ntumisi wake awambire war-
ifíwe ware javi: ‘Njoni, vinu piya viwa tayari.’ 18 Fala
piya ware kwa ankili moja, wakanza kulebela nswamaa.
Wakwanza akimwambira: ‘Omi niuza uweru, nijuzi nika-
wone, nukulebela uniswamii.’ 19 Mwengine akamba: ‘Omi
niuza ng'ombe mbiri-mbiri joshi ntanu, inibidi nikaway-
erere, nukulebela uniswamii.’ 20 Mwengine ire akamba:
‘Nilomba sambi, ndimana sija!’ 21 Ntumisi ire akiludi, akija
akimwambira mwenye wake vyaambiriwe vire. Mwenye
wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira ntumisi ire
javi: ‘Lawa upesi-upesi, uke mmabarabara na mmanjira a
kaya. Ukawarifu wamasikini, wanu wakubadilika, vipofu,
pamoja na wakutumbela waje wengire-mu.’

22 Ikisa ntumisi ire akimwambira mwanyewe javi:
‘Mwenye, nitenda piya kamba vyamunitumire, na mpaka-pa
maburu awapo.’ 23 Basi, mwanyewe ire akimwambira
ntumisi wake: ‘Lawa uke mmabarabara na mmipaka,
uwashurutise wanu waje wengire ipate nyumba yangu
ijare. 24 Nukwambirani kweli kuwa ware warifíwe ware,
anta mojawapo aaja kuyeza aba cakurya cangu!’ ”

Cimbídi mwanafunzi
Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50

25 Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye
akizungunuka, akiwambira: 26 “Munu ája kwangu, ikiwa
aanipenda pakulu† koliko wawaye, mamaye, nkawake,
wanawe, wanduze, walumbuze, anta na mainsha ake
mwanyewe, munu-yo siyo mwanafunzi wangu. 27 Saasukula
nsalaba wake mwanyewe akinifulata omi, iye aawa
mwanafunzi wangu.

28 Nkati yenu, munu akisaka kujenga nyumba, akwanza
kwikala, atenda isabu awone kamba kanawo nzuruku waku-
tosha kujengera nyumba-yo, sinovyo? 29 Akasa kutenda
javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera kumariza, wanu
wawóna, piya wanseka. 30 Wakwamba javi: ‘Mwanan-
lume-yu kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!’

31 Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na
nfalume mwenziwe, kwanza akwikala kuwaza kamba ma-
surudadu wake alufu kumi wanawo uwezo wakuwashinda
masurudadu alufu shirini wari kuja kutenda naye vita. Sik-
weli? 32 Ikiwa aana uwezo, iye anta ekare baidi, atumiza
kulebela watende miyadi ya kupatana kwa usalama. 33 Kati
yenu umwe piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwanafunzi
wangu.”

Wanafunzi sawaudumu nfululu

34 “Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilun-
giriwa kinani? 35 Aufãi kinu muardhi wala kutenda tiba ya
rutuba, ila ukwefiwa kunundu.‡ Ári na masikiro a kusikira,
asikire!”

15

Radi ya kondoo asíke akilokotiwa
Matwaya 18:12-14

1 Sambi, warípisi nsoko na wamádambi piya wakinfika
karibu wansikire vyaasowera. 2 Kwa javyo, Mafarizeu
pamoja na wanlimu wa shariya wakiduguda pakulu,
wakamba: “Eyu awapokerera wanu wamádambi na akurya
nawo!”
3 Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba:
4 “Tulani kuwa munu mmoja kati ya umwe akuwa na
makondoo miya, mmoja akwasika. Sikweli kuwa iye awasa
tuswini na kenda ware kunundu noko, apita akinsakula
mpaka ammone asíke ire? 5 Akimmona, ansukula mmaweya,

† **14:26** Kigeregu watumira “amwinda” fala ndi namuna ya kolota kuwa újuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye. ‡ **14:35** Mana ake: Umwe íkiwa aamunitumika nfululu, amufãi kinu.

kuno akitenda radi. 6 Nakufika ukaya, aweta majirani
wake pamoja na marafiki zake, awambira: ‘Tendani radi
pamoja nomi, konta kondoo wangu ásike ire, nimmona.’
7 Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi
binguni kwa sababu ya mmadambi mmoja wakutubiya
koliko wenye kutenda shariya tuswini na kenda sawana haja
ya kutubiya.”

Radi ya jarajara yasíke ikilokotiwa

8 Insa kawasowerera kinyume cengine: “Tulani kuwa
mwanamuka mmoja akuwa nawo jarajara* kumi za parata,
imwasika mmoja. Asaka kutendaja? Aakoreza kandiyeru,
aafyãira nnyumba, kuno akisakula more-more mpaka
awone? 9 Akiwona, akuka kuweta marafiki zake pamoja na
majirani wake, awambira javi: ‘Tendani radi pamoja nomi
konta ire jarajara inasike ire, niwona.’ 10 Nukwambirani
kuwa ndi novyo-novyoni, iwapo radi pakulu sana mbere
ya malaika wa Mwenyezimungu kwa mmadambi mmoja
wakutubiya.”

Radi ya kuludi ka mwana asíke

11 Ikisa Insa akamba:

“Ákiwapo mwananlume mmoja akíwa na wana wawiri.
12 Kifindi† ire akinlebelela wawaye: ‘Baba, fungu rangu ra
irati yangu, niritiseni.’ Basi wawaye ire akawanya vinu vire
mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali ake. 13 Azipitire
suku nyingi, kifindi ire akikusanya vinu vyake vire piya,
akisafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire kure, akaribu
piya nzuruku ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse.
14 Paamarize kutumira nzuruku ure piya, noire inti ire ikija
njala nyingi futi, akanza kusakula cakurya. 15 Ndimana,
akuka akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya
ire. Iye akimpereka masamba kwake kurisa nguluwe. 16 Basi
mwana ire akihitari kulokota songolo zawakasa wanguluwe
zire akirya. Fala aalawirire anta munu wakumpa kinu.

17 Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo:
‘Nyumba ya baba, wakazi wengapi waripo, ewo wakurya
wakwikuta waremeza, fala omi kuno nankutabika na njala!
18 Nilawa nukuka ka baba. Nikifika nimwambira javi: “Baba,
nikosera binguni na nikosa mbere yenu. 19 Wala sijuzi tena
kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili, munipokerere kamba
mukazi wenu mmojawapo!” ’

---

* **15:8** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja. † **15:12** “Kifindi” mana ake “mwana wakwisiriza”.

20 Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi. Kwa kuwa wawaye ire akimonera utungu mwanawe ire, akintuwirira. Nakufika pare, akimpatika na akimpa beju. 21 Mwana ire akimwambira: 'Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu.' 22 Fala wawaye ire akiwambira watumisi wake: 'Angupani! Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazeni novyo mete mmakono mwake na tamango mmaulu. 23 Na njoni nawo ng'ombe wakunenepa noyo, munsinje. Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! 24 Kamana mwanangu-yu kâfwa futi, epa kavuka. Kâsika, epa sambi kawoneka!' Newo wakanza kutenda sherehe ire.

25 Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi ári karibu na ukaya, kasikira ngoma ikiviniwa. 26 Nakufika, akimwita ntumisi mmoja, akindairi: 'Cikunire kinani?' 27 Ntumisi ire akimwambira javi: 'Nduyo kaludi, sambi wawayo kansinja ng'ombe wakunenepa ire, konta kampokerera mwanawe ári nkomu.' 28 Paasikire javire, mwana ntanzi ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira nnyumba mure. Ndimana, wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire. 29 Fala iye akinjibu wawaye, akamba: 'Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani, tangu sinamba kukatala ámuri zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi moja, nikitenda sherehe na marafiki zangu! 30 Fala sambi kafika mwanenu aribire nzuruku wenu na mareba-yu, munsinjira ng'ombe wakunenepa pakulu noyo!' 31 Wawa ire akamba: 'Mwanangu, uwe daima kuwa nnomi, na paapitire mali-zi pakaya-pa zako. 32 Ila ibidi titende sherehe, tiwe radi, konta nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika, epa sambi kawoneka!' "

16

Kinyume ca amiri njanja

1 Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: 'Amiri wako-yo mali ako atumiranga caputu.' 2 Basi, tajiri ire akimwita, akindairi: 'Caniri kusikira-ci kuhusu uwe-po ndi kinani? Ereza vyautumire mali-yo kwa sababu aujuzi kuwa amiri wangu tena.' 3 Amiri ire akiriwazira iye mwanyewe: 'Epa sambi, nisaka kutendaja? Mwenye wangu kankunilavya kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona haya. 4 Sambi, nijiwa vyanisaka kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere mmanyumba mwawo.'

5 Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka
mwenye wake. Wakwanza akimwambira javi: ‘Mwenye
wangu akuwira kadirini?’ 6 Iye akijibu: ‘Vipimiro miya vya
mafuta.’ Iye akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wikare
upesi-upesi, wandike amusini.’ 7 Ikisa, akindairi mwengine
ire: ‘Uwe, uwiriwa kadirini?’ Iye akijibu: ‘Maguniya miya
a tirigu.’ Amiri ire akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi,
wandike tamanini.’
8 Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamilifu ire
kwa kuwa katenda ankili ya maarifa. Kamana wana wa
ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu kuhusu vinu vya mu-
lumwengu-mu koliko wana wa nuru* wajanja kuhusu vinu
vya ulumwengu usaka kuja. 9 Na nukwambirani javi: Tu-
mirani mali a mulumwengu-mu† muwapate marafiki, ipate
pavija kutowa vinu vya mali wakukaribisheni mamburo a
milele.
10 Mwaminífu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa
mwaminifu. Nkósi shariya wa vinu vitoto, na vikulu nevyo
novyo akosa shariya. 11 Ikiwa amuri waminifu wa mali a
mulumwengu-mu, nani asaka kukwamininі mali a kweli?
12 Na ikiwa amwaminika na mali za munu mwengine, nani
asaka kukupani vyenu umwe wanyewe?
13 Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika
mamwenye wawiri. Siti mwenye mmoja amwina, mwenye
mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine
ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na
mali.‡”

Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12

14 Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku uki-
wajibu pakulu, wakinkejeli Insa. 15 Insa akiwambira: “Umwe
muritula kamba wanu wakukamilika mbere ya wanu, fala
Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kamana vinu
vyawakurisa wanadamu, ndi haramu mbere ya Mwenyez-
imungu.
16 Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa
mpaka wakati wa Yahaya. Mwanzo wa nopo yankwereziwa
Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na
piya wakikukulula kwingira§. 17 Fala raisi bingu na ardhi
kwisa, koliko kufujika kipande kimoja kitoto ca Taureti.

---

* **16:8** “Wana wa nuru” mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu. † **16:9** Kigeregu: “mali bila shariya”. ‡ **16:13** Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu. § **16:16** Au: “piya wasáka kwingira wajuzi wengire ka nguvu”.

18 Kila mwenyé kumwasa nkawake akinlomba muka
mwengine kankuzinga. Na kila mwenyé kunlomba muka
wakwasiwa, neye novyo kankuzinga.”

Hukumu yakutowa kutumira sana nzuruku

19 Insa akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri,
ákivalanga nguwo za rangi ya njambalãu na za linyu nyepepe.
Daima-zi ákitendanga jambo rikulu ra sherehe. 20 Ákiwapo
novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru, kâturiwa pan-
ryango wa tajiri ire. Mwiri wake piya úkiwa na buba.
21 Iye kukimwajibungi kulokota songolo zakugwa sini ya
meza paakirya tajiri ire. Anta umbwa zíkijanga zikinlamba-
lamba buba ire. 22 Mwinshoni, masikini ire akifwa, akit-
wariwa na malaika akawe pamoja na Iburahima. Tajiri
ire neye novyo akifwa, akizikiwa, 23 akiperekiwa Kuzimu,
noko akitabika pakulu futi. Nakulamusa uso, kawawona
Iburahima pamoja na Lazaru wari baidi futi. 24 Basi, tajiri
ire akinkuwira Iburahima, akamba: ‘Baba Iburahima, ni-
wonere utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno, mwinsho ya
cala cake-co acoveke mmaji, aje anidonosere palulimi-pa.
Nankutabika pakulu na malulimi a moto!’ 25 Fala Iburahima
akimwambira: ‘Mwanangu, kumbukira kuwa kupokerera
vinu vyako vyema kati ya mainsha ako, na Lazaru novyo
kapokerera vinu vibaya. Fala sambi nopa, iye kankunya-
maziwa, uwe kwankutabika. 26 Visitoshe, riwapo pondo
rikulu rititanusa umwe nofwe ipate asakúla kukiruka ku-
lawa kuno kuja eko asikidiri, wala kulawa kwenu-ko kuja
kwetu kuno!’ 27 Tajiri ire akamba: ‘Basi, nukulebelani
baba, ntumeni Lazaru kunyumba ya wawa. 28 Nanawo
wanduzangu watanu ukaya-ko, oke akawambire wasije ku-
fika epa mahala patabu-pa.’ 29 Fala Iburahima akinjibu:
‘Ewo wanawo vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe na
minabii wengine. Wawasikirize nowo.’ 30 Tajiri ire akamba:
‘Ha, baba Iburahima. Fala mmojawapo kati ya wafwi inawa
akuka mpaka noko, ewo nanga watubiya.’ 31 Iburahima
akijibu: ‘Ikiwa ewo awasaka kunsikiriza Musa pamoja na
minabii, anta munu alawe ka wafwi, neyo novyo aazun-
gunusa mawazo awo.’ ”

17

Dambi na nswamaa
Matwaya 18:6-7; Maruku 9:42

1 Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Daima munu
vinkuna vinu vya kunkosesa, fala alaniwe ire akosésa! 2 Ndi
fadari kwake iye afungiriwe nsingo riwe rikulu rakuremera,

efyeriwe mbahari, koliko kunkosesa ewa watoto-wa mmo-
jawapo. 3 More-moreni umwe wanyewe! Ikiwa nduyo
kakukosa, nsutumu. Akitubiya, nswamii. 4 Anta iye
paakukosa mara saba kutwa moja noyo, na kila mara akija
akitubiya kulebela nswamaa, ujuzi unswamii."

Rifundeni kumwamini Mwenyezimungu

5 Mawalii wamwambira Mwenye Insa, wamba: "Tongeze
kwamini kwetu!" 6 Mwenye akamba: "Munawa nawo
kwamini aba kamba utoto wa mbeyu ya mostarda, nanga
musowerera muti nkulu-wu: 'Siuka, ukarisomeke mbahari!',
newo nanga ukusikirizani!"

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

7 "Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntu-
misi wa masamba au wakusunga mifuwo. Iye akiludi,
utakumwambira kuwa njo kuno upesi pameza-pa, wikare
urye? Aumwambira javyo futi! 8 Ila umwambira: 'Tengeza
cakurya nirye. Vala mavazi-yo, uniudumu nirye, niny-
were maji. Ikisa, nowe urye, unywe maji.' Sinovyo?
9 Atakunshukuru ntumisi-yo kwa kuwa katenda vyaatu-
miwe? 10 Nomwe novyo, mukisa kutenda piya vyamutu-
miwe, mwambe: 'Ofwe tiwa watumisi satijuzi kusifiwa.
Titimiza kutenda vitibidire tu basi.' "

Insa awaponesa wacamagundula kumi

11 Insa, paakuka Yerusalemu, akipita kati-kati ya Samariya
na Galileya. 12 Pengire kaya mója, wanu kumi walwere
magundula wakimukira, wámwimira, baidi aba. Wakikuwa
wakamba: 13 "Insa, mwanlimu, tiwonere utungu!" 14 Insa
akiwanang'aniza, akamba: "Ukani, mukarolote ka walon-
gozi wa dini." Ewo nakulawa wakuka, wakiponesiwa. We!
15 Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa,
akiludira ka Insa nokure, kuno akinsifu Mwenyezimungu
na shauti ulu-ulu. 16 Akingwirira Insa mmaulu, akin-
shukuru. Ona, noyo ákiwa nSamariya. 17 Basi Insa akinjibu:
"Omi siwaswafire wanu kumi? Sambi, kenda wandepi?
18 Mbena awawoneka-pa wakiludi waje wampe Mwenyez-
imungu utukufu wake? Ila awoneka noyu myeni-yu tu basi!"
19 Na Insa akimwambira mwananlume ire: "Lamuka, uke
vyako. Kwamini kwako kukuvusha."

Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 24:23-28, 37-41

20 Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa: "Ufalume wa
Mwenyezimungu ukuja kufika rini?"
Insa akiwajibu: "Ufalume wa Mwenyezimungu auja na
alama yakuwoneka. 21 Wala amwamba: 'Ndiwu-pa' wala

‘Ndi ure pare’ kamana ufalume wa Mwenyezimungu uwa
kati yenu.”
22 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi: “Ukuja
kufika wakati wamuja kusakula kuwona suku mojawapo
ya Binadamu wa Binguni, fala amuwona. 23 Wakuja
kukwambirani javi: ‘Mmone-yu-pa!’ au ‘Mmone ire pare!’
Fala musilawire panja wala musiwafulate. 24 Konta kamba
kumensa vyakumesanga julu, kukimwarika upande moja
mpaka mwengine, ndi vyaari Binadamu kwa suku yake.
25 Fala kwanza, ilazimu iye atabike vinu vingi, na akatariwe
na wanu wa eci kizazi-ci. 26 Kamba vyavikunire suku za
Nnu ndi vyavija kuwa novyo suku za Binadamu wa Binguni.
27 Wanu wakirya, wakinywa, wakilomba na wakilombiwa,
mpaka suku yengire Nnu nsafina, akija mwanalukaya
akiwapoteza piya.* 28 Kwa namuna mmoja novyo kamba
vyavikunire suku za Loti: wakirya na wakinywa, wakiuza
na wakiuzanya, wakivyala na wakijenga, 29 fala suku
yaalawire Loti Sodoma, moto na unga vikisuka julu kamba
nvula, vikiwapoteza wanu piya. 30 Kwa namuna mmoja
noyo ndi vyavija kuwa suku Binadamu wa Binguni yaaja
kufafanuriwa.† 31 Noyo suku-yo, ája kuwa papala, asisuke
kwingira nnyumba mwake kulavya vinu vyake. Na ája kuwa
masamba, aaja kuwayi kuludira ukaya. 32 Kumbukirani
cinkunire muka wa Loti‡. 33 Munu asaka kusunga mainsha
ake, mwinsho apoteza. Fala munu apoteza mainsha ake§,
ásunga ukomu wake-wo. 34 Nukwambirani kuwa noyo
suku-yo usiku, wakuwapo wawiri wakulala kinanda kimoja,
mmoja atwariwa, mwengine akwasiwa. 35 Wakuwapo
wanawaka wawiri wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa
mwengine akwasiwa.” 36 * 37 Basi wanafunzi ware
wakindairi: “Mwenye, víkuna ndepi?”
Iye akiwajibu: “Mahala pauwa mwiri wakufwa, nopo ndi
pawajumana marembo.†”

18

* **17:27** Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. † **17:30** Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo vya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanuririwe caari iye. ‡ **17:32** Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza nyuma, katadukа kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. § **17:33** “Apoteza mainsha ake” kwa kufulata nafsi ya Mwenyezimungu. * **17:36** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakiwapo wanawalume wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.] † **17:37** Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakwijiwa.

Faida ya kutenda duwa daima

1 Suku moja Insa kawambira wanafunzi wake kinyume
kimoja cakuwa daima wájuzi watende duwa daima,
wasisokeziwe. 2 Iye akamba: "Kaya mmoja ákiwapo
mwenyé kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyezimungu
wala aakimwinshimu munu asaka kuwa onse. 3 Noyo
kaya-yo, ákikalanga mwanamuka nankweli. Iye ákukanga
ka mwenyé kulamula ire, akimwambira: 'Nipe shariya
yakunisaidiya na aduwi wangu.' 4 Upita muda, mwenyé
kulamula ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera
kimoyomoyo, akamba: 'Ingawa simopa Mwenyezimungu
wala simwinshimu munu, 5 fala, kwa kuwa nankweli-yu
asinipe kazi daima-zi, basi nukumpa shariya yake ipate
asije kunisokeza.' " 6 Mwenye akamba: "Sikirizani
vyaasemire ire mwenyé kulamula saari kamilifu ire. 7 Novyo,
Mwenyezimungu aawalamula kwa shariya wawatondore
iye, wenye kunlalamikira iye usiku na nsana? Atakukawa
kuwasaidiya? 8 Nukwambirani kuwa iye awapatisa shariya
yawo upesi-upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi Binadamu
wa Binguni, itakuwa awasingana mulumwengu-mu wanu
wakumwamini iye?"

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekeya

9 Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume,
akiwambira wamojawapo wakiritula kuwa wanu wa
shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye akamba javi:
10 "Wanawalume wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebela
Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu, mwengine
ákiripisanga nsoko. 11 Nfarizeu ire emire yeka, akilebela,
akaamba javi: 'Yarabi Mwenyezimungu! Nukushukuru
kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari wanu wengine:
wanyang'anyi, wakosi shariya na wazinzi, wala kamba
cakúripisa nsoko ire. 12 Nifunga mara mbiri kila sumana,
na nilavya fungu rakumi kwa piya faida zangu.' 13 Fala
cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso aakikidiri
kufungula kunang'aniza julu. Ila ákiribiya pakifuwa kuno
akamba: 'Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu,
omi niwa mmadambi!' " 14 Insa akimariza akamba:
"Nukwambirani kuwa eyu mwananlume-yu kaludira kwake
kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine ire
aakikishiwe. Kamana kila mwenyé kurikweza mwanyewe
akwisusiwa, ila arisúsa mwanyewe akweziwa."

Insa awapokerera wenye kurinyenyekeya
Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16

15 Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo
wana watoto ka Insa ipate awakumbure na nkono wake

awajanliye. Wanafunzi wake pawawawonire, wakikola
kuwasutumu. 16 Fala Insa akiweta kuno akiwambira:
"Waseni wasimana-wo waje kwangu omi! Musiwakataze!
Ufalume wa Mwenyezimungu, wanu kamba ewo ndi wawo.
17 Nukwambirani kweli kuwa saapokerera ufalume wa
Mwenyezimungu kwa namuna ya kisimana visaka kuwa
vyonse aashubutu kwingira."

Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye

Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31

18 Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: "Mwanlimu
mwema, nitende kinani ipate niriti mainsha a milele?"
19 Insa akimwambira: "Kunita mwema sababuni? Aapo
mwema, ila Mwenyezimungu tu basi! 20 Uwe ukwijiwa
ámuri-zi: 'Usizinge, usiulaye, usiwe, usiseme ushahidi
wa ulongo, uwenshimu wawayo na mamayo.' " 21 Iye
akamba: "Ezi ámuri-zi piya ndi zanifulata tangu niri
nnemba." 22 Nakusikira javire, Insa akimwambira: "Ila
cukubakira kinu kimoja tu basi. Kauzanye piya vyauri nawo,
nzuruku-wo uwatongere masikini. Kwa javyo, uriturira
mali mbinguni. Ikisa uje unifulate." 23 Fala mwananlume ire
paasikire vyaajibiwe vire, akiwuzunika pakulu konta ákiwa
tajiri nkulu.

24 Noparepare Insa, nakummona mwananlume ire javire,
akamba: "Virigariga wenye mali kwingira muufalume wa
Mwenyezimungu. 25 Ndi kweli, raisi ngamiya kupenya
kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa
Mwenyezimungu." 26 Wanu wakisikira ware, wakindairi
Insa: "Kwa javyo, avushiwa ndi wepi?*" 27 Fala iye akijibu:
"Vinu savikidirika na wanu, akidiri ndi Mwenyezimungu."

28 Peduru akimwambira Insa: "Ona, ofwe tasa nyumba
zetu tukufulata uwe." 29 Iye akiwambira: "Nukwambi-
rani kweli, hapana munu wakwasa nyumba yake, nkawake,
wanduze, wawaze, au wanawe kwa ajili ya ufalume wa
Mwenyezimungu, 30 saapokerera maripo mara nyingi za-
wenye mulumwengu nomu. Novyo, bandi yakufwa, apata
mainsha a milele."

Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake

Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34

31 Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, aki-
wambira javi: "Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, koóka

---

* **18:26** Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenye kujanliiwa na Mwenyezimungu. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa?

kutimiziwa piya mambo awandike minabii kuhusu Binadamu wa Binguni.
32 Kamana iye akuka kuperekiwa mmakono mwa Sawari-Mayahudi†, ashupiwa, atukaniwa, na asuniriwa mata.
33 Nakwisa kuncapa, wamulaya, fala suku ya tatu, iye afufuka.”
34 Evi vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire vire wafisiwa, awakerereriwa vyaakisowera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya
Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

35 Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala nanyenje ya njira, akilebela zimola.
36 Kipofu ire, paawasikire wanu wengi wakipita, akiwadairi: “Kinu-ci kinani?”
37 Wakimwambira: “Insa wa Nazareti ndi ári kupita.”
38 Ndimana kipofu ire akanza kukuwa: “Insa, ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!”
39 Walongorere ware wakinsutumu, wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara akizidi kukuwa: “Mwana wa Daudi, nitendere huruma!”
40 Insa akimira, akitumiza waje nawo munu ire. Paajire karibu, Insa akindairi:
41 “Usaka nukutende mwaja?”

Iye akijibu: “Mwenye, nisaka niludire kuwona.”
42 Insa akamba: “Ludira kuwona! Kwamini kwako kukuvusha.”
43 Kwa mpunde noure, iye akanza kuwona, akinfulata Insa kuno akintukuza Mwenyezimungu. Na piya wanu pawammonire, wakinsifu Mwenyezimungu.

19

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

1 Insa kengira Yeriko, akipita akenenda.
2 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípisi nsoko, iye ákiwa tajiri.
3 Iye ákisakula ammone Insa na amwijiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa mwipi pakulu.
4 Kwa javyo, akituwa mbere, akikwera mmuti ammone sana, kamana Insa ákiwa tayari kupita noire njira ire.

5 Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang'aniza julu, akimwambira javi: “Zakeu, isuka upesi! Rero nijuzi nifikire nnyumba mwako.”
6 Ndimana akisuka upesi-upesi, akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe pakulu sana.
7 Junudi ya wanu ware pawawonire javire, piya wakiduguda, wakamba: “Iye kengira mwa mmadambi mure ndi mwafikire!”
8 Zakeu akimira, akimwambira Mwenye: “Ona, Mwenye, nilavya nusu ya mali angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng'anye kinu, ninludisira mara nne.”
9 Insa akimwambira javi: “Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka

† **18:32** Kigeregu: “mataifa”.

kwa sababu eyu novyo ujukulu wa Iburahima*. 10 Kamana
Binadamu wa Binguni kaja kunsakula na kunvusha ire asíke."

Mukipewa kinu tumirani sana-sana
Matwaya 25:14-30

11 Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi
kuwambira kinyume cengine konta ákiwa karibu kufika
Yerusalemu, na kwa kuwa wakidaniza kuwa ufalume wa
Mwenyezimungu ulawirira kwa mpunde noure. 12 Basi, iye
akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja bora pakulu. Iye
kasafiri akuka inti nyengine ya baidi. Koka akatawaziwe
kuwa nfalume wa inti yake, ikisa aludi. 13 Kábula ya ku-
lawa, kaweta wakazi wake kumi, kila mmoja akingabizi
jarajara moja ya faida pakulu†, akiwambira: 'Curuzirani
nzuruku-wu mpaka omi niludi.' 14 Fala wanu wa muinti
mwake wakimwina. Ndimana, wakiwatuma wanu nyuma
yake wakaseme javi: 'Eyo mwananlume-yo atinsaka ku-
titawala.' 15 Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa inti ire, ak-
iludi. Akitumiza kuweta wákazi noware waâwasire nzuruku
ware, ipate ejiwe faida yaapatire kila mmoja, kwa biyashara
yawakitenda. 16 Akifika mukazi wakwanza ire, akamba:
'Mwenye, omi nipatira faida mara kumi kwa nzuruku wa-
munipere.' 17 Nfalume ire akamba: 'Vyema pakulu sana!
Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere mwaminifu wa
kinu kitoto, ukuja kupata mamulaka julu ya makaya kumi.'
18 Ikisa akija amiri wapiri ire, akamba: 'Mwenye, kwa nzu-
ruku wenu ure, omi nipatira faida mara ntanu.' 19 Nfalume
ire akimwambira novyo: 'Uwe ukuja kupata mamulaka julu
ya makaya matanu.' 20 Akija novyo mwengine, akamba:
'Mwenye, nzuruku wenu ndiwu, nifindika munguwo nikit-
ula, 21 konta nikopa. Uwe kuwa munu mmoja ngumu, ulavya
faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.' 22 Nfalume
ire akijibu: 'Uwe kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya
usowezi wako mwanyewe. Uwe ukwijiwa kuwa omi niwa
ngumu, nilavya faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu sanir-
imire? 23 Sambi mbena nzuruku wangu-wo auturire mbanku
mojawapo? Omi pakuludi nanga nisingana nzuruku wangu
pamoja na faida yake.' 24 Ikisa nfalume ire akiwambira
wenziwe wákiwa karibu ware, akamba: 'Mpokereni nzu-
ruku eyu mukazi-yu, mumpe apatíre faida mara kumi ire.'
25 Ewo wakimwambira: 'Mwenye, iye kanawo futi jarajara
kumi!' 26 Nfalume ire akiwajibu: 'Nukwambirani kuwa
mwenyé kuwa nawo apewa pakulu, fala saana, caari nawo

---

* **19:9** Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyaankubarire Iburahima.
† **19:13** Kadiri ya jarajara moja íkiwa nshahara wa mwezi mitatu.

noco anyang'anyiwa. 27 Sambi, maaduwi sawakisaka kuwa
omi nitawaziwe nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye
mbere yangu!' "

Insa akwingira Yerusalemu
Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya 12:12-19

28 Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka
Yerusalemu. 29 Paafikire karibu ya makaya a Betifage na
Betaniya, karibu ya mwango wa Mizaituni, Insa akiwa-
tuma wanafunzi wawiri, 30 akiwambira javi: "Ukani kaya
íri mbere ire. Mukifika, munsingana buru kafungiriwa, iye
tangu aanamba kupandiwa na munu mmojawapo. Nfun-
gureni, muje naye kuno. 31 Ikiwa munu kakudairini kuwa:
'Munfungurirani?', mwambireni javi: 'Mwenye ndi ári kun-
sakula.' " 32 Basi, watumíwe ware nakuka, wasingana kamba
vyaâwambire novire. 33 Nakunfungula buru ire, wanyewe
wakiwadairi: "Mbena mankunfungula buru-yo?" 34 Ewo
wakijibu: "Mwenye Insa ndi ári kunsakula." 35 Ikisa, wakin-
longoza mpaka ka Insa, wakitandika nguwo zawo julu ya
buru ire wakimpandisa Insa. 36 Ikisa munjira mwakipita
Insa, wanu ware wakitandika nguwo zawo.‡ 37 Pawafikire
karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira Mwango wa
Mizaituni, wanu piya wa kundi ra wanafunzi watenda radi,
wakintukuza Mwenyezimungu kwa shauti ulu-ulu kwa piya
vitendo vya uwezo vyawakiwona.§ 38 Ewo wakamba:

"Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!
Mbinguni iwepo salama,
na julu pakulu uwe-po utukufu!"

39 Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu
ware, wamwambira javi: "Mwanlimu, wadume wanafunzi
wako-wo!" 40 Iye akijibu: "Onani, ewa wakinyamala, mawe
akwanza kutamba!"

41 Pawakiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya
Yerusalemu, Insa akanza kurira, 42 akamba: "Ha!
Yerusalemu! Vikinajibu rero wijiwe vinu vija na usalama!
Ila sambi-pa kufisiwa mmaso mwako usiwone! 43 Kamana
zikuja kukufikira suku maaduwi wako wakujengera ngulu
zakukushambuliya, wakuzunguriza, wakukinya kila
upande, 44 wapita wakugwisira pansi pamoja na wanawo
wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta rimoja kubaki

‡ **19:36** Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume. § **19:37** Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu.

julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire
Mwenyezimungu kukuvusha.*”

Insa aswafi Nyumba Takatifu
Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19

45 Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa
wacuruzi, 46 akiwambira javi: “Yandikiwa javi: ‘Nyumba
yangu-yo ikuja kuwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe
nyumba-yi mutenda kuwa jonga ra wevi†.”
47 Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure.
Wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na waku-
lungwa wa nkaya mure, wakisakula namuna yakumpoteza
Insa. 48 Fala awakiwonerera namuna, konta wanu piya
watengemana pakulu kunsikiriza.

20

Mamulaka a Insa adairiwa
Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33

1 Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza
Habari Ngema nNyumba Takatifu, wakilawirira nomo waku-
lungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na wa-
longozi, 2 wakimwambira, wakamba: “Tambire, uwe evi
vinu-vi kwankutenda na mamulaka a nani? Eya mamu-
laka-ya akupere nani?” 3 Insa akiwajibu, akamba: “Sambi,
nomi novyo nukudairini kinu. Nambireni: 4 Yahaya paaki-
woza wanu, akitenda javyo kwa mamulaka a Mwenyez-
imungu au a wanadamu?” 5 Ewo wakingira kukaidiyana,
wakamba: “Tikinjibu kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi:
‘Umwe kutowa kunkubali Yahaya sababuni?’ 6 Fala, tikamba
kuwa ‘a wanadamu’, wanu piya watipanja na mawe, konta
wakikubali kuwa Yahaya nabii wakweli.” 7 Basi, mwin-
shoni wakinjibu javi: “Atijiwa.” 8 Insa akijibu: “Basi, nomi
novyo sukwambirani mwanyewe mamulaka anitendesa evi
vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya
Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

9 Sambi, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci
javi: “Mwananlume mmoja kavyala muti wake wakupa uva,
akitula rani na warimi wamojawapo, ikisa akisafiri suku
nyingi zawenye. 10 Paufikire wakati wa kutokota uva, iye
kantuma ntumisi ka warimi kure ipate wakampe fungu
ra mwenye wake ire. Fala warimi ware wakimwibiya,

---

* **19:44** Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekiwe na Mwenyez-imungu kuja kuwavusha. † **19:46** Ona Izaya 56:7; Yeremiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabila piya.

wakinludisa makono-waka. 11 Ikisa, mwanyewe masamba
ire akintuma ntumisi mwengine, neye novyo wakimwibiya,
wakimwanziri, wakinludisa makono-waka. 12 Mwanyewe
masamba ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware
neyo novyo wakinlumiza, wakintuwisa.
13 Basi, mwanyewe masamba ire akisowera kimoyomoyo
akamba: 'Sambi, nisaka kutendaja? Hã, nijiwa! Nimpereka
mwanangu wanimpenda pakulu. Dalili wakuka kumwin-
shimu!' 14 Fala warimi ware pawammonire mwana ire, wak-
isowera watupu-watupu: 'Epa kankuja mwenyé haki yaku-
riti masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo iwe yetu ofwe!'
15 Basi, wakinlavira panja ya masamba are, wakimulaya."

Ikisa Insa akiwadairi: "Mwenyé masamba ire warimi
ware awatendaja? 16 Iye akuja, awapoteza warimi-wo, na
masamba-yo awemisira wanu wengine."

Wanu ware pawasikire javire, wamba: "Visikune javyo!*"
17 Fala iye kawanang'aniza wanu ware rungu-rungu, ikisa
kawadairi javi: "Sambi eya Mandiko-ya javi:

'Riwe rawakatare wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu', mana ake kinani?†"

18 Insa akizidi kusowera:

"Agwiríra onse eri riwe-ri
akuwa kipande-kipande.
Warisaka kungwirira eri riwe-ri,
asaika-saikanga atenda ufu.‡"

Insa awajibu na wijiwifu maaduwi wake
Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17

19 Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire
kinyume cire, wakisaka wanfunge Insa kwa mpunde noure,
konta wejiwa kuwa Insa kankuwasutumu ewo-po§, fala
wakiwopa wanu ware.

20 Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini
wakintunza Insa sana-sana. Ewo wawapereka wapererezi
wamojawapo wakiritula kuwa wanu wakweli. Wakisakula
wammonerere kamba iye asowera kinu cakunkoresa ipate
wampereke ka guvinadoru, mwenyé uwezo na mamulaka.
21 Ndimana wakindairi, wakamba: "Mwanlimu, tukwijiwa

---

* **20:16** Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ufalume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. † **20:17** Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. ‡ **20:18** Mana ake: Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. Wanu wankatala Insa wapoteya. § **20:19** Nkati ya usowezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi.

kuwa piya vyausowera na vyaufunda vyakweli, wala aula-
mula kwa kunang'aniza munu caari, ila kwankufunda kamili
njira ya Mwenyezimungu. 22 Sambi, tambire kinu kimoja:
Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari*?" 23 Fala Insa
nakwijiwa ujanja wawo ure, akiwambira: 24 "Nolotereni
jarajara moja. Ewu uso-wu na eya mandiko-ya vyanani?"

Ewo wakijibu: "Vya Kaisari." 25 Iye akiwambira: "Basi,
vinu vya Kaisari, mpeni Kaisari. Vinu vya Mwenyezimungu,
mpeni Mwenyezimungu." 26 Kweli, awapatire mbere ya
wanu kunkoresa Insa na majibu ake. Kwasa javyo, washanga
na majibu ake are, wakinyamala vii.

Kulomba bandi ya wafwi kufufuka
Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27

27 Ikisa, wakinfika karibu Masaduseu wamojawapo,
ware wakatála kuwa kuwapo kufufuka ka wafwi. 28 Ewo
wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, Musa katandikira eya
mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake
saapongore naye wana, nduye marehemu ajuzi amwingire
manyumba nankweli ire, filihali apongola naye rilunga
rikolo. 29 Sambi, wákiwapo wana saba wawa mmoja na
mama mmoja. Ntanzi kalomba, kafwa saapongore naye
mwana. 30 Nduye wapiri, 31 na watatu, neyo novyo wantwala
muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba
ware piya wanlomba awapongore naye wana, wafwa.
32 Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa. 33 Basi,
suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa
nani? Kamana wo-saba ware wanlomba muka mmoja
noire!"

34 Insa akiwajibu: "Duniya-yi wanu walomba na walom-
biwa. 35 Fala waturiwe ubora kupata enzi zisaka kuja pawaja
kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala kulombiwa.
36 Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba
malaika. Ewo wana wa Mwenyezimungu kamana wafufu-
riwa ka wafwi. 37 Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi wakuja
kufufuriwa, anta na Musa† wawenye kakikisha novyo paa-
sowere kuhusu muti ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra
'Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.'‡ 38 Basi, iye
siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake
iye, wanu piya wawa hai." 39 Ikisa wanlimu wengine wa

---

* **20:22** Ware Mayahudi avikiwajibu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru. † **20:37** Kati ya Masaduseu, Musa ákiwa nabii bora pakulu. ‡ **20:37** Mbere ya Mwenyezimungu, Iburahima, na Izaki pamoja na Yankubu wangari hai, konta roho zawo hai. Na suku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya.

shariya wakimwambira Insa: “Mwanlimu, kusowera sana!”
40 Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi
Insa kinu.

Almasihi ndi bora pakulu
Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37

41 Ikisa Insa akiwadairi: “Wanu wakwamba mwaja kuwa
Almasihi ujukulu wa Daudi? 42 Kamana Daudi mwanyewe
ndi ambire nkitabu ca Zaburi§:

‘Mola kamwambira Mwenye wangu*:
Ikala nkono nriro wangu†
43 mpaka niwature maaduwi wako
wawe sini kamba gogo rakwirika maulu ako.’

44 Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita ‘Mwenye’, namu-
nani vyaawa upande wa ujukulu wake?‡”

Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

45 Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wana-
funzi wake, akiwambira javi: 46 “More-more na wanlimu
wa shariya! Kuwajibu kupita wakenenda wavarire sana-sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluwanja. Waton-dola kwikala mahala mwa swifa nsinagoga na mmajambo.
47 Fala wawewiranga manankweli vinu vyawo, na waten-
danga siyasa yakulebela duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi!”

21

Insa asowera kuhusu kulavya swadaka
Maruku 12:41-44

1 Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatunza matajiri
wakasa nzuruku nkashoti ya swadaka. 2 Ikisa akimmona
nankweli mmoja masikini pakulu, akitaya jarajara mbiri za
nzuruku aba. 3 Basi, Insa akamba: “Nukwambirani kweli
kuwa eyu nankweli masikini-yu kataya nzuruku mwingi
koliko piya wanu wengine-wo. 4 Konta ewo na utajiri wawo
mwingi wataya cawaremire nawo, fala iye na usikini wake kataya piya caawere nawo kati ya mainsha ake.”

Insa asowera kuhusu suku zambere

§ **20:42** Ona Zaburi 110:1. * **20:42** “Mwenye wangu” Almasihi. † **20:42** “Nkono nriro” mahala paswifa. ‡ **20:44** Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwanyewe Almasihi kamwita ‘Mwenye’, ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmo-jawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu
Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13

5 Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu
namuna vyaisitawiziwe na mawe meema-meema pamoja na
mapambo a kutuziriwa, Insa akamba javi: 6 "Evi vinu-vi
vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudanguriwa nfululu.
Arija kubaki anta riwe rimoja julu ya riwe renziwe." 7 Ewo
wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, vinu-vyo vikuja kukuna
rini? Alamani isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-
vyo?" 8 Iye akijibu: "More-more, asukuteseni munu! Kamana
wakuja kulawirira wengi wawenye, waja kwa zina rangu,
wakamba: 'Omi ndi Almasihi' na 'Wakati ufíka!' Musiwafu-
late! 9 Na pamusikira kuhusu vita na mapinduzi, musope!
Evyo siti vyanze kukuna, fala Kiyama acifika kwa mpunde
nowo."

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

10 Ikisa akiwambira: "Taifa itenda vita na taifa nyen-
ziwe na ufalume utenderana vita na ufalume mwenziwe.
11 Vikuja kulawirira vitikansi vikulu muardhi, na balayi
na njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona vinu
vyakofya, na julu-ko alama ulu-ulu za matajabisa. 12 Fala
kábula ya piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa.
Mukuja kuperekiwa mmasinagoga kulamuriwa, na kwefy-
eriwa nkalaboshu. Mukuja kuvutiwa mbere ya mafalume
na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. 13 Eyo
ndi isaka kuwa nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu
omi. 14 Basi, musifazaike na namuna vyamusaka kuriko-
tola, 15 kamana omi mwanyewe nukuja kukupani usemi wa
wijiwifu, wakuwa anta aduwi wenu mmoja aaja kukidiri
kukukayidini. 16 Umwe mukuja kupoteziwa anta julu ya
wawa zenu, wanduzenu, jamaa wengine-po, na marafiki
zenu. Na wanu wamojawapo kati yenu, ewo wakuja ku-
wolaya. 17 Wanu piya wakuja kukwinani kwa sababu ya
zina rangu. 18 Fala anta nywiri mmoja nviswa vyenu
aipoteya. 19 Basi, kwa sababu ya kuvumirira kwenu, roho
zenu zívushiwa."

Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalemu
Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19

20 "Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriziwe na
masurudadu, mwijiwe kuwa ufika wakati wakudanguriwa
kaya-yo. 21 Wakati-wo, wanu waja kuwa Yudeya watuwirire
mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe, waja kuwa
mmamasamba wasingire nkaya. 22 Kamana nozo suku-zo
zikuja kuwa suku za hukumu, pavisaka kutimiziwa piya
vibushuriwe mMandiko Matakatifu. 23 Dambi wanawaka

suku-zo wája kuwa na mimba, na wakujíjisa wana wawo!
Kamana zikuja kwingira balayi nyingi zawenye muinti-mo.
Wanu wa Iziraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. 24 Wengi
wakuja kuulaiwa na upanga, na wengine wakuja kutwariwa
kukisiwa kamba wafungwa inti piya. Na Yerusalemu ikuja
kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi*, mpaka wakati wa
Sawari-Mayahudi pausaka kutimiziwa."

Insa asowera kuhusu kuja kwake
Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31

25 Insa kaamba novyo: "Zikuja kuwapo alama ya juwa,
ya mwezi, pamoja na za nondwa. Mulumwengu-mu, piya
mataifa akuja kuuzunika, kukafilika na shauti ya kitukulu na
maluwimbi akofya. 26 Wanu ukuja kuwengira wofi pakulu
kwa kinu cisaka kuja mulumwengu-mu, mpaka nguvu zawo
ziwesa. Kamana wenye nguvu mbingu watikinyika. 27 Ikisa,
ewo wakuja kummona Binadamu wa Binguni akija na
wingu, na uwezo na utukufu pakulu. 28 Basi, wakati wazisaka
kukuna ezo alama-zo, inukani, lamusani viswa vyenu, konta
kuvuka kwenu kukuwa karibu!"

29 Ikisa, Insa akiwambira usowezi mmoja nkinyume
akamba: "Tunzani mimongo† na miti myengine. 30 Payanza
kusipuka miti mukwijiwa sana-sana kuwa mirongo ya
kinja iwa karibu-karibu. 31 Kwa namuna mmoja noyo,
pamuja kuwona ezi alama-zi, mwijiwe kuwa ufalume wa
Mwenyezimungu uwa karibu. 32 Nukwambirani kweli kuwa
eci kizazi-ci acipita evi vinu-vi savikunire piya. 33 Bingu na
ardhi vilainika, fala usemi wangu aushubutu kulainika."

34 Insa akizidi kusowera: "More-moreni ipate myoyo yenu
isifazaike na cakurya wala cakunywa pakulu anta kushugu-
lika na mambo a mainsha a rero-ya. Ritengezeni sana-sana
ipate noyo suku-yo isukulawirireni gáfula kamba nambo.
35 Kamana noyo suku-yo iwajira wanu piya duniya-yi.
36 Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani ipate muwe
nawo uwezo wa kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo,
mwimire mbere ya Binadamu wa Binguni."

37 Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu
ákiwafunda wanu, fala rikiswa juwa, ákilawanga akuka kulala
kuMwango ya Mizaituni. 38 Na kila subuu namapema, wanu
piya wákijumulana nNyumba Takatifu wansikirize.

* **21:24** Kigeregu: "mataifa". † **21:29** Kigeregu: "nfigu".

22

Mipango wa kusakula kumulaya Insa

Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11; Yahaya 11:45-53

1 Sambi, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa
mikate saitayiwe furumento, jambo rakwitiwa Pashukwa*.
2 Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya
wakisakula namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri konta
wakiwopa wanu.

3 Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa
mmojawapo kati ya mawalii kumi na wawiri wa Insa. 4 Yuda
akilawa akuka akiwonana nawo wakulungwa wa dini na
minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana nawo namuna
ya kumpereka mmakono mwawo. 5 Ewo wakitenda radi
pakulu, wakisikizana naye wampe nzuruku. 6 Basi, Yuda
akikubali, akanza kusakula wakati mwema wakumpereka
Insa sawapo wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa

Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

7 Ikifika suku ya jambo ra mikate saitayiwe furumento,
ikibidi asinjiwe kondoo wa Pashukwa awe kafara. 8 Kwa
javyo, Insa akintuma Peduru na Yahaya, akamba: "Ukani
mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa,
tirye pamoja." 9 Ewo wakindairi: "Usaka tikakutengezere
nyumbani?" 10 Iye akiwajibu: "Onani, pamusaka kwingira
Yerusalemu, munsingana mwananlume asukure ndoo
ya maji. Munfulate noyo nyumba yaasaka kwingira-yo.
11 Mwanyewe nyumba-yo, mumwambire javi: 'Mwanlimu
katumiza kukudairi javi: "Nsana wa wayeni uwa
ndepi? Nisaka nitumire, nirye Jambo ra Pashukwa na
wanafunzi wangu." ' 12 Iye akoloterani nsana nkulu sana
kugorofa-ko, na piya visakikana. Mukatengeze noko jambo
retu-ro." 13 Ewo nakuka, wasingana kamba vyaawambire,
wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

14 Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala
pameza na mawalii wake. 15 Iye akiwambira: "Vinajibu
pakulu futi kurya namwe eri jambo ra Pashukwa-ri, sani-
natabika. 16 Konta nukwambirani kweli kuwa sirya namwe
tena pajambo ra Pashukwa mpaka mana a Pashukwa akuja
kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu." 17 Ikisa Insa
akitwala kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba:
"Twalani, mumerane watupu. 18 Kamana nukwambirani

* **22:1** Ona Kulawa 12:1-20; Kumbukumbu 16:1-8.

kweli kuwa omi sinywa vinyu tena mpaka ufike ufalume
wa Mwenyezimungu.” 19 Ikisa akitwala nkate mmoja,
akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, akamba:
“Ewu nkate-wu ndi mwiri wangu wanipereka kwa kukupen-
deleyani. Tendani novi kwa kunikumbukira omi.” 20 Pesire
kurya, akitwala kikombe ca vinyu, akamba: “Eyi vinyu-yi ndi
alama ya miyadi mipya ya Mwenyezimungu, ikwakikishiwa
julu ya damu yangu, itawanyike kwa faida yenu umwe.”
21 Na akamba tena: “Onani, pameza-pa kawapo munu mmoja
asaka kunizungunuka, kunipereka ka maaduwi wangu.
22 Ndi kweli kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi afwe konta
ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe mwanan-
lume asaka kunizungunuka!” 23 Basi, wanafunzi ware
wakanza kudairiyana watupu: “Patiri-pa nani ája kutenda
kinu kamba-co?”

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyezimungu

24 Kukiwapo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware
kuhusu munu ári bora pakulu nkati yawo. 25 Kwa javyo,
Insa akiwambira: “Mafalume wa mataifa wawatawala wanu
watende vyawasaka. Wari na mamulaka julu yawo viwajibu
kwitiwa javi: ‘wenye fadili’. 26 Fala kati yenu, sijavyo. Ila
munu nkulu kati yenu awe kamba munu ntoto, alongóza awe
kamba awudúmu. 27 Sambi ári bora pakulu ndi wepi? Árya
pameza, au awaúdumu wenziwe? Siire árya pameza? Fala
omi epa kati yenu niwa maúdumu.

28 Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyereriwa
kukinipatanga. 29 Ndi ntamana, nukugabizini ufalume
kamba Baba wangu vyaanigabizi ufalume, 30 ipate murye
na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na umwe
mukuja kwikala viti vya ufalume, mukuja kumiliki marikolo
kumi na mawiri a Iziraeli.”

Insa ankumbusa Peduru
Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya 13:36-38

31 Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: “Ansumani!
Ansumani! Wona, Shetwani kalebela pakulu ipate akuyer-
ereni piya-mwe, kamba tirigu yakupepetiwa. 32 Fala omi
nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase kunitumaini
omi. Na uwe, pausaka kuludira kwangu omi, warimbise
myoyo wanduzo.” 33 Peduru akinjibu: “Mwenye, omi
niwa tayari kuka nkalaboshu au anta paiwa kufwa nawe.”
34 Insa kamwambira: “Ona Peduru, rero kokoriko aawika
saunikanire mara natu kuwa aunijiwa.”

Mandiko atimiziwa julu ya Insa

35 Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: "Panuku-
tumireni kupita mukitangaza Habari Ngema bila poci wala
nrumba wala tamango, ciwapo cukutowireni?"

Ewo wakijibu: "Acipo!" 36 Ikisa akiwambira: "Fala sambi,
ári na poci, arisukuze, na ári na nrumba, ndi novyo. Na saána
upanga, auzanye anzu yake auze. 37 Kamana ibidi vitimiziwe
vibushuriwe kuhusu omi:
'Wantenda kamba dainfu.'
Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi
vyankutimiziwa." 38 Ewo wakimwambira: "Ona Mwenye,
epa tanawo maupanga mawiri."

Neye akiwambira: "Atosha."

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni
Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

39 Sambi, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni
kamba vyaíkiwa tabiya yake. Wanafunzi wake, newo novyo
wakinfulata. 40 Nakufika kure, Insa akiwambira: "Lebelani
duwa musije kushetwaniwa." 41 Ikisa Insa akiwatanuka
wanafunzi wake ware kitambo ca mima talatini, akikokora
malundi, akilebela duwa, akamba: 42 "Baba, ikiwa usaka,
kaneka ya tabu-yi† initanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba
vyanisaka omi, ila vyausaka uwe." 43 Kwa javire, ak-
isuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza nguvu.
44 Kwa kuwa kakafilika pakulu, iye akilebela duwa pakulu-
pakulu, mpaka luvuju rake ríkiwa kamba damu rikisulurira
pansi. 45 Pesire duwa, akilamuka akuka ka wanafunzi wake.
Kawasingana wakilala, kwa kuwa wáuzunika. 46 Basi, aki-
wambira javi: "Mbena mwankulala usingizi? Lamukani,
mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa."

Insa afungiwa
Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

47 Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulon-
goziwa na ire wakwitiwa Yuda ire, ákiwa mwanafunzi mmoja
kati ya kumi na wawiri ware. Yuda akimukira Insa anko-
maze kwa namuna yawatendana munu na rafiki yake. 48 Fala
Insa akimwambira: "Yuda, utumira alama ya urafiki kun-
zungunuka Binadamu wa Binguni?" 49 Wanafunzi wengine
wanzungurize ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire,
wakimwambira Insa: "Mwenye, tiwashambuliye na up-
anga?" 50 Kweli, mmoja wawo akinduru ntumisi mmoja wa
nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono
nriro. 51 Fala Insa nakuwajibu kaamba: "Hee, musitende

† **22:42** Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

javyo!” Iye akinkumbula mmasikiro mwananlume ire, akim-
ponesa. [52] Ikisa, Insa akiwambira wakulungwa wa dini, na
wakulungwa wa mapulisiya wa Nyumba Takatifu, pamoja na
walongozi wokire kunfunga ware, akamba: “Mwaja? Omi
niwa kisomi wakunijirira na mapanga na mipweke kuni-
funga sababuni? [53] Daima-zi nukuwanga namwe nNyumba
Takatifu fala amunifungire. Fala ewu ndi wakati wenu
wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!”

Peduru ankana Insa
Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

[54] Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye
kunyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Peduru
akipita, akinfulata kitambo aba. [55] Wakikoreza moto
nluwani, wakikala kota. Na Peduru neye akikala na wanu
ware. [56] Njakazi mmoja kammona Peduru ekare pakilanga-
langa pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana, akamba: “Eyu
mwananlume-yu ákiwa pamoja naye!” [57] Fala iye akikana,
akamba: “Nunu, omi iye simwijiwa!” [58] Aupitire muda, ikisa
ntumisi mwengine kammona, akamba: “Nnowe novyo ndi
mmoja wawo!”

Fala Peduru akijibu: “Mwenye, omi siri!” [59] Ipita ora
mmoja, ikisa akilawirira munu mwengine, akinkenekezera:
“Siyo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye,
kamana neyu novyo nGalileya!” [60] Fala Peduru akijibu:
“Uwe mwananlume-we, causowera-co, omi sijiwa anta aba
javi!” Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko aki-
wika. [61] Mwenye Insa akizungunuka, akinnang'aniza Pe-
duru. Na Peduru akikumbukira vyaâmbire Mwenye vire
kuwa: “Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara
natu.” [62] Basi Peduru akilawa nluwani mure, akanza kwibiya
lukuto.

Minduna wanshupa Insa

[63] Sambi, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kun-
shupa kuno wakimwibiya. [64] Wakinfinika kumaso kuno
wakindairi: “Kubushuru! Nseme munu ári kukwibiya!” [65] Na
wakinsowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu
Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

[66] Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi
wakijumulana pamoja. Wákiwepo wakulungwa wa dini na
wanlimu wa shariya. Insa akijisiwa mbere yawo, wakamba:
[67] “Tambire, uwe ndi Almasihi?”

Fala iye akiwajibu: "Ikiwa omi nukwambirani, umwe
amunamini. 68 Na ikiwa nukudairini kinu, umwe amuni-
jibu! 69 Fala mwanzo wa sambi-pa, Binadamu wa Binguni
akuja kwikala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu,
Mwenyé Uwezo."

70 Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: "Sambi, uwe
kuwa Mwana wa Mwenyezimungu?"

Iye akiwajibu: "Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana
wa Mwenyezimungu."

71 Ikisa wakamba: "Sababuni tena kusakula ushahidi
mwengine? Ofwe wanyewe tinsikira na kanywa yake!"

23

Insa mbere ya Pilatu

Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

1 Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa
ka Pilatu. 2 Wakanza kunlongopera, wakamba: "Eyu
mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa
wanu wetu, na kankuwakataza wanu wasinripe nsoko
Kaisari. Kaamba novyo kuwa iye Almasihi, Nfalume."
3 Pilatu akindairi: "Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?"

Insa akinjibu, akamba: "Uwe ndi uri kwamba." 4 Ikisa
Pilatu akiwambira wakulungwa wa dini na junudi ya wanu,
akamba: "Siwona kosa rimojawapo ra mwananlume-yu."
5 Fala ewo wakikenekezera, kwamba: "Iye kankuwashonga
wanu, apite akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya
mpaka epa!"

Insa mbere ya Herodi

6 Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: "Ha! Noyo mwanan-
lume-yo nGalileya?" 7 Ewo wakijibu: "Aye!" Pilatu, pejíwe
kuwa mwenyé mamulaka ndi Herodi, akimpereka ka Herodi.
Kweli, nozire suku zire, Herodi ákiwa Yerusalemu nokure.
8 Herodi nakummona Insa kawa radi pakulu futi, kamana
zipita suku nyingi zawenye akinsakula ammone, kwa kuwa
ákisikira habari zake. Iye akirindira kuwa akuja kuwona
alama yake mojawapo yaatendire. 9 Kwa javyo, kandairi Insa
vinu vingi vyawenye, fala iye aanjibire anta kinu kimoja.
10 Wákiwapo noparepare wakulungwa wa dini na wanlimu
wa shariya wakinlongopera Insa pakulu. 11 Na Herodi novyo
ákiwepo nopo na masurudadu wake wakanza kunkejeli Insa
kuno wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba ya kifalume,
ikisa wakimpereka tena ka Pilatu. 12 Noire suku ire, Herodi
na Pilatu wakanza kuwa munu na rafiki yake. Pakwanza
wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa
Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16
13 Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na
wakulungwa wengine pamoja na wanu wa nkaya mure,
14 akiwambira javi: "Umwe muja naye mwananlume-yu
kwangu omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga wanu
kutenda ubishi. Omi nopapa vyamuri kunlongopera
mwananlume-yu nankutunza sana-sana mbere ya wanu-
mwe piya, fala onani, siri kuwonerera kosa rimojawapo.
15 Anta na Herodi, neye novyo, kamana katiludisira nokuno
tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi
kuhukumiwa kifo. 16 Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa
asiwe oke vyake." 17 *
18 Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-
pakulu kapamoja, wakamba: "Eyo mwaseni novyo, tifun-
gurireni Baraba!" 19 Baraba-yu kafungíwa kwa sababu ya
vurumãi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu ya kumulaya
munu. 20 Pilatu akisaka kunfungula Insa, ndimana akikola
kusowera tena na wanu ware. 21 Fala ewo wákizidi kukuwa,
wakamba: "Ngomezereni! Ngomezereni!" 22 Mara ya tatu Pi-
latu akiwadairi, akamba: "Noyu katenda kinani cakunyata?
Omi simmonerere anta kosa rimojawapo rakujuzi kuhuku-
miwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa
asiwe oke vyake." 23 Fala ewo wakikenekezera, wakikuwa
na shauti ulu-ulu, wakilebela kuwa Insa agomezeriwe. Na
shauti zawo zikishinda. 24 Ndimana, Pilatu akamuru vi-
tendiwe kamba vyawari kunlebela novire. 25 Basi, kamba
ewo vyawanlebele, ire ataíwe nkalaboshu kwa sababu ya
vurumãi na kuulaya ire, iye akinfungula. Akintwala Insa,
akiwagabizi wanu ware watende viwajibu.

Insa agomezeriwa pansalaba
Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27
26 Sambi, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola
mwananlume wakwitiwa Ansumani, ákiwa nKireni†,
akiláwa masamba. Ewo wakinsukuza nsalaba wa Insa
mmaweya, akinfulata Insa. 27 Wákiwapo novyo wanu wengi
wawenye wakinfulata Insa, na wanawaka wakinririra na
úwengira úzuni. 28 Insa akizungunuka, akiwambira: "Umwe
wanawaka wa Yerusalemu, musiniririre omi basi. Ila
riririreni umwe wanyewe pamoja na wanenu. 29 Konta
onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba javi:
'Heri wanawaka sawana wana,

---

* **23:17** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambi, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.] † **23:26** Kireni iwa upande wa mwani wa Afirika.

matumbo saanamba kwimita,
mawere tangu saanamba kujijisa!’
30 Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba:
‘Mwango, tigwirire!’ na walebela mwala: ‘Mwala, tifise![‡]’
31 Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni ziri mbisi, futi
zikumiliya watendaja?[§]”
32 Wâtwariwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na
Insa. 33 Pawafikire mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa”,
noparepare wakingomezera iye pamoja na visomi wawiri,
mmoja upande wa nkono sonto, mwengine upande wa
nkono nriro. 34 Insa akamba: “Baba, waswamii kamana
awejiwa cawatenda!” Na masurudadu ware wakitenda kura
kwa ajili ya kwawanyirana nguwo zake.
35 Junudi ya wanu ware wemira nopare wakinang'aniza.
Fala wakulungwa wakanza kunshupa Insa, wakamba:
“Iye kawavusha wenziwe. Basi, arivushe mwanyewe,
ikiwa kweli-kwelini iye Almasihi, Atondoriwe na
Mwenyezimungu!” 36 Masurudadu ware newo novyo
wakinshupa, wakimukira karibu, wakintula vinagiri[*]
kukanywa, 37 wakimwambira javi: “Ikiwa uwe kuwa
nfalume wa Mayahudi, rivushe mwanyewe!” 38 Julu ya
nsalaba cíkiwapo kibawo cakwandikiwa javi: “EYU NDI
NFALUME WA MAYAHUDI.”[†]
39 Kisomi mmoja agomezériwe upande mmoja wa Insa
akikufuru, akamba: “Uwe auri Almasihi? Rivushe uwe
mwanyewe, nofwe utivushe!” 40 Fala kisomi mwengine ire
akinjibu, akamba javi: “Uwe aumopa Mwenyezimungu, kwa
kuwa kuhukumiwa kwenu kumoja? 41 Upande wetu, iwapo
haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu itijuzire, kwa
sababu ya vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu
aatendire anta kinu kimoja cakunyata!” 42 Ikisa akamba
tena: “Insa, nikumbukire pausaka kwingira muufalume
wako.” 43 Insa akinjibu: “Nukwambira kweli kuwa rero-vi
ukuwa nomi mpeponi.”

[‡] **23:30** Ona Hozeya 10:8. [§] **23:31** Kwa nfano: Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, munu saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwaja ware waári kuwamba. [*] **23:36** Vinagiri ndi íkiwa vinyu ya wanu masikini, acíkiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunnywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanywa. [†] **23:38** Vikitendiwanga daima kuwa munu akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awawere nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronse, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi aviwajibire javyo.

Kufwa ka Insa
Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Yahaya 19:28-30

44 Wakati síwo íkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi
mpaka wakati wa lulemba. 45 Pakwinukare kunja, pazira
ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr. 46 Ikisa Insa
akikuwa na shauti ulu, akamba: "Baba, roho yangu nankuku-
gabizi mmakono mwako." Pesire kusowera javire, akifwa.
47 Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire,
akintukuza Mwenyezimungu, akamba: "Kweli-kwelini,
eyu mwananlume-yu ákiwa mwenyé shariya!" 48 Na piya
wanu wajumane kuwona mambo are, pawawonire vikunire
vire, wákiribiya pakifuwa kuno wakiludira mmakwawo.
49 Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja na wanawaka
wâmpereke paakilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba,
wakiwona vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa
Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Yahaya 19:38-42

50 Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu,
munu mwema na kamilifu kati ya Baraza ya Milandu.
51 Kwawo kukiwa Arimataya, kaya moja ya Mayahudi. Iye
aakubalire vyawalamure na vyawakunishe wakulungwa
wengine vire. Akirindira ufalume wa Mwenyezimungu.
52 Iye nakufika karibu ya Pilatu, akinlebela maiti a Insa.‡
53 Nakulavya maiti are, akizingiriza kafani, akuka akizika
njonga rikoporiwe, ríkiwa saarinamba kuzikiwa munu§.
54 Noyo suku-yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera
wanu suku takatifu. Na sabadu, suku takatifu-yo, yânza futi.
55 Wanawaka wâjire pamoja neye kulawa Galileya, wafu-
lata, wawona kaburi rire na namuna maiti ake vyaazikiwe.
56 Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza
sheru pamoja na balsamu. Na suku takatifu ya sabadu
wakipumula, kamba vyaisaka shariya.

24

Kufufuka ka Insa

1 Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya
sumana*, wanawaka ware watwala sheru yawatengeze

---

‡ **23:52** Nkati ya shariya, aakisakisiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisiwa. § **23:53** Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengezere iye mwanyewe. Noro kaburi-ro, arikisakisiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihusa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwanyewe aakijuzi kutumira. * **24:1** "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri.

ire, wakuka nawo kukaburi. 2 Nakufika kure, riwe rit-
uriwe pakaburi rire wasingana ripiringisiwe. 3 Basi, wen-
gira njonga mure, fala mwiri wa Mwenye Insa awasin-
gane. 4 Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire, sim-
punde nkulu wanawalume wawiri wawemira karibu yawo,
wâvala nguwo nyelupa vú! 5 Wanawaka ware wakis-
usuka, wakinamira pansi, fala wanawalume ware waki-
wadairi javi: “Mbana munsakula ka wafwi munu hai?
6 Iye aapo-mu, kafufuka! Amukumbukira vyaâkwambireni
Galileya? 7 Amukumbukira kuwa iye kâsema kuwa Binadamu
wa Binguni ajuzi aperekiwe mmakono mwa wamádambi
wangomezere, na suku ya tatu afufuke?” 8 Newo wakikum-
bukira usemi wake ure. 9 Basi, wakilawa nkaburi mure,
wakiludira kawákiwa mawalii kumi na mmoja kure pamoja
na wenziwawo, wakiwambira piya vikunire. 10 Kweli,
wanawaka ware wákiwa Mariyamu Madalena, Zuwana,
Mariyamu mamaye Yakobu, na wengine tena. Ewo waki-
wambira mawalii ware vikunire vire, 11 fala mawalii ware
awaminire. Wawona kuwa vyawereze wanawaka vire vyau-
zozo. 12 †

Vikunire munjira yakuka Emau
Matwaya 16:12-13

13 Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka
kaya moja yakwitiwa Emau, kiyasi ca kilometuru kumi na
mmoja na Yerusalemu. 14 Munjira, wakipita wakipakanira
kuhusu vikunire vire piya. 15 Wakati wawakipakanira
kuno wakikaidiyana, Insa mwanyewe akilawirira munjira
mure, akifunga nawo nkonjo. 16 Fala ewo wafungiwa
maso, awakimmanyira kuwa ndiye. 17 Insa akiwadairi:
“Mwankupita, mukipakanira kinani?”

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye.
18 Ikisa mmoja wakwitiwa Keleopa akimwambira: “Nowe-we
tu basi ndi myeni ubakire sawijiwa cikunire Yerusalemu
suku za mwinsho-zi?”

19 Iye akiwadairi: “Cikuna kinani?”

Ewo wakinjibu: “Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa
nabii, akitendanga maajuza a kutajabisa na akisowera kwa
uwezo mbere ya Mwenyezimungu na wanu piya. 20 Fala
wakulungwa wetu wa dini pamoja na wakulungwa wengine
wampereka kuhukumiwa kifo, iye kagomezeriwa pansal-
aba. 21 Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kom-
bola Iziraeli! Fala kwa piya-vyo, epa rero zipita suku

---

† **24:12** Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.]

natu tangu vikikuna. [22] Visitoshe, wanawaka wamojawapo
wa kipinga cetu watisususa. Subuu namapema pawokire
kukaburi, [23] awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema
kuwa wawawona malaika wawereza kuwa Insa kawapo hai!
[24] Wengine wákiwa pamoja nofwe, wakuka kukaburi noko,
wakisingana piya sawa-sawa kamba vyawereze wanawaka
novire. Fala iye awammonire.” [25] Insa akiwambira javi:
“Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo mwenu piya
vyawambire minabii! [26] Aikisakikana kuwa Almasihi vinu-vi
atabike ikisa engire nkati ya utukufu wake?” [27] Ikisa Insa,
mwanzo wa vitabu vya Musa mpaka vitabu vya minabii
wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu
iye.

[28] Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa
karitenza kupunda, [29] fala ewo wakintafadali, wakamba:
“Ikala nofwe konta juwa riswa fúti.” Basi, akingira akikala
nawo. [30] Pawekare pameza kurya, Insa akitwala nkate,
akishukuru, akimeya, akiwawanyira. [31] Mpunde sinkulu,
wanu ware maso awo akiwafunguka ngwê, wakimmanyira.
Neye akilainika!

[32] Wakambirana watupu: “Iye paakisowera nofwe
munjira mure kuno akitifafanurira Mandiko, myoyo yetu
ikitibiya shindo pakifuwa, sinovyo?” [33] Kwa mpunde
noure wakilamuka, wakiludira Yerusalemu, wakiwasingana
mawalii kumi na mmoja na wengine-po wajumane pamoja.
[34] Pawafikire, wo-wawiri wakamba: “Ndi kweli Mwenye
kafufuka! Iye kânlawirira Peduru‡!” [35] Ikisa ewo wakiwereza
viwakunire munjira mure. Wakamba: “Insa timmanyira
wakati wameyire nkate.”

Insa awalawirira wanafunzi wake

Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8

[36] Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yawo,
akiwambira: “Salama iwe namwe!” [37] Fala ewo wasususka,
wakibaki wakushanga wawenye, wakidaniza kuwa nsoka.
[38] Iye akiwambira: “Mbana musususka? Sababuni kuwa
na dana mmoyo mwenu? [39] Ninang'anizeni mmakono
mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu. Ndi nomi-nomini.
Nipameni muniwona, kamana nsoka auna nyama wala
makongolo, kamba vyamuniwona vyaniri nawo omi-vi.”
[40] Nakusowera javire, kawolotera mmakono na mmaulu.
[41] Ingawa awakikubali sana, fala iwejala radi na kutajabu!
Basi Insa akiwadairi: “Epa mwanawo cakurya kimojawapo?”

‡ **24:34** Nkigeregu Peduru akwitiwa “Ansumani”.

[42] Ewo wakimpa kipande kimoja ca inswi wakumanikiwa.
[43] Insa akitwala, akitafuna mbere yawo.
[44] Ikisa akiwambira: "Mida patíkiwa onse, nukwambirani kuwa piya vyaandikiwe kuhusu omi nTaureti na nvitabu vya minabii na nZaburi víjuzi vitimiziwe."
[45] Ikisa akiwafungula viswa awerere Mandiko Matakatifu,
[46] na akiwambira: "Yandikiwa javi, Almasihi akijuzi atabike, na suku ya tatu afufuke kati ya wafwi,
[47] na kwa zina rake itangaziwe kwa piya kabila, mwanzo wa Yerusalemu, habari yake kuhusu kutubiya ipate wanu waswamiiwe madambi awo.
[48] Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya.
[49] Visitoshe, omi mwanyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani Yerusalemu nopa, mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa mbinguni."

Insa akweziwa mbinguni
Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

[50] Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure akilamusa makono, akiwajanliya.
[51] Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema, ikisa akikweziwa mbinguni.
[52] Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira Yerusalemu wári radi pakulu.
[53] Mara kwa mara wákilawanga nNyumba Takatifu, wakinsifu Mwenyezimungu.

Habari Ngema yereze
Yahaya

Mwanzo

Yahaya ákiwa walii wa Mwenye Insa Almasihi. Iye kenenda naye myaka mitatu. Iye kandika eci kitabu-ci ipate atolótere kuwa Insa kawa kamba Mwenyezimungu, iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, mwenyé kutipa mainsha meema, mwenyé kutaya nlangaza njira yetu, na iye Mwana wa Mwenyezimungu. Epa, usowezi wa kwamba "Mwana", mana ake siyo kuwa iye mwana upande wa mwiri, ila Mwenyezimungu na Insa kinu kimoja kamba munu na mwanawe upande wa kiroho.

Yahaya kandika eci kitabu-ci ipate wanu wakubali kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, na ikiwa wakubali javyo, wápata mainsha a milele. Basi patifyoma eci kitabu-ci, tukeni tinlebele Mwenyezimungu afungure myoyo yetu ipate tereriwe sana-sana ukweli, tipate novyo mainsha a milele.

Mwenyezimungu amolota Insa kuwa Usemi wake

1 Tangu mwanzo ákiwapo ire etiwa Usemi. Usemi-yo ákiwa
pamoja na Mwenyezimungu, na Usemi noyo ákiwa Mwenyez-
imungu. 2 Iye tangu mwanzo ákiwa pamoja na Mwenyez-
imungu. 3 Julu ya noyo Usemi-yo, vinu piya vyumbiwa. Acipo
kinu anta kimoja cumbiwe bila Usemi. 4 Usemi noyo ndi
nviriro wa mainsha, na mainsha-yo ndi nuru ya wanadamu.
5 Nuru ilangaza pakisi, ila kisi acikidiri kwinukaza panuru.
6 Sambi, akiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Ya-
haya kâperekiwa na Mwenyezimungu. 7 Iye kâja kulavya
ushahidi na kwakikisha kuhusu noyo nuru-yo ipate wanu
piya wakubali julu yake iye. 8 Yahaya siyo nuru yam-
biwa-yo, ila iye kâja kulavya ushahidi wa noyo nuru-yo.
9 Nuru yakweli yakuwamwarikira wanu piya ikingira mu-
lumwengu-mu. 10 Kweli, iye ákiwapo mulumwengu-mu,
na ulumwengu-wu umbiwa kwa ajili yake, fala wanu mu-
lumwengu-mu awamwijiwe. 11 Iye kâjira cake, fala wanu
wake iye mwanyewe awampokerere. 12 Fala kwa piya
wampokerere iye, waminire zina rake, iye kawapa haki ya
kuwa wana wa Mwenyezimungu. 13 Ewo awawere wana
wa Mwenyezimungu kwa kupongoriwa kibinadamu wala
wájibu wa ceje wala nafsi ya nlume, ila Mwenyezimungu
mwanyewe ndi awaturire kuwa wanawe.

Usemi wa Mwenyezimungu utaduka binadamu

14 Usemi* utaduka kawa mwanadamu, kainshi kati yetu
ofwe. Tiwona utukufu wake, utukufu wa mwana mmoja tu
basi wa Baba, wakumwijala rehema na ukweli. 15 Yahaya
kalavya ushahidi kuhusu noyo, ákilalamikanga akamba: "Eyu
ndi noire wanikimwamba ire kuwa: ' Ire ája bandi ya omi ndi
bora pakulu koliko omi konta iye ákiwapo tangu saninamba
kupongoriwa omi.' " 16 Ofwe piya tankupokerera utajiri
wake nkulu, tankupokerera neema julu ya neema. 17 Konta
Taureti isusiwa julu ya mmakono mwa Musa, fala rehema
na ukweli visuka julu ya Insa Almasihi. 18 Tangu aapo munu
ammonire Mwenyezimungu, ila Mwenyezimungu Mwana
mmoja noyo tu basi, ári pamoja na Baba wake, iye ndi atifafa-
nurire.

Ushahidi wa Yahaya mwenyé Koza

19 Ewu ndi ushahidi wa Yahaya wakati Mayahudi wa
Yerusalemu wawaperekiwe kwake iye walongozi wa dini na
waLawi† kuka kundairi: "Uwe kuwa nani?" 20 Iye akitik-
iza aakanire, akitikiza javi: "Omi siri Almasihi‡." 21 Ewo
wakindairi: "Sambi, uwe kuwa nani? Uwe kuwa Aliyasi§?"

Yahaya akijibu: "Iii, sumi."

Wakindairi tena: "Uwe kuwa nabii maalumu*?"

Iye akijibu: "Iii, siri." 22 Mwinsho wakamba: "Sambi,
uwe kuwa nani? Tambire ipate tikawajibu watitumire ofwe.
Wambani kuhusu uwe?" 23 Iye akisema: "Omi ndi shauti íri
kukuwa nlanga ikamba:

'Olosani njira ya Mwenye† apite' kamba vyaâmbire nabii
Izaya."

24 (Kusema kweli, wanu ware wâtumiwa na Mafarizeu.)
25 Ewo wandairi tena, wamba: "Uwe auri Almasihi wala
Aliyasi wala nabii maalumu. Sambi ukóza sababuni?"
26 Yahaya akiwajibu, akamba: "Omi niwoza wanu na mmaji,
fala kati yenu umwe kawapo munu samumwijiwa iye caari.
27 Noyo-noyoni ndi ája bandi ya omi. Kweli, mizizi ya
tamango zake, sijuzi anta kufungula‡." 28 Evi piya-vi vikuna
Betaniya, ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, Yahaya
kaakozanga wanu.

*Yahaya akwakikisha kuwa Insa ndi Mwana wa Mwenyez-
imungu*

---

* **1:14** "Usemi" mana ake ndi Insa Almasihi. † **1:19** WaLawi wákiwa rikolo rimoja ra Mayahudi wakitumika nNyumba Takatifu. ‡ **1:20** Nvushi Mwenyezimungu waalaizire kumpereka. § **1:21** Ona Malakiya 4:5. * **1:21** Ona Kumbukumbu 18:15. † **1:23** "Mwenye" emu mana ake ndi Mwenye Insa. ‡ **1:27** Kufungula mizizi ya tamango íkiwa kazi ya kitwana. Anta mwanafunzi wa mwanlimu aakifungula mizizi ya tamango za mwanlimu wake.

29 Subuu yake, Yahaya kammona Insa akija kwake,
akamba: "Mmoneni ire ndi Kakondoo kalume§ ka
Mwenyezimungu, kaperekiwe kuja mulumwengu-mu
kuwalavya wanu madambi! 30 Eyu ndi wanikimwamba
panikisowera pare nikamba: 'Bandi ya omi akuja munu bora
pakulu koliko omi, konta saninamba kuwapo, iye ákiwapo!'
31 Nomimi sikimwijiwa iye, ila omi nija, nikozanga na maji,
ipate iye afafanuriwe ka wanu wa Iziraeli."
32 Na Yahaya kalavya ushahidi, kaamba: "Omi nimmona
Roho akilawa binguni akimwisukira iye kamba pomba vye-
suka, na Roho ire akimmotera emire novirevire. 33 Omi-pa
sikimwijiwa caari. Fala ire anipereke kuwoza wanu mmaji*
kanambira javi: 'Wausaka kummona akimwisukira Roho
akimmotera-yo, noyo ndi aja kukozani na Roho Takatifu†.'
34 Omi niwona na niwa shahidi kuwa eyu Mwana wa
Mwenyezimungu‡."

Mwanafunzi mmoja wa Insa asema kuwa Insa ndi Almasihi

35 Subuu yake, Yahaya akikala tena nopare na wanafunzi
wake wawiri. 36 Pammonire Insa akipita, iye akamba: "Mmo-
neni! Ire ndi Kondoo wa Mwenyezimungu!" 37 Wanafunzi
wawiri ware wansikira akisowera, newo wakinfulata Insa.
38 Insa akizungunuka, kawawona wakinfulata, iye aki-
wadairi: "Umwe musakulani?"
Ewo wakimwambira: "Rabi" (mana ake Mwanlimu), "ku-
fikira ndepi?" 39 Iye akiwajibu: "Tukeni mukejiwe." Basi
wakilawa wakuka, wakiwona paafikire pare, wakikala naye
noire suku ire. Úkiwa wakati wa ruremba.
40 Mmoja nkati ya wawiri ware ânsikire Yahaya akisow-
era ikisa akinfulata Insa, ákiwa Andere, nduye Ansumani
Peduru. 41 Kwa noure mpunde ure, kansakula Ansumani
nyenyeye, akimwambira: "Timmona Almasihi!" ("Almasihi"
mana ake "ire atawaziwe na Mwenyezimungu kwa namuna
maalumu".) 42 Akintwala Ansumani akuka naye ka Insa. Insa
akinnang'aniza, akamba: "Uwe ukwitiwa Ansumani, mwana
wa Yahaya. Fala mwanzo wa rero, uwe zina rako Sefa"
(kufasuli isema Peduru§).

Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

§ **1:29** Ona Mwanzo 22:7-10; Kulawa 12:3-8. "Kakondoo kalume" ndi alama maalumu nkati ya Taureti na Injili. Akolota kafara ngema pakulu bila baka. * **1:33** "Kuwoza wanu mmaji" mana ake kuwatiwiza mmaji. † **1:33** "Kukoza na Roho Takatifu" mana ake Roho-yo kumwijala nfululu. ‡ **1:34** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. § **1:42** Mana a "Peduru" ndi "riwe".

43 Subuu yake Insa akiwaza kulawa kuka Galileya. Iye
akimmona Filipi, akimwambira: “Nifulate!” 44 Filipi
kâpongoriwa kaya ya Betisaida, kwawo novyo Andere na
Peduru. 45 Filipi akinsakula Nataniyeli. Nakummona,
akimwambira javi: “Timmona noire wansemire Musa
nTaureti, kamba vyawandike novyo minabii wengine.
Tinsingana Insa nNazareti, mwana wa Yusufu.” 46 Akilawa
Nataniyeli akamba: “Nazareti? Udaniza kuwa Nazareti
cilawirira kinu cema?”
Filipi akamba: “Njo ummone!” 47 Insa paammonire
Nataniyeli akija, akamba, akimwamba iye: “Eyo ája-yo ndi
muIziraeli wakweli, saari njanja!” 48 Nataniyeli akindairi:
“Kunijiwa ndepi?”
Insa akinjibu, akamba: “Filipi saanamba kukwita,
omi nukuwona panviri wa nfigu.” 49 Basi Nataniyeli
akimwambira: “Mwanlimu*, uwe kuwa Mwana wa
Mwenyezimungu! Uwe ndi Nfalume wawenye wa Iziraeli!”
50 Insa akindairi, akamba: “Kukubali kwa kuwa omi namba
nukuwona tangu uri panviri wa nfigu? Basi, ukuja kuwona
vinu vikulu-vikulu vyakupunda evi!” 51 Insa akizidi kusema
tena: “Nukwambirani kweli kuwa mukuja kuwona bingu
íri wanzu, na malaika wa Mwenyezimungu wakikwera,
wengine wakisuka†, wakintumika Binadamu wa Binguni.”

2

Alama yakwanza yolota vyaári Insa: maji atadusa vinyu

1 Suku yatatu, kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya,
ikitendiwa sherehe ya harusi. Na ákiwapo nopo mamaye
Insa. 2 Insa neye kârifiwa pamoja na wanafunzi wake.
3 Paisire vinyu, mamaye kamwambira mwanawe javi: “Epa,
vinyu aipo, isa!” 4 Iye akinjibu: “Mama, mbana mu-
nambira javyo? Wakati wangu wakutenda vinu-vyo au-
nafika!” 5 Noparepare, mamaye ire akiweta wamaudumu,
akiwambira: “Iye caasaka kukwambirani noco, tendani
noco.”
6 Sambi, íturiwa karibu nopare mivulo sita ya mawe, kila
nvulo ukingira maji kiyasi ca lituru miya. Mivulo-yo wak-
itúmira Mayahudi wakati wa kutawada wawe swafi. 7 Insa
akiwambira maudumu ware javi: “Eyi mivulo-yi ijazani
maji.” Newo wakijaza mpaka pakanywa. 8 Ikisa akiwambira:
“Sambi, tekani aba, mukampe amiri wa jambo-ri.” Ewo
wakiteka, wakuka wakimpa.

* **1:49** Kigeregu: “Rabi”. † **1:51** Ona Mwanzo 28:12. Kamba Mwenyezimungu asowera javi ka javi na Yankubu julu ya malaika, novyo-novyoni Mwenyezimungu asowera javi-ka-javi na Insa.

9 Amiri wa jambo ire akiyeza maji âtadusiwe vinyu are,
fala ejiwe kawatekire maji are. (Ila maudumu ware wak-
ijiwa konta ndi watekire.) Noparepare, amiri wa jambo
ire akitumiza kumwita mwenye harusi, 10 akimwambira:
"Wanu piya wazowerera kwanza kuudumu vinyu ngema,
ikisa wakinywa pakulu ndi paiudumiwa vinyu sairevya-yi.
Fala umwe mutula vinyu ngema mpaka sambi-pa!"
11 Insa katenda eyi alama ya maajuza akwanza-ya kaya
ya Kanaa porovinsiya ya Galileya. Kwa javyo ndi vy-
olote utukufu wake, ndimana wanafunzi wake wakinkubali.
12 Bandi ya evi, Insa akilongozana na mamaye, wanduze,
pamoja na wanafunzi wake, wakiteremukira kaya ya Kafar-
naumu, wakikala noko fala awekare suku nyingi.

Insa aswafi Nyumba Takatifu

13 Suku ya Pashukwa íkiwa karibu-karibu, suku ya
sherehe ya Mayahudi, ndimana Insa kâkwera Yerusalemu.
14 Akiwasingana wanu nluwani nNyumba Takatifu*
wakiúzanya ng'ombe, makondoo, na mapomba, na wengine
wekáre mmameza wakikakanya mizuruku†. 15 Iye akitwala
nzizi akipikisa nkwaju, akiwatuwisa wanu piya nluwani
mure, pamoja na makondoo na ng'ombe. Mizuruku ya
wanu wakikakanya ware akefya coro-coro-coro, na meza
zawo akipindula pindu-pindu-pindu. 16 Akiwambira wanu
wakiuzanya mapomba ware javi: "Umwe, evi vinu-vi aya
lavyani-pa! Nyumba ya Baba-yi mutwakalija kutenda
bazari‡?"
17 Wanafunzi wake ware wakumbukira vyaandikiwe
Mandiko Matakatifu§ kuwa javi: "Wivu wautendera
Nyumba yako uwa kamba moto vyaunoca." 18 Sambi,
Mayahudi wandairi, wamba: "Uwe uri na mamulaka
yakutenda evi vinu-vi, ukolota alamani?" 19 Insa akiwajibu,
akamba: "Dangulani Nyumba Takatifu-yi, kwa muda wa
suku natu nilamusa!" 20 Kwa javyo Mayahudi wakinjibu:
"Eyi Nyumba-yi ijengiwa myaka arubaini na sita. Uwe kwa
muda wa suku natu basi ulamusaja?" 21 Fala iye akamba
mwiri wake mwanyewe.* 22 Ndimana, paafufuke ka wafwi,
wanafunzi wake wakumbukira kuwa iye kâsema novi,
basi wakikubali Mandiko Matakatifu† pamoja na usemi

---

* **2:14** Evi vikuna nluwani mwa wanu Sawari-Mayahudi nNyumba Takatifu.
† **2:14** Ikisakikana kukakanya nzuruku nNyumba Takatifu konta wanu wak-
isakula kutumira nzuruku kuwauza manyama ipate wawatendere kafara.
‡ **2:16** Mana ake: Insa epa akisowera kuhusu mahala pâturiwe kuntukuza
Mwenyezimungu wanu Sawari-Mayahudi. Ona Zagariya 14:21. § **2:17** Ona
Zaburi 69:9. * **2:21** Mana ake ndi kuwa wamulaya, fala suku ya tatu afufuka.
Kwa javyo ndi kulamusa upya nyumba ya mwiri wake. † **2:22** Zaburi 69:9
kambiriwa aya 2:17 julu.

waasowere Insa.

Insa akwijiwa mawazo a wanu piya

23 Insa paakiwa Yerusalemu kusherehe ya Pashukwa,
wanu wengi wankubali iye‡, kwa kuwona alama za maa-
juza zaakitendanga iye. 24 Fala Insa mwanyewe ewo
aawakubalire, konta piya wanu akiwejiwa. 25 Aakinsakula
munu wakumwámbira ewo cawawaza, konta iye akijiwa
sana-sana mawazo a mwanadamu.

3

Insa asowera na Nikodemu kuhusu mainsha mapya

1 Ákiwapo mwananlume mmoja Nfarizeu ákitiwa Nikodemu,
iye ndi ákiwa nlongozi mmoja wa Mayahudi*. 2 Kwa
suku moja usiku, koka ka Insa, akimwambira: "Mwan-
limu, tikwijiwa kuwa uwe kuwa mwanlimu kuperekiwa
na Mwenyezimungu. Kamana aapo akidiri kutenda alama
za maajuza zautenda-zi ikiwa munu-yo aári upande wa
Mwenyezimungu." 3 Insa akinjibu akimwambira javi: "Nuk-
wambira kweli-kwelini kuwa ikiwa munu aapongoriwe
mara yapiri†, aawona futi ufalume wa Mwenyezimungu."
4 Nikodemu akindairi: "Munu ari nkulu, aludira kupon-
goriwa mwaja? Vikidirika kuludira mmatumbo mwa ma-
maye apongoriwe tena?" 5 Insa akinjibu: "Nukwambira
kweli kuwa munu sáapongoriwe kwa maji na kwa Roho
wa Mwenyezimungu, iye engira muufalume wa Mwenyez-
imungu. 6 Apongóriwe na mwiri ndi mwiri, na apongóriwe
na Roho wa Mwenyezimungu ndi roho. 7 Uwe usishange
vyanukwambire kuwa ibidi mupongoriwe mara yapiri.
8 Mepo ivungira kaisaka konse, na shauti yake usikira, fala
awijiwa ndeyi kailawirira wala kayukirira. Ndi namuna
moja noyo munu wakupongóriwa julu ya Roho wa Mwenyez-
imungu‡." 9 Nikodemu akindairi, akamba: "Vinu kamba-
vyo viwaja?" 10 Insa akinjibu akimwambira javi: "Uwe
kuwa mwanlimu nkulu wa waIziraeli. Evi vinu-vi aavikw-
erera sababuni? 11 Nukwambira kweli kuwa vyatijiwa tik-
wereza, na vyatiwonire tankulavya ushahidi, fala ushahidi
wetu umwe amukubali. 12 Ikiwa nukwambirani vinu vikuna
mulumwengu-mu amunikubali, futi nukukwambirani vya
binguni mukubalija? 13 Aapo akweríre kuka binguni sairi
Binadamu wa Binguni§ esúke kulawa binguni. 14 Kamba
Musa vyanlamuse nyoka nlanga*, na visakikana novyo

‡ **2:23** Kigeregu: "Wanu wengi wakubali zina rake." * **3:1** Nikodemu ákiwa nlongozi, nkati ya Baraza ya Milandu. † **3:3** Kigeregu: au "aapongoriwe binguni". ‡ **3:8** Ona novyo Yahaya 1:13. § **3:13** Insa epa akiramba iye mwanyewe. * **3:14** Ona Isabu 21:9.

kulamusiwa Binadamu, 15 ipate kila mwenyé kumwamini onse apate mainsha a milele.† 16 Kamana Mwenyezimungu kawapenda wanu mulumwengu javi: kawagabizi Mwanawe mmoja noyo tu basi, ipate kila mwenyé kumwamini asipoteye nfululu fala awe na mainsha a milele. 17 Konta Mwenyezimungu aampereke Mwanawe mulumwengu-mu kuwalamula hukumu wanu, ila kampereka ipate wanu wapate kuvuka julu yake iye. 18 Amwámini aalumuriwa hukumu, ila saamwámini kesa kulamuriwa hukumu futi, konta aamini caari Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu‡. 19 Na javi ndi namuna vyakujire kulamuriwa hukumu, kwa kuwa ija nuru mulumwengu-mu, fala wanu wapenda pakulu kisi koliko nuru konta vitendo vyawo vya ubaya. 20 Kamana kila munu aténda vitendo vya ubaya inkima nuru, na aaja pairi nuru, ipate visiwoneke vitendo vyake. 21 Fala ire aténda vitendo vyakweli akuja pairi nuru, ipate wanu wawone kuwa vitendo vyake kankutenda julu ya Mwenyezimungu.”

Yahaya mwenyé Koza akwamba kuwa Insa ndi bora

22 Bandi ya evi, Insa pamoja na wanafunzi wake wakija inti ya Yudeya. Akikala nawo nokure, akozanga wanu. 23 Yahaya novyo akozanga wanu Ainoni karibu ya Salemu, konta noko ákiwapo maji mengi. Wákijanga wanu, wakoziwa. 24 Epo Yahaya saanamba kufungiwa nkalaboshu.

25 Sambi, wanafunzi wa Yahaya na Yahudi mmoja wakanza kukaidiyana kuhusu kutawada. 26 Ewo wakija ka Yahaya, wakimwambira: “Mwanlimu, ire waúkiwa nawo ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, noire waukílavya ushahidi wake ire, iye kankoza wanu, na piya wanu wankuka kwake iye!” 27 Yahaya akijibu, akamba: “Hapana munu apáta kinu sesusiriwe kulawa binguni. 28 Anta nomwe-mwe muwa mashahidi wangu vyanambire omi: ‘Omi siri Almasihi, ila ndi niperekiwe kábula ya kuja iye.’ 29 Ári na mwari-harusi ndi mwenye-harusi, fala rafiki wa mwenye-harusi ndi arípo epa, na ansikíra akuwa radi pakulu kwa sababu ya shauti ya mwenye-harusi. Kwa javyo, radi yangu itímu.§ 30 Lazima iye awe bora pakulu, ubora wangu upunguke.”

Alawíre binguni atipa mainsha meema

31 Yahaya akizidi kusema, akamba: “Alawíre julu binguni ndi bora koliko piya. Munu wa mulumwengu-mu wa mulumwengu nomu, na asowera kiulumwengu. Alawíre

---

† **3:15** Mana ake: Insa epa akiramba iye mwanyewe paasaka kuja kulamusiwa pansalaba. ‡ **3:18** Kigeregu: “aaminire zina ra Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu”. § **3:29** Mana ake: Insa ndi mwenye harusi, mwari harusi ndi wenye kumwamini Insa, na rafiki wa mwenye harusi ndi Yahaya mwenyé Koza.

binguni ndi bora koliko piya. 32 Asikíre na awoníre evyo
kankulavya ushahidi, fala hapana akubali ushahidi wake.
33 Novyo-sivyo, mwenyé kukubali ushahidi wake akwakik-
isha kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. 34 Konta
aperékiwe na Mwenyezimungu asowera usemi wa Mwenyez-
imungu, kamana iye akumpa Roho bila kipimo. 35 Baba am-
penda Mwanawe na piya vinu kangabizi mmakono mwake.
36 Ankubali Mwanawe onse kanawo mainsha a milele. Fala
saansikiriza Mwanawe onse aapata mainsha, ila nyongo ya
Mwenyezimungu ikuwa julu yake iye.”

4

Insa asowera na mwanamuka wa Samariya

1 Mwenye Insa, pejiwe kuwa Mafarizeu wâsikira kuwa
iye kankoza wanu wengi na ákiwa nawo wanafunzi zaida
ya Yahaya, 2 (ingawa Insa mwanyewe siakoza, ila wakoza
ndi wanafunzi wake), 3 iye akilawa Yudeya, akiludira tena
Galileya. 4 Ikimbidi apite Samariya. 5 Basi, akija ire mpaka
kaya moja ya Samariya yakwitiwa Sikari, karibu na uweru
Yankubu wampere mwanawe Yusufu. 6 Noparepare úkiwepo
nrimbu waasimbire Yankubu. Ndimana, Insa kwa kuwa
kasokera na safari yake, akikala panrimbu nopare. Nowo
wakati-wo íkiwa karibu ya aduhuri.

7 Noparepare, akija mwanamuka mmoja nSamariya
kuteka maji. Insa akimwambira: “Nunu, nimereni maji
ninywe.” 8 (Epo iri wanafunzi wake woka kaya ulu
kuuza cakurya.) 9 Mwanamuka nSamariya ire akinjibu:
“Umwe muwa Yahudi, omi niwa nSamariya. Munilebelaja
maji a kunywa?” (Akisema javyo kamana Mayahudi na
waSamariya awakipatana.) 10 Insa akinjibu, akimwambira
javi: “Kamba ukijiwa uwezo wa Mwenyezimungu, na ari
kukulebela maji a kunywa-yo, uwe ndi ukisaka kunlebela, na
iye nanga kakupa maji a mainsha ako.” 11 Iye akimwambira:
“Mwenye, umwe amuna ndoo, na nrimbu-wu wica pakulu.
Sambi maji akunipa mainsha-yo, musaka kupata ndepi?
12 Ewu nrimbu-wu katipa babu yetu Yankubu. Wákinywanga
iye na wanawe pamoja na mifuwo yake. Sambi, uwe
kunzaidi iye?” 13 Insa akinjibu, akamba: “Eya maji-ya anywa
onse iludira kunkola nyotwa tena. 14 Fala munu akinywa
maji animpa omi, ainludira futi kunkola nyotwa kwa milele.
Kwasa javyo, maji animpa omi, kwake iye antadukira kuwa
nviriro wakububuka mainsha a milele.” 15 Mwanamuka
ire akimwambira: “Mwenye, nimere noyo maji-yo ipate
isinikore nyotwa tena, wala nisije epa tena kuteka maji!”

16 Insa akimwambira: “Uka ukamwite nlumako, muje onse.”
17 Mwanamuka ire akinjibu, akamba: “Omi sina nlume.”

Insa akimwitikizira: “Kusowera sana kwamba: ‘Omi sina
nlume’. 18 Kwa kuwa úkiwa nawo walume watanu. Na nlume
waúri nawo sambi-yo siyo nlumako. Epo kusowera kweli
yako!” 19 Mwanamuka ire akimwambira Insa: “Mwenye, omi
niwona kuwa uwe kuwa nabii! 20 WaSamariya wababu zetu,
pawakabudu ndi nowu mwango-wu. Fala umwe Mayahudi
mukwamba kuwa mahala wanu pawajuzi kwabudu ndi
Yerusalemu.” 21 Insa akimwambira: “Nunu, namini omi
vyanukwambira-vi: ukuja kufika wakati wakuwa ewu
mwango-wu wala Yerusalemu amuja kumwabudu Baba.
22 Umwe waSamariya mumwabudu nlungu samumwijiwa.
Ila ofwe Mayahudi Nlungu watimwábudu timwijiwa,
konta kuvushiwa kulawa ka Mayahudi. 23 Fala wakati
wankufika, na kweli epa ufika futi, ware wamwábudu ka
ukweli wamwabudu Baba kwa roho, wakifulata ukweli.
Kamana Baba nowo ndi wawasakula wamwabúdu iye.
24 Mwenyezimungu ndi roho. Basi wenye kuntukuza
iye wajuzi wantukuze kwa roho, wakifulata ukweli.”
25 Mwanamuka ire akilawa akamba: “Omi nukwijiwa kuwa
Almasihi akuja. Na akija, atambira vinu piya.” 26 Basi Insa
akisema: “Omi-pa ndi noyo-noyoni, omi niri kusowera
nawe-mi.”

27 Kwa noure wakati ure, wanafunzi wa Insa wakiludi,
washanga kunsingana Insa akipakanira na mwanamuka
ire. Falakini anta mmoja andairire: “Usakulani-pa?” wala
“Mbana kwankusowera naye?” 28 Ikisa, mwanamuka ire
akasa nkanfu wake ure nopare, akiludira ukaya, akuka aki-
wereza wanu: 29 “Tukeni mukammone munu anifafanurire
piya vyanitendire. Fala noire si Almasihi?” 30 Basi wanu ware
wakilawa nkaya mure, wakuka mpaka kaakiwa Insa kure.

31 Paalawire mwanamuka ire, wanafunzi ware wakinle-
bela Insa: “Mwanlimu, iryani ciwa conse-ci.” 32 Fala iye
kawambira: “Omi nirya cakurya umwe samwijiwa.” 33 Kwa
javyo, wanafunzi ware wanza kudairiyana watupu: “Fala
aapo ajire nawo cakurya akimpa?” 34 Insa akiwambira:
“Cakurya cangu omi ndi kutenda vyaasaka Mwenyezimungu
anipereke, na kutimiza canitumiwe kutenda. 35 Umwe mu-
soweranga javi: ‘Ibaki tena myezi mine kufika wakati wa
mavuno’, sinovyo? Fala omi nukwambirani: fungulani
maso, munang'anize mmamasamba-mo konta mbeyu piya
zitokota, zisaka kuvuniwa.* 36 Mwenyé kuvuna kapata nsha-
hara wake futi, na akusánya visumo apata mainsha a milele.

* **4:35** Akiwamba wanu wákiwa tayari kwingira mainsha mapya kunfulata iye.

Kwa namuna-yi, nvyari pamoja na nrimi piya watenderana
radi. 37 Konta ewu usowezi-wu wakweli: ‘Mmoja ndi avyála
na mwengine ndi avúna.’ 38 Omi nukuperekani umwe mu-
vune camutowire kukola kazi. Wengine wanza eyi kazi-yi,
umwe mwankufaika ewo cawanzire kutenda.”

39 WaSamariya wengi wakikálanga kaya ulu ire wankubali
Insa julu ya ushahidi wereze mwanamuka ure akamba javi:
“Iye kanifafanurira omi piya vyanitendire!” 40 WaSamariya
pawajire, wakintafadali kuwa wekare nawo. Basi Insa
akikala nawo suku mbiri. 41 Na wengi wawenye tena
wankubali Insa julu ya usemi wake iye mwanyewe. 42 Ewo
mwanamuka ire wakimwambira javi: “Ataminire kwa
sababu vyausowere uwe basi, kamana nofwe wanyewe tin-
sikira. Epa tijiwa kuwa eyu kweli-kwelini ndi Nvushi wa
mulumwengu-mu.”

43 Bandi ya suku mbiri zekare zire, Insa akilawa akiludira
Galileya. 44 (Kusema kweli, Insa mwanyewe kâlavya ushahidi
wakuwa aapo nabii anta mmoja wakwinshimiwa kwawo.)
45 Paafikire Galileya, waGalileya wampokerera sana-sana,
kamana wâwona piya vyaatendire Yerusalemu pasherehe ya
Pashukwa. Kamana ewo novyo woka noko.

Alama yapiri yolota vyaári Insa: amponesa mwana wa nkolakazi maalumu

46 Sambi, Insa akiludira tena Kanaa porovinsiya ya
Galileya, kaya yaâtaduse maji akitenda vinyu. Kaya nyengine,
Kafarnaumu, ákiwapo nkolakazi maalumu wa nfalume,
mwanawe ákiwa nlwere. 47 Nkolakazi ire, paasikire kuwa
Insa kalawa Yudeya kafika Galileya, akipita akinsakula.
Nakummona akintafadali pakulu pawenye akamba: “Tuke
ukamponese mwanangu, iye kawa karibu kufwa!” 48 Insa
akimwambira javi: “Ikiwa amuwonire alama na maajuza,
amushubutu futi kukubali.” 49 Nkolakazi ire akijibu:
“Mwenye, tuke onse sambi-pa, mwanangu saanamba
kufwa.” 50 Insa akimwambira: “Uka, mwanawo-yo apona!”
Mwananlume ire akikubali usowezi wa Insa ure, akiludira
kwawo. 51 Munjira paakiteremukira kwawo, akisimanana
na watumisi wake wakimwinza, wakimwambira wakamba:
“Mwanenu kapona, kawa hai!” 52 Iye kawadairi: “Mwanangu
kapona wakatini?”

Ewo wakinjibu: “Ijana, ‘uma ora’, homa ndi paimpi-
tire.” 53 Wawa ire kejiwa kuwa kweli-kwelini mwanawe
kapona noure wakati wambiriwe na Insa ure akamba javi:
“Mwanawo kapona!” Kwa javyo, iye pamoja na wajamaa
zake piya wakimwamini Insa. 54 Na eyi iwa ndi mara yapiri

Insa yaatendire alama ya matajabisa paalawire Yudeya akija
Galileya.

5

Alama yatatu yolota vyaári Insa: amponesa kitewe

1 Bandi ya evi, rikiwapo jambo ra Mayahudi, Insa akik-
wera akuka Yerusalemu. 2 Sambi, Yerusalemu nokurekure,
karibu ya nryango wakwitiwa "Nryango wa Makondoo",
íkiwapo tanki nkiebraniya wakita "Betizata", noyo íkiwa na
vitololo vitanu. 3 Nkati ya evyo vitololo-vyo, wákiwapo
wanu wengi walwere: wanu sawawona na wakuremala na
vitewe. 4 * 5 Nopo ákiwapo mwananlume mmoja kálwala
myaka talatini na minane. 6 Insa paammonire aritandikire
pansi, na kwa kwijiwa kuwa ákiwapo kure myaka mingi
yawenye, kandairi: "Usaka upone?" 7 Nlwere ire akin-
jibu: "Mwenye, maji-ya paaguburiwa, sina anta munu waku-
nauni kuningiza ntanki-mu. Panikenekeza kwingira ponse,
mwengine arefya omi saninamba." 8 Insa akimwambira:
"Lamuka! Sukula nanga yako-yo, wenende!" 9 Kwa mpunde
noure, mwananlume ire akipona, akitwala nanga yake ire,
akenenda mwanyewe gidi-gidi-gidi.

Suku yaakunire eya maajuza-ya íkiwa sabadu†. 10 Ndimana
walongozi wa Mayahudi wakimwambira mwananlume
aponesiwe ire: "Uwe, rero suku ya sabadu! Siyo
shariya kusukula nanga yako-yo." 11 Fala iye akiwajibu:
"Mwananlume aniponese omi ndi vyaanambire, iye
kanambira: 'Sukula nanga yako-yo, wenende.' " 12 Ewo
wakindairi: "Noyo akwambire: 'Sukula nanga yako
wenende-yo', nani?" 13 Mwananlume aponesiwe ire
aamwijiwe mununi, kamana Insa kalainika, kamana
noparepare wákiwapo wanu wengi wawenye. 14 Airini Insa
akisimanana naye tena noire munu ire kuluwani ra Nyumba
Takatifu, akimwambira: "Wona, uwe kupona! Usikore tena
dambi ipate cisukukune kinu cakofya pakulu!" 15 Ikisa
akilawa mwananlume ire, akanza kuwambira walongozi
wa Mayahudi: "Insa ndi aniponese." 16 Ndimana Mayahudi
wakanza kunlumbata Insa kwa kuwa kâtenda evi vinu-vi
suku ya sabadu. 17 Fala Insa akiwajibu, akamba: "Mpaka
rero Baba wangu daima-zi kankukola kazi, nnomi novyo
nankukola kazi‡."

---

* **5:4** Eyi aya-yi aipo nkati ya mandiko andikiwe sana-sana. † **5:9** Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu awakijuzi kukola kazi. ‡ **5:17** Kwa namuna-yo, Insa aritula kuwa iye ákiwa Mwenyezimungu mwanyewe, ákiwa nawo haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

18 Insa, kwa sababu ya kwamba javire, walongozi wa
Mayahudi warimbisa mpango wakunsakula wamulaye. Ai-
were kwa sababu ya kutupa shariya ya suku ya sabadu noyo
tu basi. Ciwakimire pakulu ndi kwa iye kâmba Mwenyez-
imungu ndi wawaye-wawayeni. Kwa namuna-yi, akiritula
kuwa sawa-sawa na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu mamulaka ake akumpa mwanawe Insa

19 Insa akikola kuwajibu akamba: "Omi nukwambirani
kweli kuwa Mwana aatenda kinu cakuwaza mwanyewe ila
atenda caammonire wawaye akitenda. Kamana Baba caa-
tenda conse, Mwana neye atenda noco. 20 Kweli, Baba am-
penda Mwanawe na piya vinu vyaatenda, amolotera. Vis-
itoshe, vinu vikulu-vikulu vya matajabisa vyakupunda evi
akuja kumolotera ipate piya-mwe mutajabu. 21 Kamba Baba
vyawalámusa wafwi kuwapa mainsha, Mwanawe novyo
akumpa mainsha waansaka onse. 22 Kusema kweli, Baba
aanlamula munu, ila kulamula piya kangabizi Mwanawe,
23 ipate wanu piya wansifu Mwanawe kamba vyawansifu
Baba. Ire akatála kunsifu Mwanawe, novyo kankukatala
kunsifu Baba ampereke iye.

24 Omi nukwambirani kweli: asikíriza usemi wangu onse
na amwámini anipereke omi, kanawo mainsha a milele. Iye
oka kulamuriwa, ila katupa kifo, kengira futi mmainsha a
milele.

25 Omi nukwambirani kweli kuwa ukuja kufika wakati,
na ufika futi, wafwi wakuja kusikira shauti ya Mwana wa
Mwenyezimungu, na wája kusikira-wo wainshi. 26 Kamana,
kamba Baba vyaári nawo mainsha iye mwanyewe, iye novyo
kampa mainsha Mwanawe awe nawo iye mwanyewe. 27 Na
kampa Mwanawe mamulaka a kulamula konta iye ndi Bi-
nadamu wa Binguni.

28 Musitajabu kukuna kinu kamba-ci, kamana ufika wakati
wakuwa piya wari mmakaburi wasikira shauti yake, 29 na
wakuja kulawa. Watendire meema wafufuriwa wawe na
mainsha, na watendire mabaya wafufuriwa wakahuku-
miwe."

Ushahidi kuhusu Insa

30 "Omi sitenda kinu mwanyewe. Nilamula kamba
vyanisikira. Kulamula kwangu ndi ka shariya, konta sitenda
vyanisaka omi, ila vyaasaka ire anipereke omi. 31 Nikilavya
ushahidi kuhusu omi mwanyewe, ushahidi wangu auna
faida. 32 Fala kawapo mwengine alávya ushahidi kuhusu
caniri omi. Nukwijiwa kuwa ushahidi walavya kuhusu
omi-wo ndi kweli. 33 Umwe muwapereka wanu ka Yahaya
kukudairirani, na iye kalavya ushahidi kuhusu ukweli.

34 Kweli, omi sipokerera ushahidi wa wanadamu, ila evi
vinu-vi nukwambirani ipate muvushiwe. 35 Yahaya-yo
ákiwaka kamba mwenge vyauwaka ukimwarika. Umwe
nlangaza wake mutendera radi muda aba tu basi. 36 Fala
ushahidi wangu nkulu koliko wa Yahaya, kamana vinu
Baba vyanamurire kutenda, novyo-novyoni ndi vyanitenda,
vikolota ushahidi kuwa niperekiwa na Baba. 37 Baba
anipereke omi, neye-neyeni alavyanga ushahidi kuhusu
omi. Shauti yake tangu amunamba kunsikira, wala umbo
wake amunammona. 38 Usemi wake auri pamoja nomwe
kamana amunkubali wampereke iye. 39 Mandiko Matakatifu
mutunza sana-sana konta mudaniza kuwa nkati yawo
mupata mainsha a milele. Noyo Mandiko-yo alavya ushahidi
kuhusu omi! 40 Fala narero, amusaka kuja kwangu omi
kupata mainsha. 41 Sipokerera kutukuziwa ka wanadamu.
42 Fala nukwijiwa namuna yenu, kuwa nkati yenu amuna
pendo ra Mwenyezimungu. 43 Omi nija mulumwengu-mu
kwa zina ra Baba wangu, fala amunipokerere. Ila akija
mwengine wakulavya ushahidi wake mwanyewe, iye
mumpokerera. 44 Umwe íri mupokerera kusifiyana watupu,
amuyerera kupata kusifiwa na Nlungu mmoja tu basi,
mukubalija?

45 Musidanizire kuwa nukuka kukwerezani ka Baba.
Kawapo wakuka kukwerezani umwe ka Baba, ndi Musa,
wamuntumaini umwe. 46 Munankubali Musa, nnomi nanga
munikubali, kamana kandika kuhusu omi. 47 Fala ikiwa
vyaandike Musa amukubali, futi usemi wangu mukubalija?”

6

Alama yaane yolota vyaári Insa: akuvwisa cakurya ci-watosha wanu

1 Bandi ya evi, Insa kalawa, kaloka ng'ambu nyengine ya
Tanda ra Galileya, zina rengine ra tanda-ro Tiberiya. 2 Wanu
wengi wakinfulata konta wâwona alama zake za maajuza
zakuwaponesa walwere. 3 Insa akikwera pamwango, akikala
nopo na wanafunzi wake. 4 Pashukwa, suku ya sherehe
ya Mayahudi, íkiwa karibu. 5 Insa kwefya maso, kawona
kundi ra wanu wengi wakija karibu yake, ndimana akindairi
Filipi: “Cakurya cakuwatosha ewa wanu-wa tisaka kuuza
ndepi?” 6 Kandairi javyo kwa kunyerera tu basi, kamana
caakisaka kutenda, akijiwa mwanyewe. 7 Filipi akinjibu:
“Jarajara miyateni za parata aziuza mikate yakuwatosha,
anta kila munu apate kipande kimoja-kimoja.” 8 Mwanafunzi
wake mmoja wakwitiwa Andere, nyenyeye Ansumani Pe-
duru, akamba: 9 “Ona, kawapo-pa nnemba mmoja ári nawo

mikate mitanu ya tirigu na inswi mbiri. Fala viwatosha
wanu wengi kamba-wa?” 10 Insa akiwambira wanafunzi
wake ware javi: “Wambireni wanu-wo wekare.” Nopare
mahala pare íkiwapo minyani mingi, basi piya ware wakikala
bunga-bunga-bunga. Jumula ya wanu ware kuwawalanga
wanawalume tu basi wákiwa alufu ntanu. 11 Basi Insa akit-
wala mikate ire, akinshukuru Mwenyezimungu, ikisa akanza
kuwatongera wanu wekare ware. Inswi zire novyo akiwa-
tongera, wakipata kamba vyawakisaka. 12 Bandi ya kwikuta
piya wanu ware, Insa akiwambira wanafunzi wake ware,
akamba: “Vipande vibakire-vyo, lokoterani pamoja tuke,
anta kipande kimoja cisipoteye.” 13 Basi ewo wakilokotera
vipande vya mikate mitanu vyawâtafune wanu vikibaki vire,
vikijala vikalala kumi na viwiri. 14 Wanu ware, pawawonire
alama yaatendire Insa ire, wakamba: “Kweli-kwelini, nabii
akirindiriwa kuja mulumwengu-mu ndi noyu!” 15 Insa ke-
jiwa kuwa wákiwa tayari kuja kunkola makunje, wantawaze
kuwa nfalume. Ndimana akilawa tena yeka yake, akiludira
kumwango.

Alama yatanu yolota vyaári Insa: akwenenda julu ya maji

16 Paifikire jironi, wanafunzi wa Insa wakiteremukira ku-
tanda. 17 Wakingira mungalawa, wakilokera Kafarnaumu.
Juwa riswa kunja kwinukala pi, na Insa akiwa saanamba
kuja pawákiwa pare. 18 Ntanda mure mutimbuka kwa kuwa
ikivunga mepo nyingi ti-ti-ti. 19 Wanafunzi ware, pawakivuta
magasiya kitambo ca kilometuru ntanu au sita, noparepare
wammona Insa akija akenenda julu ya maji, akifika karibu
ya ngalawa ire! Ewo wakisusuka! 20 Fala Insa akiwambira:
“Ndumi! Musope kinu!” 21 Basi, wakisaka kumpokerera
mungalawa mure. Kwa mpunde noure, wawona wári nlu-
fuko kaya yawakuka ire.

Insa ndi nkate wa mainsha

22 Subuu yake, wanu wabakire ng'ambu nyengine ya tanda
ire, wawona kuwa ibaki ngalawa moja tu basi. Ewo we-
jiwa kuwa mungalawa mure Insa eengire nawo pamoja na
wanafunzi ware engire nawo, walawa yeka yawo. 23 Mahala
pawâtafune wanu mikate bandi ya Insa kushukuru pare,
karibu pake zikija ngalawa nyengine za Tiberiya. 24 Wanu
ware, pawejiwe kuwa Insa na wanafunzi wake awapo pare,
wakingira mmangalawa mwawo, wakuka Kafarnaumu kun-
sakula Insa.

25 Pawansingane ng'ambu nyengine ya ntanda ire,
wakindairi: “Mwanlimu, epa kufika rini?” 26 Insa akiwajibu,
akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa munisakula
siyo kwa kuwa muwona alama mojawapo, ila kwa

kuwa mutafuna mikate mwikuta. 27 Musikore kazi kwa
anzima ya cakurya camwéfya kunundu, ila shugulikirani
cakurya cukupani mainsha a milele, caakupani Binadamu
wa Binguni. Kamana ndi noyo-noyoni apewe na
Mwenyezimungu Baba alama yakwakikisha.” 28 Ikisa wanu
ware wakindairi: “Tikitenda kazi za Mwenyezimungu,
tíjuzi titende kinani?” 29 Insa akiwajibu, akamba: “Kazi
za Mwenyezimungu ndi javi: munkubali waampereke
iye.” 30 Kwa javyo, wandairi: “Alama yautenda tiwone
tukukubali, kinani? Kwankutenda kinani? 31 Babu zetu
wârya nlanga mikate yakwitiwa manã. Kamba vyavyândikiwe
mMandiko*: ‘Iye mikate ya mbinguni kawapa warye.’
” 32 Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli kuwa
akupereni mikate ya mbinguni siyo Musa. Ila Baba wangu
ndi akupani mikate yakweli ya mbinguni. 33 Kamana
cakurya ca Mwenyezimungu ndi ire esuke binguni, awápa
mainsha wanu wa mulumwengu.” 34 Wamwambira:
“Mwenye, noyo mikate-yo, tipe daima!” 35 Insa akiwambira:
“Omi ndi cakurya ca mainsha. Ája kwangu omi, ainkola
njala tena. Munu anikúbali, ainkola nyotwa tena. 36 Fala omi
nukwambirani kuwa muniwona, novyo-sivyo amukubali.
37 Piya wanigabizire Baba wakuja kunifulata, na ája kwangu
onse, simwefya panja. 38 Kamana nisuka kulawa binguni
sijire kutenda vyanisaka omi mwanyewe ila vyaasaka
anipereke omi. 39 Vyaasaka ire anipereke omi ndi javi:
kuwa piya waanipere iye, wasipoteye anta mmoja, suku ya
mwinsho niwafufure. 40 Kamana vyaasaka Baba wangu ndi
kuwa ammóna Mwana, akinkubali iye, akuwa na mainsha
a milele. Suku ya mwinsho nomi ninfufula awe hai kwa
milele.”

41 Ndimana Mayahudi wamojawapo† wakanza kunduguda
konta kâsema javi: “Omi ndi nkate wisuke binguni.” 42 Ewo
wakamba: “Eyu sinoyu Insa, mwana wa Yusufu, wawaye
na mamaye nikamba timwijiwa? Sambi akwamba, ‘Nisuka
kulawa binguni’, namunani?” 43 Insa akiwajibu: “Asani
kuduguda watupu! 44 Aapo munu ája kwangu omi bila
kuvutiwa na Baba anipereke omi. Noyo munu-yo ninfu-
fula suku ya mwinsho. 45 Nabii mmoja‡ kândika javi: ‘Piya
wakuja kufundiwa na Mwenyezimungu.’ Ndi kweli kuwa
piya wenye kunsikiriza Baba na warifunda kwake, wakuja
kwangu omi. 46 Kusema kweli, aapo munu ammonire
Baba sairi ire alawire ka Mwenyezimungu, ndi ammonire
Baba. 47 Omi nukwambirani kweli kuwa mwenyé kwamini

* **6:31** Ona Zaburi 78:24, 105:40. † **6:41** “Mayahudi wamojawapo” mana ake epa ndi ware wabishána na Insa. ‡ **6:45** Ona Izaya 54:13.

kanawo mainsha a milele. 48 Omi ndi nkate wa mainsha.
49 Wababu zenu wârya manã nlanga, wafwa nfululu. 50 Eyi
ndi mikate isuke mbinguni ipate munu asaka kuwa onse
akirya, asifwe. 51 Nomi-nomini ndi mikate ya mainsha isuke
mbinguni. Munu mmojawapo akirya noyi mikate-yi, ainshi
milele. Mikate yanukupani wanu wa mulumwengu kuwa
mupate mainsha ndi mwiri wangu-wu."

52 Ndimana Mayahudi wakanza kukaidiyana watupu,
wakamba: "Eyu munu-yu vyaatipa mwiri wake tikirya, na-
munani?" 53 Kwa javyo, Insa akiwambira: "Omi nukwambi-
rani kweli: ikiwa amurire mwiri wa Binadamu wa Binguni
wala amunywere damu yake§, amuwa na mainsha nkati
yenu. 54 Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu
yangu kanawo mainsha a milele, omi ninfufula suku ya
mwinsho. 55 Kamana mwiri wangu ndi mikate yakweli,
damu yangu ndi kinywaji cakweli. 56 Mwenyé kurya mwiri
wangu na kunywa damu yangu, iye alungana nami, nnomi
nilungana naye. 57 Kamba Baba vyaári hai anipereke omi,
nomi niwa hai kwa ajili ya Baba, ndi novyo anírya omi, akuwa
na uhai julu yangu omi. 58 Sambi, eyi ndi mikate isuke
mbinguni. Siyo kamba mikate yawarire wababu zenu ikisa
wakifwa. Ila ire árya eyi mikate-yi onse akuwa na mainsha a
milele."

59 Vinu-vi ndi vyaasowere paakiwafunda wanu nsinagoga*
ya Kafarnaumu.

Wanafunzi wajibu usemi wa Insa

60 Wanafunzi wake wengi, pawasikire usemi ure,
wakamba: "Kusikira ewu usemi-wu urigariga. Epa, asikíre
vyaambire-vi, nani?" 61 Insa kejiwa mwanyewe kuwa
wanafunzi wake wankuduguda kuhusu vyaasowere vire,
ndimana akiwambira javi: "Usemi wangu-wu ukutipusani?
62 Ndimana, futi ikiwa mummona Binadamu akikwera
kuludira kaákiwa mida? 63 Ampa munu mainsha ndi Roho,
mwiri aufãi kinu. Usemi wanukwambireni umwe ndi roho
na ndi mainsha. 64 Fala kati yenu wawapo wamojawapo
sawakubali." (Insa kasowera javyo kamana kawejiwa tangu
mida sawakubali, na kamwijiwa nani ája kunzungunuka
kumpereka ka maaduwi.) 65 Iye akizidi kuwambira akamba:
"Ndimana, nukwambirani kuwa aapo munu ája kwangu omi
iye saamuriwe na Baba." 66 Kwa sababu ya kusowera javyo,
wanafunzi wake wengi wakiludira nyuma, awanfulate iye
tena. 67 Ndimana Insa akiwadairi mawalii kumi na wawiri
ware: "Nomwe novyo, musaka muke vyenu?" 68 Ansumani

§ **6:53** Mana ake: ikiwa amumpokerere Insa na kazi yake. * **6:59** "Sinagoga" mana ake ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

Peduru akinjibu: “Mwenye, tikuka ka nani? Uwe ndi úri
nawo masemo wakuwapa wanu mainsha a milele. 69 Ofwe
sambi tukwamini, tikwijiwa kuwa uwe ndi Ntakatifu wa
Mwenyezimungu.” 70 Insa akiwajibu: “Umwe kumi na
wawiri-mwe, nikamba omi ndi nukutondoreni? Fala kati
yenu alawirira mmoja akuwa shetwani!” 71 Iye akimwamba
Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. Kamana Yuda,
ingawa ákiwa munkonjo wa ware kumi na wawiri ware, fala
kanzungunuka.

7

Insa paSherehe ya Vitala

1 Bandi ya vire, Insa akenenda Galileya. Aasakire tena kwe-
nenda makaya a Yudeya konta wakulungwa wa Mayahudi
wakinsakula wamulaye. 2 Ífika karibu suku ya jambo ra
Mayahudi rakwitiwa Sherehe ya Vitala. 3 Ndimana wanduze
Insa ware wamwambira: “Lawa-pa, uka Yudeya, ipate wana-
funzi wako newo novyo wakawone maajuza a utendanga-yo.
4 Kamana munu akisaka kwijiwikana, aajuzi kufisa vitendo
vyake vyaatenda. Ukitenda vinu-vi, rolote baina.” 5 Wasema
javi konta wanduze Insa awakinkubali. 6 Insa akiwambira:
“Wakati wangu aunafika, ila wakati wenu umwe-po daima
uwa tayari. 7 Wanu wa mulumwengu-mu umwe awak-
winani, ila omi wanina, kwa sababu nilavya ushahidi kuwa
vitendo vyawo vya ubaya. 8 Umwe kwerani muke kusherehe.
Omi suka kusherehe-ko konta wakati wangu aunafika nful-
ulu.” 9 Nakuwambira javire, iye akibaki Galileya nokure.

10 Bandi ya wanduze ware kukwera kuka kusherehe kure,
neye novyo akikwera akuka. Ila okire baina, kóka kwa
kurifisafisa. 11 Ndimana Mayahudi wakinsakula pasherehe
pare, wakamba: “Ari, iye noyo kawa ndepi?” 12 Noparepare
wanu wengi wateta kuhusu Insa. Wengine wakamba:
“Iye munu mwema” fala wengine wakamba: “Siyo munu
mwema, kankuwatesa wanu.” 13 Fala awerepo munu waku-
sowera baina kuhusu iye konta wakiwopa wakulungwa wa
Mayahudi.

Kufunda ka Insa kulawa ka Mwenyezimungu

14 Kati-kati ya suku za sherehe ire, Insa akikwera kuN-
yumba Takatifu, akanza kuwafunda wanu. 15 Kwa javyo,
Mayahudi wakitajabu wakamba: “Eyu mwananlume-yu
kwijiwa evi vinu-vi piya saafundiwe namunani?” 16 Insa
akiwajibu, akamba: “Kufunda kanifunda siko kwangu omi,
ila ndi kufunda ka ire anipereke omi. 17 Munu mmojawapo
akisaka atende vyaasaka Mwenyezimungu, basi akwijiwa

kuwa eku kufunda-ku ka Mwenyezimungu au nankusowera
kwa mamulaka angu mwanyewe. 18 Asowéra kwa mamulaka
ake mwanyewe asakula kurisifu mwanyewe. Fala ire asakúla
kuwa wanu wansifu ampereke iye onse, akupo kukosa kweli
kwake, iye ndi mwenyé ukweli.
19 Musa kakupani Taureti yakufulata, sinovyo? Fala piya-
mwe aapo aténda vyaisaka Taureti. Musakula kunulaya
sababuni?" 20 Junudi ya wanu ire ikijibu: "Uwe kuwa na shet-
wani! Asakula kukuulaya nani?" 21 Insa akiwajibu, akamba:
"Omi nitenda maajuza mamoja na piya-mwe mushanga
vyanitendire. 22 Novyo-sivyo, Musa kakupani tabiya ya
itani. (Kusema kweli, eyi tabiya-yi sianzire, wanza wababu
zenu.) Umwe mwana nlume muntaya itani anta iwe suku
ya sabadu.* 23 Onani, dalili ndi suku ya sabadu mwanan-
lume yaataiwa itani isifujike shuruti ya Musa. Ndimana,
munikimwira kwa kumponesa munu mwiri nfululu suku
ya sabadu sababuni? 24 Musilamure kwa kunang'anizana
kumaso, ila lamulani kwa shariya."

Wanu wakaidiyana kuwa Insa Almasihi

25 Kwa javyo, wanu wamojawapo wa Yerusalemu
wakamba: "Mwananlume wawári kunsakula kumulaya-yu,
sinoyu-yu? 26 Mmoneni, iye kankusowera baina wala
awamwambira kinu! Itakuwa wakulungwa wamwijiwa
ka ukweli kuwa iye Almasihi? 27 Fala ofwe eyu tikwijiwa
kwawo. Paasaka kuja Almasihi, aapo ája kumwijiwa
kwawo!" 28 Kwa javyo Insa, paakiwafunda wanu nNyumba
Takatifu, kasowera na shauti ulu, akamba: "Umwe
munijiwa? Anta kwetu mukwijiwa? Fala omi sijire epa
kwa kusaka omi mwanyewe. Ila anipereke omi ndi mwenyé
ukweli, iye umwe amumwijiwa. 29 Fala omi nimwijiwa
konta nilawa upande wake, iye ndi anipereke." 30 Basi ewo
wayerera kunfunga, fala aapo ankorire nkono, konta wakati
wake úkiwa saunafika. 31 Novyo-sivyo, wanu wengi ware
wankubali, wakamba: "Akija Almasihi, atakutenda alama
ulu-ulu zakupunda zaatenda eyu mwananlume-yu?"

Insa akwamba kuwa akuka vyake

32 Mafarizeu wawasikira wanu wakiteta nowu mwaha-wu
kuhusu Insa. Ndimana, ewo pamoja na wakulungwa wa
dini wawapereka minduna wakanfunge. 33 Noparepare
Insa akamba: "Nanawo suku aba futi namwe, ikisa nukuka
ka ire anipereke. 34 Mukuja kunisakula fala amuja ku-
nipata. Mahala kanisaka kuwa omi, umwe amukidiri

* **7:22** Shariya isema kuwa kisimana ajuzi engiziwe itani suku ya nane bandi yakupongoriwa.

kuja.” 35 Wakulungwa wa Mayahudi wakanza kudairiyana
watupu: “Noyu mwananlume-yu, ndepi kaasaka kuka ofwe
tikisokerera kummona? Apunda makaya etu akuka inti
za Sawari-Mayahudi, akawafunde wanu Sawari-Mayahudi?
36 Paasowera, ‘Mukuja kunisakula fala amuja kunipata’,
mana ake kinani? Na ‘Mahala kaniri omi, umwe amukidiri
kuja’, manani?”

Insa awapa wanu maji a mainsha

37 Suku ya mwinsho ya sherehe, suku iwere ulu, Insa
kémira, akisowera na shauti ulu-ulu, akamba: “Ikiwa kawapo
wakunkóla nyotwa, aje kwangu omi, anywe. 38 Mwenyé ku-
nikubali omi, kamba vyaasema Mandiko Matakatifu, ‘Nroho
yake ibubuka miviriro ya maji a mainsha.’ ” 39 Iye akamba
javi kuhusu Roho wa Mwenyezimungu, kwa ware wenye
kunkubali iye waja kumpokerera. Kamana nowo wakati-wo,
Roho Takatifu ákiwa saanamba kuwesukira, konta Insa ákiwa
saanamba kutukuziwa.

Wanu wawanyika kwa sababu ya usemi wa Insa

40 Wanu wengine pajunudi ya wanu pare, pawasikire ewu
usemi-wu, wakamba: “Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu
ndi nabii watikinrindira!” 41 Wengine wakamba: “Eyu ndi
Almasihi.” Fala wengine wadairi: “Almasihi atakulawirira
Galileya? 42 Mandiko Matakatifu† akwamba kuwa Almasihi
ujukulu wa Daudi, sinovyo? Akwamba kuwa akuja kupon-
goriwa inti Betlehemu kwawo Daudi, sikweli?” 43 Kwa
javyo, kukilawirira kwawanyikana wanu ware kwa sababu
ya Insa. 44 Noparepare wengine wakisakula wanfunge, fala
aawerepo wakolosa nkono wake kunkola.

45 Ikisa minduna waludira ka wakulungwa wa dini pamoja
na Mafarizeu. Wakulungwa wawadairi minduna ware:
“Umwe amujire nawo mwananlume ire sababuni?” 46 Ware
minduna ware wakamba: “Vyaasowere iye tangu anamba
kusowera munu javire!” 47 Basi, Mafarizeu ware wakiwa-
jibu: “Mwaja? Nomwe novyo mutesiwa? 48 Anta mmoja nkati
ya wakulungwa ankubalire? Nfarizeu mmoja ankubalire?
49 Ewu umati-wu awijiwa shariya za Musa! Ewo walaniwa!”
50 Nfarizeu mmoja nopare wakwitiwa Nikodemu, âsimanane
na Insa kwa suku zipitire, iye akiwambira javi: 51 “Shariya
yetu isema kuwa atijuzi kunlamula munu satinamba kun-
sikira ushahidi wake, tikijiwa caakosire.” 52 Ewo wakijibu:
“Epa sambi, nowe novyo kuwa nGalileya? Unafyoma nanga
kuwonerera kuwa nabii mmojawapo wakulawa Galileya

† **7:42** Ona Mika 5:2.

aukijuzi kunrindira.” 53 ‡[Basi wakitawanyikana, kila mmoja
akuka kwake.

8

1 Fala Insa akuka kuMwango wa Mizaituni.

Mwanamuka mmoja afungiwa kwa sababu ya uzinzi

2 Alufajiri, Insa akiludira nNyumba Takatifu. Wanu
piya wákija naye, iye akikala nawo, akikola kuwafunda.
3 Wanlimu wa shariya pamoja na Mafarizeu waja nawo
mwanamuka ásinganiwe akizinga. Nakufika, wakimwimisa
mbere ya wanu, 4 wakindairi Insa: “Mwanlimu, eyu mwana-
muka-yu kakoriwa akizinga. 5 Kwa shariya yetu ofwe, Musa
kâtamuru wanu kamba ewa tiwapanje na mawe. Sambi
uwe, ukwamba mwaja?” 6 Wakindairi javi wamyerere
ipate wammonerere ukosa mmojawapo. Insa akinama,
akanza kuremba pansi na cala. 7 Ikisa, kwa kuwa wakizidi
kundairi-dairi, iye akilamuka, akiwambira: “Pamuri-pa,
munu saanakola dambi tangu, noyo anze kulokota riwe
ampanje.” 8 Mara tena akinama, akizidi kuremba pansi
pare. 9 Fala ware pawasikire javire, wakilawa mmoja-
mmoja, ino-ino-ino-ino bila ncocoro. Wanzire kulawa ndi
wazee. Insa wakimwasa nopare, na mwanamuka ire emire
novire mbere yake. 10 Iye akilamuka, akindairi: “Nunu, ewo
wandepi? Aabakire-pa anta mmoja wakusaka kukulaumu?”
11 Akinjibu: “Mwenye, aapo-pa munu anta mmoja.” Na
Insa akimwambira: “Nomi novyo sukulamula hukumu. Uka
vyako, usikore dambi tena.”]

Mamulaka apewe Insa na Mwenyezimungu

12 Sambi, Insa akikola kusowera mara nyengine tena na
wanu, akiwambira: “Omi ndi nuru ya mulumwengu-mu.
Mwenyé kunifulata omi aashubutu kwenenda nkisi, ila ap-
ata nuru yakumpa mainsha.” 13 Kwa javyo, Mafarizeu
wakimwambira: “Epa sambi, uwe kwankulavya ushahidi
wako uwe mwanyewe, fala ushahidi wako-wo siwo bora
wakutumainiwa!” 14 Insa akiwajibu, akamba: “Ingawa
nilavya ushahidi wangu omi mwanyewe, fala ushahidi
wangu wakweli. Kamana mahala kanilawire na mahala
kanuka nukwijiwa. 15 Umwe mulamula namuna ya kib-
inadamu. Omi sinlamula munu. 16 Anta panilamula,
kulamula kwangu ka shariya kamana omi silamula yeka
yangu, nilamula pamoja na Baba anipereke omi. 17 Anta
nkati ya shariya yenu* yandikiwa kuwa, ikiwa mashahidi
wawiri wasema kinu kimoja noco, cawamba-co cakweli.

‡ **7:53** Mandiko a mida azipo ezi aya-zi 7:53 mpaka 8:11. * **8:17** “Shariya yenu” ndi Taureti.

18 Omi nilavya ushahidi wangu omi mwanyewe. Baba
anipereke-yo alavya novyo ushahidi wangu omi.” 19 Kwa
javyo, wakindairi: “Wawayo uwe kawa ndepi?”
Insa akijibu: “Umwe amunijiwa omi caniri na amumwi-
jiwa Baba wangu. Munanijiwa, nanga mumwijiwa novyo
Baba wangu.” 20 Insa kasowera evi piya-vi ári nNyumba
Takatifu akifunda. Iye ákiwa pansana paikikalanga kashoti
ya swadaka ya Mwenyezimungu. Fala aapo anfungire, konta
úkiwa saunafika wakati wake.

Insa ndi Mwenye alawire mbinguni

21 Kwa mara nyengine tena, Insa akiwambira: “Omi
nukuka vyangu, umwe mukuja kunisakula, fala mukufwa
na dambi zenu†. Umwe amufika kanuka omi.” 22 Ndimana
Mayahudi wakambirana: “Iye akwamba kuwa ofwe atifika
kooka iye-po. Iye vyamba-vi asaka kurulaya?” 23 Insa aki-
wambira, akamba: “Umwe mulawa pansi-pa fala omi nilawa
julu mbinguni. Umwe muwa wanu wa mulumwengu nomu,
omi siri wa mulumwengu-mu. 24 Omi nukukwambirani
kuwa mukufwa na dambi zenu, konta ikiwa amukubali kuwa
omi ndi noyo-noyoni‡, mukuja kufwa na dambi zenu.” 25 Kwa
javyo, ewo wakindairi: “Uwe kuwa nani?”
Insa akiwajibu: “Omi ndi noyo wanukwambireni tangu
mwanzo. 26 Viwapo vinu vingi vyawenye vyaníri nawo
vyakukuhusuni umwe kukwambirani, na kukulamulani.
Fala anipéreke omi ndi mwenyé ukweli. Vyaninsikire iye ndi
vyanukwambirani mulumwengu-mu.” 27 Ewo awereriwe
kuwa Insa akisowera kuhusu Baba. 28 Kwa javyo, Insa
akiwambira: “Umwe pamusaka kumwimisa pansalaba Bi-
nadamu wa Binguni, basi ndi pamusaka kwijiwa omi caniri.
Mukwijiwa kuwa omi Binadamu, na sitenda kinu kwa ma-
mulaka yangu, ila nisowera vyaanifundire Baba tu basi.
29 Anipéreke-yo kawa pamoja nomi. Iye aanasire yeka, ka-
mana omi daima nitendanga vyakumwajibu iye.” 30 Wanu
wengi pawansikire Insa akisowera javyo, wakinkubali.

Mwana wa Iburahima na mwana wa Ibilisi

31 Kwa javyo, Insa akiwambira Mayahudi wankubalire
ware: “Umwe, ikiwa mutenda vyanukwambireni, kweli-
kwelini mukuwa wanafunzi wangu. 32 Umwe mukuja
kwijiwa ukweli, na ukweli-wo nowo umwe ukunusuruni.”
33 Ewo wakinjibu: “Ofwe tiwa ujukulu wa Iburahima, tangu
atinamba kuwa watwana wa munu. Kutisowerera kuwa
tisakula kunusuriwa sababuni?” 34 Insa akiwajibu: “Nuk-
wambirani kweli kuwa piya wenye kukola dambi wakuwa

† **8:21** Mana ake: amuswamiiwe kwa kutowa kutubiya. ‡ **8:24** Epa Insa katumira zina ra Mwenyezimungu, “Omi niwa.” Ona Kulawa 3:14.

watwana wa dambi noyo. 35 Ntwana aana pake kwa
milele, fala mwana wa pakaya kanawo pake kwa milele.
36 Ndimana ikiwa Mwana akukunusuruni, kweli-kwelini
munusurika. 37 Omi nukwijiwa kuwa muwa ujukulu wa
Iburahima. Novyo-sivyo, musaka munulaye, konta usemi
wangu amutula mmyoyo mwenu.

38 Omi nisowera vyanimmonire Baba wangu, umwe
mutenda vyamunsikire wawa yenu." 39 Ewo wakinjibu,
wakamba: "Ofwe wawa yetu Iburahima."

Insa akiwambira: "Umwe, munawa wana wa Iburahima,
nanga mufulata vyaákitendanga Iburahima. 40 Fala
umwe musaka munulaye, omi níri kukwambirani ukweli
waninsikire Mwenyezimungu. Iburahima aatendire javyo.
41 Umwe mwankutenda vitendo vya wawa yenu."

Ewo wakimwambira: "Ofwe atiri wana wa zinaa, tanawo
wawa mmoja tu basi, Mwenyezimungu!" 42 Insa aki-
wambira: "Inawa Mwenyezimungu Baba wenu, umwe
nanga munipenda omi, konta omi nilawa ka Mwenyez-
imungu, niwa epa. Sirijisire omi mwanyewe, ila iye ndi
anipereke. 43 Umwe amwereriwa vyanukwambirani-vi,
sababuni? Ndi kwa kuwa avikwajibuni kufulata usemi
wangu. 44 Umwe wawa yenu ndi Ibilisi, na umwe vikwaji-
buni kutenda vimwajibu wawa yenu. Iye tangu mwanzo ki-
somi, enendera njira ya ukweli, konta ukweli wawenye aana.
Ibilisi paalongopa, atenda vitendo vya tabiya yake, kamana
iye nlongo, ndi wawa wa walongo. 45 Fala omi, kwa kuwa
nukwambirani kweli, umwe amunikubali. 46 Pamuri-po,
nani akidiri kwakikisha kuwa nanawo dambi? Ikiwa
nankukwambirani ukweli, umwe amunikubali sababuni?
47 Ári ka Mwenyezimungu onse, asikiriza caasema Mwenyez-
imungu. Sababu umwe amusikiriza ndi kwa kuwa ámuri ka
Mwenyezimungu."

Insa ndi mwenyé kuwepo tangu mwanzo

48 Mayahudi wakinjibu, wakamba: "Atina haki yakuk-
wambira kuwa uwe kuwa nSamariya, na kwanawo shet-
wani?" 49 Insa akijibu: "Omi sina shetwani ila ninsifu Baba
wangu, umwe amunisifu. 50 Wala omi sisakula kuritukuza
omi mwanyewe. Kawapo mwengine asakula kutukuziwa
kwangu omi, iye ndi mwenyé kulámula. 51 Omi nukwambi-
rani kweli: munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza
kifo." 52 Mayahudi wakimwambira javi: "Sambi tikwijiwa
kuwa uwe kwanawo shetwani! Iburahima kafwa na minabii
wafwa, fala uwe ukwamba, 'Munu akifulata usemi wangu,
kwa milele aayeza kifo.' 53 Uwe auri bora wakunzaidi baba
wetu Iburahima afwire? Minabii novyo wafwa. Sambi

uwe uritula kuwa nani?” 54 Insa akijibu: “Ikiwa omi nir-
itukuza mwanyewe, utukufu wangu aufãi kinu. Anitúkuza
omi ndi Baba, noyo wamwámba kuwa ndi Mwenyezimungu
wenu-yo. 55 Fala umwe iye amumwijiwa, ila omi nimwijiwa.
Omi nikamba simwijiwa, nukuwa nlongo kamba umwe.
Falakini omi kweli-kwelini nimwijiwa, na usemi wake nifu-
lata. 56 Baba wenu Iburahima kafurahi konta kejiwa kuwa
nukuja. Iye kawona na kawa radi.” 57 Kwa kusema javyo,
Mayahudi ware wakimwambira javi: “Uwe aunatimu myaka
amusini. Iburahima-yo kûmmona?” 58 Insa akiwajibu: “Omi
nukwambirani kweli: kábula yakupongoriwa Iburahima,
omi niwapo.” 59 Basi wakilokota mawe kusaka kumpanja,
fala Insa akirifisa, akilawa nNyumba Takatifu mure.

9

Alama yasita yolote vyaári Insa: amponesa munu sawona

1 Insa paakipita, kammona munu sawona tangu kupon-
goriwa kwake. 2 Wanafunzi wake wakindairi: “Mwan-
limu, mwananlume-yu kapongoriwa sawona kwa sababu
ya dambi zake au za wawaze?” 3 Insa akiwajibu: “Eyu
kutowa kuwona kuno siyo kwa sababu ya dambi zake
wala za wawaze, ila ipate julu yake viwoneke vyaatenda
Mwenyezimungu. 4 Ofwe tijuzi tikore kazi za ire ani-
tumire nsana nowu. Ukuja usiku saukidirika kukoriwa
kazi. 5 Paniri-po mulumwengu-pa, omi ndi nuru ya mu-
lumwengu-mu.” 6 Nakwisa kusema javire, akisunira pansi,
akivulula nsanga ure na mata, akimpaka* mwananlume ire
mmaso, 7 akimwambira javi: “Uka, ukataye kumaso tanki ulu
ya Siloamu.” (Zina ra Siloamu mana ake “kaperekiwa”.) Basi,
mwananlume ire akuka, akitaya kumaso, akiludira ukaya
wakuwona wawenye ngwee.

8 Kwa javyo, majirani wake wákimmonanga vyaákiwa,
pamoja na wanu wákimmonanga akipita akilebela zimola,
wakamba: “Eyu sinoyu-yu mwananlume ákikalanga akilebela
zimola-yu?” 9 Wanu wengine wakamba: “Aye, ndi noyu.”
Fala wengine wakamba: “Siye! Eyu kalandana naye tu
basi.” Iye akizidi kwamba: “Ndi nomi.” 10 Kwa javyo,
ewo wakindairi: “Sambi, maso ako-yo afunguka mwaja?
Uwonaja?” 11 Iye akijibu: “Mwananlume wakwitiwa
Insa ndi avulure nsanga na mata akinipaka mmaso-mu,
akinambira javi: ‘Uka ukataye kumaso Siloamu.’ Nomi
nukuka, nikowa, nikanza kuwona!” 12 Ewo wakindairi:
“Noyo mwananlume-yo kawa ndepi?”
Iye akijibu: “Sijiwa.”

* **9:6** Kigeregu: “akintawaza”.

13 Ikisa ewo wakintwala mwananlume saâkiwona ire,
wakuka naye ka Mafarizeu. 14 Kusema kweli, suku Insa
yaâvulure nsanga na mata, akimponesa mwananlume saaki-
wona ire, íkiwa suku ya sabadu. 15 Kwa javyo, Mafarizeu ware
newo novyo wakindairi tena namuna vyaaponesiwe awone.
Iye akiwambira: "Iye kavulula nsanga na mata, akinipaka
mmaso-mu, ikisa nikitaya kumaso, nikanza kuwona ng-
wee." 16 Mafarizeu wamojawapo wakamba: "Eyu munu-yu
aaperekiwe na Mwenyezimungu, kamana aafulata shariya
ya sabadu." Fala wengine wadairi: "Munu mmadambi
atendaja maajuza kamba-ya?" Noparepare wakawanyana.
17 Ndimana Mafarizeu ware wakindairi saakiwona ire mara
nyengine tena: "Kwa kuwa kakufungula maso ako, kuhusu
iye waambani?"

Iye akijibu: "Iye nabii."

18 Wakulungwa wa Mayahudi ware awakinkubali kuwa
aakiwona tangu kupongoriwa kwake, akiludira kuwona,
mpaka wakiwetisa wawaze mwananlume aponesiwe ire.
19 Nakufika wawaze, ewo wakiwadairi: "Eyu mwanenu
wamwamba kapongoriwa sawona-yu? Epa sambi kanza
kuwona mwaja?" 20 Wawaze ware wakijibu, wakamba: "Tik-
wijiwa kuwa eyu mwanetu, na kâpongoriwa sawona. 21 Fala
vyenende akanza kuwona atijiwa, wala atimwijiwa munu
mmojawapo amponese. Iye munu nzima wawenye, ndairini
mwanyewe, akisaka akujibuni!" 22 (Wawaze ware wasowera
javire kwa sababu yakuwopa wakulungwa wa Mayahudi,
kamana wakulungwa ware wâsikizana kuwa wantuwise
ndaraja ya nsinagoga munu mmojawapo asáka kuwambira
wenziwe kuwa Insa Almasihi.) 23 Ndimana wawaze ware
wajibu javi: "Iye munu nzima, ndairini mwanyewe!"

24 Kwa javyo, mara yapiri ewo wakimwita mwananlume
saakiwona ire, wakimwambira: "Kwa kutukuziwa
Mwenyezimungu, sema kweli yako! Ofwe tikwijiwa
kuwa eyo munu-yo mmadambi." 25 Akijibu: "Kamba iye
mmadambi omi sijiwa. Canijiwe omi kinu kimoja: ingawa
síkiwona, fala sambi nankuwona!" 26 Ewo wakindairi:
"Iye kakutenda kinani? Kakuponesa mwaja?" 27 Iye
akiwajibu: "Omi nûkwambirani futi, fala umwe amusikire.
Musaka kusikira tena sababuni? Nomwe novyo musaka
muwe wanafunzi wake?" 28 Ewo wakintukana cwaa,
wakamba: "Epa, uwe kuwa mwanafunzi wake, fala ofwe
tiwa wanafunzi wa Musa! 29 Ofwe catijiwe ndi kuwa
Mwenyezimungu kasowera julu ya Musa, fala kuhusu eyu,
atimwijiwa anta upande waalawirire!" 30 Mwananlume
ire akiwajibu, akamba: "Mama! Mbana vishangisa! Umwe
amwijiwa kalawirira, fala iye omi kaniponesa. 31 Tikwijiwa

kuwa Mwenyezimungu aawasikiriza wamádambi, fala
awasikiriza wenye kumwishimu, watimiza vyaasaka
iye. 32 Tangu mwanzo wa ulumwengu, hapana manziro
kasikirikana kuwa munu mmojawapo kamponesa munu
waâkupongoriwa sawona. 33 Inawa eyu munu-yu aajire
kulawa ka Mwenyezimungu, aangari kutenda kinu
kamba-ci.” 34 Ewo wakinjibu: “Uwe kuwa mmadambi
nfululu! Sambi, uyerera kutifunda ofwe mwaja?”
Noparepare wakintuwisa wakinlavira panja ya sinagoga
ire.

35 Insa paasikire kuwa wantuwisira panja, akinsingana
mwananlume ire, akindairi: “Uwe, unkubali Binadamu wa
Binguni?” 36 Mwananlume ire akijibu, akamba: “Noyo nani,
Mwenye? Nambire, ipate ninkubali!” 37 Insa akimwambira:
“Uwe kummona, ndi noyu-noyuni wauri kusowera naye
sambi-pa-yu!” 38 †[Iye akamba: “Mwenye, nukwamini!”
Naye akimwabudu. 39 Insa akimwambira:] “Omi nija
mulumwengu-mu niwalamure wanu. Nija ipate vipofu
wawone, na wawona wawe vipofu.” 40 Mafarizeu wengine
waákiwa nawo karibu iye wansikire akisowera javire,
wakindairi: “Epa, ikuwa ofwe novyo tiwa vipofu, nikamba?”
41 Insa akiwajibu: “Inawa umwe muwa vipofu, amungari
kuwa na wamádambi! Fala kwa kuwa mukwamba ‘Tiwona’,
salani na madambi yenu.”

10

Insa ndi Nryango na Nsunga mwema

1 Insa kazidi kusowera, akamba: “Omi nukwambirani
kweli. Akwéra sereka ya makondoo onse, kwasa kupita pan-
ryango, noyo-noyoni mwivi na nnyang'anyi. 2 Fala apíta pan-
ryango onse, ndi nsunga wa makondoo. 3 Kwake iye nakola
wa panryango wa sereka ndi afungúla nryango. Makondoo
wamanyira shauti yake. Aweta makondoo mazina awo,
newo awasungira panja. 4 Bandi yakuwalavira piya panja,
iye alongorera. Makondoo wanfulata konta wamanyira
shauti yake. 5 Munu sawamwijiwa awanfulata ila wantira,
konta awamanyira shauti za wanu sawawejiwa.” 6 Insa wanu
ware kawasowerera eci kinyume-ci, fala ewo awerериwe
mana ake vyawambiriwe vire.

7 Kwa javyo, Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli.
Omi ndi nryango ka makondoo. 8 Piya walongorere kábula
ya omi wevi na wanyang'anyi, na makondoo awawasikirize.
9 Omi ndi nryango. Anipíta akingira julu yangu omi onse,

† **9:38** Atina uhakika aya 38 na 39 kuwa ziwapo mmandiko matanzi.

avushiwa. Kanawo mahala pakutumaini.* 10 Mwivi aaja
sairi kuja kwiwa, kuulaya na kudangula. Omi nija ipate
wawe na mainsha, wawe nawo pakulu pawenye."
11 Insa akizidi kusowera, akamba: "Omi niwa Nsunga
mwema. Nsunga mwema apereka mainsha ake afwe
kwa ajili ya makondoo wake. 12 Nsunga wakupokeresiwa,
nsunga-yo makondoo siwakewakeni. Iye siyo nsunga wa
kweli. Ndimana, akimmona mmwinzi akija, atuwa, awasa
makondoo. Basi mmwinzi anduru kondoo mmoja, wengine
watawanyikana. 13 Kwa kuwa nsunga wakupokeresiwa
aawashugulikira makondoo. 14 Omi niwa Nsunga mwema.
Niwejiwa makondoo wangu, newo omi wanijiwa, 15 kamba
Baba vyanijiwa, nomi nimwijiwa Baba. Omi nipereka main-
sha angu nifwe kwa ajili ya makondoo wangu. 16 Nanawo
makondoo wengine sawapo eci kitundu-ci, newo novyo
nijuzi niwalongoze. Ewo wakuja kusikira shauti yangu.
Kwa javyo, uwapo nfuwo moja na nsunga mmoja. 17 Baba
anipenda kwa kuwa nipereka mainsha angu nifwe, niludire
kutwala tena. 18 Hapana alávya mainsha angu, ila omi
niripereka mwanyewe nifwe. Nanawo mamulaka a ku-
pereka, na nanawo mamulaka a kupewa kupokerera tena.
Ndi vyanilaiziwe na Baba wangu."
19 Kwa mara nyengine tena, kukilawirira kwawanyana
nkati ya Mayahudi kwa sababu ya nowu usemi-wu. 20 Wengi
wakamba: "Iye kapatiwa na shetwani, kangamiya! Noyu
munsikiriza sababuni?" 21 Wengine wakamba: "Usemi-wu
siwo wa munu wakumilikiwa na shetwani. Shetwani am-
ponesa munu sawona?"

Insa na Baba kinu kimoja

22 Nowo wakati-wo, Yerusalemu ritendiwa Jambo ra
Nyumba Takatifu†. Úkiwa wakati wa baridi. 23 Insa
akipita akenenda nlupenu ra Nyumba Takatifu, lupenu-ro
rikitiwa "Lupenu ra Selemani". 24 Mayahudi wakijumana
wakinzunguriza wakindairi: "Uwe kwankutangaisha
mpaka rini? Tambire kweli kamba uwe kuwa Almasihi,
au auri?" 25 Insa akiwajibu: "Omi nûkwambirani futi fala
amusaka kukubali. Kazi zanitenda omi kwa zina ra Baba
zikolota ushahidi caniri omi. 26 Fala umwe amukubali
konta ámuri makondoo wangu. 27 Makondoo wangu
wasikira shauti yangu. Omi niwejiwa, newo wanifulata.
28 Omi niwapa mainsha a milele, awapoteya tena. Hapana
akidíri kunipokonyola mmakono mwangu. 29 Baba wangu

* **10:9** Kigeregu: "Akwingira, alawa, na apata cakurya." † **10:22** Jambo-ri anzima yake íkiwa kukumbukira suku yakunshukuru ka Mwenyezimungu kuhusu Nyumba Takatifu nyipya.

anipére ewo ndi bora pakulu kupunda piya. Hapana akidíri
kumpokonyola Baba mmakono mwake." 30 Omi na Baba
tiwa kinu kimoja.

31 Mayahudi mara nyengine tena wakilokota mawe
wampanje. 32 Insa akiwambira: "Omi nukoloterani
kazi nyingi ngema za Baba. Kazi mojawapo yamusaka
kunipanjira ndi yepi?" 33 Mayahudi wakinjibu: "Atisaka
kukupanja kwa sababu ya meema yautendire, ila kwa
namuna zako zakukufuru! Konta uwe kuwa mwanadamu,
fala uritula kuwa Mwenyezimungu!" 34 Insa akiwajibu:
"Yandikiwa nkati ya shariya yenu‡ kuwa Mwenyezimungu
kâmba javi: 'Umwe muwa milungu.' Sikweli? 35 Iye kaweta
'milungu' ware wapokerere habari za Mwenyezimungu,
(na Mandiko aapinduka). 36 Kwa javyo, ire atawáziwe na
Baba, akiperekiwa mulumwengu-mu, mwamba kuwa iye
kankukufuru kwa sababu nukwamba: 'Niwa Mwana wa
Mwenyezimungu'. Mwaja? 37 Ikiwa sitenda kazi za Baba,
musinikubali. 38 Fala ikiwa nankutenda kazi za Baba, anta
musinikubali omi-pa, kubalini kwa kazi zanitenda, ipate
mwijiwe na mwereriwe sana-sana kuwa nilungana na Baba
na Baba kalungana nami."

39 Kwa mara nyengine tena wayerera kunfunga, fala iye
akiwapolonyoka mmakono mwawo. 40 Iye akuka vyake tena,
akiloka muto wa Yordani, akuka mpaka mahala paânzire
Yahaya koza, akikala nopare. 41 Wanu wengi wawenye
wakija kwake iye, wakamba: "Yahaya aatendire alama anta
mamoja, fala piya vyaambire kuhusu eyu mwananlume-yu
vyakweli!" 42 Basi nokurekure, wanu wengi wawenye
wankubali Insa.

11

Alama yasaba yolota vyaári Insa: anfufula Lazaru ka wafwi

1 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Lazaru ákiwa
nlwere. Iye kwawo kúkiwa Betaniya, kaya yawákikalanga
Mariyamu na Marta nduye. 2 Mariyamu noire âmmiminire
sheru Mwenye, ânfutire mmaulu na nywiri zake ire, nlum-
buwe wakwitiwa Lazaru ndi ákiwa nlwere. 3 Basi walumbuze
ware watumiza kumwambira Insa: "Mwenye, waumpenda
uwe-yo kuno umpata ulwere." 4 Fala Insa paasikire javire,
akamba: "Ewo ulwere-wo mwinsho wake siyo kufwa ila
wolote utukufu wa Mwenyezimungu. Julu ya ulwere-wo
atukuziwe Mwana wa Mwenyezimungu."

5 Sambi, Insa akiwapenda pakulu sana Marta na nduye
pamoja na nlumbwawo Lazaru. 6 Kwa javyo, paasikire

‡ **10:34** Ona Zaburi 82:6.

habari yakuwa Lazaru nlwere, Insa akikala tena suku
mbiri kaákiwa nokure. 7 Ikisa akiwambira wanafunzi
wake: “Tukeni tiludire tena Yudeya.” 8 Wanafunzi ware
wakimwambira: “We! Mwanlimu! Mayahudi suku mbiri-
nozizi noko wákisaka kukupanja na mawe, sambi uludira
kuka tena noko mwaja?” 9 Insa akiwajibu: “Kutwa iwa
nawo ora kumi na mbiri, sikweli? Mwenyé kwenenda
nsana aakwakula, konta awona nuru íri kumwarika mu-
lumwengu-mu. 10 Fala mwenyé kwenenda usiku akwakula
konta aana nuru.” 11 Bandi yakusowera evyo vinu-vyo,
akiwambira: “Rafiki yetu Lazaru kalala, fala omi nukuka
nikanlamuse.” 12 Wanafunzi wake wakinjibu: “Mwenye,
ikiwa kankulala basi, anusurika.” 13 Kusema kweli, usowezi
wa Insa ure ukisema kuwa Lazaru kafwa, fala wanafunzi
wake ware wakidaniza kuwa asowera kuhusu kulala usin-
gizi tu basi. 14 Ndimana, Insa akiwambira baina, akamba:
“Lazaru kafwa. 15 Fala kwa ajili yenu umwe, niwa radi kuwa
eko kaári-ko atiri pamoja, ipate mwamini. Ila epa, tukeni
tikammone.” 16 Basi Tamimu (atapiriwe zina ra “Masa”)
akiwambira wanafunzi wenziwe: “Tukeni novyo, tikafwe
naye pamoja.”

17 Insa paafikire, kasingana maiti a Lazaru azikiwe njonga,
zipitire suku nne tangu kuzikiwa kwake. 18 Betaniya
kúkiwa karibu ya Yerusalemu, kitambo ca kilometuru natu.
19 Mayahudi wengi waja ka Mariyamu na Marta kuwani
matanga a nlumbwawo. 20 Kwa javyo Marta, paasikire kuwa
Insa kankuja, akilawa kuka kummwinza, fala Mariyamu
kabaki ukaya. 21 Marta, paasimanane na Insa, kamwambira:
“Mwenye, unawepo, nlumbwangu angari kufwa. 22 Fala omi
nukwijiwa kuwa caulebela conse ka Mwenyezimungu, iye
akupa.” 23 Insa akimwambira: “Nlumbuwo-yo afufuka hai.”
24 Marta akinjibu: “Omi nukwijiwa kuwa iye afufuka hai
pawaja kufufuka wanu suku ya mwinsho wa ulumwengu.”
25 Insa akimwambira: “Omi ndi kufufuka kawenye na main-
sha. Anta munu-yo afwe, akinikubali omi, ainshi. 26 Wenye
piya kuinshi kuno wakinikubali omi, kweli-kwelini awafwa
tena. Uwe ukubali javyo?” 27 Iye akinjibu: “Aye Mwenye,
omi nikubali kuwa uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyez-
imungu, ire ája mulumwengu-mu.”

28 Marta, bandi ya kwamba javire, akuka akintetera nduye
Mariyamu. Akimwambira kiriziu: “Mwanlimu ire kawapo,
kankukwita!” 29 Mariyamu nakusikira javire, akilamuka
upesi-upesi, akuka wakawonane na Insa.

30 Epo Insa ákiwa saanamba kufika nkaya mure, ákiwa
nopare pawasimanane na Marta pare. 31 Kwa javyo,

Mayahudi wakinyamaza Mariyamu nnyumba mure
ware, pawammonire iye akilamuka, akilawa upesi-
upesi, wakinfulata. Ewo wakidaniza kuwa kankuka
kukaburi kurira. 32 Mariyamu nakufika paákiwa Insa pare,
nakummona, akingwirira mmaulu akamba: “Mwenye,
unawepo nlumbwangu angari kufwa.” 33 Insa nakummona
Mariyamu akirira, na Mayahudi wákimpereka ware newo
novyo wakirira*, iye akikafilika pakulu nkati ya roho yake,
akiwawonera utungu, 34 akamba: “Maiti-yo mutula ndepi?”

Ewo wakimwambira: “Mwenye, tuke ukawone.” 35 Insa
akimpakatika masozi pakata-pakata-pakata. 36 Kwa javyo,
Mayahudi wakanza kwambirana watupu: “Mmoneni na-
muna vyaakimpenda!” 37 Fala wengine wakambirana
watupu: “Níkamba noyu-yu ndi amponese munu sawona
ire. Epa itakuwa angari kutenda kinu kimojawapo Lazaru
asifwe?”

38 Ikisa Insa kwa mara nyengine tena akiuzunika, akuka
mpaka kukaburi. Noro kaburi-ro ríkiwapo jonga, na ríkiwapo
riwe rikulu riziwiriwa panryango. 39 Insa akiwatuma wanu
wamojawapo nopare: “Lavyani riwe-ri.”

Marta, nunuye marehemu ire, akimwambira: “Mwenye,
iye anuha kituti pé, konta tangu akizikiwa rero suku nne.”
40 Insa akimwambira: “Omi sukwambire kuwa ukinamini,
ukuja kuwona utukufu wa Mwenyezimungu?” 41 Basi,
wakipiringisira panja riwe rire. Insa akinang'aniza julu bin-
guni, akamba: “Baba, nukushukuru konta kunisikira. 42 Omi
nukwijiwa kuwa daima unisikira, fala kwa sababu ya wanu
wengi wári epa-wa nisowera, ipate wakubali kuwa uwe
ndi unipereke.” 43 Bandi yakusowera javire, Insa akikuwa
pakulu, akita: “Lazaru! Lawira panja-pa!” 44 Âfwire ire
akilawira panja, akafiniwe na vipande vya kafani mmaulu
na mmakono, pamoja na kafani yaavaziwe kumaso. Insa
akiwambira: “Mpambureni, mumwase oke!”

Mpango wa kumulaya Insa

45 Ndimana, Mayahudi wengi wâjire ka Mariyamu, wa-
wona vinu vyaatendire Insa vire, newo wakinkubali. 46 Fala
wengine ware woka ka Mafarizeu, wawereza vyaakunishe
Insa vire. 47 Kwa javyo wakulungwa wa dini na Mafarizeu
ware wakijumana Baraza ya Milandu†, wakidairi: “Epa ti-
tende mwaja? Kamana mwananlume-yu kankutenda alama
nyingi za maajuza! 48 Tikimwasa akizidi kutenda javi, piya
wanu wankubali. Mwinsho, waRoma wadangula Nyumba

---

* **11:33** Kwa tabiya yawo, wákiwa na utungu wakirira mbere ya wanu. † **11:47** “Baraza” mana ake kipinga maalumu ca wakulungwa wa Mayahudi.

yetu Takatifu na watifuja inti yetu-yi!” 49 Fala mmoja wawo
wakwitiwa Kayafa, nowo mwaka-wo ndi ákiwa nkulu wa
wakulungwa wa dini, akiwambira: “Umwe amweririwa kinu
cisaka kuwa conse! 50 Amuwona kuwa ndi vyema kwenu
umwe kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu, koliko kudan-
guka inti nzima?” 51 Kayafa vyaasowere vire aákidanizira, fala
kwa kuwa noure mwaka ure ákiwa nkulu wa wakulungwa wa
dini, iye kabushuru kuwa Insa akufwa kwa faida ya kabila ya
Mayahudi. 52 Visitoshe, aafwa kwa faida ya Mayahudi tu basi
fala ipate awajumulanise piya wana wa Mwenyezimungu
watawanyikane, wawe kinu kimoja. 53 Basi, mwanzo wa
noire suku ire, wakulungwa wa Mayahudi watenda mpango
wakumulaya Insa. 54 Ndimana Insa aákenenda akiriwonesa
na Mayahudi, ila kalawa akukirira upande mmoja karibu
ya langa, kaya yakwitiwa Efraimu. Akikala noko pamoja na
wanafunzi wake.
55 Sambi, suku ya Pashukwa ya Mayahudi íkiwa karibu.
Wanu wengi walawa nozire inti zire, wakikwera wakuka
Yerusalemu ipate wakaswafiwe kábula ya Pashukwa.
56 Ewo wakinsakula Insa, wakidairiyana watupu wákiwepo
nNyumba Takatifu mure: “Muwonaja? Iye aaja kusherehe
kuno?” 57 Kusema kweli, wakulungwa wa dini pamoja
na Mafarizeu wâwatuma wanu, wakiwambira javi: “Munu
mmojawapo akijíwa paari Insa, aje atambire tikanfunge.”

12

Mariyamu kolota pendo rake ka Insa

1 Suku sita kábula ya sherehe yakwitiwa Pashukwa, Insa
akija Betaniya kaákikalanga Lazaru, noire mwananlume afu-
furiwe na Insa ka wafwi ire. 2 Kwa javyo wantengezera
Insa cakurya maalumu. Marta akiwaudumu, Lazaru neye
ákiwa pamoja na wanu wekare warinamire pansi nawo Insa
wakirya ware. 3 Basi, Mariyamu akitwala numba ya nusu
lituru ya sheru mmoja gali sana ya maluwa maalumu a
kunuwira. Sheru ire akimmiminira Insa mmaulu na ak-
infuta mmaulu na nywiri zake. Nnyumba mure piya mukin-
uwira sheru dindeee. 4 Fala Yuda Shikariyoti, ákiwa mmoja
wawo nkati ya wanafunzi wa Insa, (mwinshoni ajire ak-
inzungunuka, akimpereka ka maaduwi), iye akamba: 5 “Eyi
sheru-yi caitowire kuzanyiwa, isabu ya jarajara miya natu*
wakipewa masikini. Sababuni?” 6 Iye cimwambise javyo,
aiwere sababu ya kuwashugulikira masikini, ila kwa kuwa
ákiwa mwivi. Iye ndi ákiwa amiri wakusunga nzuruku wa

* **12:5** Jarajara miya natu ukiwa nshahara wakupokera munu mwaka nzima.

wanafunzi wenziwe, na wakati mwengine ákiwanga akiten-
dera mashuguli ake. 7 Insa akijibu: “Mwaseni, caatendire-co
ndi kutengeza ka mazishi angu. 8 Daima-zi masikini muwa
pamoja nawo, falakini omi amuwa nami daima.”

Mpango wa kumulaya Lazaru

9 Mayahudi wengi pawejiwe kuwa Insa kawa kure, waki-
lawa wakuka noko. Ewo awokire kummona Insa basi, fala
woka kummona novyo Lazaru, ire âfufuriwe na Insa ka wafwi.
10 Kwa javyo, wakulungwa wa dini wakitenda mpango na
Lazaru ire novyo wamulaye, 11 konta kwa sababu ya maa-
juza ankunire Lazaru, Mayahudi wengi wakilawa ndaraja
mwawo wakinkubali Insa.

Wanu wantukuza Insa pengira Yerusalemu

12 Subuu yake, wanu wengi wâjire kusherehe ya Pashukwa,
wasikira kuwa Insa kankuja Yerusalemu. 13 Kwa javyo, wak-
isinja makuti a mitende, wakisukula, wakilawa, wakipita
wakimmwinza, kuno wakibiya kilulu lu-lu-lu wakamba:
“Hozana! Heri ári kuja kwa zina ra Mola,
nfalume wa Iziraeli!”
14 Insa akinsingana kaburu katoto, akimpanda. Evi vikuna
kamba vyayândikiwe:

15 “Usope, mwana wa Ziyoni†.
Onani, nfalume wenu kankuja,
ampandire kaburu katoto!”

16 Pavikunire evi vinu-vi, wanafunzi ware awereriwe
mana ake. Fala bandi ya Insa kutwariwa kukisiwa binguni,
ewo wakumbukira kuwa evi vinu-vi vyaândikiwa kuhusu
iye, na novyo-novyoni ndi vyaawankunishe iye. 17 Wanu
wâkiwa pamoja na Insa pawakimwita Lazaru kukaburi, ak-
infufula ka wafwi, ewo wakizidi kulavya ushahidi kuhusu
iye. 18 Wanu wengi wasikira kuwa iye ndi âtendire ire alama
ire, ndimana walawa kuka kummona Insa. 19 Kwa javyo, Ma-
farizeu wakambirana watupu: “Epa, atiri kukidiri kutenda
kinu tena. Onani ulumwengu nzima-wu wankufulata neye!”

Wanu Sawari-Mayahudi wamojawapo wansakula Insa

20 Sambi, nkati ya ware wanu wokire kutukuza sherehe ya
Pashukwa, wákiwapo Sawari-Mayahudi wamojawapo. 21 Ewo
wakimukira Filipi wa Betisaida ya Galileya, wakinlebela
javi: “Mwenye, tisakula tiwonane naye Insa.” 22 Filipi
akuka akimwambira Andere vyawalebele vire, wo-wawiri
wakuka wakimwambira Insa. 23 Insa akiwajibu, akamba:

† **12:15** “Mwana wa Ziyoni” mana ake wanu wa Yerusalemu.

"Epa ufika wakati wakutukuziwa‡ Binadamu wa Binguni.
24 Nukwambirani kweli, mbeyu ikitowa kufifiriwa pansi ik-
ifwa, ikuwa mbeyu mmoja noyo. Fala ikifififiriwa ikifwa,
ikupa visumo vingi vyawenye. 25 Mwenyé kupenda mainsha
ake, apoteza mainsha-yo. Munu saapenda mainsha ake
mulumwengu-mu, mainsha-yo ariturira milele. 26 Ikiwa
munu mmojawapo asaka kunitumika, ájuzi anifulate omi.
Mahala paniwa omi, ntumisi wangu akuwa nopo. Mwenyé
kunitumika onse, na Baba wangu neye ansifu."

Insa kereza kuhusu kufwa kwake

27 Insa akizidi kuwambira: "Epa sambi roho yangu
iuzunika, nambe mwaja? Nambe: 'Baba, ninusuru ewu
wakati-wu'? Noci ndi canijirire ewu wakati-wu. 28 Baba,
olota utukufu wa zina rako!"

Noparepare isikirikana shauti mbinguni ikamba javi:
"Omi nîtukuza, na nizidi kutukuza tena." 29 Wanu wákiwapo
nopare ware, pawasikire noire shauti ire, wengine
wakamba: "Eko kudidima!" Wengine wakamba: "Eyo
laika kasowera naye." 30 Insa akiwambira: "Eyi shauti-yi
aisikirikane kwa faida yangu, ila kwa faida yenu. 31 Epa
sambi ufika wakati wakulamuriwa ulumwengu-wu.
Nfalume wa mulumwengu-mu§ akwefyeriwa panja
sambi-pa. 32 Omi, panisaka kulamusiwa* pansalaba julu ya
ardhi, niwavuta wanu piya waje kwangu." 33 Iye kasowera
javyo kolota namuna ya kifo cikija kunsingana.

34 Wanu ware wakinjibu: "Shariya zetu zisema kuwa Al-
masihi ainshi milele. Uwe ukwamba kuwa Binadamu ibidi
alamusiwe pansalaba. Mwaja? Noyo Binadamu-yo nani?"
35 Insa akiwajibu: "Kwa wakati ntoto, iwapo nuru kati yenu.
Enendani pamuri na nuru nopa, ipate kisi cisukutawareni.
Ire enénda pakisi onse ejiwa koka. 36 Pamuri na nuru-pa,
aminini nuru-yo nopa, ipate mulawirire kuwa wana wa
nuru." Insa pesire kusowera javire, akilawa akuka akirifisa.

Mayahudi wengi awankubali Insa

37 Ingawa akitenda alama nyingi mbere yawo, fala ewo
wankuzidi kutowa kunkubali. 38 Vikuna ipate vitimiziwe
vyaasemire nabii Izaya† akamba javi:

"Mola, akubalire habari zetu nani?
Uwezo wa Mola‡ kafafanuririwa nani?"

---

‡ **12:23** Akuja kutukuziwa julu ya kufwa kwake. § **12:31** "Nfalume wa mulumwengu-mu" ndi Ibilisi. * **12:32** "Kulamusiwa" julu ya kugomezeriwa. † **12:38** Ona Izaya 53:1. ‡ **12:38** Kigeregu: "makono a Mola".

39 Kwa javyo, ewo awakidiri kukubali, kamana Izaya kereza
mahala pengine§:

40 "Ewo wafungiwa maso awo ipate wasiwone,
watenziwa myoyo yawo kuwa migumu ipate wasereriwe.
Siwere javyo,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa" amba ndi Mola.

41 Izaya* kasowera javyo konta kawona utukufu wa Insa na
kasowera kuhusu iye. 42 Novyo-sivyo, ingawa walawirira
wakulungwa wa Mayahudi wengi wakunkubali Insa. Fala
awakisema baina kwa kuwa wakiwopa Mafarizeu wasiwatu-
wise ndaraja ra sinagoga. 43 Kusema kweli, wakipendeleya
kusifiwa na wanadamu koliko kusifiwa na Mwenyezimungu.

Insa kaja kuwavusha wanu

44 Ikisa Insa akisowera pakulu-pakulu, akamba: "Anikúbali
omi onse, asinikubali omi basi, na ankubali novyo anipereke
omi-yo. 45 Aniwóna omi onse, ammona novyo anipereke
omi. 46 Omi nija kuwa nuru ya mulumwengu-mu ipate piya
anikúbali onse asikare nkisi. 47 Ikiwa munu mmojawapo
kasikira habari zangu, akitowa kufulata, omi sinlamula. Ka-
mana omi sijire mulumwengu-mu kuwalamula wanu, ila
nija kuwavusha. 48 Anikátala onse akitowa kupokerera usemi
wangu, kawapo mwenyé kunlamula iye. Usemi wanisowere,
nowo ndi usaka kunlamula suku ya Kiyama. 49 Kamana
omi sisowere kwa mamulaka angu mwanyewe, ila Baba
anipereke ndi anamúru canamba na canereza. 50 Na omi
nukwijiwa kuwa ámuri yake ndi itipa mainsha a milele. Basi,
Baba canambira omi, noco ndi canisowera."

13

Insa awosa maulu wanafunzi wake

1 Kábula kufika suku ya sherehe ya Pashukwa, Insa ákijiwa
kuwa uwa karibu wakati wakwasa ulumwengu-wu kuka ka
Baba wake. Iye kâwapenda wanafunzi mulumwengu-mu, na
kawapenda mpaka mwinsho. 2 Usiku paakirya, Ibilisi kâgilibu
futi moyo wa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti,
kummwazira Insa kunzungunuka. 3 Insa ákijiwa kuwa Baba
wake vinu piya kangabizi mmakono mwake. Ákijiwa kuwa
kalawa ka Mwenyezimungu, na aludira ka Mwenyezimungu
noko. 4 Ndimana pawakirya pare akilamuka, akivula anzu
yake, akitwala nkumi, akirizingiriza nkiuno*, 5 akimiminira

§ **12:39** Ona Izaya 6:10. * **12:41** Ona Izaya 6:1-3. * **13:4** "Nkiuno" ndi nfano wa ntwana.

maji mbasiya, akanza kuwosa maulu wanafunzi wake, aki-
wafuta na nkumi warizingirize ure.
6 Kwa javyo, akinfika Ansumani Peduru, akindairi:
“Mwenye, maulu angu munosa?” 7 Insa akinjibu, akamba:
“Uwe eci canukutenda-ci awerериwa sambi-pa, ila airini
ukuja kwereriwa.” 8 Peduru akinjibu: “Iii! Anta suku moja
umwe amunosa omi maulu!”
Insa akinjibu: “Kamba sukosire, basi aúri mwanafunzi
wangu.†” 9 Ndimana, Ansumani Peduru akinlebela akamba:
“Kwa javyo, Mwenye, musinose maulu basi, nose novyo
mmakono na nkiswa.” 10 Insa akinjibu: “Owire onse
acibakire kinu cengine awe swafi ila ose maulu tu basi.
Umwe piya muwa swafi, ila mmoja aari swafi.” 11 Kamana
akimwijiwa munu asaka kunzungunuka, ndimana akamba:
“Amuri swafi piya.”
12 Pesire kuwosa maulu awo, akitwala anzu yake aki-
vala, akikala, akiwadairi: “Umwe canukutendireni sambi-
pa-ci, mwijiwa mana ake? 13 Umwe munita ‘Mwanlimu’ na
‘Mwenye’. Muwa nawo shariya konta ndi caniri. 14 Basi,
ikiwa omi niwa Mwanlimu na Mwenye wenu, nukoseni
maulu, na umwe noyo mujuzi mosane maulu watupu.‡
15 Kamana omi nukoloterani nfano. Kamba vyanitendire
omi, na umwe mutende novyo. 16 Omi nukwambirani
kweli. Hapana ntumisi anta mmoja wakumpunda ubora
mwenye wake, wala hapana ntume wakumpunda antumire
iye. 17 Ikiwa mukwijiwa kuwa ndi javyo, na mukifulata
novyo-novyoni, heri kwenu umwe!
18 Vyanisema-vi sukwambani piya-mwe. Omi niwe-
jiwa sana-sana waniwatondore. Fala Mandiko§ ajuzi ku-
timiziwa vyaamba: ‘Munu atafune nkate wangu kanipin-
dukira*.’ 19 Evi nukwambirani sambi-pa savinamba kukuna,
ipate pavija kukuna, mukubali kuwa omi nanawo zina
ra Mwenyezimungu†. 20 Nukwambirani kweli kuwa am-
pokérera wanimpereka onse, kanipokerera omi, na novyo
anipokérera omi onse kampokerera anipereke omi.”

Insa akwijiwa savinakuna kuwa aperekiwa ka maaduwi

21 Bandi ya kwisa kusowera javire, Insa ikikafilika pakulu
roho yake, akitangaza baina, akamba: “Omi nukwambirani

† **13:8** Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalaba) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake. ‡ **13:14** Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwenziwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwenziwe. Ona 15:13. § **13:18** Ona Zaburi 41:9. * **13:18** Kigeregu: “kalamusa kinyung'unyu cake”, mana ake “nténda meema maripo ake moto”. † **13:19** Kigeregu: “mukubali kuwa ‘Omi ndiye’. Eri ndi zina ra Mwenyezimungu.”

kweli kuwa umwe mmojawapo anizungunuka.”
22 Wanafunzi wake ware wanza kunang'anizana watupu,
awakerериwa munu waári kumwamba. 23 Upande wa Insa
kamwikala mwanafunzi wake mmoja waakimpenda pakulu,
kenamira upande wa Insa. 24 Kwa javyo, Ansumani Peduru
akintendera alama andairi Insa mununi waari kumwamba.
25 Basi mwanafunzi ire akimwinamira pakifuwa Insa,
akindairi: “Mwenye, ndi wepi-pa?” 26 Insa akijibu: “Ndi noyo
wanisaka kutwala nkate nikitoweza munsuzi nikimpa.” Basi
akimeya nkate, akitoweza munsuzi, akimpa Yuda, mwana
wa Ansumani Shikariyoti. 27 Bandi yakupokerera nkate ure,
Shetwani akimwingira. Sambi Insa akimwambira: “Causaka
kutenda conse, tenda upesi.” 28 Fala wenziwe wékare
nawo pameza ware anta mmoja ereriwe caamwambire
javire. 29 Kwa kuwa Yuda ndi ákiwa amiri wa nzuruku
wa wanafunzi, wengine wakidaniza kuwa Insa kantuma
Yuda kuka kuuza vinu visakikana pasherehe, au kantuma
akawape masikini kinu kimojawapo. 30 Yuda nakupokerera
nkate ure, kwa mpunde noure akilawa. Nepo úkiwa usiku.

Insa awapa wanafunzi wake ámuri nyipya

31 Bandi yakulawa Yuda, Insa akamba: “Epa sambi
katukuziwa Binadamu wa Binguni. Na julu yake, Mwenyez-
imungu apata kutukuziwa. 32 Ikiwa Mwenyezimungu
katukuziwa julu yake, Mwenyezimungu novyo antukuza‡, na
antukuza kwa mpunde noure. 33 Wanangu, omi niwa pamoja
namwe suku aba futi. Umwe mukuja kunisakula, fala nuk-
wambirani kamba vyaniwambire Mayahudi: ‘Kanuka omi,
umwe amufika.§’ 34 Nankukupani ámuri nyipya: pendanani,
munu na mwenziwe. Kwa namuna kamba omi vyanuku-
pendireni, nomwe novyo mupendane, munu na mwenziwe.
35 Basi umwe, mukipendana, kweli ikuwa muwa wanafunzi
wangu wakwijiwikana na wanu piya.” 36 Ansumani Peduru
kandairi Insa: “Mwenye, ukuka ndepi?” Insa akinjibu:
“Kanuka-ko, umwe-po amunifulata sambi-pa, fala airini mu-
nifulata.” 37 Peduru akindairi: “Mwenye, canitowa kukufu-
lata sambi-pa kinani? Omi niwa tayari kupereka mainsha
angu kwa sababu yako!” 38 Insa akinjibu: “Mainsha ako
upereka kwa sababu yangu omi? Nukwambira kweli kuwa
aawika kokoriko saunikanire mara natu.”

14

Insa ndi njira, ukweli, na mainsha

‡ **13:32** “Antukuza” mana ake epa akolota utukufu wake. § **13:33** Ona 7:33-34.

1 Insa kawambira wanafunzi wake: “Musiuzunike mmy-
oyo yenu! Mwaminini Mwenyezimungu na munamini nomi
novyo. 2 Ka Baba awápo mamburo mengi awenye. Sin-
gari, nukwambirani kuwa nukuka kukutafitirani mamburo.
3 Ikiwa nuka nukukutafitirani mamburo, niludi, nukuja
kukutwalani ipate panuka kwikala omi, nomwe mukekare
nopo. 4 Umwe mukwijiwa njira ya mahala kanuka-ko.”
5 Tamimu kandairi: “Mwenye, ofwe atijiwa kauka. Sambi,
tikwijiwa njira ya mahala kauka-ko mwaja?” 6 Insa akinjibu
javi: “Omi ndi njira, ukweli, na mainsha. Aapo aja ka
Baba sairi julu yangu omi. 7 Ikiwa munijiwa omi, mukuja
kumwijiwa novyo Baba. Mwanzo wa sambi-pa, mumwijiwa
na mummona.”
8 Filipi akimwambira Insa: “Mwenye, tolotere Baba
wawenye-yo tu, vititosha.” 9 Insa akiwajibu: “Filipi, omi niwa
pamoja namwe suku nyingi zawenye. Aunijiwa? Aniwónire
onse kammona Baba. Sambi mwambaja: ‘Tolotere Baba’?
10 Amwamini kuwa nilungana na Baba, na Baba kalungana
nami? Usemi wanukwambirani-wu, sisowera kwa mamu-
laka angu mwanyewe. Ila Baba ari nkati ya omi, ndi an-
itendesa kazi zake. 11 Kubalini kuwa omi nilungana na
Baba, na Baba kalungana nami. Kwasa javyo, kubalini
kwa sababu ya kazi zanitenda zawenye. 12 Nukwambirani
kweli kuwa mwenyé kunikubali omi onse, atenda novyo piya
vyanitenda omi. Kusema kweli, atenda vyakupunda evi,
konta omi nankuka ka Baba. 13 Camulebela kwa zina rangu
conse, nukutenderani noco ipate Baba atukuziwe julu ya
Mwana. 14 Mukinilebela* kinu kimojawapo kwa zina rangu,
omi nukutenderani.”

Tamaa ya Roho Takatifu

15 Insa akizidi kusowera: “Mukinipenda, mufulata ámuri
zangu. 16 Nomi nukuja kunlebela Baba, na iye akwisusirani
Mmashauri mwengine, muwe naye daima milele. 17 Iye
ndi Roho ya ukweli. Roho-yo wanu wa mulumwengu-mu
awakidiri kumpokerera, konta awammona wala awamwi-
jiwa. Umwe mumwijiwa konta kawa pamoja nomwe na
akuwa nnomwe.
18 Omi sukwasani kamba wana wa yatima, nukuja kwenu
umwe. 19 Ubaki wakati aba, wanu wa mulumwengu-mu
awaniwona tena, ila umwe omi muniwona. Kwa kuwa
omi nankuinshi, nomwe novyo mukuja kuinshi. 20 Noyo
suku-yo ndi yamusaka kwijiwa kuwa omi nilungana na Baba,
umwe mulungana nomi, na omi nilungana nomwe. 21 Ejíwa
ámuri zangu kuno akifulata ndi anipenda omi. Anipénda

* **14:14** Au: “Mukilebela”.

omi apendiwa na Baba wangu, nomi novyo nimpenda, nir-
ifafanula mbere yake.” 22 Yuda (sairi ire Yuda Shikariy-
oti ire) akidairi akamba: “Mwenye, utifafanurira ofwe tu
basi, uwasa wanu wa mulumwengu, mwaja?” 23 Insa akin-
jibu akamba: “Anipénda onse afulata usemi wangu. Noyo
munu-yo Baba wangu ampenda. Nomi na Baba timwisukira,
tiinshi naye pamoja. 24 Sanipenda omi onse aafulata usemi
wangu. Usemi wamunisikira siwo wangu omi, ila wa Baba
anipereke omi.

25 Vyanisowera-vi nukwambirani patiwanga onse omi
nnomwe. 26 Fala Mmashauri, Roho Takatifu, asaka
kuperekiwa na Baba kwa zina rangu, iye akuja kukufundani
vinu piya, akukumbusirani vinu piya vyanukwambireni.
27 Nukwasirani salama. Salama yangu nukupani umwe.
Sukupani kamba ulumwengu vyaumpa munu salama.
Musifazaike mmyoyo mwenu wala musope kinu. 28 Umwe
musikira vyanukwambireni kuwa nukuka, ikisa nukuja
kwenu umwe. Munanipenda, nanga muwa radi pakulu,
konta nankuka ka Baba, kamana iye bora pakulu kanizaidi
omi. 29 Epa sambi, nukwambirani evi savinamba
kukuna, ipate vikija vikikuna, muje mukubali. 30 Wala
sisowere namwe tena vinu vingi, konta mwenyé kutawala
ulumwengu-wu† kankuja. Iye aana uwezo mmojawapo julu
yangu, 31 fala nitenda kamba vyanamurire Baba, ipate wanu
wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa omi nimpenda Baba.
Basi epa lamukani, tuke vyetu.”

15

Insa ndi nzabibu wakweli

1 Insa kaamba: “Omi niwa nzabibu wakweli, na Baba
wangu ndi nrimi. 2 Piya vitambi vyangu savípa, iye alavya.
Piya vitambi vyakupa, iye asinja vyakumiliya ipate vizidi
kuupa sana. 3 Epa sambi, umwe muwa swafi, kwa sababu ya
usemi wanukwambireni. 4 Lunganani nami, na omi nilun-
gane namwe. Kamba kitambi vyacitowa kupa wanyewe
sacilungane na muti, na umwe ndi novyo. Ikiwa amulungane
nomi, amupa. 5 Omi ndi nzabibu, umwe muwa vitambi. Ire
alungána nami na omi nilungana naye, munu-yo akupa vi-
sumo vingi, kamana bila omi amukidiri kutenda kinu. 6 Ikiwa
munu aalungane nami, iye akwefiwa kunundu kamba ki-
tambi, akumiliya. Ikisa vitambi vikusanyiwa, vikwefiwa
pamoto, vilungula. 7 Umwe mukikala nkati yangu na mukit-
ula usemi wangu, mulebela camusaka conse, cikukuna noco.
8 Kwa namuna-yi Baba wangu atukuziwa, julu ya umwe

† **14:30** “Mwenyé kutawala ulumwengu-wu” ndi Ibilisi.

visumo vingi vipa. Kwa javyo, mukwakikisha kuwa mukuwa
wanafunzi wangu. 9 Kamba vyaanitendire Baba wangu, na
omi ndi vyanukupendireni novyo. Ikalani na pendo rangu.
10 Mukifulata ámuri zangu, mukwikala nkati ya pendo rangu,
kamba omi vyanifulata ámuri za Baba wangu, nikikala nkati
ya pendo rake. 11 Evi vinu-vi nukwambirani ipate radi yangu
iwe nkati yenu, na radi yenu-yo itimu nfululu.

12 Eyi ndi ámuri yangu: mupendane munu na mwenziwe
kamba vyanukupendireni. 13 Aapo munu wakuwa nawo
pendo pakulu koliko wakupereka mainsha ake kwa ajili
ya marafiki zake. 14 Umwe mukitenda vyanukwamuruni
omi, mukuwa marafiki zangu. 15 Sukwitani tena watumisi,
konta ntumisi ejiwa caatenda mwenye wake. Ila, nukwitani
marafiki zangu, kamana piya vyaanambira Baba wangu,
nomwe nukwambirani. 16 Umwe amunitondore omi, ila
omi ndi nukutondoreni umwe. Nukuperekani muke muwe
kamba vitambi vyakupa visumo, na visumo vyenu vikare
daima, ipate camunlebela Baba conse, kwa zina rangu, iye
akupeni. 17 Eci ndi canukwamuruni: mupendane munu na
mwenziwe."

Kwina ka wanu wa mulumwengu

18 "Wanu wa mulumwengu wakukwinani, ijiwani kuwa
wanza kunina omi. 19 Munawa wa mulumwengu-mu,
wanu wa mulumwengu-mu nanga wakupendani kamba
wenziwawo. Fala kwa kuwa amuri wa mulumwengu-mu
ila nukutondolani mulumwengu, ndimana wakwinani.
20 Kumbukirani vyanukwambireni: aapo ntumisi anta
mmoja bora koliko mwenye wake. Ikiwa wankunilumbata
omi, nomwe novyo wakulumbatani. Ikiwa wafulata
vyanifunda omi, wafulata novyo vyamufunda umwe. 21 Evyo
vitendo-vyo ewo wakutendani kwa ajili ya zina rangu, konta
awamwijiwa anipereke omi. 22 Inawa sijire nikiwambira,
awangari kuwa na dambi. Fala sambi ewo awana namuna
yakujibu kuhusu dambi zawo. 23 Anína omi onse, na Baba
wangu amwina novyo. 24 Ikiwa mbere yawo sitendire vinu
vyakutajabisa vyakuwa tangu anátenda munu mwengine,
ewo awangari kuwa na dambi. Fala sambi-pa ewo wawona
vyanitendire, novyo-sivyo wanina omi pamoja na Baba
wangu. 25 Falakini evi vikijuzi vikune ipate vitimiziwe
vyaândikiwe nkati ya shariya* yawo javi:
'Waniwinda bila sababu.'
26 Fala paasaka kuja kwenu Mmashauri, wanisaka kuku-
perekerani kulawa ka Baba, Roho ya ukweli† kulawa ka Baba,

* **15:25** Ona Zaburi 35:19, 69:4. † **15:26** Ona 14:17.

iye akuja kulavya ushahidi kuhusu caniri omi. 27 Nomwe
novyo, lavyani ushahidi konta múkiwa nomi tangu mwanzo."

16

1 "Omi piya-vi nukwambirani ipate musije kunitipuka.
2 Umwe mukuja kutuwisiwa mmasinagoga. Kwa ukweli,
ukuja kufika wakati wakuwa mwenyé kukuulayani
adanizira kuwa kankuntumika Mwenyezimungu. 3 Wakuja
kutenda javyo konta awamwijiwe Baba wala omi awanijiwa.
4 Fala omi nukwambirani piya-vi ipate wakanza kulawirira,
mukumbukire kuwa ndi noci cákitambiranga."

Kazi ya Roho Takatifu

Insa akizidi kusema, akamba: "Umwe pamwanzire kunifu-
lata, vinu-vi sukwambireni konta omi níkiwa nomwe. 5 Fala
epa sambi nankuka ka ire anipéreke omi. Kati yenu aapo
anta mmoja-pa wakunidairi: 'Kwankuka ndepi?' 6 Fala kwa
kuwa nukwambirani javi, myoyo yenu ijala uzuni. 7 Novyo-
sivyo nukwambirani kweli, vyema kwenu umwe nilawe. Ka-
mana, ikiwa sukire, Wakukusaidiyani aakwisukirani. Ila omi
nukuka vyangu, iye nukuperekerani. 8 Iye paasaka kwisuka,
akuja kuwakubalisa wanu wa mulumwengu kuhusu uk-
weli wa mambo a dambi, na a shariya, na a hukumu:
9 kuhusu dambi konta awanikubali omi; 10 kuhusu shariya
konta omi nukuka ka Baba*, umwe amuniwona tena; 11 na
kuhusu kuhukumu konta ataware mulumwengu-mu, iye
kesa kuhukumiwa futi.
12 Nanawo tena vingi vyakukwambirani, fala kwa
sambi-pa amuhitamili kusikiriza. 13 Ila Roho wa ukweli
paasaka kwisuka, iye akuja kukulongozani mwereriwe
ukweli piya. Iye aaja kusowera kwa mamulaka ake
mwanyewe, ila vyaaja kusikira, akuja kusowera, na
kukwerezani vinu víja kukuna. 14 Iye omi akuja kunitukuza,
kamana akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani
umwe. 15 Piya vyaári nawo Baba, vyangu omi. Ndimana
namba kuwa Roho Takatifu akuja kupokerera cangu omi,
akukwerezani umwe."

Uzuni wa wanafunzi utaduka sherehe

16 Ikisa Insa akamba: "Kwa muda ntoto javi, amuniwona
tena. Ikisa kwa muda ntoto†, muniwona tena." 17 Wanafunzi
wake wengine wakanza kudairiyana watupu: "Noci catam-
bira-ci kinani? 'Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa

---

* **16:10** Kwa kuwa Insa akuka ka Baba wake binguni, ikolota kuwa wanu wa mulumwengu awanlamure kwa shariya. † **16:16** Mana ake: (1) bandi ya suku natu bandi ya Insa kufufuriwa ka wafwi, (2) suku ya Pentekoshiti (bandi ya suku 53), au (3) suku ya kuludi Insa.

muda ntoto, muniwona tena’ na ‘Kwa kuwa nankuka ka
Baba’, mana ake kinani?” 18 Kwa javyo, wakamba: “Pambire
‘muda ntoto’ mana ake kinani? Atijiwa caamba!” 19 Insa
kejiwa kuwa ewo wasaka wandairi, ndimana akiwambira:
“Umwe mwankudairiyana watupu konta namba: ‘Kwa muda
ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto muniwona tena.’
Sinovyo? 20 Nukwambirani kweli, mukuja kurira na kur-
ishuku, fala wanu mulumwengu-mu wakuwa radi. Umwe
muuzunika, fala kuuzunika kwenu kukuja kuwa radi yenu.
21 Mwanamuka akiwa kulupenu auzunika konta ufíka wakati
wake wakutabika. Fala akimpongola mwanawe, aakum-
bukira tena tabu zakunire zire. Akuwa radi, kwa sababu
kampongola mwana mulumwengu-mu. 22 Ndi kamba umwe
novyo: epa sambi muwa nawo uzuni, fala nukuja kukuwo-
nani tena, na mukuja kuwa radi pakulu mmyoyo mwenu.
Noyo radi-yo, aakidiri munu kukulavyani. 23 Noyo suku-yo,
aisakikana kunidairi kinu. Omi nukwambirani kweli kuwa
piya vyamunlebela Baba kwa zina rangu, iye akupani.
24 Mpaka sambi-pa, amunamba kunlebela anta kinu kwa
zina rangu. Lebelani mupata, ipate radi yenu itimu nfululu.

25 Omi evi vinu-vi nukwambirani kwa mifano. Kwa suku
karibu, nukwasa kukwambirani namuna-yo, ila nukwambi-
rani baina kuhusu Baba. 26 Noyo suku-yo, mukuja kunlebela
kwa zina rangu. Sukwambirani kuwa nisaka kukulebele-
lani ka Baba kwa fadili yenu, 27 kamana Baba mwanyewe
akupendani, kwa kuwa munipenda na mukubali kuwa omi
nilawa ka Mwenyezimungu. 28 Omi nilawa ka Baba, nija
mulumwengu-mu. Sambi-pa, nukwasa ulumwengu-wu,
niludira ka Baba.”

29 Wanafunzi wake wakimwambira: “Epa sambi kwanku-
tambira baina, aúri kutambira kwa mifano. 30 Sambi tuk-
wijiwa kuwa vinu piya ukwijiwa, aunsakula munu kuku-
dairi kinu. Kwa javyo, ofwe tukwamini kuwa uwe ku-
lawa ka Mwenyezimungu.” 31 Insa akiwajibu: “Epa sambi
mwankwamini? 32 Sikirizani! Ikuja kufika suku, na epa ifika
futi, piya-mwe mukuja kutawanyiwa, kila mmoja kwake-
kwake, munasa yeka yangu. Fala omi siri yeka, konta Baba
kawa pamoja nami. 33 Evi vinu-vi nukwambirani ipate, kwa
kuwa mulungana nomi, muwe na salama. Mulumwengu-mu
muwa nawo mashaka, fala rimbisani myoyo yenu. Omi
nishinda mulumwengu-mu!”

17

Insa atenda duwa

Insa aritendera duwa

1 Insa, pesire kusowera javire, akinang'aniza julu, akamba:

“Baba, ufika wakati. Olota utukufu wa Mwanawo ipate
Mwanawo akutukuze uwe, 2 kwa kuwa kungabizi iye mamu-
laka julu ya wanu piya, awape mainsha a milele kwa ware
piya waungabizire. 3 Mainsha a milele ndi-ya javi: wak-
wijiwe uwe, Nlungu mmoja tu basi wa ukweli, na wamwi-
jiwe ire waumpéreke, Insa Almasihi. 4 Omi nukutukuza mu-
lumwengu-mu, nitimiza kazi zaunamurire kutenda. 5 Basi
Baba, pauri nopo, nitukuze na utukufu wanîwere nawo
pamoja nawe kábula ya kumba duniya.”

Insa awatendera duwa wanafunzi wake

6 Insa kazidi kutenda duwa, akamba:
“Wanu wa mulumwengu-mu waunigabizire omi,
niwolotera kweli-kwelini uwe cauri. Ewo wákiwa wako,
ukinigabizi omi, na ewo wankufulata usemi wako. 7 Epa
sambi ewo wakwijiwa kuwa piya vyaunipere vilawa
mmakono mwako. 8 Kamana habari zaunambire omi,
niwambira, newo wapokerera. Ewo walawirira kwijiwa
kwa ukweli kuwa nilawa kwako, wakubali kuwa uwe ndi
unipereke omi. 9 Omi niwalebelela duwa ewo. Siwalebelela
wanu wengine mulumwengu-mu, ila ware waunigabizire
konta ewo ndi wako. 10 Vyangu omi piya, vyako uwe, na
vyako, vyangu omi. Ndimana nitukuziwa julu yawo. 11 Omi
siri wa mulumwengu ila ewo wawa mulumwengu-mu, omi
nankuja kwako uwe. Baba ntakatifu, wasunge kwa zina rako
waunipere omi-wa, ipate wawe na niya mmoja, kamba ofwe
vyatíri na niya mmoja. 12 Paníkiwa pamoja newo, omi ewo
nikiwasunga kwa zina rako raunipere omi. Omi niwasunga,
na anta mmoja aapoteye saíri ire* ândikiriwe kupoteya. Evi
vikuna ipate vitimu vyaândikiwe mMandiko Matakatifu†.
13 Fala sambi, nankuja kwako uwe. Paniri mulumwengu-mu,
niwambira javi ipate radi ya níri nawo ewo itimu nfululu.
14 Omi niwereza wanafunzi wangu usemi wako. Wanu
wa mulumwengu wawena, konta wanafunzi-wo siwo wa
mulumwengu-mu kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa
mulumwengu-mu. 15 Omi sukulebela kuwa ewo uwalavye
mulumwengu-mu, fala nukulebela uwakengere mmakono
mwa Mbaya‡.

16 Ewo siwo wa mulumwengu, kamba omi novyo vyan-
itowire kuwa wa mulumwengu-mu. 17 Julu ya ukweli wa
usemi wako, uwatenze utakatifu kukutumika. 18 Kamba uwe
vyaunipereke omi mulumwengu, nomi ndi vyaniwapereke
mulumwengu. 19 Kwa faida yawo, omi nirigabizi mmakono

---

* **17:12** “Ire” mana ake epa ndi Yuda Ishikariyoti. † **17:12** Ona Zaburi 41:9.
‡ **17:15** “Mbaya” ndi Ibilisi.

mwako kukutumika, ipate newo novyo warigabizi mmakono
mwako kukutumika, julu ya ukweli."

Insa awatendera duwa piya wenye kunfulata

20 Insa akizidi kutenda duwa, akamba:
"Omi siwalebelela duwa ewo-po tu basi, fala niwalebelela
novyo ware wája kunamini kwa sababu ya usemi wawo.
21 Niwalebelela ipate piya wawe nawo umoja, kamba uwe
Baba vyaulungane nomi, na omi vyanilungane nawe, newo
novyo walungane nofwe ipate wanu wa mulumwengu-mu
wakubali kuwa uwe ndi unipereke. 22 Utukufu waunipere
omi ndi utukufu waniwapere ewo, ipate wawe na umoja
kamba ofwe vyatíri na umoja, 23 omi nilungana nawo na
uwe kulungana nami. Niwalebelela javyo ipate ewo wawe
na umoja nfululu munu na mwenziwe, wanu wa mu-
lumwengu-mu wejiwe kuwa uwe ndi unipereke, na wejiwe
kuwa uwapenda wafulati wangu kamba vyaunipenda omi.
24 Baba, ware waunigabizire omi, nisaka mahala paniwa omi,
newo wawe nopo pamoja nomi, wawone utukufu wangu
waunigabizire, konta uwe kunipenda saunomba duniya.
25 Baba mwenyé shariya, ingawa wanu mulumwengu-mu
awakwijiwa, fala omi nukwijiwa, na ewo wakwijiwa kuwa
uwe ndi unipereke. 26 Omi nîwejiwisa zina rako na nizidi
kuwejiwisa, ipate pendo raunipendire omi riwe nkati yawo,
na omi niwe nkati yawo."

18

Kufungiwa ka Insa

1 Bandi yakusowera javire, Insa akilawa pamoja na wana-
funzi wake, akiloka nrati wa Kedorini, akuka ng'ambu
nyengine kaíkiwapo bushtani. Insa na wanafunzi wake
wakingira nomure. 2 Sambi Yuda, airini ajire akinzun-
gunuka akimpereka Insa, akijiwa mahala pare, konta Insa
na wanafunzi wake wákijumananga nopare. 3 Kwa javyo,
Yuda akilongoza kipinga kimoja ca masurudadu pamoja na
minduna waperékiwe na wakulungwa wa dini na Mafarizeu,
akuka pabushtani nopare. Ewo wakisukula myenge na
kandiyeru pamoja na sulaha. 4 Insa, kwa kuwa akijiwa
piya visaka kukuna, wanjirire ware akilawa akiwadairi:
"Mwankusakula nani?" 5 Ewo wakinjibu: "Insa nNazareti."

Insa akiwambira: "Ndumi." Sambi Yuda, airini ajire ak-
inzungunuka Insa, ákiwapo nopare. 6 Paawámbire "Ndumi",
ewo waludira kinyumanyuma, wakigwa pansi pi-pi-pi. 7 Kwa
javyo, Insa akiwadairi tena upya: "Mwankunsakula nani?"

Ewo wakamba: "Insa nNazareti." 8 Insa akijibu: "Omi nuk-
wambirani kuwa ndumi. Ikiwa mwankunisakula omi, ewa

waseni woke vyawo.” 9 Insa kasowera javire ipate utimiziwe
usemi wasowere iye akamba: “Wanu waunipere kuwa-
sunga-wa awanamba kunipoteya anta mmoja.” 10 Ansumani
Peduru ákiwa nawo upanga, akisolola, akinduru ntumisi wa
nkulu wa wakulungwa wa dini, kansinja sikiro ra nkono
nriro. (Noyo ntumisi-yo zina rake akitiwa Malukuzi.) 11 Basi
Insa akimwambira Peduru: “Upanga wako-wo tula paúkiwa!
Udaniza kuwa omi síri tayari kutabika nipate kutimiza
vyaasaka Baba wangu?*”
12 Ikisa masurudadu na nkulungwa wawo pamoja na min-
duna waperékiwe na Mayahudi ware wakinkola Insa, wak-
infunga. 13 Kwanza wakinlongoza mpaka ka Anasi nkwewe
Kayafa. Nowo mwaka-wo Kayafa ndi awere nkulu wa waku-
lungwa wa dini. 14 Kayafa-yo ndi ânzire kuwambira waku-
lungwa wa Mayahudi kuwa: “Vyema kufwa munu mmoja
kwa faida ya wanu wengi.”

Kukana ka Peduru

15 Ansumani Peduru akinfulata Insa. Mwanafunzi
mwengine akinfulata novyo. Kwa kuwa mwanafunzi ire
akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini, iye akingira
pamoja na Insa mpaka paluwanja ra nyumba ya nkulu
wa wakulungwa wa dini ire. 16 Fala Peduru kabaki panja,
karibu ya nryango. Kwa javyo, mwanafunzi mwengine
akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini ire akuka
akisowera na mwari amiri wa panryango, akimpitisa
Peduru. 17 Mwari ire panryango pare akindairi Peduru:
“Uwe novyo aúri mwanafunzi wa eyu mwananlume-yu?”
Iye akamba: “Iii, siíri!” 18 Wakati-wo ikizizima baridi pakulu
futi, ndimana watumisi ware pamoja na minduna wâwesa
moto wakizunguriza kota wemire. Basi, Peduru neye novyo
ákiwapo nopare kemira pamoja newo akota moto.

Nkulu wa wakulungwa wa dini andairi Insa

19 Wakati mmoja nowo, nkulu wa wakulungwa wa dini
akindairi Insa kuhusu wanafunzi wake na kuhusu kufunda
kwake. 20 Insa akinjibu: “Omi níkiwambiranga bila kuwafisa
wanu wa ulumwengu-wu. Daima-zi níkiwafundanga mmasi-
nagoga pamoja na nNyumba Takatifu mwawakijumana
Mayahudi piya. Anta suku moja sisowere kinu ca siiri. 21 Basi,
munidairi sababuni? Wadairini wanu wânisikire, ewo ndi
wejiwa canambire.” 22 Insa pesire kwamba javire, nduna
ákiwa karibu naye akimwibiya kuno akamba: “Arri! Uwe un-
jibu javyo nkulu wa wakulungwa wa dini?” 23 Insa akinjibu:
“Ikiwa nisowera caputu, lavya ushahidi wa kinu canisowere

* **18:11** Kigeregu: “Sinywa kikombe canimpa Baba?”

caputu. Fala ikiwa nisowera sana, kunibiya sababuni?”
24 Basi, Anasi akamuru kuwa Insa afungiwe makono novire,
aperekiwe ka Kayafa nkulu wa wakulungwa wa dini ire.

Peduru ankana Insa tena

25 Basi sambi, Ansumani Peduru pakota moto pare, wanu
wengine wakindairi: “Uwe kuwa kundi ra wanafunzi wake,
aúri?”
Iye akikana, akamba: “Omi siíri!” 26 Ntumisi mmoja wa
nkulu wa walongozi wa dini ákiwa nopare. Iye ákiwa ja-
maa wa mwananlume âsinjiwe sikiro na Peduru ire. Iye
akimwambira Peduru, akamba: “Omi nukuwona úri na Insa
kubushtani, sinowe?” 27 Basi, mara nyengine tena, Peduru
akikana. Kwa mpunde noure, galu akiwika.

Insa mbere ya Pilatu

28 Pakucere subuu namapema, wakintwala Insa nnyumba
mwa Kayafa, wakuka naye kunyumba ya kifalume
yaákikalanga guvinadoru. Fala awengire nnyumba mure
konta awakisaka kuringiza haramu, kwa kuwa wakisaka
kurya cakurya ca sherehe ya Pashukwa. 29 Ndimana, Pilatu
akilawira panja, akamba: “Kinu kibaya camummwene
akitenda eyu mwananlume-yu ndi cepi?” 30 Ewo wakinjibu,
wakimwambira javi: “Inawa eyu aatendire kitendo kibaya,
ofwe atingari kuja naye kwako.” 31 Pilatu akiwajibu: “Basi,
ntwareni umwe-po, munlamure kamba vyaisaka shariya
yenu.”
Mayahudi wakinjibu: “Ofwe atina mamulaka a kumulaya
munu.” 32 Evi vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire Insa
kuhusu namuna vyaaja kufwa.

Insa aritula kuwa nfalume

33 Sambi, Pilatu akingira tena nnyumba ya kifalume
ire, akimwita Insa, akindairi: “Uwe kuwa nfalume wa
Mayahudi?” 34 Insa akijibu: “Vyaunidairi-vi uwe ndi
úri kuwaza, au wawapo wakwambire kinu kimojawapo
kuhusu omi?” 35 Pilatu akijibu: “Udaniza kuwa omi
niwa Yahudi? Wanigabízire mmakono mwangu uwe-po
ndi wanu wako nowo pamoja na wakulungwa wa dini.
Uwe kukosa kinani?” 36 Insa akamba: “Ufalume wangu
siwo wa ewu ulumwengu-wu. Inawa ufalume wangu wa
ewu ulumwengu-wu, watumisi wangu nanga watenda vita,
wasinipereke mmakono mwa Mayahudi. Fala ufalume
wangu siwo wa ulumwengu-wu-pa.” 37 Ikisa Pilatu akindairi:
“Sambi, epa kuwa nfalume?”
Insa akijibu: “Uwe ndi úri kwamba kuwa niwa nfalume.
Omi nipongoriwa na nija mulumwengu-mu ipate nilavye

ushahidi kuhusu ukweli. Piya wenye ukweli wasikiriza
canamba omi.” 38 Pilatu akindairi: “Ukweli kinani?”

Pilatu, nakwisa kwamba javire, akilawira panja tena upya,
akuka ka Mayahudi, akiwambira: “Eyu simonerera anta kosa
rimojawapo. 39 Fala kwa tabiya yenu ndi kuwa, wakati wa
Pashukwa, ninfungulanga nfungwa mmoja. Sambi, musaka
nukufungurireni nfalume wa Mayahudi?” 40 Wakikola kun-
yangula tena, wakamba: “Iii, usitifungurire iye! Nfungure
Baraba!” Ona, Baraba-yo ákiwa kisomi.

19

Insa agomezeriwa

1 Ikisa Pilatu akintwala Insa, akamuru acapiwe viboko.
2 Masurudadu wakitwala mpombwe, wakitenda kamba
lemba, wakinvaza nkiswa. Wakinvaza novyo kapa ra rangi
ra njambalãu. 3 Wakinjira wakunshupa javi: “Mashikamu,
nfalume wa Mayahudi!” Wakikola kumwefya malatuma.
4 Mara nyengine tena, Pilatu akilawira panja, akiwambira
Mayahudi: “Sikirizani, omi nukuja naye epa mbere yenu,
ipate mwijiwe kuwa simmonire kuwa na kosa rimojawapo.”
5 Kwa javyo, Insa wakija naye panja pare, avaziwe lemba ra
miwa na kapa ra rangi ya njambalãu rire. Pilatu akiwambira:
“Mwananlume-yo ndiyu!”

6 Wakulungwa wa dini pamoja na minduna nakum-
mona, wakanza kuntambira kuno wakamba: “Ngomezereni!
Ngomezereni!”

Pilatu akiwajibu: “Ntwareni umwe-po, mungomezere.
Simmonire kuwa na kosa rimojawapo.” 7 Mayahudi wak-
injibu wakamba: “Tanawo shariya, na noyo shariya-yo
isema kuwa iye ajuzi aulaiwe, konta aritula kuwa Mwana
wa Mwenyezimungu.” 8 Pilatu nakusikira usowezi ure,
ukimwingira wofi pakulu. 9 Iye akingira tena nnyumba ya
kifalume, akindairi Insa: “Uwe kwenu ndepi?” Fala Insa aan-
jibire kinu. 10 Ndimana Pilatu akimwambira: “Ukatala ku-
sowera nami? Awijiwa kuwa omi nanawo mamulaka a kuku-
fungula, na nanawo mamulaka a kukugomezera pansal-
aba?” 11 Insa akijibu: “Uwe aungari kuwa nawo mamulaka
julu yangu omi sawisusiriwe na Mwenyezimungu. Ndimana
anigabizire mmakono mwako ndi akorire dambi pakulu.”

12 Mwanzo wa noure wakati ure, Pilatu akisakula na-
muna yakunfungula, fala Mayahudi wakizidi kuntambira:
“Uwe ukinfungula eyo mwananlume-yo, auwa rafiki wa
Kaisari. Kila munu aritula kuwa nfalume abishana na
Kaisari.” 13 Kwa javyo, Pilatu paasikire javire, akinlavira
panja Insa ire, akikala kiti ca nfalume wakulamula shariya,

mahala pakujengiwa sana-sana na mawe pakwitiwa “Pansi
pajengiwe na Mawe”. (Kwa luga ya kiebraniya, mahala pare
pakwitiwa “Gabata”.) 14 Ikituwirira kiyasi ca aduhuri, suku
wanu yawakiritengeza subuu yake wapitise Pashukwa*. Pi-
latu akiwambira Mayahudi: “Mmoneni nfalume wenu-yu!”
15 Ewo wakikuwa: “Nlavyeni-po! Nlavyeni-po! Ngomez-
ereni!”

Pilatu akiwadairi: “Musaka ningomezere nfalume wenu-yu?”

Wakulungwa wa dini wakijibu: “Atina nfalume mwengine
tena, nfalume wetu Kaisari tu basi!” 16 Basi, Pilatu aki-
wagabizi Insa mmakono mwawo wakangomezere wanyewe.
Kwa javyo, ewo wakintwala Insa ire.

17 Iye asukure mwanyewe nsalaba wake, akilawa
akuka mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa” (kwa luga
ya kiebraniya pakwitiwa “Gologota”.) 18 Ndi mahala
pawangomezere nopo. Wawagomezera novyo wanu
wawiri: mmoja kuno, mmoja kuno, Insa wakintula kati.
19 Pilatu akitumiza kutengeziwa kibawo cakwandikiwa
cikigomezeriwa pansalaba pare julu, kibawo-co
candikiwa javi: “INSA NNAZARETI, NFALUME WA
MAYAHUDI.” 20 Mayahudi wengi wawenye wafyoma kibawo
caandikiwe-co, kamana paagomezeriwe Insa pákiwa karibu
ya kaya. Noco kibawo-co caandikiwa luga za kiaramaiku,
kiroma, pamoja na kigeregu. 21 Wakulungwa wa dini wa
Mayahudi wakimwambira Pilatu: “Usandike ‘Nfalume
wa Mayahudi’, ila andika kuwa mwananlume-yu akisema
javi: ‘Omi niwa nfalume wa Mayahudi’. ” 22 Pilatu akijibu:
“Canandike noco, nandika.”

23 Masurudadu ware, pawangomezere Insa pansalaba,
wakitwala nguwo zake, wakawanyirana mafungu mane,
fungu rimoja kila surudadu. Na anzu yake wakitongana
novyo. Fala kwa kuwa anzu-yo íkiwa nkuto wawenye
saisoniwe, 24 ewo wakambirana watupu: “Tisipapure.
Tukeni titende kura, tiwone waisaka kungwirira.” Evi
vikuna ipate atimu Mandiko† asema javi: “Nguwo yangu
wawanyirana watuputupu, anzu yangu watendera kura.”
Javyo, masurudadu ware ndi vyawakunishe.

25 Karibu ya nsalaba paagomezeriwe Insa pare, ákiwapo
mamaye Insa, nduye mamaye, Mariyamu muka wa Keleopa,
pamoja na Mariyamu wa Magadala. 26 Insa, paawawónire
mamaye na mwanafunzi waakimpenda pakulu wari karibu
naye, akimwambira mamaye ire javi: “Mama, sambi

* **19:14** Eyo ikiwa suku na wakati maalumu yawasinjiwe makondoo nluwani ra Nyumba Takatifu. Ikolota kuwa Insa akiwa Kondoo wa Mwenyezimungu.
† **19:24** Ona Zaburi 22:18.

mwanawo ndiyo.” 27 Ikisa akimwambira mwanafunzi ire:
“Ona, sambi mamayo ndiyo.” Mwanzo wa noure wakati ure,
mwanafunzi ire akimpokerera kunyumba yake.

Kufwa ka Insa

28 Bandi ya evyo, Insa, kwa kwijiwa kuwa piya vyaakijuzi
kutenda vitimiziwa, akamba javi: “Inikola nyotwa!” (Piya
vikuna ipate atimiziwe Mandiko Matakatifu‡.) 29 Noparepare
íturiwa numba yakwijala ya vinyu yakusanganyiwa na maji.
Basi wakitwala shiponja, wakilovya nvinyu mure, waki-
someka mmuti wakwitiwa isopo§, wakintula kukanywa.
30 Basi, paapokerere vinagiri ire, Insa akamba: “Piya
nitimiza!” Ikisa akinamisa kiswa, akipereka roho yake.

Insa asomiwa na nkuki

31 Noyo suku-yo íkiwa suku yakuritengeza kwa suku takat-
ifu ya sabadu. Wakulungwa wa Mayahudi avikiwajibu maiti
are kwikala pansalaba nopare mpaka sabadu, kwa kuwa
sabadu-yo íkiwa suku ulu. Ndimana, wakinlebela Pilatu
awamuru wawavunje maulu wanu wâgomezeriwe pansal-
aba ware, wawalavye pare. 32 Basi, masurudadu wakuka
wakinvunja maulu munu wakwanza ire, ikisa wakintenda
novire mwengine ire, ware wâgomezeriwe na Insa ware.
33 Fala pawanfikire Insa, wammona kuwa iye kafwa futi,
ndimana awanvunjire maulu. 34 Kwasa javire, surudadu
mmoja na nkuki wake, akinsoma Insa mumbavu. Kwa
mpunde noure, akanza kulawa damu na maji. 35 Áwonire
onse kâlavya ushahidi, na ushahidi waâlavire uwa wakweli.
Iye akwijiwa kuwa kankusema kweli, ipate umwe mukubali.
36 Kamana evi vinu-vi vikuna ipate atimu Mandiko Matakat-
ifu* vyaasema kuwa:

“Kongolo rake anta rimoja arija kuvunjiwa.”

37 Na uwapo nsitari mwengine wa Mandiko Matakatifu
ukwamba:

“Wanu wakuja kunnang'aniza wawansomire-yo.”

Kuzikiwa ka Insa

38 Bandi ya evi, Yusufu wa kaya ya Arimataya, kanle-
bela Pilatu alavye maiti a Insa. Yusufu ákinfulata Insa fala
kisiiri-siiri, konta ákiwopa wakulungwa wa Mayahudi. Pilatu
akimpa rihusa, ndimana Yusufu akija akilavya maiti a Insa
are. 39 Sambi Nikodemu, ôkire mida kummona Insa usiku ire,
neye novyo akija. Kasukula mafuta akunuwira a miti yaku-
sanganyiwa, kiyasi ca kilu talatini. 40 Basi, ewa wanawalume

‡ **19:28** “Mandiko Matakatifu” epa ndi Zaburi 22:15 au Zaburi 69:21. § **19:29** Wakati wa Nyumba Takatifu Yerusalemu, “isopo” ikiwa alama ya uvushi. * **19:36** Kulawa 12:46; Isabu 9:12. Ona novyo Zaburi 34:20.

wawiri-wa watwala maiti a Insa are, wakikafini munkuto
wa kafani ya linyu, wakisasanyira mafuta ya kunuwira are.
Eyi ndi íkiwa tabiya ya Mayahudi yakutafiti maiti kábula ya
kuzika. 41 Sambi, mahala paagomezeriwe Insa pare íkiwepo
karibu bushtani. Mbushtani-mo ríkiwapo kaburi ripya, ríkiwa
saanazikiwa munu. 42 Basi, kwa kuwa íkiwa suku yaku-
ritengeza Mayahudi kwa suku takatifu ya sabadu, na kwa
kuwa kaburi rire ríkiwa karibu, maiti a Insa are wakitula
nomure.

20

Insa afufuka ka wafwi

1 Suku ya mwanzo wa sumana, Jumapiri, Mariyamu
wa Magadala akipwesera namapema kukaburi, kunja
kwinukare pi. Nakufika, kasingana riwe ripiringisiriwa
panja ya kaburi. 2 Kwa javyo, akipita akituwa mpaka
ka Ansumani Peduru na mwanafunzi mwengine, ire
ákipendiwanga pakulu na Insa ire, akiwambira: "Watwala
maiti a Mwenye nkaburi mure, atijiwa pawaturire!"
3 Ndimana Peduru pamoja na mwanafunzi mwengine ire
wakilawa, wakuka kukaburi nokure. 4 Wo-wawiri wakipita
wakituwa pamoja, fala mwenziwe ire akituwa pakulu,
akimpunda Peduru, ákiwa iye ntanzi kufika. 5 Nakufika
kenama, kawona kafani nkati mure, wala engire. 6 Ikisa
Ansumani Peduru akinfulata nyuma yake ire. Nakufika
akingira nkaburi mure, akiwona kafani ire pansi nopare,
7 pamoja na lemba raâkongiwe Insa nkiswa. Lemba rire
ariwere pamoja na kafani yaâkafiniwe ire, ríkiwa upande
mwengine rakushokotiwa novire. 8 Ikisa mwanafunzi
mwengine ânzire kufika ire, neye novyo akingira nomure.
Iye nakuwona, akamini. 9 Kwa nowo wakati-wo, ewo wákiwa
sawanamba kwereriwa Mandiko* vyaamba kuwa iye ibidi
afufuriwe ka wafwi.
10 Ikisa, wanafunzi ware wakiludira ukaya.

Insa anlawirira Mariyamu wa Magadala

11 Fala Mariyamu kemira panja ya kaburi, akirira.
Kuno akirira, kazungunuka kanang'aniza nkaburi mure,
12 kawawona malaika wawiri wekare. Ewo wavala mavazi
melupa, wekala paâturiwe maiti pawenye nopo, mmoja
kekala kukiswa, wapiri kumaulu. 13 Ewo wakindairi: "Nunu,
urirani?"
Iye akijibu: "Watwala maiti a Mwenye wangu, sijiwa
kawaturire." 14 Bandi yakusowera javire, iye akizungunuka,

* **20:9** Kufafanula ka Insa ndi kusoweriwe nZaburi 16:10 na nIzaya 53:10-12. Ona novyo Inusu 1:17.

kammona Insa emire, fala iye aammanyire. 15 Insa akindairi:
“Nunu, urirani? Kwankunsakula nani?”
Mariyamu akidaniza kuwa munu ire akikaza bushtani,
ndimana akamba: “Mwenye, ikiwa ndi mutwarire
maiti-ya-mu, nambireni pamuturire, omi nikatware.”
16 Insa akimwambira: “Mariyamu!” Mwanamuka ire
akizungunuka, akimwambira nkiebraniya: “Raboni!” (Mana
ake: “Mwanlimu”.) 17 Insa akimwambira: “Usinikumbure,
kamana sinamba kukwera kuka ka Baba. Ila uka mpaka
ka wanduzangu†, ukawambire kuwa nikwera kuka ka Baba
wangu, nomwe novyo Baba wenu, ka Nlungu wangu, nomwe
novyo Nlungu wenu.” 18 Basi, Mariyamu wa Magadala akuka
akiwereza wanafunzi ware akamba: “Umwe, nimmona
Mwenye!” Na akiwereza vyaambiriwe vire.

Insa awalawirira wanafunzi wake Yerusalemu

19 Kwa noire suku ya Jumapiri‡ ire lulemba, wanafunzi wa-
jumulana. Warifungira miryango ti kamana wawopa waku-
lungwa wa Mayahudi. Kwa mpunde noure, Insa akingira
akimira kati-kati yawo, akiwambira: “Salama iwe namwe!”
20 Bandi yakwamba javire, kawolotera mmakono na mum-
bavu. Ikisa wanafunzi ware wákiwa radi pakulu sana kwa
kummona Mwenye. 21 Insa akiwambira tena: “Salama iwe
namwe! Namuna mmoja noyo kamba Baba vyaanipereke,
omi novyo nukuperekani umwe.” 22 Nakwisa kwamba javire,
akiwawesezera akiwambira: “Mpokerereni Roho Takatifu.
23 Mukiwaswamii wanu dambi zawo, newo waswamiiwa.
Mukitowa kuwaswamii, newo awaswamiiwa.”

Insa na Tamimu

24 Tamimu (zina rake rengine wakwitiwa “Masa”) mwana-
funzi mmoja nkati ya kumi na wawiri ware, iye âwerepo
paâjire Insa. 25 Kwa javyo, wanafunzi wengine ware
ndi wakimwambira: “Ofwe timmona Mwenye!” Fala
iye akiwambira: “Kamba siwonire vilaso vya misumari
mmakono mwake, na kamba sinkumbure javi na cala
cangu mwâkigomezeriwa, na kamba simpamire mumbavu na
makono angu, sishubutu kukubali.”
26 Airini bandi ya suku nane, wanafunzi wakijumulana
tena nnyumba, na Tamimu ire ákiwapo munkonjo nomo.
Miryango wâfungiriwa ti-ti-ti, fala Insa kengira, akimira
kati-kati yawo, akamba: “Salama iwe namwe!” 27 Ikisa
akimwambira Tamimu: “Njo naco kuno cala cako-co, uwone
canja cangu. Nipame mumbavu-mu na nkono wako. Asa ku-
danizira-ko, kubali!” 28 Tamimu akinjibu: “Mwenye wangu,

† **20:17** Mana ake ndi wanafunzi. ‡ **20:19** Kigeregu: “suku yakwanza ya sumana”.

Nlungu wangu!” 29 Insa akimwambira: “Uwe ukubali kwa
kuwa kuniwona? Heri ka ware sawaniwona fala wangari
kukubali.”
30 Kusema kweli, Insa akitendanga alama nyengine
mbere ya wanafunzi sazandikiwe nkitabu-mu, 31 fala evi
vyandikiwa ipate mukubali kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana
wa Mwenyezimungu. Na kwa kunkubali iye, mupata
mainsha julu ya mamulaka a zina rake.

21

Insa awalawirira wanafunzi wake Galileya

1 Bandi ya evi vinu-vi, Insa kawalawirira tena upya wana-
funzi wake lufuko ra Tanda ra Tiberiya. Vikuna javi: 2 Wekala
pamoja Ansumani Peduru, Tamimu (wakwitiwa “Masa”),
Nataniyeli wa Kanaa ya Galileya, wana wa Zebedeyu, pamoja
na wanafunzi wengine wawiri. 3 Ansumani Peduru aki-
wambira wenziwe ware: “Nankuka kuvuwa.”

Ewo wakamba: “Ofwe tukufulata tikakwavye.” Wakilawa
wakiripakira mungalawa wakuka. Wavuwa usiku nzima,
awapatire kinu.

4 Pakucere subuu, Insa ákiwa nlufuko, fala wanafunzi ware
awakimmanyira. 5 Insa akiwadairi: “Wanangu, amumpatire
inswi anta mmoja?”

Ewo wakijibu: “Iii, atipatire kinu.” 6 Iye akiwambira:
“Tayani nyavu-zo upande wa nkono nriro-wo, mupata.”
Basi, wakitenda novire, awakidirire kuvuta nyavu zire,
konta zikoreka inswi nyingi futi. 7 Kwa javyo, mwana-
funzi ákipendiwa pakulu na Insa ire akimwambira Peduru:
“Ire Mwenye!” Ansumani Peduru paasikire kuwa ákiwa
Mwenye, akivala nguwo zake sana-sana (konta kâvala nguwo
za mwani), akirefya mbahari. 8 Wanafunzi wengine ware
wakinfulata na ngalawa ire, wakipita wakivuta nyavu zire
na inswi tapa-tapa, kamana awawere baidi na lufuko, wákiwa
kiyasi ca pima miya.

9 Nakwisuka mungalawa mure, wasingana makala a moto
na inswi pajulu. Íkiwapo novyo mikate. 10 Insa akiwambira:
“Njoni nazo inswi aba zamuvuwire sambi-pa-zo.” 11 Kwa
javyo, Ansumani Peduru akingira mungalawa mure, akivu-
tira nyavu zire kungulu. Zikoreka inswi ulu-ulu, kwisabu
piya zíkiwa inswi miya na amusini na natu. Ingawa zikoreka
inswi nyingi, fala nyavu zire azipapuke. 12 Insa akiwambira:
“Njoni murye.” Aalawirire anta mwanafunzi mmojawapo
wakutwakali kundairi: “Uwe nani?” Wakijiwa kuwa ndi
Mwenye wawenye. 13 Insa akija akitwala nkate ure, akiwapa.
Na inswi zire novyo akiwapa. 14 Bandi ya kufufuriwa ka

wafwi, Insa akiwalawirira mara ka mara wanafunzi wake, eyi ndi íwere mara yatatu.

Insa na Peduru

15 Nakwisa kurya, Insa akindairi Ansumani Peduru: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda pakulu kuwapunda ewa piya-wa?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu
watoto-wa." 16 Mara yapiri Insa akindairi: "Ansumani,
mwana wa Yahaya, unipenda?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Wasunge makondoo wangu." 17 Mara
yatatu Insa akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Peduru akikimiwa konta kândairi mara ya natu, "Unipenda?" Basi akinjibu: "Mwenye, uwe ukwijiwa piya vinu. Ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu.
18 Nukwambira kweli: paukiwa nnemba, ukivala nguwo zako, ukuka kaukisaka konse. Fala pausaka kuluvala, ukolosa makono ako, munu mwengine akuvaza nguwo,
akukisa kautowa kusaka." 19 (Insa kasowera javire
ipate amwambire Peduru namuna vyaaja kufwa kuno akinsifu Mwenyezimungu.) Bandi yakusowera javire, iye akimwambira: "Nifulate!"

Insa na mwanafunzi waakimpenda pakulu

20 Peduru kazungunuka, kammona nyuma kure mwanafunzi mmoja akipendiwa pakulu na Insa. Eyu ndi ire mwanafunzi ârinamire upande wa mumbavu wa Insa pawekare piya wakirya, ádairire javi: "Mwenye, asaka kukuzungunuka ndi
wepi?" 21 Peduru pammonire mwanafunzi ire, akindairi
Insa: "Mwenye, sambi eyu mwananlume-yu, cisaka kunkuna
kinani?" 22 Insa akijibu: "Nikisaka kuwa ainshi mpaka niludi,
uwe cukuyeri kinani? Uwe nifulate tu basi!" 23 Eya ma-
sowerero-ya enera kati ya wanafunzi, ewo wereriwa kuwa mwanafunzi ire aafwa. Fala Insa aambire kuwa aafwa, ila kaamba: "Nikisaka iye ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani?"

24 Eyu ndi mwanafunzi alavya ushahidi wa vinu-vi, na ndi noyu andike evi vinu-vi. Tukwijiwa kuwa ushahidi wake-wo wakweli.

25 Na viwapo vinu vingi vyengine tena vyaatendire Insa. Inawa vinu-vyo vyandikiwa kimoja-kimoja, niwona kuwa

duniya isiwepo ando yakutula vitabu vikisaka kwandikiwa-
vyo.

Vitendo
vya Roho Takatifu

Mwanzo

Eci kitabu-ci cílunga hadisi ya wafulati wa Insa, mwanzo wa wakati waludire kuka mbinguni. Julu ya Roho Ntakatifu, wanafunzi wakidiri kwereza Habari Ngema mwanzo wa Yerusalemu mpaka Yudeya, Samariya na piya ulumwengu. Pakwanza, Peduru akiwerezanga Injili Mayahudi. Ikisa wanu sawari Mayahudi wakisakula kunfulata Insa, na Paulu akiwerezanga Injili ewo julu ya safari nyingi zawenye inti baidi-baidi.

Kitabu ca “Vitendo” cukolota namuna mawalii vyawokise mbere kazi ya Insa Almasihi. Cilunga na vitabu vyengine vya Injili. Kitabu ca “Vitendo” candikiwa na Luka, na kandika novyo hadisi kuhusu mainsha a Insa. Candikiwa kiyasi myaka 62 mpaka 64 bandi ya Almasihi.

Tamaa ya kuja Roho Takatifu

1 Mwenye Teyofilu, kwa kitabu cangu cakwanza canandike
kuhusu Insa piya vyaanzire kutenda na kufunda, 2 mpaka
suku yaakweziwe mbinguni bandi ya kuwamuru mawalii
wake wâwatondore, julu ya Roho Takatifu. 3 Bandi ya
tabu zake, Insa ákirolotanga mbere yawo, julu ya kutenda
vinu vingi vyawenye vyakuwakikisha kuwa iye kawa hai.
Kawalawirira muda wa suku arubaini, na akisowera nawo
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. 4 Paajumane nawo,
kawalaizira javi: “Musilawe Yerusalemu, murindire tamaa
ya Baba yamunisikire omi. 5 Kwa kuwa kweli Yahaya koza*
na maji, fala umwe suku karibu mukuja koziwa na Roho
Takatifu†.”
6 Sambi, ewo pawajumulane, wanza kundairi, wakamba:
“Mwenye, nowo wakati-wo ndi pausaka kuludisiriwa
ufalume Iziraeli?” 7 Iye akiwajibu: “Visukuyerini kwijiwa
suku wala wakati waaturire Baba nkati ya mamulaka ake
mwanyewe. 8 Fala paasaka kukwingirani Roho Takatifu,
mupewa uwezo na mukuwa mashahidi wangu, mwanzo wa
Yerusalemu na Yudeya piya pamoja na Samariya na mpaka
kaisirize duniya.”
9 Pesire kwamba javire, akikweziwa wakinang'aniza
javi, na wingu rikinfinika. 10 Pawakinang'aniza julu
rungu-rungu novire wakimmona iye akikweziwa, mpunde

* **1:5** Wakati-wo wakoza kwa munu kutiwira mmaji. † **1:5** “Koziwa” mana ake ndi kwijaziwa nfululu Roho Takatifu kati ya mainsha.

noure walawirira wanu wawiri na mavazi melupa
vú, 11 wakiwadairi: "Umwe, wanu waGalileya, mbana
munang'aniza julu rungu-rungu? Noyu Insa wamumonire
akikweziwa mbere yenu akuka binguni, iye aludi kamba
vyamummwene akuka binguni novyo."

12 Ikisa wanafunzi ware wakilawa pamwango pare,
wakiludira Yerusalemu. Mwango-wo ukitiwa Mizaituni,
uwa karibu na Yerusalemu, kitambo ca kilometuru moja.
13 Pawafikire Yerusalemu kure, wakikwera mpaka julu
pansana nyumba yawarindire: Peduru, Yahaya, Yakobu,
Andere, Filipi, Tamimu, Bartolomeu, Matwaya, Yakobu
mwana wa Alufeu, Ansumani Zeloti‡ pamoja na Yuda mwana
wa Yakobu§. 14 Piya ware wákijumananga wakitenda duwa
pamoja na wanawaka, Mariyamu mamaye Insa, na wanduze
Insa.

Munu mwengine atondoriwa awe walii

15 Nozire suku zire, Peduru akimira kati ya wenziwe ware,
jumula ya wanu wákiwa kiyasi ca miya na shirini, 16 akisema:
"Jamaa zangu, ajuzi atimiziwe Mandiko vyaâsowera Roho
Takatifu mbere julu ya Daudi kuhusu Yuda, noyu awalon-
goze wanadamu wanfunge Insa.

17 Yuda ákiwa nkati ya kipinga cetu, ákipata fungu ra
eyi kazi-yi." 18 (Na maripo apatire bila shariya, nzuruku
wake uziwa uweru. Noparepare akisomoka akigwirira
pansi, mwiri wake ukilumuka kati-kati, utumbo ukisololok-
era panja. 19 Vikunire vire, wanu wa Yerusalemu piya
wakipata kwijiwa, kwa javyo, kwa luga yawo uweru ure
ukitiwa "Akeldama", mana ake "uweru wa damu".)

20 Peduru akizidi kusowera, akamba javi: "Kamana kitabu
ca Zaburi* caândikiwa javi:

'Nyumba yake isamiwe, asiwepo wakwikala.'

Ikisa tena cikwamba:

'Munu mwengine ekare kiti cake.'

21 Kwa javyo, tíjuzi tintondore mwananlume mmojawapo
âwere nafwe wakati piya watiinshire na Mwenye Insa,
22 tangu paanzire koza Yahaya mpaka suku yaatwariwe
Insa binguni, ipate awe shahidi pamoja nofwe wa kufufuka
kwake."

23 Basi, wakiwatondola wanu wawiri: Matiya, na Yusufu
akitiwa Barisaba akijiwikana kwa zina ra Zushutu†. 24 Ikisa

---

‡ **1:13** Wazeloti cíkiwa kipinga ca siyasa ca Mayahudi wakusudiye kuwashinda waRoma. § **1:13** "Mwana wa Yakobu" au "nduye Yakobu". * **1:20** Ona Zaburi 69:25; 109:8. † **1:23** "Zushutu" mana ake "shariya".

wakilebela duwa, wakamba: “Mwenye, uwe ndi wijiwa my-
oyo ya piya-wa. Basi, kati ya ewa wawiri-wa, tolotere waun-
tondore mmojawapo, 25 ipate tikore naye kazi za uwalii,
zaasire Yuda akuka mahala pake paanjuzire iye mwanyewe.”
26 Basi wakitenda kura, ikingwirira Matiya. Javyo iye akisan-
ganyiwa na mawalii kumi na mmoja ware.

2

Kwisuka ka Roho Takatifu
1 Paifikire suku ya sherehe ya Pentekoshiti, piya wakiju-
mulana. 2 Kwa mpunde noure, ikisikirikana shauti kulawa
binguni, kamba vyaivuma mepo nyingi kanguvu. We! Mepo
ijala nnyumba mwawekare mure fo! 3 Na vikilawirira vinu
vyakulanda malulimi a moto akawanyika, akiwesukira kila
mmoja. 4 Piya ikiwejala Roho Takatifu, wakanza kusowera
luga nyengine, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kushanga ka wanu
5 Yerusalemu wákiwapo Mayahudi, wakuwajibu mambo
a Mwenyezimungu, wakilawirira kila inti za ulumwengu.
6 Paasikirikane namalove wa shauti za wanu, wanu wajire
ware wakijumulana nopare. Wakifazaika kwa kuwa kila
mmoja akisikira kwa luga yake yaapongoreriwe.
7 Ewo washanga na watajabu, wakamba: “Paa, namu-
nani? Wanu-wa piya waGalileya, sinovyo? 8 Sambi, iwa
mwaja? Ofwe kwa kila mmoja asikiraja kwa luga yake
yaapongoreriwe? 9 Ofwe tiwa wanu wa inti za Pariti,
Medi, Elamu, Mezopotamiya, Yudeya, Kapadokiya, Pontu,
Aziya, 10 Furujiya, Panfiliya, Miswiri, upande wa Libiya
karibu ya kaya ya Kireni, pamoja na wayeni wakulawa
Roma. 11 Mayahudi na wengine wakubali dini ya kiyahudi,
wengine walawa Kereta, na wengine walawa Arabiya. Piya-
fwe tisikira kwa kila moja luga yake, ewo wakisowera vinu
vikulu vyaajabu vyaakunishe Mwenyezimungu. Mwaja?”
12 Piya washanga na watajabu, wakidairiyana watupu: “Noci
kinu-ci, mana ake kinani?” 13 Fala wengine wakiwakejeli,
wakamba: “Ware warewa!”

Utuba wa Peduru suku ya Pentekoshiti
14 Peduru akilamuka pamoja na mawalii kumi na moja
ware, na kwa shauti ulu akamba: “Umwe Mayahudi na
piya muri kwikala Yerusalemu, vijiwikane kwenu. Ten-
gani masikiro-yo musikire canisowera. 15 Ewa wanu-wa
awarewire, kamba umwe vyamuri kudanizira kamana eyi
novi ora, ingari namapema! 16 Kwasa javyo, evi ndi vire
visemiwe julu ya nabii Yoweli:

17 'Mwenyezimungu kasema javi*:
Vikuja kukuna suku za mwinsho,
Roho yangu niwatawanyira wanu piya nroho zawo.
Wanenu, waka na walume, wakuja kubushuru,
wanemba wakuja kuwa na ruhuya ya mawoni,
na wakulungwa wakuja kulota.
18 Kweli-kwelini, watwana wangu, waka na walume,
nozo suku-zo Roho yangu niwatawanyira,
newo wakuja kubushuru.
19 Nikolota mambo a matajabisa julu binguni,
na pansi muardhi nikolota alama: ya damu, ya moto,
na ya mawingu a rosi ra kwinukala pi!
20 Juwa rikwinukala pi na mwezi ukuwa mweundu pyũ kamba damu,
kábula sainafika suku ulu yakutukuziwa Mwenye.
21 Na itakuwa kila mwenyé kutaja zina ra Mwenye Insa, avushiwa.' "
22 Peduru akizidi kusowera, akamba: "Umwe waIziraeli,
sikirizani ewu usowezi-wu: Insa nNazareti ákiwa mwanan-
lume akikishiwe na Mwenyezimungu mbere yenu, kwa maa-
juza, matajabisa, na alama zaakunishe Mwenyezimungu julu
yake kati yenu umwe, kamba vyamwijiwe. 23 Eyu munu-yu,
kwa sababu ya mpango kamili wakusudiye Mwenyezimungu
na wijiwifu wake tangu mida, kaperekiwa mmakono mwa
wanu sawana shariya wangomezera pansalaba. Iye mu-
mulaya. 24 Fala Mwenyezimungu kansisimusa na kanlavya
malwazo a kifo, konta eco acikidiri kunfunga iye. 25 Kamana
Daudi† kâsema kuhusu iye:
'Daima nimmona Mola mbere yangu.
Kawa upande wa nkono nriro wangu,
ndimana sitikinyika.
26 Kwa javyo, moyo wangu uwa radi
lulimi rangu rifurahi,
visitoshe mwiri wangu untumaini,
27 kamana awasa roho yangu kuka Kuzimu,
aumwasa Ntakatifu wako kuvunda nkaburi.
28 Unolotera njira za mainsha.
Utakunijaza radi kwa kuwa pamoja nami.'
29 Jamaa zangu, vyema nukwambireni bila kukufisani
kuhusu wawa yetu nkulu Daudi. Kweli, iye kafwa, kazikiwa,
na kaburi rake riwa pamoja nafwe mpaka rero-vi. 30 Iye
ákiwa nabii. Iye ákijiwa kuwa Mwenyezimungu kânlapira‡
kuwa, nkati ya ujukulu wake, mmojawapo akuja kwikala
kiti cake ca ufalume. 31 Ndimana Daudi kâsowera kuhusu

* **2:17** Ona Yoweli 2:28-32. † **2:25** Ona Zaburi 16:8-11. ‡ **2:30** Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11.

kufufuka ka Almasihi, sakunamba kukuna.§ Iye kaamba
kuwa aasiwe Kuzimu wala mwiri wake auvundire.
32 Insa ambiwa-yu Mwenyezimungu kanfufula. Ofwe piya
tiwa mashahidi kuwa kweli. 33 Kwa kuwa iye kâkweziwa,
kekaziwa upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, na
kâpokerera tamaa ya Roho Takatifu ka Baba, iye katimiminira
evi vyamuri kuwona-vi na vyamuri kusikira-vi. 34 Kamana
Daudi aapandire binguni, fala iye kâsema* javi:
‘Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
35 mpaka niwatende maaduwi wako
wawe sini, kamba gogo rakwirika maulu ako.’
36 Ndimana waIziraeli piya wejiwe sana-sana kuwa noyu
Insa wamûgomezere pansalaba-yu, Mwenyezimungu kan-
tula kuwa Mwenye na kantula kuwa Almasihi.” 37 Wanu
ware pawasikire javire, vikiwalwaza mmyoyo mwawo,
wakindairi Peduru pamoja na mawalii wengine ware: “Ja-
maa zangu, epa titende mwaja?”
38 Peduru akiwajibu: “Tubiyani, na kila mmoja oziwe kwa
zina ra Insa Almasihi, ipate dambi zenu ziswamiiwe. Na
umwe mupokerera tamaa ya Roho Takatifu. 39 Kamana eyi
tamaa-yi yenu umwe, pamoja na wanenu, na piya wari baidi
naye†, kwa piya wenye kwitiwa na Mola, Nlungu wetu.”
40 Kwasa javyo, iye ákilavyanga ushahidi na usowezi mwingi
wawenye na akiwarimbisa myoyo, akamba: “Muvushiwe
nkati ya eci kizazi kibaya-ci.” 41 Basi, wakubalire usowezi
wake, woziwa noparepare. Na kwa noire suku ire, isabu ya
wenye kunfulata Insa yongezeka kiyasi ca wanu alufu natu.

Umoja wa wenye kwamini

42 Ewo watengemana kufulata kufunda ka mawalii ware,
kuno wakiinshi na umoja wakupendana, wakitenda Jambo
ra Kumbukumbu, na wakilebela duwa pamoja. 43 Mawalii
ware wákitenda mambo a matajabisa na alama nyingi, ndi-
mana wanu piya uwengira wofi. 44 Piya wamwaminire
Insa wákiwa pamoja na vinu vyawo wakitumira ka upamoja.
45 Wákiuzanya ankiba za mali awo na vinu vyawákiwa nawo,
wakawanyirana kwa kila munu na aja yake. 46 Suku daima
wákitengemana kwa moyo mmoja paluwanja ra Nyumba
Takatifu. Na nyumba anta nyumba wakitongerana Jambo
ra Kumbukumbu na furaha, ka moyo radi. 47 Wakintukuza
Mwenyezimungu, na wakisifiwa na wanu piya. Basi, kila
suku Mwenye akongeza isabu ya ware wakija kuvushiwa.

§ **2:31** Ona Zaburi 16:10. * **2:34** Ona Zaburi 110:1. † **2:39** “Piya wari baidi naye” ndi Sawari-Mayahudi.

3

Kuponesiwa ka munu wakuremala

1 Nakisa, wakati wa kutenda duwa, Peduru na Yahaya
wakikwera nNyumba Takatifu. 2 Na ákiwapo mwanan-
lume mmoja wakuremala kipongorero. Ákisukuriwanga,
ákituriwa panryango wa Nyumba Takatifu pakitiwa "Nryango
Mwema" akiwalebela zimola wanu wakingira nluwani ra
Nyumba Takatifu mure. 3 Nakuwawona Peduru na Yahaya
wari karibu yakwingira nNyumba Takatifu mure, iye aki-
walebela wammere zimola. 4 Peduru akinang'aniza rungu-
rungu, pamoja na Yahaya, ikisa akamba: "Tinang'anize!"
5 Basi, iye akiwanang'aniza sana-sana, ákiwa na tamaa
yakupokerera kinu kwawo. 6 Fala Peduru akamba: "Omi sina
parata wala oru, fala caniri naco, nukupa. Kwa zina ra Insa
nNazareti, lamuka enenda!" 7 Nakunkola nkono nriro, akin-
lamusa. Kwa mpunde noure, maulu ake mmaluwata, akipata
nguvu. 8 Upesi-upesi akimira, akanza kwenenda. Akingira
nawo nNyumba Takatifu mure, akenenda, akidaruka, akin-
tukuza Mwenyezimungu.

9 Basi wanu piya wammona akenenda akintukuza
Mwenyezimungu, 10 na wamanyira kuwa ndi noire ákikalanga
paNryango Mwema wa Nyumba Takatifu, ákilebelanga zimola
ire. Ndimana washanga na viwatikinisa vinkunire iye vire,
manshala!

Utuba wa Peduru nNyumba Takatifu

11 Mwananlume aponesiwe ire, paankorire Peduru na
Yahaya, wanu piya wakiwatuwirira ewo kapamoja ma-
hala pakwitiwa "Lupenu ra Selemani", wakitajabu pakulu
futi. 12 Peduru nakuwona javire, akiwambira wanu ware:
"WaIziraeli wenzangu, mbena vyukushangishani kuwona
evi? Mbana mutilavira maso ofwe kamba ndi timwenendese
iye kwa uwezo wetu au ibada yetu? 13 Nlungu wa Iburahima
na wa Izaki na wa Yankubu, Nlungu wa babu zetu, kantukuza
ntumisi wake, Insa. Noyo-noyoni umwe wamumpereke
aulaiwe na wamunkatare mbere ya Pilatu, ingawa kalangela
kunfungula. 14 Fala umwe munkatala Ntakatifu, Mwenyé
shariya, munlebela akufungurireni kisomi, 15 na mumulaya
mwenyé kuwa nviriro wa uhai. Ila Mwenyezimungu kanfu-
fula ka wafwi, na kwa eco, ofwe tiwa mashahidi.

16 Kweli, kwa kutumaini zina rake, eyu mwananlume wa-
mummona na wamumwijiwa-yu, iwa kwa noro zina-ro ndi
rimpatise nguvu. Kwamini kwake kuja julu ya Insa ndi
cimponese nfululu mbere yenu.

17 Basi sambi, jamaa zangu, omi nukwijiwa kuwa mûtenda
kwa kutikina, kamba vyawâtenda novyo mafalume wenu.

18 Fala iwa novyo-novyoni Mwenyezimungu vyaâsowere
tangu mida julu ya minabii piya, kuwa Almasihi wake ajuzi
atabike, ndi vyaatimize namuna-yo. 19 Basi, tubiyani mu-
ludi, ipate madambi enu aswamiiwe, 20 na mupate wakati
wakupupumuzika kwa kuwa muwa pamoja na Mola, na iye
akugabizini Almasihi Insa wamutuririwe tangu mida. 21 Iye
ibidi ekare binguni mpaka wakati wakuludira vinu piya
upya, kamba vyaasowere Mwenyezimungu tangu mida julu
ya minabii watakatifu. 22 Kusema kweli, Musa kâsema javi:
'Mola Mwenyezimungu akuzushirani kati ya rikolo renu,
nabii mmoja kamba omi.
Iye nsikirizeni piya caasaka kukwambirani conse.
23 Na munu saansikiriza onse noyo nabii-yo,
apoteziwa ndaraja ra umati.'
24 Minabii wengine piya novyo, tangu Samuweli mpaka
ware wajire nyuma yake, wereza viri kukuna ezi suku-zi.
25 Umwe ndi ujukulu wa minabii na wa miyadi yakupatana
yaturire Mwenyezimungu na wababu zenu, kâmwambira Ibu-
rahima javi: 'Julu ya ujukulu wako, zijanliiwa piya kabila
ziri mulumwengu-mu.' 26 Ndimana Mwenyezimungu, paan-
fufure ntumisi wake Insa, kakuperekerani kwanza ipate
akujanliyeni ajili ya kukutanusani, kila mmoja ase kukola
dambi."

4

Peduru na Yahaya mbere ya Baraza ya Milandu

1 Peduru na Yahaya, pawakisowera na wanu ware, waki-
walawirira walongozi wengine wa dini, nkulungwa wa min-
duna wa Nyumba Takatifu, pamoja na Masaduseu wengine.
2 Ewa wakifazaika pakulu futi konta mawalii ware waki-
wafunda wanu na wakiwereza kuwa kuwapo kufufuka ka
kifo, julu ya Insa. 3 Ndimana wawakola wakiwafunga, waki-
wataya nkalaboshu mpaka subuu, konta juwa riswa. 4 Fala
wengi wâsikire usowezi-wo wakubali. Isabu ya wanawalume
wankubalire wakifika kiyasi ca alufu ntanu.
5 Iwa pakucere subuu, mafalume wawo, pamoja na wazee
na wanlimu wa shariya wakijumana Yerusalemu. 6 Ákiwapo
novyo Anasi, nkulu wa wakulungwa wa dini, Kayafa, Yahaya,
Alishandere, na piya wengine wawere jamaa za nkulu wa
wakulungwa wa dini.* 7 Wakitumiza kuweta Peduru na Ya-
haya, wakiwemisa kati yawo, wakanza kuwadairi: "Mupata
uwezoni au kwa zina ra nani vyamutendire-vi?"

* **4:6** Anasi, nkwewe Kayafa ákiwa na mamulaka pakulu koliko Kayafa. Kayafa wakati-wo ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Anasi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini suku za nyuma.

8 Basi, Peduru wakumwijala Roho Takatifu, akiwajibu:
“Umwe mafalume wenye inti pamoja na wazee, 9 ikiwa
rero mwankutidairi kuhusu meema atendiwe kitewe-yu
na musakula mwijiwe nani amponese, 10 bakini mukijiwa
umwe pamoja na piya wanu wa Iziraeli, kuwa eyu mwanan-
lume ári mbere yenu-yu kapona nfululu kwa zina ra Insa
nNazareti, Almasihi. Noire wamûngomezere pansalaba ire,
Mwenyezimungu akinfufula ka wafwi. 11 Insa ndi ire
asemiwe mMandiko Matakatifu paamba javi:

‘Riwe ramukatare umwe wajengi,
mwinsho ndi riwe rikulu rifaire kujengera pamembe.’

12 Kweli, hapana kuvuka julu ya mwengine tena, kamana
aripo zina rengine sini ya binguni, rapewe mwanadamu,
wakuwa ibidi ativushe ofwe.”

13 Sambi, wakulungwa ware, pawawawonire kurimba
moyo Peduru na Yahaya, na pawejiwe kuwa wákiwa wanu
sawafyomire na sawasilimuke, ewo washanga na wawa-
manyira kuwa wakenendanga na Insa. 14 Fala pawammonire
mwananlume aponesiwe ire ari pamoja nawo, awakidirire
kufungula kanywa julu yawo. 15 Basi sambi, wakiwamuru
walawe nnyumba ya Baraza ya Milandu ire, ewo wakibaki
wakikaidiyana watupu, 16 wakamba: “Tiwatende mwaja
nowa wanu-wa? Kamana wanu piya wa Yerusalemu wakwi-
jiwa kuwa eya maajuza-ya ewo ndi watendire, na ofwe atina
vyakukaniza. 17 Epa, kwa kusakula habari-zi zisisikirikane
ka wanu piya, tíjuzi tiwatishe wasisowere na munu asáka
kuwa onse tena kuhusu noro zina-ro.” 18 Basi, wakitumiza
kuweta tena, wakiwamuru kuwa wasisowere na wasifunde
tena kwa zina ra Insa.

19 Falakini Peduru pamoja na Yahaya wakijibu, waki-
wambira javi: “Lamulani umwe wanyewe. Cakweli ndi
cepi mbere ya Mwenyezimungu? Tikusikirizeni umwe au
Mwenyezimungu? 20 Konta ofwe aitibidi kunyamala, tíjuzi
pakulu tisowere baina catiwonire na catisikire.” 21 Basi,
wakulungwa ware wakingira kuwopepesa tena, mwin-
sho wakiwafungula wakiwasa. Awawonire shariya ya
kuwahukumu, konta piya wanu wakintukuza Mwenyez-
imungu kwa vinu vîkunire vire. 22 Kamana, ire mwanan-
lume ankunire maajuza akuponesiwa ire, ákiwa na umuri wa
kupunda myaka arubaini.

Peduru na Yahaya na wenye kwamini wajumana kulebela duwa

23 Peduru na Yahaya pawafunguriwe, wakiludira ka wenzi-
wawo ware, wakiwereza piya vyawâmbiriwe na wakulungwa
wa dini pamoja na wazee. 24 Ewo nakusikira, wakilebela

duwa pamoja ka Mwenyezimungu, wakamba: “Mola Nkulu,
uwe ndi umbire bingu, ardhi, bahari, pamoja na viyumbe
piya viri nkati yake. 25 Uwe kusowera kwa Roho Takatifu julu
ya babu yetu Daudi†, ntumisi wako, ukamba:

‘Mbana Sawari-Mayahudi wankubishana na Mola?
Mbana wanu wankupanga vinu savina kazi?
26 Mafalume wa mulumwengu wankuritengeza,
wenye mamulaka wajumana,
wabishane na Mola pamoja na Waantawaze‡ iye.’

27 Kweli, eyi kaya ulu-yi, Herodi na Pontiyu Pilatu waju-
mana na Sawari-Mayahudi pamoja na wanu wa Iziraeli, ku-
bishana na Insa, ntumisi wako takatifu wauntawaze. 28 Ewo
wajumana watende piya vyaupangire tangu mida kuwa vi-
juzi vikune. Kupanga javyo kwa sababu ya uwezo wako na
kamba vyausakire. 29 Basi sambi, Mola, ona kutisha kwawo,
walavye wofi nfululu watumisi wako wereze habari zako.
30 Tenda javyo kuno ukolosa nkono wako ipate uponese, na
tenda alama na matajabisa kwa zina ra Insa, ntumisi wako
takatifu.”

31 Pawesire kulebela duwa, mahala pawajumane pare pa-
tenda kitikansi. Piya akiwengira Roho Takatifu, wakanza
kwereza habari za Mwenyezimungu bila wofi.

32 Kwa nkonjo wa ware waminire ware, piya wákiwa
na mawazo mamoja na nafsi moja. Áwerepo anta munu
mmoja wakwamba kuwa evi vinu-vi vyangu omi, ila piya
vinu vyawákiwa nawo, víkiwa vyawo. 33 Kwa uwezo nkulu,
mawalii wákilavya ushahidi wa kufufuka ka Mwenye Insa. Na
rehema nyingi íkiwesukira wanu ware piya. 34 Kamana noure
nkonjo wa wenye kwamini ure, áwerepo wakusakula kinu,
kutowa kupata. Wákiwa na masamba au manyumba onse
wakiuzanya, nzuruku ure wákijanga, 35 wákiwagabizi mawalii
mmakono mwawo, newo wákiwatongeranga wanu, kwa kila
mmoja ákipata caasakula.

36 Ákiwapo mwananlume akitiwa Yusufu, wa rikolo ra kinya
Lawi, kâpongoriwa kisirwa ca Kiporo. Mawalii wántapira zina
ra Barinaba, mana ake “mwenyé kutaya niya”. 37 Kwa kuwa
Yusufu ire ákiwa nawo ngwamba, iye kauzanya, ikisa nzu-
ruku akija nawo, akiwagabizi mawalii mmakono mwawo.

5

Ulongo wa Ananiya na nkawake Safira

† **4:25** Ona Zaburi 2:1-2. ‡ **4:26** “Waantawaze” ndi Almasihi.

[1] Ákiwapo mwananlume mmoja akitiwa Ananiya. Iye na
nkawake Safira wôzanya amana yawo, [2] fala Ananiya, kasik-
izana na nkawake, nzuruku ure fungu rimoja akiriturira
pambari, mwengine akiwagabizi mmakono mawalii.
[3] Sambi, Peduru akindairi: "Ananiya, sababuni kumwasa
Ibilisi kukidiri moyo wako kuntesa Roho Takatifu,
kulavya nzuruku mwengine kuriturira pambari? [4] Kábula
saunauzanya, kanzi-yo aiwere yako? Na bandi ya kuzanya,
nzuruku-wo auwere wako? Sambi, kinani cukuwazise
mmoyo mwako kutenda javyo? Uwe aulongope ka
wanadamu, kulongopa ka Mwenyezimungu!"
[5] Ananiya, paasikire ewu usowezi-wu, akigwa rã, wakufwa
wawenye. Na piya wasikire vîkunire vire uwapata wofi
pakulu futi. [6] Noparepare, wakija wanemba wakintwala,
wakinkafini, wakinsukula wakuka wakinzika.
[7] Bandi ya ora natu, akilawirira nkawake. Iye aákijiwa
cinkunire nlumake. [8] Peduru akindairi: "Nganambire, ewu
ndi nzuruku wamuzanye amana yenu?" Iye akijibu: "Aye,
ndi nowu." [9] Peduru akimwambira: "Sababuni uwe na
nlumako kusikizana kuntenvya Roho wa Mwenyezimungu?
Basi, wanemba wanzikire nlumako ndi ware panryango
pare. Nowe novyo wákusukula." [10] Kwa mpunde noure, ak-
ingwira Peduru mmaulu rã, wakufwa wawenye. Wanemba
ware pawengire wansingana wakufwa. Noparepare wakin-
sukula, wakuka wakinzika upande wa nlumake. [11] Basi,
wanu wa jamati*, na ware wasikire eyi habari-yi ware, piya
uwapata wofi pakulu pawenye.

Alama na matajabisa a mawalii

[12] Alama na matajabisa mengi akikuna kati ya wanu, julu
ya makono a mawalii. Newo piya wákiwa Lupenu ra Selemani
na niya mmoja. [13] Wanu wengine awakitwakali kuringiza
nowo nkonjo wawo-wo, fala wakiwasifu. [14] Kwa kila mara,
nkonjo wa ware wákimwamini Mwenye ukizidi kongezeka,
waka na walume wengi. [15] Kwa javyo, wanu wakija nawo
walwere nvinanda na mmashila panja pare, ipate akipita Pe-
duru, nanga kinviri cake ciwafinike walwere wamojawapo.
[16] Wanu wengine tena wa kaya jirani za Yerusalemu wakija
nawo walwere na wamízuka. Na piya ware wakiponesiwa.

Kulumbatiwa ka mawalii

[17] Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya wawawere
nawo pamoja kati ya nkonjo wa Masaduseu, ukiwengira
wiyana. [18] Ndimana wakiwafunga mawalii ware, waki-
wataya nkalaboshu ya wafungwa piya. [19] Fala usiku, laika

* **5:11** "Jamati" mana ake ndi nkonjo wa wenye kunfulata Insa.

wa Mola kafungula miryango ya kalaboshu ire, akiwalavira
panja, akiwambira: 20 “Ukani kuNyumba Takatifu, mukaw-
ereze wanu habari piya kuhusu eya mainsha-ya.” 21 Ewo
nakusikira javire, pakucere wakuka wakingira nNyumba
Takatifu, wakanza kuwafunda wanu.

Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini akifika pamoja na
ware waákiwa nawo. Ewo wakiwarifu wanu wa Baraza ya
Milandu pamoja na wazee piya wa wana wa Iziraeli. Ikisa
wakiwatuma minduna kukalaboshu kure ipate wakaje nawo
mawalii ware. 22 Fala minduna ware, pawafikire kukala-
boshu kure, awawasingane. Basi wakiludi, wakija, wakijibu:
23 “Katukire kure tisingana miryango ya kalaboshu ifungiwe
ti, na maamiri wekare panryango nopo. Fala patifungure,
nkati atinsingane anta munu mmoja.”

24 Nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu na
wakulungwa wa dini, pawasikire javire, wafazaika mama!
Vikuna-vi ndi vyepi? 25 Kwa mpunde noure, akifika
munu mmoja akiwambira: “Onani! Wanawalume wa-
muwataire nkalaboshu mure ware, wemira nNyumba Takat-
ifu, wankuwafunda wanu!” 26 Basi, nkulungwa wa minduna
wa Nyumba Takatifu, akuka pamoja na minduna kuwatwala
mawalii ware. Fala wawatwala bila kuwatendera nguvu,
konta wakiwopa wanu kuwapanja na mawe.

27 Pawawafikise kuBaraza ya Milandu, wakimisiwa mbere.
Nkulu wa wakulungwa wa dini akiwadairi, 28 akamba:
“Ofwe atukukatazeni kufunda kuhusu eri zina-ri, fala kweli-
kwelini umwe mwankwijaza kila upande wa Yerusalemu
kufunda kwenu, na musaka mutipatise lawama na damu ya
noyu munu-yu!” 29 Peduru na mawalii wenziwe wakijibu:
“Tíjuzi tinsikirize Mwenyezimungu koliko wanadamu.
30 Nlungu wa babu zetu kanfufula Insa wamûmulaye
mukingomezera pansalaba. 31 Fala noyu, Mwenyezimungu
kanlamusa upande wake wa nkono nriro awe Nlongozi na
Nvushi, ipate iye Mwenyezimungu waIziraeli awatubise na
awaswamii dambi zawo. 32 Ofwe tiwa mashahidi wa evi
vinu-vi, na shahidi mwengine ndi Roho Takatifu. Iye ndi
Roho Mwenyezimungu wawapa piya wenye kunsikiriza
iye.”

33 Wanu ware, pawasikire javire, wakimiwa pakulu futi,
wakisaka wawolaye. 34 Falakini munkonjo wa Baraza ya
Milandu mure, mwanlimu mmoja wa Taureti, Nfarizeu wak-
witiwa Gamaliyeli, wakwinshimiwa na wanu piya, aka-
muru kuwa wanawalume ware walaviriwe panja wakati
aba. Ikisa, akiwambira, 35 akamba: “Wenzangu waIziraeli,
more-moreni na ewa wanu-wa. Wazani sana-sana vyamuka

kuwatenda-vyo. 36 Suku za nyuma, kâlawirira mwananlume
mmoja wakwitiwa Tehuda, akiritula kuwa munu bora. Iye
kâwapata wanu kiyasi ca miya nne. Fala mwinsho kâulaiwa,
na wanu wakinfulata ware wakitawanyikana piya, nkonjo
ure ukifujika. 37 Airini, suku zakwandikiwa marikolo, akija
akilawirira Yuda, nGalileya. Iye novyo kâkidiri kuwapata
wanu wengi wawenye wakunfulata, fala neye novyo kôlaiwa,
na wakinfúlata piya wâtawanyikana. 38 Basi, nukulebelani javi:
ritanuseni na ewa wanu-wa, waseni woke kwa salama, konta
ikiwa ewu mpango-wu ulawa ka munu, ufujika. 39 Falakini
ikiwa ulawa ka Mwenyezimungu, umwe amukidiri kufuja,
musije kuwoniwa kamba mubishana na Mwenyezimungu.”

Na ewo wakikubali vyaambire Gamaliyeli vire. 40 Sambi
wakiweta mawalii, wakiwacapisa, wakiwakataza kuwa wa-
sisowere tena zina ra Insa rire, na wakiwafungula. 41 Kwa
javyo, mawalii ware nnyumba ya Baraza ya Milandu mure
walawa na moyo radi, konta Mwenyezimungu kawatula ub-
ora wakejeliwe kwa sababu ya zina ra Insa.

42 Na daima-zi, nNyumba Takatifu na mwawákipita mma-
manyumba, awakasa kufunda na kwereza kuwa Insa Al-
masihi.

6

Watondoriwa wanu saba wakuwavya mawalii

1 Kwa nozire suku zire, pawazidire kongezeka wanafunzi
wa Insa, íkiwapo dugudugu nkati ya Mayahudi wakusowera
kigeregu na ware wakusowera kiebraniya. Ware
wakisowera kigeregu wakiduguda kuwa manankweli
wawo awanang'aniziwa sana pacitongiwa cakurya kila
suku. 2 Ndimana mawalii kumi na wawiri wawajumanisa
piya wanafunzi wa Insa, wakiwambira: “Sivyo vyema
ofwe kwasa kufunda usemi wa Mwenyezimungu,
kupita tikihudumu mmameza. 3 Kwa javyo, kati ya
wanduzetu-wa, watondoreni wanu saba wakuwa nawo
ushahidi wakuwejala Roho Takatifu na fahamu ipate
tiwagabizi eyi kazi-yi. 4 Ila ofwe tishugulikire kulebela
duwa na kufunda usemi wa Mwenyezimungu.”

5 Piya ware uwajibu usowezi ure. Wakintondola Shitefanu,
wakolota kwamini pakulu na wakumwijala Roho Takatifu.
Wakiwatondola tena Filipi, Porokoro, Nikanori, Timoni, Par-
mena, pamoja na Nikolayu wa Antiyokiya, akubalire dini
ya kiyahudi. 6 Wanu ware wakolotiwa mbere ya mawalii,
wakilebeleliwa duwa, na wakituriwa makono.

7 Basi sambi usemi wa Mwenyezimungu ukenera. Isabu ya wanafunzi Yerusalemu ikongezeka pakulu, na walongozi wa dini wengi wakisikiriza ka kwamini.

Kufungiwa ka Shitefanu

8 Shitefanu, kwa kumwijala rehema na uwezo, ákitendanga matajabisa makulu-makulu na alama mbere ya wanu. 9 Fala wakizuka wanu wamojawapo wa sinagoga ikitiwa "Ya wenye uhuru". Wákiwa Mayahudi wa Kireni na Aleshandriya, na wengine wa Kilikiya na Aziya. Ewo wakanza kukaidiyana na Shitefanu. 10 Falakini ewo awakikidiri kunshinda wijiwifu tele-tele pamoja na Roho vikinsoweresa.

11 Ikisa wawaripa wanu wengine wambe javi: "Tinsikira akikufuru ka Musa pamoja na Mwenyezimungu." 12 Wakiwashongezera wanu ware, wazee, na wanlimu wa shariya. Nakunfika karibu Shitefanu, wakinkola, wakinlongoza kuBaraza ya Milandu ya Mayahudi. 13 Noparepare, wakiwemisa mashahidi walongo wakisema: "Eyu mwananlume-yu aasa kukufurira mahala takatifu-pa pamoja na Taureti. 14 Konta tinsikira akisema kuwa Insa nNazareti-yo adangula mahala-pa na apindula tabiya zaatasire Musa." 15 Na piya wanu wekare paBaraza ya Milandu ire, nakunang'aniza rungu-rungu, wammona uso wake ure kuwa kamba wa laika.

7

Kurikotola ka Shitefanu pamilandu

1 Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini kandairi Shitefanu: "Uwe, kweli-kwelini ndi novyo?" 2 Iye akijibu: "Jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawawa, sikirizani! Mwenyezimungu ntukufu kâmwisukira wawa yetu Iburahima paákiwa Mezopotamiya, saanasamira kwikala Harani, 3 kâmwambira javi: 'Lawa inti yako, wase jamaa zako, uke inti yanisaka kukolotera yonse.' 4 Ikisa, Iburahima akilawa inti ya waKaldayo, akuka akiinshi Harani. Nokurekure, bandi ya kufwa wawaye, Mwenyezimungu kansamisira Iburahima eyi inti yamuri kwikala umwe sambi-yi. 5 Mwenyezimungu ampere Iburahima kuriti, anta mahala pakutula mulu. Novyo-sivyo, iye kâmpa tamaa ya kumpa inti-yi iye iwe yake-yakeni pamoja na ujukulu wake, ingawa âwere nawo mwana. 6 Mwenyezimungu akamba kuwa ujukulu wake wakuja kuwa wamalamboni wakwikala inti ya wanu wengine, wawe watwana, watabishiwe kwa muda wa myaka miya nne. 7 Tena Mwenyezimungu akamba: 'Inti yawasaka kutendiwa utwana-yo, niwahukumu. Ikisa,

bandi ya evyo, wasama, wakuja kunitukuza omi epa ma-
hala-pa.’ 8 Mwinsho akimpa miyadi ya kupatana julu ya itani.
Kwa javyo, paampongore Izaki, akintaya itani suku yanane
yawenye. Izaki akimpongola Yankubu, na Yankubu aki-
wapongola wanawe kumi na wawiri, wababu zetu wakulu.

9 Wababu zetu wakulu ware wantendera fitina nduyawo
Yusufu, wamuzanya akuka inti ya Miswiri. Fala Mwenyez-
imungu ákiwa pamoja neye. 10 Iye akinlavya tafauti zake piya,
akimpa fadili na wijiwifu mbere ya Firyauna, nfalume wa
Miswiri. Ndimana Firyauna akintawaza kuwa waziri wake
Miswiri, na akingabizi nyumba yake ya kifalume.

11 Ikisa ikija njala inti ya Miswiri na Kanaa piya, iki-
wataya wanu mashaka makulu futi. Anta babu zetu
awakipata cakurya. 12 Fala Yakobu, paasikire kuwa Miswiri
iwapo tirigu, kawatuma wanawe, wababu zetu, safari yak-
wanza. 13 Pawokire safari yapiri, Yusufu karijiwisa mbere
ya wanyenyeze, na Firyauna akipata kuwejiwa jamaa zake
Yusufu. 14 Yusufu akitumiza kumwita Yakobu wawaye na
jamaa zake piya, isabu ya wanu sabini na watanu. 15 Basi
Yakobu akiteremukira Miswiri, nokurekure akifwa pamoja
na wababu zetu. 16 Airini, maiti awo aperékiwa Sikemi,
kawazikiwe kaburi râuzire Iburahima kwa isabu ya parata na
wakinya Emori Sikemi kure.

17 Wakati paufikire karibu, Mwenyezimungu katimiza
tamaa yaâmpere Iburahima, kabila yetu Miswiri ikizidi
kongezeka pakulu. 18 Sambi Miswiri kure katawala nfalume
mwengine sakimwijiwa Yusufu. 19 Eyu kawatenvya jamaa
zetu, kawatabisha babu zetu julu ya kuwalazimisha wawase
panja wasimana watoto wasiinshi.

20 Kwa nowo wakati-wo ndi waapongoriwe Musa. Iye ákiwa
mwema sana. Karеriwa myezi mitatu nnyumba ya wawaze,
21 na paasiwe toto ire, mwana wa Firyauna akinlokota, akin-
rera kamba mwanawe. 22 Musa kafundiwa wijiwifu piya wa
Miswiri, na kawa mwenyé nguvu wa masemo na vitendo.

23 Musa, paafikire hirimu ya myaka arubaini, akiwaza
kuka kuwawona jamaa zake, waIziraeli. 24 Paammonire
muIziraeli mmoja akitabishiwa, iye akimwingirira,
akiriripira kwa ire akitabishiwa ire, akinduru mMiswiri ire.
25 Musa akiwaza kuwa wanduze waIziraeli wakwerеriwa
kuwa Mwenyezimungu awanusuru julu yake iye, fala
awereriwe. 26 Subuu yake akiwalawirira waIziraeli
wamojawapo wakumana. Akiyerera kuwapatanisa,
akiwambira: ‘He! Umwe muwa munu na nduye, mbena
musausana watupu?’ 27 Fala munu akintabisha mwenziwe
ire, akintanuka Musa, akimwambira: ‘Uwe, akutawaze

kuwa nkulungwa wetu waakutilamula nani? 28 Usaka
unulaye novyo kamba vyaumulaye ijana mMiswiri ire?'
29 Nakusikira javire, Musa akitira, akuka inti ya Midiyani
kamba mmalamboni. Nokurekure akiwapongola wana
wawiri.

30 Ipita myaka arubaini, ari nlanga ra mwango wa Sinayi,
kamwisukira laika na malulimi a moto, akikorera pafukutu.
31 Musa akishanga kwa ruhuya imwisukire ire, nakusen-
gereza karibu awone sana, ikinjira shauti ya Mola, ikamba:
32 'Omi ndi Nlungu wa kinya babuzo: Nlungu wa Iburahima,
wa Izaki, na wa Yankubu.' Musa akanza kutetema, anta ku-
nang'aniza aakishubutu. 33 Mola akimwambira: 'Vula viratu
vya mmaulu mwako-vyo, konta mahala pauri-po patakatifu.
34 Niwonanga mashaka makulu awatabishiwa wanu wangu
wari Miswiri, nisikiranga kiriro cawo. Ndimana nisuka
niwafungure. Sikiriza sana-sana! Nankukutuma uludire
Miswiri.'

35 Noyo Musa wawânkatare-yo, ewo pawandairire javi:
'Nani akutawaze kuwa nkulungwa na mwenyé kulamula?',
noyo noyoni, Mwenyezimungu kampereka kuwa nkulungwa
na nvushi, julu ya laika âmwisukire pafukutu ire. 36 Na
noyo noyoni ndi awalavire wanu Miswiri, pesire kutenda
matajabisa na alama inti ya Miswiri, Bahari Nyeundu, na
nlanga, muda wa myaka arubaini. 37 Noyo noyoni ndi Musa
awambire waIziraeli javi: 'Mwenyezimungu anzusha nkati
ya wanu wake nabii wenu kamba vyanizushire omi.' 38 Noyu
ndi ire ákiwa pamoja nawo waIziraeli wajumane nlanga. Iye
ndi awere shikarakanzi kati ya laika na kinya babu zetu
kumwango wa Sinayi kure. Iye ndi apokerere usemi hai,
akitipa ofwe.

39 Fala wababu zetu awasakire kunsikiriza Musa,
wankatala. Mmyoyo yawo, wakisaka kuludira Miswiri,
40 wakimwambira Aruna*: 'Titendere maswanamu
wakutilongoza. Kamana Musa atilavire Miswiri-yo, atijiwa
cinkunire.' 41 Newo wakintenda swanamu, nfano wa
ng'ombe ntoto. Ikisa, wakintendera kafara swanamu ire,
na wakinsheherekera pakulu kinu cawantendire na makono
awo. 42 Basi, Mwenyezimungu akiwatanuka, akiwasa
wakambudu vyumbiwe binguni kamba vyavyândikiwe
nkitabu ca minabii†, cisema javi:

'Onani, waIziraeli! Nlanga, muda wa myaka arubaini, mu-
nilavira omi kafara yenu na swadaka? 43 He! Kwasa kutenda
javyo, musukula ema ya Moleki‡, na nondwa ya swanamu

* 7:40 Aruna ákiwa nduye Musa. † 7:42 Ona Amosi 5:25-27. ‡ 7:43 Moleki ákiwa nlungu saári wakweli wa waKanaa.

Rafani, mifano yamutendire wanyewe mupate kwambudu.
Sikweli?
Ndimana nukutuwisirani baidi kupunda Babiloniya.’
44 Wababu zetu wákiwa nawo nlanga Ema ya Ushahidi,
íjengiwa kamba Mwenyezimungu vyamwamurire Musa ku-
jenga, kwa kufulata nfano waawonire. 45 Wababu zetu
wapokerera noire Ema ire, na wasukula pawalawire na
Yoshwa kuriti inti-yi. Mwenyezimungu yaawatuwisire
mataifa mengine mbere ya wababu zetu. Na Ema ire
ikibaki nokure mpaka wakati wa Daudi. 46 Iye kare-
hemiwa na Mwenyezimungu, kanlebela nafasi ya kuwatafi-
tira waIziraeli mamburo awo§. 47 Falakini, ajire akijenga
nyumba-yo ndi Selemani. 48 Ka ukweli, Mwenye Nkulu
ekala nyumba zakujenga wanadamu. Kamba vyêreze nabii
mmoja*, akamba javi: 49 ‘Binguni ndi kiti cangu, ardhi ndi
yanirika maulu angu.
Ndi nyumbani yamusaka kunijengela? (amba ndi Mola).
Au mahalani panisaka kupumula?
50 Sumi na nkono wangu mwanyewe nitendire piya vinu-vi?’
”

51 Shitefanu mwinsho akamba javi: “Umwe muwa wabishi,
amukeketiwe myoyo yenu na murimba masikiro†. Daima
munkatala Roho Takatifu, kamba vyawákinkatalanga wababu
zenu. 52 Nabiini salumbatiwe na babu zenu? Ewo wawolaya
mitume wákerezanga mida habari ya kwisuka ka Mwenyé
shariya‡. Sambi, na umwe ndi novyo: munzungunuka,
mumulaya iye. 53 Nomwe-nomweni ndi mupokerere shariya
ilawire ijire na malaika. Novyo-sivyo, umwe amutumire
noyo shariya-yo.”

Vyaafwire Shitefanu

54 Wakulungwa ware, pawasikire usowezi-wu, ukiwasoma
mmyoyo mwawo, wakintafunira meno. 55 Fala iye kamwi-
jala Roho Takatifu, kanang'aniza binguni, kawona nuru
ya utukufu wa Mwenyezimungu, na kammona Insa emire
upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu. 56 Neye
akisema: “Onani! Nankuwona binguni wanzu, na Binadamu
wa Binguni kemira upande wa nkono nriro wa Mwenyez-
imungu!”
57 Fala nakukuwa pakulu, wakiziwa masikiro,
wakimwirukira piya kwa niya mmoja. 58 Wakintuwisira
panja ya kaya ulu ire, kuno wakinpanja na mawe. Mashahidi

§ **7:46** Kigeregu: “nyumba ya Yakobu”. * **7:48** Ona Izaya 66:1-2. † **7:51** Kigeregu: “Amutaiwe itani myoyo yenu na masikiro enu”, mana ake awasaka kusikiriza habari za Mwenyezimungu. ‡ **7:52** “Mwenyé shariya” mana ake Insa Almasihi.

wakinvula nguwo zake zaâvarire wakingabizi mmakono
nnemba wakwitiwa Saulu.
59 Ewo wakizidi kumwefya mawe, kuno Shitefanu ak-
ilebela duwa, akamba: “Mwenye Insa, pokerera roho
yangu.” 60 Ikisa akikokora, akifula uto, akamba: “Mola,
usiwahukumu kwa eyi dambi-yi!” Pesire kusema javire,
akifwa.

8

1 Na Saulu kakubali kuulaiwa ka Shitefanu.

Saulu akwanza kuwalumbata wenye kwamini

Noire suku ire, jamati* Yerusalemu akanza kuwapata
mashaka a kulumbatiwa pakulu. Piya wakitawanyikana inti
za Yudeya na Samariya, ila mawalii awatirire Yerusalemu
kure. 2 Wanu mamuminu wanzika Shitefanu na wanririra
pakulu futi. 3 Fala Saulu akifuja jamati ire, akingira nyumba
anta nyumba, akiwasukuma waka na walume, akiwatayisa
nkalaboshu.

Filipi akwereza Habari Ngema Samariya

4 Sambi, watawanyikane ware wapita wakereza Habari
Ngema. 5 Filipi neye akiteremukira kaya moja ya Samariya,
nokurekure akiwereza wanu kuhusu Almasihi. 6 Wanu
wengi wakinsikiriza sana-sana Filipi vyaakisowera, wakin-
sikiriza kwa niya mmoja kuno wakiwona alama zaakitenda.
7 Kamana wanu wengi wakupatiwa na mashetwani, waki-
somoka kuno wakituwisiwa mashetwani ware. Na vitewe
pamoja na wakútumbela wengi wakiponesiwa. 8 Kwa javyo,
nkaya mure íkiwapo radi pakulu futi.
9 Nokure, akiinshi mwananlume mmoja wakwitiwa
Ansumani, mida âkitenda vitendo vya usawi, ákiwatajabisanga
waSamariya. Iye akiritula ubora. 10 Piya wenye kaya ire
kwanza ntoto mpaka nkulu wakinsikiriza, wakamba: “Eyu
munu-yu kanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kanawo
uwezo Nkulu.” 11 Ewo wakinsikiriza konta suku nyingi
zawenye ákiwatajabisa na vitendo vya usawi. 12 Fala
pawankubalire Filipi vyaakereza kuhusu ufalume wa
Mwenyezimungu na zina ra Insa Almasihi, wakanza koziwa,
waka kamba walume. 13 Anta na Ansumani novyo iye
mwanyewe kakubali. Bandi ya koziwa, ákenendanga na Filipi.
Iye, kwa kuwona alama na matajabisa makulu ákitendanga
are, akitajabu.
14 Mawalii Yerusalemu, pawasikire kuwa waSamariya
wakubali usemi wa Mwenyezimungu, wakiwapereka noko
Peduru na Yahaya. 15 Pawafikire, wawalebelela duwa ipate

* **8:1** “Jamati” mana ake kundi ra wanu wakunfulata Insa Almasihi.

wampokerere Roho Takatifu. 16 Konta noure wakati ure,
ákiwa saanamwisukira munu anta mmoja. Ila ewo woziwa
kwa zina ra Mwenye Insa tu basi. 17 Basi, wakiwatula
makono, newo wakimpokerera Roho Takatifu.

18 Ansumani, paawonire kuwa wankupewa Roho Takat-
ifu julu ya kuturiwa makono na mawalii ware, neye aki-
wamera nzuruku, akamba: 19 “Nnomi novyo nipeni noyo
mamulaka-yo, ipate wanintula makono onse, ampokerere
Roho Takatifu.” 20 Fala Peduru akimwambira: “Upoteya uwe
pamoja na nzuruku wako-wo mwanyewe! Kuwaza kuwa
ruhuya ya Mwenyezimungu ipatikana kwa nzuruku? 21 Uwe
auna fungu wala upande kati ya eyi kazi-yi kamana moyo
wako auri sana mbere ya Mwenyezimungu! 22 Basi, tubiya
mabaya ako-yo, unlebele Mola, dalili akuswamii caulangele
mmoyo mwako-co. 23 Kamana niwona kuwa kwanawo ny-
ongo ya wiyana pakulu, na kuwa nkati ya kifungo ca ubaya.”
24 Ansumani akiwajibu, akamba: “Umwe-po nilebeleleni ka
Mola ipate cisinikune kimojawapo vyamusowere-vyo.”

25 Peduru na Yahaya, pawesire kulavya ushahidi na kw-
ereza usemi wa Mola, wakiludira Yerusalemu. Pawakiludi,
wakereza Habari Ngema makaya mengi a waSamariya.

26 Ikisa, laika wa Mola akisowera na Filipi, akamba:
“Lawa uke upande wa suheli, utware njira ya kuteremukira
Yerusalemu ukukirira Gaza.” Noyo njira-yo yalanga. 27 Basi
Filipi akilawa akuka. Paakuka akisimanana naye mwanan-
lume cande wa Etiyopiya, ákiwa ntumisi nkulu wa Kandasi†,
Rainya wa Etiyopiya. Noyo mwananlume-yo ndi agabiziwe
piya kazi za mizuruku. Iye kôka Yerusalemu kuntukuza
Mwenyezimungu. 28 Paásimanane nawo-po ákiludira kwawo.
Kekala munkukuta mwake, akifyoma kitabu ca nabii Izaya.
29 Roho Takatifu kamwambira Filipi: “Sengereza karibu ya
nkukuta ure pare, ukasikire nowe.” 30 Filipi akituwa akisen-
gereza pankukuta pare, akinsikira nTiyopiya ire akifyoma
kitabu ca nabii Izaya. Filipi akindairi: “Mwaja? Camufy-
oma-ci, mwankwereriwa?” 31 Amiri ire akinjibu: “Nereri-
waja saneleweshiwe?” Kwa javire, iye akimwambira Filipi,
akamba: “Kwera munkukuta-mu, tikare onse.”

32 Usowezi takatifu‡ wawenye waákifyoma ndiwu, uk-
wamba javi:
“Iye ákiwa kamba kondoo wakuka kusinjiwa,
kamba mwana wa kondoo vyanyamala ndu,
ka mwenye kunsinja mabururu ake,
novyo-novyoni neye aambure kanywa yake.
33 Kwa kurinyenyekeya kwake, wantuwa shariya.

† 8:27 “Kandasi” mana ake “Rainya”. ‡ 8:32 Ona Izaya 53:7-8.

Hapana asaka kusowera kuhusu kizazi cake
konta uhai wake ulaviwa mulumwengu-mu.”

34 Amiri ire akindairi Filipi: “Nukulebela, evi vyaamba
nabii-vi kankumwamba nani? Kankuramba mwanyewe au
munu mwengine mmojawapo?” 35 Basi Filipi akanza kusow-
era, na mwanzo wa noya Mandiko Takatifu-ya, akimwereza
habari ya Insa.

36 Pawakuka munjira, wakisingana maji. Amiri ire
akamba: “Are pare maji! Cikataza omi koziwa kinani?”
37 § 38 Basi, amiri ire akimisisa nkukuta ure, wakisuka
wo-wawiri, wakingira mmaji, Filipi ire akimoza noparepare.
39 Pawalawire mmaji mure, Roho wa Mola akinlainisa Filipi,
na amiri ire awere wakummona tena. Basi, akitwala njira
akuka vyake ka moyo radi! 40 Filipi akiwoniwa Azoto, akipita
akereza Habari Ngema kaya ulu-ulu zire piya mpaka akifika
Kaisariya.

9

Insa amwita Saulu anfulate

1 Saulu akizidi kutisha na mawazo a kuwolaya wanafunzi
wa Mwenye Insa. Akimukira nkulu wa wakulungwa wa dini,
2 kunlebela waraka ya kuka Damashiku akolote mmasina-
goga, ipate akiwasingana walume au waka wenye kufulata
Njira ya Insa, awafunge, oke nawo Yerusalemu. 3 Fala iye
paakuka vikinkuna ari karibu ya Damashiku, kwa gafula ik-
inzunguriza nuru ya kulawa binguni. 4 Noparepare akigwa,
akisikira shauti ikimwambira: “Saulu, Saulu, mbana unilum-
bata?” 5 Iye akidairi: “Uwe nani, Mwenye?”

Shauti ire ikinjibu: “Omi Insa waunlumbatanga-yo. 6 Fala
lamuka, uke ire kaya ire, eko ukwambiriwa caukujuzi ku-
tenda.”

7 Wanawalume walongozane naye Saulu ware, wakimira
wakinyamala, wakisikira shauti fala awakimmona munu
wawenye. Mashala! 8 Saulu akilamuka pansi pare, na ingawa
maso ake kafungula, fala aákiwona kinu. Ndimana, ewo
wakinkola nkono, wakimukisa Damashiku. 9 Iye kekala suku
natu saawona. Nozo suku-zo, aataire pakanywa cakurya
wala maji.

10 Damashiku kure ákiwapo mwanafunzi mmoja wak-
witiwa Ananiya, imwisukira ruhuya ya Mwenye Insa, shauti
ikimwita: “Ananiya!” Iye akijibu: “Labeka, Mwenye.”
11 Mwenye Insa akimwambira: “Ritengeze, uke barabara

§ **8:37** Mandiko mengine a mida eyi aya-yi aipo. [Filipi akinjibu: “Ukamini ka moyo wako piya, acipo cikataza.” Na iye akinjibu: “Nukwamini kuwa Insa Almasihi Mwana wa Mwenyezimungu.”]

yakwitiwa Koloka. Ukafike nyumba ya Yuda, ukandairishe
mwananlume wa Tarusu wakwitiwa Saulu. Ka ukweli,
iye kankulebela duwa. 12 Imwisukira ruhuya, neye kam-
mona mwananlume wakwitiwa Ananiya akingira akintula
makono, akinlebelela aludire kuwona.” 13 Ananiya akijibu:
“Mwenye, niwasikiranga wanu wengi wawenye wakisowera
kuhusu noyo mwananlume-yo na ubaya mwingi iye awaten-
danga wanu wako watakatifu Yerusalemu-ko. 14 Na epa iye
kanawo mamulaka a wakulungwa wa dini a kuwafunga piya
wenye kwambudu zina rako.” 15 Fala Mwenye kamwambira:
“Uka, konta noyo mwananlume-yo nintondola nintumire
awereze zina rangu Sawari-Mayahudi, mafalume, pamoja na
waIziraeli. 16 Omi mwanyewe nimolotera Saulu mashaka
akija kunkuna kwa ajili yangu.”
17 Basi Ananiya akuka, akingira nyumba ire, akintula
makono, akamba: “Nduyangu Saulu, Mwenye kanituma
kwako, Insa mwanyewe akulawírire munjira-yo, ipate
uludire kuwona na akwijare Roho Takatifu.” 18 Kwa mpunde
noure, vigwa vinu mmaso mwa Saulu vyakulanda mamba a
inswi. Kweli, iye akiludira kuwona. Basi, akilamuka akuka
akoziwa. 19 Pesire kurya, akipata nguvu.

Saulu Damashiku

Saulu akikala Damashiku nokure pamoja na wanafunzi
wa Insa kwa muda wa suku aba. 20 Kwa wakati noure,
akuka mmasinagoga a Mayahudi, akanza kwereza kuhusu
Insa, kuwa iye ndi Mwana wa Mwenyezimungu. 21 Piya
wakinsikira, wakitajabu, wakamba: “Sinoyu mwananlume
akiwalumbata wambudu zina ra Insa Yerusalemu kure-yu?
Sicinjisire epa noco, awafunge, awapereke ka walongozi wa
dini?” 22 Fala Saulu kila mara akizidi kwijaziwa uwezo. Iye
akiwatikinisa Mayahudi wakikala Damashiku kwa kuweji-
wisa kuwa Insa ndi Almasihi.
23 Zipita suku nyingi zawenye, 24 Mayahudi wakisikizana
kumulaya, fala iye kawejiwirira mipango yawo. Ikisa tena,
Mayahudi wakisonderanga mmiryango ya kaya, usiku na
nsana, ipate wammone Saulu wamulaye. 25 Ndimana, wana-
funzi wake wakintwala usiku, wakimpenyeza pakitololo ca
kipama, wakinteremusa.*
26 Saulu paafikire Yerusalemu, kayerera kusanganyika na
wanafunzi wa Insa. Fala piya ware wakimopa, awakamini
kuwa iye kweli-kwelini mwanafunzi. 27 Fala Barinaba ak-
intwala, akimpereka ka mawalii. Akiwereza namuna Saulu
vyaâmonire Mwenye Insa munjira, âkisowera naye. Na kaw-
ereza novyo namuna vyêreze kuhusu Mwenye Insa bila wofi

* **9:25** Ona 2 waKorintiyu 11:33.

Damashiku. 28 Kwa javyo, Saulu akenenda nawo pamoja
Yerusalemu, ákiwa na uhuru wa kwingira na kulawa kati
yawo, ákiwereza kuhusu Insa bila wofi. 29 Iye ákisoweranga na
ákikaidiyana nawo Mayahudi wakusowera kigeregu, fala ewo
wakisakula namuna ya kumulaya. 30 Pawasikire, wanduze
wenye kwamini wakintwala Saulu, wakuka naye Kaisariya,
nokurekure wakimpereka Tarusu.

31 Kwa javyo, jamati inti za Yudeya, Galileya, na Samariya
zíkiwa nawo usalama na zikirimba. Zíkirijenga na inshima za
Mola na kwa nguvu za Roho Takatifu, zikizidi kongezeka.

Kuponesiwa ka Aineya

32 Peduru ákenendanga kila upande, koka novyo kuwawona
watakatifu wakikala Lida. 33 Noko akisimanana na mwanan-
lume mmoja wakwitiwa Aineya, ákiwa kitewe, mainsha ake
ákiwa a pakinanda muda wa myaka minane. 34 Peduru
akimwambira: "Aineya, Insa Almasihi akuponesa! Lamuka,
tandika kinanda cako." Neye, kwa mpunde noure, akila-
muka. 35 Wanu piya wa makaya a Lida pamoja na a Saroni
wammona, newo wamwamini Mwenye Insa.

Kuziribusiwa ka Tabita

36 Kaya ulu ya Yafa ákiwapo mwanafunzi mmoja wakimwita
Tabita. (Zina nkigeregu akitiwa Dorka.) Noyo mwana-
muka-yo ákitendanga vitendo vyema na ákilavyanga zaka.
37 Kwa nozire suku zire, kalwala, ikisa akifwa. Bandi ya
kumosa, maiti wakitula kukisusi kugorofa. 38 Kwa kuwa Yafa
kúkiwa karibu na Lida, wanafunzi pawasikire kuwa Peduru
kawa Lida, wamperekera wanawalume wawiri kuntafadali
javi: "Njo kwetu kuno, usikawe."

39 Kwa javyo, Peduru akilawa, akilongozana nawo. Naku-
fika, wakimpereka kugorofa nkisusi. Piya manankweli
wakimira karibu ya Peduru, kuno wakirira na wakimolotera
anzu na nguwo zaákisonanga Dorka ári hai. 40 Peduru wanu
ware piya akiwalavira panja, akikokora, akilebela duwa.
Ikisa akizungunuka, akinnang'aniza maiti ire, akamba:
"Tabita, lamuka!" Iye akifungula maso ake, nakummona
Peduru, akikala. Mama! 41 Peduru akinkola nkono,
akinlamusa, akimwimisa. Ikisa akiweta wenye kwamini
ware pamoja na manankweli, akiwolotera nkomu wawenye
dodola.

42 Wanu piya wa kaya ulu ya Yafa ire wakisikira habari
zikunire zire, na wengi wakinkubali Mwenye Insa. 43 Na
Peduru kainshi suku nyingi zawenye Yafa kure nnyumba ya
mwenye Ansumani. Ansumani-yo kazi yake íkiwa nsuwa-
sambala.

10

Habari Ngema iwafika wanu Sawari-Mayahudi

Koroneliyu amwisukira laika

1 Ákiwapo Kaisariya mwananlume mmoja ákitiwa
Koroneliyu, ákiwa nfalume wa kundi ra masurudadu
rikitiwa "Kundi ra Italiya". 2 Iye akimwajibu mambo a
Mwenyezimungu, na akimopa Mwenyezimungu, iye pamoja
na jamaa zake piya. Iye ákilavyanga zaka pakulu, na daima
ákilebelanga duwa ka Mwenyezimungu. 3 Kwa suku moja,
wakati wa alhanswiri, imwisukira ruhuya, kammona
sana-sana laika wa Mwenyezimungu akinjira akimwita:
"Koroneliyu!" 4 We! Akibaki akinnang'aniza laika ire rungu-
rungu, wakushanga wawenye, akindairi: "Kinani mwenye?"
Laika ire akinjibu: "Duwa yako pamoja na zaka
yaulavyanga ifika ka Mwenyezimungu akumbukire tamaa
zake. 5 Epa sambi, wapereke wanawalume woke mpaka Yafa,
wakantware mwananlume wakwitiwa Ansumani, atapiriwe
zina ra Peduru. 6 Eyu munu-yu kafikira ka mwananlume
wakwitiwa Ansumani, nsuwa-sambala. Nyumba yake iwa
nanyenje ya mwani."

7 Nakulainika laika waakisowera naye ire, iye akiweta
watumisi wake wawiri na surudadu mmoja muminu kati ya
ware wákiwa pakazi yake. 8 Akikola kuwereza piya, akiwa-
tuma kuka Yafa.

Peduru imwisukira ruhuya

9 Subuu yake, ewo pawakenenda munjira karibu ya Yafa,
Peduru akikwera pajulu ya nyumba kulebela duwa. Íkiwa
kiyasi ca aduhuri. 10 Ikinkola njala, akisakula kurya.
Pawakipika cakurya, ikimwisukira ruhuya. 11 Kawona
bingu iri wanzu, cikija kinu cakulanda nguwo ulu ifungiwe
malunsa ómane, ikiteremusiriwa pansi. 12 Nkati-mo wákiwapo
kila namuna ya manyama wa maulu mane na wadudu
wakurikweta pansi pamoja na nyuni za julu. 13 Basi iye
akisikira shauti, ikamba: "Lamuka Peduru, sinja, urye."
14 Peduru akamba: "Sishubutu, Mwenye! Kamana tangu
sinarya kinyafu wala caharamu." 15 Kwa mara nyengine
tena, shauti ire ikimwambira javi: "Usite haramu kinu caa-
halalishe Mwenyezimungu." 16 Evi vikuna mara natu. Kwa
mpunde noure, nguwo ire ikiludisiriwa binguni.

17 Peduru, paakishanga kuhusu mana a ruhuya imwisukire
ire, wanu watumiwe na Koroneliyu ware wêmira panryango,
wakidairi nyumba ya Ansumani. 18 Wakita, wakidairi:
"Mwananlume wakwitiwa Ansumani Peduru kafikira
nomu?" 19 Peduru paakiwaza mana a ruhuya ire, Roho

Takatifu akimwambira javi: "Ona, wanu watatu wajire-wo
wakusakula. 20 Basi, lamuka wisuke, ulongozane nawo,
usiwe na dana, konta omi ndi niwatumire." 21 Kwa javyo,
Peduru akisuka, akiwambira wanu ware: "Omi ndi munu
wawenye wamúri kunsakula-yo, epa cikujisireni kinani?"
22 Ewo wakinjibu: "Ofwe katituma Koroneliyu, nfalume
wa kundi ra masurudadu. Iye mwenyé shariya, amopa
Mwenyezimungu, na Mayahudi piya wansifu pakulu sana.
Iye kamuriwa na laika takatifu atumize kukwita uke
kwake, ipate akakusikire usowezi wako." 23 Basi Peduru
akiwakaribisha wakingira, wakifikira nopare. Subuu
yake iye akilawa, akilongozana nawo, pamoja na wenziwe
wamojawapo wa Yafa wakimpereka.
24 Subuu yake, akifika Kaisariya, na Koroneliyu neye
kekala ákiwarindira. Iye kâwalarika jamaa zake na marafiki
zake wa pamoyo. 25 Sambi, Peduru pengire, Koroneliyu
nakummona, akingwirira mmaulu kuntukuza. 26 Fala Pe-
duru akinlamusa, akimwambira: "Imira! Omi novyo
niwa mwanadamu!" 27 Peduru nakusowera naye, kengira
pansana, kawasingana wanu wengi wajumana, 28 akikola
kuwambira: "Umwe mukwijiwa kuwa Yahudi aajuzi kusan-
ganyika au kuwandikana naye munu Saari-Yahudi. Fala
Mwenyezimungu kanifahamisha munu nisimwite nnyafu
wala haramu. 29 Ndimana panitiwe, nija epa ka moyo radi.
Kwa javyo, munitira kinani?"
30 Koroneliyu akinjibu: "Bandi ya suku nne, nowu
wakati wa alhanswiri-wu, nikilebela duwa nnyumba
mwangu-mu. Kwa mpunde nimmona munu kemira
mbere yangu, kavala mavazi melupa akumensa-mensa,
31 akinambira: 'Koroneliyu, isikiriwa duwa yako-yo pamoja
na zaka yaulavyanga-yo vyankukumbukiriwa mbere
ya Mwenyezimungu. 32 Kwa javyo, ntume munu Yafa
akantware Ansumani atapiriwe zina ra Peduru. Iye kafikira
nyumba ya Ansumani, nsuwaji sambala, akwikala nanyenje
ya mwani.' 33 Ndimana, nitumiza kukwita upesi-upesi, na
uwe kutenda sana kuja. Epa sambi piya tijumana nopa
mbere ya Mwenyezimungu kusikira piya vyaakwamurire
Mola."

Peduru awereza Habari Ngema Sawari-Mayahudi

34 Basi, Peduru akanza kusowera, akamba: "Ka uk-
weli, nereriwa kuwa Mwenyezimungu wanu piya awatafiti
sawa-sawa. 35 Wanu wa kabila mojawapo wakumópa na
wakuténda shariya, iye awapokerera. 36 Mukwijiwa habari
Mwenyezimungu zawaperekere waIziraeli, kupata kuw-
ereza usalama julu ya Insa Almasihi. Iye ndi Mwenye

wa wanu piya. 37 Umwe mukwijiwa vinu vikunire inti
ya Yudeya piya, mwanzo wa Galileya, bandi ya koza kak-
erezanga Yahaya. 38 Mukwijiwa kuhusu Insa nNazareti
namuna Mwenyezimungu vyaantawaze kwa Roho Takatifu
na vyaampere uwezo. Mukwijiwa kuwa iye kenenda kila
upande, akiwatenda wanu vyema, na akiwaponesa piya
wenye kutabishiwa na mashetwani konta Mwenyezimungu
ákiwa pamoja naye.

39 Ofwe tiwa mashahidi wa piya vyaatendire Insa, inti za
Mayahudi na Yerusalemu. Ikisa tena ewo wamûlaya, wan-
gomezera pamuti. 40 Fala suka ya tatu, Mwenyezimungu
munu-yu kanfufula na kamolota baina awoniwe, 41 siyo
kuwa wammona wanu piya, ila kawoniwa na mashahidi
watondoriwe mida na Mwenyezimungu, ofwe tirire na tiny-
were naye, bandi ya iye kufufuka ka wafwi. 42 Iye katilaizira
tiwereze wanu, tilavye ushahidi kuwa iye ndi ire atom-
oriwe na Mwenyezimungu awe mwenyé kuwalamula wari
hai na wafwire. 43 Piya minabii walavya ushahidi kuhusu
noyu, wamba kuwa piya wenye kumwamini onse wapata
kuswamiiwa madambi, kwa zina rake."

Sawari-Mayahudi awesukira Roho Takatifu

44 Peduru kuno akisowera novire, Roho Takatifu akiwe-
sukira piya wanu wakisikira usowezi ware. 45 Mayahudi
makamilifu wampereke Peduru ware, watajabu pakulu sana
konta Roho Takatifu kawamiminira* novyo wanu Sawari-
Mayahudi. 46 Kamana wawasikira wakisowera luga saziji-
wikana, kuno wakinsifu Mwenyezimungu. Ikisa Peduru aki-
jibu, 47 akamba: "Ewa wanu-wa wampokerera Roho Takatifu
kamba ofwe. Akataza maji koziwa ewo nani?" 48 Ikisa Peduru
akamuru wakoziwe kwa zina ra Insa Almasihi. Mwinsho,
wakinlebela Peduru wekare naye muda wa suku aba.

11

Peduru akwereza jamati ya Yerusalemu habari zikunire

1 Sambi, mawalii na wenye kwamini inti ya Yudeya piya
wasikira kuwa wanu Sawari-Mayahudi wakubali usemi wa
Mwenyezimungu. 2 Peduru, paafikire Yerusalemu, akisutu-
miwa na wenziwe ware wataiwe itani ware. 3 Ewo wakamba:
"Uwe kwingira nyumba ya wanu sawatayiwe itani, ikisa tena
kurya nawo pamoja!" 4 Fala Peduru akanza kuwambira
vyavifulatane, akamba: 5 "Omi níkiwa kaya ulu ya Yafa
níkilebela duwa. Noparepare, inisukira ruhuya. Niwona
kinu karibu yangu cakulanda nguwo ulu ikilawa binguni,

---

* **10:45** Mana ake: Roho Takatifu kawejala wanu ware, kawapa uwezo upya.

yakuwa na malunsa mane ikinitelemukira panikiwa pare.
6 Panikinang'aniza sana, nkati mwake niwawona manyama
wa maulu mane, nyama za nundu, wadudu wakurikweta
pansi, pamoja na nyuni za julu. 7 Ikisa nisikira novyo shauti
ikinambira: 'Lamuka Peduru, usinje, urye!' 8 Nikilawa omi
nikijibu: 'Sishubutu, Mwenye! Sinarya kinu kinyafu wala ca
haramu.' 9 Shauti ya mbinguni ire ikinambira tena javi: 'Usite
haramu kinu caahalalishe Mwenyezimungu.' 10 Evi vinikuna
mara natu, ikisa nguwo ire ikiludisiriwa binguni.

11 Kwa mpunde noure, wanawalume watatu wakija mpaka
nyumba yanifikire ire. Ewo wakilawa Kaisariya wâtumiwa
kwangu omi. 12 Roho wa Mwenyezimungu kanambira nilawe nuke na wanu ware, nisiwe na wasi-wasi nawo ingawa siwo Mayahudi. Tikilongozana na wanduzangu sita
ware. Nakufika tikingira nyumba ya ire atumire ire. 13 Basi
iye akanza kutereza namuna vyaammonire laika pakaya
pake, emire akamba: 'Watume wanu Yafa wakantware Ansumani Peduru. 14 Iye akwambira usowezi wakukuvusha
uwe pamoja na jamaa zako.' 15 Pananzire kusowera nawo,
akiwesukira Roho Takatifu, kamba vyaanzire kutisukira
ofwe. 16 Na nikumbukira vyaasemire Mwenye Insa kuwa:
'Ndi kweli kuwa Yahaya koza na maji, fala umwe mukuja
koziwa na Roho Takatifu*.' 17 Sambi, ikiwa Mwenyezimungu
kawapa wanu ware uwezo mmoja kamba vyatipere ofwe
novyo, patimwaminire Mwenye Insa Almasihi, omi ndi nani
wakubishana na Mwenyezimungu?"

18 Ewo pawasikire usowezi-wu wakitengemana,
wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba: "Wanu Sawari-Mayahudi newo novyo Mwenyezimungu kawapa kutubiya†,
wapate mainsha a milele."

Jamati ya Antiyokiya

19 Wenye kwamini watawanyikana kwa sababu ya kulumbatiwa kulawirire bandi ya kufwa Shitefanu. Wengine
wakuka inti ya Foinikiya, wengine Kiporo, na wengine Antiyokiya. Wakipita wakereza habari ya Insa, ila wakiwereza
Mayahudi tu basi. 20 Fala wengine wa Kiporo na wa Kireni
woka mpaka Antiyokiya, nokurekure wakisowera novyo na
wanu Sawari-Mayahudi, wakiwereza kuhusu Mwenye Insa.
21 Na uwezo wa Mola‡ úkiwa pamoja newo. Wanu wengi
wakinkubali Mwenye Insa.

* **11:16** "Koziwa na Roho Takatifu" mana ake ndi kwijaziwa na Roho Takatifu.
† **11:18** "Kutubiya" epa mana ake ndi "nafasi ya kutubiya". ‡ **11:21** Kigeregu: "nkono wa Mola," mana ake "uwezo wa Mola".

22 Habari-zi zisikirikana jamati ya Yerusalemu, newo wak-
intuma Barinaba oke Antiyokiya. 23 Barinaba paafikire naku-
wona neema ya Mwenyezimungu kawa radi, na kawarim-
bisa myoyo piya ware walungane na Mwenye wawe na
niya ya mmoyo. 24 Kamana Barinaba ákiwa munu mwema,
wakumwijala Roho Takatifu na waminifu. Na wakongezeka
wanu wengi wawenye upande wa Mwenye Insa.

25 Ikisa Barinaba akilawa akuka Tarusu kupita akinsakula
Saulu. 26 Nakunsingana, akinsukula mpaka Antiyokiya.
Wakijumana nokurekure mwaka nzima pamoja na jamati ya
Antiyokiya, mwawákiwafunda wanu wengi wawenye. Na An-
tiyokiya kure, wanafunzi ndi kawanzire kwitiwa "wafulati
wa Insa".

27 Kwa nozire suku zire, minabii wengine wâlawa
Yerusalemu wakuka Antiyokiya. 28 Katika kundi rawo,
munu mmoja wakwitiwa Agabu akilamuka, na kwa
uwezo wa Roho Takatifu akiwambira: "Ikuja njala ulu
futi ulumwengu nzima-wu." (Eyo njala-yo kweli-kwelini
ikija ikilawirira wakati wa Klaudiyu§.) 29 Basi wanafunzi
wakinuwiya kuwasaidiya wenziwawo wakiinshingi Yudeya,
kila mmoja kacanga cawere nawo. 30 Newo wakitenda
novire, wakipereka ka walongozi wa jamati mmakono mwa
Barinaba pamoja na Saulu.

12

Wenye kwamini walumbatiwa

1 Kwa nowo wakati-wo, nfalume Herodi akitumiza
kuwatabisha wanu wamojawapo wa jamati kwa kutumira
makono awo. 2 Iye kamulaya na upanga Yakobu nduye
Yahaya. 3 Pawonire kuwa Mayahudi viwajibu, Peduru novyo
akinfunga. (Evyo vikuna wakati wa jambo ra Mayahudi
ra "Mikate saina furumento"). 4 Nakunkola akintaya
nkalaboshu, akingabizi mmakono mwa vipinga vine vya
masurudadu wane-wane wakipitisana. Mpango wake
úkiwa olotiwe mbere ya wanu bandi ya suku ya Pashukwa.
5 Kwa javyo, Peduru akifungiwa nkalaboshu, kuno jamati
ikinlebelela duwa mpunde-mpunde ka Mwenyezimungu.

Kufunguriwa ka Peduru

6 Ifikire karibu Herodi kumolota Peduru mbere ya wanu,
noire suku ire usiku wake Peduru kâlala kati-kati ya masuru-
dadu wawiri, afungiwe na alucema kuno na kuno. Wákiwepo
masurudadu wengine wêkala panryango wa kalaboshu ire.
7 Mpunde noure akimwisukira laika wa Mola, nkalaboshu

§ **11:28** Kalaudiyu ákiwa nfalume wa waRoma.

mure ikijala nuru mukilangala vu! Laika akintikinya weya
Peduru akinlamusa, akimwambira javi: "Lamuka upesi!"
Unyolo ure ukinvurika makono mure ukigwa, iyaii! 8 Laika
ire akimwambira javi: "Vala ukanda na viratu vyako." Pe-
duru akitenda novire. Laika ire akamba tena: "Vala koti rako
mmaweya-mo, unifulate." 9 Iye akilawa akinfulata, sejiwa
kuwa vyakweli vyaakikunisha laika ire, akitula kamba ári
kulota. 10 Ewo, bandi yakumpunda surudadu wakwanza na
wapiri, wakifika panryango wa cuma wakulawira nkaya. Uk-
ifunguka wanyewe, newo wakilawa, wakidanira mbarabara.
Kwa mpunde noure, laika ire akilainika.
11 Noure wakati ure, Peduru akifahamu vikunire vire,
akamba: "Sambi ndi panijiwe kweli-kwelini kuwa Mola kam-
pereka laika wake, kaninusuru mmakono mwa Herodi na
piya vyawalangele kunitenda Mayahudi."

Peduru akwereza kufunguriwa kwake

12 Paakiwaza javire, Peduru akifika kwawo Mariyamu,
mamaye Yahaya ákitiwanga kwa zina rengine Maruku. Noko
ndi kawajumane wanu wengi wakinlebelela duwa. 13 Peduru
nakufika, akibiya nryango wa kubalakãu. Ntumisi wak-
witiwa Roza akilamuka akuka kwitika hodi ikilombiwa ire.
14 Paamanyire kuwa shauti ya Peduru, akitenda radi pakulu
sana, akasa kufungula nryango, akituwirira pansana, ak-
ereza akamba: "Umwe! Peduru ndi ari kulomba hodi."
15 Fala ewo wamwambira, wamba: "Uwe kunamava." Fala
iye akakikisha kanguvu: "Kweli!" Sambi ewo wakinjibu:
"Siyo iye, laika wake." 16 Basi sambi, Peduru akizidi
kwibiya nryango ure kim-kim-kim! Mwinsho, pawafungure
wammona Peduru, mama! Wakitajabu pakulu futi! 17 Iye
akiwatendera alama na makono ipate wanyamare. Sambi,
akikola kuwereza namuna Mola vyaanlavire nkalaboshu.
Ikisa akiwambira: "Ezi habari-zi mwerezeni Yakobu na wa-
jamaa wengine." Nakulawa, akuka upande mwengine.
18 Pakucere subuu, masurudadu wanza kufazaika pakulu
sana. Awakijiwa cinkunire Peduru. 19 Herodi akitumiza
asakuriwe Peduru. Paatowire kuwoneka, akiwadairi ma-
surudadu ware, na akamuru wolaiwe. Mwinsho, Herodi
akilawa Yudeya, akuka akikala Kaisariya suku aba.

Kifo ca nfalume Herodi

20 Sambi, Herodi kakimiyana nawo pakulu wanu wa Tiru
na wa Sidoni. Basi ewo wakijumana wakuka wakisowera
naye. Ewo wanza kunfika Balashitu, nkolakazi maalumu
wa nyumba ya nfalume awasaidiye. Ikisa wakinlebela
Herodi wapatane naye kwa usalama konta ewo inti ya Herodi
nokure ndi kawakukanga wakipata vyakurya. 21 Suku

Herodi yaâturire kusowera na wanu ware, iye kavala mavazi a kifalume, akikala pakiti cake, akanza kuwapa habari mbere
yawo. 22 Basi wanu wakibiya kilulu. Lu-lu-lu! Wakamba:
“Eyo asowera-yo nlungu, siyo mwanadamu!” 23 Kwa noure
mpunde ure, laika wa Mola akimwibiya Herodi, konta aampere utukufu Mwenyezimungu! Ndimana, Herodi akifwa, akiriwa na nvunyo.
24 Sambi, usemi wa Mwenye ukereziwa, na inti ire piya ukizidi kwenera. 25 Barinaba na Saulu, pawatimize kazi zawo, wakiludira Yerusalemu kure, wânsukula Yahaya wakwitiwa Maruku.

13

Roho Takatifu awatondola Barinaba na Saulu

1 Nkati ya jamati ya Antiyokiya, wákiwapo minabii na wanlimu*. Kati ya ewo, wákiwapo Barinaba, Ansumani (zina rengine akitiwa “Mwerufi”), Lukiyu nKireni, Manaheni (rafiki yake nfalume Herodi tangu usimana wawo) pamoja
na Saulu. 2 Suku moja, pawákitenda ibada ya Mwenye pamoja na kufunga, Roho Takatifu kawambira javi: “Walavyeni sambi-pa Barinaba na Saulu wawe wangu omi, watende kazi
maalumu yaniwetire.” 3 Basi, pawesire kufunga na kutenda duwa, wawatula makono ikisa wakilayana nawo wakuka.

Safari yakwanza ya Saulu kwereza Habari Ngema

Barinaba na Saulu kisirwa ca Kiporo

4 Kwa javyo, Barinaba na Saulu, kwa kuperekiwa na Roho Takatifu, wakilawa wakukirira Selukiya. Nokurekure wakiripakira, wakuka na batela mpaka Kiporo. 5 Nakufika
Salamina, wakanza kwereza usemi wa Mwenyezimungu mmasinagoga a Mayahudi. Wákiwa pamoja na Yahaya akiwasaidiya.
6 Wenenda kisirwa ca Kiporo piya mpaka wafika Pafu. Nokurekure wansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Bar-Insa. Iye ákiwa nabii nlongo na nsawi. 7 Iye ákiwa pamoja na
nfalume wa kisirwa cire wakwitiwa Seruju Paulu, mwananlume mwerevu. Eyu akiwarifu Barinaba na Saulu konta akisaka kusikira usemi wa Mwenyezimungu. 8 Falakini Elima
(ndi vyaakitiwa nkigeregu) noire nsawi ire, akibishana nawo Barinaba na Saulu. Akinkenekeza nfalume anzungunuse kwamini.
9 Fala Saulu, kwa zina rengine wawakimwita Paulu, kamwijala Roho Takatifu, akinnang'aniza nsawi ire rungurungu, akimwambira javi: 10 “Uwe kuwa mwana wa Ibilisi!

* **13:1** Minabii wakereza Habari Ngema na wanlimu wakiwafunda wanu kuhusu Mandiko.

Ukwijala ulongo na vitendo vya ubaya. Kuwa aduwi wa
shariya piya. Ukwasa rini kuzungunusa njira za kweli za
Mwenye Insa? 11 Epa sambi, nkono wa Mwenye ubishana
nowe. Ukuwa kipofu, kwa muda mojawapo auja kuwona
juwa.” Kwa mpunde noure, Elima kumaso kukimwinukala
pi. Akizungunuka-zungunuka kunsakula munu ankore
nkono, ankongoje. 12 Basi nfalume ire nakuwona vikunire
vire, kamini, na katajabu mafundiro a Mwenye.

Paulu na Barinaba wakwereza Habari Ngema inti ya Pisidiya

13 Paulu na wenziwe wakilawa Pafu, wakiloka, wakuka
Perga ya Panfiliya. Nokurekure, Yahaya akiwasa, akiludira
Yerusalemu. 14 Ewo wakizidi kusafiri, wakilawa Perga,
wakuka mpaka Antiyokiya, inti ya Pisidiya. Suku ya sabadu
wakingira nsinagoga, wakikala. 15 Ikisa zikifyomiwa shariya
za Musa na mandiko a minabii wengine-po. Nakisa wakulungwa
wa sinagoga wakiwakaribisha Paulu na Barinaba,
wakiwambira: “Wanduzangu, ári na usowezi wakuwahurumiya
wanu-wa onse, ereze.” 16 Sambi, Paulu akilamuka,
akolosa nkono, akisema: “Wenzangu waIziraeli na
umwe muri kumopa Mwenyezimungu: sikirizani sana-sana.
17 Nlungu wa umati waIziraeli-wu kawatondola babu zetu na
kawatula ubora pawákikalanga kiyeni inti ya Miswiri. Kwa
nkono wake wa uwezo, kawalamusa kawalavya noyo inti-yo.
18 Iye pawákiwa nlanga kawavumirira kiyasi ca myaka
arubaini. 19 Na bandi ya kupoteza kabila saba inti ya Kanaa,
iye kawapa wanu wake kuriti inti yawo, 20 kiyasi ca myaka
miya nne na amusini†. Ikisa akiwagabizi mafalume wanguvu
mpaka paataware nabii Samuweli. 21 Basi sambi, wanu ware
wâlebela wapewe nfalume, na Mwenyezimungu akiwapa
Saulu, mwana wa Kishi, mwananlume mmoja wa rikolo ra
Benjami. Iye kamiliki myaka arubaini. 22 Nakunlavya Saulu,
akintawaza Daudi kuwa nfalume wawo. Kuhusu Daudi,
Mwenyezimungu kalavya ushahidi, kaamba javi:
‘Nimmonerera Daudi, mwana wa Yese.
Iye nomi moyo wetu mmoja,
iye ndi ája kutimiza nafsi yangu piya.’
23 Kati ya ujukulu wa noyu Daudi-yu, Mwenyezimungu
kawaperekera waIziraeli Nvushi, Insa, kamba iye vyaâwapere
tamaa‡. 24 Kábula ya kuja Insa, Yahaya kâwereza futi wanu
piya wa Iziraeli kuwa watubiye dambi zawo, woziwe.

† **13:20** Myaka miya nne pawákiwa Miswiri (ona Mwanzo 15:13), na myaka arubaini pawákiwa nlanga, pamoja na myaka kumi tangu kwingira Kanaa mpaka inti-yo payawanyiriwe marikolo (ona Yoshwa 14). ‡ **13:23** Ona Izaya 9:2-7, 12:2-6, 53.

25 Karibu ya kumariza kazi zake, Yahaya kawambira wanu
javi: ‘Umwe mudaniza kuwa omi niwa nani? Omi siri Al-
masihi, ila iye akuja bandi ya omi, na noyo-yo anta omi siri
bora kufungula mizizi ya viratu vyake.’ ”
26 Paulu akizidi kusowera: “Jamaa zangu, ujukulu wa
Iburahima na umwe muri kumopa Mwenyezimungu, ijiwani
kuwa usemi wakutivusha tiperekeriwa nófwe. 27 Kamana
wanu wa Yerusalemu pamoja na wenye mamulaka awamwi-
jiwe Insa wala awejiwe vyawákifundanga minabii vyawakify-
omanga kila sabadu. Pawanhukumire kifo, watimiza novyo-
novyoni. 28 Ingawa awapatire sababu mmojawapo ya kun-
hukumu Insa kifo, fala wanlebela Pilatu kuwa aulaiwe. 29 Na
pawesire kutimiza piya vyavyândikiwe kuhusu iye, wanlavya
pansalaba§, wanzika nkaburi. 30 Falakini Mwenyezimungu
kanfufula ka wafwi. 31 Suku nyingi zawenye, kawalawirira
ware wampereke kulawa Galileya kuja Yerusalemu. Na
nowo sambi-pa ndi mashahidi wake mbere ya wanu wa
Iziraeli.
32 Nofwe tankukwerezani Habari Ngema kuwa tamaa
yawâpewe wababu zetu, 33 noyo tamaa-yo Mwenyezimungu
katimiza kwetu ofwe, ujukulu wawo, kwa kunfufula Insa.
Kamba vyavyandikiwe nZaburi yapiri*:

‘Uwe kuwa mwanangu,
mwanzo wa rero omi niwa wawayo.’
34 Ndi ntamana kuhusu habari ya kufufuka ka Insa,
Mwenyezimungu kakikisha kuwa mwiri wake aushubutu
kuvunda. Iye kasema javi†:

‘Nukutenderani mambo takatifu kwa tamaa kamili
zanîmpere Daudi.’

35 Ndimana mahala pengine‡ iye kaamba javi:

‘Uwe Ntakatifu wako aumwasa kuvunda nkaburi.’ ”

36 Paulu kasema tena: “Kusema kweli, Daudi kafwa§ bandi
ya kutumika vyanuwiye Mwenyezimungu kati ya kizazi
cake. Nakisa iye kazikiwa pawazikiwe wababuze, na
kavunda. 37 Fala mwiri wa ire* afufuriwe na Mwenyez-
imungu, aavundire. 38 Kwa javyo, jamaa zangu, ijiwani
kuwa julu ya noyu-yu, mwankwereziwa habari ya kuswami-
iwa madambi enu. Julu yake iye, piya wenye kumwamini

§ **13:29** Kigeregu: “muti”. * **13:33** Ona Zaburi 2:7. † **13:34** Ona Izaya 55:3. ‡ **13:35** Ona Zaburi 16:10. § **13:36** Kiebraniya: “kalala”. * **13:37** “Ire” epa ndi Insa.

wavushiwa. 39 Kusema kweli, ewo awavushiwa julu ya
shariya ya Musa. 40 Basi, more-moreni visukukuneni kamba
vyawandike minabii†, wakamba:

41 'Onani umwe, wenye kukejeli!
Musususka, na mupoteya,
konta suku ndi suku nukutenderani kinu,
umwe amushubutu kukubali,
anta pawepo munu wakukwerezani.' "

42 Pawalawire Paulu na Barinaba, wanu ware waki-
watafadali, wakamba: "Sabadu ija-yo, musikose kutereza
tena nowu usowezi-wu." 43 Pawesire kutawanyikana pasi-
nagoga pare, Mayahudi wengi pamoja na wanu wengine
waminire dini ya kiyahudi, wanfulata Paulu na Barinaba.
Ewo wakisowera nawo, wakiwataya niya iwazidise kuwa
nkati ya rehema ya Mwenyezimungu.

Paulu awereza habari wanu Sawari-Mayahudi

44 Paifikire sabadu nyengine ire, aâbakire munu,
wanu wengi nkaya mure wajumana kusikira habari za
Mwenyezimungu. 45 Mayahudi, pawawawonire wanu kuwa
wengi, wanza kuwatendera wiyana, wakinkaidi Paulu
kuno wakikufuru. 46 Fala Paulu na Barinaba, kwanguvu
wakiwambira: "Iwa lazima usemi wa Mwenyezimungu
kwanza mwambiriwe umwe. Falakini kwa kuwa mukatala
na mukolota kuwa amujuzi kuwa na mainsha a milele‡, basi,
tilawa tuka kuwereza wanu Sawari-Mayahudi. 47 Kamana
Mola ndi vyaatamurire javyo§:

'Omi nukutula kuwa nlangaza wa Sawari-Mayahudi,
ipate wanu ulumwengu nzima-wu wavushiwe.' "

48 Sawari-Mayahudi, pawasikire habari zire, watenda radi
na watukuza usemi wa Mwenyezimungu. Basi wakubalire
ndi ware watondoriwe wawe na mainsha a milele. 49 Na
usemi wa Mola ukereziwa inti ire piya.

50 Fala Mayahudi wakiwashongezera wanawaka mamu-
minu wa vyewo vikulu-vikulu pamoja na walume wakwin-
shimika wa nkaya mure, wakanza kuwabugudi Paulu na
Barinaba, wakiwatuwisira panja ya mipaka yawo. 51 Basi,

† **13:40** Ona Habakuki 1:5. ‡ **13:46** Au: "kwa kuwa mukatala na murila-mula kuwa amuna haki yakupokerera mainsha a milele". Paulu epa kasowera kinyume. Kusema kweli, Mayahudi ware wakiwaza kuwa ewo tu basi ndi wákiwa na haki yapokerera mainsha a milele. Visitoshe, Sawari-Mayahudi awákiwa na eyo haki-yo. Novyo-sivyo Paulu kasowera kuwa siyo ukweli. Wari na haki yakupokera mainsha a milele ndi ware wamwamini Insa. § **13:47** Ona Izaya 49:6.

mawalii ware wakiripumuna vunvu mmaulu mwawo*,
wakuka Ikoniyu. [52] Na wanafunzi ikiwejala radi pakulu futi
pamoja na Roho Takatifu.

14

Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Ikoniyu

[1] Kaya ya Ikoniyu, Paulu pamoja na Barinaba woka
wengira nsinagoga ya Mayahudi, wasowera kwa namuna
yakuwa wanu wengi Mayahudi na ware Sawari-Mayahudi
wakamini. [2] Fala Mayahudi sawakamini ware wawashon-
gezera na wakimwisa roho za ware Sawari-Mayahudi ipate
wakimiyane nawo wanduzawo waminire ware. [3] Kwa javyo,
Paulu na Barinaba wekala nokure suku nyingi zawenye. Ewo
wákisoweranga habari ya Mwenye Insa bila kuropereza, na
wakilavya ushahidi kuhusu usemi wa neema yake. Na Insa
akwakikisha usemi-wo, kwa kuwajanliya alama na mata-
jabisa awakitenda julu ya makono awo. [4] Wanu nkaya
mure wakawanyika bandi mbiri: wengine wakiwapende-
leya Mayahudi, wengine wakiwapendeleya mawalii. [5] Basi,
Sawari-Mayahudi wamojawapo na Mayahudi pamoja na
wakulungwa wawo, wakanza kuwatabisha na kuwapanja na
mawe. [6] Ndimana, Paulu na Barinaba pawejiwe, wakitirira
Lishitera na Deribi, makaya a inti za Likawoniya, na inti
nyengine jirani. [7] Nokurekure wakerezanga Habari Ngema.

Mawalii wereza Habari Ngema Lishitera na Deribi

[8] Lishitera ákiwapo munu mmoja kitewe wa kipongorero,
tangu ákiwa saanamba kwenenda. [9] Noire kitewe ire
kansikira Paulu akisowera. Paulu akinang'aniza rungu-
rungu, akiwona kuwa akwamini kuponesiwa, [10] ndimana
akimwambira na shauti ulu-ulu: “Lamuka, wimire sana-
sana!” Kitewe ire akitupa, akanza kwenenda-nenda.

[11] Wanu pawawonire vyaatendire Paulu vire, wakanza
kutamba kwa luga ya Likawoniya, wakipaza wakamba:
“Milungu itisukira, nfano wa wanadamu!” [12] Barinaba
wakimwita nlungu Zeyu, na Paulu wakimwita nlungu Her-
imeyu, konta Paulu ndi akisowera. [13] Nlongozi wa dini
ya Zeyu ákiwa karibu ya kaya ire, kwa javyo akija mpaka
panryango pare, kaja nawo ng'ombe na maluwa. Iye na
junudi ya wanu ware wakisaka kutenda kafara ya manyama.

[14] Fala mawalii Barinaba na Paulu, pawasikire, wapapula
mavazi awo*, wawatuwirira wanu ware, wakiwambira na
shauti ulu-ulu, wakamba: [15] “Wanduzangu! Eci camu-
tenda-ci kinani? Ofwe tiwa wanadamu kamba nomwe!

---

* **13:51** Kupumuna vunvu ndi alama ya kuwasutumu. * **14:14** Kupapula mavazi íkiwa alama ya kukimiwa.

Tiwa epa tukwerezeni ipate mwase evi vinu savina mana-vi,
muludire upande wa Nlungu hai ombire bingu, ardhi, ba-
hari, pamoja na piya viripo nkati yake. 16 Vizazi vipitire,
Mwenyezimungu kâsa mataifa piya wafulate njira zawo
wanyewe. 17 Fala aasire kolota ushahidi wake kuhusu vi-
tendo vyake vyema vyaatendanga. Iye apereka nvula ku-
lawa binguni na mavuno a kila mbeyu na mirongo yake,
akupani cakurya camusaka, na akwijaza radi myoyo yenu."
18 Ingawa mawalii ware wasema javire, fala wákiwa nawo
tafauti yakuwakataza kutenda kafara yawo.

19 Ikisa, wakija Mayahudi wamojawapo kulawa Antiyokiya
na Ikoniyu. Wakiwashetwani wanu ware, wakikola
kumpanja Paulu na mawe, na wakinkwekwetera panja
ya kaya ire, wakidaniza kuwa kafwa. 20 Fala wanafunzi
pawanzungurize Paulu, iye kalamuka, kengira tena nkaya
nomure. Subuu yake, Paulu na Barinaba woka Deribi.

Paulu na Barinaba waludira Antiyokiya inti ya Siriya

21 Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Deribi, na
bandi ya kuwapata wanafunzi wengi, waludira tena Lishit-
era, Ikoniyu, na Antiyokiya. 22 Wakipita wakiwarimbisa
myoyo wanafunzi, na wakiwataya nguvu wabaki wakamini.
Wakiwahurumiya javi: "Piya tíri kuwamini tíjuzi tikune
mashaka mengi tingire muufalume wa Mwenyezimungu."
23 Mawalii ware wakipita kila jamati, wakiwatondola waku-
lungwa wa jamati zire. Bandi yakulebela duwa na kufunga,
ewo wakingabizi Mola wawamwaminire.

24 Ikisa wapita inti ya Pisidiya, mpaka wakifika inti ya
Panfiliya. 25 Bandi yakuwereza wanu wa Perga usemi
wa Mwenyezimungu, wakuka Ataliya. 26 Ikisa wakiri-
pakira mbatela wakuka Antiyokiya. Noko ndi kawâlebeleliwe
duwa wapate rehema ya Mwenyezimungu watende kazi
yawatimize. 27 Pawafikire Antiyokiya kure, wakiwajuman-
isa wenye jamati, wakanza kuwambira piya vyaakunishe
Mwenyezimungu julu yawo, na wakiwambira Mwenyez-
imungu vyawafungurire miryango wanu Sawari-Mayahudi
newo wamini. 28 Basi, wekala noko na wanafunzi ware suku
nyingi zawenye.

15

Mwaha wa itani

1 Sambi, wamojawapo wakilawa Yudeya wakuka
Antiyokiya, wakiwafunda wenye kwamini javi: "Umwe,
ikiwa amutaiwe itani kamba vyaisema tabiya ya Musa,
amuvushiwa." 2 Paulu na Barinaba wakanza kubishana na
kukaidiyana nawo wanu ware pakulu. Basi, vikilamuriwa

kuwa wo-wawiri walawe na wanu wamojawapo
woke Yerusalemu, ukasoweriwe ewu mwaha-wu na
mawalii pamoja na wakulungwa wa jamati. 3 Kwa
javyo, wakisafiriziwa na jamati, wakipita Foinikiya na
Samariya, wakereza sana piya viwakunire wanu Sawari-
Mayahudi vyawamwaminire Mwenyezimungu. Habari
zire ziwafuraisha pakulu sana piya wenye kwamini ware.
4 Pawafikire Yerusalemu, ewo wapokereriwa sana-sana
na jamati na mawalii pamoja na wakulungwa. Ewo
wakiwambira vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo.

5 Fala Mayahudi wengine, wenye kwamini wákiwa nkonjo
wa Mafarizeu, walamuka, wakamba: “Lazima wataiwe itani
na walazimishiwe kufulata shariya za Taureti.”

6 Mawalii na wakulungwa ware wakijumana kushau-
riyana noure mwaha ure. 7 Pawesire kukaidiyana pakulu,
Peduru akilamuka akiwambira javi: “Jamaa! Umwe muk-
wijiwa kuwa tangu mida, Mwenyezimungu kanitondola kati
yenu ipate Sawari-Mayahudi wasikire julu yangu Habari
Ngema na wakubali. 8 Mwenyezimungu, Mwenyé kwijiwa
myoyo piya, kakikisha kuwa awakubali Sawari-Mayahudi
julu ya kuwapa newo novyo Roho Takatifu, kamba vyatipere
ofwe. 9 Iye asiyanise kinu kati yetu ofwe newo, kawaswafi
myoyo yawo julu ya kwamini. 10 Kwa javyo, mbena mumyer-
era Mwenyezimungu? Wanafunzi muwatika mizigo yakuwa
wababu zetu awakidirire wala ofwe atikidiri, sababuni?
11 Kwasa javyo, ofwe-pa tukwamini kuwa tivushiwa julu ya
rehema ya Mwenye Insa, kamba vyawavushiwe ewo novyo.”

12 Kundi ra wanu ware piya wanyamala vii. Waki-
wasikiriza Barinaba na Paulu wakereza kuhusu alama na
matajabisa atendire Mwenyezimungu julu yawo kati ya
ware Sawari-Mayahudi. 13 Pawesire kusowera, Yakobu ak-
ijibu, akamba: “Jamaa, nisikirizeni omi. 14 Ansumani*
kankutereza namuna Mwenyezimungu vyaanzire kutunza
mataifa ipate kati yawo awatondore wanu wawe upande wa
zina rake. 15 Evi ndi sawa-sawa kamba masemo a minabii,
vyaamba javi:

16 ‘Bandi ya evyo, omi niludi.
Nyumba† ya Daudi igwire-yo nijenga tena upya.
Vipama vibomoke-vyo nilamusa, nijenga tena upya,
17 ipate wanu wabakire wansakure Mola,
na Sawari-Mayahudi piya
wakuwa zina rangu ritajiwa julu yawo,
newo novyo wansakure.
Javi ndi vyaasowere Mola aténda vinu-vi

---

* **15:14** Ansumani ndi zina rengine ra Peduru. † **15:16** Kigeregu: “ema”.

18 vinu vijiwikane tangu mida.' "

19 Yakobu akizidi kusowera, akamba: "Ndimana omi ni-
wona kuwa tisiwatabishe Sawari-Mayahudi wari kuja ka
Mwenyezimungu-wa. 20 Vitosha kuwandikira kuwambira
wakatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na
nyama zakupotiwa, wasinywe damu, na wasiwe na lukware.
21 Kamana tangu-tangu vizazi vya mida, kila kaya wawapo
ware wereza shariya za Musa, zifyomiwanga mmasinagoga
kila sabadu."

Kuhusu kulangiwa ka wenye kwamini Sawari-Mayahudi

22 Ikisa, mawalii, wakulungwa, pamoja na wanu piya wa
jamati wawona kuwa vyema wawatondore wanawalume
wamojawapo kati yawo wawapereke Antiyokiya, woke na
Paulu pamoja na Barinaba. Na wakitondoriwa Yuda (at-
apiriwe zina rengine Barisaba) na Sila, wawere wakulungwa
wa jamati ire. 23 Ewo wakandika waraka na makono awo
wakamba javi:

"Ofwe mawalii na wakulungwa, pamoja na wanduzenu,
tukuperekerani salamu wenye kwamini Samuri-Mayahudi,
muri kuinshi Antiyokiya, Siriya na Kilikiya. 24 Kwa kuwa
tisikira kuwa wanawalume wamojawapo munkonjo
mwetu-mu, wataya tafauti myoyo yenu, (ingawa atiwapere
mamulaka akutenda javyo), 25 tiwona kuwa vyema (kwa
kuwa tisikizana kwa niya moja) tiwatondore maámiri,
tiwatume kwenu umwe. Ewo tankuwapereka pamoja
na wapendani wetu Barinaba na Paulu, 26 wanu watula
hatari mbere ya mainsha awo, kwa ajili ya zina ra Mwenye
wetu, Insa Almasihi. 27 Kwa javyo, tiwapereka Yuda na Sila,
ewo wanyewe wakwambirani novyo novyoni. 28 Kamana
tiwaza kuwa vyema upande wa Roho Takatifu pamoja nofwe
kuwa hapana tena nzigo nkulu wakukulazimishani, saviri
novi visakikana-vi: 29 Mukatare vyakutenderiwa kafara
maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, musinywe
damu na musiwe na lukware. Mukinarira piya-vi, mutenda
vyema. Salamu zenu nyingi sana."

30 Sambi, watondoriwe ware wakilaya, wakisukira An-
tiyokiya. Nakufika kure, wakiwajumanisa wenye kwamini
ware, wakiwagabizi waraka ire. 31 Ewo pawesire kufyoma
waraka ire, masemo are awataya radi pakulu sana. 32 Yuda
na Sila, kwa kuwa wákiwa minabii, wakereza masemo mengi
a kuwahurumiya wenye kwamini, kuwataya nguvu roho
zawo. 33 Bandi yakwikala nokure suku aba, wakilayana

nawo wenye kwamini kwa salama, wakiwapereka kawatu-
miwe kure. 34 ‡ 35 Ila Paulu na Barinaba wakibaki Antiyokiya.
Ewo, pamoja na wanu wengine wengi wawenye, wakifunda
na wakereza usemi wa Mwenye Insa.

Paulu na Barinaba watipukana

36 Bandi ya kupita muda wa suku aba, Paulu kamwambira
Barinaba: "Tuke tiludire tena tipite tikiwawona jamaa zetu
piya wa makaya atipitire tikereza Habari Ngema za Mwenye.
Tikawawone vyawari kwenenda." 37 Barinaba vikimwajibu
amwarifu Yahaya ákitiwa kwa zina rengine Maruku woke
onse. 38 Fala Paulu kawona kuwa ewo-po awajuzi kun-
sukula, konta kâwatira pawakiwa Panfiliya, kazi sainesa.
39 Basi, wakikola kubishana watupu pakulu futi mpaka wak-
isapukana kila mmoja. Barinaba akintwala Maruku, wakilo-
kera Kiporo. 40 Paulu akintondola Sila, akilawa naye wakuka
vyawo, bandi ya wenye kwamini kuwalebelela duwa wapate
rehema za Mola. 41 Iye akipita Siriya na Kilikiya, akiwataya
nguvu jamaa wa jamati.

16

Safari yapiri ya Paulu

Timotiyu alungana nawo Paulu na Sila

1 Paulu kafika makaya a Deribi na Lishitera. Noko
ákiwapo mwanafunzi mmoja akitiwa Timotiyu, mwana wa
mwanamuka Yahudi mwenyé kwamini, ila wawaye ákiwa
nGeregu. 2 Wenye kwamini wa Lishitera na Ikoniyu wak-
ilavyanga ushahidi wakunsifu Timotiyu. 3 Paulu akisaka an-
sukure Timotiyu-yu ndimana akintaisa itani konta Mayahudi
wákikalanga upande wa kaya ire wakijiwa kuwa wawaye
aawere Yahudi. 4 Pawákipitanga mmakaya makulu mure,
wakereza shuruti zawanuwiye mawalii pamoja na waku-
lungwa wa Yerusalemu ipate watimize. 5 Kwa javyo, jamati
zikitaiwa nguvu nkati ya kwamini, na zíkongezeka kila suku.

Paulu akwitiwa kuka Makedoniya

6 Paulu na Sila wakipita makaya a Furujiya na Galata.
Roho Takatifu aâwasire kwereza habari za Mwenyezimungu
Aziya. 7 Pawafikire mpaka wa Misiya, wakenekeza kwingira
Bitaniya fala Roho ya Insa aiwamurire kuka. 8 Basi,
wakitambala Misiya, wakuka Torowa. 9 Usiku, Paulu
ikimwisukira ruhuya, kammona munu wa Makedoniya
emire, akintafadali akamba: "Uje Makedoniya, utavye!"
10 Bandi ya Paulu kuwona javire, kwa mpunde noure,

‡ **15:34** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala Sila kawona kuwa vyema kwikala nokure.]

tishugulika kulawa kuka Makedoniya. Tiwona kuwa Mwenyezimungu ndi atitire kuka noko, tikawereze Habari Ngema.

11 Basi, tikivuta nanga tikiripakira Torowa, tikuka tanga rimoja mpaka Samotaraki. Subuu yake tikingiza Neyapoli.
12 Ikisa tikuka mpaka Filipi, kaya ulu ya porovinsiya ya Makedoniya, tikala suku aba. Noyo kaya-yo itawariwa na waRoma.
13 Sabadu tikipita panryango wa kaya ire tikilawira panja, tikuka nanyenje ya muto, patikidanizira kuwa mahala pawatendanga ibada. Tikikala, tikanza kupakanira na wanawaka wajumane nopare.
14 Kati yawo, ákiwapo mwanamuka mmoja wakuntukuza Mwenyezimungu, wakwitiwa Lidiya, kwawo Tiyatira. Iye ákiuzanyanga nguwo maalumu za rangi ya njambalãu. Iye akitisikira, na Mola kanfungula moyo wake kutumaini vyaakamba Paulu vire.
15 Nakwisa koziwa iye pamoja na jamaa zake, katitafadali, akamba javi: "Ikiwa mwankuniwona kuwa kamilifu mbere ya Mola, tukeni kwangu, mukekare." Akanza kutikenekezera.

Paulu na Sila wafungiwa

16 Sambi, patikuka mahala pakulebela duwa, noparepare katilawirira mwari mmoja wakumilikiwa na jini* akilauzanga sengere. Ákipatanga faida ya nzuruku mwingi akiwapa watwa wake.
17 Mwari ire akinfulata Paulu pamoja nofwe kuno akikuwa, akamba: "Ewa wanawalume-wa watumwa wa Mwenyezimungu Nkulu! Ewo wankukwerezani njira ya kuvushiwa!"

18 Ákikuwanga suku nyingi zawenye. Basi Paulu akikimiwa, akinzungunukira, akinsowerera na jini ire, akamba: "Uwe jini, nukwamuru kwa zina ra Insa Almasihi, nlawe munu-yu!" Mpunde noure, jini ire akinlawa.

19 Watwawe ware, pawawonire kuwa iwesira tamaa ya faida yawo ire, wakinkola Paulu na Sila, wakiwavuta mpaka paluwanja, mbere ya mafalume.
20 Pawakiwapereka ka wenye kulamula, wakamba: "Ewa wanu-wa Mayahudi, wankuwadanganya wanu wa nkaya-mu!
21 Wankwereza tabiya saziri halali kwetu ofwe kupokerera wala kufulata, kwa kuwa tiwa waRoma."
22 Basi wanu wakilamuka kaupamoja wakiwokira, na wenye kulamula wakiwavula nguwo zawo kanguvu, wakamuru wacapiwe na bakora.
23 Pewesire kuwacapa pakulu pawenye, ewo wakiwataya nkalaboshu na wakinlaizira amiri wa nkalaboshu awasunge sana.
24 Iye, nakupokerera eyi ámuri-yi, akiwataya nkisusi, akiwafunga maulu na unyolo akiwafungira pagogo.

---

* **16:16** Kigeregu: "shetwani wa nyonga".

25 Usiku kati-kati, Paulu na Sila wakilebela duwa, kuno
wakimba nyimbo za kunsifu Mwenyezimungu. Wafungwa
wenziwawo wakiwasikiriza. 26 Kwa mpunde noure, ardhi
yanza kutetema pakulu, aluserusu ya kalaboshu ikibomoka,
miryango piya ikifunguka, na unyolo piya ukiwavurika.

27 Amiri wa nkalaboshu paalamuke na paawonire
miryango ya kalaboshu ire iri wanzu, akivuta upanga kusaka
kurulaya, konta akidaniza kuwa wafungwa ware watira.
28 Fala Paulu akinkuwira, akamba: “Usirulaye! Ofwe piya
tiwapo nomu!” 29 Basi amiri ire akitisa kandiyeru, akituwa
akingira nkalaboshu mure kuno akitetema, akigwa mbere
ya Paulu na Sila. 30 Ikisa akiwalavira panja, akiwadairi:
“Mamwenye, kupata kuvushiwa, nijuzi nitende kinani?”
31 Ewo wakinjibu: “Mwamini Mwenye Insa, uvuka uwe
pamoja na jamaa zako.” 32 Basi wakimwereza usemi wa
Mwenyezimungu amiri ire pamoja na piya wakiinshi nawo
pakaya pake. 33 Iye usiku-usiku noure, akiwatwala Paulu
na Sila, akiwosa vijaraa vyawo. Ikisa, kwa mpunde noure,
akoziwa iye pamoja na jamaa zake piya. 34 Ikisa, akiwatwala
akuka nawo kwake, akiwapa cakurya. Iye pamoja na jamaa
zake piya watenda radi pakulu sana, kwa kuwa wamwamini
Mwenyezimungu.

35 Pakucere subuu, wenye kulamula wawatuma masu-
pai wawambira javi: “Kawafungureni wanawalume ware.”
36 Basi amiri wa kalaboshu ire akimwambira Paulu ewu
usemi-wu javi: “Wenye kulamula watumiza nukufungureni,
basi lawani, muke kwa salama.” 37 Fala Paulu akiwa-
jibu: “Ofwe waticapa mbere ya wanu, sawatilamure vi-
juzi, ingawa nofwe tiwa waRoma! Ikisa watitaya nkala-
boshu, sambi wasaka watituwise kisiiri-siiri? Javyo sivyo!
Basi, waje kuno mafalume-wo wanyewe, watifungure-mu!”
38 Masupai ware wakuka wakiwambira habari zire wenye
kulamula. Pawejiwe kuwa ewa waRoma, wasusuka. 39 Ewo
wakija, wakiwatafadali, ikisa wakiwafungula, wakiwalebela
walawe nkaya mure. 40 Pawalawire nkalaboshu mure, ewo
woka mpaka nyumba ya Lidiya. Nokurekure wakiwonana
na wenye kwamini. Bandi ya kuwataya niya, wakilawa
wakuka vyawo.

17

Paulu na wenziwe walumbatiwa Tesalonika

1 Paulu na Sila, bandi ya kupita Anfipoli na Ampoloniya,
wafika Tesalonika. Noko íkiwapo sinagoga ya Mayahudi.
2 Paulu sabadu natu akuka kusinagoga noko, kamba vyai-
were tabiya yake. Iye akanza kowolotera uhakika wa

Mandiko Matakatifu. 3 Iye akifunula akiwelewesha sana
kuwa Almasihi akijuzi atabike, ikisa afufuke ka wafwi.
Tena akiwambira: "Eyu Insa wanukwambirani umwe-yu
ndi Almasihi." 4 Basi Mayahudi wengine wakiwakubalisa,
wakingira nkonjo wa Paulu na Sila. Novyo, Sawari-Mayahudi
wengi wawenye wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu
pamoja na wanawaka wengi mabora wakisanganyika nawo.
5 Fala Mayahudi wakiwatendera wiyana, wawajumanisa
wanawalume wabaya sawana rai, wakiwomanisa nkaya
mure. Ikisa wakibisha nyumba ya Yasoni, wakiwasakula
Paulu na Sila ipate wawapereke mbere ya wanu ware.
6 Fala kwa kuwa awawasingane, ewo wakinvuta Yasoni na
wenye kwamini wengine, wakiwapereka ka mafalume wa
kaya ire, kuno wakikuwa javi: "Wapindulanga ulumwengu
ware ndiwa-pa. 7 Yasoni kawapa malazi kwake. Ewa
piya-wa vyawatenda-vi wankutupa shariya za Kaisari, konta
wankwamba kuwa kawapo nfalume mwengine wakwitiwa
Insa." 8 Wanu ware pamoja na mafalume wa nkaya mure,
pawasikire vinu-vi, wakifazaika. 9 Nakupokerera ushuru wa
Yasoni pamoja na wenziwe, mafalume ware wakiwafungula.

Wanu wengi wawenye Bereya wâkubali utuba wa Paulu

10 Kwa mpunde noure usiku ure, wenye kwamini ware
wawatwala wo-wawiri Paulu na Sila wawapereka Bereya.
Nakufika kure, wakuka sinagoga ya Mayahudi. 11 Mayahudi
wa Bereya werevuka koliko wanu wa Tesalonika, kwa kuwa
wapokerera habari zire ka moyo radi pakulu. Daima
wákifyoma sana Mandiko Matakatifu ipate wawone kuwa
vyawakambiriwa na Paulu vire vyakweli. 12 Kwa javyo,
wengi kati yawo wakamini. Wákiwa wanawaka mabora wa
Sawari-Mayahudi pamoja na wanawalume wengi wawenye.
13 Fala Mayahudi wa Tesalonika, pawejiwe kuwa Paulu
kankwereza novyo habari za Mwenyezimungu Bereya, newo
novyo wakuka noko, wakiwataya wanu shonge, wakiwafaza-
isa. 14 Ndimana kwa mpunde noure, wenye kwamini ware
wampereka Paulu mwani kukisiko, fala Sila na Timotiyu
wakibaki Bereya nokure. 15 Wampéreke Paulu ware wanfik-
isa mpaka Atena. Bandi ya kulaiziwa habari na Paulu zakuka
kumwambira Sila na Timotiyu kuwa woke upesi-upesi noko,
ewo wakilawa.

Paulu asowera na wanu wa Atena

16 Paulu, paakiwarinda Sila na Timotiyu Atena kure,
kakafilika kwa kuwona nkaya mure kwijala maswanamu.
17 Ndimana nsinagoga akiwolotera uhakika Mayahudi
pamoja na Sawari-Mayahudi wakuwajibu mambo a
Mwenyezimungu. Na suku daima ákisoweranga na wanu

mbazari.
18 Wanlimu wengine wakwijiwikana kuwa wataalamu Waepikureyu na Washitoyiku wakikaidiyana naye novyo. Wengine wakamba: “Munu njinga-yu kankusaka kwamba kinani?” Wengine wakamba: “Kawa kamba munu wakupita akereza milungu ya inti za wamalamboni.” Wakamba javire konta iye akiwereza habari kuhusu Insa na kufufuka kwake.

19 Basi, wakinkola, wakimpereka kukundi rakwitiwa Aeropagu, wakindairi: “Habari nyipya zaufunda-zi zakinani?
20 Kamana vinu vyauri kutambira-vi vyankutishangisa. Ofwe tisaka tijiwe, mana ake kinani?”
21 Kusema kweli, piya wanu wa Atena na wanu wa inti nyengine wákikalanga nokure, awakishugulika na kinu cengine, sairi kupakanira habari za sambi.

22 Basi, Paulu akimira kati-kati ya Aeropagu, akamba: “Umwe wanu wa Atena, niwona kuwa, kwa namuna piya, muwa wenye dini.
23 Kamana panikipita nizungunuka niwawona maswanamu milungu yenu yamutukuzanga. Ninsingana novyo swanamu mmoja wakwandikiwa javi: ‘Ka nlungu sejiwikana.’ Basi sambi, nlungu wamumwabudu-yu bila kumwijiwa, ndi noyo-noyoni waniri kukwerezani omi.

24 Nlungu ombire ulumwengu-wu na piya viripo nkati yake, eyu ndi Mwenye wa bingu na ardhi. Iye ekala nyumba takatifu zakujengiwa na makono a wanu.
25 Iye aasakula kuudumiwa na makono a wanadamu, konta iye acipo casakula. Kweli, iye ndi awapa uhai piya wanu na kupumuzika na vinu piya.
26 Iye komba, kwa kiyumbe mmoja, kila kabila ya wanu wekare piya duniya-yi. Na iye katula wakati na mpaka wakwikala,
27 ipate wansakure Mwenyezimungu, ikiwa dalili wengine kwa kumpamapama wansingane. Kusema kweli, iye aari baidi nofwe kila mmoja.
28 Kamba vyaasemire munu mmoja, akamba:

‘Iye ndi atitenza tikiinshi, tikenenda na tikiwepo.’
Wenye mashairi wenu novyo wamojawapo wamba:

‘Ofwe piya tiwa viyumbe vyake.’

29 Kwa kuwa ofwe tiwa viyumbe vya Mwenyezimungu, avitifãi tisiwaze kuwa Nlungu alandanisiwa na oru wala parata wala riwe, nfano wakuwajiwa na kutendiwa na fundi mwanadamu mmojawapo.
30 Wakati wanu wawakintikina, Mwenyezimungu avikimmweri. Fala epa sambi, kankuwatuma wanu piya kila mahala watubiye.
31 Konta katula suku yakuwalamula wanu ulumwengu piya na shariya, julu ya Munu wantondore. Na iye kawakikisha wanu piya kinu-ci julu ya kunfufula iye ka wafwi.”

32 Sambi, pawasikire kuhusu kufufuka ka wafwi, wanu
wengine wakinshupa, wengine wamba: "Kuhusu ewu
mwaha-wu, tisaka tukusikire uwe novyo tena." 33 Basi, Paulu
akilawa kati yawo, akuka vyake. 34 Fala wanu wengine
wanlunga nkono Paulu, wakubali. Kati yawo ákiwapo
Diyoniziyu wa kundi ra Aeropagu, mwanamuka mmoja
wakwitiwa Damari, na wengine-po tena.

18

Paulu afika Korintiyu

1 Bandi ya piya vire, Paulu akilawa Atena, akuka Korintiyu.
2 Paafikire Korintiyu kure, kansingana Yahudi mmoja wak-
witiwa Akila, kâpongoriwa Pontu. Akila na nkawake Pirisila
wâja kulawa Italiya kwa suku aba, konta nfalume Kalaudiyu
kâmuru kuwa Mayahudi piya walawe Roma kure. Paulu koka
kwawo kuwawona, 3 na kwa kuwa kazi yawo íkiwa mmoja,
iye akiinshi nopare wakikola kazi pamoja, kazi ya kusona
ema. 4 Kila sabadu, iye akiwolotera ukweli kusinagoga,
akiyerera kuwavuta Mayahudi na Sawari-Mayahudi.

5 Sila na Timotiyu, pawateremuke kulawa Makedoniya,
Paulu kashugulika na Habari Ngema, akilavya ushahidi
mbere ya Mayahudi kuwa Insa ndi Almasihi. 6 Fala pawak-
intukana na wakinsowerera kufuru, iye akisasanya nguwo
zake*, akiwambira: "Damu yenu iwe julu yenu. Omi sina
lawama nkati yenu. Mwanzo wa sambi-pa, nukuka ka wanu
Sawari-Mayahudi."

7 Nakulawa pare, akuka akingira nyumba ya mwananlume
mmoja wakwitiwa Titu Zushutu, munu mmoja ákintukuzanga
Mwenyezimungu. Nyumba yake ilungana na sinagoga.
8 Kirispu, amiri wa sinagoga ire, pamoja na jamaa zake
piya, wâmwamini Mwenye Insa. Na wanu wengi waKorintiyu
pawasikire, newo novyo wakamini na wakoziwa.

9 Suku moja usiku, Paulu imwisukira ruhuya. Mwenye
akimwambira, akamba javi: "Usope! Zidi kwereza, usinya-
mare, 10 kwa kuwa omi niwa pamoja nawe. Aapo atenda vita
nnowe kukutenda kinu kibaya, konta nanawo wanu wengi
wawenye eyi kaya-yi." 11 Basi, iye kekala mwaka mmoja na
nusu, akiwafunda usemi wa Mwenyezimungu.

12 Fala Galiyu paákiwa nfalume wa Akaya, wakilawa
Mayahudi kwa niya mmoja wakikola kubishana na Paulu,
ewo wampereka kuNyumba ya Milandu, 13 wakamba:
"Eyu mwananlume-yu kankuwahimu wanu wantukuze
Mwenyezimungu kwa namuna sairi ya shariya." 14 Paulu ári

* **18:6** Kusasanya nguwo íkiwa alama yakuwakatarira wanu ware.

tayari kusowera, Galiyu kawambira Mayahudi ware kamba:
"Inawa mwanawo makosa mamojiwapo au anakunisha vinu
vyakofya, nanga inilazimu nukusikirizeni vyamunereza-vi.
15 Fala, kwa kuwa ndi mwaha wa kukaidiyana kuhusu
masemo na mazina na vinu vya shariya zenu, lamulanani
watupu. Omi sisaka kuwa mwenyé kulamula vinu kamba-
vyo." 16 Na akiwatuwisa nNyumba ya Milandu mure. 17 Ikisa,
wanu ware piya wakinkola Soshiteni, amiri wa sinagoga ire,
newo wakanza kumwibiya nopare mbere ya Nyumba ya
Milandu ire. Fala Galiyu avikimmweri kinu.

Paulu aludira Antiyokiya

18 Paulu kekala suku nyingi zawenye Korintiyu. Ikisa
akilayana na wanduze wa jamati, akingira mbatela, ak-
iloka akuka Siriya, koka pamoja na Pirisila na Akila. Kaya
ya Kenkereya, kâmyola nywiri zake ipate atimize nadiri
yake. 19 Paulu akifika Efezu, akiwasa Pirisila na Akila. Iye
mwanyewe akuka akingira nsinagoga, akanza kuwolotera
uhakika Mayahudi nomure. 20 Ewo wanlebela ekare nawo
tena muda aba, fala Paulu akamba anta. 21 Novyo-sivyo,
paawalaire akiwambira: "Mwenyezimungu akinijanliya,
nukuja tena kwenu umwe." Akilawa Efezu, akilokera
ng'ambu nyengine.

22 Pesuke Kaisariya, akikwera Yerusalemu, akidairiyana
nawo habari wenye jamati. Ikisa, akiteremukira Antiyokiya.
23 Bandi ya kwikala nokure suku aba, akilawa akuka vyake.
Akipita makaya a Galata na Furujiya, kupita akiwahurumiya
wanafunzi piya.

Safari yatatu ya Paulu

Kusaidiya ka Apolu

24 Sambi, ákiwapo Yahudi mmoja wa Aleshandriya wak-
witiwa Apolu, akifika Efezu. Iye akereza sana-sana, ak-
ijiwa pakulu Mandiko Matakatifu. 25 Iye kâfundiwa sana
njira ya Mwenye. Akisowera na juhudi kuno akifunda na
ukweli habari ya Insa, ingawa akijiwa koza kaakifundanga
Yahaya tu basi. 26 Iye akanza kusowera nsinagoga bila
wofi. Pawasikire, Pirisila na Akila wakintwala, wakanfunde
pakulu sana njira ya Mwenyezimungu.

27 Na Apolu, paakiwaza kulokera Akaya, wenye kwamini
wakimuhurumiya, wakiwandikira wanafunzi wa noko
kuwalebela wampokerere sana. Apolu paafikire Akaya,
kawasaidiya pakulu sana ware waminire julu ya rehema.
28 Iye akiwakidiri baina Mayahudi kwa uwezo, na
kwakikisha julu ya Mandiko kuwa Almasihi ndi Insa.

19

Paulu afika Efezu

1 Apolu paakiwa Korintiyu, Paulu akipita makaya a nrima,
akifika mpaka Efezu. Nokurekure, akiwasingana wamo-
jawapo wenye kumwamini Insa, 2 akiwadairi: "Umwe pa-
mukubalire, kakwisukirani Roho Takatifu?" Ewo wakinjibu:
"Ofwe wala atijiwa kuwa kawapo Roho Takatifu!" 3 Paulu
akiwadairi tena: "Sambi, umwe moziwa kinamunani?"
Ewo wakinjibu: "Kwa namuna ya koza Yahaya." 4 Basi
Paulu akiwambira: "Koza kakoza Yahaya kukiwa ka ku-
tubiya wanu. Iye kâwambira wanu kuwa wajuzi wamwamini
eyo asaka kuja nyuma yake, akimwamba Insa." 5 Bandi
yakusikira javire, ewo wakoziwa kwa zina ra Mwenye Insa.
6 Na Paulu, paawaturire makono, kawesukira Roho Takatifu,
wakanza kusowera luga sazijiwikana na kubushuru. 7 Ewo
piya wákiwa kiyasi ca wanawalume kumi na wawiri.

Paulu awafunda wanu myaka miwiri

8 Paulu akukanga nsinagoga, akisowera bila wofi muda
wa myezi mitatu. Ákisoweranga nawo, kusakula kuwahimu
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. 9 Fala wengine
wákiwa wabishi, awakikubali, na wakisowera caputu mbere
ya wanu kuhusu Njira ya Insa*, ndimana Paulu akiwatanuka.
Kwasa javyo, suku daima-zi, iye ákijumananga na wana-
funzi pansana nkulu, mahala paakifundanga mwananlume
wakwitiwa Turanu. Iye akisoweranga nawo, akiwolotera
uhakika. 10 Eci cikikuna muda wa myaka miwiri mpaka
wanu piya wa Aziya, Mayahudi na Sawari-Mayahudi ware,
wasikira habari kuhusu Mwenye Insa.

Efezu Mwenyezimungu atenda maajuza julu ya Paulu

11 Mwenyezimungu, julu ya mmakono mwa Paulu, aki-
tenda maajuza akupunda kiyasi. 12 Ifika mpaka kutwariwa
lemba na anzu yake wakiponeseriwa walwere julu ya
kukumbula, kweli newo wakipona na mashetwani waki-
walawa.
13 Sambi, Mayahudi wasawi wamojawapo wákipitanga
kaya anta kaya, wákiyerera kulebela kwa zina ra Mwenye
Insa wawatuwise mashetwani walwere. Ewo wákiwambira
mashetwani javi: "Nukutuwisa kwa zina ra Insa, noyo
waari kuntangaza Paulu-yo." 14 Wamojawapo wákitendanga
javyo-wo wákiwa wana saba wa Yahudi mmoja wakwitiwa
Sikeva. Iye ákiwa nkulungwa wa dini. 15 Shetwani kawa-
jibu javi: "Insa nimwijiwa, Paulu ninfahamu. Fala umwe

* **19:9** "Njira ya Insa" isowera namuna nyipya ya kuinshi, kwa kufulata usemi wa Insa na nfano wake.

wanani?” [16] Ikisa, mwananlume ákiwa na mashetwani ire ákiwerukira wanu ware, akiwakidiri mpaka akiwashinda. Basi, piya wakilawa nnyumba mure, wakipita wakituwa diki na vijaraa.

[17] Vikunire-vi wejiwa piya wakikala Efezu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Piya ware wakanza kopa pakulu, na zina ra Mwenye Insa rikitukuziwa pakulu. [18] Wengi wâmwaminire wakija, wakereza baina vitendo vyawo vibaya vyawatendanga. [19] Wengi wákitendanga vitendo vya usawi ware, wakikusanya mabuku awo wakoca pamoto mbere ya piya wanu. Wesabu kadiri yawo jumula ya mabuku awocire, akifika alufu amusini za jarajara za parata. [20] Kwa javyo, usemi wa Mwenye ukizidi kwenera na úkiwa na nguvu.

Vurumãi ulu Efezu

[21] Bandi ya vire vikunire vire, Paulu, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, kanuwiya apite Makedoniya na Akaya, oke mpaka Yerusalemu. Iye akamba: “Bandi yakuka Yerusalemu, inilazimu nuke novyo Roma.” [22] Basi, akiwatuma Makedoniya wasimana wake wawiri, Timotiyu na Erashitu. Iye akibaki kwa muda wa suku aba Aziya nokure.

[23] Noure wakati ure, ikilawirira vurumãi ulu futi, kwa sababu ya Njira ya Insa. [24] Ákiwapo urivi mmoja akitiwa Demetiriyu, ákitendanga vifure vitoto vya parata vya nfano wa nyumba ya Aritema†. Kwa eyi kazi-yi, wákipatiranga faida ya nzuruku mwingi wawenye. [25] Iye akiwajumanisa mafundi wákitendanga noire kazi ire, akiwambira:

“Wenzangu, umwe mukwijiwa kuwa ofwe tankutajiri kwa noyi kazi-yi. [26] Mwankusikira na mwankuwona vyaatenda Paulu-vi, aari kutenda Efezu nopa basi, kankutenda kiyasi ca Aziya piya. Iye kankuwakubalisa wanu wengi wawenye, akiwazungunusa, kwa kuwambira kuwa maswanamu wakuwajiwa na binadamu siyo milungu ya kweli. [27] Kwa javyo, kazi yetu aija kuwa nawo faida tena. Vikopesa wanu awaja kutukuza tena nyumba ya nlungu nkulu Aritema, na ulaviwa utukufu wake, waari kutukuziwa na piya wanu wa Aziya na duniya nzima.”

[28] Pawasikire, ewo wakimiwa pakulu futi, wakanza kukuwa wakamba: “Asifiwe Aritema, nkulu wa waEfezu!”
[29] Umani ure wenera kaya ire piya. Wanu nkonjo nzima wakituwirira nteni mwawajumane wanu wa kaya ire. Wankola Gayu na Arishitariku, waMakedoniya, wenziwe Paulu. [30] Paulu, paakisaka engire nkati ya kundi ra wanu ware, wanafunzi awamwasire. [31] Na mafalume

† **19:24** Wanu wa Efezu wakimwabudu Aritema. Aritema akiwa swanamu muka.

wamojawapo wa Aziya kure, wawere marafiki wa Paulu,
wamperekera novyo habari yakunlebela asishubutu kuka
kuteni kawajumane wanu kure.
32 Wajumane ware, wengine wakamba eci, wengine
wakamba cengine. Pabanja pare pákiwa ngorofi, wengi
awakijiwa sababu iwajumanise pare. 33 Wamojawapo kati
ya wanu ware wakimolota Alishandere kuwa ndi ari na
cakusowera. Ndimana Mayahudi wakinsukumira mbere
ya wanu ware. Basi, Alishandere akiwatendera alama‡
na nkono kuwapoza, konta akisaka awambire wanu ware
kuwa ewa awana makosa. 34 Fala wanu pawejiwe kuwa
Alishandere ire Yahudi, piya wakikuwa kapamoja, wakamba
kinu kimoja noco kiyasi ca ora mbiri: "Asifiwe Aritema wa
waEfezu!"
35 Mwandiki wa kaya ire, nakwisa kuwanyamaza wanu
ware, akiwambira javi: "Wanu wa Efezu, nani atikina
kuwa Efezu ndi kaya amiri yakwikaza nyumba ya nlungu
nkulu Aritema, pamoja na riwe takatifu rigwire binguni?
36 Aapo akaidi kinu-ci, basi epa nyamalani, musitende kinu
samuwazire sana-sana! 37 Kamana ewa wanu wamujire
nawo-wa awavunjire nyumba ya nlungu wala awansow-
erere kufuru nlungu wetu. 38 Kwa javyo, ikiwa Demetiriyu
na wakolakazi wenziwe wasaka kusema makosa a munu
mmojawapo, iwapo nafasi yakupereka ka wenye kulamula.
Nyumba za kulamula ziwa wanzu, wakereze noko. 39 Ikiwa
wasakula kinu cengine, cakujuzi kulamuriwa kunyumba
ya milandu yawasimanananga suku maalumu. 40 Kamana
vititisira ajali rero kwa kulongoperiwa kulavya vurumãi-yi.
Kweli, aipo shariya mmojawapo ya ewu umani-wu, ofwe
atina namuna yakujibu." 41 Nakuwambira evi vinu-vi aki-
funga banja ire.

20

Paulu akuka tena kuwona Makedoniya na Geresiya

1 Paisire vurumãi ire, Paulu akitumiza kuweta wanafunzi.
Bandi ya kuwataya niya, iye akilayana nawo, akilawa akuka
Makedoniya. 2 Bandi yakupita mahala mwaapitire, ákiwataya
niya wenye kwamini, mwinsho akuka porovinsiya ya Gere-
siya. 3 Kainshi nokure myezi mitatu. Ikisa, bandi ya kuwa
tayari kulokera Siriya, kejiwa kuwa Mayahudi wankunten-
dera mpango wakumulaya. Ndimana akinuwiya kuludira
Makedoniya. 4 Wâmpereke Paulu wákiwa Sapaturu mwana wa
Piru, kwawo Bereya, Arishitariku na Sekundu wo-wawiri-wa
waTesalonika, Gayu nDeribi, Timotiyu, pamoja na Tikiku

‡ **19:33** "Alama" epa ndi alama ya kuwalebela wanyamare.

na Torofimu, ewa wawiri-wa wa Aziya. 5 Ewa wanu-wa
wálongorera, wakitirindira Torowa. 6 Bandi yakwisa sherehe
ya Pashukwa, tikiripakira kisiko ca Filipi, tenenda safari ya
muda wa suku ntanu, tikifika Torowa kawákiwa kure. Tikala
sumana nzima nokure.

Paulu anziripusa nnemba

7 Suku ya mwanzo wa sumana, tikare tijumane pajambo ra
Kumbukumbu tikirya mikate. Paulu akikola kusowera nawo
wenye kwamini. Kwa kuwa ákiwa na mpango wakulawa
subuu yake, iye akizidi kuwereza mpaka usiku kati-kati.
8 Sambi, zíkiwapo kandiyeru nyingi zikikorera pansana pajulu
ya gorofa patijumane pare. 9 Nnemba mmoja wakwitiwa
Eutiku kékala pajanela. Noparepare akisokera pakulu, ukim-
pata usingizi mwingi vutu, kwa kuwa Paulu akisowera
pakulu. Usingizi ukinkidiri, akisomoka akigwa rã mahala
baidi, gorofa ya tatu. Akitekiwa wakufwa wawenye. 10 Basi
Paulu neye akisuka, akimwinyamira patumbo, akimpatika,
akamba: “Musiuzunike, eyu angari nawo uhai!” 11 Ikisa
Paulu akiludira tena pansana kugorofa nokure, akimeya
nkate, akitafuna pamoja na wenye kwamini ware. Bandi
ya kupakanira nawo mpaka alufajiri, Paulu akilawa, akuka
vyake. 12 Noparepare nnemba ire wakimpereka kwawo ári
nkomu dodola. Ewo wakiludi wari radi pakulu sana.

Paulu alawa Torowa akuka Miletu

13 Sambi ofwe tikilongorera mbatela, tikisafiri mpaka pa-
fungu kaya ya Asu, konta noko iwa tikampokerere Paulu. Ndi
vyatísikizane javyo kamana niya yake íkiwa kupita ya nrima.
14 Paulu patisimanane kaya ya Asu, tikimpokerera akingira
mbatela, tikisafiri mpaka Mituleni. 15 Basi tikilawa pare,
mpaka subuu yake tikifika sawa-sawa na Kiyu. Tenenda
kutwa nzima tikifika Samu, na mpaka subuu yake tena
tikifika Miletu. 16 Paulu kânuwiya asipite Efezu kwa kuwa
asipoteze wakati Aziya, konta ákiwa na upesi ikimbidi afike
Yerusalemu sainafika suku ulu ya Pentekoshiti.

Paulu awalaya wakulungwa wa jamati ya Efezu

17 Sambi Miletu kure, Paulu akintuma munu Efezu
kuwarifu wakulungwa wa jamati waje wawonane naye.
18 Pawajire, Paulu kawambira javi: “Umwe mukwijiwa
vyaviwere tangu mwanzo panifikire Aziya kuwa suku daima
tíkiwa onse. 19 Daima nintumika Mwenye na unyenyekevu na
masozi, pamoja na kuyereriwa na tabu zawanikunishe
Mayahudi vyawakinitabisha. 20 Panukukwerezangani
Habari Ngema, kukufundani wanzu-wanzu nikipita nyumba
anta nyumba, omi hapana canasire kukwambirani upande

wa vinu vya faida. 21 Nikilavya ushahidi kuwereza Mayahudi
na Sawari-Mayahudi, kuwa wajuzi watubiye na wamwamini
Insa, Mwenye wetu.

22 Epa sambi, kamba nfungwa wa Roho Takatifu, ndi
vyaniri kuka Yerusalemu, sijiwa cuka kunikuna. 23 Ila Roho
Takatifu caanijiwise ndi kuwa kaya ulu-ulu piya kalaboshu
na kulumbatiwa piya vinirindira omi. 24 Falakini omi main-
sha angu siyo faida kwangu omi. Kikulu kwangu omi
nitimize kazi yanipere Mwenye Insa, ipate nilavye ushahidi
kuhusu rehema ya Mwenyezimungu nkati ya Habari Ngema.

25 Epa sambi, omi nukwijiwa kuwa umwe piya wanipitire
nukukwerezani ufalume wa Mwenyezimungu-mwe, amu-
wona tena uso wangu. 26 Ndimana, kwa suku ya rero-yi,
nilavya ushahidi kuwa sina kosa ka wenye kwasika kati yenu
umwe piya, 27 kamana omi saasire kukwerezani ngano piya
za upande wa Mwenyezimungu.

28 Kwa javyo, ritunzeni umwe wanyewe pamoja na piya
wenye kwamini, kwa kuwa Roho Takatifu ndi ikuturireni
umwe kuwa maamiri. Muwe wasunga wa jamati ya
Mwenyezimungu, jamati yaapatire julu ya damu ya
Mwanawe. 29 Nukwijiwa kuwa nikilawa-pa, wakwingira
wanu kusakula kudangula jamati-yi. Ewo wakuja kulanda
miwinzi yakutonya vyaiwaduru makondoo. 30 Na nkati
yenu nomwe-mwe, walawirira wamojawapo wakufunda
ngano za ulongo, kusakula kuwatesa wanafunzi wawafulate
ewo. 31 Kwa javyo, rinang'anizireni. Daima mukumbukire
kuwa, muda wa myaka mitatu usiku na nsana, omi sasire
kunkumbusa kila mmoja, kuno nikirira.

32 Sambi, nukugabizini mmakono mwa Mwenyezimungu
na kwa usemi wa rehema zake, zíri na uwezo wakurimbisa
roho zenu, mwinsho mupewa irati yawatuririwe watakatifu
piya.

33 Sajibiwe na kinu ca munu: wala parata wala oru wala
nguwo. 34 Anta umwe wanyewe mukwijiwa kuwa nikola
kazi na makono angu mwanyewe ipate omi na wenzangu
tipate catisakula. 35 Kwa namuna-zi piya, nukoloterani kuwa
julu ya kukola kazi nyingi javi, itibidi kuwavya wenye tafauti
zawo. Kumbukirani usowezi wa Mwenye Insa paasemire
javi: ‘Vyema pakulu kumera zaida kumeriwa.’ ”

Paulu alayana na marafiki zake

36 Pesire kwamba javire, Paulu akikokora pamoja na
wenye kwamini ware piya, wakilebela duwa. 37 Piya aki-
wetika masozi bu-bu-bu-bu, wakimwirukira Paulu pasingo,

wakimpa beju*. 38 Ewo wauzunika pakulu futi, kwa kuwa
kâwambira javi: "Amuwona uso wangu tena." Ikisa wakinsaf-
iriza mpaka kubatela.

21

Paulu akuka Yerusalemu

1 Patisire kulayana nawo wenye kwamini ware, tikisafiri
na batela moja ka moja mpaka tikifika Kosi. Subuu yake tik-
itaya nanga kisiko ca Rodi. Nakupunda pare, tikuka mpaka
Patara. 2 Patisingane batela rakuka Foinikiya, tikiripakira
tikuka mbere ya safari yetu. 3 Tipita karibu ya Kiporo,
tasa upande wa nkono sonto, tikuka mpaka Siriya. Tisoza
kisiko ca Tiru, tikisuka konta batela rire rikipakula vinu
nopare. 4 Noyo kaya-yo, tiwasingana wenye kwamini wamo-
jawapo, tikikala nawo sumana mmoja. Ewo, wakamuriwa
kwa uwezo wa Roho Takatifu, wakimwambira Paulu kuwa
asuke Yerusalemu. 5 Wakati watimarize suku zetu, tikilawa
tikuka na safari yetu. Wenye kwamini piya pamoja na
waka wawo na wana wawo, wakitisafiriza mpaka mwinsho
ya kaya ire. Basi, nakufika mwani tikikokora, tikinlebela
Mwenyezimungu. 6 Noparepare tikilayana, ikisa tikingira
mbatela, ewo wakiludira kukaya.

7 Mwinsho ya safari yetu ya Tiru, tikifika Tolemayi.
Noparepare tikidairiyana nawo habari wenye kwamini,
tikikala nawo kutwa nzima. 8 Subuu yake, tikilawa tiki-
fika Kaisariya, tikuka kunyumba ya Filipi, mwenyé kwereza
Habari Ngema za Insa, tikikala naye. Iye ákiwa nkati ya
nkonjo wa wanu saba wâtondoriwe Yerusalemu watumike
shuguli za nzuruku wa jamati.* 9 Iye ákiwa na wana wane
wári sawalombiwe, newo wákiwa minabii.

10 Kwa kuwa tikawa Kaisariya kure suku nyingi zawenye,
akija nabii mmoja kulawa Yudeya, zina rake Agabu.
11 Akifika karibu yetu, akitwala sinturãu† ya Paulu,
akirifunga mmakono na mmaulu, akamba: "Roho Takatifu
ikwamba kuwa mwanyewe ukanda-wu akifika Yerusalemu,
Mayahudi wanfunga novi-vi javi, ikisa wampereka
mmakono mwa wanu Sawari-Mayahudi." 12 Patisikire javire,
ofwe na wenye kwamini wengine wa nokure, tintafadali
Paulu kuwa asikwere kuka Yerusalemu. 13 Paulu akijibu:
"Umwe camurira kinani? Mbana mwankunivunja nguvu
mmoyo mwangu sababuni? Kamana omi sikufungiwa
basi, anta paiwa nukuka kufwa Yerusalemu, omi niwa

---

* **20:37** Nkati ya kabila ire, kupana beju íkiwa namuna ya kulayana munu na rafiki yake, alama ya kupendana. * **21:8** Ona 6:1-8. † **21:11** "Sinturãu" mana ake "ukanda".

tayari novyo kwa sababu ya Mwenye Insa.” 14 Kwa kuwa
atinkidirire kunkubalisa kuwa asuke, tikimwasa ikisa
tikamba: “Vikune vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu.”
15 Bandi ya suku aba javi-pa na bandi yakuritengeza,
tikikwera tikuka Yerusalemu. 16 Wanafunzi wamojawapo
wa Kaisariya watipereka, wakija nawo mpaka nnyumba ya
mwananlume wakwitiwa Mnasoni kwawo Kiporo, mwana-
funzi wa mida watifikire kwake. 17 Patifikire Yerusalemu,
wenye kwamini watipokerera ka moyo radi pakulu futi.

Safari ya ane ya Paulu

18 Subuu yake, Paulu akilawa pamoja nofwe, tikuka mpaka
ka Yakobu kummona. Piya wakulungwa wa jamati waju-
mana noko. 19 Paulu, bandi yakudairiyana nawo habari,
akiwereza kimoja-kimoja Mwenyezimungu vyaawakunishe
wanu Sawari-Mayahudi julu yake iye. 20 Wasikire ware
wakintukuza Mwenyezimungu, ikisa wakimwambira Paulu
wakamba: “Epa nduyetu ngatunza, Mayahudi alufu ka
maalufu wankwamini, fala novyo-sivyo wangari wakifulata
nfululu Taureti. 21 Ewo wambiriwa kuhusu uwe-po, kuwa
kwankupita ukiwafunda Mayahudi wekala mmakaya mwa
wanu Sawari-Mayahudi wasifulate Taureti, wasiwataye itani
wana wawo wala wasenendere tabiya zetu.
22 Sambi titende mwaja? Epa, ewo kweli-kwelini
watakusikira kuwa uwe kuja. 23 Fadari tenda vyatisaka
kukwambira-vi: nkati ya ofwe-pa, wawapo wanawalume
wane wasaka walavye nadiri yawo yawaturire ka
Mwenyezimungu. 24 Watware wikare nawo pajambo
rawo ra ibada ya kuswafiwa, na uwaripire wamyoriwe
nywiri. Javyo wanu-wa-pa piya watakwijiwa kuwa ulongo
vyawari kukusowerera-vyo, wakwamba kwankufulata na
kwankutimiza Taureti.
25 Kuhusu Sawari-Mayahudi wamwaminire Insa ware,
ofwe tiwandikira futi waraka tiwamuru javi: ‘Musirye
vyakutenderiwa kafara milungu ya maswanamu, wala
musinywe damu, wala vyakupotiwa, wala musiwe na
lukware.’ ”

Paulu afungiwa nNyumba Takatifu

26 Kwa javyo, Paulu akiwatwala wanawalume ware, na
subuu yake, bandi ya kuswafiwa pamoja newo, iye akingira
nawo nNyumba Takatifu. Iye koka kuwambira baina ku-
timiziwa ka suku zakuswafiwa zire, na kafara inlazimire
kulavya kila mmoja.
27 Karibu ya kutimu zire suku saba, Mayahudi wamo-
jawapo wa Aziya nakummona Paulu nNyumba Takatifu
mure, wakiwashongezera wanu piya, wakinkola. 28 Ewo

wakikuwa wakamba: "WaIziraeli, tangupireni! Eyu ndi
mwananlume abishana na wanu wetu, na shariya yetu,
pamoja na mahala-pa‡. Kankupita akiwafunda wanu kila
upande. Kwasa javyo, kawengiza Nnyumba-mu wanu
Sawari Mayahudi, kataya haramu mahala patakatifu-pa."
29 (Ewo ciwambise javyo ndi kuwa wammona nkaya mure
ári na Torofimu, muEfezu. Basi wakidaniza kuwa Paulu ndi
amwingize nNyumba Takatifu.)

30 Kaya ire piya ikijala girita, wanu piya wakija wakituwa
wengi-wengi. Wakinkola Paulu, wakinsukumira panja ya
Nyumba Takatifu. Kwa mpunde noure, wakifunga miryango
yawo ti! 31 Pawakiwazisana namuna zakumuulaya Paulu,
nkulungwa wa masurudadu wa waRoma akipata habari
kuwa Yerusalemu piya ilawa girita. 32 Kwa mpunde noure,
iye akiwatwala masurudadu pamoja na wakulungwa wawo,
akisika akituwirira nokure. Ewo, pawammonire nkulungwa
ire akija pamoja na masurudadu, wakasa kumwibiya Paulu.
33 Nkulungwa ire na kufika karibu, akinkola Paulu, aki-
tumiza afungiwe na unyolo miwiri, ikisa akindairi: "Eyu
munu-yu nani? Na kakosa kinani?" 34 Wanu ware wakanza
kunyangula, wengine wakamba eci, wengine wakamba
cengine. Nkulungwa ire aapatire kwijiwa sana cikunire
kwa sababu ya ngigiri ure kuwa mwingi. Basi akiwa-
muru masurudadu wantware Paulu wakantaye nfurtaleza.
35 Pawafikire pashikada ya kwingirira nkati, masurudadu
iwabidi wankore mmaweya wankweze, konta wanu waki-
tenda ngigiri pakulu. 36 Kusema kweli, wanu wengi wakija
nyuma wakikuwa wakamba: "Mulayeni, mulayeni!"

Utuba wa Paulu

37 Masurudadu wari tayari kuntaya Paulu mufurtaleza,
iye kandairi nkulungwa ire: "Iwapo nafasi ya kukwambira
kinu?"

Nkulungwa ire akinjibu: "Uwe usowera kigeregu? 38 Uwe
sinowe-we mMiswiri sukumbiri nozi-zi usalamure mageshi
ukiwatwala visomi alufu nne ukiwalongoza kulanga-we?"
39 Paulu akinjibu: "Omi ndi kweli niwa Yahudi, nipongoriwa
Tarusu iri Kilikiya, niwa munu wa inti bora. Tafadali nipe
riusa nisowere na wanu-wa." 40 Kwa kuwa nkulungwa ire
kampa riusa, Paulu akimira pashikada na akilamusa nkono,
alama ya kuwanyamaza wanu ware. Pawanyamare, akanza
kusowera kiebraniya, akamba javi:

‡ **21:28** "Mahala-pa" ndi Nyumba Takatifu.

22

1 “Umwe jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawáwa!
Sambi kwa kurikengera kwangu, nisikirizeni canisaka
kukwambirani-ci.” 2 Pawansikire akisowera kiebraniya,
wakizidi kutegemana wansikire. Basi Paulu akikola
kuwambira javi: 3 “Omi niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu
ya Kilikiya, fala nireriwa nkaya nomu, mmakono mwa
Gamaliyeli. Nireriwa vyakurigariga futi kamba shariya
yawákifulatanga wababu zetu. Daima nisakula namuna
yakuntumika Mwenyezimungu ka moyo wangu piya, kamba
vyamuri kutenda piya-mwe rero. 4 Omi nikiwalumbatanga
wanu wákifulatanga noyi Njira ya Insa-yi mpaka kuwolaya.
Niwafunga na niwataya nkalaboshu, walume pamoja na
waka, 5 kamba novyo nkulu wa wakulungwa wa dini,
na piya Baraza ya Milandu vyawalavya ushahidi kuhusu
omi. Visitoshe nipokerera waraka zawo zawawaperekere
Mayahudi wakikalanga Damashiku. Eko nuka nikiwakola
wafulati wa Insa, nikiwafunga, nikija nawo Yerusalemu
kuno wahukumiwe.”

6 Vinikuna javi: “Nukuka na safari yangu karibu
ya Damashiku, kiyasi ca aduhuri, gafula niwona kinu
cakulangala vú, cikilawa binguni cikinizunguriza piya-mi.
7 Noparepare nikigwirira pansi, nikisikira shauti ikinambira:
‘Saulu, Saulu, mbana unilumbata?’ 8 Omi nikidairi: ‘Uwe
nani, Mwenye?’

Shauti ire ikinambira: ‘Omi Insa nNazareti wauri kunlumbata-yo.’
9 Wenzangu wanilongozane nawo wákiwa upande
mwengine, wawona sana-sana nlangaza ure, fala shauti
ikinisoweza ire awereriwe. 10 Basi omi nikidairi: ‘Mwenye!
Nitende mwaja?’

Mwenye Insa akijibu: ‘Lamuka, uke Damashiku. Noko
ukuka kwambiriwa piya vinu vyawamuriwe kutenda.’
11 Kwa kuwa sikiwona kwa sababu ya nlangaza ure kunisekaseka mmaso, nikikoriwa nkono mpaka Damashiku.

12 Noko ákiwapo mwananlume wakwitiwa Ananiya, iye
ákiwa munu wakumwajibu vinu vya Mwenyezimungu,
ákifulatanga Taureti pakulu sana, na piya Mayahudi wa
Damashiku wakinsifu. 13 Iye akija akinifika karibu,
akinambira akamba: ‘Nduyangu Saulu, ludira kuwona tena.’
Kweli na omi, kwa mpunde noure nakwinusa uso, nanza
kuwona tena. 14 Basi Ananiya akinambira: ‘Nlungu wa
wababu zetu kakutondola uwe wijiwe nafsi yake, ummone
Mwenyé shariya, na unsikire mwanyewe akisowera na
kanywa yake. 15 Konta uwe ukuwa shahidi wake mbere
ya wanu piya, kuwereza vyausikire na vyauwonire. 16 Epa

sambi mbana kwankukawa? Lamuka ukoziwe, uswafiwe
dambi zako, ukitaja zina rake.' "

17 Paulu akisema tena javi: "Wakati waniludire
Yerusalemu, panikilebela duwa nNyumba Takatifu,
inisukira ruhuya. 18 Nimmona Mwenye Insa, iye akinambira
javi: 'Lawa upesi Yerusalemu konta ewa wanu-wa
awakubali causema kuhusu omi.' 19 Nikijibu: 'Mwenye, ewo
wakwijiwa sana-sana kuwa omi níkipitanga mmasinagoga
níkiwafunga na níkiwebiya wanu wakukwamini. 20 Na wanu
pawâkimulaya Shitefanu akerezánga habari zako, nomi novyo
níkiwapo nopo, nilunga nkono mwana kitendo-co. Wanu
wakimulaya-wo omi ndi nisukure nguwo zawo.' 21 Fala
Mwenye akinambira: 'Lawa uke, konta omi nukutuma baidi,
ka wanu Sawari-Mayahudi.' "

22 Wanu ware wakinsikiriza Paulu mpaka usowezi wake
wa mwinsho. Noparepare ewo wakanza kukuwa kwa
shauti ulu: "Eyu aulaiwe! Asiinshi tena-pa!" 23 Wakikuwa,
wakipapula nguwo zawo kuno wakilavya vunvu, 24 ndimana
nkulungwa wa masurudadu akiwamuru wantaye Paulu
nfurtaleza. Ikisa akiwambira wamwibiye mpaka aseme
wanu ware cawakinkuwira javire. 25 Wakati wawakin-
funga Paulu, iye kandairi nfalume wa kundi ra masurudadu
ákiwa karibu yake javi: "Iwapo shariya yakumwibiya munu
wakuwa na haki ya muRoma sanalamuriwa?" 26 Nfalume wa
kundi ra masurudadu, paasikire javire, akuka akimwambira
nkulungwa wa masurudadu: "Epa usaka kutendaja? Eyu
mwananlume-yu muRoma!" 27 Nkulungwa wa masuru-
dadu ire akinfika karibu Paulu, akindairi: "Kweli uwe
kuwa muRoma?" Paulu akinjibu: "Aye, niwa muRoma."
28 Nkulungwa wa masurudadu ire akamba: "Nomi nipoteza
nzuruku mwingi futi niwe muRoma." Paulu akinjibu:
"Basi, omi niwa muRoma wakupongoreriwa." 29 Kwa
mpunde noure, wanu wawere tayari kumwibiya ware wak-
intanuka. Nkulungwa wa masurudadu ire, pejiwe kuwa
Paulu muRoma, umwingira wofi konta kâmuru afungiwe na
unyolo.

Paulu arikengera mbere ya wakulungwa wa Mayahudi

30 Subuu yake, nkulungwa wa masurudadu, kwa kusakula
kwijiwa kweli-kwelini Paulu caawakosere Mayahudi, akin-
fungula unyolo ure. Ikisa akamuru wajumane wakulungwa
wa dini na Baraza ya Milandu, akitumiza kutwariwa Paulu,
akimolota mbere yawo.

23

1 Paulu, nakunang'aniza rungu-rungu mbere ya Baraza
ya Milandu ire, akamba: "Jamaa zangu, nankuinshi
saunisusuka moyo mbere ya Mwenyezimungu mpaka rero."
2 Ananiya, nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwamuru
wakíwa karibu na Paulu ire wamwibiye kukanywa. 3 Kwa
javyo, Paulu akimwambira Ananiya: "Mwenyezimungu
akuja kukuhukumu, eko kusitawi ka panja basi! Kwikala-po
unilamure vyaisaka shariya, sambi uwambiraja wanu
kunibiya bila shariya?" 4 Wakíwa karibu na Paulu ire,
wakimwambira: "Uwe! Nkulu wa wakulungwa wa dini
ya Mwenyezimungu kwankuntukana?" 5 Paulu akijibu:
"Jamaa zangu, sikijiwa kuwa iye nkulu wa wakulungwa wa
dini. Kamana yandikiwa: 'Nfalume wa inti yenu usintukane.'
"

6 Paulu, kwa kuwa kêjiwa kuwa Baraza ya Milandu ire iwa cama ca Mafarizeu na wengine ca Masaduseu, akiwambira pakulu-pakulu mBaraza mure: "Jamaa zangu, omi níwa Nfarizeu, ujukulu wa Mafarizeu. Kwa kuwa nanawo tamaa ya kuwa wafwi wakuja kufufuka, nankurindira kulamuriwa."

7 Iye nakwisa kwamba javire, Mafarizeu na Masaduseu
wakanza kukaidiyana, wenye kulamula wakawanyana
makundi mawiri. 8 (Kamana Masaduseu awákikubali
kuwa wafwi wafufuka, wala kuwa malaika wawapo, wala
awakikubali kuwa roho ziwapo. Falakini Mafarizeu piya
vyo vitatu-vyo wákikubali.) 9 Ikisa, ikilawirira girita ulu futi.
Wandiki wa kundi ra Mafarizeu wakilamuka, wakikaidi
kanguvu, wakamba: "Atimmonerera kosa rimojawapo
munu-yu. Itakuwa kasowera na roho mojawapo au laika,
nani ejiwa?" 10 Kukaidiyana kure kukizidi kofya mpaka
nkulungwa wa masurudadu kengira kumopereza Paulu
asije kupanguriwa kipande-kipande. Ndimana akiwatuma
masurudadu wanlavye pare kanguvu, wanludisire
kufurtaleza.

11 Suku yapiri usiku, Mwenye Insa akimwisukira Paulu,
akimwambira: "Usiwe na wofi! Kulavya ushahidi wangu epa
Yerusalemu, na ibidi uke Roma ukalavye ushahidi novyo."

Mpango wa kumulaya Paulu

12 Subuu yake, Mayahudi wamojawapo wakijumana, wakiwaza
mpango wakunlumbata Paulu. Walapira kuwa awarya
wala awanywa sawamulaye Paulu. 13 Wákiwa zaida ya

wanu arubaini wawazire nowo mpango-wo. 14 Ewo waki-
wafika karibu wakulungwa wa dini pamoja na wazee, waki-
wambira: “Ofwe tilapira kuwa atirya kinu mpaka timu-
laye Paulu. 15 Epa sambi, umwe pamoja na Baraza ya Mi-
landu, mwambireni nkulungwa wa masurudadu atumize
waje naye kwenu umwe, kamba musaka kundairi sana-sana
mwaha wake. Na ofwe, saanafika karibu, tikuwa tayari
kumulaya.”

16 Fala mwana wa nlumbuwe Paulu, nakusikira mpango
mbaya ure, akinyemerera akingira nfurtaleza mure, ak-
intetera Paulu. 17 Paulu akimwita nfalume mmoja wa
kundi ra masurudadu, akimwambira: “Ntware nnemba-yu
umpereke ka nkulungwa wa masurudadu, ciwapo casaka
kuka kumwambira.” 18 Kwa javyo iye akimpereka nnemba
ire ka nkulungwa wawo masurudadu, akamba: “Nfungwa
Paulu kanita, akinilebela nimpereke nnemba-yu kwako
kuno. Kanambira kuwa kanawo kinu kimojawapo caasaka
kukwambira.”

19 Nkulungwa wa masurudadu ire akinkola nkono nnemba
ire, akuka naye kunyenje, akindairi: “Kinani causaka
kunambira?” 20 Iye akijibu: “Mafalume wa Mayahudi
wasikizana makeshamungu wakulebele umpereke Paulu
kuBaraza ya Milandu, watende kamba wasaka kundairidairi
kuhusu mwaha wake. 21 Uwe wasukukidiri, konta ewo,
wawa zaida ya wanu arubaini, wasaka kurifisa wanrindire
Paulu wamuulaye. Piya walapa kuwa awarya wala
awanywa mpaka wamulaye. Ewo wawa tayari kutenda
javyo wakirindira uwape majibu.” 22 Basi nkulungwa
ire akinlaizira javi: “Usimwambire munu mwengine
vyaunambire-vi.” Ikisa akimwambira nnemba ire: “Uka
vyako.”

Paulu aperekiwa ka guvinadoru Felishi

23 Nkulungwa wa masurudadu ire akiweta mafalume
wawiri wa kundi ra masurudadu, akiwambira:
“Watengezeni masurudadu miyateni, wacamakavalu sabini,
na wamikuki miyateni, woke Kaisariya. Muwe tayari,
mulawe rero-vi, novi ora ya usiku. 24 Ntengezeni novyo
kavalu ampande Paulu na munsunge sana-sana munfikise ka
guvinadoru Felishi.” 25 Na kamperekera waraka yakusema
javi:

26 “Omi Kalaudiyu Luziya, nukwandikira mwinshimiwa,
guvinadoru Felishi. Nukuperekera salamu. 27 Mayahudi
kuno wanfunga mwananlume-yu, wasaka kumulaya, fala
nuka noko na masurudadu wangu kunvusha, panijiwe
kuwa muRoma. 28 Omi nikisakula nijiwe sana-sana

sababu yakosire, ndimana nikimpereka ka wakulungwa
wa Mayahudi, Baraza ya Milandu. [29] Epa nijiwa kuwa ewo
wanlongopera kuwa aakifulata shariya zawo. Aakosire
kinu cakuwa afungiwa au kuulaiwa. [30] Panambiriwe kuwa
Mayahudi wamojawapo wampangira mabaya akusaka
kumulaya, ndi paniwazire kukuperekera kwa mpunde
nowu. Na ware wammonerere ukosa, niwambira waje noko
wereze mbere yako."

[31] Kwa javyo masurudadu, kwa ámuri yawapewe na nku-
lungwa wawo, wakintwala Paulu usiku-usiku mpaka An-
tipatiriya. [32] Subuu yake, wacamakavalu wakizidi na sa-
fari yawo pamoja na Paulu, kuno masurudadu wakiludira
kufurtaleza. [33] Nakufika Kaisariya, waraka ire wakimpa
guvinadoru, na wakimolota Paulu ire. [34] Nakufyoma waraka
ire, ikisa akindairi Paulu: "Kwenu ndepi?" Paajibiwe
kuwa kwawo Kilikiya, [35] akimwambira: "Nakisa nukusikira,
nukuja kulamula pawasaka kuja wakulongopere-wo." Basi
noparepare akamuru akafungiriwe kunyumba ya kifalume
yaâjengire Herodi.

24

Paulu mbere ya guvinadoru Felishi

[1] Bandi ya suku ntanu, Ananiya nkulu wa wakulungwa
wa dini, na wazee wamojawapo, pamoja na mwenyé ku-
pendeleya shariya wakwitiwa Teratulu. Ewa wamwereze
guvinadoru makosa a Paulu. [2] Wakati wetiwe Paulu akifika,
Teratulu akanza kwereza makosa a Paulu, akamba javi:

"Mwenshimiwa Felishi! Kwa sababu yako uwe, tankuinshi
kwa salama na mainsha meema julu ya wijiwifu wa ulongozi
wako, na vinu vingi vyawenye viri kulamusiwa wafarijike
wenye inti-yi. [3] Tukwakikisha na tishukuru pakulu pawenye
kwa piya vyautendanga kila wakati na kila mahala. [4] Basi
tenda fadili kwa wema wako, usikirize sana-sana vyatisaka
kukwereza-vi bila kupoteza wakati mwingi. [5] Eyu munu-yu
timmonerera kuwa ndanganyifu na nsabwanyizi nkati ya
Mayahudi piya mulumwengu-mu. Visitoshe, iye ndi nku-
lungwa wa kundi ra waNazareti. [6] Mpaka kafika kuyer-
era kufezeyi Nyumba Takatifu, fala tikinkola tikinfunga.
[7] * [8] Uwe mwanyewe ukindairi ukwijiwa kutunza ukweli
kwa makosa atimmonerere." [9] Mayahudi newo wajumana
kwakikisha vyakilongoperiwa vire kuwa vyakweli.

[10] Guvinadoru Felishi ire kantendera alama Paulu anze
kusowera, basi Paulu akamba:

---

* **24:7** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala paajire Luziya, nkulungwa wa masurudadu, katipokera mmakono mwetu kwa nguvu zake.]

“Omi nukwijiwa kuwa myaka mingi yawenye utilamu-
langa shariya noyi inti-yi. Ndimana nirikotola mbere yako
kwa kutumaini. 11 Kamba vyawijiwe mwanyewe, ukisaka
ndairi asaka kuwa onse, epa rero suku ya kumi na mbiri
tangu nikikwera Yerusalemu kuka kuntukuza Mwenyez-
imungu. 12 Mayahudi awanisingane nikikaidiyana naye
munu nNyumba Takatifu, wala awanisingane nikiwom-
anisa wanu nsinagoga wala mahala paasaka kuwa ponse
nkaya mure. 13 Ikisa tena, ewo awakikisha kuwa vyakweli
vyawasema kuwa nikosa-vi.

14 Ila canitikiza kutenda kinu kimoja. Nifulata kundi ra
Njira ya Insa, fala ewo wakwamba kuwa kundi ra walongo.
Omi nintumika Mwenyezimungu wawantukuze wababu
zetu. Nukwamini piya vyaandikiwe nTaureti na vyawandike
minabii. 15 Omi nirindira na nitumaini ka Mwenyezimungu
kamba vyawantumaini ewo novyo, kuwa wenye shariya na
ware sawana shariya wakuja kufufuka. 16 Ndimana daima
vinajibu moyo wangu usisusuke mbere ya Mwenyezimungu
pamoja na wanu piya.

17 Bandi ya myaka mingi yawenye, niludira inti yangu
nilavye zaka na nitende kafara. 18 Panikitenda javyo,
nakwisa jambo ra kuswafi, waniwona nNyumba Takat-
ifu, nemo siwere kaumu ya wanu, wala siwadimbwanye.
19 Falakini nomo, wakiwapo Mayahudi wamojawapo wa
Aziya. Ewo ndi wajuzi kuja mbere yako, wereze makosa
angu ikiwa wawonerera kinu kimojawapo julu yangu omi.
20 Kuwasa ewo, ewa wari epa-wa, wereze kamba waniwoner-
era kosa panimisiwe mbere ya Baraza ya kulamula. 21 Ila can-
ifahamu omi, panikiwa kati yawo nitenda kinu kimoja. Omi
nisema na shauti ulu-ulu, namba: ‘Umwe rero munilamula,
kwa sababu nukwamini kuwa wafwi wafufuka.’ ”

22 Felishi, kwa kuwa iye mwanyewe akijiwa sana-sana
Njira ya Insa ire, akifuja kulamula kure akamba: “Epa,
silamula. Mpaka aje Lisiya ndi panisaka kulamula.”
23 Noparepare akimwambira nfalume wa masurudadu,
akamba: “Kanture Paulu nkalaboshu, ila umpe nafasi aba,
asikazike na marafiki zake wakija kunsaidiya, usiwakataze.”

Felishi na nkawake wansikiriza Paulu

24 Bandi yakupita suku nyingi zawenye, Felishi pamoja
na nkawake Durusira, Yahudi, watumiza kumwita Paulu.
Iye akiwereza kuhusu kumwamini Insa Almasihi, ewo wak-
isikira. 25 Paulu paakolota uhakika kuhusu mambo a
shariya, vyaakidiri munu kukaidi moyo wake, na kuhusu
suku ya Kiyama cisaka kuja, Felishi akisusuka, akijibu
akamba: “Epa lawa kwanza. Nikipata nafasi suku nyengine,

nukwitisa!” 26 Felishi akirindira kuwa Paulu akumpa
ciwa conse†, ndimana akimwita akisowera naye mpunde-
mpunde. 27 Paitimire myaka miwiri, Poritiyu Feshitu ak-
itawaziwa kuwa guvinadoru kiti ca Felishi. Kwa kuwa Fel-
ishi akiwapendeleya Mayahudi, Felishi paalawire kamwasa
Paulu nkalaboshu nomure.

25

Paulu alebela akalamuriwe na Kaisari

1 Feshitu, paafikire porovinsiya ire, bandi ya suku natu
akilawa Kaisariya kure, akikwera akuka Yerusalemu.
2 Nakufika, wakulungwa wa dini pamoja na wakulungwa
wa Mayahudi wakimpatisa habari kuhusu makosa a
Paulu. Wakinlebela, 3 awatendere fadili amwitise Paulu
aje Yerusalemu kure, ewo wakiritengeza wamwikarire
munjira wamulaye. 4 Fala Feshitu akiwajibu javi: “Paulu
ajuzi arinde kwanza Kaisariya, anta omi mwanyewe nukuka
noko suku karibu. 5 Basi, ikiwa iye katenda kinu kimojawapo
cakunyata, wakulungwa wenu wanifulate wakaseme
caakosire.”
6 Feshitu kekala nawo Yerusalemu kure kiyasi ca suku nane
wala azipundire suku kumi, ikisa akisuka akuka Kaisariya.
Subuu yake pekare kiti cake kati ya wenye kulamula, aki-
tumiza kumwita Paulu. 7 Paafikire Paulu, Mayahudi wajire
kulawa Yerusalemu ware wakinzunguriza, wakanza kum-
bunira vitendo vingi vyawenye vyakofya, fala vitendo-vyo
awakikidiri kwakikisha. 8 Sambi, Paulu kwa kurikotola,
akamba: “Omi sikosere shariya ya Mayahudi wala shariya
ya Nyumba Takatifu, wala shariya ya Kaisari.” 9 Basi Fes-
hitu, kwa kuwapendeleya Mayahudi, kandairi Paulu: “Usaka
uke Yerusalemu mwaha-wu nikakulamure noko?” 10 Fala
Paulu akijibu, akamba: “Epa nimira mbere ya wenye kula-
mula wa Kaisari, mahala panijuzi kulamuriwa. Mayahudi
siwatendire kinu ca ubaya anta kimoja, kamba vyawijiwe.
11 Ikiwa kweli-kwelini nitupa shariya mojawapo yakujuzi
kuhukumiwa kifo, sikatala kufwa. Fala ikiwa vyawanisower-
era-vi sivyo vyakweli, aapo wakujuzi kunipereka mmakono
mwawo. Basi, nilebela ka Kaisari* akanilamure!”
12 Basi, Feshitu akisowera na wamashauri wake, ikisa akin-
jibu Paulu: “Kulebela ka Kaisari, epa ukuka ka Kaisari noko!”

Feshitu asowera na nfalume Agiripa kuhusu Paulu

13 Basi, bandi ya wingi wa suku, wakija Kaisariya
kuwonana na Feshitu nfalume wakwitiwa Agiripa na
nlumbuwe Berenika. 14 Kwa kuwa wékala noparepare

† **24:26** Kigeregu: “nzuruku”. * **25:11** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa waRoma.

suku aba, Feshitu akimwereza nfalume ire habari za
Paulu, akamba: "Kawapo-pa mwananlume mmoja kasiwa
na Felishi, kawa nkalaboshu kafungiwa. 15 Panukire
Yerusalemu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa
Mayahudi wanereza makosa ake na wanilebela nimhukumu
noyo mwananlume-yo. 16 Omi niwambira kuwa siyo
tabiya ya waRoma kumhukumu mwenyé ukosa saari
mbere ya wenye kukosiwa, ipate apewe nafasi ya kujibu
vyaalongoperiwe.

17 Ndimana wakati wawajire kuno, sisakire kupoteza
wakati. Pakucere subuu, nikala kiti cangu cakulamula
shariya, na nikitumiza kutwariwa mwananlume-yo.
18 Kuhusu iye, pawalamuke wenye kunlongopera ware,
acipo cawasemire vyanikidanizira omi kuwa katenda kinu
kibaya. 19 Ila wâmmonerera tafauti mmojawapo kuhusu
dini yawo, na kuhusu munu mmoja wakwitiwa Insa,
afwire fala Paulu akwamba kawapo hai. 20 Kwa kuwa omi
sereriwa kukaidiyana kwawo kuhusu mwaha-wu, ndimana
nindairi kamba asaka kuka Yerusalemu akalamuriwe
noko mwaha-wu. 21 Fala Paulu, kwa kuwa kalebela
ekare akisungiwa novire ipate alamuriwe kwa shariya na
nfalume nkulu wa Roma, namuru namba: 'Nsungeni, mpaka
panisaka kumpereka ka Kaisari.' "

22 Ikisa nfalume Agiripa ire akimwambira Feshitu: "Omi
vikinajibu ninsikire mwanyewe noyo mwananlume-yo."

Feshitu akinjibu: "Unsikira makeshamungu."

Paulu mbere ya nfalume Agiripa na nlumbuwe Berenika

23 Kwa javyo, subuu yake Agiripa na Berenika waki-
fika na fahari zawo, wakingira pansana nkulu pamoja na
wakulungwa wakulu wa masurudadu na wanu wengine
mabora wa noire kaya ire. Ikisa Feshitu akitumiza, wak-
ija nawo Paulu. 24 Feshitu akamba: "Nfalume Agiripa
na piya mamwenye muripo epa pamoja nofwe, mwanku-
mona eyu mwananlume-yu wawari kunilebela Mayahudi
piya wankaya-mu, na wa Yerusalemu, kuno wakilalamika
kuwa iye asiinshi tena-yu. 25 Fala omi simmonerere kinu
camana caatendire cakujuzi iye kuulaiwa. Na kwa kuwa
kalebela akalamuriwe na nfalume nkulu wa Roma, namuru
kumpereka. 26 Fala omi sina kinu maalumu cakumwandikira
nfalume nkulu-yo kuhusu iye. Ndimana nija naye epa mbere
yenu, pakulu-pakulu mbere yako uwe, nfalume Agiripa,
ipate ikiwa mwaha wake wikaririwa, nipate cakwandika.
27 Kamana aviswii kumpereka nfungwa bila kwereza sana-
sana makosa ake."

26

[1] Agiripa kamwambira Paulu: “Aya, nukupa riusa ya kusowera kwa ajili yako.”

Paulu akolosa nkono, akanza kurikotola, akamba:

[2] “Nfalume Agiripa, kuhusu piya vinu vyanilongoperiwa
na Mayahudi, niwa radi kuwa mbere yako rero kurikotola.
[3] Visitoshe, niwa radi kwa kuwa ukwijiwa piya kuhusu tabiya
na tafauti za Mayahudi. Ndimana nukulebela uhitamili
kunisikiriza canisaka kusowera-ci.

[4] Mainsha angu tangu mwanzo wa unemba wangu, kati
ya kabila yangu na Yerusalemu, wakwijiwa sana-sana piya
Mayahudi. [5] Ewo wanijiwa tangu mida, wakisaka kwakik-
isha kuwa, kwa kufulata shuruti za kaumu ya dini yetu, niin-
shi kamba Nfarizeu. [6] Epa sambi, kwa kuwa nirindira tamaa
ya Mwenyezimungu yaawapere wababu zetu, niwa epa
nankulamuriwa. [7] Neyo ndi tamaa moja noyo irindiriwa na
marikolo etu kumi na mawiri, kuntumika na niya Mwenyez-
imungu usiku na nsana. Ndi kuhusu noyo tamaa-yo,
nfalume wangu, kuwa nankulongoperiwa na Mayahudi.
[8] Umwe muwaza kuwa virigariga Mwenyezimungu kuwafu-
fula wafwi, sababuni?

[9] Anta na nomimi novyo, nîwona kuwa inibidi kutenda
vinu vingi vyakubishana na zina ra Insa nNazareti. [10] Ndi
vyanikunishe novyo Yerusalemu. Panikipewa mamulaka na
wakulungwa wa dini, wengi kati ya watakatifu, nikiwataya
nkalaboshu nikiwafunga. Na pawakiulaiwa, omi nikipen-
deleya. [11] Masinagoga mengi, mara nyingi zawenye, ni-
watubisa, niwashurutisa kukufuru. Niwashupa na niwalum-
bata anta na inti nyengine za baidi.”

[12] Kwa kuwa wanipa mamulaka na uwezo wa waku-
lungwa wa dini, noyi niya-yi ndi initenzire kuka Damashiku.
[13] Nfalume wangu, úkiwa wakati wa aduri, munjira niwona
nuru binguni. Nuru-yo yakuzaidi juwa, ikinuru nanyenje
yangu na piya wanisafirire nawo. [14] Noparepare piya-
fwe nakugwira pansi, nisikira shauti ikisowera kiebraniya,
ikamba: “Saulu, Saulu! Sababuni kunilumbata? Wase ku-
bishana na wema wako!” [15] Nomi nikidairi: “Uwe nani,
Mwenye?”

Mwenye akinijibu: “Omi Insa, noyo wauri kunlumbata-yo!
[16] Lamuka, wimire na maulu ako. Kamana noci ndi canuku-
lawirire ipate nukuture kuwa ntumisi na ushahidi wangu,
wa evi vinu vyanukolotere-vi na vyanisaka kukolotera
mbere. [17] Nukuvusha kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi,
ka wanu waniri kukutuma, [18] ipate uwafungure maso awo,
waludi kukisi waje kunlangaza, na uwavushe kati ya uwezo

wa Ibilisi waje ka Mwenyezimungu. Kwa javyo, waswami-
iwa dambi zawo na wapokerera irati yawo kati ya wanu
watakatifiwe julu ya kunamini omi.
19 Kwa javyo, nfalume wangu Agiripa, aabishire ruhuya
ya binguni. 20 Nanza kuwereza wanu wa Damashiku,
waYerusalemu, inti za Yudeya, pamoja na Sawari-Mayahudi.
Piya-wo niwereza watubiye, waludire upande wa Mwenyez-
imungu, watende vitendo vyakolota kutubiya kwawo. 21 Kwa
sababu ya novi vinu-vi, Mayahudi wakinikola niri nNyumba
Takatifu, wakisakula kunulaya. 22 Basi, kwa kuwa ni-
pata kunusuriwa na Mwenyezimungu, niwapo mpaka rero
nankulavya ushahidi ka ntoto na nkulu, bila kongeza vinu,
vyawasemire minabii pamoja na Musa kuwa vikuja kukuna.
23 Nankulavya ushahidi kuwa ikibidi Almasihi atabike, awe
ntanzi kufufuka kati ya wafwi, ipate habari ya nuru yereziwe
ka Mayahudi na wanu Sawari-Mayahudi.”
24 Paulu, paakisowera javi akirikotola, Feshitu akikuwa
na shauti ulu-ulu: “Uwe Paulu kubanga! Kufyoma pakulu
kukubangisa na kukubadili!” 25 Fala Paulu akijibu: “Mwen-
shimiwa Feshitu, omi sibangire, ila nankusema usemi wa
kweli na wa ankili kamili. 26 Kamana nfalume wangu ak-
wijiwa sana-sana vinu-vi piya. Ndimana nikidiri kusowera
mbere ya nfalume wangu bila wofi. Nanawo uhakika kuwa
hapana kinu cakunfisa iye. Kusema kweli, avikunire mahala
pakufisika. 27 Nfalume wangu Agiripa, uwakubali minabii?
Nukwijiwa kuwa uwakubali!” 28 Basi Agiripa kamwambira
Paulu: “Kwa wakati ntoto javi, unitenza kuwa nfulati wa
Insa?” 29 Paulu akijibu akamba: “Ninlebela Mwenyezimungu
kwa wakati ntoto au nkulu, suwe basi fala na piya wari
kunisikira rero wawe novyo caniri-ci, ila sawafungiwe nevi
vyuma-vi!”
30 Ikisa wakilamuka nfalume Agiripa, guvinadoru,
Berenika, na piya ware wákiwa pamoja nawo. 31 Pawalawire,
wakambirana watupu, wakamba: “Eyu mwananlume-yu
aatendire kinu cakujuzi kuulaiwa wala cakujuzi kufungiwa.”
32 Basi, Agiripa akimwambira Feshitu: “Mwananlume-yu
nanga kafunguriwa sambi-pa paiwa âlebele kulamuriwa na
Kaisari!”

27

Paulu asafiri na tafauti kuka Roma

1 Payamuriwe kuwa tíjuzi tisafiri tuke Italiya, Paulu na wa-
fungwa wengine akigabiziwa Juliyu, nkulungwa wa masuru-
dadu maalumu wa Kaisari. 2 Tikingira mbatela ra mwanan-
lume wakwitiwa Adiramitu, batela síro rikuka visiko vya

Aziya. Kwa javyo tikilawa, tikisafiri na mwenye wakwitiwa
Arishitariku, mMakedoniya kwawo Tesalonika.
3 Subuu yake, tikifika Sidoni. Juliyu kantafiti Paulu sana,
kampa riusa kuka ka marafiki zake ipate apewe vyaak-
isakula. 4 Noparepare tikuka mbere na safari yetu mpaka sini
ya kisirwa ca Kiporo, kwa kuwa úkiwa mbisho. 5 Nakutupula
bahari ya Kilikiya na Panfiliya, tikifika Mira, kaya ya Lisiya.
6 Pakisiko pare, nfalume wa kundi ra masurudadu kasingana
batela ra Aleshandriya, rikuka Italiya. Akitipakirisa nomo.
7 Tenenda more-more suku nyingi zawenye, na kwa tafauti
nyingi, tikifika karibu ya Nidu. Na, kwa kuwa úkiwa mbisho,
tikisafiri mpaka sini ya Kereta, tikipunda ransi ya Salam-
ona. 8 Na tafauti nyingi zawenye, nanyenje-nanyenje tikifika
mahala pamoja pakwitiwa "Kisiko Cema", karibu na nopo
íkiwepo kaya yakwitiwa Laseya.
9 Kwa kuwa zîpita suku nyingi zawenye (kusema kweli,
ûpita wakati wakufunga Mayahudi*), ndimana zíkiwapo
tafauti zakofya kati ya safari. Kwa javyo, Paulu akiwakum-
busa, akiwambira javi: 10 "Jamaa, nankuwona kuwa iwapo
hasara na kupoteyiwa kwingi, aipoteya mizigo na batela-ri
basi, na mainsha etu novyo." 11 Fala nfalume wa kundi ra
masurudadu ire kasikiriza vyaambiriwe na nawoda pamoja
na mwanyewe batela ire, koliko kunsikiriza Paulu vyaa-
sowere. 12 Pakisiko pare apawerepo mahala pema pakwikala
wakati wa baridi. Ndimana wanu wengi wâwaza kuwa tíkijuzi
titweke tuke na safari yetu, tiyerere kufika kaya ya Foinikiya,
ipate tikekare noko wakati wa baridi. Foinikiya kisiko ca
Kereta, cikala sana, cíkiwa na upande wakukashikazi na
wakukusi.

Mepo nyingi ivuma mbahari

13 Kanza kuvuma kusi aba-aba, wanawalume ware waki-
daniza kuwa haja yawo watimiza, wakivuta nanga wak-
ilawa, wakitambala na lufuko ra Kereta. 14 Falakini,
kwa mpunde sinkulu, akanza kuvuma ulani mwingi, ak-
ilawirira na kisirwa. 15 Ulani ire kavuma batela rikanza
kubengwa. Kwa kuwa akukikidirika kubisha, tikasa batela
rire, rikiveverusiwa na mepo. 16 Tikisafiri kuno tikiribanza
na kisirwa kitoto cakwitiwa Kauda. Ingawa na mashaka,
fala tikidiri kukweza kiboti ca batela rire. 17 Nakukweza
wakifungira mbatela na mizizi yakurimba. Ikisa wakop-
ereza kupwerera mmavula a lufuko ra Libiya. Basi wakitula
matanga, wakasa batela rire rikiveveruka na mepo.
18 Kwa kuwa maluwimbi akitibiya pakulu-pakulu, subuu
yake wakanza kwefya mizigo mbahari. 19 Suku yatatu, na

* **27:9** Wâfunga kukumbukira suku ya kuswamiiwa madambi.

makono awo wanyewe, vyombo vya mbatela mure wakanza
kwefya mmaji. [20] Anta juwa wala nondwa avikiwoneka
suku nyingi zawenye, na rikitisalamukira gaibu, mwinsho
ikitilawa tamaa piya ya kuvuka.

[21] Kwa kuwa wanu wekala wakati mwingi sawarya, ndi-
mana Paulu kemira kati-kati, akiwambira: “Ikibidi, jamaa
zangu, munisikirize omi noparepare, musilawe Kereta kure,
kukengera eyi hasara-yi na kupoteyiwa kuno. [22] Fala sambi,
nukupani ankili musiuzunike, kamana aakupoteyani munu,
ila rukupoteyani batela-ri basi. [23] Kamana ijana usiku
kanisukira laika wa Mwenyezimungu, Nlungu wangu wan-
imwabudu omi. [24] Laika-yo kanambira: ‘Paulu, usope!
Ikukubidi wimisiwe mbere ya Kaisari. Ona, Mwenyez-
imungu kakugabizi mainsha a piya wauri kusafiri nawo-wa,
ewo wanusurika.’ [25] Ndimana jamaa zangu, muwe radi.
Kamana nintumaini Mwenyezimungu kuwa vikuwa novyo
kamba vyanambiriwe. [26] Fala itibidi tikapwerere kisirwa
kimojawapo.”

[27] Paufikire usiku suku yakumi na nne, paakitipata maku-
cukucu kuno na kuno bahari ya Mediteraneya, kiyasi ca
usiku kati-kati, mabahariya wa fahamu kuwa tiwa karibu
na nrima. [28] Sambi, wakefya kipimo ca maji, waki-
wona kuwa awa meturu shirini. Wakisengereza mbere,
wakefya tena kipimo cire, wawona awa meturu kumi na
ntanu. [29] Ewo wakopereza batela rire kuveverusiriwa
pamwamba. Ndimana wakitaya nanga nne, ikisa wakile-
bela duwa kuce. [30] Mabahariya wakisakula kutira mbat-
ela mure. Ndimana wêsusira kiboti mmaji, wakiritenza
kamba woka kutaya nanga ya mbere mbatela mure. [31] Kwa
javyo, Paulu akimwambira nkulungwa na masurudadu
wake: “Ikiwa mabahariya-wa awekala mbatela-mu, basi
amuvuka.” [32] Ikisa, masurudadu wakitupula mizizi yawa-
fungire kiboti ire, wakasa cikigwirira mmaji cubuu.

[33] Pakucere, Paulu akiwatafadali piya warye cakurya, aki-
wambira javi: “Epa zankutimu sumana mbiri mukirindira
kuno mufungire samunaluma luziki. [34] Ndimana nankuk-
wambirani iryani cakurya, kamana mukirya ndi salama
yenu. Konta anta nywiri mmoja nkiswa mwake aapo
waisaka kumpoteya.” [35] Nakwamba javire, akitwala nkate,
akishukuru ka Mwenyezimungu mbere ya wanu piya, ik-
isa akimeya nkate, akanza kutafuna. [36] Piya ware ikiwen-
gira niya, newo novyo piya wakanza kurya. [37] Jumula ya
wanu mbatela mure piya tíkiwa miyateni na sabini na sita.
[38] Pawarire wakikuta, wakiveusa batela rire kwa kutwala
saku za tirigu wakipakurira mbahari.

Batela ripwerera pavula

39 Pakucere, awamanyire nrima. Fala wawona muto wak-
wingira nkati na lufuko. Basi wakiwaza kuka kupwereza
batela rire nopare. 40 Mabahariya ware wakifungula miz-
izi ya nanga, wakasa mmaji, kuno wakifungula mizizi ya
shukani ya batela rire. Ikisa wakitweka tanga rikingira
mepo, wakilongoza kulufuko. 41 Fala batela rire rikuka
rikipwerera pavula. Ripwerera mbere arikenenda, nyuma
rikibiiwa na maluwimbi. 42 Mpango wa masurudadu ware
wâwaza wawolaye wafungwa ipate wasije kowera kuwatira.
43 Fala nfalume wa kundi ra masurudadu akisaka kunvusha
Paulu, ndimana akiwakataza cawalangele cire. Akiwamuru
javi: "Wejiwa kowera onse, wanze kurefya mbahari, woke
kungulu." 44 Wengine woke na mbawo au kinu kimojawapo
ca mbatela mure. Javi ndi vyaviwere piya tikivuka salama
kungulu.

28

Vinkunire Paulu Melita

1 Patisire kuvuka salama, tijiwa kuwa kisirwa cire cik-
witiwa Melita. 2 Wenye kaya wa kisirwa cire watitafiti vyema
pakulu futi. Watiwesera moto mwingi wakitikaribisha kota
kwa kuwa ikinya nvula na ikizizima baridi.

3 Paulu akilokota viwanzu, akitaya pamoto. Mpunde
noure, kwa ntukuta wa moto ure, akilawa nyoka nvi-
wanzu mure, akiluma cala Paulu. 4 Wenye kaya ware,
pawammonire nyoka ire angamire ncala cake, wakanza
kwambirana watupu: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu
kisomi. Ingawa kakidiri kuvuka mbahari fala shariya
aimwasa kuinshi tena." 5 Fala nyoka ire akinsasanyira
pamoto, iye aalumire anta mahala. 6 Wanu ware waki-
danizira kuwa avimba au akufwa gafula mpunde noure. Fala
upita wakati mwingi wawenye, wammona kuwa acinkunire
kinu, wapindula mawazo, wamba: "Eyu nlungu!"

7 Karibu noparepare, ákiwapo masamba a nkulungwa wa
kisirwa cire, mwenye mmoja wakwitiwa Pubiliyu. Iye
katipokerera sana-sana, tíkiwa wayeni wake muda wa suku
natu. 8 Wawaye Pubiliyu ákiwa na homa na akipulugari
damu, ákilala pakinanda. Paulu akuka akimmona, akintula
nkono, nakunlebelela duwa, nlwere ire akipona. 9 Bandi
yakukuna javire, piya wakiwóna kulwaza nkisirwa mure
wakija ka Paulu akiwaponesa. 10 Nowo watinshimu pakulu
futi, na wakati watikilawa kuka, wenye kaya watipa piya
catikisakula.

Safari yakulawa Melita kuka Roma

11 Bandi ya myezi mitatu, tikiripakira mbatela rengine
rakulawa Aleshandriya. Batela-ro ríkiwa Melita wakati
wa kinja, mbere ricapariwa alama “Milungu ya masa”.
12 Tikenenda, tikifika Sirakusa, tikisuka tikikala noko suku
natu. 13 Ndi katilawire, tikuka tikifika kaya ya Reziyu. Subuu
yake akanza kuvuma kusi, basi tenenda suku mbiri, tikifika
kisiko ca Potiyoli. 14 Pakisiko pare, tiwasingana wanduzetu
wakitilebela tikare nawo sumana mmoja. Javi ndi vyate-
nende, tikifika mpaka Roma.

15 Wanduzetu wa Roma, pawejiwe kuwa tankuka kwawo,
wakija kutiwinza. Wengine tisimanana “Kumangisha a
Apiyu” na wengine mahala pakwitiwa “Manyumba matatu
a wayeni”. Paulu, pawawonire wanu ware, akinshukuru
Mwenyezimungu, akizidi kuwa na nguvu.

Paulu asimanana na Mayahudi wa Roma

16 Patifikire Roma, Paulu kapewa riusa kufikira nyumba
yake yeka na surudadu mmoja basi wakunsunga.

17 Iwa zipita suku natu, Paulu akitumiza kuwarifu waku-
lungwa wa Mayahudi wa Roma akanza kujumana nawo.
Pawajumane, akiwambira: “Wanduzangu, omi sitendire
kinu cakuwakosera wanu wetu, wala situpire tabiya ya
wababu zetu. Fala Yerusalemu niperekiwa mmakono mwa
waRoma kamba nfungwa. 18 Ewo wanidairi na wakisaka
kunifungula, kwa kuwa kosa rimojawapo rakujuzi kuni-
hukumu kifo awaniwonerere. 19 Fala Mayahudi kwa kuwa
wakinikaidi, ndimana inibidi kulebela nuke ka Kaisari, in-
gawa sina kinu kimojawapo cakuwasema cakubishana na
wanu wa kwetu. 20 Ndimana nukwitani munang'anize mu-
wone na tipakanire. Kwa sababu ya tamaa ya waIziraeli, epa
nifungiwa na unyolo wa cuma-wu.”

21 Basi ewo wakimwambira javi: “Ofwe kuhusu uwe
atipokerere waraka anta moja yakulawa Yudeya, wala aajire
nduyetu mmojawapo na habari kuhusu ewu mwaha-wu,
wakukusowerera kinu kibaya. 22 Fala ofwe vikitajibu
tukusikire na kanywa yako cauwaza, konta tukwijiwa kuwa
kipinga cauri-ci kila mahala cikaidiwa.”

23 Basi, wakisikizana wakitula suku. Noyo suku-yo,
wanu wengi wawenye waja ka Paulu. Mwanzo wa subuu
mpaka jironi, iye akiwambira ushahidi kuhusu ufalume wa
Mwenyezimungu, akiyerera kuwakubalisa kuhusu Insa, kwa
kutumira Taureti na mandiko a minabii wengine. 24 Wengine
wakikubalisiwa kwa vyawakereziwa vire, fala wengine

awakikubali. 25 Wakikaidiyana watupu. Sawanamba ku-
lawa, Paulu akiwambira kinu cengine, akamba: "Roho Takat-
ifu ákiwa na shariya yakusowera na babu zenu julu ya nabii
Izaya*, paambire javi:
26 'Uka ka ewa wanu-wa, ukawambire javi:
Musikira na masikiro fala amwerериwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
27 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga wereriwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.
28 Paulu akizidi kusowera akamba: "Basi, ijiwani kuwa
eku ndi kuvuka Mwenyezimungu kawaperekere Sawari-
Mayahudi; na ewo wakuja kusikiriza." 29 †
30 Paulu kekala myaka miwiri noire nyumba yake
yaâlugariwe ire. Nomo, akiwapokerera piya wanu
wakija kummona. 31 Iye akereza habari ya ufalume
wa Mwenyezimungu, na akifunda kuhusu Mwenye Insa
Almasihi, akisowera bila wofi wala aakikataziwa na munu.

* **28:25** Ona Izaya 6:9,10. † **28:29** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Paulu pesire kusowera javi, Mayahudi wakilamuka wakuka vyawo, wakipita wakikaidiyana watupu pakulu pawenye.]

Waraka ya Paulu ka waRoma

Mwanzo

Eci kitabu-ci ndi kikulu pakulu na ndi kitabu maalumu pakulu nkati ya waraka za Paulu. Kusudi yake ndi javi: kwereza Injili namuna vyairi nawo uwezo wa Mwenyezimungu wa kuwavusha piya Mayahudi na Sawari Mayahudi. Injili itolotera kuwa haki yetu yakuwa na Mwenyezimungu ilawa ka Mwenyezimungu. Paulu akolota kwanza kuwa piya-fwe tiwa wamádambi na tisakula kuvushiwa. Fala aikidirika kurivusha ofwe wanyewe. Tisakula kutejemera cire Insa caatitendere ofwe.

Ikisa Paulu arishuku kuwa wengi nkati ya rikolo rake, Mayahudi, wakiwa sawanamba kwamini Injili, ndimana walaviwa ndaraja ra mainsha a milele. Mwinsho, iye akwereza namuna Injili vyaijuzi kumiliki mainsha etu.

Iye kawandikira eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Roma kiyasi ca mwaka wa 57 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Almasihi Insa, etiwe awe walii,
wapambari wa kwereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu.
2 Eyi habari-yi Mwenyezimungu kâlavya tamaa mida julu
ya minabii wake mMandiko Matakatifu. 3 Habari-yi íkiwa
kuhusu Mwanawe. Upande wa kibinadamu, iye kapon-
goriwa nkati ya rikolo ra Daudi. 4 Upande wa roho yake, ákiwa
takatifu, iye aturíwe na uwezo kuwa Mwana wa Mwenyez-
imungu kwa kufufuka ka wafwi. Iye ndi Insa Almasihi,
Mwenye wetu. 5 Julu yake iye ndi patipokerere rehema na
uwalii ipate tiwete wanu wa mataifa piya wamwamini iye,
wanfulate, kwa faida ya zina rake. 6 Umwe novyo muwa kati
ya wanu mwitiwe kuwa wa Insa Almasihi.
7 Kwa piya umwe muri Roma, wenye kupendiwa na
Mwenyezimungu, mwitiwe muwe watakatifu, rehema na us-
alama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba wetu
na ka Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Paulu kumwajibu kuka kuwawona waRoma

8 Cakwanza, ninshukuru Nlungu wangu, julu ya
Insa Almasihi, kwa umwe piya, konta kwamini kwenu
kwankwereziwa ulumwengu-wu piya. 9 Shahidi wangu
ndi Mwenyezimungu, waniri kuntumika na roho yangu
julu ya kwereza Habari Ngema ya Mwanawe, kuwa
panilebelanga duwa, nukukutajani nfululu moja. 10 Nilebela

kuwa, kwa kufulata vyaasaka Mwenyezimungu, nipate
nafasi ya kuja kwenu umwe. 11 Konta vinajibu pakulu
futi nije nukuwoneni, ipate nukugabizini uwezo maalumu
mmojawapo wakwisusiriwa na Roho, ipate murimbisiwe.
12 Caniri kwamba ndi-ci: tirimbisane myoyo nkati ya
kwamini kwetu kumoja, kwenu umwe na kwangu omi.
13 Wanduzangu, vinajibu mwijiwe kuwa nipanga mara
nyingi zawenye kuja kukuwonani, fala mpaka sambi-pa
sinapata nafasi. Vinajibu niwatenze wanu wamojawapo
wamwamini na wanfulate Insa, kati yenu umwe na novyo
kati ya wanu wengine Sawari-Mayahudi. 14 Kusema
kweli, vinilazimu kuwasaidiya wanu wa tabiya yetu na
wanu wa tabiya nyengine, wanu wakusilimuka na wanu
sawasilimuke. 15 Ntamana, niwa radi kuja kwenu mwikala
Roma-mwe kukwerezani Habari Ngema.
16 Kusema kweli, siwona haya kwa eyi Habari Ngema-yi
konta ndi uwezo wa Mwenyezimungu kuwavusha piya
wenye kumwamini, mwanzo wa Yahudi mpaka Saari-
Yahudi. 17 Kamana ukamilifu wa Mwenyezimungu*
ufafanuriwa nkati ya Habari Ngema, namuna za kwamini
mwanzo mpaka mwinsho. Kamba vyavyandikiwe:
"Kamilifu áinshi julu ya kwamini."

Wabaya walamuriwa hukumu

18 Ifafanuriwa nyongo ya Mwenyezimungu binguni julu ya
piya kutowa kuwepo ka dini na kukosa ukamilifu ka wanu,
julu ya kutowa ukamilifu-ko, ndi kuwatenza wanu kufuja
ukweli. 19 Kamana ukweli kuhusu Mwenyezimungu ufafa-
nuriwa kati yawo, kwa kuwa Mwenyezimungu kawafafa-
nurira. 20 Tangu kumbiwa ulumwengu, namuna zake sazi-
woneka, kwa nfano uwezo wake sauna mwinsho na un-
lungu wake, vyeleweka na vijiwikana sana-sana julu ya
vinu vyaatenda Mwenyezimungu. Basi ewo awana shariya
yakolota. 21 Kamana ingawa wamwijiwa Mwenyezimungu,
fala awantukuze kamba Nlungu wawo wala awanshukurire.
Kwasa javyo, wanza kufikiri mawazo saana mana, na myoyo
yawo iwazizima, ikingíziwa nkisi. 22 Waritula kuwa wejiwifu
kumbe mazozo. 23 Wasa kumwambudu Mwenyezimungu
saabadilika, wapindula wambudu maswanamu a wanu
wakubadilika, a nyuni, a wadudu pamoja na a manyoka.
24 Ntamana, Mwenyezimungu kawasa watende viwájibu
myoyo yawo, vitendo vya ucafu, watebeni miri yawo
wanyewe. 25 Iye awatenda javyo konta wapindula ukweli wa
Mwenyezimungu wafulata ulongo. Novyo, wamwabudu na

* **1:17** "Ukamilifu wa Mwenyezimungu" mana ake, namuna iye vyawatenza wanu kupatana naye.

wantumika kiyumbe, wasa kumwambudu Mwenyé kumba
wawenye. Iye ájuzi asifiwe milele! Aamina.

26 Ntamana, Mwenyezimungu kâwasa watende vitendo
vyawo vyakuwajibu vyakuwatenza aibu. Anta na wanawaka
wapindula namuna yawajuzi kuloriwa na walume wawo,
wanza kulolana wanawaka watupu. 27 Namuna mmoja
noyo, walume wasa kuwalola sana waka wawo, yanza
kuwalunguza myoyo kwajibiwa pakulu na walume wenzi-
wawo. Walume watupu watenda vitendo vya aibu, ntamana
nkati yawo hukumu iwajuzire kwa makosa awo waritabisha
wanyewe.

28 Kwa kuwa awolote kumwijiwa Mwenyezimungu, iye
kawasa na ankili zawo za ubaya, watende vitendo sawajuzi
kutenda. 29 Myoyo yawo ijala udainfu wa kila namuna,
kusiyanisa masemo, ulwaziwa moyo, na ubaya. Kusema
kweli, uwejala nfululu wiyana, ukakatima, wivu, ulongo, na
uzuda. Walawirira kuwa wasemisemi, 30 wanu wakuwa-
sowerera caputu wenziwawo, wamwina Mwenyezimungu,
majauri, wakuritenza, wakuridãi, wakubuni vinu vibaya, na
wakubishana na wawa zawo. 31 Ewo awana ankili, awana
kwamini, awampenda munu, na awana utungu. 32 Ewo wak-
wijiwa sana-sana shariya za Mwenyezimungu, kuwa wanu
watenda novi vitendo-vi wajuzi waulaiwe. Evi vitendo-vi
awatenda tu basi fala wawetikizira wengine watenda.

2

Walamuriwa hukumu wenye kuwalamula wenziwawo

1 Ntamana auswamiiwa, uwe mwenyé kulaumu. Ka-
mana unlaumu munu mwengine, kumbe kwankurilaumu
mwanyewe. Konta uwe kwankutenda vitendo vimoja
novyo vyaulaumu-vyo. 2 Tukwijiwa kuwa Mwenyezimungu,
paabishana na wanu watenda vinu-vi, hukumu yake ifulata
shariya. 3 Tunza javi, uwe munu mmojawapo, uwalaumu
watenda vitendo nnowe ukitenda novyo, udaniza kuwa
utakunyema hukumu ya Mwenyezimungu? 4 Au kwankuke-
jeli utajiri wa wema wa Mwenyezimungu, na kuvumirira
kwake, pamoja na imani yake? Awijiwa kuwa wema wa
Mwenyezimungu ukulongoza upate kutubiya? 5 Fala uwe,
kwa sababu ya ugumu wa moyo wako pamoja na ubishi,
kwankurongeza nyongo ikupate uwe mwanyewe suku yak-
wisuka nyongo, na suku yakolotiwa hukumu ya haki ya
Mwenyezimungu.

6 Iye mwenyé kunludisira kila mmoja kwa kitendo caa-
tendire: 7 upande mmoja, wasakúla utukufu, inshima,

na uzima julu ya kutenda vinu vyema-vyema kwa kuvu-
mirira, Mwenyezimungu awapa mainsha a milele. 8 Upande
mwengine wafitíni na awafulata ukweli, wafuláta kukosa
haki, Mwenyezimungu akimiyana nawo na nyongo pakulu.
9 Zije tabu na shida kwa kila mwanadamu aténda ubaya,
mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi, 10 ila uje
utukufu, inshima, pamoja na usalama kwa kila mwanadamu
aténda meema, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-
Mayahudi. 11 Kamana akupo kusiyana ka wanu mbere ya
Mwenyezimungu. 12 Wakorire dambi sawana shariya, newo
novyo sawana mpaka wa shariya wapoteya. Ila wakorire
dambi wari na shariya, shariya noyo iwahukumu.

Walamuriwa hukumu Mayahudi

13 Kamana sikuwa wasikíra shariya kuwa ndi makamil-
ifu mbere ya Mwenyezimungu ila ware waja kwakikishiwa
ndi waténda vyaisaka shariya. 14 Kamana wanu Sawari-
Mayahudi sawana shariya, wakitenda vyaisaka shariya kwa
kipongorero, ingawa awana shariya, wakolota kuwa wak-
wijiwa wanyewe shariya ya cema na kibaya. 15 Ewo
wakolota kuwa shuruti ya shariya yandikiwa mmyoyo yawo.
Fahamu zawo pamoja na ankili zawo zilavya ushahidi.
Wakati mwengine ziwalaumu, wakati mwengine ziwen-
girira, suku ya Kiyama. 16 Suku-yo, kwa kufulata utuba
wangu, Mwenyezimungu julu ya Almasihi Insa alamula siiri
za wanu.

17 Ona, uwe uritula kuwa Yahudi, utejemera shariya, na
uridãi kuwa munu maalumu mbere ya Mwenyezimungu.
18 Ukwamba kuwa ukwijiwa vyaasaka iye, na vikwajibu
vinu bora vyaufundiwe kati ya shariya. 19 Ukuwa na
uhakika kuwa uwakorera nkongojo vipofu, na kuwa nuru
ka wanu wenenda pakisi, 20 uwalongoza wenye kutikina,
kuwa mwanlimu wa wanemba, na kuwa nazo namuna za
wijiwifu na ukweli nkati ya shariya. 21 Uwe uwafunda
wanu wengine, kutowa kurifunda mwanyewe sababuni?
Uwe ukwereza kuwa munu aajuzi kwiwa, uwe wiwaja?
22 Ukwamba munu asizinge, sambi, uwe uzingaja? Ukwamba
kuwa ayukwajibu milungu ya ulongo, sambi, upitaja ukiiwa
mmanyumba a dini? 23 Uwe úridãi kwijiwa shariya, fala
aufulata noyo shariya-yo, kwankunkejeli Mwenyezimungu,
sinovyo? 24 Kamana Mandiko akwamba javi:

"Zina ra Mwenyezimungu riwankukejeliwa na wanu Sawari-
Mayahudi kwa sababu zenu umwe."

25 Kusema kweli, itani yanawo faida ukitimiza shariya.
Fala ikiwa kuwa nvunji wa shariya, ukuwa kamba sawingire
itani. 26 Ikiwa wanu sawengire itani ndi wafuláta shariya,

awaturiwa nowo kamba wanu wengire itani? 27 Ntamana
wanu sawengire itani watimíza shariya, ewo wakulaumu
kwa kuwa kwanawo shariya yakwandikiwa yawenye na
kwingira itani, fala aufulata shariya. 28 Kamana iye siyo
Yahudi wa vitendo vya panja tu basi. Itani sikinu, ila kitendo
ca panja ca mmwiri tu basi. 29 Fala iye Yahudi* nkati ya
roho yake, na itani ndi yengiziwe mmoyo julu ya Roho wa
Mwenyezimungu, siyo julu ya shariya yakwandikiwa. Iye
swifa zake sizo za wanadamu ila za Mwenyezimungu.

3

1 Epa, faida yakuwa Yahudi ndi yepi? Au nkati ya itani,
cipatikana kinani? 2 Aye, ziwapo faida nyingi. Faida
ya kwanza ndi kuwa Mayahudi wagabiziwa usemi wa
Mwenyezimungu mwanyewe. 3 Iwaja? Mayahudi wamo-
jawapo wakitowa kwamini, kutowa kauli kwawo, Mwenyez-
imungu afuja kauli yake? 4 Isiwe javyo, ila ingawa kila
mwanadamu nlongo, fala Mwenyezimungu ndi mwenyé uk-
weli. Kamana mMandiko* vyandikiwa javi:

“Wakikishiwe nkati ya usemi wako,
ushinde pauja kulamuriwa.”

5 Fala ikiwa kutowa kukamilika kwetu kukolota ukamilifu
wa Mwenyezimungu, tambani tena? Tikwamba Mwenyez-
imungu sikamilifu paatihukumu na nyongo yake? (Nisowera
kamba vyawasowera wanadamu.) 6 Kusema kweli, sivyo!
Ikiwa javyo, Mwenyezimungu ulumwengu-wu alamulaja?
7 Fala ikiwa ulongo wangu ukolota pakulu ukweli wake ipate
iye atukuziwe pakulu, nihukumiriwani kamba mmadambi?
8 Mbana atamba (kamba wanu wengine vyawabuni kuwa tik-
wamba): “Titende vitendo vibaya ipate vije vitendo vyema,
sinovyo?” Kuhukumiwa kwawo ka haki.

Walamuriwa hukumu wanu piya

9 Kinani tena? Itakuwa ofwe Mayahudi tiwa bora pakulu
koliko wengine? Anta! Tibainisha futi kuwa wanu piya,
Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi, wamilikiwa na
dambi. 10 Mandiko Matakatifu† akwamba:

“Aapo munu kamilifu, anta mmoja.
11 Aapo anta munu mmoja wakwerreriwa sana.
Aapo munu antaja Mwenyezimungu.
12 Piya wanu wanloza minyongo,
waridanganya awafãi kinu.

---

* **2:29** “Yahudi” epa mana ake “swifa”. * **3:4** Ona Zaburi 51:4. † **3:10** Ona Zaburi 14:1-3.

Aapo atenda meema, aapo anta mmoja.
13 Paulo pawo pawa kamba kaburi ra kuwa wanzu.‡
Kwa malulimi awo walongopa.
Mivumbu yawo ílawa sumu ya nyoka wakofya.§
14 Viwejala pakanywa pawo lana na usowezi wa kuwawa.*
15 Maulu awo akwenenda upesi kusuja damu.†
16 Menenzi awo auwaribifu na ausikini.
17 Awejiwa njira ya usalama.‡
18 Mmaso mwawo awamopa Mwenyezimungu anta aba.§"

19 Sambi, tukwijiwa kuwa piya vyaisema shariya wak-
wambiriwa ware wenendera shariya ipate kanywa zawo
zinyamare, na piya wanu mulumwengu-mu wajuzi kunjibu
Mwenyezimungu. 20 Kamana kwa vitendo vya shariya aapo
munu anta mmoja aja kwakikishiwa mbere ya Mwenyez-
imungu. Kamana shariya ndi intenza munu kwijiwa kuwa
kanawo madambi.

Almasihi atwala hukumu zetu

21 Fala sambi, ukamilifu wa Mwenyezimungu* ubainisha
namuna nyengine sairi ya kufulata shariya (ingawa shariya
pamoja na mandiko a minabii vilavya ushahidi kuhusu
ukamilifu-wo). 22 Ukamilifu wa Mwenyezimungu uwa julu
ya kauli ya Insa Almasihi, kwa piya wenye kumwamini. Kati
ya wanu akupo kusiyana, 23 konta wanu piya wakola dambi
na uwapunguka utukufu wa Mwenyezimungu. 24 Wanu
piya wakikishiwa kwa rehema yake bila maripo, julu ya
komboriwa na Insa Almasihi. 25 Mwenyezimungu wanton-
dore kuwa awe kafara yakupatanisa julu ya damu yake ka
ware wenye kuntumaini, iwa ipate olote ukamilifu wake.
Mida, kwa sababu ya imani yake, iye akitowa kuhukumu
madambi a munu akorire. 26 Epa sambi, Mwenyezimungu
kantondola Insa kuwa kafara yakupatanisa ipate wakati-wu
olote ukamilifu wake, kuwa iye ndi mwenyé shariya na
wakumwakikisha ire antumaini Insa.
27 Kwa javyo, tiridãi sababuni? Kuridãi akupo. Kwa
shariyani? Kwa shariya ya vitendo? Anta, kwa sababu ya
kwamini. 28 Konta tijiwa kuwa munu ápatana na Mwenyez-
imungu julu ya kumwamini Insa, siyo julu ya kutimiza
shariya. 29 Mwenyezimungu Nlungu wa Mayahudi tu basi?
Níkamba Nlungu wa wanu Sawari-Mayahudi novyo? Ndi
kweli, wawo na Sawari-Mayahudi newo novyo! 30 Kamana
Nlungu ndi mmoja, na iye antenza munu kupatana naye julu

‡ **3:13** Ona Zaburi 5:9. § **3:13** Ona Zaburi 140:3. * **3:14** Ona Zaburi 10:7. † **3:15** Ona Izaya 59:7. ‡ **3:17** Ona Izaya 59:8. § **3:18** Ona Zaburi 36:1. * **3:21** Ukamilifu wa Mwenyezimungu ndi namuna yake yakulamula haki.

ya kumwamini, awe Yahudi au Saari-Yahudi. 31 Kwa javyo tifuja shariya kwa sababu ya kwamini? Kusema kweli, anta! Ila na shariya, neyo tukwakikisha.

4

Nfano wa kwamini wa Iburahima

1 Kwa javyo, kuhusu Iburahima, wawa wa mataifa etu
kibinadamu, iye kapata kinani? 2 Kamana ikiwa kakikishiwa
julu ya vitendo vyake, kanawo haki ya kuridãi, ila aawa nawo
haki-yo mbere ya Mwenyezimungu! 3 Kamana Mandiko
akwamba javi:

"Iburahima kamwamini Mwenyezimungu,
ntamana Mwenyezimungu kamwisabu kuwa kamilifu."

4 Sambi, nshahara waapokera nkolakazi siyo zawadi ila
deni. 5 Na munu saatumaini kazi yaatenda ila antumaini
ire amwakikisha mbaya, kwamini kwake ndi kuntenza iye
awe kamilifu. 6 Kwa namuna moja noyo, Daudi kuhusu heri
ya munu wakuwa Mwenyezimungu ankubali kuwa kamilifu
bila kwisabu vitendo vyaatendire,* kaamba:

7 "Heri wenye kuswamiiwa makosa awo,
ware wafutiwe madambi awo!
8 Aye, heri munu wakuwa Mwenye aaisabu dambi zake!"

9 Sambi, noyi heri-yi itakuwa ya wenye kwingira itani
tu basi, au na ya wanu sawengire newo novyo? Kamana
tikwamba kuwa Iburahima kesabiwa kuwa kamilifu kwa
sababu ya kwamini kwake. 10 Kesabiwa rini? Iwa esire
kutaiwa itani, au saanamba? Iwa saanamba, ila saanataiwa
itani! 11 Kusema kweli, iye kapokerera alama ya itani, iwe
kipaji cakuwa mwenyé haki kwa sababu ya kwamini kwake,
na evyo vikuna saanataiwa itani. Vikuna javyo, ipate awe
wawa wa wanu piya wamwamini Mwenyezimungu sawen-
gire itani, na ware wesabiwe kuwa makamilifu. 12 Na iye
ndi wawa wa ware wengire itani, fala siwengire itani tu
basi ila newo novyo wari kulondoza kwamini ka babu yetu
Iburahima kábula saanataiwa itani.
13 Kamana aiwere kwa kufulata shariya kuwa ndi citenzire
Iburahima pamoja na ujukulu wake kupokerera tamaa ya
kuwa akúja kuriti ulumwengu-wu, ila kwa sababu ákiwa
mwenyé haki julu ya kwamini kwake. 14 Kwa kuwa, ikiwa
wafulati shariya ndi wariti, basi kwamini akufãi na tamaa

* **4:6** Ona Zaburi 32:1-2.

ifujika. 15 Kamana shariya ikuja na nyongo, fala mahala saipo shariya, kukosa akupo.

16 Ndi ntamana, tamaa ikuja julu ya kwamini ipate iwe julu ya rehema, na kuhusu tamaa-yo, piya ujukulu wa Iburahima wawe na uhakika. Siware wafulata shariya basi, fala na wari na kwamini ka Iburahima, wawa yetu piya-fwe. 17 Kamba vyavyandikiwe:

"Omi nukutula kuwa wawa wa kabila nyingi."

Iburahima kantumaini Mwenyezimungu, ire awápa mainsha wafwi, na mwenyé kumba savikiwepo. 18 Ingawa upande wa kibinadamu aikiwepo tamaa, novyo-sivyo katumaini na tamaa kuwa álawirira kuwa wawa wa kabila nyingi za-wenye, kamba vyaisemiwe†: "Ujukulu wako ukuja kuwa mwingi." 19 Iburahima aasokeziwe nkati ya kwamini kwake, ingawa akirinang'aniza mwiri wake wîsa (kwa kuwa hirimu yake íkiwa kiyasi ca myaka miya), na tumbo ra Sara rîfunga. 20 Novyo-sivyo, iye aasire niya ya kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu ila karimbisiwa na kwamini kwake kuno akinsifu Mwenyezimungu, 21 konta ákiwa na hakika piya kuwa Mwenyezimungu tamaa yaalavire, ákiwa nawo uwezo wakutimiza novyo. 22 Ntamana, Iburahima "kesabiwa kuwa kamilifu". 23 Usemi ukwamba "kesabiwa kuwa kamilifu", aamwamba iye tu basi, 24 ila wandikiwa novyo kwa faida yetu ofwe, tija kwisabiwa kuwa wenye ukamilifu kamana tintumaini ire anfufure Insa ka wafwi, Mwenye wetu. 25 Insa-yu aperekiwe kufwa kwa sababu ya madambi etu, na afufuriwe ipate takikishiwe.

5

Salama julu ya kuntumaini Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa takikishiwa julu ya kwamini kwetu, tanawo salama na Mwenyezimungu julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 2 Julu ya kuntumaini Insa, tanawo uwezo wakupata rehema yatiri nawo-yi. Kusema kweli, tifurahi kwa kuwa tirindira kuwona utukufu wa Mwenyezimungu.

3 Visitoshe, tifurahi novyo pazitipata tabu, konta tukwijiwa kuwa tabu zitifunda kuhitamili. 4 Ikisa tena, kuhitamili kutitaya namuna yakusakikana, na namuna yakusakikana ititaya tamaa. 5 Na eyi tamaa-yi aititenza aibu, konta pendo ra Mwenyezimungu rijala mmyoyo mwetu julu ya Roho Takatifu watipewe ofwe.

6 Kamana ingawa tiveya, paufikire wakati wake, Almasihi kafwa kwa ajili ya makafiri. 7 Kusema kweli, munu kufwa kwa ajili ya mwenyé ukamilifu, virigariga pakulu. Dalili,

† **4:18** Ona Mwanzo 15:5.

munu ákidiri kufwa kwa ajili ya ntenda-mema. 8 Fala
Mwenyezimungu kolota pendo rake kwetu ofwe, kamana
Almasihi kafwa kwa ajili yetu ofwe patíkiwa wamádambi.
9 Ntamana, kwa kuwa takikishiwa na Mwenyezimungu julu
ya damu ya Almasihi, kuzidi pakulu iye akuja kutivusha
nkati ya nyongo ya Mwenyezimungu. 10 Kamana, kwa kuwa
tipatanisiwa naye julu ya kifo ca Almasihi patikiwa maaduwi
wake, vizidi futi patipatanisiwe-pa, tikuja kuvushiwa julu
ya mainsha ake. 11 Visitoshe, tifurahi novyo ka Mwenyez-
imungu julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu, konta julu yake,
tipatanisiwa.

Adamu na Almasihi

12 Kwa javyo, julu ya munu mmoja ingira dambi mu-
lumwengu-mu, na kwa javyo cingira kifo novyo. Ik-
isa kifo ciwapata wanu piya, konta piya wakola dambi.
13 Kusema kweli, sainamba kuwepo shariya, dambi iki-
wapo mulumwengu-mu. Fala, kwa kuwa aiwerepo shariya,
dambi-yo aikiwalangiwa. 14 Novyo-sivyo, kifo cîtawala wanu
piya tangu wakati wa Adamu mpaka wakati wa Musa,
anta na ware sawakorire dambi kamba vyaatupire kauli
Adamu. Adamu nfano wa namuna mmojawapo wa munu
akirindiriwa kuja*.

15 Fala kitendo ca neema ca Insa aciri kamba ukosa
wa Adamu. Kamana kwa kukosa munu mmoja† wafwa
wanu wengi. Fala kwa rehema ya Mwenyezimungu na ya
munu mmoja Insa Almasihi yolotiwe julu ya meema yake,
wengezeka wanu wengi wakujanliiwa. 16 Novyo, kuwapo
kusiyana kuwonekana nkati ya neema na dambi ya munu
mmoja. Konta kulaumiwa kufulata ukosa mmoja ujire
na hukumu, fala neema yesusiriwe munu ifuláta makosa
mengi ajire na uhakika. 17 Kamana, ikiwa kukosa ka munu
mmoja, kifo citawala kwa sababu ya noyo munu-yo, kuzidi
pakulu ware wapokerere rehema pakulu-pakulu na neema
ya uhakika, ewo wakuja kutawala nkati ya mainsha julu ya
munu mmoja, noyo Insa Almasihi-yo.

18 Sambi, kamba ukosa wa munu mmoja vyaujire na
hukumu ka wanu piya, ndi sawa-sawa novyo kitendo kimoja
ca kukamilika cikuja na uhakika pamoja na mainsha ka
wanu piya. 19 Kamana, kamba ubishi wa munu mmoja
vyawaturiwe wengi kuwa wenye ukosa, ndi sawa-sawa
novyo kwa kusikiriza ka munu mmoja, wengi wakuja ku-
turiwa kuwa wenye ukamilifu. 20 Shariya ija ipate yolote
sana-sana ukosa wa kutupa shariya. Fala paizidire dambi,

* **5:14** “Munu akirindiriwa kuja” ndi Almasihi. † **5:15** “Munu mmoja” ndi Adamu.

izidi kwijala rehema, [21] ipate, kamba vyaitaware dambi nkati ya kifo, na rehema novyo itaware, itipe ukamilifu mbere ya Mwenyezimungu, tipate mainsha a milele julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

6

Mwinsho wa uwezo wa dambi

[1] Sambi, tambe mwaja? Tibaki tikiinshi nkati ya dambi,
ipate rehema yongezeke? [2] Anta! Ofwe tifwire dambi,
tizidija kuinshi na dambi tena? [3] Au mutikina kuwa piya-fwe
toziwa tilungane na Insa Almasihi, toziwa tilungane novyo
na kifo cake? [4] Kamana tizikiwa pamoja naye julu ya kutoza
nkifo cake ipate, kamba vyafufuriwe Almasihi nkifo julu ya
utukufu wa Baba, na ofwe novyo tiinshi kwa namuna nyipya.

[5] Konta ikiwa tilungana naye nkati ya kifo cake, ndi
sawa-sawa novyo nkati ya kufufuriwa kwake, nofwe tifu-
furiwa. [6] Tijiwe javi, kuwa umunu wetu watíkiwa mida
ugomezeriwa pansalaba pamoja neye ipate ufujike mwiri
wetu wa dambi, tisiwe tena watwana wa dambi. [7] Kamana
mmojawapo afwire onse namuna-yo, komboriwa nkati ya
uwezo wa dambi. [8] Na ikiwa tifwa na Almasihi, tukwamini
kuwa novyo tiinshi naye. [9] Tukwijiwa kuwa Almasihi ka-
fufuriwa nkifo, ntamana aafwa tena, kifo acinkidiri tena.
[10] Paafwire, kafwa kwa sababu ya dambi, ntamana uwezo wa
dambi ushindiwa kwa milele. Na sambi, nkati ya uhai wake,
kankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu. [11] Kwa javyo,
nnomwe novyo ritureni wanyewe kamba mufwire, uwezo
wa dambi ushindiwe, fala kwa kuwa mulungana na Almasihi
Insa, mwankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu.

[12] Kwa javyo, musase dambi kutawala mwiri wenu kusik-
iriza wájibu wenu wa vitendo vibaya. [13] Musipereke vifingo
vya mwiri wenu kudambi, kutenda vinu savina shariya. Ila,
riperekeni umwe ka Mwenyezimungu kamba wanu waku-
lawa nkifo ipate muinshi ka ukweli. Riperekeni vifingo vya
mwiri wenu kuwa combo ca kutenda shariya ka Mwenyez-
imungu. [14] Kamana dambi aikukidirini, konta amutawariwa
na shariya, muinshi julu ya rehema ya Mwenyezimungu.

Uhuru wakuntumika Mwenyezimungu

[15] Mana ake kinani? Tikore dambi kwa kuwa atiri sini
yakumilikiwa na shariya ila timilikiwa na rehema? Anta!
[16] Amwijiwa kuwa mukiripereka ka munu kuntumika na
mukinsikiriza kamba watwana, muwa watwana wamuntu-
mika mukinsikiriza noyo? Anta iwe musikiriza dambi mwin-
sho íja na kifo, anta iwe munsikiriza Mwenyezimungu, mwin-
sho ája na uhakika. [17] Fala shukuruni ka Mwenyezimungu!

Ingawa mida múkiwa watwana wa dambi, fala sambi musik-
iriza kwa myoyo yenu ngano zamugabiziwe. 18 Basi, mom-
boriwa mmakono mwa dambi, mulawirira kuwa watwana
wa njira ya uhakika. 19 Omi nisowera kwa kutumira nfano
wa kibinadamu konta ankili zenu aba. Umwe mida mu-
pereka vifingo vyenu kuwa watwana wa ucafu na udainfu
pakulu. Epa sambi, riperekeni vifingo vyenu viwe watwana
wa njira ya haki ipate muwe watakatifu.

20 Pamúkiwa watwana wa dambi, múkiwa na uhuru amuki-
fulata njira ya haki. 21 Faidani yamupatire nowo wakati-wo?
Mukitenda vitendo vyamuriwonera haya kutenda sambi-pa,
na mwinsho yawo novyo vitendo-vyo ndi kifo! 22 Fala
sambi, kwa kuwa momboriwa nkati ya uwezo wa dambi,
mulawirira kuwa watwana wa Mwenyezimungu, mupata
faida yenu ya kuwa watakatifu, na mwinsho ndi mainsha a
milele. 23 Konta nshahara wa dambi ndi kifo, fala kitendo
ca neema ya Mwenyezimungu ndi mainsha a milele julu ya
Almasihi Insa, Mwenye wetu.

7

Amuwa tena wafungwa wa shariya

1 Niwasowerera wejiwa shariya. Mutikina wanduzangu,
kuwa shariya yanawo uwezo julu ya munu ari hai tu basi?
2 Kwa nfano, mwanamuka wakulombiwa, alungana naye
nlumake nkati ya shariya. Fala ikiwa nlume-yo kafwa,
mwanamuka akuwa na uhuru wa noyi shariya ya ndowa-yi.
3 Ndi ntamana, akilombiwa na nlume mwengine nlumake ari
hai, iye akwitiwa nzinzi. Fala nlumake akifwa, iye akuwa na
uhuru nkati ya shariya, na akilombiwa na nlume mwengine,
aawa nzinzi.

4 Basi, wanduzangu, paufwire mwiri wa Almasihi, nomwe
novyo mufwira shariya, ipate muwe wa mwengine, ire afu-
furiwe nkifo, muntendere Mwenyezimungu vitendo vyema.
5 Kamana patikiwa na hali ya kibinadamu, shariya íkisalamula
wájibu mbaya mmwiri mwetu ipate tikore dambi, na mwin-
sho yawo ndi kifo. 6 Fala sambi tomboriwa nkati ya shariya
konta tifwira cire citifungire, ipate titumike sairi kwa na-
muna ya mida ya shariya yandikiwe, ila kwa namuna nyipya
ya Roho.

Shariya ya Mwenyezimungu ifafanula madambi etu

7 Sambi, tikwamba kinani? Shariya ndi dambi? Anta,
sivyo-javyo! Kusema kweli, singari kwijiwa dambi sairi julu
ya shariya. Singari kwijiwa kuperereza saisemire shariya
kuwa: “Usiperereze”. 8 Fala dambi ítwala nafasi julu ya
ámuri-yo inisalamurira kila namuna yakuperereza. Kamana,

inatowa kuwepo shariya, dambi aingari kuwa na uwezo.
9 Wakati-wo omi nikiinshingi bila shariya, fala panijiwe
ámuri, dambi yanza kuwepo julu yangu omi, nomi nikifwa.
10 Basi ámuri íkijuzi kuja nawo mainsha kwangu, falakini ini-
jisira kifo. 11 Kamana dambi itumira nafasi julu ya ámuri-yo
initesa, basi ámuri-yo inulaya. 12 Kwa javyo, shariya kinu
takatifu, na ámuri kinu takatifu, kamilifu, na cema.
13 Basi, kinu cema cinisalamurira kifo? Kusema kweli,
sivyo! Ila dambi itumira kinu cema kunisalamurira kifo,
ipate dambi iwoneke sana-sana kuwa dambi, na julu ya ámuri
izidi kuwa mbaya pakulu.

Vita na dambi

14 Tikwijiwa kuwa shariya ndi ya Roho, fala omi niwa
kibinadamu, epa niuzanyiwa niwa ntwana wa kutumikira
dambi. 15 Kamana vyanitenda sereriwa: vitendo vyanisaka
kutenda, sitenda, na vitendo vyakunikima, novyo ndi vyan-
itenda. 16 Canitowa kusaka kutenda, nítenda, ntamana
omi nikwitikizira kuwa shariya ngema. 17 Fala sambi,
sumi mwanyewe niri kutenda ila dambi iri nkati yangu.
18 Nukwijiwa kuwa hapana kinu cema cisaka kuwa conse
kati ya hali ya kibinadamu. Kweli, nanawo wájibu waku-
tenda cema, fala wájibu-wo sitenda. 19 Konta meema anisaka
kutenda sitenda, fala ubaya sanisaka kutenda, nankuzidi
kutenda. 20 Basi, omi nikitenda kinu sanisakula kutenda,
mana ake ndi kuwa sumi nitenda, ila dambi iri nkati yangu
ndi itenda.
21 Kwa javyo, nankuwona kuwa ndi kamba shariya:
panisakula kutenda meema, kitendo kibaya ciwa mbere
yangu. 22 Kamana inajibu shariya ya Mwenyezimungu nkati
ya mmoyo mwangu, 23 fala nankuwona uwezo wa shariya
nyengine iri nvifingo vyangu. Ewo uwezo-wo ubishana na
shariya ya ankili zangu, initenza kuwa nfungwa wa uwezo
wa dambi iri nvifingo vyangu. 24 Mama! Omi ndi mununi
wakuwa na uzuni-mi! Nani anivusha nkati ya ewu mwiri
unipereka kukifo-wu? 25 He! Ninshukuru Mwenyezimungu
kwa sababu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Basi nomimi, upande mmoja kwa ankili zangu, nitumika uwezo wa shariya ya Mwenyezimungu. Kwa upande mwengine, kwa mwiri wangu, nitumika uwezo wa dambi.

8

Mainsha a kunfulata Roho wa Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, hapana hukumu ka wanu walungane na
Almasihi Insa. 2 Kamana uwezo wa shariya ya Roho wa

mainsha nkati ya Almasihi Insa ukombola nkati ya uwezo*
wa dambi na wa kifo. 3 Kinu cakurigariga pakulu upande
wa shariya kwa sababu ya kuveya ka hali ya kibinadamu,
kinu-co Mwenyezimungu katenda pampereke Mwanawe
mwanyewe, na mwiri wakulandana na wa binadamu wa
madambi†. Na kuhusu dambi, Mwenyezimungu kahukumu
dambi ya binadamu, 4 ipate shuruti kamili ya shariya
itimiziwe kwetu ofwe, ofwe atifulata wájibu mbaya watipon-
goreriwe fala tinfulata Roho wa Mwenyezimungu. 5 Kamana
ware waínshi na wájibu wa kibinadamu‡ washugulikira vi-
tendo vya kibinadamu, fala waínshi na Roho washugulikira
vinu vyakumwajibu Roho wa Mwenyezimungu. 6 Namuna
zakuwaza za kibinadamu kifo, ila kunshugulikira Roho
Takatifu ndi mainsha na usalama. 7 Kamana namuna
zakuwaza za kibinadamu zibishana na Mwenyezimungu,
konta azifulata shariya za Mwenyezimungu, kusema kweli
azikidiri kufulata. 8 Wanu wari nkati ya hali ya kibinadamu
awakidiri kutenda vyakumwajibu Mwenyezimungu.

9 Falakini umwe amuri nkati ya hali ya kibinadamu ila
mwankulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu, ikiwa
kweli-kwelini Roho wa Mwenyezimungu muwa naye mmy-
oyo mwenu. Mmojawapo ikiwa aana Roho wa Almasihi
mmoyo mwake, siyo wake iye. 10 Ila ikiwa Almasihi kawa
mmyoyo mwenu, ingawa mwiri wenu ufwa kwa sababu ya
dambi, fala Roho wa Mwenyezimungu akupani mainsha kwa
kuwa mwakikishiwa. 11 Ikiwa Roho wa Mwenyezimungu
anfufure Insa ka wafwi kawa mmyoyo mwenu, noyo akuja
kukupani mainsha mwiri wenu wakufwa, julu ya Roho yake
iripo mmyoyo mwenu.

12 Basi, wanduzangu, ofwe tidãiwa, fala sikibinadamu, tisi-
inshi kibinadamu. 13 Kamana ikiwa muinshi kibinadamu,
mwinsho wenu mukufwa. Fala ikiwa mukulaya vitendo vya
kimwiri, julu ya uwezo wa Roho Takatifu, mukuja kuinshi.
14 Kamana piya walongóziwa na Roho wa Mwenyezimungu,
ewo wana wa Mwenyezimungu. 15 Kamana amupokerere
roho yakukutenzani kuwa watwana muludire kutetema
kamba mida, ila mumpokerera Roho Takatifu akutendani
kuwa wana wa Mwenyezimungu, ntamana titamuka kwita
“Abba, Baba”. 16 Kusema kweli, Roho Takatifu mwanyewe
alavya ushahidi pamoja na roho zetu kuwa tiwa wana wa
Mwenyezimungu. 17 Na kwa kuwa tiwa wanawe, tanawo
novyo haki ya kuriti: upande mmoja, tanawo haki kuriti

* **8:2** Kigeregu: “uwezo” weta “shariya”. † **8:3** Ila iye, Insa, aakosa. ‡ **8:5** Wájibu wa kibinadamu ndi wájibu mbaya wapereka munu mwiri wake au kifingo cake kutenda kitendo kimojawapo.

ka Mwenyezimungu. Upande mwengine, tanawo haki ya
kuriti pamoja na Almasihi, kamana tikitabika naye, tukuja
kutukuziwa novyo pamoja naye.

Tamaa ya furaha ya mbere

[18] Basi sambi, niwalanga kuwa tabu zetu za ewu wakati-wu
azijuzi kuringanisiwa na utukufu usaka kuja watija kolo-
teriwa ofwe. [19] Kamana viyumbe piya wankurindira
na hamu pakulu wakati wawaja kufafanuririwa wana
wa Mwenyezimungu. [20] Konta viyumbe piya vituriwe
vyaufwabure, avitenda kinu kwa nafsi yawo ila kwa kusaka
ka ire aturire. Iye katenda javyo kwa tamaa [21] yakuwa
viyumbe vikuja komboriwa, visiwe tena vitwana vyaku-
vunda, viwe na uhuru nkati ya utukufu wa wana wa
Mwenyezimungu. [22] Kamana tikwijiwa kuwa viyumbe piya
viwankurama na viwankutabika na malwazo a kupongola
mpaka sambi-pa. [23] Na sivyo viyumbe basi. Ofwe wanyewe
vyatiwa nawo Roho Takatifu kamba visumo vyakwanza,
nofwe novyo wanyewe tankurama patiwarindira na hamu
pakulu tilawirire kuwa wanawe, mwiri wetu womboriwe
nfululu. [24] Kamana tivushiwa nkati ya kutumaini tamaa-yo.
Ona, kinu cakuwoneka sico ca tamaa. Kinu ciri kuwoneka,
munu awaja na tamaa? [25] Falakini kinu satiwona, eco ndi
catiwa na tamaa, tirindira ka kuvumirira.

[26] Sawa-sawa novyo, patisokera Roho Takatifu atisaidiya.
Kamana atinéjiwa vyatijuzi kutenda duwa, fala Roho Takat-
ifu mwanyewe átilebelela ka Mwenyezimungu kwa namuna
saikidirika kwereza. [27] Na ire atúnza ciri nkati ya roho
piya§ akwijiwa caawaza Roho Takatifu, konta iye áwalebelela
watakatifu kamba vyaasaka Mwenyezimungu.

[28] Ofwe tukwijiwa kuwa, ka wenye kumpenda
Mwenyezimungu, piya vinu-vi vikwenendera kuwema ka
ware wetiwe watimize mpango wake. [29] Konta wawéjiwe
tangu mwanzo iye kâwatondola wanlande Mwanawe ipate
Mwanawe awe ntanzi kati ya wanduze wengi wawenye.
[30] Ware watondoriwe tangu mwanzo, Mwenyezimungu
kaweta. Ware wawetire, iye kawakikisha, na ware
wawakíkishe, iye kawawanyira utukufu wake.

*Hapana cakukidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyez-
imungu*

[31] Kwa javyo, tambani kuhusu vinu-vi? Ikiwa Mwenyez-
imungu kawa upande wetu, akidiri kutilumbata nani?
[32] Mwenyezimungu aatituwire Mwanawe wawenye, ila

§ **8:27** “Ire atúnza ciri nkati ya roho piya” ndi Mwenyezimungu.

kanlavya kuwa kafara kwa faida yetu ofwe piya. Kwa javyo,
namunani vyaatowa kutipa neye novyo piya vinu?
33 Ware watondoriwe na Mwenyezimungu, ari na haki
yakuwawonerera makosa nani? Mwenyezimungu ndi
mwenyé kumwakikisha munu. 34 Mwenyé kuhukumu nani?
Almasihi Insa ndi afwire, visitoshe kafufuriwa ka wafwi,
na iye kekala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu,
novyo iye ndi atilebelela. 35 Atitanusa nani nkati ya pendo ra
Almasihi? Kutabika, tafauti, kulumbatiwa, njala, diki, hatari
au upanga? 36 Anta! Kamba vyaandikiwe*:

“Kwa sababu zako uwe, tikulaiwa suku-zi piya,
titafitiwa kamba makondoo vyawokisiwa kusinjiwa.”

37 Fala nkati ya piya-vi, ofwe tiwazaidi washindi wakulu, julu
ya ire atipendire ofwe. 38 Kamana omi nanawo hakika kuwa
wala kifo wala uhai, wala malaika wala wenye mamulaka,
wala mashuguli yetu a rero wala a makeso, wala wenye
uwezo, 39 wala viripo julu au sini, wala kiyumbe cengine ki-
mojawapo, acikidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyez-
imungu, rolote julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

9

Utungu wa Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa nilungana na Almasihi, nisowera kweli, silon-
gopa. Fahamu yangu julu ya Roho Takatifu ilavya ushahidi
pamoja nomi. 2 Nisowera kweli panisowera kuwa mmoyo
mwangu unijala uzuni nkulu na kulwaziwa sakuna mwin-
sho. 3 Kamana vinilwaza mpaka vikinajibu nilaniwe ndaraja
ra Almasihi kwa ajili ya wanduzangu, ware wa kabila yetu
moja, 4 niwamba waIziraeli. Ewo waturiwa kuwa wana
wa Mwenyezimungu, wawona utukufu wake, wapokerera
miyadi yakupatana, wagabiziwa Taureti, wapewa nafasi ya
kumwabudu, na wapokerera tamaa zake. 5 Nkati yawo
wákiwa wababu zawo, na mmoja wawo nkabila yawo ndi
Almasihi, Nlungu ari julu ya mambo piya. Iye Almasihi
asifiwe milele! Aamina.
6 Sambi, sikuwa usemi wa Mwenyezimungu ukosa. Ka-
mana sikuwa piya ware wa Iziraeli kibinadamu, waIziraeli
wakweli, 7 wala sikuwa piya wa rikolo ra Iburahima ujukulu
wake. Konta Mandiko akwamba: “Wajukuluwo zina rawo
ndi riwalangiwa julu ya Izaki.” 8 Kinu-ci mana ake ndi kuwa

* **8:36** Ona Zaburi 44:22.

wana wapongoriwe kibinadamu siwo wana wa Mwenyez-
imungu ila wana wapongoriwe kamba vyaalavire tamaa ndi
wawalangiwa kuwa ujukulu. 9 Konta tamaa isema javi:

"Kwa muda wa mwaka mmoja nukuja,

na Sara ampongola mwana mmoja nlume."

10 Visitoshe, Rebeka cinkuna kinu kimoja paawemite
wanawe na nlume mmoja, Izaki baba wetu. 11 Anta
wanawe sawanapongoriwa, wala sawanatenda cema wala
kibaya, Mwenyezimungu kantondola mwana mmoja ipate
vyaalangele Mwenyezimungu kuhusu kutondola kwake
kwendeleye, siyo kwa vitendo fala awepo wakwita, 12 iye
kambiriwa javi: "Mwana ntanzi akuja kuntumika wa
mwinsho." 13 Kamba vyavyandikiwe mMandiko: "Yankubu
nimpenda, Ezau nimwina*."

14 Sambi tambe mwaja? Mwenyezimungu aana shariya?
Anta siyo javyo! 15 Kamana kamwambira Musa javi†:

"Nintendera huruma waninsaka onse,

nimmonera utungu anajibu onse."

16 Kwa javyo, avikuna kamba vyatisaka au vyatitenda
ila vikuna kwa uwezo wa mwenyé kutendera huruma,
Mwenyezimungu tu basi. 17 Javi ndi vyaasowere Mwenyez-
imungu mMandiko Matakatifu, akimwambira nfalume wa
Miswiri:

"Ndi noco canukuturire kuwa nfalume ipate julu ya uwe
nolote uwezo wangu,

na zina rangu rijiwikane ulumwengu nzima-wu piya."

18 Kwa javyo, iye antendera huruma waansaka, na antula
kuwa ngumu waansaka.

19 Umwe nanga munidairi javi: "Sababuni iye kuwapa
wanu ukosa? Kamana akidíri kubishana na vyaasaka iye
nani?" 20 Fala uwe binadamu, kuwa nani wakunsutumu
Mwenyezimungu? Kiyungu cakufiyangiwa cindairi afiyange
kwamba: "Sababuni kunifiyanga javi?" 21 Munu waku-
fiyanga, akitwala utope akifiyanga nringi wapambari, na
utope mmoja nowo akifiyanga nringi mwengine wakutu-
miriwa pakaya, aana mamulaka a kutenda javyo? 22 Sikuwa
Mwenyezimungu ásaka kolota kukimiwa kwake na kwiji-
wisa uwezo wake? Ntamana iye ketamili na imani pakulu
miringi yejaze nyongo yake, yaatengeze kwaribiwa, 23 ipate
ejiwise novyo utajiri wa utukufu wake ka miringi yejaze
huruma zake, yaatengeze mida kupokerera utukufu wake.

* **9:13** "Nimwina" epa mana ake "omi ninkatala". † **9:15** Ona Kulawa 33:19.

24 Miringi-yo ndufwe titondoriwe na Mwenyezimungu. Ati-
tondoriwe nkati ya Mayahudi tu basi, fala nkati ya Sawari-
Mayahudi newo novyo. 25 Kamba Mwenyezimungu vyaam-
bire julu ya nabii Ozeya‡, akamba javi:
"Niweta wanu sawari wangu, wawe wanu wangu;
niweta sawari wapendani wangu, wawe wapendani wangu."
26 Novyo:
"Na vikuja kukuna mahala pawâmbiriwe javi: 'Umwe amuri umati wangu',
mahala-po ewo wakuja kwitiwa 'wana wa Mwenyezimungu hai.' "
27 Izaya nneye kankukuwa kuhusu Iziraeli, akwamba§:
"Ingawa ujukulu wa Iziraeli mwingi
kamba misanga ya mwani,
fala aba javi ndi waja kuvushiwa."
28 Konta kulamula kwake muardhi, Mola aakawisa na
atimiza nfululu. 29 Kamba tangu mida vyaâsemire Izaya,
akamba:
"Inawa Mola, Mwenyé Uwezo, aâtasire ujukulu* anta aba,
nanga tiwa kamba Sodoma,
nanga tilanda Gomora."

Iziraeli na Habari Ngema

30 Sambi, kuhusu novi vinu-vi, tikwamba kinani?
Tikwamba kuwa Sawari-Mayahudi awakisakula ukamilifu,
wakipata, fala vikuna julu ya kuntumaini Mwenyezimungu.
31 Upande mwengine, Mayahudi wakisakula ukamilifu julu
ya kufulata shariya, fala awapatire. 32 Konta ya kinani?
Konta namuna zawo azíkiwa julu ya kwamini ila zíkiwa
julu ya vitendo vyawo. Wakwakula riwe rakukwakuriwa,
33 kamba vyayandikiwe†:
"Ona, nankutula Ziyoni‡ riwe rawaja kukwakula,
riwe risaka kuwagwisa.§
Mwenyé kuntumaini iye, aaja kuriwonera haya."

10

1 Wanduzangu, vinajibu pakulu mmoyo mwangu na ni-
wanlebelela ka Mwenyezimungu Mayahudi wavushiwe.
2 Omi niwa shahidi kuhusu ewo kuwa wanawo hamu pakulu
na Mwenyezimungu, fala noyo hamu-yo airi nkati ya kumwi-
jiwa. 3 Kamana awejiwa ukamilifu ulawa ka Mwenyez-
imungu, ila wasakula kubainisha ukamilifu wawo wanyewe.
Kwa javyo, awasaka kupokerera ukamilifu wakulawa ka

‡ **9:25** Ona Ozeya 1:10. § **9:27** Ona Izaya 10:22-23. * **9:29** Kigeregu: "mbeyu". † **9:33** Ona Izaya 8:14; 28:16. ‡ **9:33** "Ziyoni" mana ake "Yerusalemu". § **9:33** "Riwe risaka kugwawisa" mana ake Mwenye Insa.

Mwenyezimungu. 4 Kamana Almasihi ndi kusudi ya shariya,
impa ukamilifu kila mwenyé kumwamini.

Wanu piya wanawo nafasi ya kuvushiwa

5 Musa kandika kuhusu ukamilifu ulawa julu ya kufulata shariya. Kaamba javi: “Mwenyé kufulata ámuri
za shariya, áinshi julu yake.” 6 Fala ukamilifu julu ya
kumwamini Mwenyezimungu ukwamba: “Usambe mmoyo
mwako: ‘Asáka kukwera mbinguni nani?’ ” Kwamba javyo,
Almasihi umwisusa. 7 “Wala: ‘Asáka kwisukira mahala ka
wafwi nani?’ ” Konta eco Almasihi kunlamusa ka wafwi.
8 Musa kankwamba kinani? Iye akwamba javi:

“Usemi uwa karibu yako,
nkanywa mwako na mmoyo mwako.”

(Mana ake ndi usemi watitangaza, kuwa tijuzi timwamini
Mwenyezimungu.) 9 Kamana ukisowera na kanywa yako
kuwa Insa ndi Mwenye, na ukamini mmoyo mwako
kuwa Mwenyezimungu kanfufula nkifo, ukuja kuvushiwa.
10 Kamana mmoyo munu akamini, apata kwakikishiwa.
Julu ya kusema na kanywa yake, apata kuvushiwa. 11 Konta
Mandiko akwamba javi:

“Munu asáka kuwa onse akimwamini Mwenyezimungu, aimpata aibu.”

12 Akupo kusiyana nkati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi.
Mwenye mmoja ndi Mwenye wa wanu piya, na iye ndi
mwenyé utajiri ka piya wenye kunlebela. 13 Kamana “Munu
asaka kuwa onse anlébela Mwenye akuja kuvushiwa.”

14 Fala wanu wanlebelaja sawanamba kumwamini? Na
wamwaminija sawanasikira akitamburiwa? Na wasikiraja sawerepo munu wakuwereza Habari Ngema? 15 Na
wanu wokaja kwereza sawaperekiwe? Kamba vyandikiwe
Mandiko Matakatifu:

“Namuna vyasitawire maulu a ware wapita wakereza Habari Ngema.”

16 Fala siyo kuwa Mayahudi piya wafulata Habari Ngema.
Kamana Izaya kasema javi:

“Mola, amíni habari zetu nani?”

17 Basi, kwamini kukuja na kusikira Habari Ngema, na
kusikira Habari-yo ikuja nkati ya kwereza kuhusu Almasihi.

18 Fala nukwamba, Mayahudi piya awasikire? Kusema
kweli, wasikira. Mandiko awenye akwamba*:

“Shauti zawo zenera ardhi piya,
usemi wawo ufika mpaka mwinsho wa ulumwengu.”

---

* **10:18** Ona Zaburi 19:4.

19 Nukwamba, itakuwa wanu wa Iziraeli awereriwe? Aye,
wereriwa. Cakwanza, julu ya Musa†, Mwenyezimungu
kaamba javi:

“Omi nukushongani muwatendere wiyana wanu sawari wa taifa.
Julu ya taifa watikinifu, nukukimwisani.”

20 Julu ya Izaya‡, Mwenyezimungu karikomarisa, kaamba
javi:

“Nisinganiriwa na wanu sawakinisakula,
nirolota ka wanu sawakinidairi.”

21 Fala ka Iziraeli, Mwenyezimungu kaamba javi:

“Suku daima-zi nikolosa makono angu kwawo ewo,
fala ewo awanisikiriza, wanikaidi.”

11

Mwenyezimungu awakatala waIziraeli piya

1 Sambi, omi nídairi: Mwenyezimungu wanu wake
kawakatala? Anta! Omi mwanyewe niwa muIziraeli,
ujukulu wa Iburahima, na wa rikolo ra Benjami.
2 Mwenyezimungu aawakatare wanu wake wawatondore
tangu mwanzo. Au amukumbukira vyaamba Mandiko
Matakatifu kuhusu Aliyasi, namuna vyanlalamikira
Mwenyezimungu kuhusu wanu wa Iziraeli? 3 Iye kaamba
javi:

“Mola, ewo minabii wako wawolaya,
mauralu ako a kafara wadangula.
Ila wanasa omi tu basi yeka yangu,
na wanisakula nomi novyo wanulaye.”

4 Mukumbukira majibu a Mwenyezimungu mbere yake? Ak-
wamba:

“Niriturira omi mwanyewe wanu alufu saba sawankokorere Baal!”

5 Na wakati wa rero-wu ndi novyo, ribaki kundi ra wanu
aba futi, watondoriwe kwa rehema ya Mwenyezimungu.
6 Kutondoriwa-ko kuwa julu ya rehema, aiwere kwa sababu
ya vitendo vyawo wanu-wo. Kamana rehema yakupatikana
julu ya vitendo siyo rehema.

7 Sambi tambe, mwaja? Cawakisakula Mayahudi,
kinu-co awapatire. Ila wanu watondoriwe ndi wapatire.
Wengine-wo wataiwa myoyo migumu. 8 Kamba vyaamba
Mandiko*:

“Mwenyezimungu kawapa roho ya usingizi,
maso sawona, na masikiro sasikira,
mpaka rero-vi.”

† **10:19** Ona Kumbukumbu 32:21. ‡ **10:20** Ona Izaya 65:1. * **11:8** Ona Kumbukumbu 29:4.

9 Daudi neye novyo kasema javi†:
“Sherehe ya vyakurya vyawo iwe nambo na kiruzi,
cakuwakwakurisa awe ndi maripo awo.
10 Kuwenukare kumaso wasiwone,
iwatumbe miyongo yawo suku piya-zi.”

Kuvushiwa ka wanu Sawari-Mayahudi

11 Kwa javyo, nídairi tena: Mayahudi wakwakula, wagwe
milele? Sivyo javyo! Ila kwa kuwa ewo wakosa, kuvushiwa
kuja kwa ajili ya wanu Sawari-Mayahudi, kuwataye wivu
Mayahudi. 12 Basi, ikiwa ukosa wawo uwatenza wanu mu-
lumwengu-mu kupata utajiri, na kupunguka kwawo ndi
utajiri wa Sawari-Mayahudi, utajiri nkulu pakulu ulawirira
Mayahudi pawasaka kuludira ka Mwenyezimungu!
13 Epa nankukwambirani umwe, Samuri-Mayahudi. Kwa
kuwa omi niwa walii wa wanu Sawari-Mayahudi, nin-
tukuza Mwenyezimungu kwa kazi yanipere. 14 Konta,
kwa namuna mojawapo, nisaka niwashonge wanu wa
kabila yangu wawe na wivu, niwavushe wamojawapo.
15 Kamana, ikiwa kutuwisiwa kwawo ndi sababu ya wanu
wa mulumwengu-mu kupatana na Mwenyezimungu, vikuja
kukuna mwaja wakikubaliwa? Ndi kamba kuludisiriwa uhai
bandi ya kufwa, sinovyo? 16 Ikiwa mikate yakwanza kociwa
takatifu, na ibakire neyo takatifu. Na ikiwa nzipe wa muti
takatifu, na vitambi nevyo takatifu.‡
17 Ikiwa visinjiwa vitambi vimojawapo vya muti§, na uwe
kitambi ca nzaituni wa nnundu cikilunganisiwa nawo, cisan-
ganyika na mizipe ya nzaituni mwema, cipata unoni wake*,
18 basi usiridãi julu ya vitambi visinjiwe vire. Ukiridãi,
kumbukira kuwa uwe siwitamili nzipe-wo, ila nzipe-wo ndi
ukwitamili uwe. 19 Dalili ukwamba: “Visinjiwa vitambi ipate
nilunganisiwe omi.” 20 Vyema, ila kumbukira kuwa vitambi-
vyo visinjiwa kwa sababu yakutowa kumwamini Mwenyez-
imungu. Na uwe koloka kwa sababu ya kwamini. Usiwaze
kuridãi, ila wopesiwe. 21 Kamana Mwenyezimungu, ikiwa
aasire vitambi kaanuni, futi uwe, aatakukwasa.
22 Kwa javyo, tunza wema na ukali wa Mwenyezimungu:
upande mmoja, iye nkali ka ware wagwire, upande
mwengine, iye akutenda meema, ukizidi kuinshi
nkati ya wema wake. Ukasa, nnowe novyo ukuja

---

† **11:9** Ona Zaburi 69:22-23. ‡ **11:16** Mana ake: Kwa kuwa Iburahima pamoja na wababu zetu wengine wákiwa wanu wa Mwenyezimungu, wana wawo newo novyo wakuja kuwa wa Mwenyezimungu. § **11:17** Mana ake: Mayahudi wamojawapo wakilaviwa. * **11:17** Mana ake: umwe mukuja kupokerera baraka zaalavire tamaa Mwenyezimungu akinlaizira Iburahima pamoja na wanawe.

kusinjiwa. 23 Mayahudi novyo, wakiludira kumwamini Mwenyezimungu, ewo walunganisiwa. Kamana Mwenyezimungu kanawo uwezo wakuwaludisira kuwalunganisa. 24 Kamana uwe ndi kamba kitambi cakusinjiwa munzaituni kaanuni wa nnundu, cilunganisiwe munzaituni wakuvyariwa ingawa sico kaanuni. Futi vitambi kaanuni vilunganisiwe munzaituni wawo wawenye?

Huruma ya Mwenyezimungu ka wanu piya

25 Wanduzangu, vinajibu musitikine eyi siiri ya kweli-yi ipate musiwaze kuwa mwa wejiwifu pakulu. Eyi siiri-yi ndi kuwa Mayahudi wamojawapo myoyo yawo ilawirira kuwa migumu mpaka isabu ya wanu Sawari-Mayahudi Mwenyezimungu waapangire kuvushiwa, wavushiwe.
26 Kwa javyo, piya Iziraeli ikuja kuvushiwa, kamba vyavyandikiwe†:

“Nvushi akuja kulawa Ziyoni‡,
akuja kulavya ubaya wa waIziraeli§.
27 Na eyi ndi miyadi yaniwaturire ewo,
panija kuwalavya madambi awo.”

28 Upande mmoja, kuhusu Habari Ngema, ewo maaduwi wa Mwenyezimungu kwa faida yenu. Fala, kwa kuwa Mwenyezimungu kawatondola, ewo wapendiwa pakulu kwa sababu ya tamaa yawâpewe wababu zawo.
29 Kamana Mwenyezimungu aapindula mawazo ake kuhusu wanu wawatondola na uwezo maalumu awajanliya.
30 Mida umwe amukinsikirizanga Mwenyezimungu, fala sambi-pa moloteriwa huruma kwa sababu ya ubishi wawo.
31 Kwa namuna moja novyo, Mayahudi sambi-pa awansikiriza Mwenyezimungu ipate kwa sababu ya huruma yamoloteriwe, newo novyo sambi-pa woloteriwe huruma.
32 Basi, kwa sababu ya ubishi wa wanu piya, Mwenyezimungu awatula kamba wafungwa ipate awolotere wanu piya huruma yake.

33 He, namuna vyauri nkulu utajiri wa Mwenyezimungu! Na vyaziri nyingi fahamu zake na wijiwifu wake! Nani afafánula vyaalamula iye? Nani eréríwa mipango yake?
34 Kamba vyaasema Mandiko*:

“Nani ejíwa ankili za Mola?
Nani akidiri kunlanga iye?
35 Mununi ampere kinu Mwenyezimungu
kwa kuwa ajuzi kuripiwa?”

36 Konta piya vílawa kwake iye, julu yake iye, na kwa faida yake iye. Mwenyezimungu apewe utukufu wa milele! Aamina.

---

† **11:26** Ona Izaya 27:9; 59:20-21. ‡ **11:26** “Ziyoni” mana ake “Yerusalemu”. § **11:26** Kigeregu: “Yankubu”. * **11:34** Ona Izaya 40:13.

12

Mainsha a kuntumika Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, wanduzangu, kwa sababu ya huruma
ya Mwenyezimungu, nukutafadalini mwiri wenu-wo
mupereke nfululu ka Mwenyezimungu, uwe kafara hai
na takatifu, kamba vyavimwajibu iye. Eyi ndi ibada yako ya
kweli. 2 Musiinshi vyawainshi wanu wa mulumwengu-mu,
ila mwaseni Mwenyezimungu akupindureni ankili zenu
muwe na mawazo mapya. Tendani javyo ipate mwijiwe
vyaasaka Mwenyezimungu, vyema, vyakwajibisa, na
vyakukamilika.

3 Kamana, kwa sababu ya rehema yanipewe, nuku-
laizirani umwe kila mmoja: musiriwone pakulu kupunda
camuri-co. Ila kila mmoja awaze kunyenyekeya mwanyewe
kwa namuna ya kwamini Mwenyezimungu vyaantongera
kila mmoja. 4 Kamana kamba mwiri mmoja vyauri nawo
vifingo vingi, fala vifingo-vyo piya avitenda kazi moja, 5 ndi
sawa-sawa nofwe: tiwa wengi, fala kwa kuwa tilungana
na Almasihi, tiwa mwiri mmoja, na kila mmoja kifingo ka
mwenziwe. 6 Mwenyezimungu, julu ya rehema yake, katipa
neema ya uwezo jisijisi. Apéwe uwezo wakubushuru, atende
kwa kufulata kiyasi ca kwamini kwake. 7 Apéwe uwezo waku-
tumika, atumike. Ikiwa wakufunda, afunde. 8 Apéwe uwezo
wakuwarimbisa myoyo wenziwe, basi awarimbise myoyo.
Apéwe uwezo wakumera, amere asiwe na coyo. Apéwe uwezo
wakuwalongoza wenziwe, awalongoze kwa juhudi. Apéwe
uwezo wakuwolotera wanu huruma, atende kwa radi.

Shuruti za wenye kwamini

9 Kupenda kwenu kuwe ka kweli. Ubaya ukukimeni,
rimbisani kutenda meema. 10 Pendanani munu na mwen-
ziwe kwa pendo ra unduyu, na mwinshimiyane kwa juhudi.
11 Tenderani juhudi kazi, musiwe wafuko. Ntumikeni
Mwenye kwa roho ya kukulunguzani. 12 Nkati ya tamaa,
furahini. Nkati ya tabu, vumirirani. Na nkati ya duwa,
zidini kulebela. 13 Wasaidiyeni wenye kwamini. Na wayeni
wapokerereni na jitiyadi.

14 Wanu wakulumbatani, nlebeleni Mwenyezimungu
awabariki. Lebelani wajanliiwe, musiwalani. 15 Wenzenu
wari kufurahi, furahini nawo. Wenzenu wari kurira,
rirani nawo. 16 Munu na mwenziwe, mutafitiyane kwa
namuna moja noyo. Musiriture ubora, ila pamulongoziwa
murinyenyekeye. Musiriwone kuwa wejiwifu umwe
wanyewe!

17 Musiripirirane na munu awa onse, ubaya ka ubaya.
Tendani wanu vyawawona piya kuwa vyema. 18 Camukidiri

umwe wanyewe, tenderani juhudi muinshi salama na wanu
piya. 19 Wapendani wangu, musishupane watupu ila
mwasireni nyongo Mwenyezimungu atende shariya.
Konta yandikiwa javi*:
“Omi ndi mwenyé maripo a ubaya.
Omi ndi nija kuripa, amba ndi Mola.”
20 Fala,
“Aduwi wako, ikinkola njala, mpe cakurya.
Ikinkola nyotwa, mpe maji.
Ukintenda javyo,
aduwi wako kuntula makala a moto patumela,
alama ya kuntenza aya.”†
21 Usishindiwe na ubaya, ila shinda ubaya na meema.

13

Kusikiriza mamulaka

1 Kila munu ariture kusikiriza mamulaka a mafalume,
konta aangari kuwepo mamulaka a ufalume bila
Mwenyezimungu. Piya wenye mamulaka, iye ndi
awaturire. 2 Basi, wanu wakukatala mamulaka a ufalume
wawankubishana na kauli ya Mwenyezimungu. Na ware
wabishana naye, wakuja kuhukumiwa. 3 Kusema kweli,
mafalume awawataya wofi waténda meema, ila wawataya
wofi, waténda ubaya. Úkisaka usiwope wenye mamulaka?
Basi, tenda meema, ukuja kusifiwa nawo. 4 Kamana
mwenyé mamulaka antumikira Mwenyezimungu kwa
wema wako uwe. Fala, ukitenda ubaya, ukuwa mofi, konta
iye aakusukurira bakora* bure-bureni. Kamana iye ndi
ntumisi wa Mwenyezimungu wakunshupa na wakunlavira
nyongo aténda ubaya. 5 Ntamana, ibidi kuwasikiriza wenye
mamulaka, siyo kwa kunyema nyongo ya Mwenyezimungu
tu basi, fala novyo ipate fahamu zako zitengemane.

6 Kwa namuna moja novyo waripeni nsoko, konta ewo
watumisi wa Mwenyezimungu, washugulikira kazi-yo suku
daima. 7 Nripeni kila mmoja camujuzi kunripa: nripeni
nsoko munu wamujuzi kunripa nsoko, mpeni ncango munu
wamujuzi kumpa ncango, mopeni wamujuzi kumopa, na
nsifuni ire wamujuzi kunsifu.

Kutimiza shariya julu ya kuwapenda wenzenu

8 Musiwiriwe anta kinu, sairi kupendana, konta
ampénda munu mwengine, atimiza piya ámuri ziri nkati
ya shariya. 9 Kamana ámuri-zo zikwamba, “Usizinge”,

* **12:19** Ona Kumbukumbu 32:35. † **12:20** Ona Usowezi 25:21-22. * **13:4** Kigeregu: “upanga, alama ya kuulaya”.

“Usiulaye”, “Usiwe”, “Usiperereze”, na ámuri vyaziri piya,
zijumulanisiwa kwa ámuri mmoja tu basi: “Mpende
mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.” 10 Munu
ampénda mwenziwe aantenda ubaya. Kwa javyo, kuwa na
pendo ndi kutimiza shariya.
11 Visitoshe, mukijiwa enzi zatiri-zi, kuwa ufika futi wakati
wakusisimuka. Kamana epa sambi kuvuka kwetu kuwa
karibu pakulu koliko patanzire kunkubali Insa. 12 Usiku
wankupita, kuca kuwa karibu. Basi, tase vitendo vya kisi, ila
tivare sulaha za panlangaza. 13 Tiinshi kwa namuna ngema
kamba wanu wari kuinshi nsana juwa rikiwala. Musipite
mmajambo a kurewiwa pakulu, wala musirewe. Musizinge,
wala musitende kitendo kimojawapo ca ceje. Musumane,
wala musiwatendere wiyana wenzenu. 14 Kwasa evyo, riken-
gereni na kuwapo ka Mwenye Insa Almasihi. Musisakure
kurinafusi wájibu wenu mbaya wa kibinadamu.

14

Musiwalaumu wenzenu

1 Sawana nguvu nkati ya kwamini, wapokerereni, wala
musiwakaidi mawazo awo. 2 Munu mmojawapo akwamini
kuwa kanawo haki ya kurya kila namuna ya cakurya, fala
wakwamíni aba akurya unde na masamba tu basi. 3 Munu
árya cakurya kimojawapo asikejeli cakurya saarya. Na
saarya cakurya kimojawapo, asinlaumu munu wakurya
piya vinu, konta Mwenyezimungu kawapokerera nowo
wanu-wo. 4 Uwe nani wakusaka kunlaumu ntumisi wa
munu mwengine? Ntumisi-yo akuja koloka au kwinama
mbere ya mwenye wake. Kweli, iye akuja koloka konta
Mwenye Insa akidiri kumolosa. 5 Munu mmojawapo awaza
kuwa iwapo suku bora pakulu koliko suku nyengine, fala
munu mwengine atula kuwa suku piya sawa-sawa. Sik-
irizani, kila munu oloke na mawoni ake. 6 Atúla kuwa
iwapo suku maalumu atenda novyo ansifu Mwenye. Na árya
vyakurya piya, akurya ka kunsifu Mwenye, konta anshukuru
Mwenyezimungu. Na sawarya, newo novyo watenda javyo
ajili ya kunsifu Mwenye, na wanshukuru Mwenyezimungu.
7 Kamana kati yetu aapo munu ainshi kwa nafsi yake
mwanyewe, wala aapo afwa kwa nafsi yake mwanyewe.
8 Ikiwa tankuinshi, tiinshi kunsifu Mwenye. Ikiwa tukufwa,
tukufwa kunsifu Mwenye. Kwa javyo, anta tiinshi au tifwe,
tiwa wa Mwenye. 9 Kamana kwa sababu ya noco, Almasihi
kâfwa na kaludira kuinshi, ipate awe Mwenye wa wafwi na
wari hai.
10 Sambi, uwe, konta ya kinani kunlaumu nduyo? Na
uwe, sababuni kunkejeli nduyo? Kamana ofwe piya tukuja

kujibu mbere ya Mwenyezimungu tilamuriwe. [11] Konta
vyandikiwa*:
“Kamba kweli-kwelini niwapo, amba ndi Mola,
wanu piya wakuja kukokora mbere yangu omi,
na kila lulimi rikuja kwakikisha kuwa omi ndi Mwenyezimungu!”
[12] Kwa javyo, ofwe kila mmoja akuja kujibu mwanyewe
mbere ya Mwenyezimungu.

Wenzenu musiwakorese dambi

[13] Ndimana, tisilaumiyane tena. Kwasa javyo,
kila mmoja alamure asintende mwenziwe kinu
cakunkosesa au cakunkoresa dambi. [14] Omi nukwijiwa,
visitoshe nukwakikishiwa na Mwenye Insa, kuwa acipo
cakuriharamisha wanyewe. Fala, ikiwa munu awaza
kimojawapo kuwa haramu, kweli-kwelini cikuwa haramu
kwake. [15] Kamana, ikiwa nduyo abugudika kwa sababu
ya cakurya caúrya, auri kumpenda. Usase cakurya cako
kuntenza kwasika munu wakuwa, kwa ajili yake, Almasihi
kâfwa. [16] Basi, musiwase wanu kusowerera caputu kitendo
cenu cema. [17] Kamana ufalume wa Mwenyezimungu siwo
kurya wala kunywa, ila ndi ukamilifu na salama pamoja
na radi kati ya Roho Takatifu. [18] Antumíka Almasihi
kwa namuna-yi, iye akwajibisa ka Mwenyezimungu na
akubaliwa na wanadamu. [19] Basi, tukeni tisakure vinu
vyakutipa usalama, na vyakujengana.

[20] Isiwe kwa sababu ya cakurya úfuja kazi ya Mwenyezimungu. Kweli-kwelini vinu piya halali kurya, fala cinyáta
ndi munu kurya kinu cakunkosesa. [21] Vyema kutowa kurya
nyama au kunywa vinyu au kutenda kitendo kimojawapo
cakuntenza nduyo kunkosesa. [22] Kwamini kauri nawo,
zidi kuwa nawo mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu.
Heri ire saarihukumu mwanyewe kwa kinu caari kuyeza.
[23] Fala, munu árya akidanizira, ahukumiwa, konta aarya ka
kwamini. Basi, kila citendiwa bila kwamini ndi dambi.

15

Tenda vyakuwajibu wenziwo

[1] Ofwe tiri na nguvu tijuzi tihitamili kuveya ka ware
sawana nguvu. Tisenendere vyakutajibu ofwe wanyewe.
[2] Ofwe kila mmoja atende vyakumwajibu mwenziwe kwa
wema, apate kunjenga. [3] Kamana anta Almasihi aatendire
vyakumwajibu iye mwanyewe. Ila kamba vyavyandikiwe*:
“Matukano awakutukana uwe, anigwirira omi.”

* **14:11** Ona Izaya 45:23. * **15:3** Ona Zaburi 69:9.

4 Piya vyaandikiwe tangu mida, vyandikiwa vitifunde, ipate
julu ya imani na kurimbisiwa myoyo vyatipewe mMandiko,
tiwe na tamaa. 5 Mwenyezimungu, mwenyé imani na
mwenye kurimbisa moyo, akupeni mawazo mamoja pamun-
fulata Almasihi Insa, 6 ipate kwa shauti moja muntukuze
Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
7 Basi sambi, kamba Almasihi vyakukaribisheni, nomwe
karibishanani ipate atukuziwe Mwenyezimungu.

Piya mataifa akuja kuntukuza Mwenyezimungu

8 Omi nukwambirani kuwa Almasihi kâja awe ntumisi
wa Mayahudi†, olote kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé
ukweli, atimize tamaa zaawapere wababu zawo. 9 Almasihi
kâja novyo kuwolotera huruma Sawari-Mayahudi ipate wan-
tukuze Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe‡:

"Ntamana nukuja kukushukuru kati ya wanu Sawari-Mayahudi,
nukuja kwimba kusifu zina rako!"

10 Akamba tena§:

"Furahini umwe, wanu Samuri-Mayahudi, pamoja na umati wake."

11 Na tena javi*:

"Ntukuzeni Mola, piya Samuri-Mayahudi,
wantukuze wanu wa mataifa piya!"

12 Tena nabii Izaya† kaamba:

"Ukuja kuwepo nzipe wa rikolo ra Yese‡,
iye alamuka awataware Sawari-Mayahudi.
Iye Sawari-Mayahudi ndi wawaja kuwa na tamaa naye."

13 Basi sambi, Mwenyezimungu atípa tamaa akwijazeni radi
pamoja na usalama piya, julu ya kumwamini iye, ipate tamaa
yenu izidi kukula daima, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kazi yaagabiziwe Paulu

14 Wanduzangu, omi mwanyewe nanawo uhakika kuhusu
umwe, kuwa ukwijalani wema pamoja na wijiwifu piya, na
mukidiri kulangana. 15 Kwa sababu ya rehema zaanipere
Mwenyezimungu, nukwandikirani kwa hakika kuhusu vi-
mojawapo ipate nukukumbuseni. 16 Nipewa rehema-zo niwe
shikarakanzi wa Insa Almasihi, ka wanu Sawari-Mayahudi.
Nituriwa kuwa ntumisi maalumu wakwereza habari ya
Mwenyezimungu kamba nlongozi wa dini ipate Sawari-
Mayahudi wawe kafara yakwajibisa ka Mwenyezimungu,

---

† **15:8** Kigeregu: "(wanu wa) itani". ‡ **15:9** Ona Zaburi 18:49. § **15:10** Ona Kumbukumbu 32:43. * **15:11** Ona Zaburi 117:1. † **15:12** Ona Izaya 11:10. ‡ **15:12** "Nzipe wa rikolo ra Yese" mana ake Insa Almasihi.

wakuswafiwa na Roho Takatifu. [17] Basi, kwa kuwa nilun-
gana na Almasihi Insa, omi niridãi nkati ya kazi yangu
yakuntumika Mwenyezimungu. [18] Sitwakali kusowera kinu
sairi cire caatendire Almasihi julu yangu omi kuwatwala
wanu Sawari-Mayahudi wansikirize Mwenyezimungu. Evi
vikuna julu ya usemi wangu na vitendo vyangu, [19] julu
ya uwezo wa alama na maajuza, atendiwe na uwezo wa
Roho Takatifu. Kwa javyo, nereza nfululu Habari Ngema
za Almasihi, mwanzo wa Yerusalemu mpaka inti ya Ilíriko.
[20] Kweli-kwelini, anzima yangu daima íkiwa yakwereza
Habari Ngema mahala mwaritowire kusikirika zina ra Al-
masihi, ipate nisijenge julu ya aluserusu zijengiwe na wanu
wengine. [21] Ila kamba vyaandikiwe§:
"Wanu sawambiriwe habari zake, wakuja kuwona.
Wanu sawanasikira kuhusu iye, wakuja kwerreriwa!"

Paulu akuka kuwona Roma

[22] Ndimana, mara nyingi zawenye sikipata nafasi ya kuja
kukuwonani. [23] Epa sambi, kwa kuwa sina mahala tena
pakutenda kazi ezi inti-zi, na kwa kuwa tangu mida nilangela
kuja kukuwonani, [24] nanawo tamaa yakupita kwenu
nukuwoneni, panisaka kuka Shipanya. Tikisa kutenda
radi ya kuwonana wakati aba, vikinajibu munipereke
Shipanya-ko. [25] Fala sambi-pa nankuka Yerusalemu,
nikawaudumu wenye kwamini. [26] Konta wafulati wa
Insa Makedoniya na Akaya wawazisana vyema wacange
wawaperekere wakosofu wenye kwamini wa Yerusalemu.
[27] Wawaza vyema kutenda javyo. Kweli-kwelini, ewo Sawari-
Mayahudi wákiwa na deni na nowo wanu wa Yerusalemu-wo.
Basi, kwa kuwa ewo Sawari-Mayahudi wafaiwa na mambo
a kiroho a Mayahudi, newo iwabidi wawahudumu kwa
vinu vyawari nawo. [28] Kwa javyo, nikimariza shuguli-yi,
nikiwagabizi sana ewu nsada-wu*, nílawa nukuka Shipanya,
na noyo safari-yo, ndi yanija kukuwonani. [29] Nukwijiwa
kuwa nikija, julu yangu omi Almasihi akujanliyani nfululu.
[30] Wanduzangu, kwa kuwa tintumaini Mwenye Insa Al-
masihi, na kwa sababu ya pendo ratipewe na Roho Takat-
ifu, nukutafadalini mutende vita pamoja nomi julu yaku-
nilebelela ka Mwenyezimungu, [31] ipate anivushe mmakono
mwa wabishi wari Yudeya. Munilebelele duwa novyo ipate
kazi yangu yanuka kutenda Yerusalemu ikakubaliwe na
wenye kwamini. [32] Basi, Mwenyezimungu anijanliye, nije
kwenu kwa radi, na nipate kupumuzika pamoja nomwe.

§ **15:21** Ona Izaya 52:15. * **15:28** Kigeregu: "nikiwataya tarimbo ya eci kisumo-ci."

33 Mwenyezimungu mwenyé usalama awe pamoja nomwe
piya. Aamina.

16

Salamu

1 Omi nukulaizirani kuhusu nlumbwetu Foibe, ari kutu-
mika njamati ya Kenkereya, 2 ipate mumpokerere vyema
kwa zina ra Mwenye, kamba vyawajuzi kutenda wenye
kwamini. Munsaidiye vinu piya vyaaja kusakula kwenu
umwe, kamana kawasaidiya wanu wengi wawenye, anta
nomi kanisaidiya.

3 Salamu zawo Pirisila na Akila, ewo watenda kazi pamoja
nomi kuntumika Almasihi Insa. 4 Kusema kweli, ewo
watwakali mainsha awo wanyewe ipate wanivushe omi.
Omi niwashukuru, na sumi basi, anta na jamati piya za
wanu Sawari-Mayahudi ziwashukuru. 5 Salamu zawo novyo
wenye kwamini wasimanananga nnyumba mwawo.

Salamu zake mpendani wangu, Epayinetu. Iye ndi awere
nfulati ntanzi wa Almasihi* mporovinsiya ya Aziya. 6 Salamu
zake Mariyamu, akorire kazi pakulu kwa faida yenu umwe.
7 Salamu zawo Andoroniku pamoja na Juniya, jamaa zangu
wa kwetu kumoja, wákiwa wenzangu nkalaboshu. Ewo
wakwinshimiwa pakulu pawenye nkati ya mawalii. Ewo
wankubali Almasihi omi saninamba kunkubali. 8 Salamu
zake Ampiliyatu, mpendani wangu nkulu nkati ya mainsha
yetu upande wa Mwenye Insa. 9 Salamu zake Urubanu,
mwenzetu nkati ya kuntumika Almasihi, pamoja na mpen-
dani wangu, Sitaku. 10 Salamu zake Apele, olote kwaminika
mbere ya wafulati wa Almasihi. Na salamu zawo ja-
maa wa Arishitobulu. 11 Salamu zake Herodiyana ja-
maa yangu, pamoja na wenye kwamini jamaa zake Narik-
isi. 12 Salamu zawo Turufena pamoja na Turufosa wantu-
mikanga Mwenye, na mpendani wangu Perisi, akorire kazi
pakulu kwa Mwenye. 13 Salamu zake Rufo atondoriwe na
Mwenye awe wake. Na salamu zake mamaye Rufo, wanin-
tendire kuwa mama. 14 Salamu zawo Asunkiritu, Feligoni,
Herimeyu, Potoroba, Herima, pamoja na piya wafulati wa
Insa wari pamoja nomwe. 15 Niwaperekera salamu novyo
ka Filologu, Juliya, Nereya na nunuye, Olumpa, pamoja na
piya wenye kwamini wari pamoja nawo. 16 Musalimiyane
kwa alama takatifu yakolota pendo ra Insa†. Piya jamati za
Almasihi wakuperekerani salamu.

Vyakulaiza

---

* **16:5** Kigeregu: “kisumo cakwanza”. † **16:16** Alama ya Mayahudi yakolota pendo ndi kupana “beju”.

17 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini muwatunze wawa-
tenza wanu kwawanyana na kuwadanganya nkati ya inlimu
yamurifundire umwe, watanukeni. 18 Kamana wanu kamba
ewo awantumika Mwenye wetu, Almasihi, ila waritumika
ewo wanyewe. Julu ya kusowera usowezi mwema nkijanja,
wawatesa wanu sawana ankili. 19 Wanu piya wakwijiwa
kuwa umwe munsikiriza Mwenye Insa. Kwa javyo, niwa
radi kwa sababu zenu umwe. Novyo-sivyo, vinajibu muwe
wejiwifu mufulate wema, fala mutikine kutenda vitendo
vibaya. 20 Mwenyezimungu, Mwenyé usalama, kwa mpunde
nowo, ansapa Ibilisi mmaulu mwenu. Rehema ya Mwenye
wetu, Insa, iwe pamoja namwe.

21 Timotiyu, mwenzangu wa kazi, akuperekerani salamu.
Jamaa zangu wa kwetu kumoja, Lukiyu, Yasoni, pamoja na
Sosipateri, newo novyo wakuperekerani salamu.

22 Omi Teritiyu, niri kwandika eyi waraka-yi, nuku-
perekani salamu kwa zina ra Mwenye Insa.

23 Gayu, wanifikire nnyumba mwake, iye apereka salamu
pamoja na jamati ijumananga nnyumba mwake. Erashitu,
mwenyé kupokerera nzuruku wa kaya ulu, neye novyo aku-
perekerani salamu, pamoja na nduyetu Kwarutu. 24 ‡

Mwenyezimungu atukuziwe

25 Basi, atukuziwe Mwenyezimungu! Iye akidiri kukwakik-
ishani nkati ya kwamini kwenu, kwa namuna vyaisema
Habari Ngema yangu na vyereze Insa Almasihi. Iye
akoloseni kwa kufulata siiri ifisiwe tangu mwanzo fala sambi
ifafanúriwa. 26 Siiri-yo ifafanúriwa julu ya mandiko a minabii,
ikwijiwikana ka kabila piya, kwa kufulata vyaalazimishe
Mwenyezimungu wa milele, ipate wantumaini na wanfulate.
27 Mwenyezimungu ndi Mwenyé wijiwifu mmoja tu basi. Iye,
julu ya Insa Almasihi, atukuziwe kwa milele! Aamina.

‡ **16:24** Mandiko maalumu mengi aana eyi aya-yi. [Rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi iwe pamoja namwe piya. Aamina.]

Waraka 1 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Kaya ya Korintiyu ikishugulikira mambo a biyashara nowo wakati-wo. Ndimana, vijala pakulu vitendo vya lukware, wivi, pamoja na mawazo akusiyana na dini. Paulu kâtula jamati Korintiyu, na noyo jamati-yo izowerera evi vitendo-vi. Kukiwapo kwawanyana pakulu nkati ya jamati. Ndimana, Paulu akiwalebela wenye kwamini wawe pamoja na wataye nguvu kazi ya Mwenye.

Sura ya 13 ikwereza faida ya kupendana munu na mwenziwe, julu ya piya kila kimója.

Paulu kandika eyi waraka-yi Efezu mwaka wa 55 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, nitondoriwa niwe walii wa Almasihi Insa
kamba vyaasaka Mwenyezimungu. Omi na nduyetu
Soshiteni 2 tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wa jamati
ya Mwenyezimungu mwikala Korintiyu, muswafíwe julu
ya Almasihi Insa. Umwe mwitiwa watakatifu pamoja
na piya wanu wa kila upande wari kwita zina ra Insa
Almasihi, Mwenye wetu. Iye ndi Mwenye wawo na wetu.
3 Mwenyezimungu, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu,
Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru

4 Ninshukuru daima Mwenyezimungu kwa rehema yake
yakujanliyeni julu ya Almasihi Insa. 5 Kamana mutajirisiwa
kwa vinu piya julu ya iye, kwa piya usowezi na piya wiji-
wifu, 6 konta ushahidi kwetu kuhusu Almasihi ukolosiwa kati
yenu umwe. 7 Kwa javyo, ayukutowani neema ya uwezo
isaka kuwa yonse, kuno mukirindira kufafanula ka Mwenye
wetu, Insa Almasihi. 8 Iye novyo akusaidiyani koloka mpaka
mwinsho, bila kusutumiwa makosa, suku ulu paasaka ku-
ludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. 9 Mwenyezimungu
mwaminifu. Julu yake, mukwitiwa muinshi ka umoja na
Mwanawe, Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Kwawanyana njamati

10 Nukulebelani wanduzangu, kwa zina ra Mwenye wetu,
Insa Almasihi, ipate muwe nawo mawazo mamoja, kusi-
wepo kwawanyana kati yenu, ila mulungane, ankili zenu
ziwe moja, na mawoni enu awe mamoja. 11 Wanduzangu,
jamaa zake Kolowi wanipa habari zenu, kuwa kati yenu

uwapo umani. 12 Nukwamba kuwa kila mmoja akwamba
“Omi ninfulata Paulu”, mwengine “Omi ninfulata Apolu”,
mwengine “Omi ninfulata Peduru*”, na mwengine “Omi
ninfulata Almasihi”. 13 Itakuwa Almasihi-yo kawanyika?
Itakuwa mwenyé kufwa kwa ajili yenu pansalaba níkiwa omi
Paulu? Au wamojawapo kati yenu woziwa kwa zina ra
Paulu? 14 Nishukuru kuwa nkati yenu simozire munu anta
mmoja, ila nimoza Kirispu na Gayu, 15 ipate asiwepo munu
wakwamba kuwa moziwa kwa zina rangu. 16 (Nikumbukira
kuwa niwoza novyo jamaa zake Eshitefanu, fala sikum-
bukira kuwa nimoza munu mwengine tena.) 17 Konta Al-
masihi aanitumire kupita nikoza wanu, ila kwereza Habari
Ngema, sanitumira usowezi wa wijiwifu, ipate nisilavye
faida ya uwezo wa kifo ca Almasihi pansalaba.

Mana a nsalaba wa Almasihi

18 Kamana habari za kifo ca Almasihi pansalaba ndi habari
za uzozo ka wari kwasika. Fala kwetu ofwe tiri kuvushiwa,
ezi ndi habari za uwezo wa Mwenyezimungu. 19 Kamana
kamba vyavyandikiwe:
“Nifuja wijiwifu wa wejiwifu,
na kwerериwa ka werevu, nikatala!”
20 Wandepi wejiwifu? Wandepi wanlimu wa shariya?
Wandepi wakuwajibu kukaidi vinu vya ezi enzi-zi?
Mwenyezimungu wijiwifu wa mulumwengu-mu aaturire
uzozo? 21 Kamana, nkati ya wijiwifu wa Mwenyezimungu,
wanu awakidirire kumwijiwa julu ya wijiwifu wawo. Kwasa
javyo, Mwenyezimungu kalamula, julu ya uzozo watiri
kwereza, kuwavusha wenye kumwamini. 22 Mayahudi
wasaka wawone alama, Sawari-Mayahudi wasakula
wijiwifu, 23 fala ofwe tintangaza Almasihi agomezeriwe.
Habari-zi ka Mayahudi matukano, na ka Sawari-
Mayahudi uzozo. 24 Novyo-sivyo, kwa ware wetiwe na
Mwenyezimungu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi, Almasihi
ndi uwezo nkulu wa Mwenyezimungu na ndi wijiwifu wa
Mwenyezimungu. 25 Konta uzozo wa Mwenyezimungu ndi
wijiwifu nkulu koliko wijiwifu wa wanadamu, na kuveya ka
Mwenyezimungu ndi nguvu ulu koliko nguvu za wanadamu.
26 Wanduzangu, kumbukirani vyamukiwa pamwitiwe:
amuwere wengi wejiwifu kamba vyawawaza wanu mu-
lumwengu. Wengi amuwere wenye uwezo, wala wengi
amuwere mabora. 27 Fala Mwenyezimungu katondola
vya uzozo vya mulumwengu-mu, ipate wejiwifu awatenze
aya. Na Mwenyezimungu katondola savina nguvu, ipate
atenze aya vya nguvu. 28 Mwenyezimungu katondola

* **1:12** Kigeregu: “Sefa”.

vyakurinyenyekeya mulumwengu-mu na vyakukejeliwa,
vinu savifãi, ipate vyakufãi afuje. 29 Kwa javyo, asiwepo
wa kuridãi mbere ya Mwenyezimungu. 30 Iye ndi nviriro
wa mainsha enu mupatana na Almasihi Insa. Mwenyezimungu antenza Almasihi awe wijiwifu wetu, ukamilifu
wetu, uswafi wetu, na komboka kwetu. 31 Kwa javyo, kamba
vyavyandikiwe:
“Mwenyé kuridãi,
ajuzi aridãi kwa sababu ya Mwenye.”

2

Habari kuhusu Almasihi agomezeriwe pansalaba

1 Wanduzangu, omi panijire kukwerezani siiri ya
Mwenyezimungu, situmire usowezi wakurigariga wala
wa wijiwifu. 2 Kamana ninuwiya kuwa, kati yenu, sifunda
kinu cengine ila Insa Almasihi na kufwa kwake pansalaba.
3 Níkiwa namwe kamba munu wakuveya, wakunijala wofi,
nikitetema pakulu. 4 Utuba wangu na namuna zangu
zakufunda, aziwere za masemo a kutikinisa na a werevu, ila
za kolota uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu, 5 ipate umwe
musitumaini werevu wa wanadamu, ila mutumaini uwezo
wa Mwenyezimungu.

Wijiwifu wa Mwenyezimungu

6 Novyo-sivyo, tisowera na wijiwifu patiwa na waminifu.
Fala wijiwifu-wo siwo wa mulumwengu-mu, wala wa
mafalume wa mulumwengu-mu, wakuwa suku karibu
wapoteya. 7 Wijiwifu wa Mwenyezimungu watisowera-wu
uwa kamba siiri yakufisiwa, ipangiwa na Mwenyezimungu
tangu mida, kwa utukufu wetu ofwe. 8 Ewu wijiwifu-wu aapo
nfalume mmojawapo mulumwengu-mu wakumwerera.
Unawerera, awangari kungomezera pansalaba Mwenye
wetu ntukufu. 9 Kamba vyavyandikiwe*:
“Anta riso arinawona, wala sikiro arinasikira
na mmoyo mwa mwanadamu avinengira,
mambo Mwenyezimungu awatengezere wenye kumpenda.”
10 Noya mambo-ya, Mwenyezimungu katolotera ofwe julu
ya Roho wake. Roho-yo atunza mambo piya, mpaka siiri
ulu za Mwenyezimungu. 11 Kamana nani ejiwa mambo
a munu, sairi roho ya munu-yo iri nkati yake? Namuna
moja novyo, aapo ejiwa mambo a Mwenyezimungu sairi
Roho wa Mwenyezimungu. 12 Na ofwe atimpokerera roho
ya mulumwengu-mu, ila Roho wakulawa ka Mwenyezimungu, ipate tijiwe mambo atipere bure Mwenyezimungu.

* **2:9** Ona Izaya 64:4.

13 Panukwambirani eya mambo-ya, sisowera masemo aku-
fundiwa na wijiwifu wa kibinadamu, ila nisowera masemo
akufundiwa na Roho wa Mwenyezimungu. Nifafanula
ukweli wa Roho mbere ya wenye kuwa nawo Roho wa
Mwenyezimungu.
14 Falakini munu saana Roho wa Mwenyezimungu aapok-
erera mambo akuja na Roho-yu. Kwake iye uzozo, aakidiri
kufahamu, konta eya mambo-ya akweleweka julu ya Roho
wa Mwenyezimungu. 15 Ire ari na Roho Takatifu akwelewa
mambo-ya piya, fala eleweshiwa na munu asaka kuwa onse.
Kamba vyaamba Mandiko:
16 "Nani akidiri kufahamu ankili za Mwenye?
Nani akidiri kunlanga?"
Fala ofwe tanawo ankili za Almasihi.

3

Kwawanyana njamati

1 Wanduzangu, sikidiri kusowera namwe kamba wanu
wakumilikiwa na Roho wa Mwenyezimungu, ila nisowera
namwe kamba wanu wa kibinadamu, wasimana upande wa
Almasihi. 2 Nukupani maziwa kunywa, sukupereni cakurya
cakukamata, konta wakati-wo amukiwa na uwezo. Na
mpaka sambi-pa amuna uwezo, 3 konta mungari kumilikiwa
na wájibu wa kibinadamu. Kwa kuwa mwankutenderana
wiyana na mwankukaidiyana, amolota kuwa mwankuin-
shi kibinadamu na mufulata namuna za wanu wa mu-
lumwengu-mu? 4 Kamana munu mmojawapo paamba: "Omi
ninfulata Paulu", na mwengine akwamba: "Omi ninfulata
Apolu", amuwa wanu wa mulumwengu-mu?
5 Apolu-yo kawa kinani? Na Paulu-yo kawa kinani? Ewo
watumisi wakuwa umwe mwamini julu yawo. Ofwe kila
mmoja atumika kazi yaapewe na Mwenye. 6 Omi nivyala,
Apolu katairira maji, fala Mwenyezimungu ndi akurise.
7 Kwa javyo, siyo bora avyála wala atairíra maji; ila bora ndi
ire akurísa mbeyu, Mwenyezimungu. 8 Avyála na atairíra
maji wasawa-sawa. Kila mmoja apokerera thawabu yake
kwa kadiri ya kazi yake mwanyewe. 9 Kamana ofwe pamoja
tankunkorera kazi Mwenyezimungu. Umwe ndi masamba
aríma Mwenyezimungu.
Novyo, umwe ndi majengo yaajenga Mwenyezimungu.
10 Mwenyezimungu kanipa rehema ulu kuwa fundi mwi-
jiwifu wakujenga, ntamana nijenga aluserusu, mwengine
ajénga julu yake. Kila mmoja atunze namuna vyakujenga
julu ya aluserusu-yo. 11 Konta aipo aluserusu nyengine munu
yaakidiri kutula sairi ire isire kuturiwa. Aluserusu-yo ndi

Insa Almasihi. 12 Wengine, pakujenga julu ya aluserusu,
watumira oru, parata, mawe akung'anira, mbawo, minyani,
au makuti. 13 Fala suku ya Kiyama, kazi yaakorire kila
munu ikuja kuwoneka. Kamana noyo suku-yo, ifafanuriwa
na moto. Namuna ya kazi ya kila munu, moto-wo ndi uja
kupima. 14 Kipama caajengire munu-co cikikala, munu-yo
apata thawabu. 15 Fala kipama-co cikilungula, munu-yo
apata hasara. Novyo-sivyo, iye akuja kuvushiwa, fala akuwa
kamba munu wakunusurika pamoto.

16 Amwijiwa kuwa muwa nyumba takatifu ya Mwenyez-
imungu, na Roho wa Mwenyezimungu kekala nkati yenu?
17 Ikiwa munu mmojawapo anyausa nyumba takatifu ya
Mwenyezimungu, na iye Mwenyezimungu andangula. Ka-
mana nyumba ya Mwenyezimungu takatifu, na nyumba
yawenye ndumwe!

18 Asiwepo wakuritesa mwanyewe! Ikiwa mmojawapo
kati yenu ariwona kuwa mwijiwifu mulumwengu-mu, arit-
ure kuwa zozo, ipate awe mwijiwifu. 19 Konta werevu wa
mulumwengu-mu kinu ca uzozo mbere ya Mwenyezimungu.
Kamba vyavyandikiwe*:

"Munu aritula kuwa mwerevu,
nkati ya ujanja wake, Mwenyezimungu ankoresa."

20 Yandikiwa† tena javi:

"Mwenye akwijiwa mawazo a werevu,
akwijiwa kuwa aafãi kinu."

21 Basi sambi, asiwepo wakuridãi kuhusu munu mmojawapo.
Kusema kweli, piya vyenu umwe: 22 Paulu, Apolu, Peduru‡,
ulumwengu-wu, mainsha na kifo, viripo na víja kuwepo,
piya vyenu umwe, 23 na umwe wa Almasihi, na Almasihi wa
Mwenyezimungu.

4

Kazi ya mawalii

1 Basi sambi, titureni kamba watumisi wa Almasihi, na
maamiri wa mipango ya siiri za Mwenyezimungu. 2 Sambi,
munu agabiziwe kuwa amiri isakikana awe mwaminifu.
3 Kwangu omi, aviniyeri kunilamula umwe au tiribunali ya
wanadamu. Anta omi mwanyewe sirilamula. 4 Siwonerera
kosa mmoyo mwangu, fala eco acinakikisha. Anilámula ndi
Mwenye Insa. 5 Basi, musiwalamure wanu saunafika wakati
maalumu, waaja kulamula Mwenye. Iye akúja kumwarika
piya virifisire pakisi, na cailangele myoyo ya wanu afisula.
Ikisa kila munu akuja kupokerera swifa ka Mwenyezimungu.

---

* **3:19** Ona Aiuba 5:13. † **3:20** Ona Zaburi 94:11. ‡ **3:22** Kigeregu: "Sefa".

6 Wanduzangu, nisowera kuhusu omi na Apolu uwé nfano
wa kukusaidiyani, ipate julu yetu murifunde mana a usemi
wandikiwe javi: "Musipundise vyavyandikiwe." Mukir-
ifunda, amuja kuridãi kwa kumpendeleya mmoja koliko
mwenziwe. 7 Nani akutula ubora koliko wenziwo? Kinani
cawuri nawo cawutowire kupewa? Basi ukipewa, sababuni
kuridãi kamba saupewe?

8 Epo mwikuta! Mutajiri futi! Aye, mutawala bila ofwe
kukusaidiyani! Vinajibu mutaware ka ukweli ipate ofwe
nnomwe titaware! 9 Konta niwona kuwa ofwe mawalii
Mwenyezimungu katitula kuwa wanu wa nyuma, kamba
wafungwa wa vita wakuhukumiwa kifo. Titariwa kamba
misezo yakusekesa mulumwengu-mu, mbere ya malaika
pamoja na wanu. 10 Ofwe tizozoka ka Almasihi, umwe
mwawejiwifu ka Almasihi! Ofwe tiveya, umwe muwa nawo
nguvu! Mukwinshimimiwa, ofwe atiinshimiwa. 11 Mpaka
sambi-pa, itikola njala na nyotwa, tivala mapindi, tikwibi-
iwa, na atina mekazi maalumu. 12 Tisokera kukola kazi na
makono etu wanyewe. Patitukaniwa, tiwabariki. Patilum-
batiwa, tivumirira. 13 Patisowerériwa caputu, tijibu satina
nyongo. Tiwoniwa kamba vizolo vya mulumwengu-mu.
Mpaka sambi-pa, tiwa takataka nkati ya vinu piya.

14 Siri kukwandikirani javi kukutenzani haya, ila kamba
wanangu wanukupendani, kwa kukudumani. 15 Anta
paiwa kuwa mwanawo alufu ka maalufu wakukufundani
kuhusu Almasihi, muwa nawo Baba mmoja tu basi. Ka-
mana julu ya Almasihi Insa, panukwerezeni Habari Ngema,
omi niwa wawa yenu. 16 Basi nukutafadalini, nifulati-
zeni omi. 17 Kwa sababu ya javyo, nukuperekerani Tim-
otiyu. Eyo mwanangu mpendani wangu, ndi kamilifu ka
Mwenye. Iye akúja kukukumbusani namuna vyaniinshi
nkati ya Almasihi Insa, vyanifunda kila jamati. 18 Sambi,
kwa kuwa nikawa kuja kukuwonani, wamojawapo kati yenu
wankuridãi pakulu. 19 Fala omi níkuja suku karibu, akisaka
Mwenye. Basi, níkuja kuwawona ewo wanu wakuridãi-wo
kamba wanawo usowezi basi au wanawo uwezo. 20 Konta
ufalume wa Mwenyezimungu siwo mwaha wa usowezi ila
uwezo. 21 Sambi, umwe muhitari mwaja? Musaka nije na
nkwaju nukucapeni, au nije na pendo pamoja na roho ya
umuminu?

5

Lukware njamati

1 Kweli-kwelini, nambiriwa kuwa kati yenu riwapo luk-
ware, na lukware ribaya pakulu, anta saritendiwa na
makafiri! Nambiriwa kuwa kawapo munu njamati ari

kuzinga na muka wa wawaye. 2 Na umwe mwankuridãi.
Mbana amusikitika? Mbana amuntuwisa kati yenu eyo
munu ari kutenda javyo-yo? 3 Siri pamoja namwe javi-ka-
javi, fala niwa pamoja namwe nroho. Kamba vyanikisaka
kuwa pamoja namwe, ninlamula futi ire atendire kitendo-co.
4 Pamujumane kwa zina ra Mwenye wetu Insa, na roho
yangu iwa eko pamoja na uwezo wa Mwenye wetu Insa uwa
nomwe, 5 mperekeni eyo munu-yo mmakono mwa Ibilisi.
Tendani javyo ipate mainsha ake a kibinadamu afujike, roho
yake ivushiwe suku ya kuludi Mwenye.

6 Kuridãi kwenu siko kwema. Amwijiwa kuwa furumento
aba ufu mwingi ilovodarisa?* 7 Basi, efyani kunundu furu-
mento† ya mida-yo ipate muwe ufu wakukandiwa mupya,
konta kweli-kwelini amusanganyike na dambi.‡ Kamana
kalaviwa kafara futi Kondoo wetu wa Pashukwa, Almasihi.
8 Kwa javyo, tukeni tisherekeye jambo-ri fala siyo na furu-
mento ya mida, wala sairi na furumento ya udainfu na ubaya.
Ila tisherekeye na mikate bila furumento ya kuwa swafi na ya
ukweli.

9 Nûkwandikirani nkati ya waraka yangu kuwa wasukuy-
erini wenye kutenda lukware. 10 Fala omi siwamba wanu
wa lukware mulumwengu-mu, wala sawashukuru, wevi,
wala wenye kwambudu maswanamu. Inawa niwamba
ewo, nanga vikulazimuni mwase ulumwengu-wu. 11 Fala
sambi nankukwandikirani kuwa wasukuyerini wenye ku-
ritenza kuwa wafulati wa Insa na iri hali ndi wenye luk-
ware, sawashukuru, wenye kwambudu maswanamu, wa-
tesi, warevi, au wevi. Nowo wala musirye nawo. 12 Sina haki
yakuwalamula sawari njamati, sinovyo? Umwe amuwala-
mula wari njamati, novyo? 13 Falakini sawari njamati-wo,
Mwenyezimungu akuja kuwalamula. Kamba vyaamba
Mandiko:
“Mbaya kati yenu, ntuwiseni.”

6

Namuna ya kulamula tafauti

1 Ikiwa umwe mmojawapo kankumana na nfulati wa
Insa mwenziwe, atwakalija kuka kulamuriwa na wanu
sawanfulata Insa, kwasa kuka kulamuriwa na wenye
kwamini? 2 Amwijiwa kuwa wenye kwamini wakúja
kulamula mulumwengu-mu? Ikiwa ulumwengu-wu

---

* **5:6** Mana ake: Ikiwa munu mmoja tu basi akasiwa akizidi kukola dambi, azipita suku nyingi wanu piya wakwingira noyo hali-yo. † **5:7** “Furumento” mana ake dambi. ‡ **5:7** Mana ake: Ntuwiseni munu mbaya-yo nkundi mwenu-mo ipate muwe takatifu.

ulamuriwa nomwe-po, amukidiri kulamula myaha mitoto-
mitoto? 3 Amwijiwa kuwa ofwe tikuja kuwalamula malaika?
Futi myaha ya eya mainsha-ya! 4 Mukiwasakula wanu wa
kukulamulani myaha ya eya mainsha-ya, muwasakurirani
wanu sawari kinu njamati? 5 Nukwambirani javyo aibu
kwenu. Ukiwepo nlandu kati ya wenye kwamini, aapo anta
munu mmoja kati yenu umwe ari na ankili ya kulamula?
6 Kwasa javyo, nduyenu akuka kutiribunali kunkashari
mwenziwe, akalamuriwe na wanu sawamini, sababuni?
7 Kusema kweli, kati yenu cukukisani kutiribunali-co,
mukolota kubonya. Sifadali mukoseriwe? Sifadali
munyang'anyiwe? 8 Kwasa javyo, muwakosera na
muwanyang'anya, anta na wanduzenu wawenye.
9 Mutikina kuwa wamádambi awariti ufalume wa
Mwenyezimungu? Musitesiwe! Wenye lukware, wala wenye
kwambudu maswanamu, wazinzi, ware walolana walume
watupu au waka watupu, 10 wala wevi, wanu sawashukuru,
warevi, watesi, wala walongo, piya-wa awariti ufalume
wa Mwenyezimungu. 11 Umwe wamojawapo múkitendanga
novi vitendo-vi, fala epa sambi madambi enu aswafiwa.
Mutakatifiwa* na mwakikishiwa, julu ya zina ra Mwenye
Insa Almasihi pamoja na Roho wa Mwenyezimungu wetu.

Mwiri utumiriwe kwa kuntukuza Mwenyezimungu

12 Dalili uwe ukwamba: "Kwangu omi, piya halali." Fala
siyo kuwa piya vyema kwako. Ndi kweli, kwangu omi
piya halali fala siri ntwana wa kinu. 13 Uwe ukwamba:
"Cakurya citaiwa ntumbokulu, na tumbokulu ndi rakutaiwa
cakurya." Ndi kweli, fala Mwenyezimungu akuja kudan-
gula vyo viwiri. Mwiri autumiriwa kwa vitendo vya luk-
ware, ila utumiriwa kuntumika Mwenye, na Mwenye asunga
mwiri. 14 Mwenyezimungu anfufure Mwenye, na ofwe novyo
akúja kutifufula, julu ya uwezo wake. 15 Amwijiwa kuwa
mwiri wenu ndi vifingo vya mwiri wa Almasihi? Sambi,
utwalaja vifingo vya Almasihi kulawirira kuwa vifingo vya
reba? Sivyo anta aba! 16 Amwijiwa kuwa munu alungana na
reba, wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja? Kamana Mandiko†
akwamba:
"Wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja."
17 Fala ire alungane na Mwenye, wo-wawiri wakuwa roho
mmoja. 18 Asani lukware-ro! Dambi nyengine iwapo
saakola munu na mwiri, fala aténda lukware, akola dambi
na mmwiri wake mwanyewe. 19 Amwijiwa kuwa mwiri
wenu-wo ndi nyumba takatifu ya Roho Takatifu ari mmoyo

* **6:11** "Mutakatifiwa" mana ake "kuturiwa kuntumika Mwenyezimungu tu basi". † **6:16** Ona Mwanzo 2:24.

mwenu? Roho-yo kesusiwa na Mwenyezimungu. Umwe
amurimiliki wanyewe, 20 kamana muuziwa na beyi. Basi,
munsifu Mwenyezimungu na mwiri wenu.

7

Ngano za ndowa

1 Sambi, kuhusu mwaha wamunandikire: aye, ndi vyema
mwananlume kwikala saanlola mwanamuka. 2 Fala, kwa
sababu ya hatari ya lukware, kila mwananlume awe na
nkawake, na kila mwanamuka awe na nlumake. 3 Nlume
nkawake nnyumba asinkatare, na kwa namuna mmoja noyo,
mwanamuka aajuzi kunkatala nlumake. 4 Mwanamuka
aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nlumake,
na kwa namuna mmoja, nlume aana mamulaka julu ya
mwiri wake, ila angabizi nkawake. 5 Basi, musikiririshane,
sairi kwa kusikizana, kwa muda aba, mupate nafasi ya
kutenda duwa. Ikisa muludire mainsha enu, ipate Ibil-
isi asukushetwanini, kwa kutowa kukidiri kumiliki mwiri
wenu. 6 Vyanukwambirani-vi mawoni angu, siyo shuruti.
7 Vikinajibu kuwa piya-mwe muinshi samulombire, kamba
omi. Fala kila munu kanawo mwanyewe uwezo maalumu wa
Mwenyezimungu: mmoja kawa nawo uwezo wa kulomba,
na mwengine kawa nawo uwezo wakutowa kulomba.

8 Sambi, niwambira sawalombire na sawalombiwe pamoja
na manankweli, kuwa ndi vyema kwikala yeka kamba
omi. 9 Fala kamba awana uwezo wakuritunza, walombe au
walombiwe. Vyema kulomba au kulombiwa koliko kufwa
mweke wa wájibu.

10 Ka ware walombiwe, nanawo ámuri, si yangu omi,
iláwa ka Mwenye: mwanamuka aajuzi kunlawira nlumake.
11 Fala ikiwa muka-yo kanlawira, ekare saalombiwe au
apembeziwe na nlumake. Na nlume ndi novyo, nkawake
aajuzi kumwasa.

12 Na ka wanu wengine niwambira, siyo shuruti za
Mwenye: nduyetu, akiwa nawo muka saamini, na muka-yo
akikubali kwikala naye, asimwase. 13 Na mwanamuka
akilombiwa na nlume saamini, na nlumake-yo akikubali
kwikala naye, asintuwise nlumake-yo. 14 Kamana nlume
saamini, julu ya nkawake wa kwamini, aturiwa upande wa
Mwenyezimungu, na mwanamuka saamini, julu ya nlumake
wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyezimungu. Siwere
javyo, wana wawo nanga wawa waharamu, fala kweli-
kwelini, wawalangiwa upande wa Mwenyezimungu. 15 Fala
munu saamini, akisaka kumwasa mwenziwe, amwase. Nfu-
lati wa Insa ailazimu ndowa kuntenda utwana, kamana

Mwenyezimungu kakwitani mwikare ka usalama. 16 Uwe
muka, ukwijiwa sana-sana kuwa nlumako aunvusha? Na
uwe nlume, ukwijiwa sana-sana kuwa nkawako aunvusha?

Uhuru ulawa ka Almasihi

17 Kila munu ainshi kamba Mwenye vyaamwamurire,
vyaampere uwezo maalumu. Kamba vyaapangire Mwenyez-
imungu, enende javyo. Javi ndi vyanilaizira jamati-zi piya.
18 Munu petiwe, engire itani? Iye asilavye alama ya itani.
Munu petiwe, sengire itani? Iye asingire itani. 19 Kwingira
itani sico kinu, kutowa kwingira itani sico kinu. Kinu bora
ndi kufulata ámuri za Mwenyezimungu. 20 Kila mmoja ekare
na hali yaakiwa noyo petiwe. 21 Pawitiwe, úkiwa ntwana?
Usiwe na wasi-wasi. Fala ukiwa na nafasi yakuwa na
uhuru, nafasi-yo tumira. 22 Ire etiwe na Mwenye ari nt-
wana, ndi mwenye uhuru mbere ya Mwenye. Kwa namuna
mmoja novyo, ire etiwe ari na uhuru, ntwana wa Almasihi.
23 Muuziwa na beyi gali futi. Musilawirire kuwa watwana
wa wanu. 24 Basi, wanduzangu, kila munu hali yake yaakiwa
petiwe, mbere ya Mwenyezimungu ekare na hali noyo.

Kulomba au kutowa kulomba

25 Sambi kuhusu wári, sina ámuri ya Mwenye, fala nuku-
pani mawoni angu kwa kuwa, julu ya huruma za Mwenye,
nolotiwa kuwa mwaminifu. 26 Kwa sababu ya mashuguli a
wakati watiri-wu, niwona kuwa vyema munu kwikala vyaari
novyo. 27 Kulomba? Usisakure kumwasa nkawako. Aulom-
bire? Usinsakure muka. 28 Fala ukilomba, usikore dambi. Na
muka, akilawa harusi, asikore dambi. Fala ware walombane
wakuja kuwa nawo tafauti za mainsha a mulumwengu-mu.
Nomi nisaka nukukengereni nozo tafauti-zo.

29 Wanduzangu, canisaka kukwambirani ndi javi: wakati
ubakire mulumwengu-mu aba. Ndi ntamana, walume
walombire wajuzi wawe kamba sawalombire. 30 Wari
kusisimira, wawe kamba sawasisimira. Wari radi wawe
kamba sawari radi, wenye kuuza wawe kamba sawana
kinu mmakono mwawo, 31 na ware watumira vinu vya mu-
lumwengu-mu, wawe kamba sawatumira. Konta namuna
vyauri ulumwengu-wu ukuja kupita.

32 Vinajibu umwe musishugulike. Kilumelanga
ashugulika na mambo a Mwenye, namuna za kumwajibu
Mwenye. 33 Fala nlume wakulomba ashugulikira mambo
a mulumwengu-mu, namuna za kumwajibu nkawake.
34 Kweli, nlume-yo akwawanyika, avutiwa kuno na kuno.

Muka saalombiwe na mwari washugulikira mambo a
Mwenye, ipate wawe takatifu mmwiri mwawo pamoja
na roho zawo. Fala muka wakulombiwa ashugulikira

mambo a ulumwengu-wu, namuna za kumwajibu nlumake.
35 Nukwambirani javi kwa vyema vyenu. Sisaka kukwiniki-
rani kiruzi, ila nísaka kuwa muinshi kwa namuna ngema,
mukintumika Mwenye, musifazaike na mambo mengine.

36 Ikiwa mmojawapo kankuwaza kuwa akwajibiwa pakulu
na ncumba wake, neko kwankuntenza caputu, na ikiwa ak-
wajibiwa kanguvu pakulu, ibidi walombane. Caasaka noco,
atende, aakola dambi walombane. 37 Fala ikiwa nnemba-yo
koloka moyo, aavutiwa na wájibu kanguvu, na kawa nawo
mamulaka julu ya nafsi yake, kanuwiya kweli-kwelini ekare
saalombire, basi atenda sana. 38 Kwa namuna-yi, mwenye
kunlomba ncumba átenda vyema, na saalombire, atenda
vyema pakulu.

39 Muka alungana na nlumake iri nlumake kawa hai.
Fala akifwa nlumake, iye akuwa na uhuru wa kulombiwa
tena na nlume amwajibu onse, ikiwa nlume-yo kalungana
na Mwenye. 40 Falakini niwona kuwa muka-yo akuwa
radi pakulu akikala na hali yaari noyo. Na niwaza kuwa
vyanamba-vi, nilongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu.

8

Kwinshimu ankili za wenzenu

1 Sambi kuhusu swadaka zawalaviriwa maswanamu, tik-
wijiwa kuwa "piya-fwe tanawo wijiwifu". Wijiwifu-wu
utitenza kuridãi, fala pendo rijenga. 2 Munu awáza kuwa
akwijiwa kinu kimojawapo, kusema kweli, eejiwa kamba
vyakijuzi kwijiwa. 3 Fala munu ampenda Mwenyezimungu,
na iye amwijiwa munu-yo.

4 Sambi, kuhusu kutafuna nyama yakutenderiwa kafara
maswanamu, tikwijiwa kweli kuwa maswanamu awana kazi
mulumwengu-mu. Aapo nlungu mwengine, Nlungu mmoja
tu basi. 5 Wawapo wetiwa milungu mbinguni au muardhi,
kamba vyairipo milungu mingi na mamwenye wengi. 6 Fala
kwetu ofwe, kawapo Nlungu mmoja basi, Baba, ombire vinu
piya, na ofwe tiinshi kwa ajili yake. Na kawapo Mwenye
mmoja tu basi, Insa Almasihi. Piya vyumbiwa julu yake, na
julu yake, ofwe tiinshi.

7 Fala sikuwa wanu piya wawa nawo wijiwifu-wu.
Wengine wawa nawo tabiya ya maswanamu, ntamana
mpaka sambi-pa, wawaza kuwa vyawarya ndi kafara
yakupewa maswanamu. Kwamini kwawo aba, kwa javyo
wariwona kuwa awari swafi. 8 Kusema kweli, cakurya
acintenza Mwenyezimungu kutikubali. Tikasa kurya,
acitipoteya kinu. Na novyo, tikirya, atipata faida.

9 Fala more-more ipate uhuru wenu-wo musinkwakurise
mwenzenu ari na kwamini aba. 10 Mwenziwo wa kwamini
aba, akukuwona uwe mwijiwifu, ukirya cakurya nnyumba
ya kutukuziwa swanamu, aunshonga neye kurya kafara ya
swanamu-yo? 11 Kwa javyo, mwenziwo wa kwamini aba
akwaribika julu ya wijiwifu wako, ingawa iye nduyo waan-
fwire Almasihi. 12 Pamuwakosera wenzenu na pamupoteza
kwamini kwawo aba, mwankukola dambi ka Almasihi.
13 Basi sambi, ikiwa canirya omi cinshonga mwenzangu
kukola dambi, sishubutu kurya tena cakurya-co milele, ipate
nisinshonge kukola dambi.

9

Haki za walii

1 Sina uhuru? Siri walii? Simmonire Insa, Mwenye wetu?
Umwe amuri kazi yangu yaninkorere Mwenye? 2 Ingawa
wengine wawaza kuwa siri walii, fala mbere ya umwe niwa
walii, kamana alama yakwakikisha kuwa omi niwa walii
ndumwe, kwa kuwa mulungana na Mwenye. 3 Kurikengera
kwangu ka wenye kunilamula ndi javi: 4 Atina haki ya
kurya na kunywa? 5 Atina haki ya kulongozana nawo waka
wetu wa kwamini, kamba vyawatenda mawalii wengine,
na wanduze Mwenye pamoja na Peduru*? 6 Au Barinaba
nomi tu basi ndi satina haki yakupata luziki retu njamati,
tikasa kukola kazi panja? 7 Nani atenda kazi ya usurudadu
aripa garama zake? Nrimini ataya mise saana haki ya kurya
visumo vyake? Nsungani wa mifuwo akataziwa kunywa
maziwa a mifuwo yaasunga?

8 Vyanukwambirani-vi vilawa na mamulaka a
kibinadamu? Au Taureti neyo isema vinu vimoja? 9 Kamana
nTaureti ya Musa† yandikiwa javi:

“Musinkataze ng'ombe kurya paakola kazi yakukukurula
mafuluwela.”

Mudaniza kuwa Mwenyezimungu ashugulikira ng'ombe
basi? 10 Ayandikiwe novyo kwa ajili yetu? Aye, kamana
atimbúla mmasamba, átimbula akirindira fungu rake, na
avúna, ávuna akirindira fungu rake. 11 Tikivyala mbeyu
ngema nroho zenu, atina haki ya kuvuna, kupata luziki
mulumwengu-mu? 12 Ikiwa wengine wawa nawo haki ya
kwazimana na kumerana, futi ofwe sikuzidi? Fala ofwe atik-
itumira noyo haki-yo, ila tihitamili piya, ipate tisiziwiye anta
aba Habari Ngema ya Almasihi. 13 Amwijiwa kuwa wakola-
kazi wa vinu takatifu, ewo wakurya vya Nyumba Takatifu?
Maudumu pauralu wa kafara wapokereranga fungu ra vinu

* **9:5** Kigeregu: “Sefa”. † **9:9** Ona Kumbukumbu 25:4.

vilaviwanga kafara, sinovyo?
14 Kwa namuna moja noyo, Mwenye Insa kalaiza kuwa wanu wapita wakereza Habari Ngema, nkati ya Habari noyo wapokerere luziki rawo.

15 Fala omi sinatumira nozo haki-zo anta aba. Na sandike evi vinu-vi ipate nitumire sambi-pa. Kamana nihitari nifwe koliko mmojawapo kunilavya kuridãi kwangu kwa caniri kutenda-ci.‡
16 Nikereza Habari Ngema, sina sababu ya kuridãi. Kusema kweli, omi nilazimishiwa. Utungu kwangu omi nikitowa kwereza Habari Ngema!
17 Nikereza kwa kusaka kwangu, nirindira thawabu. Fala, ikiwa sikwakusaka kwangu, kazi tu basi yanigabiziwe.
18 Basi, thawabu yangu ndi yepi? Ndi kuwa, panereza Habari Ngema, nikwereza bure bila kutumira haki zangu nkati ya Habari Ngema.

19 Ingawa nanawo uhuru ka wanu piya, fala ka wanu piya niritula utwana, ipate niwalongoze wanu wengi ka Insa.
20 Paniwa na Mayahudi, nukuwa Yahudi ipate niwalongoze ka Insa Mayahudi. Paniwa na ware wafulata Taureti, nífulata Taureti noyo, ingawa kweli-kwelini silazimishiwa kufulata Taureti-yo. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa ware wafulata Taureti-yo.
21 Paniwa na wanu sawafulata Taureti, omi nítenda sawa-sawa vyawatenda. Siri kufezeyi shariya za Mwenyezimungu, fala nankutimiza shariya za Almasihi. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa wanu sawafulata Taureti.
22 Paniwa na wanu wakuveya, níritula kuveya ipate niwalongoze ka Insa wanu wakuveya. Niripindula namuna nyingi ka wanu piya, ipate wamojawapo niwavushe.
23 Nítenda piya-vi kwa sababu ya Habari Ngema, ipate nijanliiwe nkati ya tamaa za Habari Ngema-zi.

24 Amwijiwa kuwa, pamashindano a kutuwa, piya watuwi wakuwa nkati ya kutuwa, fala mmoja basi ndi apáta tuzo? Basi, tuwani kwa namuna ya kuwa tuzo-ri mupate.
25 Piya watuwi warimbisa mwiri sana-sana, wakongiwe lemba ra kwikala wakati aba. Fala ofwe tíkola kazi tipate lemba ra milele.
26 Basi, sítuwa sananzimiya. Siri kamba munu wakurifunda soku, vyebiya guniya ra nsanga sarintendire kinu.
27 Ila nirimbisa mwiri wangu, nitende utwana, ipate bandi ya kuwereza wengine, omi mwanyewe nisikatariwe.

10

Musitukuze maswanamu

1 Wanduzangu, vinajibu umwe musitikine vinu viwakunire wababu zetu mida. Mwenyezimungu kawalongoza julu ya wingu ríkenendanga mbere yawo, na piya wákiruka kati-kati

‡ **9:15** Paulu kukimwajibu pakulu kukola kazi yakwereza Habari Ngema saanlebele munu luziki.

ya bahari. 2 Ewo wakinfulata Musa, walongoziwa na wingu
na wapita kati-kati ya bahari*. 3 Piya warya cakurya kimoja
ca kiroho, 4 na piya wanywa maji a kiroho, kamana wanywa
mwala wa kiroho ukiwafulata. Ewo mwala-wo ákiwa Al-
masihi. 5 Fala novyo-sivyo, wanu wengi kati yawo awajibise
mbere ya Mwenyezimungu, ndi ntamana makongolo awo
atawanyika nlanga.

6 Sambi, novyo vinu-vyo vikuna kamba mifano kwetu
ofwe, ipate ofwe visitajibu vinu vibaya kamba vyawatendire
ewo. 7 Wala musambudu maswanamu, kamba vyawatenda
wanu wamojawapo. Konta Mandiko† akwamba:

"Wanu wekala kurya na kunywa,

ikisa walamuka kuseza."
8 Wala musitende lukware kamba wengine vyawatendire
lukware. Ntamana kwa suku moja noyo, wagwa wanu alufu
shirini na natu. 9 Kinu cengine, atijuzi kumyerera Mwenye,
kamba wengine vyawâmyerere, wakiulaiwa na nyoka. 10 Na
musidugude kamba wanu wengine vyawaduguda, wakiu-
laiwa na Nzulairi. 11 Evi vinu-vi viwakuna wababu zetu,
vyandikiwa ipate vitilange, ofwe tiri kuinshi ewu wakati
wa mwinsho-wu. 12 Basi, awáza kuwa kooloka, aritunze
sana, asigwe. 13 Kuyerreriwa kamuyerreriwe umwe akusiyane
na ka wanu wengine. Mwenyezimungu mwaminifu, aak-
wasani kuyerreriwa kushindiwa nguvu zenu. Mukiyerreriwa,
Mwenyezimungu akoloterani njira yakutengezereni ipate
mukidiri kuhitamili.

14 Kwa javyo wapendani wangu, tirani maswanamu.
15 Nankusowera na wanu werevu, fikirini vyanisowera-vi.
16 Patikumbukira kifo ca Almasihi, tishukuru kwa kaneka
ijanliiwe. Patinywa kaneka-yo, atiri kumerana damu ya
Almasihi? Na patimeya nkate, atiri kumerana mwiri wa
Almasihi? 17 Kwa kuwa nkate ndi mmoja, mana ake ndi kuwa
piya-fwe tiwa mwiri mmoja, kamana piya-fwe tipokerera
nkate mmoja nowo. 18 Wawazeni waIziraeli upande wa
kimwiri: ware watafuna nyama zakulaviwa kafara mwaja?
Awari kumerana watupu? 19 Noci mana ake kinani? Ni-
takwamba kafara ya swanamu kinu ca faida? Au nitak-
wamba kuwa swanamu kinu ca faida? 20 Anta! Canamba
ndi kuwa nozo kafara zawalaviriwa mashetwani-zo, aari
kulaviriwa Mwenyezimungu. Omi avinajibu umwe kumer-
ana na mashetwani. 21 Amujuzi kunywera kaneka ya
Mwenye, kuno mukinywera kaneka ya shetwani. Amujuzi

* **10:2** Kigeregu: "wôziwa nkati ya Musa, muwingu na mbahari". † **10:7** Ona
Kulawa 32:6.

kurya pameza ya Mwenye, kuno mukirya pameza ya shet-
wani. 22 Au tinshonga Mwenye awe na wivu? Tanawo nguvu
za kunzaidi iye?

Olotani inshima ka wenzenu

23 Dalili munu akwamba: "Vinu piya halali." Fala siyo kuwa
vinu piya vifãi. "Vinu piya halali" fala siyo kuwa vinu piya
vinjenga munu. 24 Munu asisakure faida yake mwanyewe,
ila asakure faida ya mwenziwe. 25 Tendani javi: nyama
iuzanyiwa kubazari yonse, iryani. Musitafiti kwijiwa caha-
lali wala caharamu kwa sababu ya fahamu zenu. 26 Kamana
kamba vyavyandikiwe:
"Ulumwengu na viripo piya,
mwanyewe ndi Mwenye."
27 Saári mwenye kwamini akukwarifuni, mukisaka, ukani.
Piya vyamusaka kupewa vyonse, iryani. Musitafiti kwi-
jiwa cahalali au caharamu kwa sababu ya fahamu. 28 Fala
ikiwa munu kakwambirani: "Onani, eyi nyama-yi ilaviriwa
kafara maswanamu", basi musirye, ipate musinkosere ak-
wambíreni-yo, kwa sababu ya fahamu zake. 29 Siyo kwa
sababu ya fahamu zenu fala kwa sababu ya fahamu za
mwenzenu-yo. Dalili munu áwaza javi: "Konta ya ki-
nani uhuru wangu kwasisiwa na fahamu za mwenzangu?
30 Nikishukuru kwa kinu canipokerera, nisutumiriwani kwa
kinu canishukuru?"
31 Basi, mukirya au mukinywa au camutenda conse, ten-
dani piya kwa kuntukuza Mwenyezimungu. 32 Inshini
namuna ya kuwa amuwakosesa Mayahudi, wala Sawari-
Mayahudi, wala jamati ya Mwenyezimungu, 33 kamba omi
novyo, kwa namuna piya, vyanajibisa mbere ya wanu piya.
Sisakula faida yangu mwanyewe, ila faida ya wanu wengi,
ipate wavushiwe.

11

1 Basi nifulatizeni, kamba omi vyaninfulatiza Almasihi.

Namuna ya kuvala mahala pa duwa

2 Nukusifuni konta piya vyanukufundireni mwankukum-
bukira, na inlimu yanukugabizireni, mwankufulata. 3 Fala
nisaka mwijiwe kuwa kiswa ca kila mwananlume ndi Al-
masihi, na kiswa ca mwanamuka ndi nlumake, na kiswa
ca Almasihi ndi Mwenyezimungu. 4 Kila nlume wakulebela
duwa au wakubushuru afiníke kiswa, akejeli kiswa cake.
5 Fala mwanamuka wakulebela duwa au wakubushuru saar-
ifinike lusungi nkiswa akejeli kiswa cake. Ndi sawa-sawa
kamba mwanamuka wakumyola nywiri. 6 Ikiwa mwana-
muka aasaka kurifinika lusungi, fadari amyore nywiri zake.

Fala ikiwa kumyola nywiri kuntenza haya, basi arifinike lusungi nkiswa. 7 Nlume aajuzi kufinika kiswa, kwa kuwa iye ndi nfano na utukufu wa Mwenyezimungu. Fala mwanamuka ndi utukufu wa mwananlume. 8 Kamana nlume* oombiwe kwa mwanamuka†, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa nlume.‡ 9 Kusema kweli, mwananlume oombiwe kwa ajili ya mwanamuka, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa ajili ya nlume. 10 Kwa javyo, mwanamuka ajuzi arifinike nkiswa, iwe alama ya kuwa akubali mamulaka a nlumake, konta malaika wankummona.

11 Novyo-sivyo, nkati ya jamati ya Mwenye, wanawaka awatimu bila wanawalume, na wanawalume awatimu bila wanawaka. 12 Ndi kweli kuwa mwanamuka ntanzi kombiwa na mwiri wa mwananlume, fala tangu nopo, walume piya wawankupongoriwa na wanawaka. Basi, piya vilawa ka Mwenyezimungu. 13 Umwe wanyewe lamulani: muwona kuwa vijuzi mwanamuka kunlebela Mwenyezimungu saarifinike lusungi? 14 Namuna Mwenyezimungu vyaatumbire aitifunda kuwa mwananlume, zikintambuluka nywiri aibu, sikweli? 15 Fala mwanamuka, nywiri zake zikiwa nrefu, sikuridãi kwake? Konta nywiri nrefu kapewa zinfinike. 16 Ikiwa munu asaka kukaidi kuhusu mambo-ya, ejiwe kuwa ofwe tanawo tabiya-zi, na ndi tabiya zitumiriwa njamati za Mwenyezimungu.

Jambo ra Kumbukumbu

17 Sambi, kwa ewu mwaha mwengine-wu, sukusifuni. Kusema kweli, pamujumana, siyo kwa faida ila kwa hasara. 18 Kinu cakwanza, nankusikira kuwa pamujumana njamati, kuwapo kwawanyana watupu, nomi upande nikubali. 19 Kamana ilazimu kuwepo kwawanyana kati yenu, ipate wafulati wa Insa wakweli wejiwikane. 20 Umwe pamujumana, wamojawapo awalanda kuwa wawa pakwawanyirana cakurya ca Jambo ra Kumbukumbu. 21 Kamana pamurya, kila mmoja akwangupisa kurya. Wengine wabaki na njala, wengine walawirira wakurewa. 22 Umwe amuna manyumba akurya na akunywa? Au mwankukejeli jamati ya Mwenyezimungu na mwankuwatenza haya sawana? Musaka nukwambireni kinani? Nukusifuni? Javyo sukusifuni!

23 Kamana vyanipokerere ka Mwenye, novyo-novyoni ndi vyanukupani umwe: kuwa usiku waaperekiwe Insa

* **11:8** “Nlume” ndi Adamu. † **11:8** “Mwanamuka” ndi Hawa. ‡ **11:8** Ona Mwanzo 2:21-23.

ka maaduwi, iye katwala nkate, 24 akinshukuru Mwenyezimungu, akimeya, akamba: “Ewu ndi mwiri wangu, wanipereka kwa ajili yenu umwe. Tendani novi kwa kunikumbukira.” 25 Kwa namuna mmoja noyo, nakwisa kurya, iye katwala kaneka, kaamba: “Eyi kaneka-yi ndi miyadi mipya, yaakikishiwe kwa damu yangu. Kila mara pamutenda eri jambo-ri ponse, tendani novi kwa kunikumbukira.” 26 Konta kila mara pamutafuna ewu nkate-wu na pamunywa eyi vinyu-yi, mwankutangaza kifo ca Mwenye, mpaka suku ya kuludi iye.

27 Sambi, munu akitafuna ewu nkate-wu, au akinywa vinyu iri nkikombe ya Mwenye-yi, kwa namuna saijuzi, akorera dambi mwiri pamoja na damu ya Mwenye. 28 Kila munu aritunze mwanyewe, ikisa atafune nkate na kaneka-yi anywe. 29 Kamana munu akitafuna na akinywa saatula kuwa mwiri wa Mwenye, paarya na paanywa arilamula hukumu. 30 Kwa javyo, kati yenu wawapo wengi wepepe na walwala, mpaka wengine wakufwa. 31 Fala tikiritunza ofwe wanyewe, atija kupata lawama. 32 Patilaumiwa na Mwenye, tankudumiwa ipate tisilamuriwe hukumu na wanu mulumwengu-mu. 33 Basi wanduzangu, pamutenda Jambo ra Kumbukumbu, warindeni wenzenu. 34 Ári na njala onse, arye ukaya, ipate pamujumana, isukwisukireni hukumu.

Kuhusu vinu vyengine, panisaka kuja kukuwonani, nukuja kukwamuruni.

12

Uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Sambi, wanduzangu, kuhusu neema ya uwezo wa Roho Takatifu, nisaka musiwe watikinifu. 2 Mukwijiwa kuwa, pamukiwa makafiri, kwa namuna mojawapo mukubalisiwa, muzungunusiwa muwafulata maswanamu sawasowera. 3 Kwa javyo, nisaka mwijiwe kuwa munu wakulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu ashubutu kwamba: “Alaniwe Insa”, na hapana akidiri kwamba “Insa ndi Mwenye*” sairi julu ya Roho Takatifu.

4 Uwapo uwezo wakwisusiriwa wakusiyana, fala esusa ndi Roho mmoja. 5 Ziwapo namuna zakuntumika zakusiyana, fala tankuntumika Mwenye mmoja. 6 Ziwapo namuna zakutenda kazi zakusiyana, fala Mwenyezimungu ndi mmoja aténda kazi piya, julu yetu ofwe piya.

7 Kila mmoja kesusiriwa alama ya Roho Takatifu kwa faida ya jamati piya. 8 Munu mmoja kesusiriwa julu ya

* **12:3** “Insa ndi Mwenye” mana ake “atukuziwe Insa”.

Roho Takatifu, uwezo wa kusowera na werevu. Mwengine
kesusiriwa uwezo wa wijiwifu maalumu, na Roho mmoja
noyo. 9 Mwengine kesusiriwa kwamini maalumu, na
Roho mmoja noyo; na mwengine kesusiriwa uwezo wa
kuwaponesa walwere, na Roho mmoja noyo. 10 Mwengine
kesusiriwa uwezo wakutenda maajuza, mwengine uwezo
wa kubushuru, mwengine uwezo wa kumanyira Roho wa
Mwenyezimungu na roho nyengine. Mwengine kesusiriwa
uwezo wa kusowera luga kwa kwisusiriwa na Roho Takatifu,
mwengine kesusiriwa uwezo wa kwereza mana a luga-yo.
11 Ire aténda piya-vi ndi Roho mmoja basi, antongera uwezo
kila mmoja kamba vyaasaka mwanyewe.

Mwiri mmoja na vifingo vingi

12 Kamana, kamba mwiri vyauri mmoja, fala uwa nawo
vifingo vingi, na piya vifingo-vyo ingawa vingi vitenda
kuwa mwiri mmoja nowo, ndi sawa-sawa novyo mwiri wa
Almasihi. 13 Kweli-kwelini, piya-fwe na Roho mmoja noyo
toziwa tiwe mwiri mmoja. Wengine-fwe tiwa Mayahudi,
wengine Sawari-Mayahudi, wengine tiwa watwana,
wengine walungwana, fala piya-fwe tinywesiwa† na Roho
mmoja noyo.

14 Ndi kweli, mwiri sico kifingo kimoja basi, ila uwa nawo
vifingo vingi vyawenye. 15 Mulu ukamba: "Kwa kuwa siri
nkono, siri upande wa mwiri", kweli-kwelini, ungari upande
wa mwiri. 16 Na sikiro rikamba: "Kwa kuwa siri riso, siri
upande wa mwiri", ringari upande wa mwiri. 17 Mwiri
piya-wo unawa riso, nanga kusikira mwaja? Inawa piya
sikiro, nanga kunuwiza mwaja? 18 Fala Mwenyezimungu
katula vifingo mmwiri, kila kifingo katula paasakire iye.
19 Mwiri piya inawa kifingo kimoja tu basi, mwiri nanga uwa
ndepi? 20 Aye, mwiri uwa nawo vifingo vingi vyawenye, fala
evyo vitenda kuwa mwiri mmoja.

21 Maso aajuzi kwambira nkono kwamba: "Uwe
sukusakula." Kiswa acijuzi kusowerera maulu kwamba:
"Umwe sukusakulani." 22 Kwasa javyo, vifingo vimojawapo
mmwiri vilandire kuwa vyepepe pakulu, novyo ndi
visakurikana pakulu. 23 Na vire vifingo vyatiwaza kuwa
aviinshimiwa ndi vyatikingiza na inshima pakulu. Na vifingo
saviwoneka baina ndi vyatitafiti kusunga pakulu. 24 Fala
viwapo vifingo vyengine savisakula javyo. Mwenyezimungu
ndi vyaalunganise mwiri wa binadamu kwa namuna ya
kuwa vifingo savinshimiwa, viinshimiwe pakulu. 25 Kwa
javyo, akupo kwawanyika kati ya mmwiri, ila kifingo

† **12:13** "Tinywesiwa" mana ake epa "tijaziwa".

cisunge vyenziwe piya kwa namuna mmoja. 26 Kifingo
kimoja cikitabika, vifingo piya viwankutabika. Na kifingo
kimoja cikisifiwa, vifingo piya vifurahi.

27 Basi, umwe muwa mwiri wa Almasihi, na kila mmoja
kifingo ca mwiri. 28 Mwenyezimungu njamati kila mmoja
kantula mahala pake:
cakwanza ndi mawalii,
capiri ndi minabii‡,
catatu wanlimu,
ikisa wanu wakutenda maajuza,
na wari na uwezo wakuponesa,
na wari na uwezo wakuwasaidiya wenziwawo,
na wari na uwezo wakuwalongoza wenziwawo,
pamoja na wari na uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa.
29 Piya-wo mawalii? Piya-wo minabii? Piya-wo wanlimu?
Piya-wo wanu wakutenda maajuza? 30 Piya-wo wawa nawo
uwezo wakuponesa? Piya-wo wawa nawo uwezo wakusow-
era luga zakwisusiriwa? Piya-wo wakidiri kwereza mana
awo? 31 Kwa javyo, vikwajibuni kusakula uwezo maalumu
pakulu. Visitoshe, omi nukoloterani njira ngema pakulu
pawenye.

13

Pendo ndi bora

1 Anta nisowere luga zawasowera wanadamu pamoja na
za malaika, fala kamba sina pendo, usowezi wangu ukuwa
kamba vyaisikirikana ngoma au kuvuma ka cuma. 2 Ikiwa
nanawo uwezo wakubushuru, na kwijiwa siiri piya, na kuwa
mwijiwifu wa vinu piya, na niwe nawo kwamini kukulu ka
kusamisa mwango, fala kamba sina pendo, siri kinu. 3 Anta
nilavye vinu vyangu piya niwatongere masikini, na anta
panilavya kafara mwiri wangu kupereka kociwa, fala kamba
sina pendo, sifãi anta kinu.

4 Pendo kuvumirira, ndi kinu cema, siyo kuwa na wivu,
usiritenze wala usiridãi. 5 Pendo siwo unyamangalo,
arisakula kurinafusi mwanyewe, aarangupa kukimwisa,
na aawalanga mara nyengapi zaakoseriwe. 6 Pendo
sikufurahira ubaya ila kufurahira ukweli. 7 Pendo kumiza
vibaya piya, kwamini vinu piya, kurindira na tamaa vinu
piya, na kuhitamili vinu piya.

8 Pendo arina mwinsho. Fala anta kubushuru kuk-
wasiwa, anta luga zakwisusiwa zikwisa, na anta wijiwifu
ukwasiwa. 9 Basi vyatijiwa avitimire, na vyatibushuru
avitimire, 10 fala pavisaka kuja vyakukamilika, savitimire

‡ **12:28** Minabii wabushuru habari za Mwenyezimungu.

vikwasiwa. 11 Panikiwa kisimana, nikisoweranga kikisi-
mana, fahamu zangu zikiwa za kikisimana, na nikiwazanga
kikisimana. Paniwere munu nzima, nasa vinu vya kikisi-
mana. 12 Epa sambi tankuwona kamba nkirilolo, atiriku-
wona baina. Fala kwa suku yake, tukuja kuwona kumaso-
kumaso. Kamana sambi-pa nukwijiwa sacitimire, fala noyo
suku-yo, nukwijiwa piya, kamba vyanijiwiwa na Mwenyez-
imungu. 13 Basi, viripo ndi vinu vitatu-vi: kwamini, kutu-
maini, na pendo. Fala kinu kikulu ndi pendo.

14

Luga zakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Tendani juhudi mufulate pendo, fala musase kusakula
pakulu uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu, pakulu-
pakulu uwezo wa kubushuru. 2 Kamana asowéra luga kwa
kwisusiriwa aasowera na wanu, ila asowera na Mwenyez-
imungu. Hapana asikíra, konta asowera mambo a siiri
julu ya Roho-yo. 3 Fala ire abushúru asowera kwa na-
muna yakuwajenga, na kuwarimbisa myoyo yawo, na alánga
awalavya uzuni. 4 Ire asowéra luga kwa kwisusiriwa ari-
jenga mwanyewe, fala ire abushúru, ajenga jamati. 5 Basi,
vinajibu kuwa piya-mwe musowere luga zakwisusiriwa, fala
pakulu-pakulu vinajibu mubushuru. Kusema kweli, nkulu
ndi abushúru koliko asowéra luga kwa kwisusiriwa, sairi
kuwa akwereza mana ake, ipate jamati ijengiwe.

6 Wanduzangu, nikija kwenu nukukusowererani luga za-
kwisusiriwa, nanga mupata faidani, sairi nukusowerereni
na nukufafanurireni, au na wijiwifu maalumu, au julu ya
kubushuru, au kwa kufunda inlimu? 7 Anta na vinu vyaku-
vuma, kwa nfano furumbãu au kityatya, ikiwa aisikirika
sana shauti ya kinu cibiiwa, cijiwikanaja ciri kwibiiwa?
8 Kusema kweli, ikiwa munu ebiya baramanda kwa namuna
yakusikirikana sana shauti-yo, nani asaka kuritengeza kuka
kuvita? 9 Víkuna sawa-sawa pamusowera: kamba amusow-
era usowezi wakweleweka, nani ejiwa camuri kusema? Ndi
kamba mulavya mepo tu basi. 10 Kusema kweli, ziwapo luga
nyingi zawenye zakusiyana mulumwengu-mu, fala aipo anta
moja saina mana. 11 Novyo-sivyo, sikelewa mana a luga
mojawapo, ndi kamba omi myeni ka ire anisowérera, na iye
akuwa myeni kwangu omi. 12 Basi, nomwe ndi novyo. Kwa
kuwa musakula na juhudi uwezo wakwisusiriwa na Roho wa
Mwenyezimungu, sakulani mupate mwingi jamati ijengiwe.

13 Basi sambi, asowéra luga yakwisusiriwa, anlebele
Mwenyezimungu ipate ereze mana ake. 14 Konta omi,
panilebela duwa na luga yakwisusiriwa, ikuwa roho yangu

ndi iri kutenda duwa, fala ankili yangu aipata faida*.
15 Sambi, vikuwa mwaja? Nitenda duwa julu ya Roho
Takatifu, na nitenda duwa julu ya ankili zangu. Nukwimba
julu ya Roho Takatifu, na nukwimba julu ya ankili zangu.
16 Kwasa javyo, ikiwa utukuza na luga yakwisusiriwa,
ntikinifu akisaka kwamba "Aamina" kwa kushukuru
kwako, etikiziraja? Konta causema, ereriwa. 17 Kweli-
kwelini uwe kushukuru sana, fala ntikinifu-yo aapata faida.
18 Ninshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa nisowera luga
zakwisusiriwa kukupundani piya-mwe. 19 Fala njamati,
vinajibu nisowere masemo matanu kwa ankili zangu ipate
wengine niwafunde, koliko kusowera masemo alufu ka
maalufu a luga yakwisusiriwa.

20 Wanduzangu, musiwe kamba wasimana nkati ya
mawazo enu. Kuhusu ubaya, musiwe na makosa kamba
wasimana. Fala kuhusu namuna za kuwaza, muwe kamba
wakulungwa. 21 NTaureti† yandikiwa javi:

"Julu ya malulimi a wanu wengine,
julu ya kanywa za wayeni,
nisowera na ewa wanu-wa.
Fala novyo-sivyo, awaja kunisikiriza"
amba ndi Mwenye.

22 Basi, kusowera luga yakwisusiriwa siyo alama ka
wamwamini ila ka sawamwamini, na kubushuru siyo ka
sawamwamini ila ka wamwamini. 23 Kwa javyo, jamati piya
ikijumana na wanu piya wakisowera luga za kwisusiriwa,
na wakingira sawamwamini au watikinifu, awamba kuwa
muzozoka? 24 Fala ikiwa piya wabushuru, na akingira
saamini au ntikinifu, iye akuja kuriwonerera madambi
ake, alamuriwa kwa piya vyaasikire. 25 Mawazo a siiri
a mmoyo mwake akuja kufisuriwa, neye akúja kusujudi,
kumwambudu Mwenyezimungu, na kwereza kuwa kweli-
kwelini Mwenyezimungu kawa kati yenu.

Namuna zakutukuza ka umoja njamati

26 Sambi wanduzangu, mwaja? Daima pamujumana,
munu mmoja kanawo rimbo, mwengine kufunda, mwengine
kufafanula, mwengine luga yakwisusiriwa na Roho, na
mwengine kufasuli. Piya vitendiwa-vi vyakujenga. 27 Ikiwa
mmojawapo asowera luga yakwisusiriwa, waseni wawiri
au watatu wasowere, fala wasowere mmoja-mmoja. 28 Na
mwaseni mmoja afasuli mana a kila luga. Fala akitowa
kuwapo wakufasuli, ewo wanyamare njamati nomo, wa-
sowere wanyewe-ka-wanyewe na wasowere na Mwenyez-
imungu.

* **14:14** Kigeregu: "visumo". † **14:21** Ona Izaya 28:11-12.

29 Kuhusu minabii, waseni wawiri au watatu wereze, na
vyaambiwe-vyo, wanu wengine-wo watunze. 30 Fala aki-
wapo munu mwengine nopo, akisusiriwa habari ya Mwenye,
ári kwereza, anyamare. 31 Kamana piya-mwe mwanawo
nafasi yakubushuru mmoja-mmoja, ipate wanu piya wari-
funde na warimbisiwe kwamini kwawo. 32 Roho za minabii
zimilikiwa newo wanyewe. 33 Kamana Mwenyezimungu
siyo wa umani, ila wa salama.

34 Kamba vyanilaizire mmajamati piya, wanawaka
mmajamati wanyamare. Ewo awasakisiwa kusowera, ila
warinyeneyekeye, kamba vyaisema Taureti. 35 Fala wakiwa
nawo kinu cakudairi, wakawadairi walume wawo ukaya.
Kamana mwanamuka kusowera mbere ya jamati aibu. 36 Au
usemi wa Mwenyezimungu ulawa kwenu umwe? Au ufika
kwenu umwe tu basi? 37 Akiwapo munu adaníza kuwa nabii
au anfulata Roho wa Mwenyezimungu, ejiwe sana-sana
kuwa vyanukwandikirani-vi ndi shuruti ya Mwenye. 38 Fala
ikiwa munu aakubali evi vinu-vi, neye aakubaliwa.

39 Basi, wanduzangu, sakulani na juhudi uwezo wa
kubushuru, na musikataze luga zakwisusiriwa. 40 Fala
piya-vi tendani kwa namuna ngema bila umani.

15

Kufufuka ka Almasihi

1 Umwe wanduzangu, nukukumbusani kuhusu Habari
Ngema yanukwerezeni, yamupokerere mukibaki nawo,
mpaka sambi-pa muloka. 2 Julu ya noyi Habari Ngema-yi
muvushiwa, ikiwa musukula sana usemi wanukwerezeni,
sairi kuwa mwamini bure!

3 Nukugabizini kinu bora pakulu canipokerere, cakuwa,
kamba vyavyandikiwe mMandiko, Almasihi kafwa kwa
sababu ya madambi etu. 4 Na kamba vyavyandikiwe
mMandiko, iye kazikiwa, na suku ya tatu, kafufuka. 5 Iye
kawoniwa na Peduru*, ikisa kawoniwa na mawalii kumi
na wawiri. 6 Mara nyengine kawoniwa na wenye kwamini,
zaida ya miya ntanu pamoja. Wengi kati yawo mpaka
sambi-pa wangari hai, fala wengine wafwa. 7 Ikisa iye ka-
woniwa na Yakobu, na airini kawoniwa na mawalii piya.
8 Mwinshoni, kawoniwa novyo nomi, kamba toto vyaapon-
goriwa wakati saunafika.

9 Kamana omi ndi walii wa mwinsho katika mawalii. Si-
juzi kwitiwa walii konta níkilumbatanga jamati ya Mwenyez-
imungu. 10 Fala julu ya rehema ya Mwenyezimungu, niwa
javi vyaniri-vi, na rehema zake zaniri nazo omi, sizo za

* **15:5** Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru.

bure. Kusema kweli, nikola kazi pakulu koliko mawalii
wengine-wo. Fala sumi mwanyewe nitendire javyo, ila re-
hema zake ziri nomi. 11 Basi sambi, kamba vyanereze omi au
vyawereze mawalii wengine, ezi ndi habari zatereza, habari
zamukubalire-zi.

Kufufuka ka wafwi

12 Sambi, kwa kuwa vyankwereziwa kuwa Almasihi kafu-
fuka nkifo, kati yenu wamojawapo wambaja kuwa hapana
kufufuka ka wafwi? 13 Konta, ikiwa wafwi awaja kufufuka,
mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. 14 Na ikiwa Al-
masihi aafufuke, mana ake ikuwa vyatereza vyabure, na
kwamini kwenu-ko novyo kabure. 15 Visitoshe, mana ake ndi
kuwa piya-fwe tiwa mashahidi wa ulongo, konta tankulavya
ushahidi kuwa Mwenyezimungu kanfufula Almasihi. Basi,
ikiwa wengine vyawamba vyakweli kuwa wafwi awafufuka,
mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. 16 Kamana ikiwa
wafwi awaja kufufuka, na Almasihi neye novyo aafufuke.
17 Na ikiwa Almasihi aafufuke, kwamini kwenu akufãi kinu,
na umwe mungari nkati ya madambi enu. 18 Visitoshe, ikiwa
Almasihi aafufuke, wanu wafwire wakintumaini Almasihi
wapoteya. 19 Ikiwa titumaini tamaa za Almasihi kwa eya
mainsha-ya tu basi, ofwe tiwa masikini pakulu koliko wanu
piya.

20 Fala ukweli ndi kuwa Almasihi kafufuka nkifo! Iye ndi
kisumo kitanzi ca wafwi wája kufufuka. 21 Basi, kwa kuwa
julu ya mwananlume cija kifo, na novyo julu ya mwanan-
lume kuja kufufuka ka wafwi. 22 Kamana, kwa kuwa wanu
piya walungane na Adamu wakufwa, kwa namuna moja
noyo, wanu piya walungane na Almasihi wapewa uhai wa
milele. 23 Fala kila mmoja afufuriwa kwa wakati wake:
kisumo kitanzi cakufufuriwa ndi Almasihi. Airini, paasaka
kuludi iye, wáfufuriwa walungane na Almasihi. 24 Basi
epo ndi mwinsho, Almasihi paagabizi ufalume mmakono
mwa Mwenyezimungu Baba wake, bandi yakuwapoteza
mafalume piya, wenye mamulaka piya, pamoja na wenye
nguvu. 25 Kamana isakikana Almasihi ataware mpaka
awashinde maaduwi wake wawe sini ya kumaulu kwake.
26 Na aduwi wa mwinsho asaka kufujiwa ndi kifo, kamana
vinu piya vishindiwa viwa sini ya kumaulu kwake. 27 Fala
Mandiko paamba "vinu piya vishindiwa", kusema kweli
usemi wa "piya" aawalangiwa Mwenyezimungu, ashindire
vinu piya. 28 Pavishindiwa sini ya Almasihi vinu piya, iye
Mwana novyo ashindiwa na iye ashínda vinu piya, ipate
Mwenyezimungu awe piya nkati ya piya.

29 Sambi, ikiwa wafwi awafufuka, ware woziwa kwa ajili
ya wafwi, watendaja? Ikiwa wafwi awafufuriwa, sababuni
koziwa kwa ajili yawo? 30 Kinu cengine, mbana tankurileva
mbere ya hatari wakati piya? 31 Nankuwona kifo karibu
yangu suku daima-zi. Eyi ndi kweli, wanduzangu. Ndi kweli
novyo kuwa omi niridãi kwenu umwe nkati ya umoja wetu
na Insa Almasihi Mwenye wetu. 32 Panitendire vita na waE-
fezu wakiwa kamba manyamangalo, níkitenda kwa tamaa
a eya mainsha-ya tu basi? Faidani? Kweli-kwelini, ikiwa
akupo kufufuka, kamba vyawamba wanu mulumwengu:
“Tukeni tirye na tirewe, konta makeso tikufwa.”
33 Musiteseke! Kamba vyavyandikiwe: “Ukenenda na
wabaya wákwaribu tabiya ngema.” 34 Basi, muwe na ankili
vyamujuzi! Musikore dambi! Wamojawapo kati yenu
awalungane na Mwenyezimungu. Nukwambirani kuwa
aibu kwenu.

Mwiri ufufuriwa

35 Munu awaza akwamba: “Wafwi vyawaja kufufuriwa
namunani? Mwiri wawo ukuja kuwa namunani?” 36 Nisaka
kunjibu munu-yo: Uwe kuwa zozo! Ukivyala mbeyu pansi,
mbeyu-yo aiwota sayanzire kufwa. 37 Na cauvyala-co acina
mwiri uja kuwa, ila mbeyu yakumiliya, iwe ya tirigu au
mbeyu isaka kuwa yonse. 38 Fala Mwenyezimungu ataya
mwiri mbeyu-yo kamba vyaasaka, na kila mbeyu na mwiri
wake maalumu. 39 Umbo piya auri namuna moja: mmoja wa
wanadamu, mwengine wa manyama, mwengine wa nyuni,
na mwengine wa inswi. 40 Uwapo novyo umbo wa bingu na
umbo wa ardhi. Wema wa umbo wa bingu usiyana na wema
wa umbo wa ardhi. 41 Juwa riwa nawo wema wake, mwezi
uwa nawo wema mwengine, na nondwa ziwa nawo wema
wakusiyana. Ka ukweli, wema wa nondwa moja usiyana na
wema wa nondwa nyengine.
42 Vikuja kukuna novyo kufufuka ka wafwi. Vyauvyariwa†,
ukufwa na uvunda, fala vyaufufuriwa, aufwa tena. 43 Mwiri
uvyariwa bila inshima fala ukifufuriwa ukuwa na utukufu.
Uvyariwa uri mwepepe, fala ukifufuriwa ukuwa na nguvu.
44 Uvyariwa mwiri wa nyama, fala ufufuriwa mwiri wa roho.
Ikiwa uwapo mwiri wa nyama, uwapo novyo mwiri wa roho.
45 Javi ndi vyavyandikiwe‡:
“Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa awe munu wa uhai.”
Fala Adamu wa mwinsho§ ndi roho atipa uhai. 46 Siyo
kuwa mwanzo vyawisuka ndi mwiri wa roho ila wisuka
mwanzo ndi mwiri wa nyama, airini ukuja mwiri wa

† **15:42** “Vyauvyariwa” ndi mwiri. ‡ **15:45** Ona Mwanzo 2:7. § **15:45** “Adamu wa mwinsho” ndi Almasihi.

roho. 47 Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa na utope
wa ardhi, fala mwananlume wapiri, Almasihi, kalawa mbin-
guni. 48 Kamba Adamu* vyâwere nawo mwiri wa utope, na
wanu wa mulumwengu-mu† novyo. Na kamba Almasihi‡
bandi ya kufufuka vyaari nawo mwiri wa roho, na wanu
wa mbinguni, newo wakuka kuwa nawo novyo. 49 Kamba
ofwe vyatinlandire binadamu vyaari wa utope, kwa namuna
mmoja, tikuja kunlanda binadamu wa binguni, Almasihi.

50 Wanduzangu, canamba ndi kuwa nyama na damu
avikidiri kuriti ufalume wa Mwenyezimungu. Kinu caku-
vunda acikidiri kuriti kinu sacivunda. 51 Onani, nukwambi-
rani siiri ya matajabisa: siyo kuwa piya-fwe tikuja kufwa,
ila piya-fwe tikuja kupinduriwa, 52 kwa wakati mmoja basi,
kufinya maso na kufunula, wakati waija kwibiiwa bara-
manda ya mwinsho. Kamana baramanda ikuja kwibi-
iwa, na wafwi wakuja kufufuriwa na mwiri sauvunda, na
ofwe tikuja kupinduriwa. 53 Kamana isakikana kuwa caku-
vunda civaziwe sacivunda, na cakufwa civaziwe sacifwa.
54 Pausaka mwiri wakuvunda-wu kuvala mwiri sauvunda,
mwiri wakufwa-wu kuvala mwiri saufwa, wakita-wo ukúja
kutimiziwa usowezi wandikiwe javi:
55 “Kifo cimiziwa na ushindi.
Uwe kifo, kushinda kwako ndi kwepi?
Uwe kifo, kuluma kwako ndi kwepi?”
56 Kweli-kwelini, kuluma ka kifo ndi dambi, na nguvu za
dambi ndi shariya§. 57 Ila tinshukuru Mwenyezimungu, atípa
ushindi julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 58 Basi, wan-
duzangu wapendani wangu, zidini koloka, musitikinyike,
daima mukitenda kazi nyingi ka Mwenye Insa, mukijiwa
kuwa kazi yamunkorera Mwenye siyo ya bure.

16

Swadaka ya kuwasaidiya wenye kwamini wa Yerusalemu

1 Sambi, kuhusu nzuruku uri kucangiwa waperekeriwe
watakatifu*, kamba vyanamurire majamati a Galata, nomwe
tendani novyo. 2 Suku yakwanza ya sumana† ifíka yonse, kila
munu ature mwanyewe nnyumba nzuruku aba waapatire,
ipate panisaka kuja, mwikare wakuritengeza. 3 Nikifika,
wamusaka kuwatondola onse, niwatuma pamoja na waraka
wakapereke nzuruku wa ncango Yerusalemu. 4 Na ikifãi
kuwa nomi novyo nuke, tukuka onse.

* **15:48** Kigeregu: “binadamu vyaari wa utope”. † **15:48** Kigeregu: “wanadamu vyawari wa utope”. ‡ **15:48** Kigeregu: “iye vyaalawire mbinguni”. § **15:56** Citaya nguvu dambi ndi shariya. * **16:1** “Watakatifu” ndi wenye kwamini wa Yerusalemu. † **16:2** “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri.

Mipango ya kuwawona wenye kwamini

5 Nukuja kwenu-ko bandi yakupita Makedoniya, kamana
nipanga kupita kati ya Makedoniya. 6 Dalili nukuja kwikala
nnomwe wakati mmojawapo, anta wakati wa baridi uta
kunisingana noko ipate munisaidiye safari yangu kanisakula
kuka konse. 7 Omi sisaka kukuwonani na kupunda, ila
nitumaini kwikala namwe wakati aba, Mwenye akijanliya.
8 Falakini nikwikala Efezu nokuno mpaka ritendiwe jambo
ra Pentekoshiti. 9 Konta iwapo nafasi nyingi yakutenda kazi
ngema nokuno, ingawa wawapo wengi wabishana nomi.

Mafunzo a kuwahusu wanu wamojawapo

10 Timotiyu akifika eko, ntendereni piya ariwone kutafi-
tiwa vyema, kamana kamba vya niri omi, na iye novyo
kankutenda kazi ya Mwenye. 11 Kwa javyo, musimwase
munu anta mmoja kunfezeyi. Mwenendeseni salama ipate
aludi anisingane, kamana nankunrindira pamoja na wan-
duzangu wengine.

12 Sambi, kuhusu nduyetu Apolu, nintafadali aje akuwo-
neni umwe pamoja na wenye kwamini wengine. Fala iye
aasaka kuja sambi-pa, ila akiwa na nafasi, akuja.

13 Tengemanani, olokani nkati ya kwamini, rimbani my-
oyo, na komalani. 14 Piya vyamutenda, tendani na pendo.

15 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini umwe kuhusu
Eshitefanu pamoja na jamaa zake. Mukwijiwa kuwa
ewo ndi wawére watanzi wakunfulata Insa‡ inti ya Akaya,
newo warilavya mainsha awo wawatumike watakatifu.
16 Wasikirizeni ewo pamoja na wengine wari kutumika na
kutenda kazi javyo. 17 Niwa radi pakulu kuwa wanduzetu
wáfika kuno salama Eshitefanu na Furtunatu pamoja na
Akayiko. Kamana ewa wanifãi pamutowire kuwepo umwe,
18 konta wanirimbisa moyo pakulu, kamba vyawakutendi-
reni umwe. Kwa javyo, wasikirizeni sana-sana wanu kamba
ewo.

19 Jamati za Aziya zukuperekerani salamu. Akila na Pirisila
pamoja na wenye kwamini wajumunanga kwawo-wo, newo
novyo wakuperekerani salamu nyingi. 20 Wenye kwamini
piya wakuperekerani salamu. Komazanani nkati ya pendo
ra Almasihi.§

21 Nukuperekerani salamu za kwandika na nkono wangu,
omi Paulu. 22 Ikiwa kawapo munu saampenda Mwenye,
eyo munu-yo alaniwe. Maranata*! 23 Rehema ya Mwenye

---

‡ **16:15** Kigeregu: “visumo vitanzi”. § **16:20** Kigeregu: “Kukomazana na beju takatifu.” * **16:22** “Maranata” nkiaramaiku mana ake: “Njo Mwenye”.

Insa iwe namwe. 24 Nukuperekerani pendo rangu piya-mwe
mulungane na Almasihi Insa.

Waraka 2 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka-yi, Paulu kasowera shuguli mmojawapo zasowere muwaraka yake ya kwanza na kasowera novyo kuhusu shida za jamati ya Korintiyu. Kafunda namuna ya kuwa iwe na umoja julu ya kazi yake. Maaduwi wa Paulu wakikisha kuwa tabu zikiwakuna ikiwa alama ya kuwa iye akiwa kweli-kwelini walii. Majibu a Paulu kutabika kwake akolota namuna vyaakintumaini Almasihi, na akolota novyo kuwa Almasihi kanawo nguvu pakulu kurasa iye mwanyewe.

Eyi waraka-yi (sura ya 2-5) ikwereza kuhusu Habari Ngema, (sura ya 6-7) ikwereza mainsha takatifu, (sura ya 8-9) ikwereza faida ya kumerana munu na mwenziwe. Paulu kandika eyi waraka-yi mwaka mmoja bandi ya kwandika waraka yakwanza mpaka waKorintiyu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa kusaka ka
Mwenyezimungu. Omi na nduyetu Timotiyu tukwandikirani
eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Mwenyezimungu ya Korin-
tiyu, pamoja na piya watakatifu wenére piya inti ya Akaya.
2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi,
wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru kwa sababu ya nsaada wa Mwenyezimungu

3 Piya swifa apewe Mwenyezimungu, Nlungu na Baba
wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye ndi Baba wa hu-
ruma, Nlungu atinyamaza nfululu. 4 Iye atinyamaza nkati
ya tabu zetu piya, ipate nofwe tiwanyamaze wengine wari
na tabu, tiwanyamaza na kunyamaza katinyamaziwe na
Mwenyezimungu. 5 Kamana, kamba vyatintabikira pakulu
Almasihi, na ofwe novyo, julu ya Almasihi, tinyamaziwa
pakulu. 6 Basi tikitabika, ndi faida yenu ipate munya-
maziwe na muvushiwe. Tikinyamaziwa, ndi faida yenu:
munyamaziwa pamuhitamili tabu moja nozo zatiri kupata
ofwe. 7 Kukutumainini kwetu koloka kwa kuwa tikwijiwa
kuwa, kamba nomwe muwa nkati ya kutabika kwetu, novyo
mukuja kuwa nkati ya kunyamaziwa kwetu.
8 Kamana, wanduzangu, avinajibu kuwa mutikine kuhusu
kutabika kwetu patikiwa porovinsiya ya Aziya. Kutabika
kwetu kûzidi pakulu futi kûzaidi nguvu zetu, tîremeriwa

vyakutisha zîtisa tamaa za kuinshi.
[9] Ofwe wanyewe tiwona kuwa tihukumiwa kifo. Fala eci cikuna ipate tisiritumaini wanyewe ila tintumaini Mwenyezimungu ari na uwezo wakuwaludisira wafwi uhai.
[10] Iye kativusha nkati ya kifo kikulu cakofya, na akuja kutivusha. Iye ndi watintumaini kuwa ázidi kuja kutivusha,
[11] kuno mwankutisaidiya julu ya kutilebelela duwa. Kwa namuna-yi, wengi wakuja kushukuru kwa ajili yetu, kwa neema vyatipewa ofwe julu ya duwa ya wanu wengi.

Paulu apindula mipango yake

[12] Kamana kuridãi kwetu kwakikisha uswafi wa myoyo ndiku: kuwa daima titenda mulumwengu na niya swafi, na ukweli wakulawa ka Mwenyezimungu. Siyo kwa wijiwifu wa kibinadamu ila julu ya rehema ya Mwenyezimungu, ndi vyatiinshi mulumwengu-mu. Wanu piya tíwatenda novyo, pakulu-pakulu umwe.
[13] Kamana atukwandikireni vinu vyengine sairi vinu vyamufyomire na vyamwereriwe. Nirindira kuwa suku moja mukuja kwereriwa nafwe nfululu,
[14] kamba sambi-pa vyamwereriwa nafwe aba. Kwa javyo, suku ya kuludi Mwenye Insa, kwa namuna mmoja yakuwa ofwe tikuja kuritenza kwenu umwe, nomwe mukuja kuritenza kwetu ofwe.

[15] Kwa kuwa nanawo uhakika kuhusu eci kinu-ci, ninuwiya kwanza nije kwenu ipate nukwaunini mara yapiri.
[16] Vînajibu nije nukuwoneni panuka Makedoniya, na mara nyengine tena pakuludi. Kwa javyo, umwe nanga munipereka panuka Yudeya.
[17] Javi ndi vyanîpangire. Kwa javyo itakuwa sinuwiye sana? Au nipanga kamba wanu wa mulumwengu-mu, wámba eci wakitenda cengine?
[18] Iii, kamba Mwenyezimungu kamilifu, usowezi wetu kwenu usiwe "aye" na "iii" kwa wakati mmoja nowo.
[19] Konta Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi, wakwerezani umwe Timotiyu, Sila, pamoja nomi, siyo wa "aye" na "iii", ila daima ka iye ndi "aye".
[20] Kamana piya tamaa za Mwenyezimungu julu ya Insa ndi "aye", zitimiziwa. Ndimana, julu yake tikwamba "Aamina *" ipate Mwenyezimungu tintukuze.
[21] Na ndi Mwenyezimungu atípa ofwe na akupáni novyo umwe Almasihi ipate awe pondo retu rakutolosa. Iye ndi atitáwaze,
[22] na katitaya alama maalumu, kuwepo ka Roho Takatifu mmyoyo mwetu, kamba maripo akwanza ipate olote kuwa ofwe tiwa wanu wake. Kwa javyo, iye atipa tamaa yakutigabizi piya vyaapangire kwetu ofwe.

[23] Sambi, omi ninlebela Mwenyezimungu ikiwa siri kusema kweli anuulaye, kuwa siludira Korintiyu konta

---

* **1:20** "Aamina" mana ake "aye".

ninyema kukusutumuni kanguvu pakulu.
[24] Avinajibu kukutawalani nkati ya kwamini kwenu. Ila vinajibu kukola kazi pamoja namwe ipate muwe radi pakulu, kamana moloka julu ya kwamini kwenu.

2

[1] Ndimana, omi nilamula javi: nisije kukuwonani tena ikiwa nukutayani uzuni.
[2] Avi, ikiwa omi nukutayani uzuni, nani ásaka kunipa radi sairi umwe wanukutayireni uzuni?
[3] Nandika evyo vinu-vyo ipate nikija nisitayiwe uzuni na ware wajuzi kunipa radi. Kamana nanawo hakika kuwa radi yangu omi ndi yenu umwe piya.
[4] Kamana nukwandikirani kwa kukafilika na tabu pakulu za mmoyo, akinitika masozi mengi. Sikuwa nukukimwiseni, fala ipate mwijiwe kuwa nukupendani pakulu pawenye.

Kuswamiiwa ka mwenyé kukosa

[5] Akilawirira munu mwengine wakuniuzunisa, aaniuzunisa omi, ila, kwa namuna moja novyo (ingawa sisaka kuzidisa), kakuuzunisani piya-mwe.
[6] Noyo hukumu yamumpere umwe wengi-mwe itosha.
[7] Kwasa javyo, ikulazimuni munswamii na munnyamaze ipate iye isimwise tamaa.
[8] Ndimana, nukutafadalini mumolotere kuwa mungari kumpenda.
[9] Panukwandikireni javyo, iwa ipate nukuyerereni, nukuwoneni kamba musikiriza piya vyanukufundani.
[10] Camunswamii munu conse, nomi novyo ninswamii. Kamana caniswamii, (ikiwa cakweli caniswamii), niswamii kwa ajili yenu, mbere ya Almasihi.
[11] Titenda javyo ipate tisishindiwe na Ibilisi, konta atitikina mipango yake ya ubaya.

Habari Ngema ipokerereriwa vyema

[12] Sambi, panifikire Torowa kwereza Habari Ngema kuhusu Almasihi, nryango nifungururiwa na Mwenye.
[13] Novyo-sivyo, sipatire pumuzi mmoyo mwangu kwa kutowa kummona nduyangu, Titu. Ndimana, nîwalaya, nikilawa nukuka Makedoniya.

Almasihi áshinda

[14] Fala ninshukuru Mwenyezimungu, atilóngoza daima nkati ya mandamano a ushindi wa Almasihi. Kwa javyo julu yetu, awesusira wanu wengine wijiwifu kuhusu iye kamba sheru vyayenera kunuwira kwake kila mahala.
[15] Kamana tiwa kamba sheru yakununuwira sana yaalavire Almasihi ka Mwenyezimungu, mbere ya wanu wakúja kuvushiwa na ware wari kwasika.
[16] Ka wanu wája kwasika, tiwa harufu ya maiti, alama ya kifo. Ila ka wanu wakuvushiwa, tiwa

harufu ya wenye kuvushiwa sana, alama ya uhai. Nani
akidiri kutenda kinu kikulu kamba-ci? [17] Ofwe atiri kamba
wengi wengine-wo wereza usemi wa Mwenyezimungu kwa anzima yakupata faida. Kwasa javyo, kwa kuwa tiwa wanu wa kweli, tiperékiwa na Mwenyezimungu, tukwereza ukweli kuhusu Almasihi mbere ya Mwenyezimungu.

3

Watumisi wa miyadi mipya

[1] Tankwanza upya kuritorya ofwe wanyewe? Au ofwe
tisakula waraka zakuritorya umwe au umwe musakula za
kuritorya ofwe? [2] Iii! Waraka ya kutorya ndumwe wanyewe,
mwandikiwa mmyoyo mwetu, ikwijiwikana na ifyomiwa
na wanu piya. [3] Umwe mukolota kuwa muwa waraka ya
Almasihi, itengeziwe nofwe. Avyandikiwe na kalamu wala wino ila yandikiwa na Roho wa Nlungu hai. Aritwariwe riwe rikiwajiwa nfano wa luwawo rikandikiwa, ila yandikiwa mmyoyo ya wanadamu.

[4] Julu ya Almasihi, titumaini kuwa eyi ndi kweli mbere
ya Mwenyezimungu. [5] Siyo kuwa ofwe wanyewe tikidiri
kuwaza kimojawapo kamba cetu, ila kukidiri kwetu kulawa
ka Mwenyezimungu. [6] Iye ndi atipere uwezo wakukidiri tiwe
watumisi wa miyadi yake mipya. Eyi siyo miyadi ya shariya yakwandikiwa, ila miyadi ya Roho wa Mwenyezimungu. Shariya yakwandikiwa íruwerya kifo, fala Roho Takatifu átipa uhai.

Utukufu wa miyadi mipya

[7] Sambi, miyadi isíriza nkifo, miyadi yakukoporiwa arufu
mmaluwawo a mawe-yo, vyânza na utukufu nkulu. Kwa javyo, wanu wa Iziraeli awakidirire kunang'aniza uso wa Musa konta kumaso kwake kunuru pakulu. Novyo-sivyo,
mwinsho utukufu ure ukilainika. [8] Ikiwa kweli, futi miyadi
ya Roho Takatifu aiwa nawo utukufu nkulu? [9] Kamana, ikiwa
miyadi yakuwahukumu wanu îja na utukufu, futi miyadi
itakikisha ofwe aija na utukufu nkulu? [10] Kusema kweli,
kitukufu kitanzi-co, sambi-pa sicitukuziwa tena kwa sababu
ya utukufu wa sambi uzidire pakulu-wu. [11] Basi, kwa kuwa
miyadi ilainike íja na utukufu, futi miyadi itumika milele aiwa nawo utukufu pakulu?

[12] Kwa kuwa tanawo tamaa kamba-yo, titwakali pakulu.
[13] Atiri kamba Musa, akifinikanga kumaso na lemba, ipate
waIziraeli wasiwone utukufu ukipunguka. [14] Na ankili za
wanu zíkiwa ngumu. Kamana mpaka rero, pawafyoma miyadi ya mida, pazira íwafinika. Eyi pazira-yi ílainika julu

ya Almasihi tu basi. 15 Ndi kweli: mpaka rero, pawafy-
oma vitabu vya Musa, noyo pazira-yo ndi itenza iwafinika
mawazo awo. 16 Fala munu paaludira ka Mwenye, eyi
pazira-yi áfunuriwa. 17 Basi, Mwenye ndi Roho, na mahala
paari Roho wa Mwenye, uwapo uhuru. 18 Noyo pazira-yo
tifunuririwa piya-fwe ipate tinang'anize kamba nkirilolo
utukufu wa Mola.* Ntamana tiwankupinduriwa kila mara
na Roho wa Mwenye, tolote kamili vyaari Mwenye, tizidi
kolota utukufu wake.

4

Mali nkati ya vyombo vya utope

1 Sambi, kwa kuwa tanawo eyi kazi-yi julu ya huruma ya
Mwenyezimungu, tisase kurimbisa myoyo. 2 Fala tikatala
vitendo vyakufisiwa vyakutenza aibu. Tikatala kuntesa
munu na atipindula usemi wa Mwenyezimungu. Ila tisema
ukweli baina, ntamana piya wanu wakidiri kwijiwa mmyoyo
mwawo namuna yetu mbere ya Mwenyezimungu. 3 Ikiwa
habari yetu yatiri kwereza ifisiwa, ifisiwa ka ware wari
kupoteya. 4 Kuhusu ware sawankubali Insa, Ibilisi nlungu
wa mulumwengu-mu kawafinika mawazo awo. Kawa-
tenda javyo ipate wasiwone nlangaza vyairi Habari Ngema
kuhusu Almasihi mwenyé utukufu, olóta sawa-sawa vyaari
Mwenyezimungu. 5 Kamana atiritangaza ofwe wanyewe, ila
tintangaza Almasihi Insa kuwa Mwenye wetu, na ofwe wa-
tumisi wenu kwa sababu ya Insa. 6 Konta kamba Mwenyez-
imungu vyaambire “Nkati ya kisi ikorere nuru”, iye ndi
nuru ikorera mmyoyo mwetu, eco ndi citijiwisa utukufu wa
Mwenyezimungu, uwoneka mmwiri mwa Insa Almasihi.

7 Tanawo eya mali-ya nvyombo vya utope, ipate wolotiwe
uwezo ntukufu kuwa aulawa kwetu ofwe, úlawa ka Mwenyez-
imungu. 8 Kila upande tíkafilika, fala atitemiwa. Tanawo
tafauti, fala aitisa tamaa, 9 tankulumbatiwa fala atitipukiwe,
tigwisiriwa pansi fala hataribiwe. 10 Daima kifo ca Insa ciwa
nlukombe mwetu, ipate mmwiri mwetu mainsha a Insa neyo
novyo awoneke. 11 Kamana ofwe patiri hai, suku daima tiwa
mbere ya kifo kwa ajili ya Insa, ipate mmiri yetu yakufwa
mainsha ake novyo awoneke. 12 Kwa javyo, kifo cítenda kazi
kati yetu, fala mainsha a milele átenda kazi kati yenu umwe.

13 Sambi, kwa kuwa tanawo roho moja ya kwamini kamba
vyavyandikiwe: “Nimwamini Mwenyezimungu, ndimana
nisowera”, ofwe novyo tímwamini ndimana tísowera. 14 Konta
tukwijiwa kuwa noyo anfufure Mwenye wetu Insa, na ofwe

* **3:18** Paulu asema kuwa wafulati wa Insa wawona utukufu wa Mola pawammona Insa. Insa akolota kamili vyaari Mwenyezimungu.

novyo akúja kutifufula pamoja naye, na pamoja nnomwe
akúja kutimisa mbere yake. 15 Kamana piya-vi vikuna kwa
vyema vyenu, ipate izidi rehema ya Mwenyezimungu ka
wanu wengi wawenye, na ewo waje wanshukuru na wan-
tukuze Mwenyezimungu.

Wájibu wakwikala na Almasihi

16 Kwa sababu ya javyo, ainatisa niya. Ingawa kuwa mwiri
wetu wankuwa mwepepe, roho zetu ziwankurinbisiwa suku
anta suku. 17 Kamana ezi tabu noto-noto za ewu wakati-wu
zítijisira utukufu nkulu wa milele, nkulu pakulu wakupunda
tabu zetu. 18 Basi, tisinang'anize vinu vyakuwoneka, ila
tinang'anize vinu saviwoneka. Kamana vyakuwoneka vípita,
fala saviwoneka vya milele.

5

1 Kamana tukwijiwa kuwa, pacisaka kudanguriwa
kibanda* cetu, kwetu kuno mulumwengu-mu, típata nyumba
yakupewa na Mwenyezimungu. Eco acijengiwe na makono
a wanadamu, ila ndi nyumba ya milele mbinguni.† 2 Patiwa
nkati ya eci kibanda-ci tankumira, vítajibu pakulu tisamire
nyumba yetu ya mbinguni. 3 Kamana, pativaziwa namuna
yetu ya binguni, atiriwona kuwa wawaka diki. 4 Patiinshi
eci kibanda-ci‡, tikumira kwa kuwa tiremériwa. Atisakula
kuvuriwa ila vitajibu tivaziwe nfululu, ipate mwiri wetu
wakufwa ukakanyiwe na mwiri wa mainsha a milele. 5 Ire
apangire kuwa evi vitikune ofwe ndi Mwenyezimungu. Iye
kaakikisha kuwa eci ndi kweli julu ya kutipa Roho wake.
6 Kwa javyo, tírimba myoyo daima. Tukwijiwa kuwa pati-
inshi nnyumba ya ewu mwiri-wu, tiwa baidi na Mwenye,
7 kamana tankuinshi siyo julu ya kuwona ila julu ya kwamini.
8 Tiwa myoyo radi, tiwona kuwa fadari tase mwiri-wu,
tikainshi pamoja na Mwenye. 9 Basi, anta tiwe karibu anta
tiwe baidi, haja yetu ndi kutenda vyavimwajibu Mwenyez-
imungu. 10 Kamana piya-fwe vítilazimu tiwe mbere ya Baraza
tilamuriwe na Almasihi, ipate kila mmoja apokerere kwa
vyaatendire na mwiri wake, anta atende meema au mabaya.

Tiwa wanu wakwitika zina ra Mwenyezimungu

11 Kwa kuwa tanawo inshima pakulu mbere ya Mwenye,
tíwashonga wanu waludire upande wake. Namuna yetu yak-
wijiwikana na Mwenyezimungu. Nírindira kuwa namuna
yetu nomwe novyo mukwijiwa mmyoyo mwenu. 12 Atiri
kurisifu ofwe wanyewe mbere yenu, ila tísaka tukupeni mana

* **5:1** Kigeregu: “ema”. † **5:1** Mana ake ndi kuwa patisaka kufwa, tikasa ewu mwiri-wu, tikuja kupata mwiri wa milele mbinguni. ‡ **5:4** “Kibanda-ci” mana ake mwiri wetu.

a kuridãi kwetu. Kwa javyo, muwe nawo jibu ka ware
waridãi sairi kuwa cire ciri mmoyo, ila kwa sababu ya wema
wapanja. 13 Kamana tikilawirira kamba wanu wa mava,
faida ka Mwenyezimungu. Tikilawirira kuwa wenye ankili
zetu, faida kwenu umwe. 14 Kamana pendo ra Almasihi
rítilongoza, konta tíkubali kuwa munu mmoja kafwa kwa faida
ya wanu piya. Kwa javyo, wanu piya wafwa. 15 Na iye kafwa
kwa faida ya wanu piya ipate ware waínshi wasiinshi tena
vyakuwajibu ewo wanyewe. Kwasa javyo, wájuzi wainshi
vyakumwajibu ire afwire na afufuke kwa faida yawo, Al-
masihi.
16 Ndimana, tasa kuwalamula wanu kwa namuna ya kibi-
nadamu. Mida kuhusu Almasihi níkindaniza javi§. Fala sambi
simmwaza javyo! 17 Basi munu mmojawapo, akiwa nawo
umoja na Almasihi, iye ikuwa kapongoriwa tena upya. Úmida
ure upita, kanza upya. 18 Eya mainsha mapya-ya alawa
ka Mwenyezimungu, atitúrire kupatana naye julu ya vire
vyaatitendere Almasihi. Na Mwenyezimungu katipa cewo
tiwasaidiye wanu wapatane naye. 19 Basi Mwenyezimungu,
julu ya Almasihi, kawankuwalanga wanu wapatane naye,
saanang'aniza madambi awo. Eyi ndi habari yaatigabizire
ofwe, habari yakupatana. 20 Kwa javyo, tiwa wanu wak-
witika zina ra Almasihi, na Mwenyezimungu kawankuti-
tuma tisowere namwe. Basi tukulebelani, kwa ajili ya Al-
masihi: “Ritureni kupatana na Mwenyezimungu!” 21 Kwa
ajili yetu, Mwenyezimungu kantula Almasihi, wakuwa tangu
aakorire dambi, kuwa mmadambi nkulu, ipate julu ya umoja
wetu na Almasihi, tilawirire kuwa wanu makamilifu julu ya
ukamilifu wa Mwenyezimungu.

6

1 Sambi, tankukola kazi na Paulu, tukutafadalini musipok-
erere rehema ya Mwenyezimungu kwa namuna saifãi.
2 Konta iye akwamba:

“Paufikire wakati maalumu, omi nukusikira.
Suku yakuvushiwa, uwe nukusaidiya.”

Onani, epa sambi ndi wakati maalumu, epa rero ndi suku
yakuvushiwa.

Tafauti za Paulu ndi ushahidi wa kauli yake

3 Tisinziwiye munu na kinu kimojawapo ipate kazi yetu
yakutumika isilaumiwe. 4 Kwasa javyo, kwa piya vyatitenda,

§ **5:16** “Níkidaniza javi” mana ake nikintula kuwa iye binadamu tu basi.

tankolota kuwa tankuntumika Mwenyezimungu: tankuhi-
tamili pakulu, titabika, titowiwa, tipita tafauti za piya na-
muna-zi, tiibiwa, 5 tifungiwa nkalaboshu, watilavira vu-
rumãi, tikola kazi pakulu, tihitamili suku nyingi satilala au
satírya kinu. 6 Tolota uswafi wetu, werevu, imani, wema, roho
ya utakatifu, pamoja na pendo rakweli. 7 Titangaza usowezi
wakweli julu ya uwezo wa Mwenyezimungu, kwa kutumira
sulaha za shariya upande wa nkono sonto na nkono nriro.
8 Tintumika Mwenyezimungu wanu wakitisifu, wengine wat-
ifezeyi. Wakitisowerera vibaya, wengine vyema. Watita
walongo ingawa tanawo ukweli. 9 Titafitiwa kamba wanu
satijiwikana ingawa tikwijiwikana sana-sana. Tiinshi na
kifo nlukombe fala ona, tingari kuinshi. Tihukumiwa fala
atiulaiwe. 10 Tiuzunika fala daima tiwa radi. Titafitiwa
kamba masikini, fala tiwatenza wanu wengi utajiri. Titafi-
tiwa kamba satina kinu, fala tiri nawo vinu piya.*

11 Wanduzangu waKorintiyu, tukwambirani kweli, myoyo
yetu tukufungurirani. 12 Atukufungirani myoyo, ila umwe
ndi mutifungira myoyo pakulu ofwe. 13 Basi, ludisani kwa
kadiri yamupewa, nisowera namwe kamba wanangu: “Ti-
fungurireni nfululu myoyo yenu.”

Katalani kusanganyika na wanu sawamini

14 Musisanganyike na ware sawankubali Insa. Namunani
kinu ca shariya vyaciwa pamoja na sacina shariya? Na-
munani vyavikidirika kuwa pamoja nuru na kisi? 15 Ndi
kupatanani kuripo kati ya Almasihi na Ibilisi†? Au ankubáli
Insa namunani vyaalungana na munu saankubali Insa?
16 Umojani uripo kati ya nyumba takatifu ya Mwenyez-
imungu na milungu sairi ya ukweli? Kamana ofwe ndi
nyumba takatifu ya Nlungu ari hai. Kamba vyaambire
Mwenyezimungu‡:

“Omi nukwikala kati yawo, na nukwenenda kati yawo.
Nikuwa Nlungu wawo, ewo wakuwa wanu wangu.
17 Ndimana, lawani kati yawo§,
watanukeni (amba ndi Mola),
na kinu kicafu musikumbure.
Na omi nukupokererani kwa radi.
18 Basi, kwenu umwe nukuwa Baba,
na umwe kwangu omi mukuwa wanangu walume na waka
(amba ndi Mola, Mwenyé uwezo piya).”

---

* **6:10** Ona 1 waKorintiyu 1:5. † **6:15** Kigeregu: “Beliar”. Beliar ndi zina rengine ra Ibilisi. ‡ **6:16** Ona waLawi 26:12. § **6:17** “Yawo” ndi ware awankubali Insa.

7

1 Wapendani wangu, kwa kuwa tanawo ezi tamaa-zi,
tukeni tiriswafi wanyewe vitendo piya vya ucafu kati ya
mmwiri mwetu au nroho zetu. Titimize kuinshi namuna ya
utakatifu wakumwinshimu Mwenyezimungu.

Kutubiya na mainsha mapya kwa kunfulata Insa

2 Tipokerereni ofwe kati ya myoyo yenu. Hapana munu
watindulumire, wala watinlumize, wala watimwiwire julu
yakuntesa. 3 Sisowera kusakula kukulaumuni. Nukwambi-
rani tangu mida kuwa umwe muwa mmyoyo mwetu, anta
patifwa au patiinshi pamoja. 4 Nukutumainini pakulu na
niridãi pakulu kwa sababu zenu umwe. Umwe munirimbisa
moyo. Ingawa tanawo tabu nyingi, fala umwe munijaza radi!

5 Kamana anta patifikire Makedoniya, mwiri wetu
aupumure anta suku moja, ila kila upande tikipata tabu:
panja tikibishana, na mmyoyo mwetu ukiwepo wofi. 6 Fala
Mwenyezimungu awarímbisa myoyo wanu wakunyenyékeya,
noyo ndi atirimbise myoyo julu ya kuja ka Titu. 7 Siyo kwa
sababu ya eco basi, fala tirimbisiwa myoyo novyo patisikire
habari zakuwa moyo Titu munrimbisa moyo pakulu. Iye
katambira kuwa musakula kuniwona, muwa na uzuni kwa
sababu ya vikunire vire, na mwanawo pendo kamili pakulu
kwangu omi. Basi, omi nizidi kuwa radi pakulu!

8 Waraka-yo anta ikuuzuniseni, situbu (ingawa mida ni-
tubu konta niwona kuwa waraka-yo ikuuzunisani wakati
aba.) 9 Epa sambi, omi niwa radi, siyo kwa kuwa muuzu-
nika, ila kuuzunika kwenu-ko kukusalamurirani kutubiya.
Kamana muuzunika kwa namuna vyaapangire Mwenyez-
imungu, ipate musipate hasara kwa sababu ya ofwe. 10 Konta
kuuzunika kwa namuna vyaasaka Mwenyezimungu kun-
tenza munu kutubiya ipate avushiwe, ewo uzuni-wo au-
remera. Fala kuuzunika kwa namuna ya kimulumwengu
kumpereka munu kuinfwa. 11 Tunzani sana-sana kuuzunika
kwa namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu-ko kuja na
vitendo vyema-vyema. Kujisa hamu, wájibu wakuwa wanu
samuna makosa mbere yetu ofwe, vikukimani vinu vibaya,
inshima, hamu ya kuniwona, wájibu wa kutenda ibada,
pamoja na ucilili wa kumhukumu munu atendire ubaya!
Kwa piya namuna-zi, molota kuwa muwa swafi kuhusu
hali-yi. 12 Basi, vyanukwandikireni siyo kwa faida ya munu
atendire ubaya wala atendiwe ubaya, ila nukwandikirani
ipate mbere ya Mwenyezimungu moloteriwe hamu yenu
yamuri nawo kwetu ofwe. 13 Kwa javyo, tirimbisiwa myoyo.

Kwasa vyamutirimbise myoyo yetu, tiwa radi pakulu kwa
kummona Titu ari radi kwa sababu ya umwe piya kutenge-
manisa roho yake. 14 Niridãi pakulu kwenu umwe, siri-
wonera haya ila viwoneka kuwa vyakweli. Kamba daima
vyanukukwambirangani kweli, na sambi vyanimwambire
Titu kuhusu umwe, nevyo novyo viwoneka kuwa vyak-
weli. 15 Iye akwajibiwa namwe pakulu paakumbukira na-
muna vyamunsikirize, vyamumpokerere ka inshima na kun-
yenyekeya. 16 Basi, nukuwa radi pakulu konta nanawo
hakika piya kwenu umwe.

8

Kumera na moyo radi

1 Sambi, wanduzangu, nukwambireni kuhusu rehema ya
Mwenyezimungu ipewe jamati za Makedoniya. 2 Kamana in-
gawa kuwapata kuyereriwa na tabu nyingi zawenye, wawa
nawo dhiki ulu, fala iwejala radi pakulu mpaka radi-yo iwa-
tenza kumera sakuna coyo wala mpaka. 3 Nilavya ushahidi
kuwa walavya vyawawere navyo na wapundisa, na waki-
wapa na moyo radi. 4 Ewo watitafadali mara nyingi zawenye
wapate nafasi ya swifa ya kuwa munkonjo wa ware walavya
swadaka ya kuwaperekera watakatifu*. 5 Watenda zaida vy-
atikirindira: kwanza waripereka mmakono mwa Mwenye,
na kamba vyaiwere nafsi ya Mwenyezimungu, waripereka
novyo mmakono mwetu. 6 Kwa nowu nfano wawatendire
wenzenu waMakedoniya-wu, tisaka tinlebele Titu aludire
kwenu-ko ipate, kamba vyaanzire tangu mida, atimize eyi
rehema-yi kati yenu umwe novyo. 7 Umwe, kwa kuwa ukwi-
jalani tele-tele uwezo wa kwamini, usowezi, fahamu, juhudi
piya, pamoja na pendo rikulu rakulawa kwetu ofwe, novyo
ikwijareni tele-tele noyi rehema-yi.

8 Vyanukwambirani-vi sukushurutisani, ila nísaka kuwa
juhudi ya wanu wa jamati nyengine ikutenzeni kuwamera
wenzenu, mukwakikisha kuwa kupenda kwenu kakweli.
9 Kamana mukwijiwa rehema ya Mwenye wetu Insa Al-
masihi, kuwa, kwa faida yenu, ingawa ákiwa tajiri nkulu, kar-
itula kuwa masikini, ipate julu ya usikini wake, mulawirire
kuwa matajiri.

10 Kuhusu mwaha-wu, nukwambirani mawoni angu: ndi
vyema kuwa umwe vyamwanzire tangu makejana ku-
tenda, (na siyo kutenda basi, fala na kusaka kusaidiya
neko), 11 zidini kutenda vitendo vyema-vyo mpaka mwinsho,
sawa-sawa na hamu ngema noyo, mukicanga camuri nawo.

* **8:4** "Watakatifu" ndi wenye kwamini wamasikini Yerusalemu.

12 Ikiwa muwa nawo futi hamu ngema ya kucanga, kuwapa
sawa-sawa na camuri nawo ndi vyema, sairi na kinu samuna.
13 Isiwe wamojawapo wanafusika, umwe mubaki makono-
waka, ila ware wari nawo watonge sawa-sawa. 14 Wakati-wu,
vingi vyenu viwasaidiya wenzenu wakosofu, ipate wakati
mwengine vingi vyawo vikusaidiyeni. Kwa javyo, hali yenu
ikuwa sawa-sawa. 15 Kamba vyayandikiwe†:
"Wavunire pakulu awawere na vingi,
wavunire aba awatowiwe."

Wanu wakinsaidiya Paulu

16 Ashukuriwe Mwenyezimungu ampere Titu mmoyo niya
mmoja ya niri nawo omi kwenu umwe. 17 Iye ketikiza
catinlebele, na kwa kuwa nawo hamu pakulu, kaja kwenu
kwa kusaka kwake. 18 Timpereka pamoja neye nduyetu wak-
winshimiwa njamati piya kwa namuna vyayereza Habari
Ngema. 19 Kwasa javyo, eyo nduyetu-yo katondoriwa na
majamati kutipereka patitenda neema ya kungabizi ncango.
Kazi-zi titenda kwa utukufu wa Mwenye, na ipate tolote nafsi
yetu ngema. 20 Tisaka tirinyemese asiwepo wakutisutumu
kwa namuna vyatiri kulavisa ncango nkulu watigabiziwe
ofwe-wu. 21 Kamana tukwangaikira vitendo vyema, siyo
mbere ya Mwenye basi, fala mbere ya wanu novyo.

22 Timpereka pamoja newo nduyetu, watimwakikishe
mara nyingi zawenye kuwa na juhudi kwa vinu vingi. Iye
kawa nawo juhudi pakulu sambi-pa, kwa kuwa akutumain-
ini pakulu. 23 Kuhusu Titu, iye mwenzangu, ákola kazi nomi
ya kukusaidiyani umwe. Kuhusu wanduzetu wengine, ewo
watumisi wa jamati, wantukuza Almasihi. 24 Basi, mbere ya
jamati, olotani kuwa muwapenda, ndimana tanawo shariya
ya kuridãi kwa sababu yenu umwe.

9

Sababu zakumera na moyo radi

1 Sambi, kuhusu kuwacangira watakatifu, aisakikana omi
kukwandikirani. 2 Nukwijiwa hamu yenu vyaníridãi namwe
mbere waMakedoniya, nukwamba: "Wenziwe Akaya wákiwa
tayari muda wa mwaka mmoja." Na niya yenu iwashonga
wanu wengi. 3 Nukuperekerani ewa wanduzangu-wa wakik-
ishe kuwa kuridãi kwangu kwenu umwe kusitowe faida
kwa namuna-yi. Vinajibu kuwa, kamba vyanambire, muwe
tayari. 4 Kamana, ikiwa wenzetu wa Makedoniya waja
pamoja nomi, na wakukusinganani samuri tayari, omi nanga
nikejeliwa, na umwe mukejeliwa pakulu, kwa sababu ya

† **8:15** Ona Kulawa 16:18.

kuridãi kwangu. 5 Ndimana, niwona kuwa vyema kuwa-
longoza ewa wanduzetu-wa, ipate watengeze ncango wenu
wamulavire tamaa. Kwa javyo, kucanga kwenu kuwe ka
myoyo radi, kusiwe ka kukenekezeriwa.

6 Kumbukirani javi: avyála aba, avuna aba, na avyála vingi,
ávuna vingi. 7 Kila mmoja alavye amere ikiwa kanuwiya
mwanyewe, bila kurishuku wala kuduguda. Kamana
Mwenyezimungu ámpenda munu ámera ka moyo radi. 8 Na
Mwenyezimungu kanawo uwezo wa kukwijazani neema
kwa wingi, ipate daima mupate vyamusakula kwa kila na-
muna, ipate nomwe muwasaidiye pakulu wenzenu kwa vi-
tendo vyema piya. 9 Kamba vyavyandikiwe[*]:

“Katonga umunu-mwema, kawapa masikini,
ukamilifu wake auriwariwa tena.”

10 Ire ámpa mbeyu nrimi, na nkate wakutafuna, iye akuja
kumpa na kuvisa mbeyu yenu, na akongeza visumo vya
ukamilifu wenu. 11 Ndi kweli, umwe mukuja kupewa uta-
jiri kwa namuna piya ipate nomwe novyo daima mumere
vingi. Na kwa sababu ya ncango wenu wawapokerera julu
yetu, ewo wanshukuru Mwenyezimungu. 12 Konta eyi kazi
yakulavya ncango-yi aiwasaidiya cawasakula watakatifu tu
basi, fala isalamula novyo kushukuriwa pakulu Mwenyez-
imungu. 13 Julu ya eyi kazi, mwakikisha kuwa vyamwereze
kuhusu Habari Ngema ya Almasihi mwankutimiza kwa vi-
tendo. Kwa javyo, wanu[†] wantukuza Mwenyezimungu kwa
meema yenu, akolota kuwa mulungana newo pamoja na piya
wenye kwamini. 14 Na ewo wakulebelelani duwa na hamu
pakulu, kwa sababu ya rehema ulu ya Mwenyezimungu
nkati yenu. 15 Ashukuriwe Mwenyezimungu kwa swadaka
yake saikidirika kwerezeka.

10

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

1 Sambi, omi Paulu nukutafadalini kwa namuna ya imani
na wema wa Almasihi, (omi nilongoperiwa kuwa niwa
mwepepe paniwa pamoja namwe, kumbe niwa ngumu
paniwa baidi namwe), 2 nukutafadalini kuwa panija kuwa
pamoja namwe, ainilazimu kuwa ngumu pakulu, kamba
vyaniwaza kuwa ndi visakikana mbere ya wamojawapo,
wasema kuwa tiinshi kwa kufulata namuna ya kibinadamu.
3 Ndi kweli kuwa tiinshi kibinadamu, fala sifulata kibi-
nadamu panitenda vita na Ibilisi. 4 Kamana sulaha zetu
zatitendera vita sizo za kibinadamu, ila zanawo uwezo wa

---

[*] **9:9** Ona Zaburi 112:9. [†] **9:13** Kiyasi ca ware wákiwa Yerusalemu wâpokerere nsada wa waKorintiyu.

Mwenyezimungu, kushinda kutawala ka Ibilisi na kugwisa
mawazo ake. 5 Nozi sulaha-zi zanawo uwezo wa kushinda
piya mawazo a kuridãi alawírira julu ya kubishana na wi-
jiwifu kuhusu Mwenyezimungu. Novyo, zanawo uwezo
wakufunga kila mawazo a binadamu ansikirize Almasihi.
6 Pakusaka kutimiziwa kusikiriza kwenu, tukuwa tayari
kuwahukumu piya sawansikiriza Mwenyezimungu.

7 Nang'anizani ciri mbere ya kumaso kwenu. Munu mmo-
jawapo, akiwa nawo uhakika kuwa wa Almasihi, akum-
bukire kuwa kamba iye vyaari wa Almasihi, na ofwe novyo
tiwa wa Almasihi. 8 Dalili niridãi pakulu kuhusu mamu-
laka anipewe na Mwenye Insa, wala siriwonera haya. Ma-
mulaka anipewe-ya siyo akukufujani ila nukupeni nguvu
kati ya kwamini kwenu. 9 Avinajibu kukopepesani julu ya
waraka zangu. 10 Wanu wamojawapo wakwamba: "Waraka
zake ngumu na zishurutisa, fala iye patiwa onse, akuwa
mwepepe, na usowezi wake aufãi kinu." 11 Wanu wamba
javyo-wo wejiwe kuwa, kamba vyanandike julu ya waraka
niri baidi, ndi vyanitenda sawa-sawa paniwa karibu yenu.

12 He, atishubutu kuritula kuwa sawa-sawa au kwa na-
muna moja na ware waritula ubora pakulu! Ewo walan-
danisana, waripima na vipimo vyawo wanyewe. Basi, awana
deretu! 13 Fala omi siridãi kupunda mpaka, ila niridãi nkati
ya mipaka yaaniturire Mwenyezimungu. Nkati ya noyo
mipaka-yo, ndi kazi yanikola nomwe. 14 Atiridãi pakulu
kamba wanu satinafika kwenu umwe, konta tija mpaka inti
yenu, kukwerezani Habari Ngema ya Almasihi. 15 Kwa javyo
atiridãi kupunda mpaka, atiridãi na kazi yawatenda wanu
wengine. Fala tirindira kuwa, pakuzidire kukula kwamini
kwenu, kazi yetu kati yenu ikuja kuwa nyingi pakulu. 16 Basi,
tikidiri kuka kutangaza Habari Ngema inti nyengine kwasa
kwenu kamwikala-ko, ndimana atiridãi na kazi yawesire
kutenda wanu wengine. 17 Kamba vyayandikiwe*:

"Munu asaka kuridãi,
aridãi na vire vyaatenda Mwenye basi."

18 Kamana mwenyé kukubaliwa siyo munu arisifu
mwanyewe, ila ire asifiwa na Mwenye Insa.

11

Paulu abishana na mawalii walongo

1 Vinajibu munihitamili aba ingawa nilanda munu saana
deretu. Tafadali nihitamilini! 2 Nukuririrani wivu kamba
Mwenyezimungu vyakuririrani wivu, konta umwe muwa
kamba mwari-harusi kamili waninlombese nlume mmoja

* **10:17** Ona Yeremiya 9:24. Ona novyo 1 waKorintiyu 1:31.

basi, Almasihi. 3 Falakini nikopereza kuwa, kamba Hawa
vyaâteseke na nyoka julu ya ujanja wake, mawazo enu akuja
kuteseka, mukwasa njira ya kweli na swafi yakunshugulikira
Almasihi. 4 Kamana ikiwa kaja munu kukwerezani kuhusu
Insa mwengine saari ire watukwerezeni, muhitamili. Au
ikiwa munu-yo kankusowera kwa kumilikiwa na roho mmo-
jawapo yakusiyana na Roho Takatifu akwisukireni umwe,
mumwihitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera habari
nyengine yakusiyana na ire yamwisire kukubali, muhitamili.
5 Sikirizani, omi niriwona kuwa siri ntoto koliko ewa mawalii
walanda kuwa bora pakulu-wa! 6 Dalili sijiwa kusowera
sana, novyo-sivyo nanawo wijiwifu. Kwa namuna-zi piya,
vinu piya tukoloterani kuwa ewu ndi ukweli.
7 Paniriny enyekeye mwanyewe kukusifuni umwe, julu
ya kukwerezani Habari Ngema bure, nikola dambi?
8 Niwewira jamati nyengine*, nikitwala nshahara ipate
nukusaidiyeni umwe. 9 Na panikiwa nomwe, parikinitowa
luziki, simwandibire munu anta mmoja. Vinu vinitowire
wanaunire ndi wanduzetu walawire Makedoniya. Kwa
namuna-yo piya, umwe amuremeriwe nomi, nomi sisakire
kukuremeresani. 10 Ukweli wa Almasihi uwa mmoyo
mwangu panamba kuwa kuridãi kwangu kanukutumikirani
bure akunyamazikana piya inti za Geresiya. 11 Kwa
sababuni? Itakuwa sukupendani? Mwenyezimungu
akwijiwa kuwa omi nukupendani pakulu!
12 Fala omi nizidi kukatala kupokerera luziki renu ipate
niwasutumu wanu wakuwajibu kuridãi wamba kuwa kazi
zawo sawa-sawa na zangu-zi. 13 Nowo wanu-wo mawalii
walongo, watumisi wakukutesani, waritula kuwa mawalii
wa Almasihi. 14 Fala avinisususa! Anta na Ibilisi wawenye
akidiri novyo kurolota kamba laika wa nuru! 15 Ndimana,
sico kinu cakunishangisha ikiwa watumisi wa Ibilisi newo
novyo wáritula kuwa watumisi wa ukamilifu. Fala mwinsho,
wakúja kuhukumiwa kadiri ya vitendo vyawo vyawatenda.

Tabu nyingi za Paulu

16 Mara nyengine tena, musidanize kuwa omi ninlanda
munu saana deretu. Fala anta muwaze javyo, nikubalini
kamba munu saana deretu nipate aba cakuridãi.
17 Canisowera nikiridãi nitumaini. Sisowera kwa mamulaka
a Mwenye Insa, ila nísowera kamba munu saana deretu.
18 Wengi waridãi kwa namuna ya kibinadamu, basi nomi
nítenda novyo. 19 Kusema kweli, muwahitamili wanu sawana

* **11:8** Kusema kweli iye awewire, kuwasaidiya kwa kusaka kwake, avikin-lazimu. Ntamana Paulu akwamba “niwewira”. Iye akisakula kusema kuwa waKorintiyu awakitenda ciwajuzire kutenda.

deretu kwa radi. Mana ake muwa werevu?
20 Kamana wakuténdani utwana-wo, wakupókerani vyamuri navyo piya, wakunyang'ányani, wakufezéyini na wakwefyáni malatuma,
muwahitamili.
21 Sina nguvu yakutenda javyo! Niswamiini!

Fala ikiwa kawapo munu atwakali kuridãi, (epa niludira kusowera kamba munu saana deretu), nomi nitwakali kuridãi novyo.
22 Wakwamba kuwa ewo Waebraniya? Nomi novyo! Kwawo ewo Iziraeli? Nomi novyo! Ewo wajukulu wa Iburahima? Nomi novyo!
23 Ewo watumisi wa Almasihi? Omi níntumika Almasihi pakulu. (Nankusowera kamba munu saana deretu.) Níkola kazi pakulu pawenye kuwapunda ewo, nifungiwa mmakalaboshu mara nyingi zawenye kuwapunda ewo, nibiwa mara nyingi zawenye, na nikiwa nkati ya hatari ya kifo mara nyingi zawenye.
24 Nihukumiwa na Mayahudi mara ntanu, wanicapa viboko talatini na kenda.
25 Nikonyoriwa na miti mara natu, wanipanja na mawe mara moja, nitota na ngalawa mara natu,
26 kutwa nzima usiku na nsana nasíke mbahari, na nitenda safari nyingi zawenye kuno nikitabika hatari ya mmyuto, hatari ya wevi, hatari ya wanu wangu Mayahudi, hatari ya wamalamboni, hatari ya mmakaya makulu, hatari ya nlanga, hatari ya bahari, na hatari ya wanu waritula kuwa wafulati wa Insa fala sawari.
27 Nihitamili wakati wanisokere pakulu na wanikilwaziwa pakulu. Suku nyingi sanilala usiku. Suku nyingi zawenye nikifwa njala na nyotwa, na ikipita kutwa nzima sanirire. Inizizima baridi, sikiwa nawo cakurifinika.
28 Na visitoshe, nijuzi kuremeriwa daima-zi kwa sababu ya mashuguli a piya jamati-zi.
29 Ikiwa munu kawankutabika, nomi novyo nankutabika. Munu patesiwa kulawa njira ya kweli, omi nikimiwa pakulu!

30 Basi, ikisakikana omi kuridãi, nukuja kuridãi kuhusu vinu vyolota kuwa omi niwa mwepepe.
31 Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu Insa, Mwenyé kusifiwa daima milele, iye akwijiwa kuwa siri kusema ulongo.
32 Panikiwa Damashiku, guvinadoru wa nfalume Areta kawamuru minduna wekare mmiryango ya kaya ipate wanikore.
33 Fala nitaiwa nkisapo, nikipenyeziwa pakitololo, nikiteremusiriwa panja, javyo ndi vyanikidirire kupolonyoka mmakono mwake.

12

Ruhuya ya Paulu na wepepe wake

1 Inibidi niridãi ingawa kuridãi kwangu akuna faida.
Niridãi kuhusu ruhuya pamoja na vyanoloteriwe na Mwenye

Insa. 2 Nimwijiwa mwananlume mmoja*, nfulati wa Al-
masihi, myaka kumi na mine ipitire kâtwariwa akukisiwa
binguni ya mwinsho bora†. Sijiwa kuwa iye nkati ya mmwiri
mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa.
3 Nukwijiwa kuwa mwananlume-yo kâtwariwa, kweli sijiwa
nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyez-
imungu ndi ejiwa. 4 Iye kâtwariwa akiperekiwa peponi, na
noko kasikira vinu vya matajabisa pakulu savikidirika munu
kwereza. 5 Kwa zina ra mmoja noyo-yo niridãi, fala sisaka
kuridãi kwa zina rangu omi mwanyewe, ila niridãira wepepe
wangu. 6 Kusema kweli nikisaka kuridãi, siwa munu saana
deretu, kamana nisowera kweli. Fala sitenda javyo konta
sisaka kuwa munu aniwazire kinu kupunda vyaaniwona au
vyaanisikira, 7 anta nipokerere ruhuya za matajabisa. Fala
kwa ajili ya kuniziwiya kuwa nisiritenze, mmwiri mwangu
nitaiwa tafauti moja kamba mwiwa, wakuperekiwa na Ibil-
isi, anihukumu mpunde-mpunde. Uperekiwa kwa ajili ya
kuniziwiya nisiritenze. 8 Kuhusu eyi tafauti-yi, ninlebela
Mwenye mara natu anilavye. 9 Fala iye kanijibu: “Ikutosha
rehema yangu noyo, kamana nkati ya kuveya kwako, uwezo
wangu útimu kukamilika kweli-kwelini.” Ndimana, niwa
radi niridãi kuhusu wepepe wangu, ipate julu yangu omi
uwoneke uwezo wa Almasihi. 10 Aye, kwa zina ra Almasihi,
niwa radi pakulu na wepepe wangu, matukano, kutowiwa,
kulumbatiwa, pamoja na tafauti. Kamana paniriwona kuwa
mwepepe ponse, nowo wakati-wo ndi panikomala.

Mashuguli a wenye kwamini wa Korintiyu

11 Nilawirira kuwa munu saana deretu, fala umwe ndi mu-
nilazimishe. Kusema kweli, omi nikijuzi nisifiwe nomwe-po,
kamana ingawa siri munu bora, sitowa kuwa kinu kati ya
ewo wetiwa “mawalii wakulu-wo”. 12 Kweli-kwelini, alama
ya walii itendiwa kati yenu na imani pakulu, julu ya alama
na mambo a matajabisa, pamoja na vitendo vya uwezo.
13 Camuveyesiwe koliko jamati nyengine kinani? Cisiyane
kimoja ca kuwa omi mwanyewe sukuremereseni kwa kuni-
saidiya. Basi niswamiini ewo ukosa-wo!

14 Sambi, eyi ndi mara yatatu ya niri tayari kuja kukuwo-
nani. Sukuremeresani, kamana sisakula kinu camuri naco,
ila muniyeri ndumwe. Kamana wasimana awajuzi kuwa-
turira vinu wawa zawo, ila wawawa ndi wajuzi wawaturire
vinu wana wawo. 15 Niwa radi kwaribu piya vyaniri navyo,
anta kuraribu omi mwanyewe, kwa faida yenu. Novyo-sivyo,

* **12:2** Epa, kusema kweli, Paulu aramba iye mwanyewe. † **12:2** Kigeregu: “bingu yatatu”. Nowo wakati-wo wanu wakiwaza kuwa ziwapo bingu nyingi. Epa Paulu asowera kuhusu kuwepo ka bingu natu, iye katwariwa mpaka bingu ya mwinsho.

ikiwa nukupendani pakulu, nipendiwa aba? [16] Kwasa javyo,
omi siremere kwenu umwe. Novyo-sivyo, wamojawapo kati
yenu wadaniza kuwa niwa njanja, ndimana nankukutesani.
[17] Itakuwa nukunyonyani kwa munu mmojawapo kati ya
wanu wanukuperekereni? [18] Ninlebela Titu aje akuwoneni,
na nimpereka nduyetu mwengine pamoja naye. Itakuwa
Titu-yo kakunyonyani? Sivyatiri omi na Titu na roho yetu
simmoja? Na mwendo wetu simmoja?

[19] Dalili muwaza kuwa tankusakula kurikengera
mbere yenu. Fala kusema kweli, tukwambirani mbere
ya Mwenyezimungu, vyatitumiwe na Almasihi. Piya
vyatukutenderani, wanduzetu wapendani wetu, vyema
vyenu umwe. [20] Kamana nukopereza panija kukuwonani-po
nukusinganani na vitendo savinajibu. Na umwe kuniwona
namuna nyengine savikwajibuni. Nukopa kukusinganani
mukumana, ukwijareni wiyana na nyongo, na kila munu
akiriwazira mwanyewe. Nukopa kukusinganani umwe
mukilaumiyana au mukiwateta wenzenu! Nikopa novyo
kukusinganani mukirisukula au mukumana. [21] Omi
nukofeleya panija tena-po, Nlungu wangu kuja kunitaya
unyenyekevu mbere yenu umwe. Ntamana nukuja kurira
ka wengi wakorire dambi mida sawatubiye ucafu wawo,
lukware rawo, na vitendo vibaya vyengine tena vyawatenda.

13

Vyaalaizire Paulu

[1] Eyi ndi mara yatatu yanija kukuwonani umwe.

"Kukosa ka munu kujuzi kwakikishiwe julu ya ushahidi wa
wanu wawiri au watatu."*

[2] Panikiwa noko safari yapiri, niwalaizira sana futi
wakikolanga dambi. Sambi-pa panitowire kuwa pamoja
nomwe, niwalaizira wakikolanga dambi mida pamoja
na piya wanu wengine, kuwa panija tena, siwaswamii.
[3] Nitenda javyo konta musakula kwakikisha kuwa Almasihi
asowera julu yangu omi. Iye aarolota kuwa mwepepe mbere
yenu, ila ndi mwenyé uwezo kati yenu. [4] Ingawa paafwire
pansalaba ákiwa mwepepe, fala sambi-pa kankuinshi julu
ya uwezo wa Mwenyezimungu. Kamana nofwe novyo
tilungane naye tiwa wepepe, fala tikuja kuinshi naye na
uwezo wa Mwenyezimungu, uwezo watitumira patiwa
pamoja namwe.

[5] Ritunzeni umwe wanyewe, muwone kuwa kweli-
kwelini muwa wanu wa kwamini. Rakikisheni wanyewe.

---

* **13:1** Ona Kumbukumbu 19:15. Ushahidi watatu dalili ndi safari natu za Paulu zokire kuwawona.

Amwamini kuwa Insa Almasihi kankuinshi mmyoyo
mwenu? Sairi kuwa mukatariwa nfululu. 6 Vinajibu
mwijiwe kuwa ofwe atikatariwa.
7 Tilebela ka Mwenyezimungu kuwa umwe musitende ki-
tendo kibaya anta mmoja. Tilebela javi siyo kwa ajili ya
kuwa tisifiwe, ila ipate mutende meema ingawa ilanda kuwa
tikatariwa. 8 Kamana atishubutu kutenda kinu cakubis-
hana na ukweli, ila cakupendeleya ukweli. 9 Kamana anta
ofwe tiwe wepepe, tikuwa radi umwe murimbire novyo.
Catilebela ndi kuwa murimbise kwamini kwenu. 10 Basi,
evi vinu-vi nankukwandikirani saninafika eko, ipate nikija,
nisisowere namwe kanguvu nakutumira mamulaka aniga-
bizire Mwenye, siyo kuwa akudangureni ila akujengeni.

Salamu za mwinsho

11 Mwinsho, kwaherini wanduzangu. Sakulani kuwa
makamilifu, rimbisanani myoyo. Inshiini nkati ya umoja na
salama munu na mwenziwe. Mukiinshi javyo, Mwenyez-
imungu Mwenyé pendo na salama akuwa pamoja namwe.
12 Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. 13 Wenye
kwamini piya wakuperekerani salamu.
14 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi, pendo ra Mwenyez-
imungu, na umoja wa Roho Takatifu viwe namwe piya.

Waraka ya Paulu ka waGalata

Mwanzo

Paulu eyi waraka-yi kawandikira wenye kwamini wa jamati inti za Galata (kwitiwa rero Turkiya). Paulu kereza Injili nozi jamati-zi, na akisakula kuwakumbusira kuwa wakikishiwa julu ya kuntumaini Insa Almasihi aiwere julu yakufulata shariya.

Paulu akwanza kutunza mamulaka ake kamba walii ona (sura ya 1-2), ikisa afunda kuwa piya wankubali Insa Almasihi, anta wawe au wasiwe Mayahudi, wapata kuvuka kakutimu julu ya Almasihi ona (sura 3-4). Nkati ya sura ya 5-6, Paulu akolota namuna Injili vyaija na rehema yakumwasa munu kuwa na uhuru wa kweli na vyaimwasa munu kuinshi namuna ya utakatifu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii, solotiwe na wanadamu wala kwa ma-
mulaka asaka kuwa onse a wanadamu, ila nolotiwa na Insa
Almasihi pamoja na Mwenyezimungu Baba, anfufure Insa
ka wafwi. 2 Omi pamoja na wanduzangu piya wakuno
tukuperekerani salamu umwe, wenye kwamini wa mma-
jamati a Galata. 3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja
na Mwenye Insa Almasihi, akujanliyeni rehema na salama.
4 Insa ndi ire aripereke mwanyewe kwa sababu ya dambi
zetu, ipate atinusuru nkati ya eyi tarehe yakunyata ya
sambi-yi, kamba vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu, Baba
wetu. 5 Mwenyezimungu atukuziwe daima milele. Aamina!

Habari Ngema mmoja tu basi

6 Nukushangani pakulu futi kamana mukwangupa kun-
tipuka ire akwitireni kwa rehema ya Almasihi, mwanku-
fulata Habari Ngema nyengine. 7 Kusema kweli, aipo
habari ngema nyengine. Novyo-sivyo, wawapo wengine
wankukutangaushani, wasiyanisa vibaya Habari Ngema ya
Almasihi. 8 Anta tiwe ofwe au laika mmojawapo wa bin-
guni akukwerezani Habari Ngema yakusiyana na yatukw-
erezeni ofwe-pa, eyo munu-yo alaniwe! 9 Kamba vyaatam-
bire mida, na sambi-pa nukwamba tena: munu mmojawapo
akereza Habari Ngema yakusiyana na yamupokerere umwe,
alaniwe!

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

10 Sambi, nisakula kukubaliwa na wanadamu au na
Mwenyezimungu? Au nisakula viwajibu wanadamu?

Kamba níkisakula viwajibu wanadamu, singari kuwa ntumisi
wa Almasihi. 11 Kamana, wanduzangu, nisaka mwerieriwe
kuwa Habari Ngema yanukwerezeni omi siyo ya mawazo a
kibinadamu. 12 Omi sambiriwe na munu asaka kuwa onse
wala sifundiwe, ila nifafanuririwa na Insa Almasihi.

13 Musikira futi kuhusu mainsha angu a mida panikifulata
dini ya kiyahudi, kuwa nikiwalumbata pakulu wanu wa
jamati ya Mwenyezimungu, anzima yangu ikiwa ya kufuja.
14 Níkishika dini ya kiyahudi pakulu, nîwapunda wenzangu
wengi wawenye. Nkati ya hirimu moja, níkiwa nawo
hamu pakulu yakufulata tabiya za wababu zangu. 15 Fala
Mwenyezimungu, kwa rehema yake, kanitondola tangu niri
mmatumbo mwa mama na kanita nintumike. Paufikire
wakati maalumu wakumwajibu, 16 iye kanifafanurira
Mwanawe ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-
Mayahudi kuhusu Mwanawe-yo. Pavinikunire piya-vi,
sukire kulebela ankili ka binadamu, 17 wala sukire
Yerusalemu kuwonana na wanu wanzire kuwa mawalii omi
saninamba kuwa. Ila nuka kimbere inti ya Arabiya, ikisa
nikiludira Damashiku. 18 Bandi ya myaka mitatu, nikwera
nuka mpaka Yerusalemu kummona Peduru*, nikala naye
sumana mbiri. 19 Kumwasa iye, simmonire walii mwengine
sairi Yakobu, nduye Mwenye wetu. 20 Vyanukwambirani-vi,
mbere ya Mwenyezimungu siri kulongopa! 21 Ikisa nuka
inti za Siriya na Kilikiya. 22 Makundi a wenye kunfulata
Almasihi wakikalanga Yudeya wákiwa sawananijiwa munu
wawenye-mi. 23 Ila wakisikiranga basi ikambiwa: “Ire
akitilumbatanga ire, sambi kankwereza habari ya kwamini
yaâkikenekeza kufuja mida.” 24 Ndimana wakintukuza
Mwenyezimungu kwa sababu ya omi.

2

Paulu akubaliwa na mawalii wengine

1 Bandi ya myaka kumi na mine, nikikwera tena
Yerusalemu pamoja na Barinaba, ninsukula novyo Titu.
2 Nuka kwa kuwa Mwenyezimungu kânifahamisha kwa
ruhuya kuwa nikijuzi nuke. Nisowera pambari na wanu
wakwijiwikana kuwa wakulungwa, niwereza Habari
Ngema yaniwerezanga wanu Sawari-Mayahudi, ipate
nijiwe kuwa kazi yanitenda na yanikitendanga aiwere ya
bure. 3 Anta Titu mwenzangu watikiwa pamoja, ingawa
aawere Yahudi*, awanshurutise kwingira itani. 4 Novyo-
sivyo, wákiwapo wenzetu walongo waringiza kisiiri-siiri
kamba manasonde munkonjo mwetu, waperereze uhuru

* **1:18** Kigeregu: “Sefa”. * **2:3** Kigeregu: “áwere nGeregu”.

watiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa, wakisaka
kutitenda tena utwana. 5 Atikubaliyane vyawasowere anta
suku moja, ipate ukweli wa Habari-yo uzidi kuwa nomwe.
6 Na nowo wakwijiwikana kuwa wakulungwa wa jamati-wo,
awasakire kupindula habari zanikerezanga zire. (Nepo
nukwamba aviniyeri cawari nowo wakulungwa-wo, konta
Mwenyezimungu aalamula kwa kunnang'aniza munu.)

7 Kwasa javyo, ewo wawona kuwa Mwenyezimungu
kânigabizi omi kuwereza Habari Ngema wanu Sawari-
Mayahudi, kamba vyaâgabiziwe Peduru kuwereza Mayahudi.
8 Konta Mwenyezimungu ampere uwezo Peduru kuwa
walii ka wenye itani†, noyo-noyoni ndi anipere uwezo
niwe walii ka wanu Sawari-Mayahudi. 9 Basi, nakuwona
rehema yanipewe omi, Yakobu, Peduru‡ na Yahaya, wáwere
maribwi a jamati, wakitilunga nkono, omi pamoja na
Barinaba, alama ya kutitikizira. Watenda javyo ipate ofwe
tiwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kuno ewo
wakiwereza Mayahudi. 10 Ila watilaizira kinu kimoja basi,
kuwa tiwasunge masikini, neci ndi caniri nawo niya kutenda.

Paulu ansutumu Peduru

11 Fala Peduru§, paajire Antiyokiya, ninsutumu uso ka
wajii kwa kuwa vyaatendire kakosa. 12 Kamana pakwanza
kâzowerera kurya nawo wenye kwamini Sawari-Mayahudi.
Fala pawafikire wanawalume wamojawapo wâtumiwe na
Yakobu, akasa kurya nawo, akiwopa ware wâmbire kuwa
wanu Sawari-Mayahudi wajuzi wengire itani. 13 Mayahudi
wengine waringiza pamoja neye vitendo vya unafiki-vyo,
mpaka Barinaba neye novyo katwariwa nkati ya unafiki-wo.
14 Paniwonire kuwa awafulata kamba vyaushuruti ukweli
wa Habari Ngema, nimwambira Peduru* mbere ya wanu
ware piya: "Uwe kuwa Yahudi fala kuwa kamba Sauri-
Yahudi, aufulata tabiya za kiyahudi. Sambi, uwakenekezer-
aja Sawari-Mayahudi kufulata tabiya za kiyahudi?"

15 Ndi kweli ofwe tiwa Mayahudi kwa kipongorero,
atiri kamba wanu Sawari-Mayahudi sawafulata tabiya
za kiyahudi.† 16 Novyo-sivyo, tikwijiwa kuwa munu
aakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya za
kiyahudi, ila apatana naye julu ya kumwamini Almasihi
Insa. Ndimana nofwe novyo timwamini Almasihi Insa,

† **2:8** "Wenye itani" mana ake Mayahudi. ‡ **2:9** Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. § **2:11** Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. * **2:14** Kigeregu: "Sefa". † **2:15** Kigeregu: "wamádambi" konta eyi ndi namuna Mayahudi vyawaweta wanu Sawari-Mayahudi kwa kuwa awafulata Shariya za kiyahudi.

ipate takikishiwe julu ya kumwamini Almasihi, siyo julu ya
vitendo vyakutimiza Shariya-zo. Konta Mandiko‡ akwamba:
“Aapo munu anta mmoja wakwakikishiwa julu ya vitendo
vyakutimiza Shariya.”
17 Basi, tisakula takikishiwe julu ya kulungana na Al-
masihi. Novyo-sivyo, tiwoniwa kuwa wamádambi. Mana
ake ikuwa Almasihi atitenza kuwa wamádambi? Aviwa
javyo! 18 Kamana nikijenga tena upya vyanidangula§, epo
kweli nikolota kuwa nikosa. 19 Kamana kuhusu Shariya,
omi niwa kamba mufwi, similikiwa tena na Shariya, ipate
niinshi nintumike Mwenyezimungu. 20 Kwa kulungana na
Almasihi, nigomezeriwa naye pamoja pansalaba. Basi siin-
shi omi tena, ila nkati yangu ainshi ndi Almasihi. Mainsha
angu a sambi-pa, niinshi julu ya kuntumaini Mwana wa
Mwenyezimungu, anipendire na aripereke mainsha ake kwa
ajili yangu. 21 Sifuja rehema ya Mwenyezimungu, kamana
inawa munu akwakikishiwa kwa kutimiza Shariya, basi kifo
ca Almasihi acingari kuwa na faida.

3

Shariya au kwamini
1 Umwe waGálata, mwawajinga! Nsawini akutendireni?
Mbere ya kumaso kwenu, muwona kuwa Insa Almasihi
kagomezeriwa pansalaba. 2 Nambireni kinu kimojawapo:
Roho Takatifu kakwisukirani mmyoyo mwenu, iwa kwa
sababu mutimiza Shariya, au kwa sababu musikira na mu-
tumaini Habari Ngema? 3 Javyo mukuwa wajinga? Mwanza
mainsha mapya julu ya Roho Takatifu. Sambi, músaka muwe
makamilifu julu ya nguvu zenu wanyewe? 4 Mashaka aku-
patireni mengi awenye ikuwa akupatani bure? Ikuwa bure
kweli? 5 Mwaja? Ire akupereni Roho na akutenderani
maajuza, iwa kwa sababu mutimiza Shariya au kwa kuwa
musikira na mutumaini Habari Ngema?
6 Kumbukirani kuwa Iburahima “kâmwamini Mwenyez-
imungu, ntamana iye kesabiwa kuwa kamilifu*”. 7 Ndimana,
ereriwani kuwa wamwamini Mwenyezimungu, ndi “wana
wa Iburahima”. 8 Kwa myaka mingi ipitire, Mandiko ásowera
savinamba kukuna kuwa Mwenyezimungu áwakikisha wanu
Sawari-Mayahudi julu ya kwamini. Ndimana Iburahima
kereziwa Habari Ngema javi: “Julu yako, Sawari-Mayahudi
piya† wájanliiwa.” 9 Basi, piya wenye kutumaini wajanliiwa
kamba vyaajanliwe Iburahima atumainire.

‡ **2:16** Ona Zaburi 143:2. § **2:18** Mana ake “ikiwa nisaka kwakikishiwa julu ya kutimiza Shariya”. * **3:6** Ona Mwanzo 15:6; waRoma 4:22. † **3:8** Kigeregu: “kabila piya”.

10 Piya ware wamíni kwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya wárindira kulaniwa, konta vyandikiwa javi‡:
"Munu saafulata na saatimiza piya vyaandikiwe nShariya kalaniwa."
11 Vikwijiwikana kuwa aapo munu wakwakishiwa mbere ya Mwenyezimungu julu ya vitendo vyakutimiza Shariya. Kamana Mandiko akwamba javi:
"Kamilifu áinshi julu ya kwamini."
12 Fala kutimiza Shariya kusiyana na kuntumaini Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe nShariya§:
"Mwenyé kufulata shuruti ya Shariya ainshi julu ya noyo."
13 Almasihi katinusuru nkati ya lana vyatijuzi kulaniwa kwa kutowa kutimiza Shariya. Katenda javyo kwa kulaniwa iye kwa ajili yetu. Konta vyandikiwa* javi:
"Kila munu angíkiwa pamuti kalaniwa."
14 Almasihi Insa katenda javyo ipate julu yake, kujanliiwa kapewe tamaa Iburahima kuwafike Sawari-Mayahudi, na tamaa ya Roho Takatifu tipokerere julu ya kwamini.

Shariya ya Musa aifujire tamaa za Iburahima

15 Wanduzangu, nisaka nukwambireni nfano mmoja wa
mainsha a wanadamu: wanu wakipana miyadi, aapo
mwenyé mamulaka a kongeza wala kupungula kinu. 16 Basi,
Mwenyezimungu kâmpa tamaa Iburahima pamoja na njukuluwe. Mandiko aasema "ujukulu wake" kamba mwingi, fala ásema "njukuluwe", mmoja tu basi, ambiwa wawenye ndi Almasihi. 17 Canisaka kukwambirani ndici: Mwenyezimungu
kâtula miyadi. Itumika myaka miya nne na talatini, ikisa ikija Shariya. Basi, Shariya-yo aifujire noyo miyadi-yo ipate
isipindure tamaa. 18 Kamana irati, ikiwa ipatiwa julu ya
Shariya, aiwa ipatikana julu ya tamaa. Fala Mwenyezimungu kanjanliya Iburahima irati julu ya tamaa.

Anzima ya Shariya

19 Sambi, Shariya anzima yake ndi yepi? Shariya-yo yengeziwa ipate iwolotere wanu makosa awo. Itumike mpaka kuja ka Almasihi Insa, njukuluwe ambiwe nkati ya tamaa yaapewe Iburahima. Shariya-yo wesusa malaika mmakono mwa shikarakanzi†. 20 Fala pakumpa tamaa Ibu-
rahima, aasakikane shikarakanzi. Ampere ndi Mwenyezimungu mwanyewe.‡
21 Epo, mana ake ikuwa vyaisema Shariya vibishana na tamaa ya Mwenyezimungu? Sivyo javyo! Inawepo shariya

‡ **3:10** Ona Kumbukumbu 27:26. § **3:12** Ona waLawi 18:5. * **3:13** Ona Kumbukumbu 21:23. † **3:19** "Shikarakanzi" ndi Musa. ‡ **3:20** Kigeregu: "Awepo shikarakanzi wakati wawepo munu mmoja basi, na Mwenyezimungu ndi ari mmoja."

yakukidiri kuwapa wanu mainsha a kweli, basi julu ya kwe-
nendera noyo shariya-yo, wanu nanga wapata ukamilifu.
22 Fala Mandiko awafunga ulumwengu nzima watawariwe
na dambi, ipate wamíni piya wapewe tamaa julu ya kuntu-
maini Insa Almasihi.
23 Fala saunafika wakati wa kuntumaini Almasihi, tîfungika
na Shariya mpaka paifafanuriwe kauli ya kwamini. 24 Kwa
namuna-yi, Shariya itirera kutilongoza ka Almasihi, ipate
takikishiwe julu ya kwamini kwetu. 25 Fala kwa kuwa kauli
ya kwamini ija futi, atireriwa tena na Shariya.

Wana wa Mwenyezimungu

26 Sambi, piya-mwe muwa wana wa Mwenyezimungu julu
ya kuntumaini Almasihi Insa. 27 Kusema kweli, moziwe-mwe
piya munvala Almasihi. 28 Akupo kusiyana kati ya Mayahudi
na Sawari-Mayahudi, wala kati ya watwana na walungwana,
wala kati ya waka na walume. Piya-mwe muwa kinu kimoja
kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi Insa. 29 Na kwa
kuwa mulungana na Almasihi, muwa ujukulu wa Iburahima,
na kwa javyo, mukuja kuriti kamba vyaisema tamaa.

4

1 Nukwamba javi: mwana wakuriti mali a wawaye, ari
ntoto, atafitiwa kamba ntwana, ingawa mali-yo akuja kuwa
ake piya. 2 Ari ntoto, mali ake átafitiwa na wanu wari kun-
rera mpaka wakati waturire wawaye. 3 Piya-fwe novyo,
patíkiwa watoto, tíkiwa kamba watwana tíkimilikiwanga na
mashetwani wataware mulumwengu-mu. 4 Fala paufikire
wakati maalumu waâturire Mwenyezimungu, iye kampereka
Mwanawe, kapongoriwa na mwanamuka na kamilikiwa na
shuruti za Shariya, 5 ipate awombore ware wamilikiwa na
Shariya, tipate kuwa wanawe wakweli. 6 Na kwa kuwa muwa
wanawe, Mwenyezimungu kesusa Roho ya Mwanawe ari
mmyoyo mwetu, atitenza kuntaja “Abba”, mana ake “Baba”.
7 Kwa javyo, auri tena ntwana ila kuwa mwana. Na kwa
kuwa mwana, ukuja kuriti piya Mwenyezimungu vyaaja
kuwaritisa wanawe.

Ludirani kufulata ukweli

8 Mida, samunamwijiwa Mwenyezimungu, múkiwa wat-
wana wa milungu sairi ya ukweli. 9 Fala sambi, kwa kuwa
mumwijiwa Mwenyezimungu, au nambe, kwa kuwa mukwi-
jiwiwa na Mwenyezimungu, mbana muludira kuwatumika
mashetwani sawakufãini kinu? Mbana músaka kuludira tena
upya kuwa watwana wawo? 10 Múfulata shuruti kuhusu suku
maalumu, myezi maalumu, mirongo maalumu, pamoja na

myaka maalumu. Sababuni? 11 Umwe nukoperazani! Epo
kazi yanukutendereni, nifumuka bure?

12 Wanduzangu, nukutafadalini muwe kamba omi, konta
omi novyo niwa kamba umwe. Amunamba kunitenda
kitendo kibaya. 13 Mukwijiwa kuwa mida, kwa sababu
ya malwazo a mwiri, nikiwa nawo nafasi yakukwerezani
Habari Ngema. 14 Na ingawa kuwa mwiri wangu ukupani
tafauti, fala amuninyanyate wala amunikatare. Kwasa javyo,
munipokerera sana-sana kamba vyamukisaka kumpoker-
era laika wa Mwenyezimungu au nambe, Almasihi Insa
wawenye. 15 Wakati-wo mûfurahi pakulu sana. Sambi, fu-
raha yenu ikiwa ndepi? Konta nilavya ushahidi wakuwa,
mukiwa nawo nafasi ya kunisaidiya, múkiwa tayari ku-
nisaidiya pakulu, anta paiwa kulavya maso enu kunipa.
16 Itakuwa nilawirira kuwa aduwi wenu kwa sababu ya
kukwambirani kweli?

17 Ewo wanu-wo wakutenderani juhudi muwe upande
wawo*, fala eco sico cema kwenu umwe. Wasaka kútawanya
umwe nomi ipate muwatendere juhudi ewo tu basi. 18 Vyema
daima muwe na juhudi ikiwa mwankutenda meema, anta
nisiwe pamoja nomwe. 19 Wanangu, nankukutabikirani
kamba mwanamuka wamimba vyaatabika zikifika suku za-
kupongola. Nízidi kutabika mpaka namuna za Almasihi zi-
woneke nkati yenu. 20 Víkinajibu tiwe pamoja sambi-pa ipate
nisowere namwe kwa namuna nyengine, sana! We! Shaka
yangu iwa nomwe eko!

Nfano wa Hagari na Sara†

21 Nambireni, umwe vikwajibuni kumilikiwa na Shariya:
amusikira caisema Shariya-yo? 22 Kamana vyandikiwa kuwa
Iburahima ákiwa nawo wana wawiri: mmoja kâpongoriwa na
njakazi, mwengine na nlungwana. 23 Mwana wa njakazi
kâpongoriwa kwa mipango ya kibinadamu, fala mwana wa
nlungwana kâpongoriwa kwa kutimiza tamaa ya Mwenyez-
imungu. 24 Kupongoriwa ka wana wawiri-wa kuwa kamba
nfano wa kinyume: ewa waka wakolota miyadi miwiri ya-
turire Mwenyezimungu upande wa wanu. Ire ampongore
mwana kuutwana ndi Hagari, iye kolota miyadi ituriwe
mwango wa Sinayi‡. 25 Basi, Hagari kalandana na mwango
wa Sinayi inti ya Arabiya na akolota novyo Yerusalemu
yakuwoneka, vyairi ntwana wa Shariya pamoja na wanawe

---

* **4:17** Ewo wásaka wenye kwamini waGálata kufulata Taureti za Mayahudi.
† **4:20** Ona Mwanzo 16 na 21. ‡ **4:24** Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa
watwana wa Shariya.

Mayahudi. 26 Fala Yerusalemu ya binguni siyo ya ut-
wana. Ofwe wenye kwamini, eyo ndi mama yetu. 27 Konta
vyandikiwa§ javi:
"Uwe mwanamuka nata, tangu aunapongola,
aunawona malwazo akupongola,
furahi, utambe na radi!
Konta muka saapongore kwa nguvu zake
sambi kanawo wana wengi wawenye koliko muka ari na
nlume."
28 Wanduzangu, kamba Izaki vyaapongoriwe kwa tamaa,
nomwe muwa wana wa tamaa. 29 Wakati-wo, mwana apon-
goriwe kwa mipango ya wanadamu akinlumbata ire apon-
goriwe julu ya Roho wa Mwenyezimungu. Na noko kulum-
batana-ko kungaripo mpaka rero. 30 Fala Mandiko Matakat-
ifu akwamba kinani? Akwamba javi*: "Ntuwise njakazi-yo
oke vyake pamoja na mwanawe-yo, konta mwana wa njakazi
aariti cisaka kuwa conse pamoja na mwana wa nlungwana."
31 Basi wanduzangu, ofwe atiri wana wa njakazi†, fala tiwa
wana wa nlungwana‡.

5

Almasihi katombola

1 Almasihi katombola ipate tiwe na uhuru wakweli! Kwa
javyo, moloke, musidikike tena nkati ya utwana.
2 Onani, sikirizani sana-sana canukwambirani omi Paulu.
Mukiripereka kutaiwa itani*, ikuwa Almasihi aakufãini
kinu. 3 Niludira tena kukulaizirani: piya wataiwa itani†
wadãiwa watimize piya vyaisaka Shariya. 4 Kati yenu, umwe
musakula kwakikishiwa na Mwenyezimungu julu ya ku-
timiza Shariya, mutupula umoja wenu na Almasihi, mu-
tula minyongo rehema ya Mwenyezimungu. 5 Kamana,
kwa kulongoziwa na Roho Takatifu na julu ya kwamini
kwetu, tankurindira na hamu kupokerera tamaa yakuwa
tiwe makamilifu. 6 Konta patilungana na Almasihi Insa,
Mwenyezimungu avimmweri kamba tingira itani au atin-
gire. Ila cimmweri ndi kwamini kolotiwa julu ya pendo.
7 Umwe mukenendanga sana-sana! Sambi nani
akukatazeni kufulata ukweli? 8 Mwenyezimungu
aakutayireni shonge javyo, konta iye ndi akwitireni.
9 Furumento aba javi ilovodarisa ufu mwingi wawenye!‡

§ **4:27** Ona Izaya 54:1. * **4:30** Ona Mwanzo 21:10. † **4:31** "Wana wa njakazi" mana ake ware wakumilikiwa na Shariya. ‡ **4:31** Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini. * **5:2** "Kutaiwa itani" kwa ajili ya kupatana na Mwenyezimungu. † **5:3** Ware wasakúla kupatana na Mwenyezimungu julu ya kutaiwa itani. ‡ **5:9** Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye.

10 Fala kwa kuwa tanawo umoja nkati ya Mwenye, omi
nitumaini kuwa umwe muwaza kamba omi. Neyo ari
kukudanganyani-yo, anta awe vyaawa vyonse, ahukumiwa.
11 Upande wangu omi, wanduzangu, inawa nankwereza
kuwa itani isakikana, sababuni omi kulumbatiwa mpaka
rero? Epo kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi akungari
kunkosera munu. 12 Vinajibu kuwa ware wakufazaisani
julu ya kukukenekezerani kusinja mwiri, wawe macande
nfululu!

Kulongiziwa na Roho wa Mwenyezimungu

13 Wanduzangu, mutondoriwa mupewe uhuru. Fala nowo
uhuru-wo, usiwe sososo ya nswamaa wakufulata vitendo
vyenu vibaya vya kibinadamu. Kwasa javyo, olotani ku-
pendana kwenu julu ya kuhudumiyana. 14 Kamana piya
shuruti za Shariya zitimiziwa julu yakufulata ámuri moja
tu basi, yaamba javi: mpende mwenziwo kamba vyau-
ripenda uwe mwanyewe. 15 Fala ikiwa mwankwenenda
kamba wanyamangalo kulumana na kutafunirana meno,
more-more musulayane!

Longoziwani na Roho Takatifu

16 Vyanukwambirani ndi javi: longoziwani na Roho Takat-
ifu, kwa javyo amutimiza wájibu mbaya wa kibinadamu.
17 Kamana kibinadamu cibishana na Roho, na Roho abis-
hana na kibinadamu. Vyo viwiri-vi daima viwankubishana
ndimana amutenda camukisaka kutenda. 18 Fala mukilon-
goziwa na Roho, amumilikiwa tena na Shariya.
19 Vitendo vyakibinadamu viwoneka baina javi:
uzinzi, ucafu, lukware, 20 kwambudu maswanamu,
usawi, uwaduwi, umani, wivu, nyongo, fitina, kwasana,
kwawanyana, 21 wiyana, kurewa, kuseza ka viwi, pamoja na
vitendo vyengine vyakulandana na novyo. Nukulaizirani
sambi-pa kamba vyanukulaizireni mida: wanu waténda
vinu-vyo awengira muufalume wa Mwenyezimungu.
22 Fala kisumo ca Roho Takatifu rilawírira pendo,
furaha, salama, imani, umuminu, wema, waminifu,
23 kurinyenyekeya na kurimiliki. Aipo anta shariya moja
ya kuwalaumu wanu wakutenda javyo. 24 Wafulati wa
Almasihi Insa wagomezera futi wájibu wawo mbaya pamoja
na hamu zawo mbaya za kibinadamu. 25 Ona, tikiinshi julu
ya Roho, noyo tinfulate. 26 Basi tisiridãi, tisisalamulane, wala
tisitenderane wiyana.

6

1 Wanduzangu, munu akikwakula dambi mmojawapo,
umwe muri kulongoziwa na Roho Takatifu, mumwavye

aludire njira ngema. Fala tendani kwa kunyenyekeya
kuno mukiropereza, ipate musije kukwakula dambi mmoja
noyo. 2 Pokezanani mizigo, kwa javyo mútimiza shariya
ya Almasihi. 3 Kamana munu akiritula kuwa bora pakulu
saari, kankuritesa mwanyewe. 4 Fala kila munu atunze
vitendo vyake mwanyewe. Kamba vyema, kanawo shariya
yakuridãi, aaridãi kunlandanisa munu mwengine. 5 Kamana
kila mmoja amiri wa vitendo vyake vyaatenda mwanyewe.

Tendani meema

6 Afundíwa usemi wa Mwenyezimungu onse, vinu vyema
vyaari nawo, alavye ammere mwanlimu wake. 7 Musiteseke!
Mwenyezimungu aafezeyiwa, kamana kila mmoja caavyála
noco, ávuna noco. 8 Kamana avyála vinu vyake vya kibi-
nadamu, ávuna uwaribifu. Fala avyála vinu vya Roho Takat-
ifu, ávuna mainsha a milele. 9 Ndimana tisisokeziwe kutenda
meema, kamana ukuja wakati maalumu, tívuna, usitizizime
moyo. 10 Basi, tikipata nafasi, tiwatende meema wanu piya,
fala pakulu-pakulu jamaa zetu nkati ya kwamini.

Mawaidhwa a mwinsho

11 Nang'anizani arufu ulu-ulu zaniri kukwandikirani na
makono angu!
12 Wásakula kuridãi na vinu wawoniwe, wakulazimishani
mwingire itani, ipate wasilumbatiwe kwa kwereza kuhusu
nsalaba wa Almasihi Insa. 13 Kamana anta nowo wataiwa
itani-wo awafulata Shariya. Wásaka mutaiwe itani ipate julu
ya mwiri wenu waridãi. 14 Fala upande wangu siridãi, sairi
kwa sababu ya nsalaba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Julu
yake, upande wangu ulumwengu ugomezeriwa, na upande
wa ulumwengu, nomi novyo nigomezeriwa. 15 Kamana
kwingira itani au kutowa kwingira siyo kinu, ila kinu ndi
kuwa kiyumbe mupya. 16 Piya wari kufulata eyi kauli-yi,
salama na huruma viwe kwawo pamoja na piya Iziraeli ya
Mwenyezimungu*!
17 Basi mwanzo wa rero, asinitabishe munu tena, konta
mwiri wangu uwa nawo vilaso vyakolota kuwa omi niwa wa
Insa.
18 Wanduzangu, Mwenye wetu, Insa Almasihi, akujan-
liyeni na rehema nroho zenu. Aamina.

* **6:16** “Iziraeli ya Mwenyezimungu” ndi wanu wa Mwenyezimungu.

Waraka ya Paulu ka waEfezu

Mwanzo

Efezu ikiwa kaya ulu nkati ya ufalume wa waRoma, sambi kukwitiwa Turukiya. Noko cikiwepo kisiko maalumu na akisifiwanga nlungu muka wakwitiwa Artema. Paulu kawakumbusa wenye kwamini wa Efezu kuwa Almasihi kafwa pansalaba atombore na Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. Sambi iye ka upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, kankutawala ulumwengu. Ikisa kawambira kuwa ewo wapendiwa pakulu na Mwenyezimungu julu ya Insa ndimana wajuzi wainshi vyaainshire iye. Mida, wakiinshingi pakisi, fala sambi wajuzi wainshi panuru na wase nuru yawo imwarike yolote njira ya kweli.

Almasihi kawasanganya Mayahudi na Sawari Mayahudi ipate wabomore kipama ca uaduwi ukiwawanya. Iye kawajumulanisa ipate wawe nyumba takatifu mahala pakwikala Roho wa Mwenyezimungu. Visitoshe kamba kuwa Nlungu mmoja basi. Ntamana, wenye kwamini wajuzi wamwase Roho wa Mwenyezimungu awajumanise na Almasihi wekare salama. kwa kuwa rehema ya Mwenyezimungu ndi itivushire.

Eyi waraka-yi Paulu ájuzi kwandika paâwere nkalaboshu kaya ya Roma kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyez-
imungu, niwandikira eyi waraka-yi watakatifu wa Efezu*,
waminífu walungane na Almasihi Insa. 2 Mwenyezimungu
Baba wetu, na Insa Almasihi Mwenye wetu, wakujanliyeni
rehema na salama.

Kujanliiwa pakulu julu ya Almasihi

3 Asifiwe Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
Iye katijanliya julu ya Almasihi na piya vinu vyema vya
kiroho vyakulawa mbinguni. 4 Katijanliya kwa kutiton-
dola kábula ya kumba ulumwengu, tilungane na Almasihi
tiwe watakatifu na satina ukosa mbere yake. Kwa sababu
ya kutipenda, 5 kaapangire tangu mida kakutitenda kuwa
wanawe, julu ya Insa Almasihi. Javi ndi vimwajibire iye.
6 Basi, Mwenyezimungu asifiwe kwa rehema zake ntukufu
zaatipere ofwe, julu ya ire† waampénda pakulu. 7 Kati yake,

* 1:1 Mandiko mengine ewu usemi “wa Efezu” aupo. † 1:6 “Ire” ndi Almasihi.

tipata komboriwa julu ya kifo cake‡, tiswamiiwa dambi zetu
kwa utajiri wa rehema zake. 8 Kweli, Mwenyezimungu
katijaza novyo piya wijiwifu na werevu, 9 katifafanurira siiri
yake. Iye vimwajibu tijiwe kuwa mpango wake ukuja ku-
timiziwa julu ya Almasihi. 10 Mpango-wo úkiwa javi: ukifika
wakati maalumu, Mwenyezimungu akusanya piya viripo
mbinguni na muardhi viwe sini ya mamulaka a Almasihi,
kiswa cawo.

11 Julu yake, titondoriwa tiwe irati§ ya Mwenyezimungu.
Iye katitondola tangu mida kamba vyaapangire, na vinu
piya vikuna itimu nafsi yake. 12 Anzima yake ikiwa ofwe*,
tanzire kuntumaini Almasihi, tiinshi ipate tisifu utukufu
wake. 13 Novyo umwe† mulungane na Almasihi, pamusikire
usemi wa ukweli, Habari Ngema kuhusu kuvushiwa kwenu,
na pamunkubalire Almasihi, Mwenyezimungu kakwisusir-
ani Roho Takatifu waânlavire tamaa kukupani, iwe alama ya
kuwa muwa wanu wake. 14 Kwisuka ka Roho Takatifu ku-
takikisha mpaka típokerera irati yetu, kuwa Mwenyezimungu
akuja kutipa irati-yo. Wakati-wo, utukufu wake usifiwa!

Kushukuru na duwa

15 Kwa javyo, kwa kuwa nisikira kuwa mwankuntumaini
Mwenye Insa na kuwa muwapenda watakatifu
piya, 16 panitenda duwa ponse, sasa kunshukuru
Mwenyezimungu kwenu umwe na kukukumbukirani.
17 Nínlebela Mwenyezimungu, Baba ntukufu, Nlungu wa
Mwenye wetu, Insa Almasihi, akupeni fahamu na werevu
nroho zenu‡ mukure mukimwijiwa sana Mwenyezimungu.
18 Nínlebela Mwenyezimungu akumwarikireni pakulu
mmyoyo mwenu, ipate mwereriwe tamaa yakupangireni
paamwitiwe muwe wake. Mwereriwe kuwa irati yake§ kati
ya watakatifu ndi utajiri ntukufu. 19 Na mwereriwe novyo
uwezo nkulu pakulu waatipa. Uwezo-wo sawa-sawa na
20 uwezo nkulu Mwenyezimungu vyaâtumire paanfufure
Almasihi ka wafwi, na paanturire upande wa nkono
nriro wake* mbinguni. 21 Epa sambi, enzi-zi pamoja
na enzi zija mbere, piya wenye uwezo mbinguni:
wakulungwa, wenye mamulaka, viyumbe vyengine vya
nguvu, mamwenye, pamoja na kila cewo, Insa ndi ari julu
yawo. 22 Mwenyezimungu katula vinu piya kumaulu ka Insa,

‡ **1:7** Kigeregu: "damu yake". § **1:11** "Tiwe irati ya Mwenyzimungu" mana ake "tiwe wanu wake maalumu". * **1:12** "Ofwe" ndi Mayahudi. † **1:13** "Umwe" ndi wanu Samuri-Mayahudi. ‡ **1:17** Au: "akupeni Roho wa fahamu na werevu". § **1:18** "Irati yake" iwamba wanu wa Mwenyezimungu (ona aya 11), au ikwamba tamaa Mwenyezimungu yaawapere wanu wake. * **1:20** "Nkono nriro" ndi mahala pa uwezo na inshima.

na kantula kuwa kiswa ca vinu piya ka jamati. 23 Jamati-yo
ndi mwiri wake, itimiza ushahidi wa Almasihi, na Almasihi
atimiza vinu piya.

2

Mainsha mapya julu ya Insa Almasihi

1 Nomwe, mida mukenenda muri maiti hai nroho zenu
julu ya madambi na makosa enu. 2 Nkati ya nozo dambi-zo,
mukenendanga kamba makafiri*, mukinfulata nfalume wa
mashetwani ari julu, Ibilisi. Wanu sawansikiriza Mwenyez-
imungu, iye ndi roho awalongoza. 3 Ofwe novyo, sati-
namba kumwijiwa Mwenyezimungu, piya-fwe tikiinshingi
tikitimiza wájibu wetu wa kibinadamu, tikifulata wájibu
mbaya wa mwiri na mawazo. Tíkiwa na kibinadamu cetu
kamba vyawari wanu wengine, ndimana mwinsho iwa ti-
hukumiwe na nyongo ya Mwenyezimungu.
4 Fala Mwenyezimungu katipenda pakulu na kanawo hu-
ruma pakulu. 5 Kwa javyo katipa mainsha mapya, tiwe hai
pamoja na Almasihi. Katenda javyo ingawa madambi etu
atitenza kwenenda nroho zetu maiti-hai. Kumbukirani kuwa
muvushiwa julu ya rehema yake. 6 Kusema kweli, Mwenyez-
imungu katifufula pamoja na Almasihi Insa, katíkaza pamoja
naye mbinguni†, na átitenza kulungana naye, 7 ipate olote
enzi za mbere utajiri nkulu wa rehema yake. Katenda
javyo julu ya wema wake kwetu ofwe tilungane na Almasihi
Insa. 8 Kamana rehema ya Mwenyezimungu ndi ikuvushani
julu ya kwamini kwenu. Kuvushiwa kwenu aiwere kwa
vyamutendire, ila zawadi mupewa na Mwenyezimungu.
9 Aiwere julu ya vitendo vyema, ipate asiwepo munu wa
haki yakuridãi. 10 Kamana Mwenyezimungu ndi atitendire‡,
tumbiwa tena upya tilungane na Insa Almasihi, titende vi-
tendo vyema vyaapangire tangu mida kuwa titende.

Marikolo piya ajanliiwa na Mwenyezimungu

11 Kwa javyo, umwe Samuri-Mayahudi wakupongoriwa,
Mayahudi wakwitani “wanu sawengire itani”, kwa kuwa
ewo wengira itani, (ingawa itani yawo itendiwa na makono
a mwanadamu ibadili mwiri basi), musiriware 12 kuwa
mida mûtanusiwa na Almasihi. Kusema kweli, amúkiwa
nkati ya kabila ya Iziraeli, na amúkiwa nawo fungu kati ya
miyadi iwapa wanu tamaa. Mukiinshingi mulumwengu-mu
samuna tamaa wala samumwijiwa Mwenyezimungu.
13 Fala umwe mulungane na Almasihi Insa, ingawa múkiwa
baidi ya Mwenyezimungu, sambi-pa mujisiwa karibu yake

* 2:2 Kigeregu: “wanu wari mulumwengu-mu”. † 2:6 Au: “mahala mwa kiroho”. ‡ 2:10 Kigeregu: “urembo mwema”.

julu ya damu ya Almasihi. 14 Kamana katijisira salama,
kakutenzani Mayahudi na Samuri-Mayahudi kuwa kinu ki-
moja tu basi. Julu ya mwiri wake, iye kabomola kipama
ca uaduwi cukukwawanyani newo. 15 Iye kafuja ámuri na
shuruti za Taureti, ipate awatende Mayahudi na Samuri-
Mayahudi walawirire kuwa kabila moja nyipya yakulun-
gana naye, ndimana iwapo salama. 16 Pansalaba iye ka-
fuja uaduwi nkati ya Mayahudi na umwe Samuri-Mayahudi
tiwe mwiri moja, nofwe makundi wo-mawiri, atipatanisa ka
Mwenyezimungu. 17 Almasihi kâja kukwerezani habari ya
usalama umwe múkiwa baidi naye, na ka ware wákiwa karibu
naye. 18 Kamana julu yake, makundi wo-mawiri tanawo
nafasi yakufika ka Baba julu ya Roho Takatifu mmoja noyo.

19 Kwa javyo, ámuri tena wayeni wala wanu wakupita tu
basi, ila muwa wenye-kaya pamoja na watakatifu, muwa
upande wa ujamaa wa Mwenyezimungu. 20 Ujamaa-wo
mujengiwa kamba nyumba: mapondo a aluserusu ndi
mawalii na minabii, na riwe maalumu ndi Almasihi Insa
mwanyewe. 21 Julu yake majengo piya alunganisiwa sana-
sana ipate nyumba-yo ikure, iwe nyumba takatifu yak-
wambudiwa Mwenye. 22 Basi, kwa sababu ya umoja wenu
naye, nomwe novyo mujengiwa muwe mahala pamekazi a
Roho wa Mwenyezimungu.

3

Sawari-Mayahudi newo novyo wa Mwenyezimungu

1 Kwa sababu vyaatendire Almasihi Insa, omi Paulu, ni-
fungíwe kwa kuntumika iye kwa ajili yenu umwe Samuri-
Mayahudi, nukulebelelani duwa*. 2 Niwona kuwa musikira
kuhusu kazi maalumu Mwenyezimungu yanigabizire omi
kwa sababu ya rehema yake. 3 Kamba vyanukwandikireni
aba, mpango wa Mwenyezimungu waâfisire, nifafanuririwa.
4 Mukifyoma vyanandike-vyo, mukwijiwa vyanereriwe omi
kuhusu mpango-wo Mwenyezimungu vyaapangire kuhusu
Almasihi. 5 Mpango-wo awafafanuririwe wanu wa enzi
zipitire, fala sambi-pa, julu ya Roho Takatifu, kawafafanurira
mawalii watakatifu na minabii wake. 6 Mpango-wo ndi javi:
julu ya Habari Ngema, wanu Sawari-Mayahudi walungane
na Almasihi Insa waje wariti pamoja na Mayahudi, wawe
vifingo vya mwiri mmoja newo, na novyo wapate tamaa
moja newo.

* **3:1** Usemi wa "nukulebelelani duwa" aupo nkigeregu nkati ya eyi aya-yi, falakini usoweriwa aya ya 14, ewu mwaha-wu Paulu pooka nawo mbere ewu mwaha-wu.

7 Kwa kwereza Habari Ngema-yi, nilawirira kuwa ntumisi,
julu ya rehema maalumu ya Mwenyezimungu yaanigabizire
pautendeke uwezo wake kwangu omi. 8 Ingawa niwa ntoto
pakulu futi nkati ya watakatifu piya, fala rehema-yi nipewa
omi, ipate niwereze wanu Sawari-Mayahudi kuhusu utajiri
nkulu sauna kipimo ka Almasihi. 9 Novyo mpango ûfisiwe
tangu mwanzo na Mwenyezimungu, mwenyé kumba vinu
piya, nitondoriwa nifafanure kutimiziwa kwake. 10 Nijuzi
nifafanure ipate mwazikala roho, wenye kutawala na wenye
mamulaka, wijiwifu jisijisi wa Mwenyezimungu, uwoneke
julu ya jamati, wijiwikane. 11 Ewu ndi mpango Mwenyez-
imungu waapangire tangu mwanzo, iwa utimiziwe julu ya
Almasihi Insa, Mwenye wetu. 12 Kwa javyo, ofwe tilungane
na Almasihi na tintumaini iye, tanawo hakika na haki yak-
wingira ka Mwenyezimungu bila wofi. 13 Basi, nukulebelani
isukwiseni niya kwa sababu ya tabu zangu kwa ajili yenu. Eyi
ndi faida yenu!

Duwa yakulebela uwezo wa kiroho

14 Sambi, paniwaza kuhusu mpango wa Mwenyezimungu,
ndi panikokora mbere ya Baba, 15 mwenyé kutenza kuwepo
kabila† piya mbinguni na muardhi. 16 Nínlebela alavye nkati
ya utajiri wa utukufu wake, akupeni uwezo julu ya Roho
yake ipate mukomare mmoyo mwenu, 17 Nínlebela kuwa,
julu ya kwamini kwenu, mekazi a Almasihi awe mmyoyo
mwenu. Umwe molósiwa na murimbísiwa‡ julu ya pendo,
18 mukidiri kwereriwa, pamoja na watakatifu piya, upana,
urefu, ujunda, pamoja na kwica ka pendo rake. 19 Aye, mwi-
jiwe pendo ra Almasihi, ingawa ripunda kiyasi arijiwiririwa,
ipate zikwijareni nfululu namuna piya za Mwenyezimungu.
20 Basi, ire akidíri kutenda, julu ya uwezo wake kwetu ofwe,
vinu vyakupunda vyatilebela au vyatiwaza, atukuziwe!
21 Atukuziwe kwa mambo aténda njamati§ na vyaatenda julu
ya Almasihi Insa, kwa enzi piya, milele ka milele! Aamina.

4

Umoja kati ya wafulati wa Insa

1 Kwa javyo, omi nfungwa kwa sababu yakuntumika
Mwenye, nukutafadalini kuwa umwe mwitiwa na Mwenyez-
imungu muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu waawéta
iye. 2 Kwa namuna piya, murinyenyekeye, muwe wororo,
muhitamili, kwa kuvumiririrana nkati ya pendo. 3 Mutende
juhudi-zi piya ipate muzidi kutengemanisa umoja wenu

† **3:15** Kigeregu: "jamaa". Paulu asowera kuhusu viyumbe piya. ‡ **3:17** "Murimbísiwa" kamba muti na mizipe, au nyumba na aliserusu. § **3:21** Ona aya ya 10.

vyaaturire Roho Takatifu, julu ya kurilunga na mizizi ya
usalama. 4 Kamana mwiri mmoja tu basi na Roho mmoja
tu basi, kamba vyamwitiwe kati ya tamaa mmoja tu basi
mupáta wakati wamwitiwe. 5 Mwenye mmoja tu basi, tuk-
wamini inlimu moja tu basi, koza kumoja tu basi, 6 Nlungu
mmoja tu basi, Baba wa piya-fwe, ari julu yetu piya-fwe,
kawa nkati ya piya-fwe, na kankutenda mambo julu ya piya-
fwe.
7 Piya-fwe kila mmoja kapewa uwezo maalumu, kwa na-
muna kamba Almasihi vyaapimire akitisusira ofwe. 8 Kwa
javyo, Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Iye paapandire akuka julu,
kawalongorera wafungwa wengi wawenye
na kawapa vinu vyema wanadamu.”

9 Mandiko paamba javi: “iye paapandire”, mana ake ki-
nani? Mana ake ndi kuwa Almasihi kanza kwisuka kuja
mulumwengu-mu. 10 Esuke noyo ndi apandire noyo, akuka
mpaka mahala paswifa pakulu mbinguni, ipate iye ejare
mulumwengu-mu piya mpaka binguni. 11 Noyo apandire-yo†
ndi awapere wanu wamojawapo uwezo maalumu wakuwa
mawalii, wengine kuwa minabii, wengine wawe wenye kw-
ereza Habari Ngema, wengine wasunga, na wengine wawa-
funde wenye kwamini. 12 Kazi zawo ewo ndi kuwatengeza
sana-sana watakatifu wantumike Mwenyezimungu, ipate
warimbise mwiri wa Almasihi mpaka ukomare. 13 Evyo
vikikuna, piya-fwe tifikirire kuwa na umoja nkati ya namuna
yetu ya kuntumaini Almasihi na ya kumyerera Mwana wa
Mwenyezimungu. Tikuja kuwa wanu wakukomala sana-
sana, sawa-sawa na kipimo cakutimu, ipate zitijare nfululu
namuna piya za Almasihi. 14 Ndimana tisiwe tena kamba
wasimana nkati ya kwamini kwetu, javyo atibengwa na
inlimu nyipya kamba ngalawa vyairefya na mepo, atiteseka
na wajanja julu ya mipango ya ulongo wawo. 15 Kwasa javyo,
tukeni tambirane ukweli nkati ya kupendana ipate tikure,
tinlande kwa namuna zake piya ire wakuwa ndi kiswa, Al-
masihi wawenye. 16 Vifingo vya mwiri piya, vikilongoziwa
neye, vikilungana sana na piya malungo a vipewe, kila ki-
moja citenda kazi yake na mwiri-wo ukula na úkomala nkati
ya pendo.

Mainsha mapya nkati ya Almasihi

* **4:8** Ona Zaburi 68:18. Paulu ari kwereza mana ake. † **4:11** “Noyo apandire-yo” ndi Insa Almasihi.

17 Kwa javyo, nukwambirani na nukukenekezerani kwa
mamulaka a Mwenye: amujuzi kuinshi tena kamba makafiri,
wawaza kwa namuna sazifãi kinu. 18 Ankili zawo ziwa
nkisi. Watanukana na mainsha awapewa na Mwenyez-
imungu, kwa kuwa ewo watikinifu, kwa sababu myoyo yawo
migumu. 19 Pawatenda ubaya, awawona haya, ndimana
wengira lukware, wafulata kila namuna ya ucafu, na daima
wafulata wájibu mbaya.
20 Fala umwe, pamufundiwe njira ya Almasihi,
amwambiriwe javyo! 21 Musikira kuhusu iye, na
mufundiwa ukweli sawa-sawa na vyaafundire Insa.
22 Mufundiwa kuvula umunu wenu wamukiwa nawo mida,
wakudanganyiwa julu ya wájibu mbaya wakutenviwa.
23 Mufundiwa mumwase Mwenyezimungu kupindula
mawazo enu, 24 na muvare umunu mupya wakunfulatiza
Mwenyezimungu, muwe nkati ya ukamilifu wa ukweli
pamoja na utakatifu.
25 Ndimana, kwasa ulongo, mwambirane kweli munu na
mwenziwe, konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri moja.
26 Pamukimiwa, musase nyongo yenu kukutenzani dambi.
Na musase kuswa juwa saikwisireni nyongo yenu. 27 Kusema
kweli, Ibilisi musimpe nafasi. 28 Akiwanga onse, asiwe
tena. Kwasa javyo, ájuzi akore kazi sana-sana na makono
ake ipate awe nawo kinu cakuwamera wakosofu. 29 Usemi
wakudángula, usilawe pakanywa penu. Kwasa javyo, usemi
wenu uwé mwema na wa faida, uwajanliye wanu wakusiki-
rani. 30 Roho Takatifu wa Mwenyezimungu, aturiwe alama
yakuwa muwa wanu wa Mwenyezimungu, mpaka suku
yakuwombola wanu wake, musintaye uzuni. 31 Asani ukaka-
tima piya, kukimiwa, nyongo, kukaidiyana caputu na wen-
zenu, masemo a kutukana, pamoja na namuna nyengine piya
zakutenderana ucaputu. 32 Ila tenderanani wema munu na
mwenziwe, muwonerane utungu, na muswamiiyane kamba
Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, vyaakuswamiini umwe.

5

1 Ndimana, kwa kuwa wana wakupéndiwa, nfulatizeni
Mwenyezimungu. 2 Inshini nkati ya pendo kwa namuna
moja noyo kamba Almasihi vyatipendire ofwe. Karipereka
iye mwanyewe kwa ajili yetu, kuwa zawadi na kafara
yakunuwira pakulu sana ka Mwenyezimungu.
3 Fala, kamba viwahusu watakatifu, mwase nfululu
kutenda lukware, ucafu piya, pamoja na kululuka.* Kusema
kweli, musimwase munu kuwa na shariya mojawapo

* **5:3** Ona waKolosayi 3:5.

yakusema kuwa evyo vitendo-vyo mwankutenda. 4 Na
isisikirikane kati yenu hadisi ya kunyata, wala masemo
saafãi kinu, wala kiseko ca vinu vyakutenza aibu. Vitendo-
vyo avikujuzini. Kwasa javyo, masemo enu awe a
kushukuru. 5 Kamana mukwijiwa kuwa wenye kutenda
lukware, ucafu, au kululuka awariti muufalume wa Almasihi
na wa Mwenyezimungu. Kusema kweli, kululuka sawa-sawa
na kwambudu milungu sairi ya ukweli.† 6 Musimwase munu
kukutenvyani na masemo saana deretu, kamana novyo
vitendo-vyo vikuja na nyongo yakofya ya Mwenyezimungu
kwa wanu sawansikiriza. 7 Basi, vitendo vyawatenda
wanu-wo, musiwalunge nkono!

8 Kamana mida roho zenu zíkiwa nkisi, fala sambi, kwa ku-
lungana na Mwenye, ziwa nnuru. Ndimana enendani kamba
wanu wakuinshi panuru. 9 Konta visumo vya nuru ndi vi-
tendo vyema jisijisi, kamilifu, na vya ukweli. 10 Sakulani kwi-
jiwa daima vimwajibu Mwenye. 11 Musisanganyike nvitendo
savina faida vyawatenda wanu wakwenénda nkisi. Kwasa
javyo, olotani ubaya wa vitendo-vyo. 12 Kamana vitendo
vyawatendire kwa siiri, anta kwereza vitenza aibu. 13 Fala
kila kinu cakólotiwa kati ya nuru, ciwoneka, 14 kamana nuru
ndi kinu cakuwónesa. Ndimana ikwambiwa javi:

"Uwe uri kulala, lamuka.
Uwe ufwire, fufuka.
Na Almasihi akumwarikira."

15 Kwa javyo, more-more namuna zenu za kuinshi. Musi-
inshi kamba wajinga, ila inshini kamba werevu. 16 Pamuri
nawo nafasi nopa, tumirani nafasi piya kwa namuna ngema,
konta ezi suku-zi wawapo wengi waténda ubaya. 17 Ndimana
musizozoke, ila mwereriwe vyaasaka Mwenye. 18 Vinyu
musirewe, ikutenzani kufuja mainsha enu. Ila mwijaziwe na
Roho Takatifu, 19 kwimbisana nyimbo za zaburi, utenzi, na
kaswaida zakukupani Roho Takatifu. Imbani na ntukuzeni
Mwenye na myoyo yenu. 20 Kwa zina ra Mwenye wetu, Insa
Almasihi, nshukuruni Mwenyezimungu Baba wetu daima
kwa piya viri kukuna. 21 Kwa kumwinshimu Almasihi,
rinyenyekeyeni munu na mwenziwe.

Mainsha nkati ya ndowa

22 Umwe mulombíwe, rinyenyekeyeni ka walume wenu
wanyewe kwa namuna vyamurinyenyekeya mbere
ya Mwenye. 23 Kamana nlume ndi kiswa ca muka
wakulombiwa, kamba Almasihi vyaari kiswa ca jamati.

† **5:5** Alulúka ashugulikira caalulúkira noco.

Noyo ndi Nvushi wa jamati-yo, mwiri wake. 24 Kamba jamati
vyairinyenyekeya ka Almasihi, kwa namuna mmoja noyo,
waka wakulombiwa warinyenyekeye kwa piya ka walume
wawo.
25 Umwe walume mutendíre ndowa, kila munu ampende
nkawake kamba Almasihi vyaapendire jamati, akiripereka
mwanyewe mainsha ake kwa ajili ya jamati-yo. 26 Iye
katenda javyo ipate jamati iwe takatifu. Iye awaswafi
wanu wake julu ya kuwoza na maji, na julu ya usemi
wa Mwenyezimungu. 27 Almasihi vikimwajibu awaswafi
javyo, ipate arolotere iye mwanyewe jamati-yo iwe ngema
kamba nondwa, bila noda wala makunyare wala ca ucafu
kimojawapo, ila iwe takatifu saina ukosa. 28 Kwa na-
muna mmoja noyo, walume watendíre ndowa, kila mmoja
ajuzi ampende nkawake kamba vyaapenda mwiri wake
mwanyewe. Ampénda nkawake onse kankuripenda iye
mwanyewe. 29 Sikirizani, aapo munu wakwína mwiri wake
mwanyewe, ila arisa na asunga, sawa-sawa na Insa Almasihi
vyaasunga jamati. 30 Konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri
wake.

31 “Kwa javyo, nlume amwasa wawaye na mamaye alungana
na nkawake,
wo-wawiri walawirira kuwa mwiri mmoja tu basi.” ‡

32 Piya-vi ndi maajuza makulu, kurigariga kwereriwa munu,
nankusowera kuhusu Almasihi na jamati. 33 Novyo-sivyo,
umwe kila mmoja ampende nkawake kamba vyaaripenda
mwanyewe, na kila mwanamuka amwinshimu nlumake.

6

Wana na wapongozi

1 Umwe wasimana, wasikirizeni wakupongoreni* konta
muwa wanu wa Mwenye. Eyi ndi shariya yamujuzi kutenda.

2 “Mwinshimu wawayo na mamayo.”†

Eyi ndi ámuri yakwanza íri nawo tamaa. 3 Na tamaa yawenye
ndiyi:

“Ukiwenshimu wawayo na mamayo,
piya vinu vyautenda vikwenendera sana,
na úinshi myaka mingi mulumwengu-mu.”

‡ **5:31** Ona Mwanzo 2:24. * **6:1** Au: “wakurerani”. † **6:2** Ona Kulawa 20:12.

4 Na umwe wawáwa, musiwashonge wanenu kukimiwa,
ila warereni kwa kuwaduma na kuwafunda vyavimwajibu
Mwenye.

Watwana na mamwenye

5 Umwe watwana, mamwenye wenu wa mu-
lumwengu-mu, wasikirizeni kwa inshima, kwa niya moja
kamba vyamunsikiriza Almasihi. 6 Sikirizani daima, kuwapo
wanyewe au kutowa kuwapo. Musitende kwa kusakula
fadili kwawo, au vyakuwajibu wanadamu. Ila, kwa kuwa
watwana wa Mwenyezimungu, tendani nafsi yake ka
moyo piya. 7 Kolani kazi na radi konta, kusema kweli,
ámuri kuwakorera wanu, mwankunkorera kazi Mwenye.
8 Mukwijiwa kuwa ofwe kila mmoja, anta awe ntwana au
nlungwana, akuja kupokerera thawabu ka Mwenye kwa
meema yaatendire.

9 Umwe mamwenye, kwa namuna mmoja novyo, watafi-
tini sana watwana wenu. Musiwatishire hukumu. Mwijiwe
kuwa, kwenu umwe anta na kwawo ewo, Mwenye kawapo
mbinguni, awalamula wanu piya kwa kipimo kimoja noco.

Kutengeza kwa vita ya kiroho

10 Mwinsho, kwa kulungana na Mwenye, komalani, kwa
uwezo wake nkulu. 11 Valani mavazi akurikengera na
pangirani sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate
moloke nkati ya mipango ya ulongo wa Ibilisi. 12 Kusema
kweli, vita yetu atitenda na wanadamu‡, ila na viyumbe
sawawoneka: wenye kutawala, wenye mamulaka, wenye
nguvu wamilíki nkisi ca ewu wakati-wu, pamoja na wenye
uwezo mbaya wari pazikala roho. 13 Basi, risukuzeni sulaha
piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate musishindiwe na
aduwi mbaya suku yaaja kukushambuliyani yonse. Evi
piya-vi mukitenda, mukoloka. 14 Kwa javyo, olokani: ri-
fungeni ukanda§ wenu nkiuno wakolota ukweli, valani
kikopa ca cuma pakifuwa cakolota ukamilifu. 15 Na mmaulu
valani viratu kolota kuwa muwa tayari kwereza Injili ya us-
alama. 16 Visitoshe, sukulani daima kinga rakolota kwamini
kwenu, ipate muzimise piya moto wa masonga éfya Ibilisi*.
17 Rikengereni viswa na gula rakolota kuvushiwa kwenu,
na risukuzeni upanga wa Roho Takatifu, ewo ndi usemi wa
Mwenyezimungu. 18 Tendani javyo kuno mukilebela duwa
daima kwa namuna jisijisi, kulongoziwa na Roho Takatifu.
Basi, musiriziuke na muhitamili daima nkati ya kuwale-
belela duwa watakatifu piya. 19 Nomi novyo nilebeleleni ka

‡ **6:12** Kigeregu: “nyama na damu”. § **6:14** Epa kurifunga ukanda ndi alama ya kuritengeza kutenda vita. * **6:16** Kigeregu: “Nbaya”.

Mwenyezimungu, panambula kanywa yangu, anipe usemi
wake na uhakika, nipate kwijiwisa ukweli wa Habari Ngema.
20 Kwa Habari Ngema-yo ndi caniwere shikarakanzi† nki-
fungo, fala nilebeleleni ka Mwenyezimungu nereze Habari
Ngema na uhakika kamba vyanijuzi kwereza.

Salamu za mwinsho

21 Nankukuperekerani nduyetu mpendani wetu Tikiku,
mwaminifu nkulu nkati ya kazi ya Mwenye Insa, ipate
mwijiwe novyo mwaha kuhusu omi na vyanitenda. Iye
kankuja kukwerezani piya. 22 Nankukuperekerani kwa eyi
anzima-yi, ipate mwijiwe habari kuhusu ofwe na iye akurim-
biseni myoyo yenu.
23 Basi, Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi
akujanliyeni‡ salama na pendo nkati ya kwamini. 24 Rehema
iwesukire piya wenye kumpenda sakuna mwinsho Mwenye
wetu, Insa Almasihi.

† **6:20** Kigeregu: “embashadori” ‡ **6:23** Kigeregu: “awajanliya wanduze”.

Waraka ya Paulu ka waFilipi

Mwanzo

Eyi waraka-yi Paulu kândika ari nkalaboshu Roma kiyasi ca mwaka wa 61 bandi ya Almasihi. Anzima yake íkiwa kuwashukuru wafulati wa Insa wa Filipi konta wânsaidiya, wâmperekera vinu na wânlebelela duwa. Iye ákitumaini kufunguriwa suku karibu, azidi kupita akereza Habari Ngema. Fala ákijiwa novyo kuwa imwikarira ajali ya kuulaiwa.

Paulu kâpita Filipi akereza Habari Ngema na kafungula jamati. (Ona kitabu ca Vitendo sura ya 16.) Sambi kâwalaizira wenye kwamini wawe tayari kutabika kwa sababu ya kwamini, kamba vyaatabike Almasihi na Paulu ndi vyatabike novyo. Paulu kamba ikiwa waFilipi viwakuna novyo, wájuzi wature kuwa baraka yawo.

Wenye kwamini wamojawapo wa jamati ya Filipi wakiwambira wanu kuwa, íkiwa wasaka kuvushiwa, wájuzi wafulate shariya za Musa. Fala Paulu aawasire wanu kufunda eyo inlimu-yo.

Waraka-yi ísowera novyo kuhusu radi yatiri nawo kwa sababu ya Insa. Ingawa Paulu ákiwa nkalaboshu, fala ákiwa radi konta kéjiwa vyakushinda hali isaka kuwa yonse. Iye daima ákiwa radi paakikumbukira meema awakolota wenye kwamini wa Filipi.

Salamu

1 Paulu na Timotiyu, watumisi wa Almasihi Insa, tankukwandikirani watakatifu piya wa Filipi, mulungane na Almasihi Insa. Na atiwasa kati yenu wari kukusungani pamoja na wari kukuhudumuni.
2 Mwenyezimungu Baba wetu pamoja na Mwenye Insa Almasihi wakujanliyeni rehema na salama.

Paulu awatendera duwa wenye kwamini

3 Panukukumbukirani ponse, ninshukuru Nlungu wangu
daima. 4 Na daima panukutenderani duwa ponse, nítenda
duwa-yo ka moyo radi pakulu pawenye, 5 kwa kusanganyika
kwenu nkati ya Habari Ngema, tangu suku yamwanzire
kukubali mpaka rero. 6 Nanawo hakika javyo kuwa
Mwenyezimungu, anzíre kukutenderani meema, ázidi
mpaka itimiziwe suku ya kuludi Almasihi Insa. 7 Niwa
nawo shariya yakukuwazani kwa radi konta daima muwa
mmoyo mwangu*. Kamana umwe piya muwa wenzangu

* **1:7** Au: “niwa mmyoyo mwenu”.

nkati ya kazi yanigabizire Mwenyezimungu, kwa wema
wake. Mulungana pamoja nomi kolota kuwa Habari Ngema
yakweli, na mwakikisha inlimu yetu. 8 Shahidi wangu
ndi Mwenyezimungu, kuwa pendo raniri naro nomwe
rilawa mmoyo mwa Almasihi Insa wawenye. 9 Na nílebela
javi: kuwa pendo renu rizidi kongezeka pakulu, na muwe
nawo wijiwifu wakweli, na kulamula kwenu kukamilike,
10 ipate mwijiwe namuna yakutondola vitendo vya faida
pakulu. Kwa javyo, mukuwa swafi, amuwa na ukosa
suku ya kuludi Almasihi, 11 mainsha enu akwijala vitendo
vyema† vyaatenda Insa Almasihi julu yenu, ipate asifiwe na
atukuziwe Mwenyezimungu.

Kuinshi kwangu omi ndi Almasihi

12 Sambi wanduzangu, nísaka mwijiwe kuwa vinu viniku-
nire-vi visaidiya kweneza Habari Ngema. 13 Kwa javyo, piya
masurudadu wari kusunga nyumba ulu ya kifalume pamoja
na wanu wengine piya, wakwijiwa kuwa omi niwa nkifungo
kwa kuwa ntumisi wa Almasihi. 14 Na wenye kwamini wengi,
kwa kuwona namuna zangu zanifungiwe, Mwenye awarim-
bisa myoyo pakulu ipate wereze usemi wa Mwenyezimungu
bila wofi.

15 Ndi kweli kuwa wamojawapo wakwereza kuhusu Al-
masihi kwa sababu ya kunitendera wiyana na kunidanizira
mabaya, fala wengine wakwereza kwa niya ngema. 16 Ewo
watenda javyo kwa kunipenda omi konta wakubali kuwa ni-
turiwa nolote kuwa Habari Ngema yakweli. 17 Wengine wak-
wereza kuhusu Almasihi konta wanitendera wiyana, awana
niya ngema, wawaza kuwa wazidi kunisalamurira tabu
paniri nkalaboshu-mu. 18 Ciduru kinani? Kinu cisakikana
ndi kuwa, kwa namuna zikidirika zonse, kwa niya ngema au
yakunyata, Habari Ngema ya Almasihi yereziwe. Kwa javyo
nukuwa radi.

Na nízidi kuwa radi, 19 konta nukwijiwa kuwa evi viniku-
nire-vi mwinsho nífunguriwa‡ julu ya duwa zenu na piya
vyanipewe na Insa Almasihi kwa Roho wake. 20 Tamaa yangu
omi na cinájibu pakulu ndi kuwa cisiwepo cakunitenza haya,
ila daima, kuzidi pakulu sambi-pa, julu ya kuinshi au ya
kufwa, nolote baina mmwiri mwangu ukulu wa Almasihi.
21 Kamana kuinshi kwangu omi ndi Almasihi, na kufwa ndi
faida yangu! 22 Fala ikiwa julu ya mainsha angu, nikidiri
kutenda kazi ya faida pakulu, basi sijiwa canisaka kutondola:

† **1:11** Kigeregu: “kisumo ca ukamilifu”. ‡ **1:19** Kigeregu: “nivushiwa”.

kuzidi kuinshi au kuulaiwa? 23 Nankuvutiriwa njira zom-
biri: vinajibu pakulu nílawe mulumwengu-mu nikawe na Al-
masihi, kamana ndi vyema pakulu. 24 Fala kuzidi kuinshi mu-
lumwengu-mu ndi cisakikana pakulu nukusaidiyeni umwe.
25 Niwa nawo hakika kuhusu kinu-ci, ndimana nukwijiwa
kuwa nízidi kuinshi namwe piya nukukusaidiyani nkati ya
kwamini kwenu, mupate radi pakulu. 26 Panisaka kuja
tena kukuwonani, mukuja kuridãi pakulu vyaakutendereni
Almasihi Insa julu yangu omi.

Inshini kamba wanu wa binguni

27 Sambi kinu bora, muinshi kamba wanu wafulata
Habari Ngema ya Almasihi ipate, nikija kukuwonani au
sanipo, nisikire kuwa moloka kwa roho moja, mwankutenda
juhudi na niya mmoja nkati ya inlimu ya Habari Ngema.
28 Wengine pawakulumbatani, vinajibu nisikire novyo
kuwa mwasa kuwopa. Eyi ndi alama ya kuwa ewo
washindiwa, umwe muwashinda, neko kushinda-ko kukuja
na Mwenyezimungu. 29 Konta umwe mupéwa ubora sairi
kwa kunkubali Almasihi tu basi, fala novyo kwa kutabika
kwa ajili yake. 30 Noko kushindana-ko ndi sawa-sawa
vyamuwonire vinikunire omi, nepa sambi ndi kamba
vyamuri kunisikira.

2

1 Novyo-sivyo, ndi kweli kuwa Almasihi akurimbisani
myoyo yenu, na pendo rake rukulavyani úzuni. Novyo,
piya-mwe mulungana na Roho wa Mwenyezimungu, ndi-
mana mutenderana wema na muwonerana utungu. 2 Basi,
timizani radi yangu julu ya mawazo mamoja, pendo rimoja,
nafsi moja, pamoja na niya moja. 3 Musitende kinu cisaka
kuwa conse kwa kuripendeleya wala kwa kuridãi, ila tendani
kwa kunyenyekeya julu ya kuwasifu wenzenu pakulu koliko
kurisifu wanyewe. 4 Visiwe vyakukufaini umwe wanyewe,
ila nang'anizani novyo vyakuwafãi wenzenu.
5 Sambi, muwe nawo namuna moja yakuwaza kamba
vyaákiwa nawo Almasihi Insa javi:
6 ingawa akiringana na Mwenyezimungu,
avimmwerire kutumira kwa faida yake.
7 Kwasa javyo, ákiwa tayari kwasa haki zake piya,
karipindula namuna zake karitula utwana,
kalawirira nfano wa mwanadamu,
kawoniwa kamba munu.
8 Karinyenyekeya mwanyewe,
kansikiriza Mwenyezimungu mpaka kifo,
kifo-co ca pansalaba.

9 Ndimana, Mwenyezimungu kanlamusa,
kantula mahala pakusifiwa pakulu,
na kampa cewo bora pakulu.
10 Katenda javyo ipate viyumbe piya vya binguni,
mulumwengu-mu,
na Kuzimu vije vikokore vyaambudu zina rake.
11 Malulimi piya akuja kwakikisha kuwa Insa Almasihi ndi Mwenye!
Kwa javyo, Mwenyezimungu Baba atukuziwe.

Ng'anirani muwe nuru kati ya wanu wakuwenukala myoyo

12 Kwa javyo, wapendani wangu, kamba daima vyamuk-
isikiriza, siyo panikiwa namwe tu basi fala pakulu pani-
towire kuwapo-pa, tendani juhudi piya mutimize kuvuka
kwenu na inshima pamoja na kurinyenyekeya. 13 Kamana
Mwenyezimungu ndi akutenzani kukwajibuni vyavimwa-
jibu iye, na ndi akupani uwezo wa kutenda kamba vyaasaka
iye.
14 Piya vinu tendani bila kurishuku wala kukaidiyana,
15 ipate musiwe na lawama wala na kinu kumoyo, muwe
wana wa Mwenyezimungu samuna noda kati ya kizazi ki-
cafu ca wamádambi. Nkati yawo, ng'anirani kamba nondwa
mulumwengu-mu, 16 korerani makono mawiri habari ímpa
munu mainsha. Mukitenda javyo, omi nukuwa radi suku
ya kuja Almasihi kwa kuwa sitendire ushinda sauna faida.
17 Fala ikiwa damu ya kifo cangu isanganyika julu ya kafara
zenu zamutenda pamuntumaini na pamuntumika Almasihi,
omi nukuwa radi na nifurahi namwe. 18 Nnomwe novyo
tendani radi, furahini pamoja nomi!

Paulu awapereka wenziwe ka waFilipi

19 Vinajibu julu ya Mwenye Insa kuwa, suku karibu
nukuperekereni Timotiyu, ipate omi novyo niwe radi kwa
kusikira habari zenu. 20 Kamana Timotiyu tu basi ndi
ari na moyo mmoja nomi, ndi ashugúlika namwe kweli-
kwelini. 21 Wengine piya wásakula faida yawo ewo wanyewe,
awawaza cimwajibu Almasihi Insa. 22 Fala nomwe muk-
wijiwa namuna Timotiyu vyolote kuwa munu mwema, na
namuna zaakorire kazi pamoja nomi yakwereza Habari
Ngema, kamba mwana vyaansaidiya wawaye. 23 Basi,
panisaka kwijiwa kinu kimojawapo kamba nifunguriwa
au sifunguriwa, noyu-yu ndi wanisaka kukuperekerani.
24 Nítumaini ka Mwenye Insa kuwa nomi novyo nukuja kuku-
wonani suku karibu.
25 Omi niwona kuwa ísakikana nukuperekereni novyo
Epáforaditu, nduyetu wanikola naye kazi, na waniténda naye

vita yakukengera Habari Ngema. Cînitowire conse, iye ndi
wamumpere kuja kunipa. 26 Iye kanawo hamu pakulu na
piya-mwe, na kashugulika konta musikira kuwa iye ákiwa
nlwere. 27 Ndi kweli kalwala pakulu futi nusura kufwa, fala
Mwenyezimungu kammonera utungu, wala ammonere iye
basi, nomi novyo kaniwonera utungu ipate nisiwe na uzuni
kupunda waniri nawo-wu. 28 Ndimana, nízidi kuwa na niya
ya kukuperekerani Epáforaditu ipate muwonane naye muwe
radi tena, nomi uzuni wangu únisa kwa sababu ya radi zenu.
29 Basi, kamba nduyenu ari kunfulata Mwenye, mpokerereni
kwa radi zenu piya. Wanu wari kamba iye wainshimuni,
30 konta kwa kazi ya Almasihi, karitisira ajali mainsha ake
nusura kufwa, ipate atimize kunisaidiya, nafasi yamutowire
kunitendera umwe.

3

Wanu namuna zawajuzi kupatana na Mwenyezimungu

1 Mwinsho wanduzangu, kwa kulungana na Mwenye, fu-
rahini. Avinibugudi kuludira tena kukwandikirani kamba
vyanûkwambireni konta ndi cukukengerani umwe.

2 More-moreni na wanu wakutenda vitendo vibaya, ewo
wawa kamba waumbwa, wakenekeza kuwa itani ilazímu.
3 Kamana siwo ewo, ofwe ndi tipatire itani yakweli, konta
timwabudu Mwenyezimungu kwa Roho yake, atitumaini
vitendo vya mwiri, ila tíridãi kwa kulungana na Almasihi
Insa. 4 Ka ukweli, nanawo shariya kutumaini vitendo vya
mwiri. Inawa munu áwaza kuwa kwanawo shariya yaku-
tumaini vitendo vya mwiri, omi nanga nizidi. 5 Omi ni-
taiwa itani suku yanane bandi ya kupongoriwa, omi niwa
wa kabila ya Iziraeli*, rikolo rangu ndi ra Benjami, niwa
ujukulu maalumu wa Waebraniya. Kuhusu kufulata shariya
ya Kiyahudi, omi níkiwa Nfarizeu†. 6 Nîtenda ibada pakulu
mpaka nîfika kuwalumbata wenye kwamini. Na kuhusu
kutimiza vyaisaka shariya, hapana canitowire kutenda.

7 Fala víkiwa na faida kwangu omi mida, sambi-pa nitula
kamba vinásike, kwa sababu ya Almasihi. 8 Visitoshe, nitula
vinu piya kamba vinasike kwa kuwa ciri na faida pakulu,
ndi kumwijiwa Almasihi Insa, Mwenye wangu. Kwa sababu
yake, vinasike piya, nitula kamba vizolo, ipate nimpate Al-
masihi, 9 na niwoniwe kulungana naye. Ukamilifu wangu
siyo julu ya kutimiza Taureti, ila julu ya kuntumaini Almasihi
tu basi. Ire atipa ukamilifu julu ya kwamini ndi Mwenyez-
imungu. 10 Ndimana, nisakula kumwijiwa Almasihi, nijiwe

* **3:5** “Omi niwa wa kabila ya Iziraeli” mana ake “niwa Yahudi”. † **3:5** “Mafarizeu” kundi rimoja rakufulata shariya pakulu.

uwezo wa mainsha ake akushinda kifo, nirilunge na tabu
zake, na nilandanise kifo cake. 11 Kwa namuna isáka kuwa
yonse, nírindira kuwa nukuja kufufuriwa ka wafwi.

Kutuwirira kumpaka

12 Siyo kuwa nifikirira wala niwa kamilifu, ila nikaza
mwendo nikakore, kwa kuwa omi novyo nikoriwa na Al-
masihi Insa. 13 Wanduzangu, omi situla kuwa nisa kukola
futi, fala nukwenendera kinu kimoja: sinang'aniza nyuma,
nítenda juhudi kurinyulurira mbere, nikapate ciri mbere
yangu. 14 Ndimana níkaza mwendo nifikirire anzima ya
tuzo rangu. Tuzo-ro ndi kuwa Mwenyezimungu, julu ya
Almasihi Insa, aníta binguni. 15 Kati yetu ofwe tikamilike
nkati ya kwamini, tiwaze namuna moja noyo. Fala muki-
waza namuna nyengine, Mwenyezimungu akufahamishani.
16 Novyo-sivyo, vyaatifahamishe Mwenyezimungu, tukeni
tifulate novyo.

17 Wanduzangu, zidini kunifulatiza, na watunzeni
wenye kufulata nfano kamili watukolotereni. 18 Kamana
vyanukwambireni mara nyingi zawenye, nepa sambi
nankukwambirani tena kuno akinipakatika masozi:
wawapo wengi waténda kamba maaduwi wa nsalaba
wa Almasihi‡. 19 Mwinsho wawo wakwasika, konta
wáshugulika kutimiza wájibu wawo wa ubaya§. Waridãi
na vitendo vyawakijuzi kuriwonera haya, ewo wáwaza
vinu vya mulumwengu-mu tu basi. 20 Fala ofwe kwetu
mbinguni. Noko ndi katinrindira na hamu kuja Nvushi
wetu, Mwenye Insa Almasihi. 21 Iye akuja kupindula mwiri
wetu mwepepe-wu ukuwa ntukufu kamba mwiri wake, julu
ya uwezo wake ukidiri kutawala vinu piya.

4

1 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, waniri
namwe hamu pakulu, furaha yangu na lemba rangu, zidini
koloka kwa kulungana na Mwenye, wapendani wangu.

Vyalaizire Paulu

2 Nukulebelani nunu Adiya na nunu Iliki, kwa kun-
twii Mwenye Insa, muwe na ankili moja. 3 Na uwe,
mwenzangu mwaminifu nkulu, nukulebela uwasaidiye ewo
wanawaka-wo, kamana watenda kazi na juhudi yakwereza
Habari Ngema pamoja nami, na Kelementi, na wenziwe
wengine wari nawo mazina andikíwe mbuku ra mainsha*.

‡ **3:18** Ewo wakatala faida ya kifo ca Almasihi. § **3:19** Kigeregu: “nlungu wawo ndi tumbo”. * **4:3** Ero buku-ro randikiwa mazina a wanu wari nawo mainsha mapya julu ya Insa Almasihi.

4 Kwa kulungana na Mwenye, furahini daima. Nukwambi-
rani tena, furahini! 5 Wema wenu wijiwikane ka wanu piya.
Kuja ka Mwenye kuwa karibu. 6 Musifazaike na kinu anta
kimoja. Ila cukutowani conse, daima tendani duwa, nlebe-
leni Mwenyezimungu ejiwe haja zenu, kuno mukishukuru.
7 Mukitenda javyo, salama ya Mwenyezimungu izaídi na-
muna zetu zakwerериwa, akusungani myoyo yenu na ankili
zenu, kwa kuwa mulungana na Almasihi Insa.

8 Mwinsho, wanduzangu, tunzani vitendo-vi: vitendo
vyakweli, vyakuinshimika, vya shariya, swafi, vyakwajibisa,
vyakutukuziwa, pamoja na piya vinu vyema na vire vyaku-
juzi kusifiwa. 9 Vire vyanukufundireni vyamupokerere, na
vire vyamunisikire na vyamuniwonire nikitenda, zidini ku-
tenda. Na Mwenyezimungu awápa wanu salama awe pamoja
namwe.

Kushukuru ka Paulu

10 Kwa kulungana na Mwenye, niwa radi pakulu kwa kuwa
mwinsho muludira kunipenda. Sikuwa amúkinipendanga,
fala amukiwa na nafasi. 11 Vyanamba-vi samba kwa
kusakula kinu, konta nirifunda niwe radi na caniri nawo
noco. 12 Omi nukwijiwa hali yakwisiwa, na nukwijiwa novyo
hali yakupata vinu vingi visakikana. Nirifunda namuna ya
kuwa radi kila mahala na kila hali: anta nikute au anta
inikore njala, nukuwa radi. Kuwa nawo kinu cingi au ku-
towa kuwa nawo, nukuwa radi. 13 Nikidiri kutenda vinu
piya julu ya ire anípa nguvu. 14 Novyo-sivyo, mutenda sana
kunisaidiya panikiwa na mashaka.

15 Na umwe wanyewe waFílipi, mukwijiwa novyo kuwa
pananzire kwereza Habari Ngema panilawire Makedoniya,
aiwerepo jamati nyengine ya wenzangu yakunípa newo
kupokerera ila umwe tu basi. 16 Anta paníkiwa inti ya
Tesalonika, novyo muniperekera, zaida ya mara moja,
nsaada wa vinu vyanikisakula. 17 Siyo kuwa nísakula
kumeriwa vinu, fala vinajibu muzidi kongeziwa thawabu
zenu. 18 Nipokerera piya vinu, nanawo vingi vyawenye!
Viningipa vinu vyamuniperekere na Epáforaditu. Viwa
kamba swadaka yakunuwira sana, kafara yakusakikana na
yakumwajibu Mwenyezimungu. 19 Na Nlungu wangu aku-
peni kila kinu camusaka conse, kwa utajiri wake ntukufu
julu ya Almasihi Insa. 20 Basi, Mwenyezimungu Baba wetu
atukuziwe kwa daima milele. Aamina.

Salamu za mwinsho

21 Salamu zawo piya watakatifu, walungane na Almasihi
Insa. Wanduzangu wari nomi, newo novyo wakuperekerani

salamu. 22 Wakuperekerani salamu piya watakatifu, kuzidi
wanu wakola kazi kunyumba ya Nfalume nkulu Kaisari.
23 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe namwe.

Waraka ya Paulu ka waKolosayi

Mwanzo

Kolosayi íkiwa kaya maalumu ya Áziya, kúkiwa kitambo ca kilometuru miya na sitini upande wa malawira-juwa wa Efezu. Paulu ákiwa saanafika Kolosayi fala ákiwa radi kusikira kuwa wenye kwamini wa Kolosayi wankuntumaini Insa kanguvu. Ewo wâsikira Habari Ngema zikereziwa na mwenye mmoja wakwitiwa Epáfora akikalanga noko, fala kwa nowo wakati-wo, iye kâfungiwa nkalaboshu pamoja na Paulu.

Kolosayi, wenye kwamini wengi wákiwa wanu Sawari-Mayahudi, na kati yawo wamojawapo wazowereziwa inlimu sazifãi. Wakidaniza kuwa wájuzi kuwambudu malaika pamoja na viyumbe vyengine saviwoneka ikiwa wasakula kumwambudu Mwenyezimungu. Fala Paulu akisaka kuwa ewo wereriwe kuwa Almasihi kawa pamoja na Mwenyezimungu mbinguni, katawala julu ya piya viyumbe vya uwezo vyakuwoneka na saviwoneka. Ndi ntamana wanu wajuzi wamwabudu Almasihi. Iye ndi nkulu kwa piya wengine, na ndi kiswa ca jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya
Mwenyezimungu, na mwenzangu Timotiyu, tukwandikirani
eyi waraka-yi 2 umwe, wenye kwamini wa Kolosayi,
wanduzetu makamilifu mulungane na Almasihi.
Mwenyezimungu Baba wetu akujanliyeni rehema na
salama.

Kushukuru ka Paulu

3 Patukulebelelani duwa ponse, daima tinshukuru
Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi,
4 konta tisikira kuwa muntumaini Almasihi Insa, na
watakatifu piya muwapenda. 5 Mutenda javyo kwa tamaa
yamutuririwe mbinguni, yamwanzire kusikira julu ya
usemi wakweli wa Habari Ngema 6 yukufikireni umwe. Eyo
Habari-yo, kamba vyaikula na vyaipa visumo ulumwengu
nzima, na kati yenu novyo iwankukula na iwankupa, tangu
suku yamusikire kuhusu rehema ya Mwenyezimungu,
yamwereriwe ka ukweli. 7 Eyo murifunda na Epáfora,
mwenzetu mpendani wetu, ntumisi kamilifu wa Almasihi
kwa ajili yenu. 8 Novyo iye katereza kuhusu pendo renu
rilawa nRoho Takatifu.

Duwa ka wenye kwamini

9 Kwa javyo, tangu suku yatanzire kusikira, ofwe atinamba
kwasa kukulebelelani duwa. Tinlebela Mwenyezimungu ak-
wijazeni wijiwifu piya na werevu ulawa nRoho mwake, mw-
ereriwe nfululu vyaasaka iye, 10 ipate muinshi kamba vinjuzi
kuinshi munu alungána na Mwenye, kwa namuna vyav-
imwajibu iye. Namuna-yo ndi kupa visumo kwa piya vitendo
vyenu vyema, na kukula kwenu mukimwijiwa Mwenyez-
imungu nfululu. 11 Tukulebelelani murimbisiwe kwa nguvu
piya za uwezo wa utukufu ipate muhitamili daima na imani
pamoja na radi, 12 kuno mukishukuru ka Mwenyezimungu
Baba. Iye akukidiriseni kupata fungu ra irati ya watakatifu
wari nkati ya nuru. 13 Iye ndi atilavire nkati ya uwezo wa
kisi, akitisamisa akitingiza muufalume wa Mwanawe waam-
penda iye. 14 Julu ya Mwana-yo, tikomboriwa, dambi zetu
ziswamiiwa.

Almasihi kawa julu ya viyumbe piya

15 Almasihi ndi nfano wakuwoneka wa Mwenyezimungu saawoneka,
iye ndi ntanzi*,
kábula ya kumbiwa viyumbe piya.
16 Kamana julu ya Almasihi,
piya viripo mbinguni na duniya vyumbiwa,
vinu vyakuwoneka na saviwoneka,
vyakuwa na nguvu ya kiroho au nguvu ya kibinadamu,
vyakutawala au vya mamulaka pakulu.
Piya vyumbiwa julu yake, na kwa ajili yake.
17 Iye kawapo tangu savinombiwa viyumbe piya,
na iye ndi aténza kuwapo vinu piya.
18 Iye ndi kiswa ca jamati, mwiri wake.
Iye ndi mwanzo, na ntanzi kufufuriwa ka wafwi,
ipate kwa vinu piya, apate mahala patanzi.
19 Kamana vimwajibu Mwenyezimungu kuwa
namuna zake piya ziwe nkati ya Almasihi.
20 Na vimwajibu novyo viyumbe piya kupatanisa naye julu ya Almasihi,
julu ya damu yake itawanyike pansalaba.
Kwa javyo, viyumbe piya, mulumwengu-mu au mbinguni,
vikare kwa usalama na Mwenyezimungu.

21 Nomwe novyo mida múntula minyongo Mwenyez-
imungu, na mukiwa maaduwi wake julu ya vitendo vibaya
vyamukiwazanga na vyamukitendanga. 22 Fala sambi,
julu ya kifo ca mwiri wa Almasihi, Mwenyezimungu
katula mupatane naye, ipate muwajise mbere yake wari

* **1:15** Kwa javyo, ndi nriti wa Baba.

watakatifu na swafi, sawana lawama. 23 Fala ibidi muzidi
kutumaini, kwamini kwenu kuwe kamba aliserusu ya
nyumba yakukomala, saisakikana kukupani tamaa nyengine
koliko yamupokerere pamusikire Habari Ngema. Eyi
Habari-yi wereziwa wanu piya mulumwengu-mu. Noyo
yanitumikire omi Paulu.

Paulu atabika kwa sababu ya wenye kwamini

24 Sambi, niwa radi kutabika kwa ajili zenu. Nanku-
timiza na mwiri wangu tabu zibakire zaakitabika Almasihi.
Nisaka kutenda javyo kwa ajili ya jamati, mwiri wa Al-
masihi. 25 Nilawirira kuwa ntumisi ka wenye kwamini, kwa
kuwa Mwenyezimungu kanigabizi kazi ya kukwerezani piya
Habari za Mwenyezimungu. 26 Wakati upitire, Mwenyez-
imungu kâwafisa wanu piya ngano yake fala epa sambi
kankuwolotera wanu wake watakatifu. 27 Ka watakat-
ifu-wo, Mwenyezimungu asaka awafafanurire utajiri wa
utukufu wa ngano-yo mbere ya wanu Sawari-Mayahudi. Eyo
ngano-yo ndi Almasihi ari mmyoyo mwenu, ndimana muwa
nawo tamaa yakuvuza vinu vya utukufu visáka kuja.

28 Kwa javyo, tíwereza habari ya Almasihi. Títumira wi-
jiwifu piya kunlanga na kunfunda kila munu ipate tinjise
munu-yo mbere ya Mwenyezimungu wakutimu, kulungana
na Almasihi. 29 Kwa noyo anzima-yo, nítenda juhudi yakukola
kazi na uwezo piya waanipa. Uwezo-wo útenda kazi kanguvu
nkati yangu.

2

1 Kamana nísaka umwe mwijiwe kuwa nankukola kazi
kanguvu zangu piya ipate nukusaidiyeni umwe na wenye
kwamini wekála Layodikeya, na wengine sawanamba kuni-
wona uso ka wajii. 2 Nankukola kazi javi ipate myoyo yawo
irimbisiwe, ilungane julu ya kupendana. Kwa javyo, muwe
nawo utajiri wa uhakika wakweli, ipate mwerериwe nfululu
ngano za Mwenyezimungu, ziri kolotiwa julu ya Almasihi.
3 Kati yake, afisiwa mali piya a wijiwifu na werevu. 4 Evi
nukwandikirani ipate musitesiwe na munu mmojawapo na
masemo a kukugilibuni. 5 Kamana ingawa mwiri wangu auri
pamoja nomwe, fala moyo wangu uwa noko. Na nukuten-
derani radi kwa kwijiwa kuwa múpangana vyema, na moloka
nkati ya kwamini kwenu mulungana na Almasihi.

Mana a kulungana na Almasihi

6 Ndimana, kwa kuwa munkubali Almasihi Insa awe
Mwenye wenu, enendani kwa kulungana naye. 7 Tulani
mizipe yenu nkati yake, jengani mainsha enu julu yake,

kamilikani kwamini kwenu kamba vyamufundiwe, na
shukuruni pakulu!

8 More-more, asukuteseni munu kukwiwirani uhuru
wenu julu ya namuna zake za mawazo, sazifãi kinu. Eyo
mawazo-yo aaja na Almasihi, ila alawirira nkati ya tabiya
za wanu au mashetwani wataware mulumwengu-mu.
9 Musitesiwe konta Almasihi, paakiwapo mulumwengu-mu,
mwiri wake zimwikala ka kumwijala piya namuna za
kiMwenyezimungu. 10 Nomwe, kwa kuwa mulungana naye,
akwijareni mainsha kamili, konta iye ndi kiswa ca piya wari
kutawala na wari na mamulaka.

11 Kwa kulungana naye mwingira itani, fala siyo itani
yawengiziwe wanu mmwiri, ila itani yakulawa ka Almasihi*.
12 Almasihi katenda javyo wakati umwe wamoziwe. Iwa
kamba muzikiwe pamoja naye na, julu ya kwamini uwezo
wa Mwenyezimungu anfufure Almasihi ka wafwi, mufufuke
naye novyo. 13 Mida, umwe mûfwa nkati ya tabiya zenu za
dambi, na kwa kuwa ámuri Mayahudi amufulata Shariya†.
Fala sambi, kwa kulungana na Almasihi, Mwenyezimungu
kakupani mainsha mapya. Iye katiswamii piya madambi
etu, 14 kafuta waraka yaândikiwe deni yetu ya madambi,
ikitilaumu kwa sababu ya kutowa kufulata Taureti. Kweli,
paagomezeriwe Insa, waraka-yo Mwenyezimungu kagomez-
era nopo, ndimana aina nguvu tena. 15 Pansalaba nopo,
Almasihi kawashinda wari kutawala na wari na mamulaka,
kawalavya nguvu zawo piya. Kawafezeyi mbere ya viyumbe
piya, kawalongoza washindiwe nkonjo nzima.

16 Kwa sababu ya piya-vyo, musimwase munu kukulau-
muni kuhusu shuruti ya kurya au kunywa, suku maalumu
yakuntukuza Nlungu, sherehe yakuwoneka mwezi mupya,
au suku maalumu yakupumula. 17 Evyo vitendo-vyo piya
víkiwa kinviri ca ukweli mpaka paufikire ukweli, na uk-
weli wawenye ndi Almasihi. 18 Musimwase munu mmo-
jawapo kukulavyani thawabu zenu kwa kukukenekezerani
kuwa murinyenyekeye savijuzi au muwambudu malaika.
Munu kamba-yo aritula ubora koliko umwe kwa sababu
ya kumwisukira ruhuya maalumu, fala aridãi bila shariya,
mawazo ake a kibinadamu, 19 kasa kulungana na kiswa cake.
Kiswa-co ndi Almasihi alongóza vifingo vya mwiri wake piya,
ipate vitayiwe nguvu, vilunganisiwe na malungo pamoja na
mizipe, mwiri ukurisiwe na Mwenyezimungu.

More-more na minabii walongo

* **2:11** Itani yakulawa ka Almasihi ulaviwa upande wetu uri nawo wájibu wa vitendo vya madambi. † **2:13** Kigeregu: "kwa kuwa amwingire itani ya mwiri".

20 Umwe, kwa kuwa mufwa pamoja na Almasihi,
mwanawo uhuru kati ya mashetwani wataware
mulumwengu-mu. Sambi, mbana musikiriza shuruti
za mulumwengu-mu? Musisikirize shuruti zamba javi:
21 "Musikumbure" wala "Musirye" wala "Musitumire".
22 Shuruti kamba-zi, piya zihusu vinu vyakutumira vikipita.
Ezo ngano na inlimu za wanu. 23 Wanu walazímisha nozo
shuruti-zo wáwalanda wejiwifu. Ewo wákenekeza wanyewe
vitendo vya dini fala dini-yo ndi ya binadamu. Wákolota
kunyenyekeya fala sakuri kakweli, na upande wa dini yawo,
wáritabisha mwiri wawo wanyewe. Fala evyo avifãi kinu,
avinsaidiya munu kushinda wájibu wake wa kibinadamu.

3

Namuna nyipya ya kuinshi kulungana na Almasihi

1 Paafufuke Almasihi, nomwe novyo mufufuka. Ndipairi
sakulani vinu vya mbinguni, kaari Almasihi upande wa
nkono nriro* wa Mwenyezimungu. 2 Musishugulikire vinu
vya mulumwengu-mu, ila shugulikirani vinu vya mbinguni.
3 Kamana mufwa, na mulungana na Mwenyezimungu, main-
sha enu afisiwa pamoja na Almasihi. 4 Almasihi ndi mainsha
etu a kweli. Iye paasaka kulawirira tena mulumwengu-mu,
nomwe novyo mukuja kulawirira pamoja naye nkati ya
utukufu wake.

5 Ndimana wájibu wenu wa kibinadamu, ulayani: lukware,
ucafu, hamu mbaya, wájibu mbaya, na coyo, konta coyo
sawa-sawa na kuwambudu maswanamu. 6 Kwa sababu ya
novyo, ikuja nyongo yakofya ya Mwenyezimungu. 7 Mida
noyo nyongo-yo yanza kukwambatani, konta mukitenda
novyo vitendo-vyo. 8 Fala sambi umwe, asani evyo vitendo-
vyo piya: kukimiwa, nyongo, ubaya, kukufuru, pamoja na
kusowera caputu. 9 Musitesane konta amuri camukiwa mida,
amutenda tena tabiya zamukitendanga. 10 Ila lawirirani
kuwa wanu wapya, wakupinduriwa upya kila mara ipate
muwe nawo wijiwifu nfululu munlande iye akumbireni.
11 Wakati-wo, avimmweri tena Yahudi wala Saari-Yahudi,
ataiwe itani wala satayiwe, nshenzi wala asilimuke, ntwana
wala nlungwana. Ila Almasihi tu ndi vinu piya, na iye ainshi
nkati ya wanu wake piya.

12 Umwe ndi mutondoriwe na Mwenyezimungu, watakat-
ifu, na wenye kupendiwa. Ndimana ritayeni moyo wa hu-
ruma, wema, kurinyenyekeya, wororo, na wakuvumirira.
13 Hitamiliyanani munu na mwenziwe. Ikiwa mmojawapo
kakosiwa, swamiiyanani. Kamba Mwenye vyakuswamiireni

---

* **3:1** "Nkono nriro" ndi mahala pakusifiwa.

umwe, nnomwe novyo swamiini. 14 Kinu bora koliko piya-
vyo ndi kupendana, konta kupendana ndi lundo kamilifu
ra kulungana. 15 Asani salama yaakupani Almasihi ikulon-
gozeni nkati ya roho zenu konta kwa salama mwitiwa muwe
mwiri mmoja. Na muwe wanu wakushukuru. 16 Habari
kuhusu Almasihi, ikwijareni pakulu ipate mufundane na
mudumane kwa wijiwifu piya. Mukinsifu Mwenyezimungu
na shukurani mmyoyo mwenu, julu ya nyimbo za zaburi,
kaswaida, na nyimbo zakuja na Roho wa Mwenyezimungu.
17 Basi, piya vyamutenda au vyamwamba, tendani kwa
zina ra Mwenye Insa, kuno mukinshukuru Mwenyezimungu
Baba wetu kwa piya vyaatitendere Almasihi.

Namuna za kuinshi pakaya

18 Umwe waka mulombiwe, kila mmoja ansikirize
nlumake konta evi ndi vyawajuzi kutenda wafulati wa
Mwenye. 19 Umwe walume mulombire, kila mmoja ampende
nkawake sana-sana, asiwepo wakuntabisha nkawake.

20 Umwe wana, wasikirizeni kwa kila namuna wawa zenu,
konta javyo ndi vyavimwajibu Mwenye Insa. 21 Umwe
wawawa, musiwandibu wanenu daima ipate wasiuzunike.

22 Umwe watwana, wasikirizeni kwa kila namuna
mamwenye wa mulumwengu-mu. Daima, kuwapo
wanyewe au kutowa kuwapo, kolani kazi sana. Musitende
kamba wasakula kutenda vyakuwajibu wanadamu
basi, ila na myoyo ya ukweli, ritureni kuwa watumisi
wakumwinshimu Mwenye Insa. 23 Kwa piya vyamutenda
vyonse, musiture kuwa mwankuntumika binadamu. Ila
tendani kanguvu kamba múri kuntumika Mwenye Insa.
24 Kumbukirani kuwa mukuja kupokerera tuzo ya irati ka
Mwenye wawenye. Kusema kweli, wamuri kuntumika ndi
Mwenye Almasihi. 25 Kamana ware waténda vibaya wakuja
kuhukumiwa kwa vibaya vyawatendire. Aipo namuna
yakusiyana.

4

1 Umwe mamwenye, kwa kuwa mukwijiwa kuwa nomwe
novyo mwanawo Mwenye wenu mbinguni, watafitini sana
watwana wenu kwa shariya na haki.

Paulu awalanga wenye kwamini

2 Zidini kulebela duwa, mukirinang'anizira na mushukuru.
3 Nofwe novyo tilebeleleni duwa ipate Mwenyezimungu
atifungurire nryango tipite tikereza Habari yake, mpango
kuhusu Almasihi sawejiwa wanu mpaka sambi-pa. Kwa

sababu yakupita nikereza, noko ndi canifungiriwe nkala-
boshu-mu. 4 Basi, lebelani duwa ipate omi nereze usemi-wo
sana-sana kamba vyanijuzi kwereza.
5 Muwe wejiwifu mbere ya wanu sawamwamini Al-
masihi. Mukipata atuwa, tumirani kwa namuna ngema.
6 Mukipakanira na wanu, mwaha wenu unowe kamba
cakurya cakulungiwa munyu. Mwijiwe vyakunjibu kila
mmoja.

Salamu za mwinsho

7 Tikiku, nduyetu wakupendiwa, akwerezani hali yangu
piya. Iye ntumisi mwaminifu na pamoja nomi antumikanga
Mwenye. 8 Basi ndi canukuperekereni umwe Tikiku-yo ipate
mwijiwe hali yetu, na iye akurimbiseni myoyo. 9 Onezimu,
nduyetu mwaminifu, wakupendiwa, ari munkonjo mwenu,
iye pamoja na Tikiku vinu piya vikuna kuno wákwijiwisani.
10 Arishitariku afungiwe pamoja nomi akuperekerani
salamu, pamoja na Maruku nduye Barinaba. Kuhusu
Maruku, musikira sana-sana vyatukulaizireni kuwa paája
kukuwonani, mumpokerere vyema. 11 Insa (wakwitiwa zina
rengine Zushutu), iye novyo akuperekerani salamu. Nkati ya
Mayahudi wenye kumwamini Almasihi, ewa watatu-wa tu
basi ndi wakola kazi nomi yakwereza ufalume wa Mwenyez-
imungu. Ewa ndi wanirimbisa moyo.
12 Epáfora, antúmika Almasihi Insa, na iye novyo ari kati ya
nkonjo wenu, akuperekerani salamu. Daima átenda jitiyadi
yakukulebelelani duwa, ipate moloke, muwe makamilifu,
na muwe na hakika pakulu kuhusu piya nafsi ya Mwenyez-
imungu. 13 Nikwakikisha kuwa Epáfora akushugulikirani
pakulu umwe pamoja na wanu wari makaya makulu a Layo-
dikeya na Hiyerapori.
14 Luka, dotoru wetu wakupendiwa, pamoja na Dema
wakuperekerani salamu. 15 Tiwaperekera salamu wan-
duzetu wa Layodikeya, nlumbwetu Ninfa, pamoja na jamati
ya wenye kwamini ijumananga nnyumba mwake.
16 Eyi waraka-yi mukisa kufyoma, waperekereni wenye
kwamini wa Layodikeya ipate newo novyo wakafyome. Na
waraka yaniwaperekere wanduzetu wa Layodikeya, ikija
kwenu, nomwe mufyome. 17 Na Arikipu mwambireni javi:
“Tunza kazi yaugabiziwe na Mwenye Insa utimize.”
18 Mwinsho, omi Paulu nankukusalimuni ka kukwandiki-
rani na makono angu mwanyewe.
Musiriware kuwa nifungiwa nkalaboshu.
Rehema iwe nomwe!

Waraka 1 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Paulu paakikola kazi pakulu Tesalonika apate mainsha a kutwa, kâfungula noko jamati. Tesalonika íkiwa kaya maalumu ya Geresiya. Wafulati wa Insa wengi wa Tesalonika mida wâkiwabudu maswanamu, wákiwa sawanamba kwijiwa njira ya Insa. Fala wakimwamini Mwenye Insa, wákiwa makamilifu, ntamana habari zenera inti ire piya. Dalili eyi ndi waraka yakwanza yaandike nkati ya piya Injili. Eci kitabu-ci candikiwa mwaka 51 bandi ya Almasihi.

Wákiwapo wanu wamojawapo wanza kubishana na Paulu, ikibidi kuwatira akuka Atena. Fala kampereka rafiki yake nnemba wakwitiwa Timotiyu ipate akawone vyawari kuinshi wenye kwamini Tesalonika kure. Timotiyu paaludire, kampa Paulu habari ngema futi za pendo na kwamini ka wafulati wa Insa kaya ya Tesalonika.

Zíkiwapo tafauti mmojawapo njamati. Wakazi wengine wênuka konta wakidaniza kuwa Mwenye Insa kawa karibu ya kuludi. Wengine wafazaika konta jamaa zawo wâfwa Almasihi saanaludi. Basi Paulu akiwambira mambo ája kukuna wakati wasaka kuludi Mwenye Insa, na namuna vyawakijuzi kuinshi mpaka nowo wakati-wo.

Salamu

1 Omi Paulu na Sila* pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe muri upande wa Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi. Rehema na salama viwe namwe.

Mifano ya kwamini ka waTesalonika

2 Daima tinshukuru Mwenyezimungu ka umwe piya.
Patitenda duwa, nomwe tukulebelelani. 3 Patisowera na
Mwenyezimungu Baba wetu, tiwaza kazi yamukorire kwa
kwamini kwenu, tabu yenu nkati ya kuwapenda wenzenu,
na namuna zamuri kuhitamili kwa sababu ya tamaa ya
Mwenye wetu, Insa Almasihi. 4 Kamana umwe, wanduzetu
mupendiwe na Mwenyezimungu, tukwijiwa kuwa iye kaku-
tondolani. 5 Tukwijiwa evi konta paifikire Habari Ngema
kwenu umwe, aiwere julu ya usowezi tu basi, ila novyo julu
ya alama za uwezo waatendire Roho Takatifu pamoja na
uhakika piya. Mukwijiwa tabiya zetu patikiwa pamoja, kwa
fadili yenu. 6 Basi, umwe mupokerera habari na radi yakuja

* **1:1** Sila zina rengine Silvanu.

na Roho Takatifu, ingawa ikujisirani tabu nyingi. Kwa javyo,
umwe mufulatiza nfano wetu na nfano wa Mwenye Insa.
7 Kwa namuna-yo, anta umwe wanyewe mulawirira kuwa
nfano mbere ya wenye kwamini piya wa Makedoniya na
wa Akaya. 8 Kamana usemi kuhusu Mwenye Insa wanku-
vuma ulawa kwenu mpaka ka wanu wa kila upande wa
Makedoniya na wa Akaya. Kila mahala vyankusikirikana
kuwa munwamini Mwenyezimungu, kwa javyo aisakikana
ofwe kuwambira kinu. 9 Ewo wanyewe wankuzidi kusow-
era kuhusu namuna ngema pakulu zamutipokerere, na na-
muna vyamuzungunukire ka Mwenyezimungu, mukitipuka
milungu ya ulongo ipate muntumike Nlungu hai na wa
ukweli. 10 Na nowo wankusowera namuna vyamurindira
na radi pakulu kuja ka Mwana kulawa binguni†. Iye ndi
Insa, afufuriwe na Mwenyezimungu ka wafwi, mwenyé ku-
tombola ofwe nkati ya hukumu yakofya isaka kuja.

2

Paulu akumbukira wakati wekare Tesalonika

1 Wanduzetu, mukwijiwa kuwa kuja kwetu ofwe
kukuwonani akuwere ka bure. 2 Mukwijiwa kuwa
titabika na atipata matukano kaya ya Filipi. Novyo-
sivyo, Nlungu wetu katisaidiya kukwerezani bila wofi
Habari zake Ngema, ingawa wanu wengi wakibishana
nafwe. 3 Vyatukutafadalireni sivyo vya ukosa, wala
vya ucafu, wala atiyerere kukutenvyani. 4 Kwasa
javyo, kwa kuwa titondoriwa na Mwenyezimungu,
tigabiziwe kwereza Habari Ngema, tísowera kamba
mashikarakanzi wake. Anzima yetu siyo yakuwajibu
wanadamu ila yakumwajibu Mwenyezimungu, apíma
myoyo yetu. 5 Kamana mukwijiwa kuwa atinamba kuyerera
kukutenvyani julu ya kukwambirani vinu vyema-vyema
kuhusu umwe. Na atukutafitireni kuwa marafiki zenu
ipate mutipe nzuruku. Mwenyezimungu neye shahidi wetu.
6 Wala atisakure kusifiwa na munu mmojawapo, atisakure
kwenu umwe wala ka munu mwengine, 7 ingawa tanawo
haki ya kukukenekezerani vinu konta tiwa mawalii wa
Almasihi. Fala tíkiwa pamoja namwe kwa namuna ngema,
kamba ametoto vyawatafiti wanawe. 8 Tukupendani pakulu,
ntamana tiwa radi, siyo kwa kukwerezani Habari Ngema ya
Mwenyezimungu tu basi, ila kukupani novyo mainsha etu
awenye, konta mulawirira kuwa wapendani wetu.
9 Wanduzetu, amukumbukira vyatikorire kazi pakulu na
tabu nyingi zawenye? Tíkikola kazi usiku na nsana ipate,

† 1:10 Kuja ka Mwana wa Mwenyezimungu mara yapiri.

patukukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu, vy-
atikitumira isiwe garama yenu umwe. 10 Umwe wanyewe
muwa mashahidi wetu, na Mwenyezimungu neye novyo
shahidi wetu, kuwa namuna yetu íkiwa takatifu, kamilifu, na
bila makosa kwenu umwe wenye kwamini. 11 Mukwijiwa
kuwa kila mmoja kati yenu tintafiti kamba wawa vyawatafiti
wanawe wa kuwapongola. 12 Tukurimbisani myoyo, tukun-
yamazani, na tukutafadalini, ipate muinshi kamba vyawa-
juzi kuinshi wanu walungána na Mwenyezimungu, ire ak-
witireni muwe upande wa utukufu muufalume wake.

13 Ofwe tizidi kunshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa,
pamupokerera usemi wa Mwenyezimungu wamusikire
kwetu ofwe, mukubali na radi, mwakikisha kuwa auwere
usemi wa wanu tu basi ila uwa usemi wa Mwenyezimungu.
Kweli-kwelini ndi nowo, uri kukola kazi kwenu umwe wenye
kwamini. 14 Kamana umwe, wanduzetu, muwalanda ware
walungane na Insa Almasihi mmajamati a Mwenyezimungu
Yudeya. Konta wákitabika kulumbatiwa na Mayahudi
wenziwawo, na umwe novyo múkitabika, kulumbatiwa
na wenzenu. 15 Mayahudi wamojawapo wamulaya
Mwenye Insa, wawólaya minabii, na ofwe watituwisa. Ewo
awajibisa ka Mwenyezimungu na wawalumbata wanu
piya. 16 Wakenekeza kutiziwiya tisiwereze wanu Sawari-
Mayahudi wasivushiwe. Kwa javyo, wawankuzidi kongeza
madambi awo. Fala mwinsho, iwagwirira hukumu ya
Mwenyezimungu.

Paulu kumwajibu kuludira Tesalonika

17 Kuhusu ofwe, wanduzetu, patasane nomwe kwa suku
aba (ingawa myoyo yetu daima iwa pamoja namwe), tíkiwa
nawo hamu pakulu namwe, vikitajibu pakulu tiwonane uso
ka wajii. 18 Vitajibu pakulu kuja kukuwonani. Nomimi
Paulu nikenekeza kuja eko zaida ya mara moja, fala Ibilisi
katiziwiya. 19 Kusema kweli, kinani citipa tamaa na radi?
Lemba retu mbere ya Mwenye Insa paasaka kuludi ndi repi?
Ndumwe-po! 20 Basi, umwe ndi mutikurisa viswa na ndi
mutitenza kuwa radi!

3

Kuzuru ka Timotiyu na vyema vyereze

1 Ndimana, patikidirire kurinda tena kusikira habari zenu,
tinuwiya vyema omi na Sila tikare yeka yetu Atena kuno,
2 timpereke Timotiyu aje akuwoneni. Iye ndi nduyetu ari
kukola kazi ya Mwenyezimungu pamoja nofwe, ya kwereza
Habari Ngema ya Almasihi. Timpereka ipate akoloseni
na akurimbiseni myoyo nkati ya kwamini kwenu, 3 ipate

asiwepo wakukafílika nezi tabu zamuri kukuna-zi. Ka-
mana mukwijiwa wanyewe kuwa ofwe wafulati wa Insa
tijuzi tirindire kutabika. 4 Kamana, anta patikiwa onse
kwenu-ko, tukwambirani tangu mida kuwa tikuja kulum-
batiwa, sawa-sawa kamba vyamwijiwa vikunire. 5 Kwa
javyo, panitowire kukidiri kurinda habari zenu, nukuperek-
erani Timotiyu aje ejiwe kuhusu kwamini kwenu. Nukukop-
erezani kushetwaniwa na mwenyé kuwashetwani wanu*, na
kazi zetu azingari kufãi kinu.
6 Fala epa sambi Timotiyu kaludi, kalawa kwenu-ko kaja
kuno. Kaja nawo habari ngema ya kwamini kwenu na pendo
renu. Katambira kuwa mwankutikumbukira daima na radi,
na mwanawo hamu ya kutiwona, kamba ofwe novyo. 7 Basi
wanduzetu, ingawa tanawo tafauti nyingi na titabika pakulu,
habari za kuwa mwankuzidi kumwamini Mwenyezimungu
zankutirimbisa myoyo. 8 Epa sambi, kwa kuwa tikwijiwa
kuwa mungari moloke ka Mwenye, javyo tiinshi vyema.
9 Basi, tukushukuruni pakulu ka Mwenyezimungu! Ofwe
tiwa radi pakulu futi mbere ya Mwenyezimungu kwa sababu
zenu umwe! 10 Usiku na nsana, tinlebelela Mwenyezimungu
kwa myoyo yetu piya ipate tije tiwonane uso ka wajii, titimize
cukubakireni muzidi kumwamini Mwenyezimungu.
11 Sambi, Mwenyezimungu mwanyewe, Baba wetu,
pamoja na Mwenye wetu Insa, watilongoze mpaka
kwenu. 12 Na Mwenye akukuriseni na akongezeni pakulu
kupendana kwenu watupu na ka wanu piya, kamba ofwe
vyatukupendani umwe. 13 Kwa javyo, pakuludi Mwenye
wetu Insa na watakatifu wake piya, iye akoloseni myoyo
yenu muwe takatifu, bila baka, mbere ya Mwenyezimungu
Baba wetu.

4

Inshini namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Mwinsho, wanduzetu, tukulebelani na tukutafadalini
kwa mamulaka ya Mwenye Insa, inshini kamba
vyamujuzi kuinshi kwa namuna vyatukufundireni, ipate
vimwajibu Mwenyezimungu. Nepa mwankuinshi futi, basi
tukutafadilini kuwa muzidi kuinshi javyo pakulu pawenye.
2 Mukwijiwa ngano zatukupereni julu ya mamulaka a
Mwenye Insa. 3 Kamana vimwajibu Mwenyezimungu ndi
kuwa muwe takatifu javyo: murisapuse lukware. 4 Kila
mmoja atunze mwiri wake awe swafi na enshimiwe.
5 Musifulate wájibu mbaya kamba vyawatenda ware
sawanshugulikira Mwenyezimungu. 6 Musimwiwire

* **3:5** Mwenyé kuwashetwani wanu ndi Ibilisi.

nduyenu nfulati wa Insa julu ya kutenda lukware,
konta Mwenye ariripira ka wanu watenda javyo, kamba
vyatukulaizireni kanguvu tangu-mida. 7 Kamana
Mwenyezimungu aatitire kutenda ucafu ila katita tiwe
watakatifu. 8 Basi, munu akatala kufulata shuruti-zi onse
aari kunkatarira mwanadamu, ila kawankunkatarira
Mwenyezimungu, mwenyé kukwisusirani Roho wake
Takatifu.
9 Sambi kuhusu kupendana munu na mwenziwe,
amusakula kuwa tukwandikireni kinu, kamana
Mwenyezimungu mwanyewe kakufundani kupendana.
10 Kweli-kwelini, muwapenda wanduzetu piya wari kuinshi
Makedoniya piya. Novyo-sivyo, tukutafadalini wanduzetu
muzidi kuwapenda pakulu wanduzenu-wo. 11 Tendani
juhudi muinshi salama, musitafiti mashuguli a wanu
wengine, na tendani kazi mupate luziki renu, kamba
vyatukulaizireni. 12 Kwa javyo, muinshi vyakujuzi mbere
ya wanu sawanfulata Insa, na muinshi samusakula luziki ra
munu.

Kuja ka Mwenye Insa

13 Epa sambi wanduzetu, vitajibu musitikine kuhusu
wenye kwamini wafwire, ipate musiuzunike kamba wanu
wengine sawana tamaa. 14 Kamana, kwa kuwa tikubali
kuwa Insa kafwa na kafufuka kankuinshi tena upya, tanawo
uhakika kuwa piya wafwire wakintumaini Insa, ewo novyo
Mwenyezimungu awajisa wawe pamoja naye. 15 Kwa usemi
wa Mwenye, tukwambirani javi, kuwa ofwe tiri hai pakuludi
Mwenye atishubutu kuwonana naye kábula wafwi sawana-
wonana naye. 16 Kamana Mwenye akwisuka kulawa bin-
guni, akuja iye mwanyewe paaja kukuwa akilavya ámuri,
nkulungwa wa malaika awatuma malaika wengine, na bara-
manda ya Mwenyezimungu ikwibiiwa pom-pooom. Ikisa
wafwire wakintumaini Almasihi, ewo wakuwa watanzi ku-
fufuriwa. 17 Ikisa, ofwe tíri hai mulumwengu-mu, tibakire-
fwe, Mwenyezimungu átitwala pamoja na wafwi wafufuriwe
ware, ipate tikawonane na Mwenye mmawingu julu. Basi,
tikuwa pamoja na Mwenye kwa milele. 18 Ntamana, kwa ewu
usemi-wu, rimbisanani myoyo.

5

1 Kuhusu namuna na wakati wavisáka kukuna piya-vi,
wanduzetu, amusakula kuwa tukwandikireni. 2 Konta umwe
mukwijiwa sana-sana kuwa suku ya kuludi Mwenye ifíka
wanu sawarindira, kamba mwivi vyaaja usiku saarindiriwa.
3 Wakati wanu wawamba javi: “Tankuinshi salama na
tanawo cakurikengera”, basi kwa mpunde nowo, cíwesukira

kinu cakofya pakulu, kamba malwazo akupongola akutabika
mwanamuka wamimba. Newo awashubutu kutira tabu
zisaka kuja-zo.

4 Fala umwe, wanduzetu, amwenenda pakisi ca utikinífu,
ntamana noyo suku-yo aija kukwisukirani kamba mwivi.
5 Kamana ofwe atiri upande wa usiku wala upande wa kisi.
Piya-mwe muwa wana wa nuru, muwa upande wa nsana.
6 Basi, tisiriziuke kulala kamba vyawatenda wanu wengine,
ila tirinang'anizire na tiropereze. 7 Wakati wa kulala na
wakati wanu wawapita wakirewa ndi usiku. 8 Fala kwa
kuwa tiinshi nsana, tiropereze. Tivarire kwamini na pendo
kamba kinga retu, na nkiswa tivarire kilemba ca tamaa
yakuvushiwa kwetu. 9 Konta Mwenyezimungu aatitondore
atikimwire, ila katitondola tivushiwe julu ya Mwenye Insa
Almasihi. 10 Iye kafwa kwa ajili yetu ipate, tiri hai au tifwire
paasaka kuludi Insa, tiinshi tilungane naye. 11 Kwa javyo,
tendereranani radi na murimbisanane myoyo, kamba kweli-
kwelini vyamuri kutenda.

Mawaidhwa a mwinsho

12 Wanduzetu, tukulebelani muwainshimu wari kutenda
kazi nyingi kati yenu, wakulongózani upande wa Mwenye,
na wakudúmani makosa. 13 Wainshimuni na wapendeni kwa
nguvu zenu piya, kwa sababu ya kazi yawo.

Sakulani kuinshi salama munu na mwenziwe. 14 Vinu
vyengine, wanduzetu, tukutafadalini muwadume wafuko,
warimbiseni myoyo wanu wa kuwesa tamaa, wasungeni
sana-sana wanu wa myoyo myepepe, na muhitamili
wanu piya. 15 Nang'anizani kuwa munu asáka kuwa onse
asiriripire mabaya ka mabaya. Ila daima fulatani meema
munu na mwenziwe, na ka wanu piya. 16 Furahini daima,
17 musase kulebela duwa, 18 na cukusinganani conse,
shukuruni ka Mwenyezimungu.

Konta eyi ndi nafsi ya Mwenyezimungu ka umwe mu-
lungane na Almasihi Insa. 19 Musitende kinu kimojawapo
kuziwiya kazi ya Roho Takatifu, 20 wala musikejeli usemi wa
minabii. 21 Camwambiriwa conse, tunzani sana-sana, cema
conse muture mmoyo. 22 Na namuna piya za ubaya zonse,
asani.

Salamu

23 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé kuwapa wanu us-
alama, akutureni kuwa watakatifu nfululu. Na piya-mwe
kila mmoja, roho yake, moyo wake, pamoja na mwiri wake,
azidi kutowa kuwa na kosa mpaka suku ya kuludi Mwenye
wetu, Insa Almasihi. 24 Akwitani ndi kamilifu, iye átenda
vyakupereni tamaa.

25 Wanduzetu, pamulebela duwa, tikumbukireni.
26 Komazanani sana-sana piya wenye kwamini.
27 Nukwamuruni kwa zina ra Mwenye kuwa eyi waraka-yi
wafyomereni piya wenye kwamini. 28 Rehema ya Mwenye
wetu, Insa Almasihi, iwe pamoja namwe.

Waraka 2 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka yawaperekera Paulu waTesalonika-yi, iye akwanza kunshukuru Mwenyezimungu konta pendo rawo na kwamini kwawo kukizidi kuka mbere. Zikiwapata tafauti nyingi zawenye fala Paulu kawambira kuwa javyo siyo namuna ya kuwahukumu, ila ndi namuna Mwenyezimungu vyaawayerera wanu kwamini kwawo.

Tesalonika-ko akiwapo munu akipitanga akamba kuwa îja waraka ya Paulu ikwamba kuwa Mwenye kaludi futi. Paulu akiwambira kuwa wasiteseke. Paulu kasowera novyo kuhusu hali mbaya iwapata wanu julu ya ufuko, ntamana kawahimu wanu kuwa wawe na niya ya kukola kazi.

Salamu

1 Omi Paulu, Sila*, pamoja na Timotiyu tukwandikirani
eyi waraka-yi umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe
mulungáne na Mwenyezimungu Baba wetu na Mwenye Insa
Almasihi.
2 Rehema na salama viwe namwe kulawa ka Mwenyez-
imungu Baba na Mwenye Insa Almasihi.

Kurimba moyo wakati wa kulumbatiwa

3 Wanduzetu, tijuzi daima tinshukuru Mwenyezimungu
kwa umwe piya. Kusema kweli, tanawo shariya ya kutenda
javyo, konta kwamini kwenu kila mara kwankukula, na
mwankuzidi kupendana pakulu. 4 Kwa javyo, patipita mma-
jamati mengine a Mwenyezimungu, tiridãi kuhusu kuhita-
mili kwenu na kwamini kwenu, nkati ya piya kulumbatiwa
na tabu zamuvumirira.
5 Kutabika kwenu kukolota sana-sana kuwa tírindira
kulamula ka shariya ya Mwenyezimungu. Kwa sababu
ya kutabika kwenu, mukuja kuwalangiwa kuwa na haki
ya kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. Kweli,
mwankutabika kwa ajili ya nowo ufalume-wo. 6 Kwa kuwa
Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya, iye awauzunisa
wenye kukuuzunisani, 7 na umwe muri kuuzunisiwa,
Mwenyezimungu akupani pumuzi pamoja nofwe, paaja
Mwenye Insa kulawa binguni na malaika wake wanguvu.
8 Iye akuja nkati ya malulimi a moto, áriripira nfululu ware
sawankubali Mwenyezimungu na wanu sawafulata Habari
Ngema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 9 Ewo wakuja

* **1:1** Sila zina rengine Silvanu.

kutabika hukumu ya kwaribiwa milele, waturiwa baidi
ya Mwenye na baidi ya utukufu wa uwezo wake. 10 Evyo
vikúja kukuna suku Mwenye yaája kupokerera utukufu ka
piya watakatifu wake. Piya wankubáli-wo wakúja kushanga
ubora nkulu wa Mwenye. Noyo suku-yo nomwe novyo
mukuja kuwa nkonjo nowo, konta mukubali ushahidi wetu.
11 Kwa anzima-yo, tankuzidi kukutenderani duwa, ipate
Nlungu wetu akutenzeni muinshi kamba wanu wawétire iye
wajuzi kuinshi. Mana ake, mutimize julu ya uwezo wake piya
vyema vyamupangire kutenda, na piya vyema vyamutenda
kwa kwamini kwenu. 12 Tilebela duwa javyo ipate zina ra
Mwenye wetu, Insa Almasihi, ritukuziwe kwa sababu yenu
umwe, na umwe musifiwa pamoja naye. Piya-vi víkidirika
kwa rehema ya Nlungu wetu na ya Mwenye Insa Almasihi.

2

Vija kukuna saunafika wakati wa kuludi Mwenye Insa

1 Sambi wanduzetu, tisaka tukwerezeni kuhusu kuludi
ka Mwenye wetu Insa Almasihi na kujumana kwetu mbere
yake. 2 Tukulebelani musifazaike wala musikafilike na ware
wapíta wakisema kuwa suku ya Mwenye ifíka futi. Musi-
wakubali anta wambe kuwa wapokerera kubushuru kwetu,
kufunda kwetu, au waraka yetu yakwamba javyo. 3 Musirase
kukutesani munu kwa namuna isaka kuwa yonse! Konta
noyo suku-yo aifika mpaka kulawirire kubishana kukulu na
Mwenyezimungu. Na “munu mbishi” akúja kufafanuriwa,
ire alamuriwe kuperekiwa motoni. 4 Iye abishana na piya
milungu ya wanu na piya vyakutukuziwa, aritula kuwa bora
pakulu koliko ewo, mpaka atwala cewo ca Mwenyezimungu
nNyumba Takatifu, asema kuwa iye ndi Mwenyezimungu.
5 Amukumbukira kuwa novi ndi vyanûkwambireni
panikiwa nomwe? 6 Mukwijiwa kinu cinkatáza kuja
sambi-pa, konta mbishi ire akúja kufafanuriwa ukifika
wakati waaturire Mwenyezimungu. 7 Kamana ubishi
uwankuwatenza wanu ubaya, newo uwapo futi, fala uwapo
kisiiri-siiri kwa namuna yakuwa uwoniwe basi na wanu
wa Mwenyezimungu. Newo úzidi mpaka aziwíya ubishi-yo
alainike. 8 Ikisa “munu mbishi” ndi paája kurolota. Iye
ndi ire ája kushindiwa na Mwenye Insa kwa usemi wake
tu basi, na akwaribiwa kwa nlangaza úja na Mwenye
Insa. 9 Kuja ka munu mbishi-yu áwoneka julu ya kazi
yaatenda Ibilisi, atumira uwezo nkulu atende alama na
maajuza a ulongo. 10 Akúja kutumira namuna piya za ubaya
awatese wanu wafulata njira ya motoni, konta wakatala
kukubali ukweli uri na nguvu yakuwavusha. 11 Ntamana,

Mwenyezimungu awasa wateseke, newo novyo wakúja
kukubali ewu ulongo-wu.
12 Basi, wakúja kuhukumiwa
konta awakubali ukweli, ila viwajibu vitendo savina shariya.

Wafulati wa Insa wajuzi woloke wantumaini Mwenyezimungu

13 Fala daima tíjuzi tinshukuru Mwenyezimungu kwa
sababu zenu, wanduzetu, muri kupendiwa na Mwenye,
konta Mwenyezimungu kakutondolani kuwa nkati ya wanu
watanzi kuvushiwa. Mupokerera kuvushiwa-ku julu ya
Roho Takatifu akutenzani kuwa takatifu, na julu ya kwamini
ukweli.
14 Mwenyezimungu kakwitani akuvusheni julu
ya Habari Ngema yatipita tikereza, ipate muvuze nkati ya
utukufu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
15 Basi sambi
wanduzetu, olokani na mukorere makono mawiri vyatukufundireni ofwe wanyewe na nkati ya waraka zetu.

16 Mwenyezimungu Baba wetu katipenda, na kwa rehema
zake, katinyamaza milele na katipa tamaa kamili. Basi, tinlebela Mwenyezimungu pamoja na Mwenye Insa Almasihi,
17 wakunyamazeni myoyo yenu, na wakupeni nguvu kwa
piya vinu vyema-vyema vyamutenda na vyamwamba.

3

Paulu awalebela wenye kwamini watende duwa

1 Mwinsho wanduzetu, tilebeleleni duwa ipate habari
kuhusu Mwenye yangupe kusikirikana na itukuziwe, kamba
vyavikunire paifikire kwenu umwe.
2 Tilebeleleni novyo
ipate tivushiwe mmakono mwa wacaputu na wabaya, konta
siwanu piya wamwamini Mwenyezimungu.
3 Fala kamilifu ndi Mwenye, akupani nguvu na akukengerani mbere
ya Ibilisi.
4 Mwenye ndi atiténza kukwaminini kuwa, vyatukulaizireni, mwankutenda na novyo muzidi kutenda.
5 Mwenye akulongozeni roho zenu mumpende Mwenyezimungu na muhitamili kamba vyahitamilire Almasihi.

Kukola kazi lazima

6 Sambi wanduzetu, tukulaizirani kwa mamulaka a
Mwenye Insa Almasihi, watanukeni wanduzetu wekare
bure, sawafulata tabiya zatiwafundire ofwe.
7 Kamana
umwe mukwijiwa sana-sana kuwa mujuzi mutifulatize ofwe
konta patikiwa onse, atíkare bure.
8 Wala atirire cakurya
ca munu mmojawapo satiripire. Ila titabika na tishugulika
usiku na nsana tikikola kazi, ipate musiremeriwe nofwe.
9 Siyo kuwa atikiwa nawo haki yakupokerera luziki renu, fala
tikisakula tukolotereni nfano mutifulatize.
10 Anta patikiwa
nomwe, tukulaizirani javi: “Saasaka kukola kazi onse, aana

haki ya kurya.” [11] Kamana tankusikira kuwa kati yenu
umwe, wawapo wamojawapo wekare bure sawakola kazi,
ila wápita wakizudari vinu vya wenziwawo. [12] Ewo wanu-wo
tiwalaizira na tiwarimbisa myoyo, julu ya mamulaka atípa
Mwenye Insa Almasihi, kuwa watengemane wakore kazi,
wapate luziki rawo wanyewe.

[13] Na umwe wanduzetu, musisokeziwe kutenda meema.
[14] Ikiwa kawapo munu akatála kufulata shuruti zetu za eyi
waraka-yi, mmoloteni na muntanuke ipate awone haya.
[15] Fala musinture kuwa aduwi wenu, ila nsutumuni kamba
nduyenu.

Salamu za mwinsho

[16] Mwenye mwanyewe, vyaari nviriro wa salama, daima
akupeni salama yake kwa namuna piya. Mwenye awe
pamoja namwe piya.

[17] Sambi, omi Paulu nukuperekerani salamu, nandika na
nkono wangu. Eyi ndi alama nkati ya piya waraka zangu
kuwa omi ndi nipereke. [18] Rehema ya Mwenye wetu, Insa
Almasihi, iwe nomwe piya.

Waraka 1 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Poluvare, Paulu kandika waraka natu ipate awavye ware wakijuzi kukisa mbere kazi yake nkati ya jamati. Timotiyu ákiwa mwana wa kiroho wa Paulu. Ákiwa nnemba fala wa juhudi pakulu, na kâtondoriwa ipate alongoze jamati ya Efezu.

Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca 62-64 bandi ya Almasihi ipate anlange Timotiyu kuhusu mwaha wa kulongoza jamati. Akisowera kuhusu namuna yakujuzi kunsifu Mwenyezimungu, visakikana kuwa nkulungwa wa jamati, ngano kuhusu mafunzo saana deretu, na namuna zakuwatafiti wanu njamati. Na kampa nguvu novyo Timotiyu ipate ainshi kwa namuna ya kuwa nfano ka wenye kwamini wengine.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa, kwa ámuri ya
Mwenyezimungu Nvushi wetu na ka Almasihi Insa, tamaa
yetu. 2 Nankukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wa
kweli nkati ya kwamini. Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Almasihi Insa, Mwenye wetu, wakujanliye rehema na salama, na wakutendere huruma.

Musifulate inlimu saziri za ukweli

3 Kamba vyanukutafadalire panikuka Makedoniya, wikare
Efezu noko ipate uwatume wanu wamojawapo wasifunde in-
limu nyengine, 4 wala wasisikirize hadisi wala kufulatana ka
marikolo mengi a wámida, vinu vyakusalamula kukaidiyana sakuna mana, kwasa Mwenyezimungu vyaapangire, vijiwikana ka kwamini. 5 Sambi, kukutuma-ku kusudi yake ndi
pendo rilawa mmoyo swafi na moyo saususuka na kwamini
ka ukweli. 6 Evi wanlimu walongo wamojawapo nakubonya
wazungunukira masemo saana mana. 7 Ewo viwajibu wawe
wanlimu wa shariya bila kwereriwa vyawari kwamba wala vinu vyawari kukenekezera.

8 Na tikwijiwa kuwa shariya ngema pakulu akitumira
munu kwa shariya. 9 Tikwijiwa javi, kuwa shariya awesusiriwe wari na shariya, ila wesusiriwa sawatenda shariya na wabishi, makafiri na wamádambi, watafíti vitakatifu kwa namuna mbaya na sawainwishimu Mwenyezimungu, wenye kuwolaya wawa zawo au mama zawo au munu asaka kuwa
onse. 10 Wesusiriwa wanu wa lukware, walume na waka

wakulólana watupu, wawaténda utwana wenziwawo, walongo, walapíra vinu vya ulongo, na wengine waténda vinu vyengine-po vyakusiyana na mafunzo meema 11 asemiwe nkati ya Habari Ngema ya utukufu wa Mwenyezimungu, Mwenyé kutukuziwa, yanigabiziwe omi.

Paulu ashukuru huruma za Mwenyezimungu

12 Nishukuru pakulu ka Almasihi Insa, Mwenye wetu, anipere nguvu kamana kaniwona kuwa mwaminifu, akinitula muutumisi wake, 13 ingawa mida nikikufuru, nikiwalumbata wenye kwamini, na níkiwa mmani. Fala niwoneriwa huruma kwa kuwa níkitenda sanamini na nikitikina. 14 Neema ya Mwenye wetu inijala tele-tele, pamoja na kwamini na pendo ka Almasihi Insa.

15 Mafunzo kamilifu na ajuzi akubaliwe nfululu kuwa Almasihi Insa kâja mulumwengu-mu awavushe wamádambi, na nowa nizidire ndumi, 16 fala niwoneriwa huruma ipate julu yangu omi Almasihi Insa olote imani pakulu, iwe nfano ka ware wája kunkubali iye wapate mainsha a milele. 17 Basi, asifiwe nfalume wa enzi piya, Mwenye saafwa na sawoneka, Nlungu mmoja tu basi! Iye ajuzi atukuziwe kwa milele! Aamina.

18 Uwe-po, mwanangu Timotiyu, eku kukutuma-ku nankukutumaini kamba vyavibushuriwe mida kuhusu uwe, ipate kwa sababu ya javyo, utende vita ngema yakwereza habari ya Insa, 19 na uzidi nkati ya kwamini pamoja na moyo saususuka. Wamojawapo nowo moyo saususuka-wo wakatala, kwa javyo wafyajula kwamini kwawo kamba ngalawa ya kufulwa. 20 Nkati ya nowo, wawapo Himenayo* na Alishandere†. Ewo omi niwagabizi mmakono mwa Ibilisi‡, wafundiwe ipate wasikufuru§.

2

Duwa na wanawaka njamati

1 Sambi, cakwanza kábula ya vinu piya, nukutafadali kuwa wanu watende duwa ka fadili ya wanu piya: walebele vyawasakula, wawalebelele wanu wengine, na washukuru.
2 Walebeleleni mafalume na piya wenye mamulaka ipate tiwe nawo mainsha a kutengemana na a usalama, kwa kutenda vyaasaka Mwenyezimungu na kwa kwiinshimiwa.
3 Duwa kamba eyi ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu Nvushi wetu. 4 Iye asaka kuwa piya

* 1:20 Kuhusu “Himenayo”, ona 2 Timotiyu 2:17-18. † 1:20 Kuhusu “Alishandere”, ona 2 Timotiyu 4:14-15. ‡ 1:20 Ona 1 waKorintiyu 5:5. Kusudi yake ndi kuwa watubiye ipate wapokereriwe tena nkati ya jamati. § 1:20 Ona waraka-yi 1:13.

wanu wavushiwe na walawirire kuwa wejiwifu wa ukweli.
5 Kawapo Nlungu mmoja tu basi, na kawapo mwenyé ku-
patanisa mmoja tu basi ari na uwezo wa kuwalunganisa
wanadamu na Mwenyezimungu, Almasihi Insa, binadamu.
6 Iye karipereka mwanyewe awe maripo[*] kwa ajili ya piya
wanu. Ewu ndi ushahidi kwa wakati wake. 7 Kwa nowu
ushahidi-wu, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii (silon-
gopa, nisema kweli), niwe mwanlimu wakufunda kwamini
kakweli ka wanu Sawari-Mayahudi.

8 Basi, vinajibu kuwa wanawalume walebele duwa,
walamuse makono matakatifu[†], kila mahala mwawajumana
kumwabudu Mwenyezimungu, watende javi bila kukimiwa
wala kukaidiyana. 9 Novyo-novyoni, vinajibu kuwa,
pawajumana wenye kwamini, wanawaka warisitawize
na mavazi akwinshimika, akuwawaiza bila kuwashonga
wenziwawo. Wasirisitawize kupakasa nywiri vyakuzidisa[‡],
wasirisitawize na oru wala bwara wala nguwo gali kuzidisa,
10 warisitawize kamba wafulati wa Mwenyezimungu kwa
vitendo vyema.

11 Mwanamuka paafundiwa, ajuzi anyamare na piya na-
muna zakurinyenyekeya. 12 Simwasa mwanamuka kufunda
wala kuwa na mamulaka julu ya mwananlume, fala ajuzi
anyamare. 13 Ntanzi kumbiwa ndi Adamu, ikisa akumbiwa
Hawa. 14 Âtesiwe na Ibilisi siyo Adamu, ila mwanamuka, neye
akikola dambi. 15 Novyo-sivyo, wanawaka wavushiwa waki-
tenda viwalazimire, anta pawawapongola wana[§], wakizidi
kolota kwamini, pendo, na utakatifu, kwa namuna vyavijuzi.

3

Wakulungwa wa njamati

1 Kamilifu ndi usowezí-wu: munu mmojawapo akisakula
kuwa nkulungwa wa jamati, imwájibu kazi ngema. 2 Basi,
nkulungwa wa jamati ájuzi asiwonereriwe ukosa: awe
nlume wa muka mmoja tu basi, aritunze iye mwanyewe,
ainshi kwa werevu na kwa namuna yakwinshimiwa na
wanu. Awe munu wakumwajibu kufikiriwa na wayeni
pakaya pake, na awe na wijiwifu wakufunda. 3 Asiwe
nrevi, asiwe mmani, wala asajibiwe caputu na nzuruku,
fala awe na imani, na asowere na wanu sana. 4 Amiliki
pakaya pake mwanyewe sana-sana, wanawe warinyenyek-
eye, na jamaa piya wainshimiyane. 5 Ikiwa munu aakidiri

---

[*] **2:6** Ona Maruku 10:45. [†] **2:8** Ona Zaburi 24:4. [‡] **2:9** Tabiya za nowo wakati-wo, kupakasa nywiri íkiwa alama ya ureba. [§] **2:15** Paulu akiwakaidi wanlimu walongo wakamba kuwa aipo nafasi ya kuvushiwa ikiwa wankulombiwa na wankuwapongola wana.

kutawala pakaya pake, futi njamati ya Mwenyezimungu
akidirija kusunga? 6 Aajuzi kuwa nfulati wa Insa mupya ipate
asiridãi, asigwirire kuhuhukumiwa kamba Ibilisi. 7 Basi, iye
ájuzi alaviriwe ushahidi mwema mbere ya wanu wa nkaya
ipate asiwonerereriwe ukosa, asikoreke nnambo ya Ibilisi.

Maudumu wa jamati

8 Novyo-novyoni, isakikana kuwa maudumu wa jamati
wawe wanu wakwinshimika: wasiwe nawo malulimi
mawiri, wala wasitubiye urevi, wala wakuwajibu kupata
nzuruku sauri wa halali. 9 Wajuzi washugulikire ukweli
ufafanuriwe ka kwamini na moyo swafi. 10 Basi, ewa
novyo kwanza wájuzi wawoniwe. Ikisa waudumu, ikiwa
awawonerereriwe kosa.

11 Novyo-novyoni, kuhusu wanawaka, isakikana wawe
wanu wakwinshimika: wasiwalongopere wenziwawo,
wasipundise kiyasi vyawatenda, na wawe waminifu wa
vinu piya.

12 Maudumu wa jamati ájuzi awe nlume wa muka mmoja
tu basi, na ájuzi awataware sana-sana wanawe pamoja na
pakaya pake. 13 Wakiudumu vyema, wapata cewo cakwin-
shimika, na awaropereza kusowera kuhusu kwamini kwawo
kuri kati ya Almasihi Insa.

Vyatitumaini vyakweli

14 Ewu usemi-wu nukwandikira, ingawa nitumaini kuwa
nawe kwa suku karibu. 15 Nukwandikira ipate nikikawa,
wijiwe namuna vyawajuzi kwenenda jamaa wa Mwenyez-
imungu. Jamaa-yo ndi jamati ya Nlungu hai. Kamba
mwamba na maribwi vyaarimbisa nyumba, novyo-novyoni
jamati-yo irimbisa ukweli.

16 Ndi kinu kikulu, hapana dana, siiri ifafanuriwe ka wenye
kwamini. Siiri-yo ndi kuhusu Almasihi Insa, isemiwa javi:

“Karolota kwa mwiri
kakikishiwa na Roho,
kawoniwa na malaika,
katangaziwa mumataifa,
katumainiwa mulumwengu-mu,
katwariwa muutukufu.”

4

Kulaizira kuhusu wanlimu sawari wakweli

1 Sambi, Roho wa Mwenyezimungu atambira bila kutifisa
kuwa ewu wakati wa mwinsho-wu, wálawirira wamojawapo
wakwasa kwamini. Ewo wafulata roho sazina ukweli na
inlimu yakushongezeriwa na mashetwani. 2 Watenda javyo

julu ya unafiki wa wanu walongo, myoyo yawo saiwasusuka
yociwe na cuma ca moto.
3 Ewo wáwakataza wanu kulomba na wasirye vyakurya vi-
mojawapo, ingawa Mwenyezimungu ndi ombire vyakurya-
vyo. Iye vimwajibu kuwa wenye kwamini, wejiwifu wa
ukweli, warye kwa shukurani. 4 Kweli, kila kiyumbe ca
Mwenyezimungu halali, acipo kinu cijuzi kukatariwa, ila
cipokereriwa na shukurani, 5 konta cihalalishiwa julu ya
usemi wa Mwenyezimungu pamoja na duwa.

Namuna yaajuzi kuinshi nkulungwa wa jamati

6 Vyanukwambira-vi ukiwambira wenziwo wenye
kwamini, ukuwa maudumu wa Almasihi Insa mwema,
urisiwa julu ya usemi wa kwamini na inlimu ngema yauri
kufulata uwe-yo. 7 Fala ezo hadisi za kunyata na sazina
faida-zo, ukatare. Urizowereze mwanyewe kutenda ibada.
8 Ingawa kurolola kwanawo faida aba, fala kutenda ibada
kwanawo faida pakulu konta kutipa tamaa ya mainsha a
sambi-pa na mainsha a mbere. 9 Ewu usowezi-wu kamilifu
na újuzi ukubaliwe nfululu. 10 Ndi ntamana tikola kazi pakulu
na titenda juhudi, konta tamaa yetu iwa ka Nlungu hai. Iye
ndi Nvushi wa wanu piya, pakulu-pakulu wenye kuntumaini
iye.
11 Evi vinu-vi vyanukwambire-vi, amuru, na ufunde.
12 Usimwase awaonse kufezeyi unemba wako. Ila ka wenye
kwamini, uwé nfano mwema, kati ya namuna yako yaku-
sowera, yakuinshi, yakupenda, yakuntumaini Mwenyez-
imungu, na ya uswafi wako. 13 Mpaka omi nije, vinu-vi
shugulikira: kufyoma baina Mandiko, kuwarimbisa myoyo
wenye kwamini, na kuwafunda. 14 Usase uwezo maalumu
wawisusiriwe. Kumbukira kuwa uwezo-wu kupewa julu
ya kubushuriwa pawakuturire makono wakulungwa wa ja-
mati. 15 Vyanukwandikire-vi tunza sana-sana, vinu-vi ufu-
late. Kwa javyo, kukula kwako kolotiwa baina ka wanu piya.
16 Risunge sana mwanyewe na usunge vyauri kufunda. Zidi
kushugulikira novyo. Ukitenda javyo, urivusha uwe pamoja
na wanu wari kukusikira-wo.

5

Namuna za kuinshi na wenziwo wenye kwamini

1 Nukutafadali nkulungwa usimwinyukire, ila unrimbise
moyo kamba wawayo. Wanemba uwarimbise myoyo kamba
wanduzo, 2 wanawaka wakulungwa uwarimbise myoyo
kamba wamamazo, na wári uwarimbise myoyo kamba
walumbuzo, kwa uswafi piya.

Manankweli na jamati

3 Kuhusu manankweli, wenshimu ware sawana munu
mwengine wakuwasaidiya. 4 Fala nankweli mojawapo
akiwa nawo wana au ujukulu, ewo wajuzi wanze kutenda
ibada na jamaa pakaya pawo, maripo akuwaludisira makolo,
kamana eci ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyez-
imungu.
5 Basi, nankweli wakweli, saana munu mwengine wakun-
sunga, iye tamaa yake katula ka Mwenyezimungu. Iye ázidi
kulebela na kutenda duwa usiku na nsana. 6 Fala nankweli
ainshi vimwajibu iye mwanyewe, ingawa kawa hai, nkati
ya roho kafwa. 7 Na kuhusu ezi shuruti-zi, wamuru, ipate
manankweli na jamaa zawo wasisutumiwe na wenziwawo.
8 Munu akitowa kuntafiti jamaa yake, kuzidi pakulu
pakaya pake, iye kankukatala kwamini kwetu, basi kawa-
punda wanu sawamini.
9 Nankweli andikiwe nkati ya kipinga cakusaidiiwa na ja-
mati akiwa munu wa hirimu ya myaka sitini au zaida, akiwa
muka âlombiwe na nlume mmoja tu basi*, 10 akiwa munu
alavyanga ushahidi julu ya vitendo vyema-vyema, akiwa
munu awarerire wanawe, akiwa munu akolotanga wema
ka wayeni, akiwa munu awatumikiranga wenziwe wenye
kwamini ka kurinyenyekeya, akiwa munu awasaidiyanga
wenye uzuni, na akiwa munu akishugulikiranga piya vi-
tendo vyema.
11 Kuhusu manankweli wári, uwakatare nkundi-mo, ka-
mana pawasaka kwasa njira ya Almasihi, viwajibu kulom-
biwa tena upya. 12 Wakilombiwa tena upya, wakuja kuhuku-
miwa kwa kuwa kwamini kakwanza wasa. 13 Kuno wari-
funda ufuko, wapita-pita manyumba. Visitoshe wakuwa wa-
tesi na ware wazuda, wakisowera vinu savijuzi kusoweriwa.
14 Basi, kuhusu manankweli wári-wa, vinajibu walombiwe
tena upya, wawapongore wana wawo, wamiliki sana pakaya
pawo. Kweli, wasimpe mbishani wetu wakutilaumu anta
nafasi mmoja. 15 Wamojawapo wazungunuka futi, wankun-
fulata Ibilisi.
16 Akiwapo mwanamuka mmojawapo njamati ari na ja-
maa nankweli, ansunge, awe amiri wa nankweli-yo. Iye
aajuzi kuremeresa jamati ipate jamati-yi iwasunge man-
ankweli wakweli.

Inshima ka wakulungwa

17 Wakulungwa walongoza jamati sana wajuzi wasifiwe
pakulu pawenye, kuzidi watenda juhudi ya kwereza na ku-
funda. 18 Kwa faida yawo, Mandiko akwamba:

---

* **5:9** Au: "ákiwa mwaminifu ka nlumake".

“Ng'ombe asáya mafuluwela,
kanywa yake usinfunge.”

Na Mandiko akwamba novyo tena:

“Nshahara waapokéra nkolakazi, únjuzi.”

19 Nkulungwa mmojawapo wa jamati, ukisikira
kalongoperiwa kinu, usikubali, sazilawirire kanywa za
mashahidi wawiri au watatu. 20 Wakóla dambi, uwasutumu
mbere ya wenye kwamini piya ipate wope wengine-wo
novyo.
21 Nankukulaizirani mbere ya Mwenyezimungu na Almasihi Insa pamoja na malaika watondoriwe kuwa fulata vyanukutuma-vi, usinang'anize kumaso, usimpendeleye
munu. 22 Pausaka kuntula makono kuntawaza munu awe
nlongozi, usitende upesi-upesi. Ukitenda javyo, uringiza madambi ake. Madambi a wanu wengine usiringize, rikengere uwé swafi.
23 Usinywe tena maji matupu, ila na vinyu neyo tumira aba, kwa sababu ya ntumbokulu rako na malwazo ako mara nyingi zawenye[†].
24 Kuhusu wanu wamojawapo, madambi awo awoneka
baina sawanalamuriwa suku ya Kiyama. Ila kuhusu
wengine, madambi awo awafulata, aawoneka mpaka suku
ya Kiyama. 25 Novyo-novyoni, kábula Kiyama víwoneka
baina vitendo vyema-vyema. Anta savyanzire kuwoneka, mwinsho avifisika tena.

6

1 Wari sini ya nzigo wa utwana, mamwenye wawo wawature kuwa ndi wenye kujuzi kwinshimiwa nfululu ipate zina
ra Mwenyezimungu na kufunda kwetu visikufuririwe. 2 Na
ware wari na mamwenye wenye kwamini, wasiwafezeyi kwa kuwa nkati ya kwamini munu na nduye. Wajuzi wawatumike pakulu sana kwa kuwa ndi wenye kwamini wakuwapenda, ware wapokerera faida ya kazi yawo.

Inlimu za ulongo na mali a kweli

Vinu-vi wafunde na warimbise myoyo. 3 Wanu
wamojawapo wafunda inlimu nyengine yakusiyana, awakubali usemi mwema wa Mwenye wetu Insa Almasihi,
na awakubali kufunda vyaifulata ibada. 4 Nowa wanu-wa
kuwéjala kuridãi, awerereriwa na kinu anta kimoja. Kweli, ewo walwere wa kukaidi, na kuhusu mana a masemo, watendanga ushinda. Vinu-vyo visalamula wiyana,

[†] **5:23** Dalili maji-yo aari swafi.

umani, kufuru, dana mbaya sapana shariya, [5] pamoja na
kukaidiyana sakuna mwinsho. Piya-vyo visalamuriwa
na wanu wakupombonyoriwa ankili, wakukosa ukweli,
wadaniza kuwa ibada namuna ya kupata faida ya mali.
[6] Kweli-kwelini, iwapo faida ulu ka munu wa ibada aki-
tenda na radi. [7] Atijire mulumwengu-mu na kinu, na tikifwa,
atisukula anta kinu. [8] Basi, tiwe radi, tikiwa nawo cakurya na
nguwo. [9] Fala wanu wa kuwajibu utajiri wagwirira kushet-
waniwa, kukoreka nnambo na wájibu mwingi sauna mana
na waajali. Vitendo-vyo viwazamisa wanu mpaka kuwa
dhiki na kuwaribu. [10] Kweli, wájibu wa nzuruku ndi nzipe
wa ubaya piya. Nzuruku-wu, wamojawapo, kwa kuwajibu
pakulu wapate mwingi, wasika, wasa kwamini, warisoma na
malwazo mengi awenye.

Kulaiza ka mwinsho

[11] Uwe, mwananlume wa Mwenyezimungu, evyo vinu-vyo,
tira! Fulata shariya na tenda ibada, fulata kwamini pamoja
na pendo, fulata kuhitamili pamoja na wororo. [12] Utende
ushinda, ushinda mwema wa kwamini. Korera mainsha
a milele kwa kuwa ndi cawitiriwe. Kuhusu noya, kulavya
ushahidi mwema mbere ya mashahidi wengi. [13] Mbere
ya Mwenyezimungu, Mwenyé mainsha ka viyumbe piya,
na mbere ya Almasihi Insa (noyo Insa-yo kâlavya ushahidi
mwema mbere ya Pontiyu Pilatu), [14] mbere yawo, nankuk-
wamuru javi: fulata ezi shuruti-zi bila baka wala ku-
laumiwa, mpaka kuludi ka Mwenye wetu, Insa Almasihi.
[15] Mwenyezimungu anludisa wakati wake watondore:

Iye ndi Mwenyezimungu ntukufu,
mmoja tu basi Mwenyé Uwezo,
Nfalume wa mafalume,
Mwenye wa mamwenye.
[16] Mmoja tu basi saafwa milele,
ainshi nnuru saiwandikika.
Aapo ammonire manziro, aapo akidiri kummona.
Mwenyé utukufu, Mwenyé mamulaka milele! Aamina.

[17] Matajiri wa sambi-wa, wamuru wasiridãi wala wa-
situmaini nzuruku saukawa kulainika. Ila wawajuzi kun-
tumaini ndi Mwenyezimungu atipa piya vinu kwa wingi
tivuze. [18] Wamuru watende vyema, wawe matajiri wa vi-
tendo vyema. Wasiwe wa coyo, wawe tayari kuwamera
wengine. [19] Wariturire aliserusu ngema mbere ipate waka-
pate mainsha a kweli.
[20] He, Timotiyu, amana-yo riturire. Usowezi wa makafiri
saufãi, risapuse. Usowezi wakukaidiyana witiwa wawijiwifu

sauri, risapuse. 21 Wamojawapo kwa kuwa wafulata nowo
usowezi-wo, kwamini wabonya.

Neema iwe pamoja namwe!

Waraka 2 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Eyi ndi waraka ya mwinsho yaandike Paulu myaka 64-68 bandi ya Almasihi. Iye kandika ari nkalaboshu mojawapo ya Roma, akirindira kuulaiwa. Ingawa akiwona javi mwinsho wa uhai wake, mwinsho wa kazi yake, pamoja na kukosa ka wengi nkati ya marafiki zake (kwa sababu ya wofi wa kulumbatiwa), iye ákizidi kuntaya nguvu Timotiyu kuhusu kutejemera katiri nawo ka Almasihi. Akisowera kuhusu faida ya mafunzo swafi, atiri nawo mmandiko, na faida iripo ya kuwafunda wenye kwamini wapya.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka
Mwenyezimungu, niperekiwe kwereza tamaa ya mainsha
atiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa. 2 Nukwandikira
uwe Timotiyu, mwanangu wanukupenda.

Mwenyezimungu Baba, pamoja na Mwenye wetu, Almasihi Insa, wakujanliye rehema na salama na wakutendere huruma.

Kukengera uswafi wa Habari Ngema

3 Mwenyezimungu wanintumikanga na moyo saunisusuka
kamba vyawakintukuza wababu zangu, noyo ndi wanin-
shukuru. Ninshukuru panukukumbukira ponse panitenda
duwa usiku na nsana. 4 Panikumbukira masozi ako, nukuwa
na hamu yakukuwona tena inijare radi.

5 Nikumbukira kwamini kwako ka ukweli, kanzire wi-
wiyo Loisi pamoja na mamayo Unisi, na mpaka sambi-pa
nanawo uhakika kuwa uwe novyo kwanawo. 6 Ntamana,
uwezo maalumu waakwisusire Mwenyezimungu panuku-
turire makono, nukukumbusa urimbise nowo uwezo-wo.
7 Kamana roho yaatipere Mwenyezimungu aititaya wofi, ila
ititaya uwezo, pendo, pamoja na nguvu zakuritunza ofwe
wanyewe.

8 Kwa javyo, usiwonere haya kulavya ushahidi wa Mwenye
wetu, wala kuhusu omi nfungwa wake, ila kutabika pamoja
nami kwa Habari Ngema, na uwezo wa Mwenyezimungu.
9 Mwenyezimungu ndi ativushire na ndi atitondore tiwe
umati wake-wakeni. Eci siyo kwa sababu ya vitendo vyetu,
ila kwa kupanga iye mwanyewe, na rehema yake yaatipewe
tangu milele julu ya Almasihi Insa. 10 Rehema-yo tifafa-
nuririwa epa sambi julu ya kulawirira Nvushi wetu, Almasihi

Insa. Iye kafuja kifo, na visitoshe, julu ya Habari Ngema,
kafafanula baina mainsha a milele. 11 Kwa kwereza na ku-
funda noyi Habari Ngema-yi, omi nitondoriwa niwe mwerezi
na walii na mwanlimu, 12 ndimana nankutabika novyo. Fala
siwona haya, konta nimwijiwa ire waniri kuntumaini, na
nanawo hakika kuwa iye kanawo uwezo wakusunga sana
vire vyaanigabizire omi, mpaka suku ya Kiyama.

13 Vyaunisikire omi, tula kamba nfano wa inlimu yakweli,
ka kuzidi kwamini na kwa pendo ratiri nawo kwa kuwa
tilungana na Almasihi Insa. 14 Na julu ya Roho Takatifu ári
nkati yetu ofwe, sunga ankiba ngema vyaugabiziwe.

15 Kamba vyawijiwa, piya wanu wa Aziya wanitipuka.
Munkonjo mwawo, kawapo Figelo na Heromogeni. 16 Ila
Oneziforu anirimbisanga moyo mara nyingi, na aawona
haya ingawa omi niwa nfungwa. Mwenye Insa awolotere
huruma iye na jamaa zake. 17 Iye paafikire Roma, katenda
juhudi mpaka kaniwona. 18 Mwenye Insa amwase Onez-
iforu-yo atenderiwe huruma na Mola suku ya Kiyama-yo.
Ukwijiwa sana-sana namuna vyaanitumike Efezu.

2

Surudadu kamilifu wa Insa Almasihi

1 Kwa javyo, uwe mwanangu, rimba moyo julu ya rehema
ya Almasihi Insa. 2 Na vinu vyausikire julu yangu omi
mbere ya mashahidi wengi wawenye, novyo wagabizi wanu
wakamilifu wari nawo uwezo wakuwafunda wanu wengine.

3 Tabika pamoja nofwe kamba surudadu mwema wa Al-
masihi Insa. 4 Atumíka kuwa surudadu aashugulikira na hali
ya eya mainsha-ya, ipate vimwajibu ire antondore. 5 Na
novyo, ikiwa munu kankutenda mashindano na mwenziwe,
aatuziwa saafulate shuruti za mashindano. 6 Na mwenyé
kukola kazi yakurima ájuzi awe ntanzi kupata faida ya kazi
yake. 7 Ereriwa canamba, kamana Mwenye Insa ákupa
werevu wa vinu piya.

8 Kumbukira Insa Almasihi! Iye kafufuriwa ka wafwi, na
akiwa ujukulu wa Daudi. Javi ndi vyanereze Habari Ngema
yangu omi. 9 Kwa noyo Habari-yo ndi iri kunitabisha, ni-
fungiwa na unyolo kamba kisomi. Fala usemi wa Mwenyez-
imungu aufungiwe. 10 Ndimana, kwa faida ya ware waton-
doriwe nihitamili vinu piya, ipate wapate kuvushiwa nkati
ya Almasihi Insa pamoja na utukufu wa milele.

11 Wakwaminika ndi usemi wamba:
“Tikifwa na Insa, tiinshi naye novyo.
12 Tikihitamili naye, titawala naye novyo,
tikinkana, naye novyo atikana.

13 Tikintula minyongo, iye azidi kuwa mwaminifu,
kamana aakidiri kurikana mwanyewe."

Mukazi wakwajibisa ka Mwenyezimungu

14 Evi vinu-vi, wenye kwamini wari pamoja nawe, wakum-
buse. Na mbere ya Mwenyezimungu, wamuru kuwa wase
kukaidiyana kuhusu masemo, konta akuna faida, kuwaribu
wenye kusikira. 15 Sakula kurolota mbere ya Mwenyez-
imungu kamba munu wakwajibisa, ntumisi sariwonera
haya na kazi yake, wakufunda sana-sana habari za ukweli.
16 Fala rinyemese kukaidiyana sakuna mana, sakumwin-
shimu Mwenyezimungu, konta ukuja kuwalongoza wanu
kwasa kumwinshimu tena pakulu. 17 Visitoshe, kusowera
kwawo kukwenera kamba vyawenera ulwere wa kuulaya.
Nfano wake ndi kamba vyawakunishe Himenayo na Fileto.
18 Ewo wasa kufulata njira yakweli, wankupita wakereza
kuwa wafwi wesa futi kufufuriwa, wakwangaisha kwamini
ka wanu wamojawapo. 19 Fala aliserusu ya ukweli wa
Mwenyezimungu ibaki yoloke. Neyo yandikiwa alama javi:
"Mola awejiwa wake." Na yandikiwa tena javi: "Piya wenye
kwamba kuwa wawa upande wa Mwenye watire nfululu
ubaya."

20 Nnyumba mwa tajiri, aviwapo vyombo vya oru na vya
parata tu basi, fala vikuwepo vyengine novyo vya mbawo au
vya utope. Vyengine viinshimiwa, vyengine aviinshimiwa.
21 Basi, munu akiriswafi vinu vya ubaya vyanisowere-vi,
akuwa kamba combo cakuinshimiwa, akiwa swafi, akuwa
tayari kutumiriwa na Mwenye kwa piya kazi zake ngema-
ngema.

22 Ritanuse vinu vya unemba vyakuwa, aurikengera,
vyakutenza wájibu mbaya. Ila uwe, pamoja na piya wenye
kunlebela Mwenye Insa na moyo swafi, sakula shariya,
kwamini, pendo, pamoja na salama. 23 Ritanuse mambo a
kukaidiyana kijinga na saana mana, ukijiwa kuwa mwin-
sho akumanisa. 24 Ntumisi wa Mwenye Insa aajuzi kupita
akitenda umani, ila ajuzi olote wema ka wanu piya, awe na
uwezo wakufunda vyema, na olote imani. 25 Ajuzi afunde
kwa namuna yakurinyenyekeya ka ware wankatala. Dalili
Mwenyezimungu awapindula watubiye, na awapa wijiwifu
wa ukweli, 26 waludi wawaze sana, wapolonyoke nnambo ya
Ibilisi iwafungire tangu mida ipate watende caasaka iye.

3

Tafauti za suku za mwinsho

1 Epa sambi, ijiwa kuwa suku za mwinsho, zikuja
kulawirira tafauti nyingi zawenye. 2 Kamana wanu

wakuja kuripenda wanyewe, wapenda nzuruku, waridãi,
wawakejeli wenziwawo, wakufuru, awawasikiriza
wawa zawo, awashukuru, na watafiti vitakatifu kwa
namuna mbaya. 3 Ezo suku za mwinsho-zo, wanu
awapendana anta na jamaa zawo newo, na awaswamiiyana.
Wawalongopera wenziwawo vinu vya ulongo, awaritunza
wanyewe, wakakatima, na wakimiyana na meema.
4 Ewo wawazungunuka wenziwawo, watenda kinu
sawawazire sana, waridãi pakulu, na viwajibu vinu vya
mulumwengu-mu pakulu koliko Mwenyezimungu. 5 Tena,
wanu wa ezo suku za mwinsho-zo, waritula kamba wanu
wa dini, fala wakatala uwezo wa dini yakweli. Wanu
kamba ewo, wasapuke. 6 Kamana nkati ya ewo ndi
ware waringiza mmanyumba, wawatesa wanawaka wa
myoyo myepepe. Wanawaka kamba ewo watabishiwa
na madambi, wamilikiwa na wájibu mbaya, 7 na daima
wafundiwa fala anta suku moja auwerera ukweli. 8 Wanlimu
wawafunda nowo wanawaka-wo wabishane na ukweli,
kamba wanu wakwitiwa Yane na Yambere* vyawabishane
na Musa. Ankili zawo zaribika, na kwamini kwawo siko
ka ukweli. 9 Fala nowo wanlimu-wo awendeleya suku
nyingi konta wanu piya wakuja kwijiwa uzozo wawo, kamba
vyaviwakunire Yane pamoja na Yambere.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu awe kamilifu

10 Sambi, uwe kufulata sana-sana kufunda kwangu, vi-
tendo vyangu, anzima yangu, kwamini kwangu, kuvumirira
kwangu, pendo rangu, kuhitamili kwangu, 11 kulumbatiwa
kwangu, pamoja na kutabika kwangu kunipatire inti za An-
tiyokiya, Ikoniyu, na Lishitera. Nilumbatiwa pakulu, fala
Mwenye Insa kaninusuru mmakono mwa piya-wo. 12 Ndi
kweli kuwa piya wasaka kunfulata Almasihi Insa kamba
vyaasaka Mwenyezimungu, ewo wakuja kulumbatiwa. 13 Ila
wabaya na walongo wakwendeleya kutenda ubaya, wawa-
tesa wenziwawo, newo wanyewe watesiwa novyo.

14 Fala uwe, zidi kutenda vyaufundiwe na vyawakikishiwe,
ukiwejiwa ware wakufundire, 15 na ukijiwa kuwa, tangu uri
ntoto, kurifunda Mandiko Matakatifu, akupa uwezo waku-
pata fahamu mpaka uvushiwe, julu ya kuntumaini Almasihi
Insa. 16 Mandiko piya alawa ka Mwenyezimungu. Piya
afãi atifunda ukweli, atolotera vitendo vya makosa nkati ya
mainsha etu, atiduma, na atifunda njira ya ukamilifu. 17 Kwa
javyo, nfulati wa Mwenyezimungu akamilike, awe na uwezo
wakutenda piya vitendo vyema.

---

* **3:8** Yane na Yambere wákiwa minabii walongo vibekibeki; ewo watenda maajuza a ulongo mbere ya Musa na Firyauna.

4

Paulu vyaanlaizira Timotiyu atimize kazi yake

1 Sambi, nukutafadali pakulu, mbere ya Mwenyezimungu
na mbere ya Almasihi Insa ája kuwalamula wanu hai na
wafwi, na kwa sababu ya kuludi kwake kuja kutawala awe
nfalume. 2 Nukutafadali wereze usemi wa Mwenyezimungu.
Uwe tayari, kuwapo nafasi au kutowa kuwapo. Wadume, wa-
sutumu, na warimbise myoyo wanu kwa kuwafunda sana-
sana na imani. 3 Konta ukuja kufika wakati wanu wawatowa
kuhitamili kusikira inlimu yakweli. Ewo wakuja kufulata
viwajibu ewo wanyewe, na wakuja kuwasakula wanlimu
wakuwafunda viwajibu kusikira ewo. 4 Wakuja kukatala
ukweli, wafulata masemo saana mana.

5 Fala uwe, kwa kila hali, tunza cema na kibaya, tabika
vya ubaya, kola kazi uwereze Habari Ngema, na timiza cewo
cako.

6 Kamana mainsha angu amiminika futi. Wakati wangu
wakwasa duniya uwa karibu. 7 Nitenda ushinda mwema,
nifika mwinsho wa mashindano a kutuwa, nibaki nikamini.
8 Epa sambi, nitengezeriwa lemba ra shariya, nituririwa
na Mwenye Insa, mwenyé kulamula shariya suku ulu ya
Kiyama. Na aaniturire omi tu basi, fala áwaturira piya wanu
warindira na radi kuludi kwake.

Paulu alaizira vyakummusu Timotiyu

9 Tafadali ririmbise uje kwangu kuno upesi. 10 Kamana
Dema, nakupenda vinu vya mulumwengu-mu, kanitipuka,
kalawa koka Tesalonika. Kresike koka Galata, Titu koka Dal-
matiya. 11 Ila kuno Luka tu basi ndi abakire nomi. Paulawa
kuja kuno, uje na Maruku, konta nkati ya kazi yangu, ani-
saidiya pakulu. 12 Tikiku nimpereka Efezu. 13 Pauja-po,
nisukurire kapa rangu ranasire Karupu kaya ya Torowa.
Usukure novyo vitabu, kuzidi pakulu vyanandike mmasam-
bala*.

14 Alishandere urivi kanitenda vibaya futi. Mwenye
amhukumu kwa vitendo vyaatendire. 15 More-more naye,
konta kabishana na vyatimwambire piya.

16 Mara yakwanza yakuwa nirikotola yeka, aawerepo
anta munu mmoja wakunisaidiya, piya wanitipuka.
Mwenyezimungu awaswamii! 17 Falakini Mwenye Insa ákiwa
upande wangu, kanipa nguvu ipate niwereze Habari Ngema
wanu Sawari-Mayahudi, piya wasikire. Níkiwa kamba niri
nkanywa mwa simba, fala iye kanivusha. 18 Mwenye akuja
kunivusha kwa vitendo vibaya piya, na anisukula sana-sana

* **4:13** Paulu kandika mmasambala a manyama. Nozo “waraka-zo” zikirimba kupatikana, na zikikala myaka mingi konta zikirimba.

muufalume wake mbinguni. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Salamu

19 Pirisila na Akila pamoja na wari kuinshi nyumba ya
Oneziforu, salamu zawo. 20 Erashitu kabaki Korintiyu, na
Torofimu nimwasa Miletu nlwere. 21 Ririmbise uje kuno up-
esi, sainamba kufika mirongo ya baridi. Eubulu, Pude, Linu,
Kalaudiya, pamoja na wafulati wa Insa piya, wakuperekera
salamu.
22 Mwenye awe pamoja nowe. Rehema iwe pamoja
namwe.

Waraka ya Paulu ka Titu

Mwanzo

Paulu kamwandikira eyi waraka-yi Titu kwa ajili ya kumpa nguvu paákitabika na wabishani wake makafiri na wengine njamati wakifunda kuwa ikisakikana kutimiza shariya wapate kwakikishiwa. Na tena Paulu kampa Titu ngano kuhusu namuna ya wanu wakijuzi kutondoriwa kuwa wakulungwa wa jamati, na namuna wenye kwamini vyawakijuzi kuinshi munu na mwenziwe na wengine wari panja ya jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Mwenyezimungu na walii wa Insa
Almasihi ipate niwasaidiye wanu watondoriwe na Mwenyez-
imungu wantumaini iye, wejiwe nfululu ukweli vyaisaka
ibada. 2 Ukweli-wu ukuja na kurindira mainsha a milele,
alavire tamaa Mwenyezimungu tangu mida, na Mwenyez-
imungu aalongopa. 3 Paufikire wakati maalumu, usemi
wake ufafanuriwa julu ya kwereza kwangu kanigabiziwe na
Mwenyezimungu Nvushi wetu paanitumire.
4 Nukwandikira eyi waraka-yi uwe Titu, mwanangu wak-
weli nkati ya kwamini kwetu kumoja noko.

Mwenyezimungu Baba wetu na Insa Almasihi, Nvushi wetu, wakujanliye rehema na salama.

*Namuna yakuwatondola wakulungwa wa jamati**

5 Omi nûkwasa kisirwa ca Kereta ipate umarize kazi
zibakire noko, na uwature walongozi wa jamati kila kaya.
Kumbukira vyanukutumire: 6 Nlongozi wa jamati ájuzi ain-
shi saasutumiwa na shariya, awe nlume wa muka mmoja
tu basi, na wanawe wawe wenye kwamini, wasitowe in-
shima, na wasikire cawambiriwa. 7 Isakikana nkulungwa
wa walongozi wa jamati ainshi saasutumiwa na shariya, kwa
kuwa alongoza kazi ya Mwenyezimungu. Ntamana, asiwe
munu wakuridãi, wala asiwe munu wakwangupa kukimiwa,
wala asiwe nrevi, wala asiwe mmani, wala asiwe munu
wakumwajibu kutumira nzuruku kwa caputu. 8 Ila noyo
nkulungwa-yo ájuzi awapokerere wayeni sana-sana, awe
munu wakumwajibu piya vyema, aritunze, awe kamilifu,
takatifu, na aridume mwanyewe. 9 Ajuzi oloke na usemi
kamilifu waafundiwe, ipate awarimbise wanu julu ya inlimu
yakweli, na ware wabísha ukweli, awasutumu.

---

* **1:4** Ona 1 Timotiyu 3:1-7.

10 Kusema kweli, wawapo wengi wabísha, kuzidi pakulu
nkati ya “nkonjo wa kupendeleya itani”. Wakwereza vinu
savina mana, na wawatenvya wenziwawo. 11 Ewo wajuzi
wanyamaziwe, kwa kuwa wawadanganya jamaa piya, wa-
funda vinu savijuzi kufunda. Anzima yawo ndi kupata nzu-
ruku, anta iwe kwa namuna za aibu! 12 Mpaka mmoja wawo,
nabii wa Kereta, kaamba javi:
“WaKereta daima walongo,
wawa kamba wanyamangalo wakofya.
Ewo wafuko, wawaza kurya tu basi.”
13 Ewu ushahidi-wu ndi wakweli. Kwa javyo, wasutumu
kanguvu ipate wawe nkati ya kwamini ka ukweli, 14 newo
wase kusikiriza masemo akubuniwa na Mayahudi, na wase
novyo ámuri za ware waturire minyongo ukweli. 15 Piya vinu
swafi ka wanu wari swafi, fala ka wabaya na ware sawantu-
maini Mwenyezimungu, acipo swafi. Anta mawazo awo na
fahamu zawo haramu. 16 Nowo wanlimu walongo-wo wak-
wamba kuwa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala vitendo
vyawo vikolota kuwa awamwijiwa. Ewo wabaya nfululu,
awasikiriza, na awakidiri kutenda kitendo cema anta kimoja.

2

Kufunda inlimu yakweli

1 Fala uwe Titu, wafunde namuna yakufulata inlimu yak-
weli. 2 Wafunde wakulungwa waridume wanyewe, wain-
shimike, waritunze wanyewe, wakomare kati ya kwamini
kwawo, na riwejare pendo na kuhitamili.

3 Wafunde novyo waka wakulungwa wanshugulikire
Mwenyezimungu. Wasipite wakiwasowerera wenziwawo
caputu, wala wasiwe watwana wa kirevi. Ila, wafunde
namuna ngema, 4 wawafunde wanawaka wári kuwapenda
walume wawo pamoja na wana wawo, 5 waritunze
wanyewe, wawe swafi, watafiti pakaya, wawe na moyo
mwema, na wawatwii walume wawo. Kwa javyo, awatenza
aibu usemi wa Mwenyezimungu.

6 Namuna moja noyo, walange wanemba wainshi wakiri-
tunza wanyewe.

7 Uwe mwanyewe, kwa piya-vyo, uwé nfano mbere yawo
julu ya vitendo vyema. Na paufunda, tenda bila kudanizira
na vyakwinshimika, 8 nakutumira usemi wakweli ipate asi-
wepo wakukusutumu. Basi, munu asaka kukukaidi onse
awona haya, aawa nawo kinu kibaya cakwamba kwetu ofwe.

9 Wambire watwana wenendere piya cawambiriwa na
mamwenye wawo, na wawatendere juhudi viwajibu. Usi-
wajibu usowezi wakunyata, 10 wala wasiwewire. Kwasa

javyo, warolote kuwa wanu wakwaminika ka ukweli kwa
vinu piya, ipate inlimu ya Mwenyezimungu, Nvushi wetu,
inshimiwe pakulu.

11 Kamana rehema ya Mwenyezimungu iwesukira, ija
kuwavusha wanu piya. 12 Julu ya rehema-yo, tifundiwa tase
kutowa kutenda ibada pamoja na wájibu wa kibinadamu, ila
tiinshi enzi ya rero-yi kwa shariya, tiritunze wanyewe, na
tinshugulikire Mwenyezimungu. 13 Kwa javyo tirindira suku
yakujanliiwa yatiri nawo tamaa, pausaka kufafanuriwa
utukufu wa Nlungu wetu nkulu na Nvushi wetu, Almasihi
Insa. 14 Iye ndi aripereke kwa ájili yetu ofwe, ipate atom-
bore mabaya piya na atiswafi, atiture kuwa wanu wake
iye mwanyewe, wakushugulikira nfululu vitendo vyema-
vyema.

15 Basi Titu, evi vinu-vi ufunde. Uwarimbise myoyo na
uwasutumu, na mamulaka piya. Usimwase anta munu
kukukejeli.

3

Tayari kutenda meema piya

1 Sambi, wambire wanu wawenshimu mafalume pamoja
na wenye mamulaka, wasikirize, wawe tayari kutenda
meema piya, 2 wasintukane munu asaka kuwa onse, warisa-
puse nkati ya kukaidiyana, wawe na imani, na warinyenyek-
eye mbere ya wanu piya.

3 Kamana mida ofwe novyo atíkiwa na deretu, atikisikiriza,
tîteseka, tíkiwa watwana wa wájibu wakunyata jisijisi na vi-
tendo vibaya vikitajibu kutenda. Ûtijala ucaputu na wiyana,
na tîkinana. 4 Fala pavitisukire wema na pendo rakwaminika
ra Mwenyezimungu Nvushi wetu, 5 iye kativusha, siyo kwa
sababu ya vitendo vya shariya vyatitendire, ila kwa sababu
ya huruma yake. Kativusha patoziwe na patipongoriwe
upya julu ya Roho Takatifu. 6 Noyo Roho Takatifu-yo, julu
ya Insa Almasihi Nvushi wetu, Mwenyezimungu katisusira
kwa wingi. 7 Kwa kuwa tikwakikishiwa julu ya rehema ya
Mwenyezimungu, tiwe wariti wa tamaa ya mainsha a milele.
8 Ewu ndi usemi wakwaminika! Ntamana, vinajibu kuwa
evi vinu-vi uwe ukenekezere, ipate wanu wari kuntumaini
Mwenyezimungu washugulike wazidi kutenda wema. Evi
ndi vyema, vya faida ka wanu piya.

9 Fala pawakaidiyana wanu vinu savina deretu, au kuhusu
waraka ya mazina a wababu zawo, au kuhusu Taureti,
au kwawanyana makundi, murisapuse. Vinu-vyo avina
faida wala avina mana. 10 Munu akukusalamurira umani,
mwambire mara moja au mara mbiri, na akizidi kutenda

javyo, mwase. 11 Ijiwa kuwa munu kamba eyo kataiwa
shonge, ázidi kukola dambi. Kweli, karilamula hukumu
mwanyewe.

Salamu za mwinsho

12 Sambi, panisaka kukuperekera Aritema au Tikiku, tenda
fadili uje upesi Nikopoli tiwonane, konta nilangela kwikala
noko mirongo ya baridi. 13 Tenda juhudi uwasaidiye nkati ya
safari yawo Zena, mwerezi shariya, pamoja na Apolu, ipate
wawe nawo piya cawasakula conse. 14 Na wanu wetu war-
ifunde kushugulikira vitendo vyema, wawavye wenziwawo
pawatowiwa na kinu, ipate mainsha awo awe na faida.

15 Wanu wari nomi kuno piya wakuperekera salamu.
Tafadali, wape salamu zangu wenye kwamini wakutipenda.
Rehema iwe nomwe piya.

Waraka ya Paulu ka Filemoni

Mwanzo

Eyi waraka-yi ikwereza kuhusu kupembezana kati ya wenye kwamini. Onezimu akiwa ntwana wa mwenye kwamini wakwitiwa Filemoni kaya ya Kolosayi. Viwoneka kuwa Onezimu kamwiwira Filemoni, ndimana akitira. Wakati Paulu waákiwa Roma, Onezimu akiwonana na Paulu akilawirira kuwa mwenye kwamini. Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi na akimpa Onezimu asukure ka Filemoni. Paulu kanlebela ampokerere Onezimu kamba nduye kati ya Almasihi, na kampa tamaa kuwa anripa kwa garama yasaka kutumira yonse Onezimu akijuzi awe pamoja na Filemoni.

1 Omi Paulu, nfungwa kwa kuwa nintumika Almasihi Insa.
Eyi waraka-yi, omi pamoja na nduyangu Timotiyu tuku-
perekera uwe Filemoni, mpendani wetu na ntumisi mwen-
zetu, 2 na jamati ijumulananga kwako-ko, pamoja na nlumb-
wetu Afiya, na nduyetu Arikipu aténda vita pamoja nafwe
yakwereza Habari Ngema. 3 Mwenyezimungu Baba wetu, na
Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.
4 Panilebela duwa, daima nukukumbukira, ninshukuru
Mwenyezimungu kwako uwe, 5 kwa kuwa nisikira kuwa
uwapenda watakatifu piya, na kwankuntumaini Mwenye
Insa. 6 Nilebela duwa kuwa uwe uzidi kuwa pamoja nofwe
nkati ya kwamini kwako ipate uje wereriwe sana-sana piya
vinu vyema-vyema vyatiwa nawo* kwa kuwa tilungana na
Almasihi. 7 Nduyangu, nipata radi nyingi na moyo wangu
urimba kwa sababu ya pendo rako, konta uwarimbisa myoyo
watakatifu.
8 Kwa javyo, ingawa nanawo haki julu ya Almasihi yakuk-
wamuru cikulazimire kutenda, 9 fala kwa sababu ya pendo
retu, nihitari nukulebele. Sambi, omi Paulu, nuluvala na
niwa nkifungo novyo kwa sababu ya kuntumika Almasihi
Insa, 10 nukutafadali kuhusu mwanangu Onezimu, vyani-
lawirire kuwa babuye konta yakunlongoza ka Almasihi nkal-
aboshu-mu. 11 Mida, iye aakifãi† kinu kwako uwe, fala
sambi áfãi pakulu kwako uwe mpaka kwangu omi novyo.
12 Onezimu nankunludisa aje kwako. Kusema kweli, iye ndi
moyo wangu. 13 Vinajibu nikare naye nokuno kanifungiwe
kuno kwa sababu ya Habari Ngema, anisaidiye ukosofu wa

* 1:6 Au: "vyatikidiri kutenda". † 1:11 Zina ra Onezimu mana ake "aafãi kinu".

uwe. [14] Fala sisaka kutenda anta kinu sairi kwa kusaka
kwako uwe. Sisaka kuwa unisaidiye ka kukushurutisa, ila
kwa radi yako. [15] Dalili íwa anzima ya Mwenyezimungu
yakuwa Onezimu akutire suku aba, ipate umpokerere uwe
naye milele, [16] siyo kamba ntwana basi, ila novyo kamba
nduyetu wakupendiwa. Iye omi nimpenda pakulu, iye kazidi
kupendiwa pakulu futi nowe kwa kuwa ntwana na nduyo
kati ya Mwenye.

[17] Basi, ukinitula kamba nduyo mwenye kwamini, mpok-
erere Onezimu kwa namuna mmoja kamba vyaukisaka ku-
nipokerera omi. [18] Uture pambari, ikiwa kakudulumu au
ummwira kinu kimojawapo, deni-yo andika zina rangu omi.
[19] Omi Paulu nankwandika na nkono wangu mwanyewe:
"Omi nukuripa." Wala sukwambira kuwa mainsha ako a
kiroho nukuwira! [20] Kweli nduyangu, kwa kuwa tilungana
na Mwenye, vikinajibu unifãi‡ javi: unirimbise moyo§ kwa
kuwa tinfulata Almasihi! [21] Nitumaini kuwa usikiriza, ndi-
mana nukwandikira. Nukwijiwa kuwa utenda vyanukule-
bele, na upundisa!

[22] Nukulebela novyo kuwa unitengezere kisusi kimoja,
konta, julu ya duwa zenu, nanawo tamaa kuwa iwapo nafasi
nukuwa pamoja namwe.

[23] Epáfora tiwa onse nkalaboshu-mu kwa sababu yakun-
tumika Almasihi Insa, neye akuperekerani salamu. [24] Na
wenzangu nkati ya kazi yetu, Maruku, Arishitariku, Dema,
pamoja na Luka, ewo wakuperekerani salamu.

[25] Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe pamoja namwe.

‡ **1:20** Paulu aseza na semo "kufãi" konta "Onezimu" mana ake "kufãi". § **1:20** Ona aya ya 7.

Waraka ka Waebraniya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa ipate iwape nguvu wenye kwamini wakati wa tafauti. Ikolota kuwa Insa Almasihi ndi bora pakulu koliko piya wengine, na katenda piya vikisakikana ipate atipereke ka Mwenyezimungu.

Wandikiriwa Mayahudi wakinfulatanga Insa ipate warifunde vinu viripo nkati ya dini yawo (vinu kamba-vi: kutenda kafara, walongozi wa dini, na Nyumba Takatifu) na tabiya ya kuinshi mainsha mapya nkati ya kunfulata Insa. Eyi Waraka-yi itolotera kuwa Mwenye Insa Almasihi kweli-kwelini ndi nlongozi wa dini wa mana, na ndi awere kafara kamili ilaviwe mara moja basi, kwa daima milele, ipate itombore kifungo ca dambi zetu. Iye kamilifu na atenda vyaasaka Mwenyezimungu. Aasakurikana tena munu mwengine wakutivusha na átipa mainsha a milele.

Mwana wa Mwenyezimungu nkulu pakulu

1 Mida-na-midada, Mwenyezimungu kâsowera na wababu
zetu mara nyingi zawenye, kwa namuna nyingi zawenye,
julu ya minabii. 2 Fala sambi, suku za mwinsho-zi, kasowera
nofwe julu ya Mwanawe, aturiwe na Mwenyezimungu kuwa
mwenyé irati wa vinu piya, na iye ndi ire julu yake Mwenyez-
imungu ombire vinu piya. 3 Mwana-yo ndi nlangaza wa
utukufu wa Mwenyezimungu, na atolotera kweli-kwelini
vyaari Mwenyezimungu. Vinu piya mulumwengu-mu vi-
wankwikala kwa uwezo wa ámuri zake. Bandi yaku-
timiza kazi yake yakuswafi madambi, kekala nkono-nriro wa
Mwenye Nkulu mbinguni, 4 kwa kuwa kantula kuwa bora
pakulu sana zaida ya malaika, kamba zina raritire rakuwa
na mamulaka pakulu zaida ya mazina a malaika.
5 Ndi kweli konta Mwenyezimungu tangu aanamwambira
laika wake mmojawapo javi[*]:

“Uwe kuwa mwanangu,
omi rero nanza kuwa wawayo.”

Na tena, aanamwambira laika mmojawapo javi[†]:

“Omi nukuja kuwa Baba wako
na uwe ukuja kuwa mwanangu.”

---

[*] **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. [†] **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14.

6 Visitoshe Mwenyezimungu, paawere tayari kumpereka Mwanawe ntanzi‡ mulumwengu-mu, kaamba§:

“Piya malaika wa Mwenyezimungu wamwabudu.”

7 Kuhusu malaika kaamba javi*:

“Mwenyezimungu awatenda malaika wawe kamba mepo,
watumisi wake wawe kamba malulimi a moto.”

8 Fala kuhusu Mwanawe, akwamba javi†:

“Uwe Mwenyezimungu, útawala daima milele.
Úwatawala wanu muufalume wako kwa shariya.
9 Kwankupenda ukamilifu na wankukukima ubaya.
Kwa javyo, omi Mwenyezimungu, Nlungu wako,
nukumiminirani mafuta a radi
pakulu koliko wenziwo piya.”

10 Mwenyezimungu kamwambira Mwanawe tena‡:

“Mwenye, tangu mwanzo,
uwe ndi uturire aluserusu ya duniya,
na kwa makono ako kumba bingu piya.
11 Evyo piya-vyo vílainika, fala uwe kuwapo daima.
Avija kufãi kinu, kamba nguwo zakupapuka.
12 Kamba zubãu ya mida, ndi vyauja kukunja,
kamba munu vyaaluriza nguwo, uwapindula.
Fala uwe ndi nowe wa daima,
kuinshi kwako akuna mwinsho.”

13 Mwenyezimungu laikani wamwambire suku moja javi§:

“Ikala mahala bora-pa upande wangu wa nkono nriro-wu,
mpaka maaduwi wako niwature kumaulu kwako”?

Malaika-wo wa kinani? 14 Piya-wo siroho zintumika
Mwenyezimungu na awaperekiwe kuwasaidiya wanu waja
kuvushiwa?

2

Nafasi ulu yakuvushiwa

1 Ndimana, tijuzi titengemane tifulate pakulu vyatisikira
ipate tisipoteye. 2 Kamana habari zereziwe na malaika

‡ **1:6** Ntanzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. § **1:6** Ona Kumbukumbu 32:43. * **1:7** Ona Zaburi 104:4. † **1:8** Ona Zaburi 45:6,7. ‡ **1:10** Ona Zaburi 102:25-27. § **1:13** Ona Zaburi 110:1.

zoloka, watúpa shariya onse na wabishi wapata hukumu
iwajúzire 3 Kwa javyo, futi ofwe ikiwa atiyeriwa tisaka
kunusurikaja na kuvushiwa kukulu-ko? Kuvushiwa-ko ndi
kwanzire kwereziwa na Mwenye mwanyewe, ikisa wasikire
watakikisha kuwa kweli. 4 Mwenyezimungu neye novyo ázidi
kwakikisha kuwa habari-zo zakweli julu ya alama, mata-
jabisa, maajuza a uwezo jisijisi, na julu yakutisusira uwezo
wa Roho Takatifu, sawa-sawa na vyaasaka mwanyewe.

Insa Almasihi áfungula njira tivushiwe

5 Mwenyezimungu aawapere malaika uwezo wakutawala
ulumwengu mupya* watamba-wu. 6 Fala mMandiko
Matakatifu mamojawapo† kalavya ushahidi javi:

“Yarabi Mwenyezimungu,
binadamu nani wakummwaza?
Binadamu akuyeri kakinani?
7 Kuntula utoto aba kawa sini ya malaika,
kunkonga lemba ra utukufu na inshima,
8 kutula piya sini ya kumaulu kwake.”

Sambi, payambiwa kuwa “kutula piya sini yake”,
mana ake ndi kuwa acipo anta kimoja saciri sini yake.
Fala sambi-pa wanu atiri kuwawona piya sini yake.
9 Ila tankummona iye kuwa, kwa wakati aba, kâturiwa utoto
koliko malaika. Iye Insa ndi ayerere kifo, julu ya rehema ya
Mwenyezimungu, kwa ajili ya wanu piya. Ingawa kâturiwa
utoto, fala sambi-pa, kwa sababu ya kutabika ka kifo, iye
kakongiwa lemba ra utukufu na swifa!

10 Kamana iwapo shariya kuwa Mwenyezimungu, mwenyé
vinu piya na mwenyé kumba piya, aje nawo wafulati wengi
wawe upande wa utukufu wake. Katenda javyo julu ya kun-
tenza Insa, awalóngoza wanu kuwavusha, awe kamilifu julu
ya kutabika. 11 Kamana ire atakátifu, na ware watakatífiwa,
walawirira ka Baba mmoja. Ndimana Insa aawona haya
kuweta “wanduzangu”, 12 kamba vyayambiwe mMandiko‡:

“Níwereza baina vyautendanga uwe wanduzangu.
Nukwimba nukukusifu mbere ya wanu wako.”

13 Mmandiko mengine, iye kaamba javi§:

“Omi níntumaini Mwenyezimungu.”

* **2:5** Ulumwengu mupya ndi namuna nyengine zawaja kuinshi wenye kuvushiwa na Insa. † **2:6** Zaburi 8:4-6. ‡ **2:12** Ona Zaburi 22:22. § **2:13** Ona Izaya 8:17.

Ikisa kaamba tena:

“Niwa epa, na ware Mwenyezimungu waunaminire kuwasunga,
ewo wawa kamba wanangu.”

14 Sambi, ware wetiwe wanawe na Insa, kwa kuwa ewo
binadamu*, iye mwanyewe kâlawirira kwa namuna moja
ipate julu ya kifo cake, anshinde ire ári na uwezo wa kifo,
Ibilisi. 15 Kwa namuna-yo, piya wákiwa watwana kwa milele
kwa sababu ya kopa kufwa, Insa kawanusuru. 16 Kamana
vikwijiwikana kuwa aajire kuwasaidiya malaika, ila kâja
kusaidiya ujukulu wa Iburahima. 17 Ndimana neye akijuzi
awe sawa-sawa na wanduze kwa kila namuna, ipate awe
nlongozi nkulu wa dini wakuwa ndi mwenyé huruma na
mwaminifu. Kwa namuna-yo, antumike Mwenyezimungu,
iye mwanyewe awe kafara, ipate madambi a wanu aswamiiwe.
18 Kamana, kwa kuwa katabika julu ya kushetwaniwa,
iye kanawo uwezo wa kuwasaidiya ware wenye kushetwaniwa.

3

Insa ndi nkulu zaida ya Musa

1 Kwa javyo umwe, wanduzangu watakatifu, wenzangu
titiwe mbinguni, akuyerini Insa. Iye ndi walii na
nlongozi wetu nkulu wa dini yatiri kwereza-yi. 2 Kamba
Musa vyaákiwa mwaminifu na kazi yake nnyumba
ya Mwenyezimungu*, na Insa ákiwa mwaminifu ka
Mwenyezimungu mwenyé kuntondola. 3 Musa kasifiwa,
fala Insa kawoniwa kuwa ndi wakujúzi kusifiwa pakulu
zaida ya iye, kamba njengi wa nyumba vyaasifiwa pakulu
koliko nyumba yawenye. 4 Kamana kila nyumba ítengeziwa na
munu, ila atengéza vinu piya Mwenyezimungu. 5 Musa ákiwa
ntumisi mwaminifu nnyumba ya Mwenyezimungu piya,
kalavya ushahidi wa vire víkija kwereziwa mbere. 6 Fala Insa
Almasihi mwaminifu kamba mwana, amiri wa nyumba-yo.
Na nyumba-yo ndufwe, ikíwa tizídi koloka mpaka mwinsho,
na hakika na kwamini nkati ya tamaa yatirindira.

Ukosofu wa kutowa kwamini

7 Kwa javyo, kamba vyaamba Roho Takatifu† javi:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
8 myoyo yenu musitaye ugumu,

* **2:14** Kigeregu: “wanawo nyama na damu”. * **3:2** “Nnyumba ya Mwenyezimungu” mana ake “nkati ya Mwenyezimungu”. † **3:7** Ona Zaburi 95:7-11.

kamba wababu zenu pawâbishane nami,
suku yawâniyerere nlanga.
9 Emo wababu zenu wâniyerera waniwone canikisaka kutenda,
ingawa wâwona vyaniwasaidiye muda wa myaka arubaini.
10 Ndimana níkimiwa na noco kizazi-co, nikisowera javi:
'Daima wankukosa mmyoyo mwawo,
wakatala kufulata njira zangu.'
11 Kamba vyanílapire paníkimiwe, nikamba:
'Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.' "

12 Wanduzangu, more-more asilawirire munu nkati yenu
wakuwa na moyo mbaya wakutowa kwamini, wakulongoza
kukatala kunfulata Nlungu hai. 13 Kwasa javyo, zidini kurim-
bisana myoyo kila suku sambi nopa pamwitiwe-pa, ipate asi-
lawirire nkati yenu munu wakutaiwa moyo ngumu, wakute-
seka na dambi. 14 Kamana kwamini kwetu katiwere nawo
tangu mwanzo, tikizidi koloka mpaka mwinsho, tilawirira
kuwa wenziwe Almasihi nkati ya kazi yake. 15 Ndi kamba
vyayambiwe‡:

"Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami."

16 Epa wasikire shauti ya Mwenyezimungu wakibishana
naye ndi wepi? Kusema kweli, sipiya walongoziwe na Musa
kulawa Miswiri? 17 Na ware Mwenyezimungu waakimiyane
nawo muda wa myaka arubaini ndi wepi? Siware wako-
rire dambi, wakifwira nlanga nomo? 18 Na paalapire kuwa
"awaja kwingira mahala pangu papumuzi", waakiwamba
ndi wepi? Siware watupire kauli zake? 19 Basi, tereriwa
kuwa awakidirire kwingira kwa sababu ya kutowa kutu-
maini.

4

1 Kwa kuwa tanawo mpaka sambi-pa tamaa yakwingira
mahala pake papumuzi, tiritunze sana-sana ipate asilawirire
mmoja wenu wakusokerera kwingira nopo mahala-po.
2 Kamana teréziwa Habari Ngema kamba vyawereziwe
ewo*, ila ewo cawasikire aciwafaire kinu, kwa kuwatowa
umoja wa kwamini cawasikire. 3 Basi, ofwe wenye kwamini
tingira nopo mahala papumuzi-po, kamba vyaâmbire
Mwenyezimungu javi†:

‡ **3:15** Ona Zaburi 95:7; Waebraniya 3:7. * **4:2** "Ewo" ndi ware wákiwa nlanga.
† **4:3** Ona Zaburi 95:11.

“Kamba vyanilapire nkati ya nyongo yangu:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

Kasowera javyo ingawa kazi yake kâtimiza tangu pawisire
kumbiwa ulumwengu. 4 Kamana kuhusu suku yasaba, nsi-
tari mmoja wa Mandiko‡ ukwamba javi:

“Suku yasaba Mwenyezimungu kapumula kwa kutimiza kazi
zake piya.”

5 Usowezi mmoja nowo uwiriziwa tena:

“Awashubutu kwingira mahala pangu papumuzi.”

6 Kwa kuwa wanzire kwereziwa Habari Ngema awen-
gire kwa kutowa kusikiriza, wengine wapewa nafasi yak-
wingira nopo mahala papumuzi-po. 7 Tukwijiwa kinu
kamba-ci konta Mwenyezimungu katula suku nyengine,
kaamba kuwa ndi suku ya “rero” pairipo nafasi yakwingira
mahala papumuzi-po. Kwa myaka mingi ipitire, Mwenyez-
imungu kâsowera julu ya Daudi, kamba vyaamba futi:

“Rero mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu.”

8 Kamana inawa Yoshwa wanu-wo kawalongoza mahala
papumuzi, aikibidi Mwenyezimungu kusowera tena, kutula
suku nyengine. 9 Kwa javyo, kamba Mwenyezimungu vyaa-
pumure suku yasaba pesire kumba ulumwengu, ingaripo
nafasi ya wanu wa Mwenyezimungu kupumula. 10 Kamana
mwenyé kwingira mahala papumuzi pa Mwenyezimungu
ápumula kazi zake sawa-sawa vyaapumure Mwenyezimungu
kazi zake.

11 Basi, mahala papumuzi-po, titende juhudi tingire, ipate
asiwepo wakunkuna kamba vyaviwakunire mida, waku-
towa kwingira kwa sababu ya ubishi.

12 Kamana usemi wa Mwenyezimungu uwa nawo uhai na
nguvu, unoréka pakulu kupunda jambiya yakusinja kuno na
kuno. Úpitirira mpaka mmoyo, ukwawanya moyo na roho
kamba jambiya vyayawanya nyama na makongolo. Ndi-
mana usemi wa Mwenyezimungu úkidiri kwawanya mawazo
meema na mabaya a mmoyo. 13 Aapo kiyumbe akidiri
kufisa siiri mbere ya Mwenyezimungu. Kwake iye, piya
viwa paweru, awona vinu piya na maso ake. Na vitendo
vyatitenda tijuzi kunjibu.

‡ **4:4** Ona Mwanzo 2:2.

Insa atipendeleya mbere ya Mwenyezimungu

14 Sambi, kwa kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini atangurire binguni, Insa, Mwana wa Mwenyezimungu§, tukeni tikore makono mawiri kwamini kwetu katereze.
15 Kamana nlongozi wetu nkulu wa dini akidiri kutiwonera utungu ufuko wetu, kwa kuwa kashetwaniwa kwa namuna-zi piya kamba vyatishetwaniwa ofwe, ila iye aakorire dambi.
16 Basi, tukeni na uhakika tiwe karibu na kiti ca Mwenyezimungu, tipate huruma na rehema patisakula kusaidiiwa.

5

1 Kila nkulu wa wakulungwa wa dini ákitondoriwa nkati ya wanu, akitawaziwa ipate antumike Mwenyezimungu kwa faida ya wanu. Kazi yake íkiwa yakupereka kafara na swadaka ipate wanu wafutiwe madambi awo.
2 Watikínifu na sawári makamilifu, iye ákidiri kuwawonera utungu, kwa kuwa iye mwanyewe kaveya.
3 Kwa javyo, ájuzi apereke kafara kwa madambi ake iye mwanyewe kamba vyaalavya kafara kwa madambi a wanu wengine.
4 Na hapana munu wakuritawaza mwanyewe cewo cakusifiwa-ci, ila akolotiwa na Mwenyezimungu kamba vyavínkunire Aruna.
5 Kwa namuna moja noyo, Almasihi aaritawaze iye mwanyewe ubora wakuwa nkulungwa wa dini. Ila Mwenyezimungu kantondola, akimwambira*:

“Uwe kuwa mwanangu,
rero omi nukupongola.”

6 Na mahala pengine†, akwamba tena javi:

“Ukuwa nlongozi wa dini wa milele,
kamba vyaawere Melkizideki.”

7 Insa, mainsha ake mulumwengu-mu, akilebelanga duwa ka Mwenyezimungu, mwenyé uwezo wakunvusha nkati ya kifo. Akilebelanga kwa shauti ulu-ulu kuno akinlawa masozi. Na akisikiriziwa kwa sababu ya kunyenyekeya kwake kutenda vyaasaka Mwenyezimungu.
8 Ingawa ákiwa mwana, karifunda kutwii julu ya tabu zimpatire.
9 Na paatimize vinlazimire kutenda, kalawirira kuwa Nvushi wa milele wa piya wenye kunfulata.
10 Na Mwenyezimungu kantula kuwa

---

§ **4:14** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. * **5:5** Ona Zaburi 2:7. † **5:6** Ona Zaburi 110:4.

nkulu wa wakulungwa wa dini, kwa namuna moja noyo kamba vyaákiwa Melkizideki.

Usase kuntumaini Insa Almasihi
11 Kuhusu ewu mwaha-wu‡, tanawo vinu vingi vyawenye vyakukwerezani. Fala virigariga kukwerezani konta amusaka kwereriwa.
12 Kamana, ingawa upita wakati mwingi, mujuzi muwe wanlimu, fala munsakula munu akufundeni vinu vyakwanza vya habari za Mwenyezimungu. Muwa kamba watoto musakula kujiji maziwa, iri hali mukijuzi murye cakurya cakukamatiwa.
13 Kamana ajúzi kunywa maziwa onse angari toto, ndi sejiwa cema.
14 Fala cakurya cakukamatiwa ndi cankulungwa. Kwa njira ya kufundiwa, ewo wanawo ankili yakutondola cema na kibaya.

6

1 Kwa javyo, tase vyatanzire kurifunda kuhusu Almasihi, tukeni mbere mpaka tifikirire vyakurifunda vyakukamilika. Tisijenge tena upya aliserusu zakufulata ngano kamba ezi:
cakwanza, ibidi kutubiya vitendo vyakuja na kifo, na kurimbirira kuntumaini Mwenyezimungu;
2 capiri, kufunda kuhusu koza, alama ya kutubiya;
catatu, kuntula munu makono;
caane, kuwafufula wanu ka wafwi;
na catanu, kulamuriwa ka milele.
3 Nevyo, Mwenyezimungu akisaka, títenda.
4 Kamana ware wasire kunkubali Insa, aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena upya. Ewo mara moja wâpokerera nuru ya Mwenyezimungu, wâyeza thawabu ya binguni, wâpokerera Roho Takatifu pamoja na wenziwawo.
5 Wâyerera wema wa usemi wa Mwenyezimungu, na wâyerera vitendo vya uwezo visaka kukuna paaja kutawala Mwenyezimungu.
6 Fala novyo-sivyo, wantula minyongo iye! Aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena, konta wankejeli baina Mwana wa Mwenyezimungu, wangomezera tena mpaka warihukumu.
7 Kamana ewo wawa kamba ardhi inywa maji a nvula painya ponse. Ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya kuwafãi warimi, ardhi-yo ijanliiwa na Mwenyezimungu.
8 Fala ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya miwa na mbiriwiri, saifãi na karibu yakulaniwa. Ardhi-yo mwinshoni ikociwa.
9 Wapendani wangu, ingawa tisowera javi, titumaini kuwa umwe mwanawo vinu vyema pakulu, vyakuja na kuvushiwa.
10 Kamana Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya,

‡ **5:11** "Mwaha-wu" ndi kuwa Almasihi vyaawere nkulungwa wa dini kamba vyaákiwa Melkizideki.

akwijiwa camutenda, na namuna vyamuwapenda wen-
zenu kwa zina rake, pamuwasaidiya watakatifu, na mpaka
sambi-pa mungari kutenda novyo. 11 Vitajibu pakulu kuwa
umwe-po kila mmoja olote juhudi moja mpaka mwinsho,
ipate muwe na uhakika wa tamaa yamurindira na imani.
12 Nkati ya kwamini kwenu, musiwe wafuko, ila muwafula-
tize ware waríti tamaa julu ya kutumaini na imani.

Mwenyezimungu atimiza tamaa yake

13 Mwenyezimungu, paampere tamaa Iburahima,
kârilapira mwanyewe kuwa atimiza tamaa yake, konta
aawerepo mwengine wakunzaidi iye. 14 Iye kaamba*:

"Nilapa ka ukweli kuwa uwe nukujanliya pakulu,
nukupa ujukulu mwingi wawenye."

15 Ndimana Iburahima, kwa kuwa akirindira na imani,
tamaa ire akipata. 16 Munu paalapa, anlapira munu wakun-
zaidi álavya ushahidi, na kilapo ciwalavya wanu dana. 17 Basi,
Mwenyezimungu kâsaka kuwa ware waja kuriti tamaa yake
wejiwe kuwa aapindula vyaasemire, ndimana tamaa-yo iye
kalapira. 18 Kwa javyo, julu ya vinu viwiri† savipinduriwa,
(na novyo avikidirika Mwenyezimungu kulongopa), ofwe
tintuwirire iye tirimbisiwa myoyo tikore makono mawiri
tamaa ituriwe mbere yetu. 19 Eyo tamaa-yo iwa kamba
nanga ya ngalawa, ítirimbisa myoyo isiwe na dana isaka kuwa
yonse. Kamana tamaa-yo ípita papazira ya nyumba takatifu
ya mbinguni, ikwingira mahala patukufu paari Mwenyez-
imungu. 20 Kweli, epo ndi pengire Insa, kábula ya ofwe,
kwa ajili yetu. Kamba vyaawere Melkizideki, neye novyo
kalawirira kuwa nkulungwa wa dini wa daima milele.

7

Melkizideki nlongozi wa dini

1 Noyu Melkizideki-yu ákiwa nfalume wa Salemu, na
ákiwa nlongozi wa dini akintumika Mwenyezimungu,
Nlungu nkulu pakulu. Iye paakiludi Iburahima kuvita
yakuwashinda mafalume, kasimanana naye, akinjanliya.*
2 Iburahima, vinu piya vyâapatire kuvita, kâlavya fungu
rakumi, akimpa Melkizideki. Zina ra Melkizideki mana
ake "nfalume wa shariya". Kwa kuwa ákiwa nfalume wa
Salemu, zina rake ríkiwa nawo novyo mana ake "nfalume wa
usalama". 3 Iye aawere nawo wawaye wala mamaye, wala

---

* **6:14** Ona Mwanzo 22:17. † **6:18** "Vinu viwiri" ndi tamaa yaalavire Mwenyezimungu na kulapa kwake. * **7:1** Ona Mwanzo 14:17-19.

aipo waraka ya mazina a wakinya babuze. Ejiwikane mwaka
waapongoriwe wala waafwire. Ndimana akilandanisiwa
Mwana wa Mwenyezimungu, kawa nlongozi wa dini wa
milele.
4 Onani, Melkizideki vyawere munu bora pakulu! Anta
Iburahima, noyo babu yetu nkulu, kâmpa fungu rakumi kwa
vinu vyaawapokere maaduwi wake kuvita. 5 Na ujukulu wa
Lawi, ware wâpewe cewo ca ulongozi wa dini, watumiwe
nTaureti kupokerera fungu rakumi ra vinu vyawakipatanga
wanu waIziraeli, wanduzawo, ingawa newo novyo wákiwa
ujukulu wa Iburahima. 6 Basi Melkizideki, ingawa aawere
wa rikolo ra Lawi, kâpokerera fungu rakumi ra Iburahima,
na kânjanliya Iburahima, noyo âpokerere tamaa za Mwenyez-
imungu-yo. 7 Hapana atikina kuwa ire ajanlíya ndi bora
koliko ajanlíiwa. 8 Kwa upande wa walongozi wa dini wa
rikolo ra Lawi, wâpokerere fungu rakumi wákiwa wanadamu
mwinsho wafwa. Fala upande wa Melkizideki, rîpokereriwa
na munu ari hai, kamba vyaulaviwe ushahidi kuhusu iye.
9 Tanawo shariya ya kwamba anta Lawi, akipokereranga
fungu rakumi noyo, neye novyo kalavya fungu rakumi julu
ya Iburahima, 10 kwa kuwa ákiwa mmwiri mwa Iburahima
babuye, paasimanane na Melkizideki.†

Nlongozi mwengine wa dini, kamba Melkizideki

11 Sambi, îkisakikana kazi ya walongozi wa dini wa rikolo
ra Lawi ipate wanu wa Iziraeli wafulate shariya yawâpewe.
Ináwa ulongozi-wo utimiza ukamilifu, singari kasakikana
nlongozi wa dini wa namuna nyengine kamba Melkizideki,
sairi wa namuna ya Aruna wa rikolo ra Lawi. 12 Paatawaziwa
nlongozi mwengine wa dini, ílazimu shariya neyo novyo ipin-
duriwe.‡ 13 Kamana Mwenye wetu, ambíwa mMandiko-mu,
aawere wa rikolo ra Lawi, na nkati ya rikolo rake tangu
aalawirire mmojawapo wakutumika cewo ca nlongozi wa
dini§. 14 Aapo atikina kuwa Mwenye wetu kâlawirira kurikolo
ra Yuda. Na kuhusu rikolo-ro, Musa aasowere kinu upande
wa nlongozi wa dini.
15 Sambi tikwereriwa sana: kâlawirira nlongozi wa dini
namuna nyengine, wakulandana na Melkizideki. 16 Iye
aalawirire kuwa nlongozi wa dini kwa kufulata shariya na
shuruti za kufulatana ka rikolo, ila kwa sababu ya uwezo
wa mainsha ake seesa tena. 17 Kweli, Mandiko Matakatifu*
akwamba:

---

† **7:10** Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa. ‡ **7:12** Shariya isema nani ári na haki yakuwa nlongozi wa dini. § **7:13** Kigeregu: “uralu”. * **7:17** Ona Zaburi 110:4.

“Uwe kuwa nlongozi wa dini wa milele kwa namuna ya Melkizideki.”

18 Basi shuruti ya mida yasiwa konta aina nguvu na aifãi
kinu, 19 kamana Taureti aíkikamilisha kinu. Fala sambi-pa
Mwenyezimungu katisakurira tamaa ngema pakulu ipate
julu yake tiwe pamoja naye.
20 Na eyi tamaa-yi yakikishiwa kwa kilapo. Pawak-
itawaziwa walongozi wa dini wengine, Mwenyezimungu
aalapire, 21 fala paalawirire eyu kuwa nlongozi wa dini,
Mwenyezimungu kalapa, kamwambira javi†:

“Omi Mola nîlapa, sipindula kauli yangu.
Ukuwa nlongozi wa dini wa milele.”

22 Kwa sababu ya kilapo-co, Insa atipa uhakika kuwa eyi
miyadi-yi ndi bora pakulu zaida ya mida.
23 Visitoshe, mida wákiwapo walongozi wa dini wengi wako-
rire kazi fala mwinsho wafwa, awakidirire kuzidi kukola
kazi. 24 Fala Insa kankuinshi kwa milele, na kazi yake
ya ulongozi wa dini saupitisaniwa tena. 25 Kwa javyo,
iye kanawo uwezo, sambi-pa mpaka milele, wakuwavusha
wanu wóka ka Mwenyezimungu julu yake. Kweli, iye
kankuinshi daima-zi kuno akiwalebelela nowo wanu-wo.
26 Basi Insa ndi nkulu wa wakulungwa wa dini wakuti-
tendera piya visakikana vyonse. Iye takatifu, aana dambi
anta mmoja wala kinu cakunyata, na katanusiwa nkati ya
madambi mulumwengu-mu akituriwa mbinguni. 27 Iye aari
kamba walongozi wa dini wa mida, wakiperekanga kafara
daima-zi, cakwanza wakitenda wapate kufutiwa madambi
awo wanyewe, ikisa ka madambi a wenziwawo. Fala ka Insa
sijavyo! Iye, paaripereke mwanyewe, kalavya kafara mara
moja noyo tu basi kwa daima. 28 Nkati ya Taureti, wanu
sawakiwa makamilifu wakitawaziwanga kuwa walongozi
wa dini. Fala kauli ya kilapo, cilapiwe bandi ya Taureti,
katawaziwa Mwanawe, mwenyé kukamilika daima milele.

8

Insa ndi shikarakanzi wa miyadi yanguvu pakulu

1 Onani, kinu maalumu catiri kwamba ndi kuwa tanawo
nkulungwa nkulu wa dini wa namuna-yo, ekare nkono
nriro wa kiti ca Mwenye Nkulu mbinguni. 2 Iye áhudumu
vitakatifu nkati ya ema takatifu yakweli, saitengiwe na
wanadamu, ila Mola. 3 Kila nkulungwa nkulu wa dini

† **7:21** Ona Zaburi 110:4.

ákitondoriwa apereke swadaka na kafara. Ndimana ikilaz-
imu neye awe nawo kinu kimojawapo cakupereka.
4 Insa,
anawepo mulumwengu-mu, aangari kuwa nlongozi wa dini,
konta kuno wawapo walongozi wa dini waperéka kafara
na swadaka, kamba vyaishurutisa Taureti.
5 Kazi zawa-
tenda ewo nfano tu basi au kinviri ca kazi zitendiwa mbin-
guni. Kwa sababu ya javyo, Musa paawere tayari kujenga
ema ya miyadi ya kupatana, kâmbiriwa na Mwenyezimungu
javi: "More-more, utende sawa-sawa kamba nfano vyawolo-
teriwe kumwango."

6 Fala sambi-pa, Insa kagabiziwa kazi bora pakulu koliko
wakulungwa wa dini wa mida, kwa kuwa iye ndi mwenyé
kupatanisa kwa miyadi bora pakulu ya kupatana. Ndi javyo
konta miyadi-yo yanawo tamaa bora pakulu.
7 Kamana
miyadi ya kupatana yakwanza, ínawa íkamilika, aikisakikana
kutula miyadi myengine ya kupatana kapiri.

8 Fala mMandiko Matakatifu*, Mwenyezimungu áwasutumu
wanu wake javi:

"Wakati uwa karibu wanija kutula miyadi mipya ya kupatana,
na wanu wa Iziraeli pamoja na wanu wa rikolo ra Yuda.
9 Eyo miyadi mipya-yo aija kuwa kamba yaniturire mida na wababu zawo,
paníwalongoze sana-sana, nikiwalavya Miswiri.
Ewo awafulate kamba vyaikisaka miyadi-yo, ndimana awaniyerire,
amba ndi Mola.
10 Basi, eyo ndi miyadi yaníja kutula na wanu wa Iziraeli bandi ya nozo suku-zo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula nkati ya mawazo awo,
nikwandika mmyoyo mwawo.
Omi nukuwa Nlungu wawo,
newo wakuwa wanu wangu.
11 Aashubutu munu kufundana na mwenziwe wala kufundana na nduye,
kumwambira: 'Mwijiwe Mola',
konta piya-wo wakuja kunijiwa,
ntoto kamba nkulu.
12 Nukuja kuwatendera huruma, kuswamii makosa awo,
madambi awo sishubutu kukumbukira tena."

13 Mwenyezimungu paambire miyadi mipya, miyadi yak-
wanza katula kuwa yuluvala. Na kinu culuvare na cisire ciwa
karibu yakwasiwa kutumiriwa.

* **8:8** Ona Yeremiya 31:31-34.

9

Miyadi mipya kwa damu ya Insa

1 Sambi, kwa kutimiza miyadi yakwanza, wanu waki-
juzi wantukuze Mwenyezimungu kwa kufulata shariya zi-
turiwe. Na wakiwa nawo novyo mahala patakatifu mu-
lumwengu-mu, 2 Ema Takatifu ítengiwa. Ikiwa na misana
miwiri. Nsana wakwanza wakwingirira úkitiwa “Mahala
Patakatifu”. Nkati-mo múkiwa kandiyeru, meza, pamoja na
mikate takatifu*. 3 Noyo ema-yo nkati-mo ilumuriwa na
pazira. Nkati ya pazira-yo, nsana mwengine ûkitiwa “Mahala
Patakatifu Pakulu”. 4 Nopo ndi paukiwa uralu wakupam-
biwa na oru, na “Kashoti ya Miyadi” upande piya waku-
pambiwa na oru. Nkashoti-mo cikiwapo kiyungu ca oru
citaiwa manã, ngombo ya Aruna yaâsipuse Mwenyezimungu,
pamoja na maluwawo mawiri a mawe ândikiwe ámuri za
Mwenyezimungu. 5 Julu ya kashoti-yo, víturiwa nfano
viyumbe vya utukufu. Mbawa zawo zakukunjuka zîfinika
mahala Mwenyezimungu pakiswamii madambi. Kuhusu
novi vinu-vi, aipo nafasi sambi-pa yakwereza piya.
6 Piya-vi pavitengeziwe sana-sana, walongozi wa dini
wakingiranga nsana wakwanza wa ema† wakitenda kazi
zawo. 7 Fala nsana wapiri wa ema‡, nkulu wa waku-
lungwa wa dini iye tu basi ndi akingira. Visitoshe, akingira
kila mwaka mara moja basi, akisukula damu ya kafara
akapereke ka Mwenyezimungu, anlebele aswamii madambi
ake na madambi awakorire wanu kwa sababu ya kutikina.
8 Kwa piya-vi, Roho Takatifu átolotera kuwa, íkiwa ema ya
miyadi ya mida ingari kutumika, ilanda kuwa njira yúka
Mahala Patakatifu Pakulu ainafunguriwa. 9 Piya-vi kinyume,
namuna yakutifunda vinu vya faida rero-vi. Mana ake
ndi kuwa swadaka na kafara za manyama zikilaviwanga
ka Mwenyezimungu zire azikidirire kukamilisha myoyo ya
wanu wakilavyanga kafara wawenye-wo. 10 Ezi kafara na
swadaka zitendiwa-zi zishugulikira vinu vya mwiri basi, kwa
nfano, namuna ya kurya, kunywa, na zakuriswafi. Zitumika
mpaka Mwenyezimungu paasaka kutula namuna nyipya za
kuinshi.
11 Fala Almasihi, paalawirire kuwa nkulu wa waku-
lungwa wa dini kuwa atipe vyema vyaajisire, iye kawa
ema bora pakulu na yakukamilika kupunda ikiwepo mu-
lumwengu-mu. Ema-yo aitendiwe na wanadamu, mana
ake siyo ya mulumwengu-mu. 12 Iye, pengire mara moja

* **9:2** Mikate takatifu ikilaviwanga swadaka ka Mwenyezimungu. † **9:6** “Nsana wakwanza wa ema” ndi “Mahala Patakatifu”. ‡ **9:7** “Nsana wapiri wa ema” ndi “Mahala Patakatifu Pakulu”.

tu basi kwa milele Mahala Patakatifu Pakulu, aasukure
damu ya mbuzi wala ya ng'ombe ila kâsukula damu yake iye
mwanyewe, apate kutombola milele. 13 Mida wanu wacafu
miri yawo ikiswafiwa julu ya kutawanyika damu ya mbuzi
au ya ng'ombe, na kúpakiwa rivu ra mwana wa ng'ombe wako-
ciwa. 14 Kwa javyo, futi damu ya Almasihi aizidi kutiswafi?
Iye, julu ya Roho wa milele, karipereka mwanyewe kawa
kafara kamili saina baka ka Mwenyezimungu. Damu yake
itiswafi myoyo yetu, tase vitendo vitilongoza kukifo, ipate
tintumike Nlungu hai.
15 Kwa javyo, Insa Almasihi ndi mwenyé kupatanisa
kwa miyadi mipya, ipate irati ya milele Mwenyezimungu
yaawapere tamaa ware watondoriwe wapate. Iwapo eyi
nafasi-yi konta madambi awo awakorire wakati wa miyadi
ya mida womboriwa na kifo ca Almasihi. 16 Sambi, miyadi
yakupatana yaaturire Mwenyezimungu iwa kamba waraka
yakuritisa. Upande wa noyi waraka-yi, ikibidi kwakikishiwa
mwenyé kwandika-yo kuwa kafwa. 17 Kweli, waraka yaku-
ritisa aina faida ikiwa andike-yo angari hai, fala bandi ya
kufwa andike, waraka-yo yanawo faida. 18 Ndimana ikibidi
kuwa ciwepo kifo kimojawapo ipate miyadi iwe na faida.
Anta miyadi yakwanza, noyo aitumike bila kutawanyika
damu. 19 Mmiyadi yakwanza, Musa pesire kuwambira wanu
piya ámuri ya nTaureti, kâtumira minyani ya husopo yaku-
fungiwa na luzi reundu, kâtwala damu ya ng'ombe na ya
mbuzi. Ikisa akisulusa na maji, akisasanyira kitabu ca Tau-
reti pamoja na wanu piya, 20 akamba§: “Eyi ndi damu ya
miyadi yaaturire Mwenyezimungu kwenu umwe.” 21 Na ema
ya miyadi-yo, pamoja na piya vinu vikitumiriwa nkati yakun-
tukuza Mwenyezimungu, Musa kâsasanyira novyo damu.
22 Basi, Taureti ikilazimisha kiyasi ca vinu piya viswafiwe
julu ya kutawanyika damu. Na ikiwa damu aitawanyike,
akupo kuswamiiwa dambi.
23 Sambi, ikibidi kuwa vyombo vikitumiriwa kuntukuza
Mwenyezimungu viswafiwe julu ya namuna-yi. Fala evyo
mifano tu basi ya vinu vyakweli viri mbinguni. Ndimana
vinu vyakweli mbinguni vishurutisa kafara ya faida bora
pakulu. 24 Kamana Almasihi engire Mahala Patakatifu paku-
tendiwa na makono a wanadamu, engire pakulandanisiwa
nfano tu basi wa mahala pakweli. Aiwere javyo! Kêngira
mbinguni kawenye, mbere ya Mwenyezimungu, kutitendera
fadili ofwe. 25 Na engire kurilavya kafara mara nyingi,
kamba nkulungwa wa dini wa Mayahudi vyakingiranga Ma-
hala Patakatifu Pakulu kila mwaka, na damu sairi yake.

§ **9:20** Ona Kulawa 24:8.

26 Inawa javyo, Almasihi akijuzi atabike mara nyingi za-
wenye tangu kumbiwa ka ulumwengu. Kwasa javyo, epa
utimiziwa wakati wa mida, ufika wakati wa sambi-wu, iye
kolotiwa kwa kuripereka kufwa mara moja tu basi kwa
milele, alavye mizigo ya dambi. 27 Piya wanu ituriwa wafwe
mara moja tu basi, ikisa waje walamuriwe na Mwenyez-
imungu. 28 Kwa javyo Almasihi, neye novyo kâripereka mara
moja kuwa kafara alavye dambi za wanu wengi. Ikisa,
akúja kwisuka mulumwengu mara yapiri, fala eyo mara-yo,
anzima yake siyo kulavya dambi, ila kuwavusha wanu wari
kunrindira iye.

10

1 Kwa kufulata Taureti, wanu wakisaka kuka karibu ya
Mwenyezimungu kuntukuza wakilavya kafara daima-zi kila
mwaka. Fala Taureti tangu-tangu aiwere na uwezo wa
kuwaswafi wanu-wo. 2 Ináwa nowo wanu-wo kweli-kwelini
waswafiwa nfululu, awangari kurifahamu tena kuwa na
madambi, ndimana singari isakikana kuludira tena kutenda
kafara, sinovyo? 3 Fala kusema kweli, nozo kafara-zo
zankuwatenza wanu kukumbukira dambi zawo kila mwaka.
4 Konta damu ya ng'ombe na ya mbuzi aina uwezo wa
kulavya dambi.

5 Kwa javyo, Almasihi, pengire mulumwengu-mu, kasema
ka Mwenyezimungu*:

“Ausakire kafara wala swadaka,
ila kunitengeza mwiri.
6 Azukwajibu kafara za nyama wakociwa,
wala swadaka ipate uswamii madambi.”

7 Ikisa Almasihi kamwambira Mwenyezimungu:

“He Mwenyezimungu, niwa epa kutimiza nafsi yako,
kamba vyavyandikiwe kuhusu omi nkitabu ca Mandiko.”

8 Basi Almasihi, bandi yakusema:

“Ausakire na azukwajibu kafara za manyama wakociwa,
wala swadaka zakulaviwa kupata kuswamiiwa madambi”

(ingawa ezi kafara-zi zilazimishiwa nkati ya Taureti),
9 kamwambira Mwenyezimungu: “Niwa epa kutimiza nafsi
yako.” Basi, Almasihi kafuja miyadi ya mida† katula miyadi

---

* **10:5** Ona Zaburi 40:6-8. † **10:9** Kafuja miyadi ya mida pamoja na tabiya yakulavya kafara-yo.

yapiri[‡]. 10 Kwa noyo nafsi-yo, julu ya swadaka ya mwiri wa
Insa Almasihi mara moja kwa milele, ofwe titakatifiwa.
11 Kila nlongozi wa dini awahudumu Mayahudi kila suku
ákikola kazi, ákipereka kafara namuna moja noyo mara nyingi
zawenye. 12 Falakini Almasihi kârilavya iye mwanyewe
akiripereka kuwa kafara kwa mara moja noyo tu basi, ka-
fara-yo ífãi milele. Ikisa kekala mahala bora pakulu, upande
wa nkono nriro wa Mwenyezimungu.[§] 13 Tangu nopo
kankurinda mpaka Mwenyezimungu awature maaduwi
wake kumaulu kwake.[*] 14 Basi iye, kwa kuripereka mara
moja noyo tu basi, ware waawatenza utakatifu kawatula
ukamilifu kwa milele. 15 Na kinu-ci Roho Takatifu neye
katakikisha, kanza kutereza usemi wa Mola asema javi[†]:

16 "Bandi ya nozo suku-zo, eyi ndi miyadi yaníja kuwaturira ewo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula mmyoyo mwawo,
nikwandika nkati ya mawazo awo."

17 Ikisa kaamba javi[‡]:

"Madambi awo na makosa awo sishubutu kukumbukira tena."

18 Onani, madambi-yo paaswamiiwe, aisakikana tena
swadaka nyengine yakufuta.

Tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu

19 Sambi, wanduzangu, tanawo uhakika wakwingira Ma-
hala Patakatifu Pakulu julu ya damu ya Insa, 20 njira nyipya
ya uhai katifungurira julu ya kupapula pazira paapereke
mwiri wake. 21 Ndi kweli novyo kuwa tanawo nlongozi wa
dini nkulu pakulu, amiri wa nyumba ya Mwenyezimungu
mbinguni. 22 Kwa javyo, tukeni tiwe karibu ya Mwenyez-
imungu na myoyo ya ukweli na kwamini nfululu, tiwe na
myoyo yakosiwa fahamu mbaya na miri yetu yakoziwa na
maji swafi. 23 Tamaa yatereziwe, tukeni tizidi kutumaini bila
dana, konta Mwenyezimungu alavire tamaa mwaminifu.
24 Tukeni tiwaze namuna zakushongana pendo na vitendo
vyema. 25 Tisitowe, kamba tabiya za wanu wamojawapo,
kuka kujumana na wenzetu kujamati. Kwasa javyo, tukeni
tirimbisane myoyo kila mara, konta mukwijiwa kuwa suku
ya Kiyama iwa karibu.

---

‡ **10:9** "Miyadi yapiri" ndi kafara nyipya ya Insa mwanyewe. § **10:12** Ona Zaburi 110:1. * **10:13** Ona Zaburi 110:1. † **10:15** Ona Yeremiya 31:33. ‡ **10:17** Ona Yeremiya 31:34.

26 Kamana bandi yakwerериwa ukweli sana-sana na
kukubali, tikilangela kuzidi kukola dambi, basi aipo kafara
anta moja yakufãi kutiswamii madambi. 27 Ila ka wabishi,
ciwabakire kinu kimoja basi, kurindira na wofi nkulu
hukumu ya Mwenyezimungu na kulungula moto mwingi
wakofya. 28 Mida munu akikatala kufulata Taureti yésusiriwe
Musa, wakilawirira mashahidi wawiri wakwakikisha kuwa
kakosa akihukumiwa kifo, aakiwoneriwa utungu. 29 Fikirini
ndi hukumuni ulu iwapata wanu wakunkejeli Mwana wa
Mwenyezimungu! Ware sawatula ubora damu ya Insa
yakwakikisha miyadi ya kupatana iswamii dambi yake!
Novyo, wakejeli damu ya miyadi itiswafire, na wafezeyi
Roho Takatifu atolotera rehema! 30 Kamana tikwijiwa kuwa
Mwenyezimungu nkati ya Mandiko Matakatifu§ kaamba
javi:

"Kuriripira kwangu; omi niriripirira."

Na mahala pengine mMandiko, yandikiwa javi:
"Mola awalamula wanu wake."

31 Kugwirira makono mwa Nlungu hai ndi kinu cakofya
pakulu!

32 Wazani suku zipitire bandi yakupata nuru ya Mwenyez-
imungu, muhitamili tabu nyingi zawenye. 33 Umwe kati
yenu, wamojawapo watukaniwa pawanu na watabishiwa,
na wengine wakisanganyika na watabishiwe ware, newo
novyo watabika. 34 Mutabika pamoja na wafungwa, na
pavitwariwe vinu vyenu piya, muhitamili hasara na fu-
raha, kwa kuwa mukijiwa kuwa mukuja kupata vyema
pakulu vyakuwepo daima. 35 Basi, musase kurimba moyo
konta kukujisirani tuzo rikulu. 36 Kamana mujuzi muhita-
mili kwa imani mutimize nafsi ya Mwenyezimungu, ipate
mupokerere vire vyaakupereni tamaa. 37 Konta mMandiko*,
Mwenyezimungu akwamba:

"Ubaki wakati aba futi wakuja ire akirindíriwa, aakáwa.
38 Fala kamilifu wangu áinshi julu ya kwamini†.
Saanihitamili, siri radi naye."

39 Ofwe atiri kamba ware sawahitamili wakupoteya, ila
tíntumaini Mwenyezimungu, ndimana tívushiwa.

§ **10:30** Ona Kumbukumbu 32:35-36. * **10:37** Ona Habakuki 2:3. † **10:38** Ona Habakuki 2:4; waRoma 1:17; waGalata 3:11.

11

Namuna zakuntumaini Mwenyezimungu

1 Sambi, “kwamini” mana ake ndi kuwa nawo uhakika
wakuwa na tamaa ya vinu saviwoneka viri vyakweli.
2 Kamana julu ya kwamini, wababu zetu wa mida wajibisa
ka Mwenyezimungu.

3 Julu ya kwamini, tikwereriwa kuwa wasaa umbiwa
julu ya usemi wa Mwenyezimungu, vinu vyakuwoneka
vyumbiwa na kinu saciwoneka.

4 Julu ya kwamini, Abeli kalavya kafara ngema zaida ya
Kaini, ndimana kajibisa ka Mwenyezimungu kuwa kamilifu.
Mwenyezimungu kolota kuwa kawa radi naye julu yakupok-
erera kafara yake. Ingawa iye kâfwa, fala julu ya kwamini
kwake, angari akisowera.

5 Julu ya kwamini, Henoki katwariwa kaperekiwa
mbinguni, iye aafwire. Hapana munu ammonire tena
konta Mwenyezimungu kantwala. Kábula yakutwariwa
mulumwengu-mu, kâjibisa ka Mwenyezimungu. 6 Aashubutu
munu kwajibisa ka Mwenyezimungu bila kuntumaini iye.
Konta asakúla kuka upande wa Mwenyezimungu ájuzi
atumaini kuwa iye kawapo na awatuza wenye kuka upande
wake.

7 Julu ya kwamini, Nnu kâsikiriza sana-sana paambiriwe na
Mwenyezimungu kuhusu vinu savikiwoneka vîkija kukuna
mbere. Kwa kumwinshimu Mwenyezimungu, kalunda sa-
fina invushire iye pamoja na jamaa zake. Kwa namuna-yo,
Nnu kâlamula kuwapa hukumu wanu wa mulumwengu-mu.
Novyo, kâriti ukamilifu wakulawirira julu ya kwamini.

8 Julu ya kwamini, Iburahima kâsikiriza paamuriwe
kusama, kuka inti nyengine yaampere tamaa Mwenyez-
imungu kuwa akuja kuriti. Kôka ingawa aakijiwa mahala
kaakuka.

9 Julu ya kwamini, akiinshi kamba malamboni inti
yaâmpere tamaa Mwenyezimungu. Iye ákikalanga muema
pamoja na Izaki na Yankubu, wenye kuriti sawa-sawa cire
caâwapere tamaa Mwenyezimungu. 10 Iburahima akirindira
kwikala kaya ya aliserusu yakukomala, yaapangire na
yaajengire Mwenyezimungu mwanyewe.

11 Julu ya kwamini, Iburahima kâpata uwezo wa kumpon-
gola mwana. Ingawa kôluvala pakulu na nkawake Sara
aakipongola, kâkidiri konta akitumaini kuwa Mwenyez-
imungu kamilifu, atimiza tamaa yake. 12 Kwa javyo, julu
ya munu mmoja, noyo ári karibu kufwa, ulawirira ujukulu
mwingi wawenye, kafyala-kafyala kamba nondwa za mbin-
guni au kamba misanga ya mwani.

13 Julu ya kwamini, ewa wanu-wa piya wafwa wakitumaini, bila kupata kinu cawapewe tamaa, fala mmoyo wakiwona na wakisheherekera baidi, na wakikisha kuwa inti ire aiwere yawo, ila ewo wanu wakupíta mulumwengu-mu.
14 Wakiséma javyo kolota kuwa wankusakula inti yawo
wanyewe. 15 Inawa wakiwaza kuhusu inti yawâlawire, nanga
wapata nafasi kuludira noko. 16 Fala kwasa javyo, ewo
wakiwa nawo hamu kufika inti ngema pakulu, inti ya mbinguni. Ndimana Mwenyezimungu aawona haya kwitiwa Nlungu wawo ewo. Kusema kweli, iye kawatengezera kaya yawo.

17 Julu ya kwamini, Iburahima paayerreriwe, ákiwa tayari kunlavya mwanawe Izaki awe kafara. Ire waâpewe tamaa, kanleva kuwa kafara mwanawe mmoja noyo tu basi,
18 ingawa kâmbiriwa mida kuwa: “Julu ya Izaki ndi kauja
kulawirira ujukulu wako.” 19 Iburahima kamini kuwa
Mwenyezimungu ákiwa na uwezo wakunludisira uhai anta afwe. Na ka ukweli, kinyume, ilanda kampokerera afwire futi.

20 Julu ya kwamini, Izaki kâwajanliya kuhusu mambo akija kuwakuna mbere wanawe Yankubu na Ezau.

21 Julu ya kwamini, Yankubu, suku aba kábula yakufwa, kâwajanliya wana wa Yusufu mmoja-mmoja. Neye akimwabudu Mwenyezimungu kuno enyamire nkongojo wake.

22 Julu ya kwamini, Yusufu paawere karibu kufwa, kâkumbukira tamaa yakuwa ujukulu wake ukuja kulawa Miswiri uludira kwawo. Ndimana kâwalaizira wanawe vyawakijuzi kutenda makongolo ake.*

23 Julu ya kwamini, wawaze Musa, bandi yakumpongola mwana wawo, wanfisa kwa muda wa myezi mitatu. Wâmmona toto ire kuwa mwema pakulu na kwa sababu ya kwamini kwawo, awopire shuruti ya nfalume.

24 Julu ya kwamini, Musa paakurire, kâkatala kutukuziwa kamba munu bora pakulu kwa sababu ya kuwa njukuluwe
Firyauna nfalume wa Miswiri. 25 Kwake iye kawona kuwa
vyema pakulu kutabika na wanu wa Mwenyezimungu koliko
kufurahira mambo a dambi kwa muda aba. 26 Iye akiwaza
kuwa kutabika kwa kufezeyiwa kamba vyaaja kutabika Almasihi, ndi bora pakulu koliko mali piya a Miswiri. Akiwaza javyo konta akirindira kupata tuzo mbere.

27 Julu ya kwamini, Musa paalawire Miswiri opire kukimiwa ka nfalume. Kahitamili kamba ari kummona Ire sawoneka†.

* **11:22** Kâwambira kuwa suku moja waIziraeli wakúja kuludira kwawo, ndimana wajuzi wasamise makongolo ake. † **11:27** “Ire sawoneka” ndi Mwenyezimungu.

28 Julu ya kwamini, Musa kâwambira waIziraeli
wasasanyire damu mmiryango mwawo ipate Mwenyez-
imungu, paasaka kuntuma Nzulairi kuwolaya wana watanzi
wa WaMiswiri, asiwolaye wana watanzi wa waIziraeli.

29 Julu ya kwamini, waIziraeli wâloka Bahari Nyeundu,
wapita kati-kati ya bahari pakukama maji. Fala waMiswiri,
pawakenekeze kutenda novire, wazama, wafwa piya.

30 Julu ya kwamini, ukuta wa Yeriko bandi ya kuzungur-
iziwa muda wa suku saba, ûgwa.

31 Julu ya kwamini, reba wakwitiwa Rahabu kâwapa mam-
buro manasonde wa Iziraeli, ndimana aafwire pamoja na
ware sawakinsikiriza Mwenyezimungu.

32 Mwaja, musaka nukwambireni kinani tena? Wakati
uniwera aba, nanga nukwambirani kuhusu Gidiyoni,
Baraki, Samsoni, Yefta, Daudi, Samuweli, pamoja
na minabii wengine. 33 Ewo, kwa kuwa wâmwamini
Mwenyezimungu, wâwashinda mafalume wengine, wâtimiza
shariya ya Mwenyezimungu, na wâpata Mwenyezimungu
vyaawapere tamaa. Awawasire masimba kuwaduru,
34 wâzimisa moto mwingi wawenye, wakinusurika mmakono
mwa ware wakisaka kuwolaya na mapanga. Ingawa
wâveya, wâlawirira kuwa na nguvu, wâlawirira kuwa
masurudadu wakofya mpaka wâwashinda masurudadu
wa inti nyengine. 35 Wanawaka wakifwiriwa fala kwa
kumwamini Mwenyezimungu wâwapokerera wafwi wawo,
wafwi-wo waludira uhai.

Wanu wengine, kwa kunfulata Mwenyezimungu, wâkatala
kufunguriwa nkalaboshu, ndimana wêbiwa mpaka kufwa.
Watenda javyo ipate waludisiriwe uhai wapate mainsha
meema pakulu. 36 Wengine wâtabika na matusi na
kukonyoriwa, wengine wâfungiwa na alucema na wâtaiwa
nkalaboshu. 37 Wengine wâkipanjiwa na mawe mpaka
kufwa, wengine wâkibaluriwa kati-kati, wengine wâkulaiwa na
upanga. Wengine wâkenenda wakisamasama, wakivalanga
masambala a kondoo au a mbuzi, newo wákiwa wakosofu
pakulu, wakitabishiwa na wakopepesiwa. 38 Wanu-wo
ulumwengu-wu auwajuzire. Wákipayapaya nlanga na
mmyango, wakiinshi mmajonga na mmapondo kamba
wanu wakutíra.

39 Wanu ware piya, ingawa wájibisa ka Mwenyezimungu
kwa kwamini kwawo, fala novyo-sivyo, awapokerere
vyawapewe tamaa. 40 Evi vikuna konta Mwenyezimungu
katipangira kinu cema, kuwa bila ofwe, wasikamilike.

12

Mwenyezimungu ndi Baba wetu

1 Sambi, kwa kuwa tizunguriziwa na kundi ra mashahidi,
tukeni tase piya vitendo vitikataza vyatijuzi kutenda,
tase dambi iri kutiziwiriza pakulu. Tukeni tituwirire
kwa kuhitamili njira ituriwe mbere yetu ofwe. 2 Tukeni
tizidi kunnang'aniza Insa, kulongoza kwamini kwetu,
tangu mwanzo mpaka mwinsho. Iye kahitamili kutabika
pansalaba, aimmwerire aibu, kwa sababu ya radi ituriwe
mbere yake. Epa sambi kekala mahala bora upande wa
nkono nriro wa kiti ca Mwenyezimungu.
3 Aye, tunzani sana-sana kuhusu iye, kawavumírira pakulu
wamádambi wakintendera husuma, ipate musisokere, wala
isukulaweni niya. 4 Kamana vita yenu yakubishana na
dambi, amunamba kufika wakati wa kuvumirira mpaka
wanu wakuulayeni. 5 Kwasa javyo, amukumbukira
usowezi urimbisa moyo? Muriwala caakwambireni
Mwenyezimungu konta umwe muwa wanawe? Mandiko
Matakatifu* akwamba:

“Mwanangu, fikiri sana-sana Mola paakolotera makosa ako.
Iye paakusutumu, usiuzunike.
6 Konta Mola awolotera makosa ware waawapenda.
Piya waawapokerera kuwa wanawe,
iye ndi wawasútumu†.”

7 Ndimana Mwenyezimungu paakusutumuni, vumiriráni.
Mwenyezimungu akuwonani kamba wanawe. Na kweli,
mwanani sasutumiwa na wawaye? 8 Wasimana piya
wásutumiwa. Ndimana, ikiwa aakusutumireni, ilanda kamba
mwana wakunsingana, ailanda kamba muwa wanawe wak-
weli. 9 Visitoshe, wawa zetu mulumwengu-mu watisu-
tumu na atasa kuwasifu. Futi ofwe atinsikiriza Baba wetu
wa mbinguni tipate kuinshi vyema? 10 Wawa zetu mu-
lumwengu-mu watisutumu kwa wakati aba, kwa ngano
zawo zawawona kuwa ngema. Fala Mwenyezimungu atisu-
tumu kwa vyema vyetu wanyewe, ipate tiwe watakatifu tin-
lande iye. 11 Basi, mulumwengu-mu kila mara patisutumiwa
ponse, tíwona kuwa kitendo cakutipa uzuni, acitifuraisha
mmyoyo mwetu. Fala wapatire kusilimuka kwa kusutumiwa
na Mwenyezimungu, mwinsho wápata thawabu ya kuinshi
kwa ukamilifu na usalama.
12 Kwa javyo, lamukani muririmbise murolore muwe na
nguvu. Rimbisani malundi enu mepepe-wo, musiteteme!

* **12:5** Ona Ayuba 5:17; Usowezi 3:11. † **12:6** Ona Usowezi 3:12.

13 Enendani njira yakoloka ipate musizidi kuremala, ila mupone.

Musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu

14 Sakulani namuna za kuinshi kwa usalama na wanu piya
na nshugulikireni Mola, konta saanatenda javyo, aakidiri
kummona. 15 Rikengereni musiture minyongo rehema
ya Mwenyezimungu. Rikengereni, nkati yenu asilawirire
munu wakuwa na sumu kamba utupa, kuwatenza wen-
ziwe wengi kwingira haramu. 16 Rikengereni nkati yenu
asilawirire munu sharati, au kamba vyawere Ezau, saana
inshima na vinu takatifu. Iye, kwa kupata finga moja
tu basi ya cakurya, kâpereka haki yake ya utanzi kupon-
goriwa. 17 Mukwijiwa kuwa mwinsho kadãi haki yajan-
liiwe na wawaye, fala kâkataririwa. Aakidirire kupindula
vyaâtendire, ingawa kasakula haki yake kuno akinlawa ma-
sozi mengi.
18 Umwe ámuri kamba waIziraeli wâfikire karibu ya
Mwango wa Sinayi ukilawa malulimi a moto. Newo ûfinikiwa
kupi na giza, kuno mepo ikivunga thi-thi, 19 baramanda
ikivuma, na shauti ya Mwenyezimungu îkisowera mpaka
wakintafadali wakamba: "He! Atikidiri kusikira tena
usowezi wake!" 20 Ewo awâkidirire kuhitamili ámuri ya
Mwenyezimungu ikisema javi‡: "Munu au ndudu asaka
kukumbula mwango ure onse apanjiwe na mawe mpaka
afwe." 21 Vîkunire kuMwango wa Sinayi, anta Musa noyo
vîmopepesa, akamba§: "Nankutetema, wofi!"
22 Fala umwe mufika karibu ya Mwango wa Ziyoni na
Yerusalemu ya binguni, kaya ulu yekala Mwenyezimungu
hai, mahala kawari malaika laki-ka-malaki. 23 Mufika
kujamati ya wana wakwanza kupongoriwa*, mazina awo
andikiwe mbuku paandikiwe mazina a ware wóka mbinguni.
Mufika karibu ya Mwenyezimungu, mwenyé kuwalamula
wanu piya. Mufika novyo karibu ya roho za wanu wa shariya
walawirire sambi kuwa makamilifu. 24 Epa, mufika karibu
ya Insa, mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya. Mufika
karibu ya damu yake itawanyike, iri na uwezo pakulu zaida
ya damu ya Abeli.
25 More-more, musikatare kunsikiriza ári kusowera! Ka-
mana, ikiwa ware wakatare kunsikiriza Musa apereke
habari za Mwenyezimungu, awanusurike kuhukumiwa, futi
ofwe! Tikuja kuhukumiwa pakulu, tikintula minyongo
Mwenyezimungu asowéra nofwe binguni! 26 Wakati wa

‡ **12:20** Ona Kulawa 19:12-13. § **12:21** Ona Kumbukumbu 9:19. * **12:23** "Wana wakwanza kupongoriwa" ndi wenye kwamini.

Musa, shauti ya Mwenyezimungu îtetemesa ardhi, fala sambi
Mwenyezimungu katipa tamaa nkati ya Mandiko javi:
“Nitetemesa inti tena, wala si inti basi, na bingu neyo novyo.”
27 Sambi, usemi wa “tena” utolotera kuwa vinu vyumbiwe
vyonse vitetemisiwa na vilainika, ila vibaki ndi vire savi-
tishiwa. 28 Basi, kwa kuwa tipokerera ufalume sautishiwa,
tíshukuru. Kwa javyo, tintumike Mwenyezimungu kwa na-
muna zakumwajibu iye, kwa kumwinshimu na kumopa.
29 Kamana Nlungu wetu kawa kamba moto nkali vyaupoteza.

13

Namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Kamba munu na nduye, zidini kupendana.
2 Musase kuwakaribisha wayeni, konta kwa kutenda
javyo, wamojawapo wafikirira kuwapokerera malaika
mmanyumba mwawo bila kwijiwa. 3 Watendereni huruma
wanu wafungiwe na muwasaidiye, onani kamba mufungiwe
nawo pamoja. Watendereni huruma wanu wari kutabika,
tulani kamba utabika mwiri wenu pamoja newo. 4 Wanu
piya wajuzi wainshimu ndowa. Kusema kweli, muka
na nlume wenarirane, kamana Mwenyezimungu akúja
kuwahukumu wazinzi pamoja na masharati. 5 Vinu
vyakuuziwa na nzuruku, zidini kutowa kuperereza.
Vikutosheni vinu vyamuri nawo, kamana Mwenyezimungu
kasema: “Sukwasa futi, wala sukutipuka.” 6 Ndimana na
hakika tikwamba javi*:

“Mola ndi anisaídiya, omi sopa kinu.
Mwanadamu anitenda kinani cakunyata?”

7 Wakumbukireni wakulungwa wenu wâkwerezeni habari
za Mwenyezimungu. Tunzani vyawainshire na vyawafwire.
Wafulatizeni kwamini kwawo. 8 Insa Almasihi ndi mmoja
noyo, ijana na rero na milele-yi. 9 Musiwasikirize wanu
wafúnda inlimu nyengine jisijisi wakupotezani njira ya uk-
weli. Cisáka kukupani nguvu mmyoyo myenu siyo shuruti
kuhusu camujuzi kurya. Kwa kufulata nozo shuruti-zo,
tangu hapana munu apatire faida yake. Ila cisaka kuku-
pani nguvu ndi rehema za Mwenyezimungu. 10 Walongozi
wa dini wákitumikanga muEma Takatifu ya Mayahudi awana
haki ya kurya vilaviwa kafara yakutukuza† mahala petu
pakwambudu. 11 Nkulungwa wa dini mara moja kila mwaka‡

* **13:6** Ona Zaburi 56:4, 11; Zaburi 118:6. † **13:10** Ona aya 15. ‡ **13:11** Usemi wa “mara moja kila mwaka” aupo nkigeregu ila ikweleweka javyo.

ákisukulanga damu ya manyama, akipereka ka Mwenyez-
imungu Mahala Patakatifu Pakulu, iwe kafara ya kufuta
madambi. Fala mwiri wa nozo nyama-zo úkociwanga panja ya
kaya ulu ire. 12 Ndimana Insa, kwa ajili ya kuwaswafi wanu
madambi julu ya damu yake, neye novyo kâfwa panja ya kaya
ulu. 13 Basi, tukeni tikawe pamoja naye panja ya kaya ulu-yi§,
tiwe tayari kukejeliwa kamba vyaakejeliwe iye. 14 Kamana
mulumwengu-mu, atina kaya ya milele, fala tírindira kaya
yatija kuwa nawo mbere. 15 Basi, julu ya Insa, daima tilavye
kafara ka Mwenyezimungu kwa kuntukuza, kwa kwakikisha
zina rake na kanywa zetu. 16 Fala musiriware kutenda
meema na kumera, kamana ezo ndi kafara zakumwajibu
Mwenyezimungu.

17 Wasikirizeni wakulungwa wenu kwa kufulata ámuri
zawo, kamana ewo washugulikira daima faida zenu, waki-
jiwa kuwa wajuzi kujibu ka Mwenyezimungu. Waseni wa-
tende kazi kwa radi. Musiwatenze kwisa moyo, konta javyo
aiwepo faida kwenu umwe.

18 Musase kutilebelela duwa. Tanawo uhakika kuwa my-
oyo yetu iwa swafi, konta tísakula kutenda meema kwa kila
hali. 19 Visitoshe, nukulebelani ka moyo wangu piya, munile-
belele duwa ipate Mwenyezimungu aniludise niwe pamoja
namwe kwa suku karibu.

Duwa ya mwinsho

20 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé usalama, anfufure ka
wafwi Mwenye wetu Insa, Nsunga nkulu wa makondoo, julu
ya damu yakikisha miyadi ya milele, 21 nínlebela akupeni piya
vinu vyema-vyema mutimize nafsi yake, mukitenda vyav-
imwajibu iye, julu ya Insa Almasihi. Iye atukuziwe daima
milele! Aamina.

Masemo a mwinsho

22 Wanduzangu, nukutafadalini mupokerere ewu
usowezi-wu kwa radi kamana nukwandikirani kwa usemi
aba. 23 Mukwijiwa kuwa nduyetu Timotiyu kafunguriwa
nkalaboshu. Iye, akija saninamba kulawa kuja kukuwonani,
tikuja onse. 24 Salamu zawo wakulungwa wenu piya pamoja
na watakatifu piya. Wanduzetu wa Italiya wakuperekerani
salamu.

25 Rehema iwe pamoja namwe piya.

---

§ **13:13** Mana ake ndi kulawa mahala patikiwa bila tafauti.

Waraka ya Yakobu

Mwanzo

Eyi waraka-yi ífunda namuna vyawajuzi kuinshi wenye kwamini. Ikwereza novyo kuhitamili, kwamini ka ukweli, na faida ya kutunza lulimi na namuna ya kutumira imani kuripereka kutenda nafsi ya Mwenyezimungu.

Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwanzo wa mwaka 40-50 bandi ya Almasihi. Andíke ndi nduye Insa, wakwitiwa Yakobu.

Salamu

1 Omi Yakobu, ntumisi wa Mwenyezimungu na wa Mwenye
Insa Almasihi. Nankukwandikirani piya wanu wa Mwenyez-
imungu ulumwengu nzima-wu. Salamu zenu!

Kwamini

2 Wanduzangu, pamugwa kwa kuyereriwa namuna mo-
jawapo, tulani kuwa kinu-co furaha pakulu, 3 konta muk-
wijiwa kuwa kuyereriwa kati ya kwamini kwenu kukupani
nguvu ipate mukidiri kuhitamili. 4 Basi, asani kuhitamili
kwenu kutimize anzima yake, ipate mulawirire kuwa wenye
kwamini nfululu wakutimu, acukutowani kitendo cema.
5 Mmoja kati yenu, akisakula fahamu, anlebele Mwenyez-
imungu, awápa wanu piya kwa radi bila kusimbula. Alebela
onse, ápewa. 6 Alebele ka kwamini, saana dana anta aba
javi. Kamana ári na dana ndi kamba luwimbi ra mbahari,
vyaritwariwa na mepo, rikefiwa kuno na kuno, gubu-gubu-
gubu. 7 Munu-yo asiwaze kuwa akuja kupokerera kinu ka
Mola, 8 konta iye kanawo myoyo miwiri, apita akipayapaya
njira zake piya.

Mali akwisa

9 Sambi, mwenyé kwamini vyaári kurinyenyekeya, awe
radi kwa kuwa Mwenyezimungu kankunsifu. 10 Mwenyé
kwamini tajiri awe radi, kwa sababu Mwenyezimungu
kankuntaya kurinyenyekeya. Kusema kweli, utajiri wake
ndi kamba wema wa luwa ra nnyani vyarilainika. 11 Juwa
ripanda riwala, nnyani unyala, luwa rake rikugwa na wema
wake ulainika. Sawa-sawa na tajiri. Nkati ya kucuruza
kwake, kukuja kulainika.

Mwenyezimungu aashetwani, ila atipa vinu vyema

12 Heri mwenye kuhitamili paayereriwa. Kamana, bandi
yakolotiwa uwaminifu, iye akuja kupokerera lemba ra
mainsha a milele, raawapere tamaa Mwenyezimungu

wanu wampenda iye. 13 Munu paashetwaniwa,
asambe: "Mwenyezimungu kankunishetwani." Konta
Mwenyezimungu aashetwaniwa ka ubaya uwa onse wala
aanshetwani munu. 14 Fala kila munu ashetwaniwa na
wájibu mbaya kati yake. Ewo wájibu mbaya-wo unvuta
undanganye. 15 Wájibu mbaya-wo ukimitiwa, upongola
dambi. Na dambi-yo paikula, ikwitisira infwa.
16 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, musiteseke!
17 Piya vyema na vya kukamilika visuka ka Baba, ombire piya
vimwarikiro víri mbinguni. Iye aabadilika wala aana kinviri
cakuzungunuka-zungunuka anta aba. 18 Mwenyezimungu
kanuwiya kutipa mainsha mapya julu ya habari zake za
ukweli. Basi, kati ya vinu vyumbiwe piya, iye katitondola
tiwe kamba visumo vyakwanza.

Kusikira na kutenda

19 Wanduzangu wapendani wangu, ijiwani javi: kila munu
awe mpesi kusikira, asiwe mpesi kusowera, na asangupe
kukimiwa, 20 konta kukimiwa akuntenza munu kwakik-
ishiwa na Mwenyezimungu. 21 Ndimana, lavyani piya vinu
vya ucafu na ubaya pakulu mmyoyo mwenu. Kwa namuna
ya kunyenyekeya, pokererani mbeyu ya habari ya Mwenyez-
imungu yakuvyarireni iye, konta eyi habari-yi iwa nawo
uwezo wa kuvusha mainsha enu.
22 Musiwe wanu wakuritenvya, wakusikira habari ya
Mwenyezimungu samufulata. Ila tendani vyaasema
Mwenyezimungu. 23 Munu wakusikiriza habari za
Mwenyezimungu saafulata, ndi kamba munu wakuriwona
nkirilolo. 24 Kamana áwona vyauri uso wake, fala akasa
kirilolo, kwa mpunde nowo ariwala uso wake vyauri.
25 Fala mwenyé kutunza shariya kamili vyaimombola munu
saariwala, saasikira tu basi fala afulata, munu-yo ajanliiwe
nkati ya vitendo vyake.
26 Munu akiriwona kuwa ashika dini fala aakidiri kutunza
lulimi rake, iye aritenvya mwanyewe, dini yake aifãi kinu.
27 Dini ngema na swafi mbere ya Mwenyezimungu, Baba
wetu, ndi javi: kuwasunga wana wa yatima pamoja na
manankweli nkati ya tafauti zawo, na kuritanusa na vitendo
vibaya vya mulumwengu.

2

Musiwapendeleye wanu

1 Wanduzangu, kwa kuwa mwankumwamini Insa Al-
masihi, Mwenyé utukufu, musiwatafiti wanu kwa namuna
ya kuwapendeleya. 2 Kwa nfano, wakuja wayeni wawiri
wakwingira nnyumba mwenu mwa duwa. Mmoja kavala

mete za oru na kavala kitajiri, mwengine masikini, ka-
papukiriwa. 3 Ire avarire kitajiri ire, umwe mumwambira
javi: “Karibuni, ikalani-pa!” Ikisa mumwambira masikini
ire: “Imira-po!” au “Ikala kumaulu-ko!” 4 Mukitenda
javyo, mwankuwawanya wanu, sinovyo? Mwankulawirira
kuwa wenye kulamula shariya na mawazo mabaya, sikweli?
5 Wanduzangu wapendani wangu, sikirizani sana-sana.
Mwenyezimungu kawatondola masikini mulumwengu-mu
walawirire kuwa matajiri nkati ya kwamini, sinovyo? Ewo
wakuja kuriti ufalume wa Mwenyezimungu waawapere
tamaa kuwapa wenye kumpenda, sikweli? 6 Novyo-sivyo,
umwe muwakejeli masikini! Fala, mwaja? Matajiri nowo,
siwari kukutabishani na kukuvutirani kuBaraza ya milandu?
7 Umwe mwitiwa na Mwenyezimungu julu ya zina rema ra
Almasihi. Zina-ro wakufurira simatajiri nowo?

8 Basi sambi, vyema ikiwa mufulata kweli-kwelini
vyaisema shariya* ya ufalume wa Mwenyezimungu,
vyayamba javi:
“Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.”
9 Fala mukiwapendeleya wanu, mwankukola dambi. Taureti
ikusutumuni kuwa umwe ndi wakosi. 10 Mwenyé kutimiza
Taureti piya, fala akibonya shuruti mmoja, ikuwa kakosa
shuruti piya za Taureti. 11 Konta noyo ambire “Usizinge”,
kaamba novyo “Usiulaye”. Ndimana, ukimulaya munu anta
usizinge, kuwa nkosi wa Taureti piya. 12 Basi, sowerani
na tendani kamba wanu wakuja kulamuriwa na shariya ya
kombola. 13 Kamana pakulamuriwa suku ya Kiyama, munu
saantendera huruma mwenziwe, aaja kutenderiwa huruma.
Fala huruma ikuja kushinda hukumu.

Kwamini sakuna vitendo vyema akufãi kinu

14 Wanduzangu, munu kwamba akolota kwamini, fala
olota kwa vitendo vyake, faidani? Kwamini kwake tu basi
kunvusha? 15 Ikiwa nduyetu kawa diki na daima cintowa
cakurya, 16 na ikiwa mmoja kati yenu akwamba: “Uka kwa
salama! Uwe nawo cakuvala na cakurya” fala aampere
kinu caasakula mmwiri mwake, faida ndi yepi? 17 Kwa
namuna mmoja noyo, kwamini bila vitendo vyema, kwamini
kawaka-ko akufãi kinu.

18 Munu mmojawapo akwamba: “Uwe ukolota kwamini,
omi nikolota vitendo vyema.” Nolotere vyawamini bila
kolota vitendo vyema. Nomi nukolotera kwamini kwangu
julu ya vitendo vyema vyanitenda. 19 Uwe ukubali kuwa
kawapo Nlungu mmoja basi? Vyema! Fala mashetwani

* **2:8** Ona Matwaya 19:19; waRoma 13:9.

novyo wakubali, na watetema. 20 Uwe binadamu sauna
mana! Usaka nukolotere kuwa kwamini bila vitendo
vyema akufãi kinu, sinovyo? 21 Baba wetu Iburahima
kakikishiwa kwa sababu ya vitendo vyake, sinovyo?
Kakikishiwa paanlavire mwanawe Izaki kuwa kafara.
22 Mwankuwona-po kuwa kwamini kuja na kitendo cake
cema. Julu ya kitendo-co, kwamini kwake kukamilika.
23 Javyo ndi vyaatimiziwe Mandiko amba javi:
“Iburahima kâmwamini Mwenyezimungu,
ndimana kâwalangiwa kuwa mwenyé ukamilifu.”
Na iye ketiwa novyo “rafiki wa Mwenyezimungu”.
24 Muwona kuwa, julu ya vitendo vyake, munu mojawapo
akwakikishiwa, siyo julu ya kwamini kwake tu basi. 25 Kwa
namuna moja, reba Rahabu kakikishiwa julu ya vitendo
vyake, sinovyo? Kawapokerera manasonde wa Iziraeli, na
kawolotera njira nyengine watira. 26 Basi, kamba mwiri
sauna roho vyaufwa, na kwamini sakuna vitendo vyema
kufwa.

3

Lazima kumiliki lulimi

1 Wanduzangu, kati yenu umwe, siwengi waja kuwa wan-
limu wa jamati, konta ofwe tíri kufunda-fwe tikuja kula-
muriwa ka Mwenyezimungu kwa namuna ngumu. 2 Ndi
kweli kuwa piya-fwe tikosa pakulu pawenye. Kusema
kweli, munu saakosa na lulimi, iye ndi munu kamilifu,
akidiri kuritunza mwiri piya. 3 Sambi, titaya vyuma vitoto
nkanywa mwa kavalu ipate atisikirize, timminike mwiri nz-
ima. 4 Wazani novyo paketi: ingawa rikulu, risukumiwa na
mepo nyingi, fala nawoda kasáka kukisa konse, azungunusa
na shukani ritoto javi. 5 Na lulimi-ro ndi novyo kifingo ca
mwiri kitoto javi, fala riridãi vinu vikulu-vikulu.

Onani kamba moto ntoto javi vyawoca nundu ulu
yawenye! 6 Na lulimi-ro riwa kamba moto*: rituriwa
nkati ya vifingo vyetu kamba ulumwengu wa ubaya.
Rikidiri kufuja mwiri wako piya. Rikoreza namuna zetu
za mainsha, konta lulimi-ro rikoreziwa na moto wa motoni†.
7 Kamana wanu wakidiri kufuwa kila kabila ya manyama,
wanyamangalo, nyuni, wadudu wakurikweta pansi pamoja
na inswi, 8 fala aapo munu akidiri kutunza lulimi rake.
Ndi ubaya saukidirika kutunza, wijala sumu ya kuulaya.
9 Julu ya lulimi retu, tintukuza Mwenye wetu, Baba, na
novyo julu ya noro, tiwalani wanu wakumbiwa kwa nfano

* **3:6** Lulimi rilandanisiwa na moto konta ridangula, aapo munu akidiri kumiliki lulimi rake. † **3:6** Ibilisi.

wa Mwenyezimungu‡. [10] Basi, kanywa moja noyo alawa
masemo akujanliya na akulani. Wanduzangu, kinu-ci
acikijuzi kuwa javyo! [11] Nviriro mmoja aulawa maji mazizi
na maji akududurya, sikweli? [12] Wanduzangu, nnazi ukupa
mapapaya? Mmangera ukupa kazu? Sawa-sawa novyo,
nviriro wa maji akududurya aavirira maji mazizi.§

Fahamu za kweli

[13] Kati yenu, mwenyé fahamu wakwereriwa ndi wepi? Iye
olote vyaatenda meema, julu ya vitendo vya kulawa nroho
yakunyenyekeya. [14] Fala múkiwa na wivu mukilwaziwa my-
oyo, au múkiwa na wájibu mbaya wakupata yeka, musiridãi
kuwa muwa wenye fahamu, wala musilongope mbere ya
ukweli. [15] Fahamu kamba eyo siyo ya Mwenyezimungu, ila
ya kibinadamu, ailawa ka Roho ya Mwenyezimungu ila ya
ushetwani. [16] Kamana mahala pauri wivu na wájibu waku-
pata ka yeka, uwapo umani na ubaya wa kila namuna. [17] Fala
fahamu yakulawa ka Mwenyezimungu ndi yakwanza swafi.
Na noyi fahamu-yi novyo ndi iri na usalama, wororo, tayari
kusikiriza mawoni a munu mwenziwe, ndi ijare huruma na
vitendo vyema, aipendeleya, wala siyo ya unafiki. [18] Wanu
wawasaídiya wenziwawo wekare salama munu na mwen-
ziwe, wankuvyala mbeyu ya usalama, ndimana wavuna
shariya.

4

Fikani karibu ya Mwenyezimungu

[1] Kubishana na umani kati yenu umwe vilawirira ndepi?
Cisalamula siwájibu mbaya úri kumana mmyoyo mwenu?
[2] Cukwajibuni kinu samuna, ndimana mukulaya*. Muwa
nawo wivu, fala amupata camusakula, ndimana mutenda
umani na vita. Kweli-kwelini, amuna kwa kuwa amulebela.
[3] Na mukilebela, amupewa, konta mulebela na niya mbaya.
Musakula kupata vinu ipate mutimize wájibu wenu mbaya tu
basi.

[4] Umwe wazinzi! Amwijiwa kuwa mukiwa marafiki
wa vinu vya mulumwengu-mu, mukuwa maaduwi wa
Mwenyezimungu? Basi, ikiwa niya yenu ndi ya urafiki wa
vinu vya mulumwengu, mukuwa maaduwi wa Mwenyez-
imungu. [5] Au muwaza kuwa Mandiko asema bure paamba
javi:

---

‡ **3:9** Ona Mwanzo 1:27. Mwenyezimungu kawomba wanu wanlande iye mwanyewe, ndimana namuna vyatiwatafiti wanu wengine ndi namuna vyatintafiti Mwenyezimungu mwanyewe. § **3:12** Mana ake ndi kuwa usowezi mwema aulawa mmoyo wakunyata. * **4:2** Ona Matwaya 5:21,22.

"Roho Takatifu ari mmyoyo mwetu atiririra wivu.†"
6 Novyo-sivyo, iye atipa rehema pakulu. Kamba vyaamba
Mandiko:
"Wenye kuridãi Mwenyezimungu ashindana nawo,
fala wenye kurinyenyekeya awapa rehema."
7 Kwa javyo, tendani vyaasaka Mwenyezimungu. Nshin-
deni Ibilisi, na iye akutirani. 8 Ritengezeni muwe karibu
ya Mwenyezimungu, na iye akuwa karibu namwe umwe
wamádambi, asani kutenda ubaya‡. Umwe wanu wa malulimi
mawiri, swafini myoyo yenu§. 9 Uzunikani, tubiyani na
rirani. Kiseko cenu-co citaduke kiriro, radi yenu itaduke
uzuni. 10 Basi, rinyenyekeyeni mbere ya Mwenye, na iye
akuja kukutulani mahala paswifa.

Musiwalaumu wenzenu

11 Wanduzangu, musiwalaumu wenzenu. Munu an-
sowérera caputu au anlaúmu nduye, asowerera caputu Tau-
reti, kankulaumu noyo Taureti-yo. Ukilaumu Taureti, auri
nfulati wa Taureti ila kuwa mwenyé kulamula. 12 Kawapo
mmoja tu basi esuse Taureti, na ári na haki ya kulaumu. Iye
ndi ári na uwezo wakuvusha na wakudangula. Basi, uwe
kuwa nani wakunlaumu mwenziwo?

Usiritumaini mwanyewe

13 Sikirizani, umwe mwâmba javi: "Rero au makeso, tikuka
mahala kada, tikekare mwaka mmoja noko, tikicuruza tipate
nzuruku mwingi." 14 Cisaka kukukunani umwe makeso,
mukwijiwa? Mainsha enu akuwa mwaja? Kamana muwa
kamba nambwe, ikuwepo wakati aba, ikisa aiwepo. 15 Kwasa
javyo, nanga mwangibiza javi: "Mwenyezimungu akitijan-
liya, tukuwa hai, titenda kinu-kada au kinu-kada." 16 Fala
umwe muridãi na murisukula. Evyo vitendo-vyo piya vibaya.
17 Basi, munu wakwijiwa cema caajuzi kutenda fala akitowa
kutenda, ndi dambi kwake iye.

5

Vyakuwalaizira matajiri wakuwatabisha wanu wengine

1 Sikirizani umwe matajiri, rirani na rishukuni kwa sababu
ya tabu zakofya zija kukupatani. 2 Mali enu avunda, na
nguwo zenu zitafuniwa na mabarada. 3 Oru na parata yenu
viwota ange. Ange-yo ikuja kuwa ushahidi wakukukaidini,
ikuja kukapira mwiri wenu kamba moto vyawoca. Suku
za mwinsho-zi, muriturira mali mengi awenye. 4 Fala

---

† **4:5** Namuna nyengine yakwereriwa haya-yi ndi javi: (i) Mwenyezimungu aririra wivu roho zetu mmyoyo mwetu. (ii) Roho zetu na mmyoyo mwetu uwapo wájibu mbaya. ‡ **4:8** Kigeregu: "nawani mmakono". § **4:8** "Swafini myoyo yenu" mana ake mwase mawazo mabaya.

sikirani! Sikirani kiriro ca wakazi wenu wakivunanga
vyakurya vyenu, konta nshahara wawo auwere wa shariya!
Kiriro ca wavuni cinfika Mwenyé Uwezo. 5 Umwe nkati ya
mainsha enu mulumwengu-mu muvuza, mutimiza piya
vyakukwajibuni. Múkiwa kamba makondoo vyawarya
vyawasaka, wakinenepa, sawejiwa kuwa ndi suku ya
kusinjiwa. 6 Muwahukumu na muwolaya wenye shariya
sawabishane namwe.

Kuvumirira nkati ya tabu

7 Wanduzangu, vumirirani pamurindira kuja ka Mwenye.
Nkumbukireni nrimi vyaarindira visumo vya faida pakulu
mmasamba, avumirira mpaka kunya nvula ya kinja na
nvula ya kusi. 8 Umwe novyo vumirirani, olosani myoyo
yenu, konta kuja ka Mwenye kuwa karibu. 9 Wanduzangu,
musidugudane ipate musihukumiwe. Kusema kweli,
Mwenyé kulamula shariya kafika futi panryango. 10 Fulatani
nfano wa minabii* wakisoweranga kwa zina ra Mwenye.
Ewo wavumirira nkati ya tabu zawo. 11 Onani, tiwawalanga
kuwa wari heri ndi wenye kuhitamili. Umwe musikira
kuvumirira ka Ayuba na mwereriwa anzima ya Mwenye
upande wake iye, kuwa iye ndi mwenyé huruma na utungu.
12 Visitoshe, wanduzangu, musilapire bingu wala ardhi
wala kinu cisaka kuwa conse. Ikiwa kweli, mwambe “aye”,
na ikiwa siyo kweli, mwambe “siyo kweli”. Musilapire ipate
musihukumiwe.

Uwezo wa kulebela duwa ka kwamini

13 Kati yenu, kawapo munu ári kutabika? Akiwapo,
alebele duwa. Kawapo munu ári radi? Akiwapo, embe
nyimbo za zaburi. 14 Kati yenu, kawapo nlwere? Aki-
wapo, awete wakulungwa wa jamati, wanlebelele duwa
kuno wakimpaka mafuta, kwa zina ra Mwenye. 15 Kulebela
duwa ka kwamini kumponesa nlwere-yo, Mwenye anla-
musa. Na nlwere-yo, akikola dambi mmojawapo, aswami-
iwa. 16 Ndimana, erezanani dambi zenu na lebelelanani
duwa ipate muponesiwe. Duwa ya mwenyé shariya iwa
nawo nguvu pakulu, kweli-kwelini ifãi. 17 Kwa nfano, Aliyasi
ákiwa mwanadamu kamba nofwe, fala paalebele duwa isinye
nvula, ainyere tena mulumwengu-mu kwa muda wa myaka
mitatu na myezi sita. 18 Ikisa, kalebela duwa tena, nvula
yanza kunya, na ardhi iruwerya visumo vyake.

Kuwasaidiya wanduzetu kuludira njira ya ukweli

19 Wanduzangu, ikiwa mmoja wenu kasa njira ya ukweli,
akiwapo munu wakunludisira tena upya, 20 kumbukirani

---

* **5:10** Kwa nfano, Yusufu, Yeremiya, Daudi.

javi: munu ansaidiya mmadambi kumwasisa njira yake yakukosa, akuja kuvusha mainsha a mmadambi-yo nkifo, na noyo aswamiiwa madambi mengi.

Waraka 1 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kawandikira eyi waraka-yi wenye kwamini wakafílike kwa sababu ya kulumbatiwa kwa kwamini kwawo. Iye kawataya nguvu ipate woloke, kwa kuwakumbusira nfano wa Almasihi, mali atiri nawo nkati yake, na tamaa yawari nawo wenye kwamini kuwa aludi ipate awatware awapereke mbinguni.

Habari ya Peduru ndi javi: kuntumaini Mwenye Insa, muwe wenye kunsikiriza anta paiwa kwa kurigariga pakulu, na kuntejemera kwenu kuwe ka tamaa ya Mwenyezimungu ka kuwa mwinsho átombola. Kutabika kulungana upande wa mainsha etu mulumwengu, fala iye awajanliya mbere ware wantumaini iye.

Peduru kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka 65 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Peduru. Niwa walii wa Insa Almasihi, niwandikira
eyi waraka-yi wanu watondoriwe na Mwenyezimungu,
watawanyike porovinsiya za Pontu, Galata, Kapadokiya,
Aziya pamoja na Bitaniya. 2 Tangu mida anzima ya
Mwenyezimungu Baba wetu íkiwa ya kukutondolani, na Roho
Takatifu kâkutulani kuwa watakatifu, ipate muswafiwe na
damu ya Insa Almasihi na munsikirize.
Umwe mongeziwe rehema na salama!

Kuinshi kwa kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu

3 Asifiwe Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa
Almasihi! Kwa huruma zake nyingi, iye katipa nroho zetu
mainsha mapya ipate julu ya kufufuka ka Insa Almasihi ka
wafwi, tiwe nawo tamaa ya kuinshi milele, 4 na kuriti irati
saifujika, saina noda na saipoteya faida yake, ituriwe bin-
guni iwe yenu. 5 Umwe, kwa kuwa mumwamini Mwenyez-
imungu, mukengeriwa na uwezo wake mupate kuvushiwa,
kuri tayari kolotiwa suku za mwinsho. 6 Kwa javyo, ingawa
dalili isakikana muuzunike suku aba kwa kutabika jisijisi,
fala tendani radi! 7 Eko kutabika-ko kukwakikisha faida ya
kwamini kwenu, vyakuri na faida pakulu koliko oru. Oru,
ingawa ilainika, iswafiwa na moto. Kwa namuna mmoja
noyo, kwamini kwenu kukwakikishiwa ipate kukujisireni
swifa, utukufu, na inshima suku yaasaka koolotiwa Insa
Almasihi mulumwengu-mu. 8 Ingawa iye amummonire, fala

mumpenda. Na ámuri kummona, fala mwankumwamini,
na mupata radi yakwijaziwa na utukufu, anta munu ejiwa
namuna yakwereza, 9 mufurahi konta múpata anzima ya
kwamini kwenu, roho zenu zivushiwa.
10 Kuhusu kuvushiwa-ko, minabii weréze rehema yamuja
kupokerera umwe, wasakula na wadairi wereriwe namuna
yake. 11 Wakisaka wawonerere mana a cire cawakambiriwa
na Roho ya Almasihi nkati yawo, pawakibushuru kuhusu
kutabika kaakijuzi kuvumirira Almasihi, na utukufu ukija
kunfulata. Wakisakula wejiwe wakatini na nani wavisaka
kunkuna. 12 Wafafanuririwa kuwa mambo-yo aakuna ewo
wari hai, ila wakati watiri ofwe-wu! Na sambi-pa noyo
habari-yo mwereziwa umwe, julu ya ware wakukwerezani
Habari Ngema, kwa uwezo wa Roho Takatifu aperekiwe ku-
lawa binguni. Vija kukuna-vyo, anta malaika newo viwajibu
kutunza wejiwe.

Kuinshi na utakatifu

13 Ndimana, tengezani ankili yenu muwe tayari. Risungeni
wanyewe, na muzidi kutumaini nfululu tamaa ya rehema
zamusaka kupewa, suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi
mulumwengu-mu. 14 Muwe kamba wasimana wasikiriza,
musifulate wájibu wenu mbaya wa mida wa ujinga wenu.
15 Fala kamba Mwenyezimungu akutondoreni vyaari takat-
ifu, nomwe novyo muwe watakatifu kwa piya vinu vyamu-
tenda. 16 Konta vyandikiwa javi:
"Muwe takatifu konta omi niwa takatifu."
17 Pamulebela duwa, mwankumwita "Baba" ire alamúla
sannang'aniza munu caari, ila alamula kwa vitendo vya
kila munu. Kwa javyo, pamwikala mulumwengu-mu
kamba wayeni, inshini kwa namuna yakumwinshimu.
18 Mukwijiwa kuwa momboriwa nkati ya mainsha safãi
amuritire ka wababu zenu, aiwere julu ya kuripa vinu
vyakulainika kamba parata au oru, 19 ila julu ya beyi ya
faida pakulu, damu ya Almasihi. Iye ákiwa kamba kondoo
saana baka wala saabadilike. 20 Iye katondoriwa atimize
eyi anzima-yi tangu ulumwengu saunombiwa, fala tarehe
za mwinsho-zi kolotiwa kwa faida yenu. 21 Julu yake,
umwe mumwamini Mwenyezimungu, anfufure iye nkifo
na antukuze, ipate kwamini kwenu na tamaa yenu iwe ka
Mwenyezimungu.
22 Sambi, kwa kuwa umwe* muswafiwa julu ya kufulata
ukweli, mwankupendana kweli-kwelini. Kwa javyo, zidini
kupendana kwa niya na ka myoyo swafi. 23 Mupendane
javyo kwa kuwa mupongoriwa tena upya, siyo julu ya mbeyu

---

* **1:22** Kigeregu: "roho zenu".

yakulainika ila kwa mbeyu sailainika, julu ya usemi wa
Mwenyezimungu uínshi na uri na ukweli daima. 24 Kamba
vyavyandikiwe javi:
“Wanu piya wawa kamba minyani,
ubóra wa munu upunguka upesi kamba wema wa luwa
rakuvalaluka.
Nnyani ukumiliya na luwa rikugwa,
25 fala usemi wa Mola ukwikala milele.”
Na nowo usemi-wo ndi Habari Ngema yamwereziwe umwe.

2

1 Ndimana, julu ya kwasa piya ubaya na piya ulongo,
unafiki, wivu, na kufezeyi ka kila namuna piya, 2 akwajibuni
maziwa* kamili, kamba watoto wakupongoriwa sambi. Kwa
javyo múkula sana-sana, na múpata kuvushiwa. 3 Mwakikisha
futi kuwa Mwenye Insa ndi wema, sinovyo?

Almasihi ndi riwe maalumu

4 Almasihi ndi riwe hai, kâkatariwa na wanu, fala kanawo
faida pakulu mbere ya Mwenyezimungu antondore iye. Pa-
munfika karibu yake, 5 umwe wanyewe muwe kamba mawe
hai akujengeriwa nyumba takatifu ya Roho Takatifu ipate
muwe walongozi watakatifu wa dini, mupereke kafara za
kiroho zakumwajibu Mwenyezimungu, kwa cire caatendire
Insa Almasihi. 6 Kamana Mandiko akwamba javi:
“Ona, omi nitula riwe rimoja Yerusalemu†,
bora sana rítondoriwe kuwa maalumu ra pamembe ya
nyumba.
Na mwenyé kwamini noro riwe-ro aashubutu kuwona haya.”
7 Kwenu umwe wenye kwamini, ero riwe-ro‡ ra faida pakulu.
Fala ka ware sawamini,
“Riwe rawakatare wajengi
ero rilawirira kuwa riwe maalumu ra pamembe ya nyumba.”
8 Na:
“Ero ndi riwe rakuwakwakurisa wanu wamojawapo,
riwe risáka kuwagwisa wanu.”
Ewo wákwakula konta awasikiriza usemi wa Mwenyez-
imungu, ewo watuririwa viwakune javyo.
9 Fala umwe ndi kabila itondoriwe, ufalume wa walon-
gozi wa dini, taifa takatifu, wanu watondoriwe wawe wa
Mwenyezimungu mwanyewe, ipate mwereze wema nkulu
wa ire akwitireni mulawe nkisi, mwingire nnuru yake ya
matajabisa.
10 “Mida umwe amuwere umati wa Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwa umati wa Mwenyezimungu.

* **2:2** “Maziwa” epa mana ake inlimu. † **2:6** Kigeregu: “Ziyoni”. ‡ **2:7** Riwe-ro rikolota Insa.

Mida amuwonire huruma ya Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwona huruma yake.”
11 Wapendani wangu, kwa kuwa muwa wayeni wakupita
mulumwengu-mu, tanukani wájibu mbaya wa kibinadamu,
uténda vita na myoyo yenu-yo. 12 Inshini kwa namuna
ngema mbere ya wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu, in-
gawa wakulongoperani kuwa mwankutenda vibaya, wakúja
kuwona meema amutenda, na Mwenyezimungu paaja kula-
mula mulumwengu-mu, iye wantukuza.

Kuwasikirizira wenye mamulaka

13 Kwa ajili ya Mola, wasikirizeni piya wenye mamulaka
wa mulumwengu-mu, Nkulu wa wafalume 14 na wafalume
watoto, kawapéreka iye kuwahukumu wabaya na kuwasifu
wenye kutenda meema. 15 Kamana javi ndi vyavimwajibu
Mwenyezimungu, kuwa vitendo vyenu vyema-vyema vi-
wanyamaza wajinga sawejiwa cawamba. 16 Inshini nkati ya
uhuru wenu. Fala musitumire uhuru-wo kufisa ubaya, ila in-
shini kamba watumisi wa Mwenyezimungu. 17 Wainshimuni
wanu piya, wapendeni wanduzenu wenye kwamini, mopeni
Mwenyezimungu, na mwinshimuni nfalume nkulu.

Nfano wa tabu za Almasihi

18 Umwe watumisi, wasikirizeni mamwenye wenu kwa
inshima pakulu, sairi ware wenye imani waténda meema
basi, fala na wagumu newo novyo. 19 Mwenyezimungu
akusifuni ikiwa muhitamili kutabishiwa sakujuzi, konta mu-
tabika kwa sababu ya kufulata njira ya Mwenyezimungu.
20 Mukihitamili pamuhukumiwa kwa sababu ya kutenda
dambi, faidani? Fala mukitabika kwa sababu ya ku-
tenda meema na kuhitamili, Mwenyezimungu akusifuni.
21 Kamana eco ndi camwitiriwe, konta Almasihi katabika
kwa kukupendeleyani umwe, kakupani nfano ipate mufu-
late njira zake. 22 “Iye aakorire dambi anta mmoja,
wala nkanywa mwake aulawire ulongo.”
23 Pawakintukana, aawajibire na matukano. Paakitabishiwa,
aantishire munu, ila akiripereka ka Mwenyezimungu,
mwenyé kulamula shariya. 24 Insa iye mwanyewe kahitamili
dambi zetu mmwiri mwake pansalaba, ipate tifwire
dambi, tiinshi tiwe makamilifu. Julu ya vijaraa vyake,
mupata kupona. 25 Mida mukenendanga kamba makondoo
wakwasika, fala sambi muludira ka Nsunga wenu, mwenyé
kusunga roho zenu.

3

Manunu na mamwenye

1 Kwa namuna mmoja, umwe manunu, kila mmoja antwii
nlumake, anta awe saasikiriza Habari Ngema. Ndimana,
aisakikana umwe kwamba kinu, ila kwa namuna yenu ya
kuinshi iwatenze kutumaini, 2 pawakuwonani mukitenda
vitendo vya uswafi na vya inshima. 3 Musishugulikire wema
wa panja, kwa nfano: kusamula nywiri sana-sana, au kuvala
vifure vya oru au nguwo ngema-ngema. 4 Kwasa javyo,
wema wenu ulawe mmyoyo yenu, usiwoneke panja. Ewo
wema-wo aulainika, ulawirira mmyoyo ya kurinyenyekeya
na kupumuzika, ewu ndi wema uri na faida pakulu mbere
ya Mwenyezimungu. 5 Kamana mida manunu watakatifu
wakintumáini Mwenyezimungu wema-wo wakiriwaiza, julu
ya kukubali mamulaka a walume wawo. 6 Kamba kwa
nfano, Sara akintwii nlumake Iburahima, akimwita mwenye.
Umwe muwa wanawe wakati wamutenda meema, samopa
kinu ciwa conse cakofya.

7 Na umwe mamwenye ndi novyo. Kila mmoja antafiti
nkawake kwa namuna ngema. Ingawa iye kaveya koliko uwe
nlume-we, mwinshimu, konta iye kapewa novyo mainsha
mapya na Mwenyezimungu. Tendani javyo ipate duwa yenu
musiziwiye.

Kuinshi nfano wa Almasihi

8 Mwinsho, piya-mwe muwaze kinu kimoja noco, mu-
wonerane utungu, mupendane, muwe na amo, na mun-
yenyekeyane nkati ya mawazo enu. 9 Musiripiririrane mabaya
ka mabaya, wala matukano ka matukano. Kwasa javyo,
wabarikini, kamana eco ndi camwitiriwe, ipate mubarikiwe.
10 Kamana:
"Asáka kuwa na mainsha meema
na kummwera suku ngema,
aziwiye lulimi rake risisowere caputu,
wala kanywa yake isisowere ulongo.
11 Basi, arisapuse mabaya, atende meema,
akenekeze kwa nguvu zake piya ainshi salama na wenziwe.
12 Kamana maso a Mola awasunga wanu makamilifu,
masikiro ake awa wanzu kusikiriza cawalebela.
Fala uso wa Mola ubishana na wenye kutenda ubaya."

13 Sambi, mukisakula kwa juhudi kutenda meema, nani
akukutendani ubaya? 14 Fala anta paiwa mwankutabika
kwa sababu ya kutenda meema, mujanliiwa. Basi, musi-
wope wala musikafilike. 15 Kwasa javyo, mmyoyo mwenu
ntureni kuwa takatifu Almasihi, Mwenye wenu. Na akiwapo
munu wakukudairini kuhusu sababu yamuri nawo tamaa,
daima muwe tayari kunjibu. 16 Fala njibuni kwa namuna ya
kurinyenyekeya na inshima, na myoyo yenu isikose mbere

ya Mwenyezimungu. Basi, ikiwa wanu wankukusowererani
mabaya kuhusu vitendo vyema vyamutenda kwa sababu ya
umoja wenu na Almasihi, ewo wáwona haya. 17 Kamana
vyema kutabika kwa sababu ya kutenda meema (ikiwa nafsi
ya Mwenyezimungu) koliko kutabika kwa sababu ya kutenda
mabaya.

18 Kamana Almasihi katabika novyo paafwire kwa sababu
ya dambi zenu, mara moja noyo tu basi kwa daima. Iye
kamilifu, fala kafwa kwa ajili ya ware sawari makamilifu
ipate akulongozeni ka Mwenyezimungu. Iye kaulaiwa mwiri
wake fala kafufuriwa julu ya Roho Takatifu. 19 Basi, iye
akilawa, akipita akereza roho zifungiwe, 20 ware wákiwa
wabishi mida, enzi za Nnu. Mwenyezimungu akiwarinda na
imani iri Nnu kankulunda safina. Nsafina-mo, wanu nane
tu basi ndi wâvushiwe pesire kupita mwanalukaya wakofya
ire. 21 Ewo ndi nfano namuna vyaakuvushani Mwenyez-
imungu. Epa muvushiwa julu ya kufufuriwa ka Insa Al-
masihi, na koza ndi alama ya kutubiya kwenu. Ire ozíwe
aalavire naka mmwiri mwake, ila katenda alama yakuwa na
fahamu swafi mbere ya Mwenyezimungu. 22 Epa sambi, Insa
Almasihi kakwera binguni, kawa upande wa nkono nriro
wa Mwenyezimungu*. Noko malaika, wenye mamulaka,
pamoja na wenye nguvu iye wajuzi wantwii.

4

Kupinduriwa ka mainsha

1 Sambi, kwa kuwa Almasihi kâtabika mwiri wake, nomwe
novyo ririmbiseni mawazo mamoja nowo. Kamana atabíka
mulumwengu-mu kwa sababu ya kunfulata Insa, kama-
riza dambi zake. 2 Kwa javyo, wakati umbákire mu-
lumwengu-mu, iye aainshi akifulata vitendo vibaya vya kibi-
nadamu, ila átenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. 3 Mida
wakati mwingi mukipitanga mukitenda kamba vyawaten-
danga wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu: mutenda vi-
tendo vya lukware, mufulata wájibu mbaya, murya na mun-
ywa, pakulu mmajambo mabaya, na mutukuza milungu
ya ulongo, kitendo cakofya. 4 Ewo washanga pakulu futi
konta sambi amufulata vitendo vibaya vyawatenda ewo,
na wakutukanani. 5 Fala ewo wájuzi wajibu ka Mwenyez-
imungu, ire óka kuwalamula wanu piya, wafwire na wari
hai. 6 Kwa sababu ya javyo, Habari Ngema wereziwa anta na

* **3:22** "Nkono nriro wa Mwenyezimungu" ndi mahala bora pakulu.

wafwi, ipate wainshi nroho zawo (kamba vyaari Mwenyez-
imungu), ingawa mwiri wawo upokerera hukumu yakufwa
yawatabika wanu piya.
7 Mwinsho wa vinu piya uwa karibu. Ndimana, mujuzi
muridume wanyewe na murinang'anizire, ipate mulebele
duwa. 8 Visitoshe, zidini kupendana, konta pendo rifuta
dambi nyingi. 9 Mupane malazi bila kudugudana. 10 Kamba
kila mmoja vyaapokerere uwezo maalumu, atumire sana-
sana kuwatumika wenziwe, awe ntumisi mwema wa uwezo
jisijisi wa Mwenyezimungu. 11 Asowéra, asowere usemi
waapewa kwereza na Mwenyezimungu. Javyo, kwa piya
hali, Mwenyezimungu atukuziwe, julu ya Insa Almasihi.
Utukufu na uwezo ndi wake iye daima milele. Aamina.

Kutabika kwa sababu ya kunfulata Insa

12 Wapendani wangu, paakulawirirani mambo magumu
a kuyereriwa, musikafilike kamba cukukunireni kinu caku-
tajabisa. 13 Kwasa javyo, kwa kuwa mwankutabika kunt-
abikira Almasihi, muwe radi, ipate novyo pausaka ku-
fafanuriwa utukufu wake mulumwengu-mu, umwe novyo
mufurahi ka radi pakulu. 14 Ikiwa mutukaniwa kwa
sababu ya kunfulata Almasihi, mujanliiwe konta Roho
wa utukufu na wa Mwenyezimungu apumula julu yenu.
15 Fala ikiwa mwankutabika, isiwe kwa sababu ya kuu-
laya, kwiwa, kutenda ubaya, au kwa kushugulikira mainsha
a wanu wengine, 16 ila ikiwa mwankutabika kwa sababu
ya kunfulata Insa, aipo aibu. Kwasa javyo, ntukuzeni
Mwenyezimungu, kwa kuwa mukwijiwikana kwa zina rake.
17 Konta wakati wakulamuriwa wanu uwa karibu, na waja
kuwa watanzi kulamuriwa ndi wana* wa Mwenyezimungu.
Na ikiwa ofwe wafulati wa Insa tilamuriwa, sambi ware
sawakubali Habari Ngema ya Mwenyezimungu, mwinsho
wawo ndi wepi? 18 Na,
“Ikiwa makamilifu virigariga kuvushiwa,
sambi wabaya na wamádambi, cíja kuwakuna kinani?”
19 Basi, ware wari kutabika kwa sababu ya kufulata
vimwajibu Mwenyezimungu, waripereke mmakono mwa
Mwenyezimungu mwenye kauli awombire, kuno wakizidi
kutenda meema.

5

Ngano ka walongozi na wanemba njamati

1 Sambi, omi novyo niwa nlongozi wa jamati kamba
umwe, niwa shahidi wakutabika ka Almasihi, na nukuwa
upande wa utukufu pausaka kufafanuriwa. Kwa javyo, nkati

* **4:17** Kigeregu: “jamaa”.

yenu umwe walongozi nukutafadilini javi: 2 Sungani nfuwo
wa Mwenyezimungu* uri kati yenu, sairi kwa kuwalaz-
imisha ila ka moyo radi kamba vyaasaka Mwenyezimungu,
sairi kwa anzima yakupata faida ila kwa anzima yakweli
yakuwasaidiya wanu wengine 3 Musiwalongoze wanu wa-
mugabiziwe kwa namuna ngumu, ila muwe mifano myema
kwa wanu wenu wakusungani. 4 Basi, akifika Nkulu wa wa-
sunga, Insa Almasihi, mupokerera lemba ra utukufu, sarisa
tena kung'anira kwake. 5 Kwa namuna mmoja noyo, umwe
wanemba, kubalini mamulaka a walongozi wenu. Piya mu-
vare unyenyekevu, konta Mandiko akwamba javi:

“Mwenyezimungu abishana na wanu wakurídãi,
fala awarehemu wanu wakurinyenyekeya.”

6 Basi rinyenyekeyeni mbere ya uwezo nkulu wa
Mwenyezimungu, ipate ka wakati wake maalumu
waaturire, aje akusifuni. 7 Ngabizini tafauti zenu, konta
akusungani. 8 Muwe tayari na murinang'anizire konta
aduwi wenu, Ibilisi, kawankukulumbatani nanyenje kamba
simba vyaturuma, akisakula kunkola munu ankapire.
9 Ririmbiseni kubishana naye, moloke na kwamini
kwenu, kwa kuwa mukwijiwa kuwa wafulati wengine
watawanyike mulumwengu-mu wawankutabika kamba
vyamuri kutabika umwe. 10 Na bandi ya kutabika wakati
aba, Nlungu mwenyé rehema piya, waakwítani muwe
upande wake wa utukufu wa milele julu ya kulungana
kwenu na Almasihi, ákukamilíshani, ákwakikishani, ákupani
nguvu na ákutengemanisani. 11 Iye ndi mwenyé uwezo piya
daima milele! Aamina.

Salamu za mwinsho

12 Sila†, nduyetu wanintula kuwa na kauli, kankunisaidiya
kukwandikirani eyi waraka noto javi-yi. Nisaka
nukurimbiseni myoyo yenu na nukwakikisheni kuwa eyi
ndi rehema yakweli ya Mwenyezimungu. Noyi rehema-yi
ikoloseni! 13 Wenye kwamini Babiloniya‡, watondoriwe
pamoja nomwe, wakuperekerani salamu. Maruku,
mwanangu julu ya kwamini, iye novyo akuperekerani
salamu. 14 Mukomazane kwa alama yakolota pendo§.

Salama iwe pamoja namwe piya mulungane na Almasihi.

---

* **5:2** Mana ake: wanu wa Mwenyezimungu. † **5:12** Sila zina rengine Silvanu. ‡ **5:13** “Babiloniya” mana ake Roma, au kaya nyengine wenye kwamini wakiinshi kiyeni. § **5:14** Alama ya kolota pendo nkiyahudi ndi “beju”.

Waraka 2 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kandika eyi waraka-yi nkalaboshu mmojawapo ya Roma, kiyasi ca myaka wa 67-68 bandi ya Almasihi, wakati aba kábula ya kuka kuulaiwa. Akikaidi kufunda sakuna deretu kawakifunda wanu wengine (sura ya 2). Akwamba kuwa Injili ndi kinu catikijuzi kwamini kwa kutumaini.

Sura ya 3, Peduru asowera kuhusu ukweli wa kuludi ka Insa na kulamuriwa ka mwinsho. Kwa sababu ya noci tikijuzi tiinshi wakati watirindira kuvushiwa kaawapere tamaa wenye kwamini.

Salamu

1 Omi Ansumani Peduru, ntumisi na walii wa Insa Almasihi, eyi waraka-yi niwaperekera piya wapatire kwamini ka faida pakulu kamba ofwe vyataminire. Kwamini-ko tipata julu ya ukamilifu wa Nlungu wetu, Nvushi Insa Almasihi.
2 Rehema na salama mongeziwe, julu ya kumwijiwa Mwenyezimungu pamoja na Insa, Mwenye wetu.

Kwitiwa ka wenye kwamini

3 Kwa uwezo waari nawo iye kwa kuwa ndi Nlungu, iye
katipa piya vyatisakula ipate tiinshi mainsha akumwajibu
Mwenyezimungu. Tipata julu ya kumwijiwa ire atítire kupok-
erera utukufu wake pamoja na wema wake mwanyewe.
4 Kwa namuna-yi, Mwenyezimungu katipa tamaa ya faida
pakulu na ya matajabisa, ipate julu yawo mulawirire kuwa
na namuna za Mwenyezimungu, kuwa mupolonyosiwa
uwaribifu wa mulumwengu-mu, ushongiwa julu ya wájibu
wa dambi. 5 Ndimana, tumirani nguvu zenu piya musan-
ganye kwamini na wema, wema na wijiwifu, 6 wijiwifu
na kurimiliki, kurimiliki na kuhitamili; kuhitamili na na-
muna ya kumwajibu Mwenyezimungu, 7 namuna ya kumwa-
jibu Mwenyezimungu na kupendana, na kupendana mu-
sanganye na kuwapenda wanu piya. 8 Kamana namuna-zi,
mukiwa nawo nezo zikizidi kukula kati ya mainsha enu,
zukutenzani kuwa wijiwifu wenu wa kumwijiwa Mwenye
Insa Almasihi auwepo bila visumo ila kukuja na faida.
9 Kamana ware sawatenda vitendo vya faida-vyo, ewo awa-
wona, uwengira mwiza, wariwala kuwa Mwenyezimungu
mida kâwaswafi madambi awo.
10 Ndimana wanduzangu, tumirani nguvu zenu piya
mwakikishe kuwa kweli-kwelini mwitiwa na mutondoriwa

na Mwenyezimungu. Mukitenda javyo, amushubutu kwasa
kwamini kwenu. 11 Kamana kwa namuna-yo, uwapo
nryango nkulu wakufunguririwa sana ipate mwingire muu-
falume wa milele wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi
wetu.

Kutunza Mandiko Matakatifu

12 Kwa javyo, niya yangu ndi kukukumbusani evi vinu-vi
daima, ingawa mukwijiwa futi na mukwakikishiwa nkati
ya ukweli wamupokerere. 13 Níwaza kuwa níjuzi nukukum-
buseni, wakati waniripo mulumwengu-mu, 14 konta, kamba
vyaanolotere Mwenye wetu Insa Almasihi, nukwijiwa kuwa
suku karibu eya mainsha-ya nukwasa. 15 Na nítenda juhudi
piya ipate, bandi yakulawa omi mulumwengu-mu, daima evi
vinu-vi mukumbukire.

Ushahidi wakolota kuwa Habari Ngema yakweli

16 Kamana patikerezanga uwezo wa Mwenye wetu, Insa
Almasihi, na kuludi kwake, sikuwa tikifulata hadisi ya ujanja,
ila tereza ubora wake nkulu kwa kuwa tîwona na maso etu
wanyewe. 17 Kamana iye paapokerere swifa na utukufu
ka Mwenyezimungu Baba wake, ofwe tikiwapo. Paasikire
shauti ya utukufu pakulu ya Mwenyezimungu ikamba:
“Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu.
Niwa radi naye pakulu”,
18 ofwe wanyewe tisikira eyo shauti-yo kulawa mbinguni.
Tisikira kamana pamwango takatifu, tíkiwa onse na Insa.

19 Visitoshe, tanawo uhakika pakulu kwa sababu ya habari
zereziwe na minabii. Habari-zo vyema mutengemane konta
ndi kamba nuru vyaimwarika pamahala pakwinukala. Iku-
saidiyani mpaka suku yakuja Almasihi, na nuru yake ikuja
kumwarika ngwê mmyoyo mwenu kamba ng'andu. 20 Kinu
bora pakulu, ijiwani kuwa piya vibushuriwe mMandiko avi-
lawire nkiswa mwa nabii mmojawapo. 21 Kamana avipo
vibushuriwe kwa nafsi ya binadamu, ila Roho Takatifu
ndi awalongoze wanadamu kusowera usemi ulawire ka
Mwenyezimungu.

2

Wanlimu walongo

1 Fala mida-po, wákiwapo minabii walongo nkati ya wanu,
kamba vyawaja kulawirira wanlimu walongo kati yenu
umwe. Ewo wakuja nawo kisiiri-siiri inlimu zakufuja, mpaka
wankatala Mwenye kuwombola. Kwa javyo, waritisira upesi
kwaribiwa. 2 Wanu wengi wakuja kufulata namuna zawo
za lukware, na kwa sababu zawo, wanu wakuja kusowerera
caputu njira yakweli. 3 Ewo wanlimu walongo-wo, kwa

kuwa wasaka wapate nzuruku mwingi, wakuja wapate faida
kwa usowezi wa ulongo. Fala tangu mida hukumu yawo
ilamuriwa, na Mwenyezimungu kawa tayari kuwapoteza.
4 Kamana malaika pawakorire dambi, Mwenyezimungu
aawasire kupolonyoka, ila kawapereka motoni, akiwasa wa-
fungiwe ngiza mpaka suku ya Kiyama. 5 Novyo, aawasire
kupolonyoka wanu wa mida paawaperekere mwanalukaya
sawamopa Mwenyezimungu mulumwengu-mu. (Ndi kweli
kanvusha Nnu, mwenyé kuweréza wanu njira ya shariya,
pamoja na wanu saba). 6 Na kahukumu novyo makaya
makulu a Sodoma na Gomora. Katadusa rivu na kalamula
hukumu*. Kolota kaya-zo ziwe nfano wa namuna vyaaja
kuwatenda piya wanu ware sawamopa. 7 Upande mwengine,
Mwenyezimungu kanvusha Loti, mwenyé shariya, katabíka
kwa sababu ya vitendo vya ucaputu vya wanu wabaya.
8 (Kamana Loti âkiwa munu wa shariya, fala kila suku kazun-
guriziwa na wabaya. Iye kâkafilika pakulu kwa sababu ya
vitendo vibaya vyaakisikira na vyaakiwona.) 9 Basi, ndi
kweli kuwa Mola akwijiwa namuna yakuwavusha nkati ya
kuyereriwa ware wamwinshimu, na yakuwaturira hukumu
sawana shariya suku ya Kiyama. 10 Kuzidi pakulu, akuja
kuwahukumu ware wafulata wájibu wawo wa ubaya wa
kibinadamu, na wakejeli mamulaka.
Nowo wanlimu wa ulongo-wo waridãi na waritenza.
Awawenshimu viyumbe vya utukufu mbinguni, ila
wakufuru. 11 Anta malaika, nowo wari na nguvu pakulu na
uwezo kuwapunda nowo, awasowera mbere ya Mwenye,
usemi wacaputu wakubishana na novyo viyumbe-vyo.
12 Fala ewo wawa kamba wadudu sawawaza kinu, wafulata
wájibu wawo wa kibinadamu. Wainshi ipate wakoriwe na
waulaiwe. Wakufuru kuhusu mwaha wawatíkina. Basi,
kwa namuna vyawaja kupoteziwa wadudu-wo, newo novyo
wakuja kupoteziwa kwa uwaribifu wawo wanyewe. 13 Ewo
watabika na ubaya ndi nshahara wa ubaya wawo. Viwajibu
kufulata wájibu wawo mbaya nsana juwa rikiwala. Ewo
noda na vilaso†, viwajibu kukutesani‡ kumbe wakuja
mmajambo enu a sherehe. 14 Mmaso mwawo uwejala
uzinzi na awatosheka kukola dambi. Viwajibu kuwatesa
na kuwakoresa wanu sawakamilike, myoyo yawo izowerera
wájibu wa vinu. Ewo wanu-wo walaniwa! 15 Wasapuka njira
ngema, wasika. Wafulata njira ya mwananlume wakwitiwa
Balamu§, mwana wa Bewori, kumwajibire kupata nzuruku
kwa vitendo vibaya. 16 Balamu kasutumiwa kwa dambi yake

* **2:6** “Kalamula hukumu” kuwa isiludire kujengiwa tena upya. † **2:13** Ona 3:14. ‡ **2:13** Ona 12. § **2:15** Ona Isabu 22:21-35.

mwanyewe. Buru saanasowera, kâsowera na shauti kamba
munu, na uzozo wa nabii-yo uziwiiwa.
17 Wanlimu walongo-wo wawa kamba nrimbu sauna maji,
au kamba mawingu akiveverusiriwa baidi na mepo[*]. Ewo
Mwenyezimungu kawaturira mamburo awo pagiza, pak-
winukala pí[†]. 18 Kamana warisifu wanyewe na masemo
seleweka. Watumira wájibu mbaya wa kibinadamu ipate
wawatese wawakorese ware wakuwa kwa suku aba wâwatira
ware waínshi vibaya. 19 Wawapa tamaa ya uhuru, filihali
ewo wanyewe watwana wa tabiya zakudangula. Kamana
kinu ciri kunkidiri munu, iye ntwana wa noco kinu-co.
20 Kamana ndi javi: munu, julu ya kumwijiwa Insa Almasihi,
Mwenye wetu na Nvushi wetu, anusurika na vibaya mu-
lumwengu-mu. Fala ikiwa aringiza tena upya novyo vi-
tendo vibaya-vyo, vikinkidiri, mainsha ake akuwa caputu
pakulu kupunda pakwanza. 21 Fadari munu-yo anatowa
kwijiwa njira ya ukamilifu, koliko kwijiwa ikisa kukatala
ámuri takatifu yaapewe. 22 Munu kamba eyu atimiza usowezi
wakweli wamba javi: “Umbwa kaludira kurya matapisi ake
mwanyewe.” Na atimiza novyo usowezi mwengine wamba:
“Nguluwe wakoziwa kaludira kurinyaula ntopetope.”

3

Kuludi ka Mwenye Insa

1 Wapendani wangu, eyi ndi waraka yapiri yanukwandiki-
rani. Wo-wawiri, nisakula nukulamuseni ankili zenu ngema
mukumbukire, 2 ipate mukumbukire vyawambire mida
minabii takatifu, na ámuri za Mwenye wetu, Nvushi, zaalaz-
imishe julu ya mawalii wenu.
3 Kinu bora pakulu, mwijiwe kuwa, suku za mwinsho,
wakuja kulawirira wanu wamojawapo wakufezeyi ukweli,
wafulata piya wájibu wawo wa dambi. 4 Wakwamba javi:
“Insa kakupani tamaa kuwa aludi, nikamba? Sambi, kawa
ndepi? Tangu wakati wa babu zetu, mwanzo wa duniya, vinu
vingari vikenenda namuna moja noyo!” 5 Ewo wanuwiya
kukatala kuwa tangu mida Mwenyezimungu komba bingu,
na kwa ámuri yake, iye kawanya duniya na maji, katula ardhi
yakumiliya julu ya maji. 6 Ikisa maji-yo iye katumira ku-
dangula ulumwengu kwa kumpereka mwanalukaya nkulu.
7 Fala julu ya ámuri moja noyo, bingu na ardhi virípo sambi-pa
vituriwa, ipate viteketeziwe na moto wa suku ya Kiyama.
Wakati-wo wanu wabaya wakuka kwaribiwa nfululu.

---

* **2:17** Awatenda kamba vyawajuzi kutenda. Ona Yuda 12. † **2:17** Ona Yuda 13.

8 Fala wapendani wangu, musiriware kuwa mbere ya
Mwenye, suku moja ndi kamba myaka alufu, na myaka alufu
ndi kamba suku moja. 9 Kusema kweli, Mwenye aakawa ku-
timiza tamaa zake kamba vyawawaza wanu wengine. Anta,
iye akoloterani imani yake, avimwajibu kuwa munu mmo-
jawapo apoteye, ila asaka kuwa wanu piya watubiye. 10 Fala
suku yakuja Mwenye alawirira kamba mwivi. Suku-yo
kukuja kudidima pakulu futi, bingu ilainika, na mwezi*
piya vikociwa, vilainika. Ardhi pamoja na vitendo vikúna
muardhi, piya viwoneka†.

11 Kwa kuwa vinu piya vikuja kupoteziwa javyo, ndi bora
pakulu kuinshi namuna takatifu vyaakumwajibu Mwenyez-
imungu, sinovyo? 12 Noyo suku ya Mwenyezimungu-yo,
murindire na radi, tendani juhudi ifike upesi. Kwa sababu
ya kuja ka noyo suku-yo, bingu ikorera ifujika, na mwezi
piya vikuja kociwa visuluka. 13 Fala kamba Mwenyezimungu
vyaatipere tamaa, tírindira bingu nyipya na ardhi nyipya,
mahala mwakutendiwa vinu piya kwa shariya.

14 Basi wapendani wangu, kwa kuwa evi vinu-vi
murindira, rimbani kwa nguvu zenu piya ipate iye
akusinganeni muwe na salama naye, bila noda wala
kilaso. 15 Na imani ya Mwenye wetu, tulani kamba nafasi
yakupata kuvushiwa. Kinu-ci sawa-sawa na vire nduyetu,
mpendani wetu Paulu, kwa kufulata wijiwifu waapewe,
vyaakwandikireni. 16 Piya waraka zaandike kuhusu
ewu mwaha-wu, zisema kinu kimoja. Ndi kweli kuwa
muwaraka-zo, viwapo vinu vimojawapo vyakurigariga
kwelewa. Watikínifu na wanu sawakamilike, vinu-vyo
wazungunusa wakwereriwa caputu ipate waripoteze,
kamba vyawatenda novyo aya nyengine mMandiko
Matakatifu.

17 Ndimana, umwe wapendani wangu, kwa kuwa evyo
vinu-vyo mwijiwa futi, rinang'anizireni ipate musitesiwe
kwa makosa a wanu sapana shariya, kwasa koloka kwenu.
18 Fala zidini kukula nkati ya rehema na wijiwifu wa Insa
Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.

Iye apewe utukufu, sambi-pa na kwa milele. Aamina.

---

* **3:10** Au: “vinu”. † **3:10** Au: “vikolotiwa ipate vilamuriwe”.

Waraka 1 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa na Yahaya walii. Yahaya ákiwa mwenziwe pakulu Mwenye Insa wa pamoyo pake. Wandikiriwa wenye kunfulata Insa, na ikwereza sana-sana kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu karitenda kuwa mwanadamu julu ya Insa Almasihi. Eku kufunda-ku kukisakikana konta wengine wakifunda kuwa Insa siyo kweli-kwelini mwanadamu na siyo nlungu wa kweli.

Yahaya awona kuwa wenye kwamini wa kweli wafulata inlimu ya kweli, wafulata kufunda kajavi na kupendana munu na mwenziwe.

Yahaya kandika eyi waraka-yi kaya itíwa rero Turkiya, mwinsho wa sekulu ya kwanza bandi ya Almasihi.

Nsemi wa mainsha

1 Tukwerezani kuhusu Nsemi wa mainsha, ákiwapo tangu
mwanzo. Tînsíkira, tîmmona na maso etu, tînshuhudiya, na
tînkola na makono etu. 2 Noyo mainsha-yo olótiwa. Tim-
mona, ntamana tilavya ushahidi, tukwerezani kuwa iye ndi
Mwenyé mainsha wa milele, ákiwa na Baba na toloteriwa
ofwe. 3 Vyatîmmonire na vyatînsikire, tukukwerezani umwe
novyo ipate nomwe muwe na ujamaa nafwe. Ujamaa wetu
uwa na Baba pamoja na Insa Almasihi, Mwanawe. 4 Na ezi
habari-zi tukwandikirani ipate radi yetu* itimiziwe.

Enenda nnuru

5 Sambi, eyi ndi habari yatinsikire iye na tukwerezani
umwe, kuwa Mwenyezimungu ndi nuru. Nkati yake kisi
anta aba acishubutu kuwepo. 6 Tikámba kuwa tanawo umoja
naye kuno tikenenda pakisi, tilongopa, atiténda ukweli. 7 Fala
ikiwa tikwenenda panuru, kamba iye vyaari panuru, tikuwa
nawo umoja watupu, na damu ya Insa Mwanawe ítiswafi
madambi piya.

8 Tikámba kuwa atina dambi, tankuritesa, ukweli aupo
nkati yetu. 9 Fala ikiwa tikweréza dambi zetu, iye mwaminifu
na mwenyé shariya, átiswamii madambi etu, na átiswafi nkati
ya vitendo vibaya piya. 10 Fala tikámba kuwa atinakola
dambi, sawa-sawa na kwamba iye nlongo, usemi wake aupo
mmoyo mwetu.

* **1:4** Au: "yenu".

2

1 Wasimana wangu, ezi habari-zi nukwandikirani ipate
musikore dambi. Fala ikiwa munu mmojawapo akola dambi,
tanawo wakutimírira mbere ya Baba, Insa Almasihi, Nkamil-
ifu. 2 Iye ndi kafara iripa kwa madambi etu, na siyo kafara
kwa madambi etu basi, fala kwa madambi a wanu wa mu-
lumwengu-mu piya.
3 Na alama itolótera kuwa timwijíwa iye ndi kuwa tifulata
ámuri zake. 4 Munu akamba: "Nímwijíwa" fala safulata ámuri
zake, munu-yo nlongo, ukweli aupo mmoyo mwake. 5 Fala
afuláta usemi wake, nkati yake pendo ra Mwenyezimungu
riwankukamilika kweli-kwelini. Kitendo colóta kuwa tilun-
gana naye ndici: 6 mwenyé kwamba kuwa alungana naye,
inlazimu enende kamba vyenende Insa mulumwengu-mu.

Ámuri nyipya

7 Wapendani wangu, ámuri yanukwandikirani-yi siyo
nyipya, fala ámuri ya mida, ya tangu mwanzo. Eyi
ámuri ya mida ndi habari yamusikire. 8 Novyo-sivyo,
vyanukwandikirani-vi ámuri nyipya, vyauri ukweli kwake
iye na kwenu umwe, konta kisi caankwisa, nuru yakweli
ilangaza futi.
9 Munu amba: "Nankwenenda na nuru", iri amwina nduye,
narero kankwenenda nkisi. 10 Ampénda nduye akuwa nnuru,
na mmoyo mwake aciwepo cakunkwakurisa. 11 Fala ire
amwína nduye abaki nkisi, kankwenenda nkisi, eejiwa kooka
konta kisi cimwinúkaza kumaso.
12 Umwe wasimana wangu, nukwandikirani
konta kwa zina rake muswamiiwa madambi enu.
13 Umwe wawáwa, nukwandikirani
konta mumwijiwa ire akiwapo tangu mwanzo.
Nukwandikirani umwe, wanemba,
konta munshinda Ibilisi*.
14 Umwe wasimana wangu,
nukwandikirani konta mumwijiwa Baba.
Umwe wawáwa, nukwandikirani,
konta mumwijiwa ire akiwepo tangu mwanzo.
Umwe wanemba, nukwandikirani konta mukomala,
usemi wa Mwenyezimungu ubaki mmyoyo mwenu,
na munshinda Mbaya†.

Usukwajibuni ulumwengu

15 Usukwajibuni ulumwengu wala virípo mulumwengu.
Íkiwa munu mmojawapo umwajibu ulumwengu,
eyo munu-yo aampenda Baba. 16 Konta piya virípo
mulumwengu-mu, vinú-vi: wájibu wa kimwiri, wájibu wa

* **2:13** Kigeregu: "Mbaya". † **2:14** "Mbaya" mana ake Ibilisi.

maso mawoni, na maritenzi a vinu vya mulumwengu-mu,
avilawa ka Baba, vilawa mulumwengu nómu. 17 Ewu
ulumwengu-wu pamoja na vitendo vyake vibaya
vyakwajibisa, piya vípita. Fala ire aténda nafsi ya
Mwenyezimungu áinshi milele.

Musitesiwe

18 Umwe wasimana, ezi suku za mwinsho. Kamba vya-
musikire kuwa akúja aduwi wa Almasihi, sambi wanku-
lawirira maaduwi wa Almasihi wengi wawenye. Ndimana
tukwijiwa kuwa ndi suku za mwinsho. 19 Maaduwi-wo
waláwa kati yetu, fala awawere kweli-kwelini wa daraja
yetu. Kamana kamba wákiwa wa daraja yetu, nanga wabaki
nofwe. Falakini ewo watasa ipate vijiwikane kuwa anta
mmoja awere wa daraja yetu. 20 Fala umwe, Ntakatifu
kakumiminirani Roho Takatifu, na piya-mwe mukwijiwa uk-
weli. 21 Sukwandikirani kwa kuwa mútikina ukweli, ila nuk-
wandikirani kwa kuwa mukwijiwa ukweli, na mukwijiwa
kuwa nkati ya ukweli aupo ulongo. 22 Nlongo nani? Nlongo
ndi ire akaídi kuwa Insa ndi Almasihi. Ire ankána Baba
pamoja na Mwanawe, noyo ndi aduwi wa Almasihi. 23 Piya
ankana Mwana onse ndi sawalungana novyo na Baba. Fala
mwenyé kumwakikisha Mwana kalungana na Baba novyo.

24 Habari zamusikíre tangu mwanzo, tulani mmoyo. Ikiwa
umwe mutula mmoyo habari zamusikíre tangu mwanzo,
mukuwa pamoja na Mwana na Baba novyo. 25 Na tamaa
yaatipere Insa ndiyi: mainsha a milele! 26 Nukwandikirani
ezi habari-zi kuhusu ware wasakúla kukutesani. 27 Fala
umwe-po, Roho Takatifu waakumiminíreni Insa-yo mubaki
naye daima, ndimana amusakula kufundiwa kinu kimo-
jawapo na munu. Ila Roho Takatifu wamumiminiriwe-yo
akufundani vinu piya. Na kwa kuwa kufunda-ko siko ka
ulongo, ka kweli, bakini na Insa, kamba vyamufundiwe.

Wana wa Mwenyezimungu

28 Sambi, umwe wasimana wangu, zidini kulungana naye,
ipate paasaka kuja, isitipate aibu mbere yake, ila tiwe nawo
uhakika. 29 Kamba vyamwijiwa kuwa iye kamilifu, mwijiwe
kuwa kila mwenyé kutenda ukamilifu onse, mwana‡ wa
Mwenyezimungu.

3

1 Ngatunzani pendo rikulu Baba raatipa ofwe, mpaka
ofwe kupata kwitiwa wana wa Mwenyezimungu! Na
kweli-kwelini, ofwe tiwa wanawe! Ndimana wanu
mulumwengu-mu awatijiwa, konta iye awamwijiwa.

‡ **2:29** Kigeregu: “kapongoriwa”.

2 Wapendani wangu, sambi tiwa wana wa Mwenyezimungu.
Catisaka kuwa acinarolota, fala tukwijiwa kuwa Insa
paasaka kuja, tilandana naye, konta tímmona iye vyaari.
3 Na kila mwenyé kutumaini onse tamaa-yi, áriswafi, kamba
iye vyaari swafi.

4 Akolanga dambi onse kankutupa shariya ya Mwenyez-
imungu. Dambi ndi kutupa shariya mojawapo. 5 Mukwijiwa
kuwa iye kâja atilavye dambi. Neye aana dambi. 6 Kila
mwenyé kulungana naye aazidi kukola dambi. Kila mwenyé
kuzidi kukola dambi aanamba kummona wala kumwijiwa.

7 Umwe wasimana wangu, asukuteseni munu. Aténda
ukamilifu ndi kamilifu, kamba iye vyaari kamilifu. 8 Aténda
tabiya ya kukola dambi wa Ibilisi, konta Ibilisi kazi yake
tangu mwanzo ndi dambi. Kwa javyo, Mwana wa Mwenyez-
imungu* karolota ipate afuje vitendo vya Ibilisi. 9 Kila
mwenyé kupongoriwa upya na Mwenyezimungu onse aa-
tenda tabiya ya kukola dambi, konta mbeyu† yake iwa kati
yake. Iye aazidi kukola dambi, konta kapongoriwa upya na
Mwenyezimungu. 10 Kwa namuna-yi ndi patijiwa kusiyana
kuripo nkati ya wana wa Mwenyezimungu na wana wa
Ibilisi: saatenda ukamilifu na saampenda nduye onse, neye
novyo siyo wa Mwenyezimungu.

Uwé pamoja na Insa, mupendane

11 Habari yamusikire tangu mwanzo ndiyi: tijuzi tipen-
dane. 12 Tisinlande Kaini âpatiwe na Ibilisi, akimuulaya
nduye. Kâmuulaya sababuni? Konta vitendo vyake víkiwa
vibaya fala vya nduye víkiwa vya ukamilifu.

13 Wanduzangu, wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu
wakukwinani, musishange. 14 Ofwe tukwijiwa kuwa tisa
kulawa nkati ya kifo, tingíra nkati ya mainsha, konta ti-
wapenda wanduzetu. Munu saampenda nduye angari nkifo.
15 Mwenyé kumwina nduye ndi kisomi. Mukwijiwa kuwa
aapo kisomi anta mmoja wakuwa nawo mainsha a milele.
16 Javyo ndi patijiwa mana a pendo: Insa Almasihi kapereka
mainsha ake kwa ajili yetu. Ndimana nofwe novyo tíjuzi
tipereke mainsha etu kwa ajili ya wanduzetu. 17 Fala ikiwa
munu kanawo mali, na kankummona nduye cintowa kinu,
fala anfungira wajii, pendo ra Mwenyezimungu akuwa nawo
mwaja? 18 Basi, wasimana wangu, tisimpende munu na
masemo a nkanywa tu basi, ila timpende kwa vitendo na

---

* **3:8** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **3:9** Mbeyu ndi namuna ya mainsha mapya.

ukweli. 19 Javyo ndi patijiwa kuwa tiwa wanu wa kweli,
na mbere ya Mwenyezimungu myoyo yetu itengemana.
20 Kamana myoyo paitilaumu ponse, tijiwe kuwa Mwenyez-
imungu ndi nkulu zaida ya myoyo, iye akwijiwa vinu piya.
21 Wapendani wangu, íkiwa myoyo yetu aitilaumu, tanawo
uhakika mbere ya Mwenyezimungu. 22 Catinlébela conse
típata kwake iye, konta tifulata ámuri zake na títenda vimwa-
jibu. 23 Ámuri yake yawenye ndiyi: kunkubali Mwanawe, Insa
Almasihi, na kupendana kamba vyaatamúrire. 24 Mwenye
kufulata ámuri zake, kalungana na Mwenyezimungu, na
Mwenyezimungu kalungana neye. Neci ndi citijiwisa kuwa
iye kalungana nofwe: julu ya Roho Takatifu waatipere.

4

More-more na wanlimu walongo

1 Wapendani wangu, musiwakubali piya wamba wáfunda
kwa Roho wa Mwenyezimungu, fala kwanza watunzeni
nowo wanu-wo, mwijiwe kuwa wa Mwenyezimungu au
siwo. Konta mulumwengu-mu wankulawirira minabii
wengi walongo. 2 Umwe mumwijiwa Roho wa Mwenyez-
imungu kwa namuna-yi: piya roho zakwakikisha kuwa
Insa Almasihi kaja kibinadamu, wanu-wo wa Mwenyez-
imungu. 3 Fala piya roho za wanu zinkána Insa, wanu-wo
siwo wa Mwenyezimungu. Roho zawo za uaduwi ka Al-
masihi. Kamba vyamusikire kuwa roho ya aduwi-yo ikúja
kulawirira, nepa iwapo futi mulumwengu nomu.
4 Wasimana wangu, umwe muwa wa Mwenyezimungu,
mwisa kuwashinda maaduwi-wo. Konta arípo nkati yenu*
ndi ari na uwezo pakulu koliko ire arípo mulumwengu-mu.
5 Ewo wanu wa mulumwengu-mu, ndimana wásowera
mambo a mulumwengu, na wanu mulumwengu-mu
wásikiriza. 6 Ofwe tiwa wanu wa Mwenyezimungu. Amwijíwa
Mwenyezimungu onse atisikiriza, fala saari upande wa
Mwenyezimungu aatisikiriza. Javyo ndi patijiwa roho ya
ukweli na ya ulongo.

Pendo ra Mwenyezimungu

7 Wapendani wangu, tipendane, konta kupendana
kulawa ka Mwenyezimungu. Apénda ndi mwana wa
Mwenyezimungu na ndi amwijiwa Mwenyezimungu.
8 Saapenda aamwijiwa Mwenyezimungu konta
Mwenyezimungu ndi pendo. 9 Javi Mwenyezimungu
ndi vyolote pendo rake kwetu ofwe: Mwenyezimungu
kampereka mulumwengu Mwanawe mmoja tu basi ipate

* **4:4** "Arípo nkati yenu" ndi Roho wa Mwenyezimungu.

tiinshi julu yake iye. 10 Pendo riwoneka javi: siyo kwa
kuwa ofwe timpenda Mwenyezimungu, fala kwa kuwa
iye ndi atipendire ofwe, kâmpereka Mwanawe awe kafara
yakutipatanisa naye kwa madambi etu. 11 Wapendani
wangu, kamba Mwenyezimungu vyaatipenda, nofwe
novyo tíjuzi tipendane. 12 Manziro, aapo ammónire
Mwenyezimungu. Tikipendana, Mwenyezimungu alungana
nofwe, na pendo rake ritimiziwa kati yetu.

13 Tukwijiwa kuwa tikilungana naye na iye alungana
nofwe javi: kwa kuwa katipa ofwe Roho wake. 14 Nofwe
timmona na timwakikisha kuwa Baba kâmpereka Mwanawe
awe Nvushi wa mulumwengu-mu. 15 Mwenyé kwakikisha
kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, Mwenyezimungu
kawa nkati yake, na iye kawa nkati ya Mwenyezimungu.
16 Tukwijiwa na titumaini pendo raatipenda Mwenyez-
imungu. Mwenyezimungu ndi pendo. Munu asaka kuwa
onse ari nkati ya pendo kawa nkati ya Mwenyezimungu,
na Mwenyezimungu kawa nkati yake. 17 Kwa javyo, pendo
ritimiziwa kati yetu, ipate tiwe nawo uhakika suku ya
Kiyama. Ndi javyo konta kamba vyaari Almasihi, nofwe tiwa
novyo mulumwengu-mu. 18 Aupo wofi nkati ya pendo, fala
pendo kamilifu rikwefya wofi kunundu. Konta wofi úlungana
na hukumu, na mofi onse, pendo rake arinamba kukami-
lika. 19 Ofwe típenda konta Mwenyezimungu ndi ntanzi
kutipenda. 20 Ikiwa munu kaamba: "Nímpenda Mwenyez-
imungu", fala amwina nduye, eyo munu-yo nlongo. Avi
iye nduye waari kummona aampenda, futi Mwenyezimungu
saammona? 21 Na tanawo eyi ámuri-yi yaatipa ofwe javi:
ampénda Mwenyezimungu, ajuzi ampende nduye novyo.

5

Ushinda julu ya ulumwengu

1 Piya wenye kunkubali Insa kuwa Almasihi, wana
wa Mwenyezimungu, na piya wenye kumpenda
Baba, wáwapenda novyo wanawe. 2 Tukwijiwa kuwa
tiwapenda wana wa Mwenyezimungu javi: tikimpenda
Mwenyezimungu na tikifulata ámuri zake. 3 Kamana eyi
ndi namuna yolota kuwa timpenda Mwenyezimungu:
tifulata ámuri zake. Na ámuri zake sizo zakurigariga.
4 Kamana piya wapongoriwe upya na Mwenyezimungu
washinda ulumwengu-wu. Newu ndi uwezo wakushinda
ulumwengu-wu: kwamini kwetu. 5 Ashínda ulumwengu-wu
ndi wepi? Ashínda ndi akubáli kuwa Insa Mwana wa
Mwenyezimungu.

Ushahidi kuhusu Insa Almasihi

6 Insa Almasihi ndi olotiwe kuwa Mwana wa Mwenyez-
imungu julu ya kooziwa na maji, na julu ya damu itawanyike
pansalaba. Iye oolotiwe kwa maji tu basi, ila kolotiwa kwa
maji na damu. Roho wa Mwenyezimungu ndi amwakíkisha,
konta Roho-yo ndi ari na ukweli. 7 Viwapo vinu vitatu vilavya
ushahidi: 8 roho, maji na damu*. Vyo vitatu-vi piya vilavya
ushahidi moja. 9 Kwa kuwa tikubali ushahidi wa wanadamu,
itibidi tikubali ushahidi wa Mwenyezimungu uri na faida
pakulu. Kamana ewu ndi ushahidi waalavire Mwenyez-
imungu kuhusu Mwanawe. 10 Mwenyé kunkubali Mwana
wa Mwenyezimungu kanawo ewo ushahidi-wo mmoyo
mwake. Saankubali Mwenyezimungu onse ámmona ulongo,
konta aakubali ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu
Mwanawe. 11 Ushahidi wawenye ndiwu: Mwenyezimungu
katipa mainsha a milele, na eyo mainsha-yo ndi kati ya
Mwanawe. 12 Ári nkati ya Mwana kanawo mainsha a milele.
Saari nkati ya Mwana wa Mwenyezimungu aana mainsha a
milele.

13 Evi vinu-vi nukwandikirani umwe munkubálire Mwana
wa Mwenyezimungu-mwe, ipate mwijiwe kuwa muwa nawo
mainsha a milele. 14 Uhakika watiri nawo mbere ya
Mwenyezimungu ndiwu, kuwa tikinlebela kinu sawa-sawa
vyavimwajibu, iye atisikira. 15 Visitoshe, tangu patijiwe
kuwa catinlébela conse atisikira, tukwijiwa kuwa vyatinle-
bela, tipata.

16 Munu akimmona nduye akikola dambi saimwitisira kifo,
iye anlebelele ka Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu
akumpa mainsha. Nukwamba kuhusu ware wakóla dambi
saiwetisira kifo. Iwapo dambi yakwitisira kifo, siyo dambi-yo
yanisema kuwa walebeleleni ka Mwenyezimungu. 17 Piya
vitendo vya ubaya vyonse vya madambi. Ila novyo-sivyo,
awapo madambi saamwitisira munu kifo.

18 Tukwijiwa kuwa kila munu apongoriwe upya na
Mwenyezimungu onse aazidi kukola dambi, ila asungiwa
na ire apongóriwe na Mwenyezimungu†, Mbaya‡ aakidiri
kunkumbula. 19 Tukwijiwa kuwa tiwa wa Mwenyezimungu,
na ulumwengu nzima-wu umilikiwa na Ibilisi. 20 Tukwijiwa
novyo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kâja, katipa
fahamu ipate timwijiwe mwenyé ukweli. Nofwe tilungana
naye Mwenyé ukweli, Mwana wa Mwenyezimungu, Insa
Almasihi. Iye ndi Nlungu wakweli na nviriro wa mainsha

* **5:8** Mandiko mengine asema: “Baba, Nsemi, na Roho Takatifu” fala mandiko meema asema “roho, maji, na damu”. † **5:18** “Ire apongóriwe na Mwenyezimungu” ndi Insa. ‡ **5:18** “Mbaya” ndi Ibilisi.

a milele. 21 Wasimana wangu, more-more milungu sairi
yakweli!

Waraka 2 ya Yahaya

Mwanzo

Walii Yahaya kandika eyi waraka-yi mwinsho wa sekulu ya kwanza ipate awakumbuse wenye kwamini kuhusu inlimu saina deretu yereziwe nkitabu ca waraka yakwanza ya Yahaya. Nkati ya eyi waraka-yi iye akumbusa novyo kuwa wenye kwamini awajuzi kuwafungurira miryango wanlimu walongo wari kufuja kwamini kwawo. Iye akwamba kuwa wanu wakiwa na umoja kuhusu tabiya yakuja na ukomu wa jamati uwepo umója wa ukweli kati yawo.

1 Omi Yahaya, nlongozi wa jamati, eyi waraka-yi
nankuwandikira wanu wa jamati itondoriwe na
Mwenyezimungu* waniwapenda kweli-kwelini. Sumi basi
nukupendani fala piya wenye kwijiwa ukweli, newo novyo
wakupendani, 2 konta ukweli uwa nkati yetu sambi-pa, na
úzidi kuwa nafwe daima milele.
3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Insa Almasihi
Mwanawe, watijanliye rehema na salama na watiwonere
utungu, nkati ya ukweli pamoja na pendo.
4 Níwa radi pakulu kuwonana na wanu wamojawapo kati
ya jamati† yenu wakufulata ukweli, kamba vyaatamurire
Mwenyezimungu Baba wetu. 5 Sambi nukulebela mama‡,
sikuwa eyi ámuri-yi nyipya, ila ndi ámuri yatipokerere tangu
mwanzo, kuwa tipendane. 6 Na kupendana ndiku, kufu-
lata ámuri za Mwenyezimungu. Kamba vyamusikire tangu
mwanzo, ámuri yake ndi-yi: mupendane.
7 Wawapo wanu wengi wawenye walongo wenera
ulumwengu nzima-wu. Ewo awakubali kuwa Insa Almasihi
kêsuka mulumwengu-mu kamba mwanadamu. Munu afúnda
javyo kankuwatenvya wanu, ndi aduwi wa Almasihi.
8 Rinang'anizireni cusukupoteyeni camukorere§ kazi
pakulu, ila mupokerere thawabu yenu kamili. 9 Munu
ongéza vyaafundire Almasihi, aafulata kufunda kwake,
munu-yo aalungana na Mwenyezimungu. Fala munu
afuláta vyaafundire Almasihi, alungana na Baba pamoja
na Mwana*. 10 Akíja munu kwenu akitowa kukufundani
inlimu-yi, mmanyumba mwenu musimpokerere wala

* **1:1** Kigeregu: “mwanamuka atondoriwe na Mwenyezimungu, pamoja na wanawe”. † **1:4** Kigeregu: “wana”. ‡ **1:5** Kigeregu: “mwanamuka apendiwa”. § **1:8** Au: “catikorere”. * **1:9** Mwenyezimungu pamoja na Insa.

musiyeriwe naye.
11 Kamana munu ayeriwa na munu-yo anlunga nkono vitendo vyake vibaya.

12 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyanisaka kukwambirani, fala sisaka kukwambirani nkati ya waraka. Kwasa javyo, nitumaini kuja kukuwonani, nisowere namwe uso-ka-wajii, ipate radi yetu itimiziwe.

13 Wenye kwamini wa jamati ya kuno†, newo novyo watondoriwa na Mwenyezimungu, wakuperekerani salamu.

† **1:13** Kigeregu: "wana wa nlumbuwo".

Waraka 3 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi Yahaya kamwandikira Gayu, mmojawapo wa jamati zake. Kawa radi kwa sababu kawapokerera nnyumba mwake wanlimu wamojawapo wakerezanga Injili ya kweli. Fala Yahaya kakimiwa kuhusu mwananlume mojawapo saawapokerere wanlimu wakweli, kurisanganya neye Yahaya mwanyewe.

Eyi waraka-yi ikolota kuwa kufunda ka ulongo na kwawanyana vikyofya pakulu nkati ya jamati. Kwa kukengera novi, Yahaya awarimbisa myoyo wenye kwamini ipate wapendane munu na mwenziwe, na watunze vyema.

1 Omi, nkulungwa wa jamati, nankukwandikira eyi
waraka-yi mpendani wangu Gayu, wanukupenda kwa
ukweli.
2 Mpendani wangu, ninlebela Mwenyezimungu kuwa piya
vyukwenendere sana, na uwe nkomu kamba vyauri nkomu
nkati ya roho yako. 3 Niwa radi pakulu panisikire ushahidi
wa wanduzetu wajire kulawa kwako, kuwa ungari nkati
ya ukweli, kwankuzidi kufulata ukweli. 4 Cinitenzire radi
pakulu ndi kusikira kuwa wanangu wangari wakiinshi wak-
ifulata ukweli.
5 Mpendani wangu, pauwasunga wanduzo wenye
kwamini ingawa auwejiwa, kwankutenda vyema. 6 Ewo
walayva ushahidi mbere ya jamati kuhusu vitendo
vyako vya pendo vyauwolotere. Kwankutenda vyema
kuwasaidiya nkati ya safari zawo kwa namuna zakumwajibu
Mwenyezimungu. 7 Kamana watenda safari kwa ajili ya zina
ra Almasihi, na awakubali kinu ca wanu sawari upande wa
Mwenyezimungu. 8 Ndimana, ewa wanu-wa ofwe itibidi
tiwasaidiye, ipate tiwe wenziwawo nkati ya kazi zawo
zakwereza ukweli.
9 Nukukwandikirani futi umwe wanu wa jamati kuhusu
mwaha-wu, fala Diyoterefi, kwa kuwa aritula kuwa mbere
wa wanu piya, aakubali mamulaka angu. 10 Kwa javyo,
nikija, nukuja kumoloterani vitendo vyake vya ubaya vyaati-
sowerera ofwe. Iye aawa radi kutenda javyo basi, ndimana
akatala kuwapokerera wanduzetu. Visitoshe, ware wasáka
kuwasaidiya, iye awakataza na awatuwisa njamati.
11 Mpendani wangu, usifulatize nfano mbaya-wo, ila fula-
tiza meema. Aténda meema, wa Mwenyezimungu. Aténda

ubaya, aamwijiwa* Mwenyezimungu. 12 Kuhusu Deme-
tiriyu, wanu piya wansowerera meema, na ukweli ukolota
kuwa iye kankutenda vyema. Kuhusu iye, nofwe novyo
timwakikisha, na uwe ukwijiwa kuwa ushahidi wetu wak-
weli.
13 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyakukwambira, fala
sisaka kukwambira nkati ya waraka. 14 Ila nirindíra suku
karibu kuwonana nawe, basi tisowera uso-ka-wajii.
15 Salama iwe nawe! Kuno marafiki wakuperekera salamu.
Salamu marafiki zetu, kila mmoja.

* **1:11** Kigeregu: “aammwene”.

Waraka ya Yuda

Mwanzo

Yuda akumbusa novyo kuhusu ware wengire wari njamati, fala wangari kupindula namuna ya kwereza Injili. Yuda atumira mifano mimojiwapo ya Miyadi ya Mida yakuwolota ware wakatala mamulaka wakenendera kutenda mambo mabaya.

Dalili Yuda akiwa nduye Yakobu, nduye Insa. Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwaka 69 bandi ya Almasihi.

1 Omi Yuda, ntumisi wa Insa Almasihi, nduye Yakobu.
Eyi waraka-yi niwandikira piya wetíwe, wapendíwe na
Mwenyezimungu Baba, na wasungiwa na Insa Almasihi.
2 Huruma, salama, na pendo viwe namwe kwa wingi.

Hukumu za wanlimu walongo

3 Wapendani wangu, níkiwa nawo juhudi ya kukwandiki-
rani kuhusu kuvuka katiri nawo piya-fwe. Fala sambi
niwona kuwa isakikana pakulu nukwandikireni murimbe
mukengere ukweli wa kwamini kawagabiziwe mara moja
kwa daima watakatifu. 4 Kamana wanu wamojawapo
sawakubali waringiza kati yenu. (Vyandikiwa tangu mida
kuwa wakuja kutenda javyo, ndimana wahukumiwa.) Ewo
wakwamba kuwa rehema ya Mwenyezimungu itasa kuinshi
na lukware. Visitoshe, ewo wantula minyongo Mwenye
wetu, Insa Almasihi, Mwanlimu mmoja tu basi.
5 Sambi, nisaka nukukumbusireni, ingawa mukwijiwa
sana-sana, kuwa Mola akuja kuwahukumu wanu sawantu-
maini iye. Kumbukirani kuwa mida iye kâwombola umati
inti ya Miswiri, fala ikisa kawapoteza sawakintumaini. 6 Na
malaika watupire mipaka ya mamulaka wanyewe, watipuka
mahala mwawo, Mwenyezimungu kawafunga milele nkisi,
warinde mpaka suku ya Kiyama. 7 Wakumbukireni novyo
wanu wa makaya a Sodoma na Gomora na makaya jirani.
Kwa namuna mmoja, wâtendire kila namuna ya lukware,
wâfulata wájibu wawo mbaya. Kwa javyo, ewo wahukumiwa
na moto wa milele, kuwa nfano kwetu ofwe.
8 Kwa namuna mmoja, wanlimu walongo-wa wamba
kuwa iwesukira ruhuya, ndimana wankutenda lukware,
wankuwakejeli wenye mamulaka, na wankuwakufurira
viyumbe vya binguni. 9 Fala anta Mikayilu noyo, nku-
lungwa wa malaika, paakikaidiyana na Ibilisi kuhusu mwiri

wa Musa*, iye aanlongopere kwa kukufuru, ila kaamba:
"Mola akuhukumu!" 10 Fala ewa wanu-wa wákufurira vinu
sawejiwa. Wawa kamba manyama sawana ankili, mwinsho
wápoteziwa konta wáfulata vyawawónanga.
11 Walaniwe ewo! Kamana wanfulatiza Kaini†, na
washugulukira kukosa kamba Balamu‡, watenda kinu
cisaka kuwa conse wapate faida. Wapoteziwa kamba ware
wabishane na Kora§. 12 Ewa wanu-wa, pawajumana namwe
kurya nkati ya pendo ra Mwenye, awawa na inshima,
warisunga wanyewe. Ewo maongwa akofya a mbahari.*
Ewo mawingu saana nvula, akuveverusiwa na mepo.† Ewo
miti saipa visumo mirongo yawo, mizipe yawo ifufuriwa,
ndimana wafwa mara mbiri. 13 Wawa kamba maluwimbi
makulu a mbahari, vyaalavira julu makovu ya aibu yawo.
Wawa kamba nondwa zenenda bila ámuri. Mwinsho wawo
ndi kisi ca milele.
14 Kuhusu ewa wanu-wa, Henoki (ujukulu wa Adamu,
zipita tarehe saba bandi ya Adamu) kabushuru. Iye kaamba:

"Sikirizani, Mola akuja na wanu wake takatifu, alufu ka
maalufu.
15 Iye akuja kuwalamula wanu piya.
Akuja kuwahukumu wabaya kwa piya vitendo vyawo vibaya
vyawatendire kwa namuna mbaya,
na kwa piya usemi wakofya wakubishana na Mola
wawasowere wamádambi wabaya ware."

16 Ewa wanlimu walongo-wa daima waduguda na warishuku. Wafulata wájibu mbaya, usaka kuwa onse. Wasowera wakiridãi baina, wawapendeleya wenziwawo wapate faida yawo tu basi.

Muwe waminifu

17 Fala umwe, wapendani wangu, kumbukirani vyawereze
mawalii wa Mwenye Insa, Almasihi. 18 Ewo waamba mida
kuwa suku za mwinsho-zi, wawapo wanu wakukejeli, wainshi watimize wájibu wawo mbaya bila ibada. 19 Ndi nowo
wakushongezerani mwawanyike kati yenu. Ewo awainshi
na Roho Takatifu, wainshi kibinadamu tu basi. 20 Fala
umwe wapendani wangu, zidini kujenga mainsha enu julu
ya kwamini kwenu takatifu kukulu, zidini kulebela duwa
mulongoziwe na Roho Takatifu. 21 Ikalani nkati ya pendo

---

* **1:9** Mikayilu akisaka ejiwe kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. † **1:11** Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. ‡ **1:11** Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. § **1:11** Ona Isabu 16:1-3, 31-35. * **1:12** Ngalawa ikwera ongwa, ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili "baka mmwiri". † **1:12** Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

ra Mwenyezimungu, mukirindira huruma ya Mwenye wetu Insa Almasihi, mupate mainsha a milele.

22 Wengine wari na dana ya kwamini, watendereni hu-
ruma. 23 Wengine wavusheni, kwa kuwalavya pamoto.
Wengine muwawonere huruma fala roperezeni asukupateni madambi awo. Vikukimeni vitendo vyawo vyolotiwa kwa nguwo zawo za mabaka a lukware.

24 Basi sambi, ka noyo ari na uwezo wa kukusungani kugwa, ka noyo oka kukolotani na radi ulu samuna noda
mbere ya utukufu wake, 25 ka Mwenyezimungu mmoja
noyo tu basi, Nvushi wetu julu ya Insa Almasihi Mwenye wetu, apewe utukufu, ubora, uwezo, pamoja na mamulaka, mwanzo wa mida na midada, sambi-pa, na daima milele! Aamina.

Ufunuri ka Yahaya

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na walii Yahaya paákiwa kisirwa ca Patimu, pepi ya mwani ya Turkiya. Waperekeriwa wenye kwamini wa jamati saba zikiwepo Aziya.

Mwanzo wa “Ufunuri” ziwapo waraka saba za Almasihi ka nozo jamati-zo. Nkati ya nozi waraka-zi kuwapo kulaizira, kukaidi, na kurimbisa moyo. Ikisa ziwapo ruhuya nyingi zawenye zitimiziwe kuhusu kulamuriwa ka wabaya. Usowezi-wu wanawo alama nyingi. Jamati yakutabika fala itumaini mwinsho kushinda ka Insa, Nfalume wa Mafalume. Ubishi wa wabaya ufika mwinsho, na ikuja kuwepo bingu nyipya na ulumwengu mupya, Mwenyezimungu paasaka kutawala nfululu mulumwengu-mu.

Yahaya kandika “Ufunuri” kiyasi ca mwaka 95 bandi ya Almasihi.

Mwanzo

1 Ewu ndi ufunuri wa Insa Almasihi wapewe na Mwenyez-
imungu kuwolotera watumisi wake vinu viri karibu kukuna.
Insa kejiwisa ufunuri-wu julu ya kuntuma laika wake kuka
kumwambira Yahaya, ntumisi wake. 2 Yahaya kalavya
ushahidi kwa piya vyawonire: usemi wa Mwenyezimungu
na usemi wa Insa Almasihi.
3 Heri afyoma pakulu-pakulu na heri wasikira, masemo
a unabii-ya, na vyandikiwe-vyo watula mmoyo, kamana
wakati wavija kukuna piya-vi uwa karibu.

Salamu piya jamati

4 Omi Yahaya. Eyi waraka-yi nikwandikira jamati saba za
Aziya*.

Mwenyezimungu, Roho Takatifu, na Insa Almasihi wakupeni rehema na salama!

Mwenyezimungu ndi Nlungu wa rero, na wa ijana, na wa makeshamungu.

Roho Takatifu ndi Roho kamili†, mbere ya kiti ca Mwenyezimungu.

5 Insa Almasihi ndi shahidi mwaminifu, ndi anzire ku-
fufuka nkifo, na ndi nkulu wa piya mafalume wa mu-
lumwengu-mu.

---

* **1:4** Wakati-wo Aziya íkiwa zina ra porovinsiya mmoja nkati ya ufalume wa Roma. Rero inti-yo ndi upande wa Turukiya. † **1:4** Kigeregu yandikiwa “roho saba”, fala isabu yasaba mMandiko mana ake “kamili”.

Piya swifa apewe Almasihi atipenda na atombore nkati
ya madambi etu julu ya kutawanya damu yake. 6 Iye kat-
itula ofwe tiwe umati wa walongozi wa dini wakuntumika
Mwenyezimungu, Baba wake. Iye Almasihi apewe utukufu
daima milele! Iye atawala daima milele!
7 Sikirizani! Insa akuja na mawingu, na wanu piya wakuja
kummona, anta na ware wansomire. Na wanu wa marikolo
piya mulumwengu-mu wakuja kunririra. Javyo ndi vyavija
kukuna. Aamina!
8 Mola Mwenyezimungu akwamba javi: "Omi ndi Alufa
na Omega‡." Iye ndi Nlungu wa rero, wa ijana, na wa
makeshamungu, Mwenyé uwezo piya.

Ruhuya ya Almasihi

9 Omi Yahaya, nduyenu na mwenzenu nkati ya tabu,
ufalume, pamoja na kuhitamili, kwa sababu ya umoja wetu
wakulungana na Insa. Kwa sababu ya kutangaza habari
za Mwenyezimungu na kwereza kuhusu Insa, niperekiwa
kisirwa cakwitiwa Pátimo. 10 Suku moja, suku takatifu§,
Roho wa Mwenyezimungu kanisukira, na nisikira nyuma
yangu shauti ulu ikivuma kamba baramanda, 11 ikamba javi:
"Vyausaka kuwona-vyo, andika kanshokoto, upereke ezi ja-
mati saba-zi: Efezu, Samuruna, Perigamu, Tiyatira, Saridi,
Filadelifiya pamoja na Layodikeya."
12 Nizungunuka kunang'aniza shauti ikisowera nami ire.
Nakuzungunuka, niwona vinara saba vya kandiyeru za
oru. 13 Na kati ya vinara-vyo, ákiwapo munu wa umbo wa
mwananlume, ákiwa Binadamu wa Binguni. Kavala anzu
nrefu, na karifunga ukanda wa oru pakifuwa. 14 Kiswa
cake na nywiri zake zíkiwa nyelupa vu kamba pamba au
bafuta, na maso ake akikorera kamba malulimi a moto.
15 Maulu ake aking'anira kamba shaba yakwipikiwa pamoto,
na shauti yake íkiwa ulu kamba vyavuna maluwimbi makulu-
makulu vyausa mwamba. 16 Nnkono nriro wake ka-
sukula nondwa saba. Nkanywa mwake mukilawa upanga
wakunoriwa kuno-na-kuno, na uso wake uking'anira kamba
nsana kirungu-rungu ca juwa.
17 Panimmonire, ningwirira mmaulu mwake, nifwa
nkukuzimu. Fala iye kanitula nkono nriro, akinambira:
"Usope kinu! Omi niwa ntanzi na wa mwinsho, 18 ndi ire
ari hai. Nifwa, fala sambi nankuinshi milele. Omi nanawo
mamulaka* julu ya kifo na julu ya Kuzimu. 19 Kwa javyo,
andika vyauwonire, vyaviri sambi-pa, na vija kukuna bandi
ya evi. 20 Eya ndi mana a siiri ya nondwa saba zauwonire

‡ **1:8** "Alufu na Omega" mana ake "ntanzi na wamwinsho". § **1:10** "Suku takatifu" ndi Jumapiri. * **1:18** Kigeregu: "mifungulo".

upande wangu wa nkono nriro, na mana a siiri ya vinara
saba vya oru: nondwa saba ndi malaika wa jamati saba, na
vinara saba ndi jamati saba-zo.”

2

Waraka ziperekiwa jamati saba

Ka waEfezu, jamati saina pendo

1 Mwandikire laika wa jamati ya Efezu javi:

Eyi ndi habari ya ire asukure nondwa saba nkono nriro, ire
enenda kati ya vinara saba vya oru.

2 Nukwijiwa vitendo vyako, kazi yako ngumu na kuhitamili
kwako. Nukwijiwa kuwa auwavumirira wabaya, uwatunza
wanu waritula kuwa mawalii fala sawari, na uwawonerera
kuwa walongo. 3 Unitabikira na imani, na aikwisire niya
yako kwa sababu ya zina rangu. Kweli, ausokerere, 4 fala
ciwapo kinu kimoja julu yako: aupenda kamba pakwanza.
5 Kumbukira vyaukenendanga sana na sambi-pa vyawisi-
rize kugwa. Tubiya uinshi kamba vyaukiinshi pakwanza.
Ukitowa kutubiya, nukuja kwako uwe, nilavya uralu wako
mahala pauri-po. 6 Novyo-sivyo, kwanawo kinu kimoja cau-
tenda sana: vikukima pakulu vitendo vya Wanikolayi, nomi
novyo vinikima.

7 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo, niwapa
kurya visumo vya Muti wa Uhai, uri mpeponi ya Mwenyez-
imungu.

Ka waSamuruna, jamati yakulumbatiwa

8 Mwandikire laika wa jamati ya Samuruna javi:

Eyi ndi habari ya ire ntanzi na wa mwinsho, ire afwire fala
kafufuka kawa hai tena upya.

9 Nukwijiwa kuwa kulumbatiwa na kuwa masikini, fala
kusema kweli, kuwa tajiri. Nukwijiwa masemo a ulongo
vyawamba ware waritula kuwa Mayahudi fala siwo, ila ndi
bunge ra Ibilisi. 10 Usope vinu vyawuja kutabika. Onani,
kati yenu umwe, wamojawapo Ibilisi akuja kuwataya nkala-
boshu ipate awayerere. Mukuja kulumbatiwa muda wa suku
kumi. Basi, zidini kuwa waminifu anta paisakikana kuwa
mufwe. Nukuja kukupani tuzo rikulu ra uhai wa milele.

11 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo awaja
kuhukumiwa na kifo ca milele*.

Ka waPergamu, jamati iwasa wanu kwambudu maswanamu

* **2:11** Kigeregu: “kifo capiri”.

12 Mwandikire laika wa jamati ya Perigamu javi:
Eyi ndi habari ya ári na upanga wakunóreka kuno-na-kuno.
13 Nukwijiwa pawikala, mahala Ibilisi paari nawo kiti.
Novyo-sivyo, anta suku za Antipa, shahidi wangu kamil-
ifu koolaiwa pakiwa kati yako, mahala peekala Ibilisi, uwe
kusukula zina rangu, aukatare kunitumaini. 14 Fala viwapo
vinu vimojawapo julu yako. Kati yako wawapo wanlandire
Balamu akinfundanga Baraki ngano kuhusu namuna za-
kuwatenza waIziraeli wakore dambi. Balamu ákiwafundanga
waIziraeli kurya nyama zakulaviriwa kafara maswanamu,
na ákiwafundanga uzinzi. 15 Kwa namuna mmoja noyo, kati
yako wawapo novyo wamojawapo wari kufulata inlimu
ya Wanikolayi. 16 Basi sambi, tubiya! Ikiwa autubiye,
nukulawirira gafula kati yako, na nowo wamadambi-wo,
niwahukumu na upanga. Upanga-wo ndi usowezi wakulawa
nkanywa mwangu.

17 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo, nukuja
kuwapa manã afisiwe. Visitoshe, nukuja kuwapa riwe re-
lupa, mwarandikiwe zina ripya, sejiwa munu sairi asaka
kupokerera.

Ka waTiyatira, jamati ya kuwasa wanu kutenda ubaya

18 Mwandikire laika wa jamati ya Tiyatira javi:
Eyi ndi habari ya Mwana wa Mwenyezimungu, ire ári na
maso akukorera, na maulu akulanda shaba yakusuwiwa.
19 Nukwijiwa vitendo vyako: pendo rako, kwamini kwako,
kazi yako, pamoja na kuhitamili kwako. Nikiwjiwa kuwa
vitendo vyako sambi-pa vyema koliko vyakwanza. 20 Fala ci-
wapo kinu kimoja julu yako: kumwasa mwanamuka mmoja
kawasisa watumisi wangu njira ya ukweli. Iye ndi kamba
Jezabeli, aritula kuwa nabii, kumbe kawankuwatesa wafu-
lati wangu, akiwafunda lukware na warye cakurya ca kafara
ya maswanamu. 21 Nimpa atuwa yakutubiya, fala aasaka
kwasa lukware rake. 22 Ona, nimwefya pakinanda alware,
na ware waténda lukware naye niwatabisha pakulu, ikiwa
awatubiya vitendo vyake. 23 Na wafulati wake† nukuja ku-
wolaya, wafwe. Kwa namuna-yi, piya jamati zikuja kwijiwa
kuwa omi ndi nijiwa mawazo pamoja na moyo wa kila munu.
Na kila mmoja nukuja kunripa kwa kazi yake. 24 Ila ka
wanu wengine wekala Tiyatira, ware sawafulata inlimu ya
ulongo-yo, ware sawejiwe "vitendo vijiwikana na Ibilisi",
ka wanu-wo niwa nawo habari nyengine: Sukusukuzani
nzigo tena, 25 ila ikalani na ukamilifu wakweli wamuri nawo,

---

† **2:23** Kigeregu: "wanawe".

mpaka panisaka kuja. 26 Wája kushinda-wo na wafulata
nafsi yangu mpaka mwinsho, nukuja kuwapa mamulaka
julu ya mataifa, 27 ipate wawataware na ngombo ya cuma,
nakuwavunja kipande-kipande kamba viyungu vya utope.
28 Na niwesusira novyo ng'andu, alama yakushinda.

29 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawambira wenye jamati.

3

Ka waSaridi, jamati ibakire aba javi kufwa

1 Mwandikire laika wa jamati ya Saridi javi:

Eyi ndi habari ya ire ári na roho saba za Mwenyezimungu
pamoja na nondwa saba.

Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa ukwijiwikana
kuwa jamati yanguvu iri hai, fala kusema kweli
kufwa. 2 Rinang'anizire! Rimbisa cibakire ciri karibu
kufwa-co, kamana sisingane kazi zenu kamili mbere ya
Mwenyezimungu. 3 Kumbukira ukweli wausikire; tubiya na
fulata! Ikiwa aurinang'anizire, nukuja upesi kamba mwivi,
sawijiwa anta aba wakati wanija kwako.

4 Novyo-sivyo, kwanawo wamojawapo sawatayire noda
nguwo zawo kwa vitendo vibaya. Wákwenenda nomi
wavarire nguwo nyelupa kwa kuwa wanawo haki yakutenda
javyo. 5 Wája kushinda javyo-wo wakuja kuvala nguwo
nyelupa. Sishubutu kufuta mazina awo nkitabu ca uhai,
na nukuja kuwatangaza mbere ya Baba wangu pamoja na
malaika wake kuwa ewo wangu.

6 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawámbira wenye kwamini njamati.

Ka Filadelifiya, jamati yakwaminika

7 Mwandikire laika wa jamati ya Filadelifiya javi:

Eyi ndi habari ya ire takatifu na nsema-kweli. Iye ndi ari
nawo nfungulo wa nfalume Daudi. Iye caafungula, aapo
afunga. Iye caafunga, aapo afungula.

8 Nukwijiwa vitendo vyako. Ona, mbere yako nifungula
nryango, aapo wakukidiri kufunga. Kuwa mwepepe, fala
ufulata usemi wangu, aukatare zina rangu. 9 Ona! Nukuja
kuwashurutisa wari upande wa Ibilisi, walongo, waritula
kuwa Mayahudi fala sawari, niwakokoresa mmaulu mwako.
Wakuja kwijiwa kuwa uwe ndi wanukupendire. 10 Kwa
kuwa kwankufulata ámuri zangu za kuhitamili, nukuja
kukukengera nkati ya muda nkulu wakuyerereriwa úri karibu
kufika, pawaja kuyerereriwa wanu piya wa ulumwengu-wu.
11 Ona! Nukuja wala sikawa. Zidi koloka na kwamini kwako

ipate asilawirire wa kukuvula lemba rako ra ushindi. 12 Wája
kushinda-wo nukuja kuwawona kamba maribwi a nyumba
takatifu ya Nlungu wangu, mahala pawatowa kulawa tena.
Myoyo yawo niwandika zina ra Nlungu wangu, na zina
ra kaya ulu ya Nlungu wangu, Yerusalemu nyipya yaaja
kwisuka Nlungu wangu kulawa mbinguni. Na ewo wakuja
kwandikiwa zina rangu ripya.

13 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawambira wenye jamati.

Ka waLaodikeya, jamati ya kuridãi

14 Mwandikire laika wa jamati ya Layodikeya javi:

"Eyi ndi habari ya ire etiwa 'Aamina', shahidi wakwaminika na nsema-kweli*. Julu ya iye, Mwenyezimungu komba vinu piya.

15 Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa auzizima wala aulun-
guza. Nanga viwa vyema unazizima au unalunguza! 16 Fala
kuwa kamba maji antukuta, sazizima wala salunguza, ndi-
mana nukuja kukutapika nkanywa mwangu. 17 Kamana
ukwamba: 'Niwa tajiri, niringaniriwa, sina shaka na kinu.'
Fala aurifahamu kuwa auna kinu, kuwa nkosofu na masikini,
kupanjika maso na kuwa diki. 18 Nukulanga uze oru musu
kwangu omi, oru yakuswafiwa pamoto, ipate uwé tajiri. Uze
nguwo nyelupa ipate uvare, usiriwonere haya diki yako.
Na uze tiba uritaye mmaso ipate uwone sana. 19 Omi ndi
mwenyé kuwasutumu na kuwatubisa waniwapenda. Basi,
tendani juhudi, na tubiyani!

20 Ona! Niwa panryango, nankulomba hodi. Munu
akisikira shauti yangu, akifungula nryango, nikwingira
nnyumba mwake, na tikurya pamoja kamba munu na rafiki
yake. 21 Wája kushinda-wo, niwarifu wekare nomi pakiti
cangu, kamba omi novyo vyanishindire, nikikala na Baba
pakiti cake.

22 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu
vyawambira wenye jamati."

4

Mwenyezimungu pakiti cake

1 Bandi ya kuwona evi vinu-vi, nikinang'aniza, we! Ni-
wona nryango uri wanzu mbinguni, na shauti mmoja noyo
yanisikire pakwanza, nisikira ikisowera nomi kamba ku-
vuma ka baramanda, ikamba: "Njo julu kuno! Nukolotera
vijuzi kukuna bandi ya evi vinu-vi." 2 Kwa mpunde noure,
Roho wa Mwenyezimungu kanilongoza, niwona kiti kimoja

* **3:14** Ona 19:11.

cituriwe mbinguni, ekare mmojawapo nopo. 3 Ekare pak-
iti-yo akimensa-mensa na nuru ngema pakulu ya rangi nye-
undu na ya niri*. Kiti-co cizunguriziwa na kipiji cikimensa
kamba riwe ra rangi ya masamba. 4 Kiti-co cizungur-
iziwa na viti shirini na vine, novyo viti-vyo wekala waku-
lungwa shirini na wane, wavala nguwo nyelupa na nkiswa
warikonga malemba a oru. 5 Pakiti pare pakimensa na paki-
didima gidi-gidi-gidi. Mbere ya kiti-co, zíkiwapo kandiyeru
saba zikikorera, zikilawa malulimi a moto wakulunguza:
ezo ndi Roho saba za Mwenyezimungu. 6 Mbere ya kiti-co,
cikiwepo kinu cakulanda bahari ya viduru, yakulangala vú
kamba diamante.

Na kati-kati ya kiti-co na nanyenje, vikiwapo viyumbe hai
vine, vya maso mengi, mbere na nyuma. 7 Kiyumbe hai
wakwanza-yo kanlanda simba, wapiri kanlanda ng'ombe
ntoto, watatu uso wake úkiwa kamba wa binadamu, na wane
kanlanda namwewe akiruka. 8 Viyumbe hai wane ware, kila
mmoja ákiwa nawo mbawa sita, na mbawa-zo zíkiwa nawo
maso kila upande, nkati na panja. Ewo wakimba nsana na
usiku, sawanyamala:

“Takatifu, takatifu, takatifu ndi Mola,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenye wa ijana, wa rero, na wa makeshamungu.”

9 Viyumbe hai vine vire vintukuza na vinsifu na vinshukuru
ire ekare pakiti ire, ári kuinshi daima milele. 10 Pavitendire
javyo, wakulungwa shirini na wane ware wakirigwisira
pansi, wakintukuza mwenyé ekare pakiti ire, ainshi daima
milele. Malemba awo wakikongola wakefya sini ya kiti, kuno
wakamba:

11 “Bora wakupokerera utukufu, swifa, na uwezo
nduwe, Mwenye wetu, Nlungu wetu,
konta uwe ndi umbire vinu piya.
Piya vyumbiwa na viwapo, kwa kusaka kwako.”

5

Uwezo wa Kondoo wa Mwenyezimungu

1 Sambi, niwona munkono nriro wa ire ekare pakiti ire
kitabu kimoja cakushokotiwa, candikiwa nkati na kunja,
cimamatiziwa selu saba. 2 Ikisa nimmona laika wanguvu,
akereza na shauti ulu: “Nani ari na haki ya kumamatula
selu-zi afungure eci kitabu-ci?” 3 Fala simbinguni, wala

* **4:3** Kigeregu: “kamba mawe a faida pakulu a jaspe na sardoniki”.

mulumwengu-mu, wala sini ya ardhi, awerepo mwenyé haki
wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati.
4 Nikirira pakulu konta awerepo mwenyé haki wakufun-
gula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati. 5 Fala nku-
lungwa mmoja* kanambira javi: “Usirire! Ona, iye akwitiwa
‘Simba wa Rikolo ra Yuda’, iye njukuluwe nfalume Daudi, iye
kashinda, kanawo haki yakumamatula selu saba kufungula
kitabu-co.”
6 Ikisa ninang'aniza, nimmona mmoja kati-kati ya kiti,
kazunguriziwa na viyumbe hai wane ware pamoja na
wakulungwa ware. Wanimmonire-yo ákiwa Kondoo kemira
wakulanda kuulaiwa. Kondoo-yo ákiwa nawo manyanga
saba na maso saba, ndi roho saba za Mwenyezimungu
ziperekiwe mulumwengu-mu piya. 7 Kondoo-yo akinfika
karibu ekare pakiti ire, akitwala kitabu caásukure nkono
nriro cire. 8 Patwarire kitabu cire, viyumbe hai wane ware,
pamoja na wakulungwa shirini na wane, wakikokora mbere
ya Kondoo-yo. Kila mmoja ákiwa nawo kityatya na vibakuri
vya oru vyakwijala lubani, ndi duwa za wanu wa Mwenyez-
imungu.
9 Ewo wakimba nyimbo nyipya, wakamba:

“Uwe ndi mwenyé haki wakupokerera kitabu na kumamat-
ula selu,
konta kuulaiwa, na damu yako iwauza wanu woke ka
Mwenyezimungu,
wanu wa piya marikolo na piya luga-zi,
wanu wa kabila piya pamoja na mataifa piya.
10 Ewo kuwatenda wawe umati† wa walongozi wa dini wan-
tumike Nlungu wetu,
na ewo wakuja kutawala mulumwengu-mu.”

11 Ninang'aniza, nisikira shauti za malaika wengi wazun-
guriza kiti cire, na viyumbe hai ware pamoja na wakulungwa
ware. Isabu ya malaika ware wákiwa laki ka malaki, na alufu
ka maalufu! 12 Ewo wakimba pakulu-pakulu, wakamba:

“Bora wakupewa uwezo, mali, fahamu, nguvu,
inshima, utukufu na swifa,
ndi Kondoo oláiwe!”

13 Na niwasikira piya viyumbe wari mbinguni,
mulumwengu-mu, sini ya ardhi, mbahari, na piya víkiwa
nkati yawo, wakijibu na rimbo:

---

* **5:5** Mmoja kati ya wakulungwa shirini na wane ware. Ona 4:10. † **5:10** Kigeregu: “ufalume”.

“Ka ire ekare pakiti pamoja na ire Kondoo,
apewe swifa, inshima, utukufu, na uwezo,
daima milele!”

14 Viyumbe hai wane ware wakitikiza: “Aamina!” Na
wazee wakikokora wakitukuza.

6

Selu sita

1 Nikinang'aniza, nimmona Kondoo ire akimamatula selu
mmoja kati ya selu saba zire, na ninsikira kiyumbe mmoja
kati ya viyumbe hai wane ware akisowera na shauti ulu
yakulanda kudidima, akamba: “Njo!” 2 Ninang'aniza, nim-
mona kavalu mwelupa. Ampandire-yo ákiwa nawo upinde na
kapewa lemba. Iye kalawa ashindire ipate akashinde tena.
3 Kondoo-yo, pamamature selu yapiri, ninsikira kiyumbe
hai wapiri ire akamba: “Njo!” 4 Ikisa akilawirira kavalu
mwengine, mweundu. Ampandire-yo kapewa upanga
nkulu, na kapewa mamulaka a kupoteza salama ya wanu
mulumwengu, ipate wolayane.
5 Kondoo-yo, pamamature selu yatatu, ninsikira kiyumbe
hai watatu akamba: “Njo!” Ninang'aniza, nimmona kavalu
mwerufi. Ampandire-yo mmakono kasukula balansa.
6 Nisikira kamba shauti mmoja ikilawa kati ya viyumbe
hai wane ware, ikamba: “Kilu mmoja ya tirigu au kilu natu
za náni ndi nshahara wa suku moja. Na musaribu mafuta
wala vinyu.”
7 Kondoo-yo, pamamature selu yane, ninsikira kiyumbe
hai waane akamba: “Njo!” 8 Ninang'aniza, nimmona
kavalu wa rangi ya masamba saikaluke. Ampandire-yo
akitiwa “Kufwa” na kalongozana na ire wakwitiwa “Kuz-
imu”. Ewo wapewa mamulaka a kumiliki upande waane
wa ulumwengu-wu, ipate wawolaye wanu na upanga, njala,
ulwere, pamoja na manyamangalo.
9 Kondoo-yo, pamamature selu yatanu, niwawona sini ya
uralu wa kafara wanu wolaiwe kwa sababu yakutangaza
habari za Mwenyezimungu, na kwa sababu ya ushahidi
wawalavire. 10 Ewo waweta na shauti ulu-ulu, wakamba:

“Nfalume wetu, uwe kuwa takatifu na nsema-kweli!
Ware wari mulumwengu-mu watawanya damu yetu,
uwalamula rini? Uwaripa rini?”

11 Ikisa kila mmoja pare akipewa mavazi melupa. Na ewo
wakambiriwa wapumure wakati aba mpaka itimiziwe isabu
ya wenziwawo waja kuulaiwa kwa sababu ya Insa. Kamana

wawapo wanduzawo, watumisi wa Insa, waja kuulaiwa
kamba vyawolaiwe ewo.

12 Kondoo-yo, pamamature selu yasita, niwona, cilawirira
kitikansi kikulu. Juwa rinukala pi kamba nguwo nyerufi
za matanga, na mwezi utaduka, úkiwa mweundu pyũ
kamba damu. 13 Nondwa za mbinguni zikipakatikira pansi
kamba figu nete, kwa kuvunga mepo pakulu. 14 Bingu
ikikunjiwa-kunjiwanga kamba waraka ikilainika. Na kila
mwango na visirwa vilawa mahala mwavíkiwa. 15 Mafalume
wa mulumwengu-mu na wenye siyasa, wakulungwa wa
masurudadu, matajiri, wenye uwezo, watwana piya,
pamoja na walungwana, warifisa mmajonga na mmapondo
a mmyango. 16 Ewa wakilebela myango na mapondo,
wakamba javi: "Tigwirireni ofwe, mutifise baidi asitiwone
ire ekare pakiti ire, na tiwe baidi ya nyongo ya Kondoo.
17 Konta ire ekare pakiti, pamoja na Kondoo ifika suku yawo
ulu yakuwa na nyongo. Nani aja kukidiri kwimira?"

7

Junudi ya wanu wa Mwenyezimungu

1 Bandi ya evyo, niwawona malaika wane wemire mmoja-
mmoja membe zonne za duniya-yi. Waziwiya mepo zonne
za duniya-yi, zisivunge nrima wala mbahari wala mmuti
mmojawapo. 2 Nimmona laika mwengine tena, akilawirira
upande wa malawira-juwa, ákiwa nawo selu ya Nlungu
hai. Iye kawakuwira na shauti ulu pakulu malaika wane
ware wawagabizire uwezo wa kwaribu duniya-yi pamoja
na bahari, akiwambira javi: 3 "Musaribu nrima wala bahari
wala miti, satinawataya selu pacenye pawo watumisi wa
Mwenyezimungu."

4 Nambiriwa isabu ya wanu wataiwe selu-wo, wákiwa alufu
miya na arubaini na nne, wa piya marikolo a waIziraeli:

5 wataiwa selu wanu alufu kumi na mbiri wa rikolo ra
Yuda,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Rubeni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Gadi,
6 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Aseri,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Naftali,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Manase,
7 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Simiyoni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Lawi,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Isakari,
8 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Zabuloni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yusufu,
na alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Benjami.

9 Bandi ya evyo, niwona junudi ya wanu iliki nzima,
wanu wengi sawawalangika. Wákiwa wa piya mataifa-ya,
marikolo, kabila na luga, wemira mbere ya kiti na mbere
ya Kondoo. Wavala mavazi melupa vu, wasukula makuti
mmakono, 10 wakinyangula pakulu-pakulu, wakamba:

“Kuvushiwa kulawa ka Nlungu wetu,
ekare pakiti cake,
na kulawa ka Kondoo!”

11 Malaika piya wemira wazunguriza kiti cire, wazee,
pamoja na viyumbe hai wane ware. Wasujudi mbere ya kiti
cire kuno wakintukuza Mwenyezimungu, 12 wakamba:

“Aamina! Swifa, utukufu, fahamu,
shukurani, inshima, uwezo, na nguvu,
mwanyewe ndi Nlungu wetu, daima milele. Aamina!”

13 Nzee mmoja akinidairi javi: “Wanu wavarire mavazi
melupa-wa wanani? Wankulawa ndepi?”
14 Nikinjibu: “Mwenye wangu, uwe ndi wijiwa!”
Basi iye akinambira: “Ndi ware iwapitire hali ya kulum-
batiwa pakulu ware. Ewo wafula nguwo zawo, walangaza,
julu ya damu ya Kondoo. 15 Ndimana wawa mbere ya kiti ca
Mwenyezimungu, na wankuntumika mahala pake takatifu
usiku na nsana. Na ire ekare pakiti akuwa pamoja nawo
awakengera*. 16 Aiwakola njala tena wala aiwakola nyotwa
tena. Ariwoca juwa anta suku mmoja, wala awavujuka,
17 konta Kondoo ari mbere ya kiti-yo akuja kuwa Nsunga
wawo. Iye awalongoza kumiviriro ya maji a uhai. Na
Mwenyezimungu awafuta mmaso mwawo masozi piya.”

8

Selu yasaba

1 Kondoo-yo, pamamature selu yasaba, binguni muda wa
nusu ora kukinyamazikana vi. 2 Ikisa niwawona malaika
saba wemire mbere ya Mwenyezimungu, wakipewa bara-
manda saba.
3 Laika mwengine akuka karibu, akimira mbere ya uralu
wa kafara, ákiwa nawo kibakuri ca oru cakufukizira lubani.
Akipewa lubani ringi rawenye ipate afukize pauralu wa
oru mbere ya kiti, apereke pamoja na duwa za piya wenye
kwamini. 4 Rosi ra lubani rire rikifuka mmakono mwa
laika, rikikwera julu ka Mwenyezimungu pamoja na duwa
zawenye kwamini zire. 5 Ikisa laika ire akitwala kibakuri

* **7:15** Kigeregu: “awatengera ema julu yawo”.

cire, akijaza makala a pauralu are, akipakatisira pansi. Kwa javyo kukididima gidi-gidi-gidi, kukimensa, na cikitenda kitikansi.

Baramanda nne za hukumu

6 Sambi, malaika saba wákiwa nawo baramanda saba ware, kila mmoja akiritengeza ebiye.

7 Laika wakwanza ire kebiya baramanda yake, na nvula ya mawe na moto yakusanganyika na damu ikipakatikira pansi. Upande watatu wa ardhi ukilungula, upande watatu wa miti ukilungula, na piya minyani miwisi neyo novyo ikilungula.

8 Ikisa laika wapiri kebiya baramanda yake. Kinu kamba mwango nkulu wa moto ukikorera ukefyeriwa mbahari.
Upande watatu wa bahari ire ukitaduka damu pyũ.
9 Upande watatu wa viyumbe vya mbahari wakifwa, na upande watatu wa mapaketi akaribiwa.

10 Ikisa, laika watatu kebiya baramanda yake. Nondwa ulu ikimwarika kamba mwenge, ikisomoka binguni, ikigwa. Igwirira upande watatu wa myuto na julu ya miviriro ya maji.
11 Eyi nondwa-yi zina rake "Kuwawa". Upande watatu wa maji ndi citenzire kuwawa, na wanu wengi wakifwa kwa kunywa maji akuwawa.

12 Ikisa laika wane kebiya baramanda yake. Ukibiiwa upande watatu wa juwa na wa mwezi pamoja na wa nondwa, ipate winukare upande wawo watatu. Upande watatu wa nsana na wa usiku winukaziwe.

13 Basi, nimmona na ninsikira namwewe mmoja akiruka julu kati ya bingu, akamba na shauti ulu:

"Dambi! Dambi! Dambi wanu wainshi mulumwengu-mu,
kwa sababu ya kinu cija kukuna-co,
malaika wengine watatu pawaja kwibiya baramanda zawo!"

9

Baramanda yatanu isukula hukumu yakwanza

1 Ikisa laika watanu kebiya baramanda yake. Niwona nondwa mmoja ikisomoka mbinguni ikigwira pansi, na noyo nondwa-yo ipewa nfungulo wa simbo sarina mwinsho.
2 Simbo sarina mwinsho-ro, nondwa ire ifungula, na rosi rifuka nsimbo mure kamba ra nforunu ulu. Rosi rikifuka nsimbo-ro rinukaza pi juwa na wasaa.
3 Nkati ya noro rosi-ro, walawa wanamasarire wenera ulumwengu-wu, na wapewa mamulaka a wari nawo viluma-ombo mulumwengu-mu.
4 Ewo wamuriwa kuwa wasaribu minyani ya duniya wala mafukutu piya wala miti piya, ila wawalumize wanu sawatayiwe selu ya Mwenyezimungu pacenye.
5 Wambiriwa wasiwolaiye wanu ware, ila wawatabishe muda wa myezi

mitanu, na kuwatabisha kwawo ndi kuwaluma kamba
kilumaombo vyaanluma munu. 6 Nozo suku-zo, wanu
wakuja kusakula infwa fala awashubutu kukidiri kupata,
wakuja kuhitari infwa fala kifo cikuja kuwatira.

7 Nowo wanamasarire-wo wawalanda makavalu
wakutengeziwa kuka kuvita. Nkiswa wavaziwa kamba
malemba a oru, na uso wawo úkiwa kamba wa wanadamu.
8 Wákiwa nawo nywiri kamba za masinyara, na meno
kamba a simba. 9 Vifuwa vyawo vifumika kamba cuma.
Pawakiruka, mbawa zawo zikivuma kamba shauti
ya maringisho mengi a kukwekwetiwa na makavalu
pakituwisiwa kuka kuvita. 10 Mikira yawo íkiwa kamba
ya viluma-ombo, vikiluma. Na nkati ya mikira yawo íkiwa
na nguvu ya kuwaduru wanu muda wa myezi mitanu.
11 Nfalume wawo nowo wanamasarire-wo ndi laika wa
simbo sarina mwinsho. Nkiebraniya laika-yo ákitiwa
Abadoni, na nkigeregu akwitiwa Apoliyoni*.

12 Hukumu ya kwanza-yi ipita, fala bandi ya eya
mambo-ya, zikuja tena hukumu mbiri.

Baramanda yasita isukula hukumu yapiri

13 Ikisa laika wasita kebiya baramanda. Nisikira shauti
ikilawa membe nne za uralu wa kafara ra oru riri mbere
ya Mwenyezimungu. 14 Shauti ire ikimwambira laika wasita
ákiwa na baramanda ire: "Wafungure malaika wane-wo wa-
fungiwe karibu ya muto nkulu wa Eufarati." 15 Malaika wane
ware wakifunguriwa. Ewo wâtengeziwa kwa wakati noure,
suku na mwezi na nowo mwaka-wo, ipate wawolaye upande
watatu wa wanadamu. 16 Nisikira ikambiwa kuwa isabu ya
masurudadu wake wacamakavalu wákiwa laki miyateni.

17 Nkati ya ruhuya yangu, nikikidiri kuwawona
wacamakavalu wawapandire makavalu wawo.
Wacamakavalu-wo wákiwa nawo vikopa vyeundu kamba
moto, vya niri, na vya safarãu. Viswa vya makavalu-wo víkiwa
kamba vya masimba, na nkanywa mwa nowo makavalu-wo
mukilawa moto, rosi, pamoja na unga. 18 Kwa nozi balayi
natu-zi, ulaiwa upande watatu wa wanadamu, julu ya moto,
rosi, na unga vyakulawa nkanywa mwa nowo makavalu-wo.
19 Kamana uwezo wa nowo makavalu-wo úkiwa nkanywa na
kunkira. Mikira yawo íkiwa nawo viswa kamba vya manyoka,
na nguvu za kuwaduru wanu.

20 Wanu wengine sawolaiwe kwa noyi balayi-yi, ewo
awatubiya vitendo vyawo. Wazidi kuwambudu mashetwani
pamoja na maswanamu wa oru, wa parata, wa shaba, wa

* **9:11** "Apoliyoni" mana ake 'Nfuja'.

mawe pamoja na wa miti, maswanamu sawakidiri kuwa-
wona wala kuwasikira wala sawenenda. 21 Awatubiye kuu-
laya kwawo, (wala) usawi wawo, (wala) lukware rawo, wala
wivi wawo.

10

Laika na kitabu kitoto

1 Nimmona laika mwengine wakufumika pakulu futi ak-
isuka mbinguni, rinzunguriza wingu, na kiswa cake cizun-
guriziwa na kipiji. Uso wake ukikorera kamba juwa, na
maulu ake ákiwa kamba maribwi a moto. 2 Mmakono ka-
sukula kitabu kitoto cakufunuriwa. Mulu wa nkono nriro
katula mbahari, na mulu wa nkono sonto katula nrima.
3 Akikuwa na shauti ulu-ulu kamba vyaturuma simba, kuno
kukijibu kudidima mara saba.

4 Pakudidime mara saba, níkiwa tayari kwandika, falakini
nisikira shauti mbinguni ikamba: “Fisa siiri yausikire nkati
ya kudidima ka mara saba-ko, usandike kinu!”

5 Ikisa laika wanimmonire emire julu ya bahari na nrima
ire, akilamusa nkono nriro wake akiloza binguni. 6 Na
akilapira zina ra ire aínshi milele, ombire bingu, ardhi, ba-
hari, na piya viripo nkati yawo. Akamba: “Epa wakati auja
kuwepo tena. 7 Falakini laika wasaba, paasaka kwibiya bara-
manda yake, Mwenyezimungu atimiza siiri ya mpango wake.
Vikuja kukuna sawa-sawa kamba vyaâwambire minabii, wa-
tumisi wake.”

8 Ikisa shauti ya mbinguni yanisikire, ikiludira kusowera
nomi ikamba: “Uka, ukatware kitabu cifunuriwe casukure
laika emire julu ya bahari na nrima.”

9 Basi nikinfika laika ire, nikinlebela kuwa anipe kitabu
kitoto cire. Na iye akinambira: “Twala umize. Cikingira
ntumbokulu cukuwawa, fala pakanywa pako cukunowa
na-na-na kamba ansali.” 10 Ndimana, nikitwala kitabu kitoto
cire mmakono mwa laika, nikimiza. Nkanywa-mu cikinowa
kamba ansali, fala pacingire ntumbokulu ciniwawa. 11 Ikisa
nambiriwa: “Ujuzi ubushuru tena upya kuhusu wanu wengi,
kabila-zo, luga-zo, pamoja na mafalume wengi.”

11

Mashahidi wawiri

1 Ikisa nipewa kipimo ca ndekete, nikambiriwa javi:
“Lamuka, ukapime Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu na
uralu, na nomo uwawalange wanu wamwabudu. 2 Ila luwani
ra panja ra Nyumba Takatifu-ro usipime, konta wagabiziwa
wanu wa kabila-zo. Ewo wakuja kuluwata kaya ulu takatifu
kwa muda wa myezi arubaini na miwiri. 3 Nukuja kuwapa

mashahidi wangu wawiri mamulaka a kwereza habari ya Mwenyezimungu muda wa suku alufu mmoja na miyateni na sitini. Ewo wavaziwa nguwo za matanga.”
4 Mashahidi wawiri-wa ndi mizaituni miwiri na vinara vi-
wiri vimire mbere ya Mwenye, mwanyewe ardhi. 5 Akiwapo
munu asaka kuwaduru, nkanywa mwawo ulawa moto
uwoca maaduwi wawo. Wasáka kuwaduru-wo, wajuzi
wauliyiwe javyo. 6 Ewo wanawo mamulaka a kufunga
bingu nvula isinye wakati wawereza habari za Mwenyezimungu. Wanawo mamulaka a kutadusa maji kuwa damu, na wanawo mamulaka a kuhukumu ardhi kwa piya namuna za balayi, mara nyingi pawasaka ponse.
7 Pawusaka kumariza ushahidi wawo-wo, nyamangalo
alawa Mpondo sarina mwinsho* atenda nawo vita,
na akuja kuwashinda, awolaya. 8 Maiti awo akuja
kubaki mmabarabara kaya ulu ya Yerusalemu, mahala paâgomezeriwe Insa, Mwenye wawo. Noyo kaya ulu-yo itiwa novyo Sodoma na Miswiri konta upande wa kiroho
ilandana nawo. 9 Kwa muda wa suku natu na nusu, wanu
wamojawapo wa kabila-zi na luga-zi pamoja na mataifa, wakuja kuwona maiti awo-yo, na awaja kuruhusu kuwa ewo
wazikiwe. 10 Wanu wa mulumwengu-mu wakuja kufurahi
na kuwa radi, na waperekerana vinu, konta nowa minabii wawiri-wa wawasalamurira tabu pakulu pawenye wari kuinshi mulumwengu-mu.
11 Bandi ya suku natu na nusu, ija roho ya uhai kulawa
ka Mwenyezimungu iwengira ewa mashahidi wawiri-wa, ewo wakilamuka, wakimira. Wanu wakiwawona ware
wakitetema pakulu futi. 12 Ikisa, mashahidi ware wasikira
shauti ulu kulawa binguni, ikiwambira javi: “Kwerani muje julu kuno!” Newo wakikwera binguni na wingu, kuno maaduwi wawo wakiwawona javi.
13 Kwa wakati noure, cikilawirira kitikansi kikulu, cikidangula upande wakumi wa kaya ulu ire. Noco kitikansi-co wafwa wanu alufu saba. Na wanu sawafwire ware ukiwengira wofi na wakintukuza Nlungu wa mbinguni.
14 Kwa javyo, ikipita hukumu yapiri-yi. Falakini yatatu
ikuja bila kukawa.

Baramanda yasaba isukula hukumu yatatu

15 Laika wasaba akibiya baramanda yake. Zisikirikana
shauti ulu-ulu mbinguni zikamba:

“Ufalume wa duniya-yi, mwanyewe ndi Mola wetu na Almasihi wake.

* **11:7** “Mpondo sarina mwinsho” ndi “Motoni”.

Mola akuja kutawala daima milele!”

16 Wazee shirini na wane wekare nviti mwawo mbere ya Mwenyezimungu ware, wasujudi, wamwabudu Mwenyezimungu, 17 wakamba:

“Tukushukuru uwe, Mwenye,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenyezimungu wa rero na wa ijana,
konta kutwala uwezo wako nkulu,
na kwanza kutawala!
18 Kabila-zo zikimiwa nawe na kuja kukimiwa kwako.
Ndi wakati wako wakuwalamula wafwi,
kuwaripa watumisi wako,
minabii, watakatifu, na wenye kukwinshimu,
watoto na wakulu.
Ndi wakati wako wakuwadangula
piya wadangúla ardhi-yi!”

19 Ikisa mbinguni, pafunguriwa mahala takatifu pa Mwenyezimungu, nkati ikiwoneka Kashoti ya Miyadi. Kwa javire, kukanza kumensa, kudidima giri-giri-giri, kitikansi, pamoja na nvula ya kugwa mawe mengi.

12

Mwanamuka na anasi

1 Niwona mbinguni alama ulu: nimmona mwanamuka
mmoja avarire juwa, na mwezi kumaulu kwake, na nkiswa
karikonga lemba ra nondwa kumi na mbiri. 2 Ákiwa na
mimba ulu, karibu yakupongola, na ákikuwa kwa sababu
yakutabika malwazo a kupongola.
3 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine. Nimmona anasi
nkulu, mweundu, wa viswa saba na manyanga kumi, na kila
kiswa cikongiwa lemba. 4 Nkira wake ukikweta nondwa za
mbinguni upande watatu, akipakatisira pansi-pa. Anasi-yo
kémira mbere ya mwanamuka akuka kupongola ire, ipate
nakumpongola mwana-yo, ammize.
5 Mwanamuka ire kampongola mwana nlume, ajire
kutawala kabila-zi piya na ngombo wa cuma. Mwanawe
ire akitwariwa ka Mwenyezimungu, akikaziwa pakiti
cake. 6 Mwanamuka ire akituwa akuka kulanga, mahala
Mwenyezimungu kântengezere akarisiwe noko muda wa
suku alufu na miyateni na sitini.
7 Mbinguni ikizuka vita. Mikayilu na malaika wake
wakanza vita na anasi. Anasi-yo novyo akitenda vita na
malaika wake mashetwani, 8 fala wakishindiwa, awapatire

mahala tena mbinguni kure.
9 Sambi akituwisiwa anasi nkulu ire, nyoka wa mida, wakwitiwa Shetwani na Ibilisi ire, mwenyé kuwatesa wanu mulumwengu-mu piya. Iye akipakatikira pansi na mashetwani wake wakipakatikira pansi pamoja neye.

10 Ikisa nisikira shauti ulu mbinguni ikamba:

"Ufika wakati wakuvuka, na wa uwezo, na ufalume wa Nlungu wetu!
Ndi wakati wa mamulaka a Almasihi wake!
Konta katuwisiwa mwenyé kuwataja wanduzetu,
awataja wanduzetu mbere ya Nlungu wetu usiku na nsana.
11 Wanduzetu wanshinda julu ya damu ya Kondoo,
julu ya ushahidi wa usemi wawereze,
na kwa sababu yakuwa tayari kulavya mainsha awo awe kafara.
12 Basi, bingu zifurahi!
Na umwe mwikala binguni, furahini!
Fala umwe nrima na bahari, mulaniwe,
konta Ibilisi kakwisukirani na nyongo pakulu,
akwijiwa kuwa kabaki aba javi
(kushindiwa nfululu)."

13 Anasi ire, pawonire kuwa kapakatisiriwa pansi, akanza kuntuwirira mwanamuka âmpongore mwana nlume ire.
14 Fala mwanamuka ire kapewa mbawa mbiri za namwewe nkulu, ipate eruke oke kulanga, mahala pake pakusungiwa muda wa myaka mitatu na nusu, asimpate Nyoka ire.
15 Ikisa nyuma ya mwanamuka ire, Nyoka ire akilavya maji nkanywa mwake kamba muto ipate anzamise.
16 Fala ardhi insaidiya mwanamuka ire, ifungula kanywa, imiza maji alawire nkanywa mwa anasi are.
17 Basi, anasi ire akikimiwa pakulu futi na mwanamuka ire, ndimana akuka mbere kutenda vita na ujukulu wake mwengine, ware wafuláta ámuri za Mwenyezimungu na wari waminifu ka ushahidi wa Insa.
18 Anasi ire akimira nanyenje ya mwani.

13

Nyama wakulawa mbahari

1 Ikisa nimmona nyama mmoja akilawa mbahari. Ákiwa nawo manyanga kumi na viswa saba. Kila lunyanga karikonga lemba, na viswa vyake vyandikiwa mazina a masemo a kukufuru.
2 Nyama wanimmonire-yo kanlanda suwi, maulu ake kanlanda dubu, na kanywa yake kanlanda

simba. Anasi ire akingabizi nyama ire uwezo na mamulaka
makulu a kutawala* kamba waziri wake.
3 Kiswa kimoja ca noyo nyama-yo cíkiwa kamba ciri na
kijaraa kikulu futi cakuulaya, fala ciponesiwa! Wanu piya
mulumwengu-mu watajabu pakulu, wakinfulata nyama ire.
4 Wakimwabudu anasi ire kwa kuwa kangabizi mamulaka
nyama ire, na wamwambudu nyama ire, wakamba: “Nani
aringana neyu nyama-yu? Nani akidiri kutenda naye vita?”
5 Ikisa nyama ire akasiwa kusowera vinu vikulu-vikulu
vya kukufuru, na kapewa mamulaka a kutenda kazi yake
muda wa myezi arubaini na miwiri. 6 Iye akambula kanywa
yake, akisowera masemo a kunkufurira Mwenyezimungu,
akifezeyi zina ra Mwenyezimungu na Nyumba yake Takatifu,
pamoja na piya wari mbinguni. 7 Nyama ire akasiwa kutenda
vita na wanu watakatifu awashinde. Noyo kapewa mamu-
laka ataware kabila-zi piya, wanu piya, luga piya, pamoja
na mataifa piya. 8 Noyo nyama-yo akuja kwambudiwa na
wanu piya wa mulumwengu-mu, ware sawandikiwe mazina
awo nKitabu ca Uhai tangu mwanzo wa ulumwengu. Eco
kitabu-co mwanyewe ndi Kondoo aulaiwe. 9 Ári na masikiro,
asikire.

10 Wapangiriwe kufungiwa, wafungiwa.
Wapangiriwe kuulaiwa na upanga, ibidi wolaiiwe na up-
anga.

Epa ndi pakuwabidi watakatifu kuhitamili na kutumaini†.

Nyama wakulawa bara

11 Ikisa nimmona nyama mwengine akilawa bara, akikw-
era. Ákiwa nawo manyanga mawiri kamba a kondoo, fala
akisowera kamba anasi. 12 Iye ákiwa nawo piya mamu-
laka sawa-sawa a nyama wananzire kummona ire. Aki-
lazimisha ulumwengu pamoja na wanu wari kuinshi nomu
wamwambudu nyama wakwanza ire, noire aponesiwe ki-
jaraa cakuulaya ire. 13 Nyama wapiri-yu katenda maajuza
makulu futi mbere ya wanu, anta na moto kesusa kulawa
mbinguni ukisukira pansi-pa. 14 Kwa sababu ya maajuza
asiwe kutenda kwa zina ra nyama wakwanza ire, wanu
wa mulumwengu-mu iye kawatesa. Kawamuru wantende
swanamu kamba nyama wakwanza ire, ákiwa na kijaraa
ca upanga akiinshi ire. 15 Nyama ire kasiwa ammwe-
sezere swanamu wawantendire wa nyama wakwanza ire
ipate ampe mainsha asowere. Ikisa akamuru kuwa munu
samwabudu noyo swanamu-yo onse ajuzi aulaiwe.

* **13:2** Kigeregu: “kiti cake”. † **13:10** Ona 14:12.

16 Nyama wapiri ire akiwalazimisha wanu: wakulungwa
na wasimana, matajiri na wamasikini, walungwana na wat-
wana, piya wataiwe alama nkono nriro au pacenye. 17 Na
asiwepo munu wakukidiri kuuza wala wakuuzanya ikiwa
aana noyo alama-yo. Noyo alama-yo íkiwa zina ra nyama-yo
au isabu ya kwitika zina rake. 18 Epa ndi paubidi wijiwifu.
Ereriwa onse esabu mana a isabu ya noyo nyama-yo, kamana
isabu-yi mana ake zina ra munu. Na isabu-yi ndi miya sita na
sitini na sita (666).

14

Kondoo na wenye kutondoriwa na Mwenyezimungu

1 Ikisa nkati ya ruhuya-yi, nimmona Kondoo emire julu
ya Mwango wa Ziyoni. Iye ákiwa pamoja na wanu alufu
miya na arubaini na wane, piya wandikiwa pacenye zina
ra Kondoo na ra Wawaye. 2 Na nisikira shauti yakulawa
binguni, ikinyangula kamba maji mengi akwisuka pariwe au
kamba kudidima pakulu ka uwa. Shauti yanisikire-yo íkiwa
kamba webii vyawebiya vityatya vyawo.
3 Wanu ware wakimba nyimbo nyipya mbere ya kiti
na ya viyumbe hai wane na mbere ya wazee. Awerepo
munu wakukidiri kurifunda noyo nyimbo-yo, ila warifunda
wanu alufu miya na arubaini na wane womboriwe mu-
lumwengu-mu. 4 Nowo ndi wákiwa swafi kamba wári
wabikira na awákiwa nawo noda mmoyo. Ewo wanfulata
Kondoo kakuka konse. Ewo wauziwa kati ya wanadamu,
wawe wanu wa Mwenyezimungu na wa Kondoo kamba vi-
sumo vyakwanza kuvuniwa. 5 Nkanywa mwawo aalawire
masemo a ulongo, na awawere nawo anta kosa.

Habari za malaika watatu

6 Nimmona laika mwengine akiruka julu baidi, ákiwa nawo
Habari Ngema ya faida milele, awereze wanu wekala mu-
lumwengu-mu: wanu wa mataifa piya, kabila, luga, pamoja
na jamaa piya. 7 Iye kereza na shauti ulu, akamba javi:
“Mwinshimuni Mwenyezimungu, ntukuzeni,
konta wakati wakulamula kwake ufika!
Mwambuduni ire ombire bingu, ardhi, bahari,
pamoja na miviriro ya maji!”
8 Ikisa laika mwengine wapiri, kanfulata laika wakwanza
ire, akamba:
“Kaya ulu ya Babiloniya idanguriwa nfululu!
Iwashurutisa wanu wa kabila-zi piya
kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
kwa sababu ya lukware rake.”

9 Na laika mwengine watatu, kawafulata malaika wenziwe, akikuwa akamba:
"Amwambudu onse nyama au swanamu wake,
na akitaiwa alama yake pacenye au mmakono,
10 noyo munu-yo akuja kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
yakutengeziwa saisanganyiwe na kinu, nkikombe ca nyongo yake.
Na akuja kopepesiwa na moto na unga,
mbere ya malaika matakatifu na mbere ya Kondoo.
11 Rosi ra moto rakuwopepesa rifuka milele ka milele.
Ware wamwambudu nyama na swanamu wake-wo
na wataiwa alama ya zina rake,
awaja kupumula usiku na nsana."
12 Epa ndi pakubidi kuhitamili ka matakatifu wa Mwenyezimungu, ware wafulata ámuri za Mwenyezimungu na wantumaini Insa.
13 Basi, nisikira shauti mmoja kulawa mbinguni ikamba:
"Andika javi:
'Kulawa sambi-pa, heri ware wafwa walungane na Mwenye Insa.'
'Eyi ndi kweli' amba ndi Roho wa Mwenyezimungu.
'Ewo wapumuzika nkati ya kazi zawo,
konta vyawatendire viwafulata noko.' "

Kuvuniwa ka ardhi

14 Ikisa, niwona wingu relupa, na julu ya noro wingu-ro,
kekala Munu wakulandana na binadamu*. Karikonga nkiswa lemba ra oru, na mmakono asukure mundu wakunoriwa.
15 Ikisa akilawa laika mwengine Nyumba Takatifu,
akikuwa na shauti ulu akimwambira ekare pawingu
ire: "Pereka mundu wako-wo, ukavune† konta wakati
wakuvuniwa uwa tayari, vyakurya vitokota futi." 16 Basi,
ire ekare pawingu ire akipereka mundu wake ure muardhi, kweli ardhi piya ikivuniwa.
17 Ikisa nNyumba Takatifu mbinguni akilawa laika
mwengine, asukure novyo mundu wakunoriwa. 18 Ikisa
akilawa laika mwengine pauralu wa kafara, iye ákiwa nawo uwezo julu ya moto. Akimwambira na shauti ulu laika asukure mundu wakunoriwa ire, akamba: "Pereka mundu wako wakunoriwa-wo, uvune ramu za uva za muardhi-zo,
konta zitokota‡." 19 Basi, laika ire akefya mundu wake
ure muardhi, akivuna uva zire, akefyera munkindu nkulu

* **14:14** "Munu wakulandana na binadamu" ndi Binadamu wa Binguni, ndi Almasihi. Ona Daniyeli 7:13. † **14:15** "Ukavune" mana ake kuwalamula wanu.
‡ **14:18** "Zitokota" epa mana ake zisakula kulamuriwa.

wakukandiriwa uva. Nkindu-wo úkiwa nfano wa nyongo ya
Mwenyezimungu. 20 Uva-zo zikipondiwa munkindu úkiwa
panja ya kaya ulu ire. Na munkindu-mo ilawa damu nyingi,
ikitenda muto kiyasi ca urefu wa kilometuru miya natu na
wica meturu mmoja na nusu§.

15

Nyimbo ya Musa na ya Kondoo
1 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine, ulu na ya mata-
jabisa: malaika saba wasukula balayi saba za mwinsho. Kwa
nozo itimiziwa nyongo ya Mwenyezimungu. 2 Niwona novyo
kinu kamba bahari ya viduru yakusanganyiwa na moto.
Karibu ya bahari ya viduru ire wemira wanu wânshindire
nyama ire, na wânshindire swanamu wake, na wâshindire is-
abu ikitika zina rake. Piya wasukula vityatya vyawapewe na
Mwenyezimungu. 3 Ewo wakimba nyimbo ya Musa, ntumisi
wa Mwenyezimungu, na nyimbo ya Kondoo, wakamba javi:

“Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
kikulu na cakutajabisa ndi kazi yako!
Njira zako ndi za shariya na za kweli,
He, nfalume wa kabila-zi!
4 Nani sakwinshimu, uwe Mola?
Nani saasifu zina rako?
Kamana uwe tu basi ndi takatifu!
Kabila-zi piya zikuja kukutukuza mbere yako,
konta vitendo vyako vya shariya vyolotiwa.”

Balayi saba
5 Bandi ya evyo, ninang'aniza mbinguni kati ya ema takat-
ifu ya ushahidi, niwona mahala takatifu pakulu pafun-
guriwe! 6 Na mahala takatifu pakulu pare wakilawa malaika
saba wasukure balayi saba. Ewo wavala nguwo za linyu
yakung'anira, na warifunga vikopa vya oru nvifuwa. 7 Kati
ya viyumbe hai wane ware, mmoja akiwapa malaika saba
ware vikombe saba vya oru vyakwijala nyongo ya Mwenyez-
imungu, ire ainshi daima milele. 8 Na mahala takatifu pakulu
pare pakijala rosi ra utukufu wa Mwenyezimungu pamoja
na uwezo wake. Aapo munu akikidiri kwingira mure mpaka
malaika wo-saba ware pawesire kutawanya balayi saba zire.

16

Hukumu za Mwenyezimungu

§ **14:20** Kulawa pansi kuka julu ukifikirira kanywa ya kavalu.

1 Sambi, nisikira shauti ulu ikilawa mahala takatifu pakulu
pare, ikiwambira malaika saba ware javi: "Ukani na vikombe
saba vya nyongo ya Mwenyezimungu-yi, mukamiminire mu-
lumwengu."
2 Laika wakwanza akilawa, akuka na kikombe cake akim-
iminira mulumwengu. Na vijaraa vibaya vya makutuba
vikiwalawa piya wanu wákiwa na alama ya nyama na
wakimwabudu swanamu wake ire.
3 Laika wapiri, kikombe cake cire akimiminira mbahari.
Maji akitenda damu kamba ya mufwi, na viyumbe hai mba-
hari piya vikifwa.
4 Laika watatu, kikombe cake cire akimiminira mmyuto
pamoja na mmiviriro ya maji, nemo mukitaduka damu.
5 Ninsikira laika wa uwezo julu ya maji akimwambira
Mwenyezimungu, akamba:

"Uwe ndi mwenyé shariya,
uri rero na úkiwa ijana, Mwenyé Takatifu,
kamana vinu-vi kuhukumu.
6 Damu ya watakatifu na ya minabii wâtawanya,
ntamana kuwanywesa damu.
Eyo ndi majuzi awo."

7 Nisikira novyo shauti mmoja ikilawa pauralu wa kafara
ikamba:

"Kweli-kwelini, Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo
piya,
hukumu yako ndi ya kweli na ya shariya!"

8 Laika waane ire, kikombe cake akimiminira julu ya
juwa. Nero rikipewa kuwoca wanu na moto. 9 Wanu wako-
ciwa na ntukuta mwingi, wakikufurira zina ra Mwenyez-
imungu, ári na mamulaka julu ya eyi balayi-yi. Novyo-sivyo,
awatubiye wala awantukuze Mwenyezimungu. 10 Laika
watanu, kikombe cake akimiminira pakiti ca nyama ire, na
ufalume wake ukigwirira kuwa pakisi. Na wanu wakitafuna
meno awo kwa kulwaziwa pakulu. 11 Wakikufuru ka Nlungu
wa binguni kwa malwazo awo are, na vijaraa pamu-pamu.
Novyo-sivyo, awatubiye vitendo vyawo.
12 Laika wasita, kikombe cake akimiminira julu ya
muto nkulu wa Eufarati. Muto ure maji akikakama ipate
itengeziwe njira ya mafalume wa malawira-juwa.* 13 Basi,
niwawona mashetwani watatu wakuwalanda marambi,
mmoja kalawa nkanywa mwa anasi, mwengine nkanywa

* **16:12** Mafalume wapate njira ngema ya kwenenda sana masurudadu wawo wakatende vita.

mwa nyama, na mwengine nkanywa mwa nabii saari
wakweli. 14 Ewa mashetwani-wa wakitenda alama zikilawa
mpaka ka mafalume wa mulumwengu-mu piya, ipate
wajumulane watende vita suku ulu ya Mwenyezimungu,
Mwenyé uwezo piya. 15 Insa akamba:

“Onani, nukuja kamba mwivi, paragidiga!
Heri ire mwenyé kurinang'anizira,
ariturire nguwo zake zakutengeziwa zawenye.
Aaja kuwa diki, wanu awawona aibu yake.”

16 Sambi, mashetwani watatu ware wawajumanisa
mafalume mahala pakwitiwa nkiebraniya “Harmagedoni”.
17 Ikisa laika wasaba, kikombe cake akimiminira julu. Na
shauti ulu ikikuwa pakiti mahala takatifu pakulu, ikamba:
“Visa kukuna.” 18 Kukanza kumensa, kudidima gidi-gidi-gidi
na randi, na cikitenda kitikansi kikulu pakulu sacinatenda
tangu akumbiwa binadamu mulumwengu-mu. 19 Kaya ulu
ya Babiloniya ikawanyika mafungu matatu, na makaya a mulumwengu-mu akidanguka. Basi, Mwenyezimungu akikumbukira piya madambi a kaya ulu ya Babiloniya, na akilazimisha inyweriwe nkaneka mwake vinyu ya nyongo ya
Mwenyezimungu. 20 Visirwa piya vikilainika, na myango
aikiwoneka. 21 Nvula ya mawe akuremera mpaka kilu
arubaini akipakatika kulawa mbinguni akiwagwirira wanu.
Wanu newo wákikufuru ka Mwenyezimungu kwa sababu ya
balayi ya nvula ya mawe ire, konta íkiwa balayi ulu yakofya.

17

Reba nkulu na Nyama

1 Ikisa akinijira laika mmoja kati ya saba wâsukure vikombe
saba ware, akisowera nomi javi: “Njo kuno! Nisaka
nukolotere hukumu ya Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji
mengi*. 2 Mafalume wa mulumwengu wawazingire naye,
na wanu wekala mulumwengu-mu warewa vinyu ya uzinzi
wake.”
3 Basi, laika ire akitwala roho yangu mpaka nlanga. Nimmona mwanamuka ekare julu ya nyama wa rangi nyeundu. Nyama-yo amwijala mazina akukufuru ka Mwenyezimungu, iye ákiwa na viswa saba na manyanga kumi.
4 Mwanamuka-yo kâvala kibwebwe ca rangi ya njambalãu
na nyeundu, kâvala vifure vya oru na mawe a faida pakulu
pamoja na nvaazi. Kâsukula mmakono kikombe ca oru,

* **17:1** “Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi” mana ake ndi kaya ulu ya Babiloniya.

cakwijala usowezi wa matukano na ucafu wa uzinzi wake.
5 Pacenye pake pândikiwa zina ra siiri:

“Babiloniya ulu, mama wa mareba na wa piya matukano a
mulumwengu-mu.”

6 Na nimmona mwanamuka ire karewa insambala damu ya
watakatifu na damu ya mashahidi wa Insa. Panimmonire,
nitajabu pakulu futi.
7 Laika ire akinidairi: “Mbana unitajabu? Nukwambira
mana a siiri a mwanamuka-yo, pamoja na ya nyama an-
sukure ári na viswa saba na manyanga kumi-yo. 8 Nyama
waummonire-yo ákiwa hai, fala sambi kafwa. Kwa suku
karibu, alawa nsimbo sarina mwinsho, akuka kuhukumu ya
milele. Na wanu wa mulumwengu-mu, sawandikiwe mazina
awo nKitabu ca Uhai tangu kumbiwa ka ulumwengu, wakuja
kushanga, kwa kuwona kuwa nyama akiwa hai, ajire akifwa,
fala akuja kulawirira tena upya.”
9 “Epa ndi paubidi wijiwifu. Viswa saba vikolota myango
saba yekarire mwanamuka ire. Vikolota novyo mafalume
saba. 10 Kati ya ewo, wagwa watanu, mmoja angari
kutawala, na mwengine aanaja, fala paasaka kuja-po, akuja
kwasiwa kutawala ka wakati aba. 11 Nyama mweundu
ákiwa hai afwire-yo ndi nfalume wanane. Iye aringana
na mafalume saba wengine-wo, na akwisiriza kwaribika
nfululu. 12 Manyanga kumi auwonire-yo ndi mafalume
kumi saunamba kutawala ufalume wawo, fala wakuja ku-
gabiziwa mamulaka a kutawala ka wakati aba, pamoja na
nyama ire. 13 Mafalume kumi-wa wakuja kunuwiya kinu
kimoja, uwezo wawo na mamulaka awo wakuja kungabizi
nyama-yo. 14 Ewo wakuja kutenda vita na Kondoo, fala
Kondoo-yo akuja kuwashinda, konta iye ndi Mwenye julu ya
piya mamwenye, nfalume julu ya piya mafalume, na wari
pamoja neye ndi wetiwe na Mwenyezimungu, watondoriwe,
na waminifu.”
15 Ikisa laika kazidi kunereza: “Maji auwonire-yo ekarire
reba-yo, mana ake ndi wanu wengi na junudi ya wanu na ka-
bila pamoja na luga nyingi. 16 Manyanga kumi auwonire-yo†
pamoja na nyama, ewo wakuja kumwina Reba-yo. Ewo
wakuja kwaribu vyaari nawo piya, wamwasa diki. Wanta-
funa mwiri wake, na makongolo-yo wakwefya pamoto alun-
gure. 17 Kamana Mwenyezimungu katula mpango wake
nkati ya mawazo awo atende anzima yake. Ewo wakuja na
wazo rimoja, na ufalume wawo wakumpa nyama-yo mpaka

† **17:16** Manyanga kumi akolota mafalume wawo wawaja kutawala nawo.

utimiziwe usemi wa Mwenyezimungu. 18 Na mwanamuka
waummonire-yo ndi kaya ulu‡ yawatawala mafalume wa
mulumwengu-mu."

18

Kugwa ka Babiloniya

1 Bandi ya evi, nimmona laika mwengine akisuka kulawa
mbinguni na mamulaka makulu futi. Nuru ya utukufu wake
ikimwarika ardhi. 2 Akikuwa na shauti ulu, akamba:

"Kaya ulu ya Babiloniya igwa!
Itaduka rumburo ra mashetwani,
mahala pakutuwirira roho piya saziri swafi,
kitundu ca kila nyamangalo saari swafi na wakukimisa.
3 Evi vikuna konta kabila-zi piya azinywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu
kwa sababu ya lukware rake.
Mafalume wa mulumwengu-mu watenda naye lukware,
na wenye kucuruza wa mulumwengu-mu walawirira kuwa matajiri
kwa sababu ya mainsha ake a starehe pakulu."

4 Nisikira shauti nyengine ilawa mbinguni ikamba:

"Wanu wangu, lawani,
musisanganyike naye kukola madambi ake,
na balayi yake isije kukupatani.
5 Kamana madambi ake akungiriwa mpaka binguni.
Mwenyezimungu kakumbukira vitendo vyake vya ubaya-vyo.
6 Ntendeni kamba iye vyaatendire.
Riripirireni mara mbiri kwa ubaya watendire.
Noyo kaneka yawasanganyire wenziwe-yo,
nsanganyireni iye novyo mara mbiri.
7 Kamba vyaaridãire iye mwanyewe akiinshi kwa kuvuza,
basi, sawa-sawa na kuvuza kwake,
ntabisheni na muntaye uzuni.
Kwa kuwa awaza javi: 'Niwa rainya pakiti cangu.
Siri nankweli, sitabika tena!'
8 Ndimana suku moja basi, ikuja balayi yake:
kifo, kutabika, na njala,
na akuja kociwa na moto,
konta Mola Mwenyezimungu anlamure iye,
ndi mwenyé uwezo nkulu."

‡ **17:18** Kaya-yo ndi Roma.

9 Mafalume wa mulumwengu, ware watendire naye luk-
ware na wakuwajibu kuvuza kwake, wakuja kunririra na
kunjutira pawaja kuwona rosi ra moto waaja kulungula iye.
10 Wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, nakwamba:

“Kaya ulu, ilaniwe! Babiloniya, kaya ya uwezo, ilaniwe!
Kamana kwa wakati mmoja tu basi ifika hukumu yake!”

11 Wacuruzi wa mulumwengu wankurira na kurishuku
kwa sababu zake, konta awawepo tena wanu wakuuza vinu
vyawo: 12 mizigo ya oru, parata, mawe a faida pakulu, nvaazi,
linyu, nguwo za rangi ya njambalãu, seda, nguwo nyeundu,
piya namuna za mbawo za kunuwira sana-sana, kila aina
ya combo ca meno a nembo na cakuwajiwa ca muti caku-
uziwa gali, ca shaba, ca cuma, pamoja na ca mawe a mari-
more. 13 Novyo kanela, vinu vyengine vyakunuwira, lubani,
uvumba, sheru, vinyu, mafuta, ufu mwema, tirigu, ng'ombe,
makondoo, makavalu, maringisho, pamoja na watwana.
14 Wacuruzi wakwamba:

“Piya vinu vya mavuzo vyamukisakula pakulu vikwasani.
Na piya vinu vya kuvuza na utukufu wenu vikwasikani
na amuna namuna yakusinganira tena upya.”

15 Wacuruzi walawirire kuwa matajiri julu ya kuworiza evi
vinu-vi, wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, na
kurira na kurishuku, wakamba javi:

16 “Dambi kaya ulu-yi, yakuvala nguwo za linyu,
za rangi ya jambalãu na nyeundu,
yakusitawiziwa na vifure vya oru,
mawe ya faida pakulu, na mivaazi.
17 Alaniwe konta ka wakati mmoja tu basi,
mali mengi alainika!”

Na piya wenye kwenendesa mapaketi na mabahariya
wawo, pamoja na wanu piya watenda kazi mbahari, wekala
baidi. 18 Pawawona rosi ra moto rikifuka, wákuwa wak-
wamba:

“Mahalani kairipo kaya ulu nyengine kamba-yi?”

19 Wáritaya vunvu patumela, kuno wakirira na wakirishuku,
wakamba:

“Ilaniwe, kaya ulu-yi!

Julu ya uwezo wa utajiri wake, piya wari na mapaketi mbahari watajirika.
Dambi, kamana kwa ora mmoja, vilainika vinu piya!
20 Furahini julu ya kudanguka noyo kaya-yo, piya mbinguni!
Nomwe, watakatifu na mawalii na minabii, furahini,
konta Mwenyezimungu kahukumu kaya-yo
kwa namuna vyaikutendireni umwe."

21 Ikisa laika mmoja wa nguvu pakulu kanyanyula riwe
rikulu kamba riwe rakusaya mafuluwela, akefya mbahari,
akamba:

"Kwa nguvu nyingi kamba javi,
Babiloniya, kaya ulu pakulu
ndi vyaija kwefiwa pansi.
Na aishubutu kuwoniwa tena!
22 He, Babiloniya! Aishubutu kusikirikana nkati yako tena
shauti ya vityatya wala ya wembi,
wala ya furumbãu wala ya mabaramanda!
Aashubutu kuwoniwa nkati yako tena
mukazi anta mmoja wa ufundi anta mmoja!
Akusikirikana nkati yako tena
kuvuma mákina a kusaya mafuluwela!
23 Aushubutu kuwoneka tena nkati yako
nlangaza wa luju!
Na azisikirikana tena nkati yako
shauti za mpofi wala apofiwe!
Piya-vi vikuja kukuna konta
wacuruzi wako ndi wâwere wacuruzi maalumu mulumwengu-mu,
na kwa usawi wako wanu wa mataifa piya watesiwa.
24 Na nkati yako* isinganiwa damu ya minabii na watakatifu,
na piya ware woláiwe mulumwengu-mu."

19

Furaha mbinguni

1 Bandi ya evi, nisikira shauti ulu kamba ya wanu wengi
mbinguni, ikamba:

"Mwenyezimungu asifiwe! Kuvuka na utukufu pamoja na uwezo, piya mwanyewe Nlungu wetu!
2 Kamana kulamula kwake ndi ka kweli na ka shariya:
kanhukumu Reba nkulu ire
akidanganya ulumwengu kwa vitendo vyake vya lukware.

* **18:24** Kigeregu: "yake".

Kariripira kwa damu ya watumisi wake."

3 Mara yapiri wakamba:

"Mwenyezimungu asifiwe!
Rosi ra moto ritaiwe
rizidi kufuka daima milele!"

4 Ikisa, wazee shirini na wane pamoja na viyumbe wane
hai ware wakikokora, wakimwabudu Mwenyezimungu
ekare pakiti, wakamba:

"Aamina! Mwenyezimungu asifiwe!"

5 Na ilawa shauti pakiti pare, ikamba:

"Nsifuni Nlungu wetu,
watumisi wake piya
na wenye kumwishimu iye,
ntoto kamba nkulu!"

6 Ikisa nisikira shauti ikinyangula kamba wanu wengi, au
kamba maji mengi akwisuka pariwe, au kamba kudidima
kanguvu. Shauti-yo ikamba:

"Mwenyezimungu asifiwe!
Atawala ndi Mola, Nlungu wetu,
Mwenyé uwezo piya!
7 Tinfurahikire, tintendere radi!
Timwishimu,
konta rifika jambo ra harusi ya Kondoo,
na mwari wake wa harusi katengeziwa!
8 Kavaziwa anzu ya linyu maalumu,
nyepepe yakung'anira."
(Linyu ikolota vitendo vyema vyawatenda watakatifu*.)

9 Basi, laika ire akinambira:

"Andika javi: 'Heri warifiwe kujambo ra sherehe ya harusi ya Kondoo!' "

Ikisa kanambira tena:

"Ewu ndi usemi wakweli wakulawa ka Mwenyezimungu."

10 Basi nikikokora mmaulu mwake nikimwambudu,
falakini laika ire kanambira javi:

* **19:8** Watakatifu ndi wanu wa Mwenyezimungu.

"Ona! Usinambudu! Niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe,
na vyawari wanduzo wafulata ukweli wereze Insa.
Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu.†
Kamana ukweli wereze Insa ndi habari yawereze watumisi wake‡."

Cakavalu nkavalu mwelupa

11 Sambi, niwona bingu iri wanzu, akilawirira kavalu
mwelupa. Ampandire kavalu-yo akwitiwa "Mwaminifu
na Nsema-kweli§". Paalamula na paatenda vita, atenda
kwa shariya. 12 Maso ake ákiwa kamba malulimi a moto,
nkiswa mwake kavala vilemba vingi. Kandikiwa zina,
fala zina-ro iye tu basi ndi akijiwa. 13 Kavaziwa nguwo
zakucovekiwa mudamu, na zina rake akitiwa "Usemi wa
Mwenyezimungu." 14 Masurudadu wa mbinguni wakin-
fulata, wawapandire makavalu welupa, ewo wavala linyu
nyepepe maalumu nyelupa. 15 Nkanywa mwake ukilawa
upanga wakunoriwa, ipate awaduru wanu wa mataifa piya.
Neye akuja kuwatawala na ngombo ya Cuma. Na kamba
munu vyaanyanda uva na maulu munkindu, iye akuja
kuwanyanda na adhabu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
Mwenyé uwezo piya. 16 Anzu yake yaavarire yandikiwa, na
mpaja wake wandikiwa usemi mmoja nowo javi:
"NFALUME WA MAFALUME, NA MWENYE WA MAMWENYE!"
17 Ikisa nimmona laika mmoja emire pajuwa, akiwakuwira
pakulu wanyuni piya wakiiruka julu kati-kati ya binguni,
akiwambira:

"Njoni kuno! Jumulanani muje murye cakurya cingi ca Mwenyezimungu!
18 Njoni mutafune nyama ya mafalume, mafalume wa masurudadu, na wenye uwezo,
pamoja na nyama ya makavalu, wacamakavalu pamoja na nyama ya wanu piya,
watwana au walungwana, watoto au wakulu."

19 Ikisa nimmona nyama, na niwawona mafalume wa mu-
lumwengu-mu pamoja na masurudadu wawo, wajumulane
wakitenda vita na cakavalu ampandire kavalu ire, pamoja
na masurudadu wake. 20 Na nyama ire akikoriwa, pamoja
na nabii nlongo âkitendanga maajuza makulu-makulu mbere
ya nyama ire. Julu ya noyo maajuza-yo, akiwatesanga wanu

† **19:10** Ona 22:9. ‡ **19:10** Kigeregu: "Ushahidi wa Insa ndi roho wa kwereza habari ya Mwenyezimungu." § **19:11** Ona 3:14.

wákiwa na alama ya nyama ire wakimwabudu swanamu wake. Nyama pamoja na nabii nlongo, wo-wawiri wefiwa wari hai ntanda ra moto, tanda-ro rikikorera na unga.
21 Masurudadu wa nyama ire pamoja na wa nabii nlongo ware, piya wólaiwa na upanga ulawire nkanywa mwa ire ampandire kavalu ire. Na wanyuni piya wakikuta nyama zawo.

20

Myaka alufu

1 Ikisa nimmona laika mmoja akisuka kulawa mbinguni,
mmakono mwake kasukula nfungulo wa simbo sarina mwin-
sho pamoja na unyolo nkulu. 2 Laika ire kankola anasi ákiwa
nyoka wa mida, etika zina ra Shetwani na ra Ibilisi, akinfunga
muda wa myaka alufu mmoja, 3 akimwefya nsimbo sarina
mwinsho, akifunga nryango akimamatiza selu, ipate asiwatese tena wanu wa kabila piya mpaka itimu myaka alufu. Nakutimu noyo myaka-yo, ibidi afunguriwe wakati aba.

4 Ikisa niwona viti, na wanu wekarire-wo wapewe mamulaka a kulamula. Niwona novyo roho za wanu watupuriwe viswa kwa kuwa walavye ushahidi wa Insa, wereze habari za Mwenyezimungu, sawamwambudire nyama ware wala swanamu wake, na sawawere nawo alama yake pacenye wala mmakono. Ewo waludira kuinshi tena upya, watawala
pamoja na Insa myaka alufu. 5 Wafwi wengine ware
awaludire kuinshi tena mpaka ipite myaka alufu. Eku ndi
kufufuka kakwanza. 6 Heri na watakatifu ka ware wawere
upande wa kufufuka kakwanza. Ka ewo, kifo capiri acina uwezo. Ila wakuja kuwa walongozi wa dini kuntumika Mwenyezimungu pamoja na Almasihi, na wakuja kutawala naye kwa muda wa myaka alufu mmoja.

Kushindiwa ka Ibilisi

7 Paija kutimiziwa myaka alufu-yo, Ibilisi akuja kufun-
guriwa kifungo cake. 8 Akuja kupita akiwatesa wanu wa
kabila piya nkati ya membe nne za duniya. Kabila-zo zikwitiwa Gog na Magog. Iye awajumanisa wanu watende vita, nowo wanu-wo isabu yawo ndi kamba nsanga wa mwani.
9 Wakwera inti-yi mahala papana, wazunguriza kitongojo ca watakatifu wa Mwenyezimungu na kaya ulu yakupendiwa pakulu na Mwenyezimungu. Fala mbinguni wisuka moto, uwoca masurudadu ware piya.

10 Ikisa Ibilisi akiwatesanga ire, akefiwa ntanda rakukorera moto na unga. Akisanganyiwa nopare pawêfiwe nyama pamoja na nabii nlongo ire. Ewo wakuja koopepesiwa usiku na nsana daima milele.

Kulamuriwa ka wafwi

[11] Ikisa niwona kiti kikulu celupa, na nimmona ekarire-yo.
Ardhi na bingu vitira mbere yake, na mahala pawo apa-
woneke tena. [12] Mbere ya kiti cire, niwawona wafwi wemire,
wakulu na watoto. Vikifunguka vitabu, na cikifunguriwa
cengine novyo Kitabu ca Uhai. Na wafwi wakilamuriwa
sawa-sawa kwa vitendo vyawo vyavyandikiwe nkati ya
vitabu-vyo. [13] Bahari ikiwapereka wafwi wake, Kifo ciki-
wapereka wafwi wake, na Kuzimu kukiwapereka wafwi
wake. Na kila mmoja akilamuriwa kwa vitendo vyake. [14] Kifo
pamoja na Kuzimu vikwefiwa ntanda ra moto. Eci ndi kifo
capiri kwa milele, ntanda ra moto. [15] Basi, munu saandikiwe
zina rake nKitabu ca Uhai onse, kéfiwa ntanda ra moto.

21

Bingu nyipya na ardhi nyipya

[1] Sambi, niwona bingu nyipya na ardhi nyipya, kamana
bingu yakwanza na ardhi yakwanza vilainika, na bahari aiw-
erepo tena. [2] Na niwona kaya takatifu ya Yerusalemu nyipya
ikisuka kulawa binguni ka Mwenyezimungu, yakusitawiz-
iwa kamba mwari wa harusi vyaatengeziwa kuka kuwonana
na nlumake.
[3] Na nisikira shauti ulu ikilawa pakiti, ikamba:

“Onani! Mekazi a Mwenyezimungu
awa kati ya wanadamu.
Iye akuja kuinshi nawo,
na ewo wakuja kuwa wanu wake.
Mwenyezimungu mwanyewe akuwa pamoja nawo.
[4] Iye akuja kuwafuta masozi maso awo,
na acija kuwepo tena kifo,
wala uzuni, wala kiriro, wala kulwaziwa,
konta ulumwengu wakwanza upita.”

[5] Na ekare pakiti ire akamba: “Onani, nitenda vinu
piya kuwa vipya!” Ikisa kanambira: “Andika, konta
ewu ndi usemi kamili na wakweli.” [6] Kanambira javi:
“Vitimiziwa! Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na
wa mwinsho. Omi ári na nyotwa nukumpa kunywa bure
maji a miviriro wa uhai. [7] Ashínda onse akuja kuriti evi
vinu-vi, na kwake iye nukuja kuwa Mwenyezimungu, na
kwangu omi, iye akuja kuwa mwanangu. [8] Fala piya
wanu sawarimba myoyo, sawanikubali, wabaya, visomi,
wanu wa lukware, wanu waringiza vinu vya usawi, wanu
wakwambudu maswanamu, pamoja na walongo piya, ewo

wakuja kupata mahala pawo ntanda rakukorera moto na unga. Eci ndi kifo capiri.”

Yerusalemu nyipya

9 Ikisa kaja laika mmoja kati ya malaika saba, wákiwa nawo vikombe saba, wêjaze hukumu za mwinsho saba ware, iye akisowera nnomi, akamba: “Njo kuno! Uwe núkolotera mwari apofiwe na Kondoo.”

10 Basi laika-yo akinilongoza kiroho mpaka julu ya mwango nkulu na nrefu, akinolotera kaya takatifu Yerusalemu, ikisuka mbinguni kulawa ka Mwenyezimungu.
11 Ikiwa na utukufu wa Mwenyezimungu, kung'anira kwake kamba mawe a faida pakulu, kwa nfano yasipi, ya kulangala kamba kirilolo. 12 Kaya-yo ízunguriziwa na ukuta nkulu na nrefu, íkiwa nawo miryango kumi na miwiri. Kila nryango laika mmoja, na kila nryango wandikiwa zina ra rikolo rimoja kati ya marikolo kumi na mawiri a ujukulu waIziraeli.
13 Upande wa malawira-juwa úkiwa na miryango mitatu, upande wa kibula miryango mitatu, upande wa suheli miryango mitatu, na upande wa maswera-juwa úkiwa na miryango mitatu. 14 Ukuta-wo úkiwa na aliserusu kumi na mbiri. Na kila aliserusu yandikiwa zina ra walii mmoja kati ya mawalii kumi na wawiri wa Kondoo.

15 Laika akisowera nami ire kâsukula kipimiro ca oru, ipate apime kaya ulu ire na miryango yake pamoja na ukuta wake.
16 Kaya ire íkiwa na membe nne piya sawa-sawa, upana ukiringana na urefu. Kapima kaya ire na kipimiro cire, na kaya ire ikifika kilometuru alufu mbiri na miyateni. Urefu wake na upana wake pamoja na ujunda wake, piya víkiwa sawa-sawa. 17 Na kapima ukuta wake, kawona upana wake ukifika meturu sitini na ntanu. Laika ire ákipima kamba vyawapima wanadamu.

18 Vipama vya nowo ukuta-wo vijengiwa na mawe ya yasipi, na kaya-yo ijengiwa na oru maalumu yakuwonekera kamba viduru maalumu. 19 Aliserusu ya ukuta wa noyo kaya-yo isitawiziwa na kila namuna ya mawe a faida pakulu. Aliserusu yakwanza íkiwa ya mawe a yasipi, yapiri íkiwa ya mawe a safira, yatatu a kalkedoni, yane a zumaridi,
20 yatanu a sardoniki, yasita a akiki, yasaba a kirisoritu, yanane a zabarajadi, yakenda a topazi, yakumi a kiros-aparazu, yakumi na mmoja a yasinto, na yakumi na mbiri íkiwa ya mawe a ametisitu.

21 Na miryango kumi na miwiri ítendiwa ya mivaazi kumi na miwiri, kila nryango útendiwa na nvaazi mmoja. Barabara maalumu ya noyo kaya-yo íkiwa ya oru maalumu, yaku-wonekera kamba viduru.

22 Nkaya-mo siwonire mahala takatifu anta pamoja, konta
mahala takatifu pake ndi Mola Mwenyezimungu, Mwenyé
uwezo piya, pamoja na Kondoo. 23 Na kaya-yo aisakula
juwa wala mwezi kumwarikira, konta cimwarikira ndi
utukufu wa Mwenyezimungu, na mwenge wake ndi Kon-
doo. 24 Mataifa akuja kwenendesiwa kwa kumwarikiriwa na
nuru ya noyo kaya-yo. Na mafalume wa mulumwengu-mu
noyo kaya-yo wajisa mali[*] yawo. 25 Miryango ya kaya-yo
aishubutu kufungiwa nsana, na auja kuwepo usiku. 26 Na
nkati ya kaya-yo, wanu wa kabila piya wajisa mali[†] yawo
na inshima zawo. 27 Na nkaya-mo acishubutu kwingira kinu
kicafu wala akunisha munu kitendo ca haramu wala engira
nlongo. Ila wandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai ca
Kondoo, nowo tu basi ndi wengira.

22

1 Laika ire kanolotera muto mmoja wa maji a uhai, maji-yo
akiwonekera kamba kirilolo, akilawa pakiti ca Mwenyez-
imungu na ca Kondoo. 2 Muto-wo upita kati-kati ya barabara
maalumu ya kaya-yo. Kila ng'ambu ya muto ikikula miti
yakupa visumo vyakuwapa wanu uhai. Ikipa visumo mara
kumi na mbiri kila mwaka, mara mmoja kila mwezi. Na
masamba a muti-wo akitibu kabila piya.

3 Nkaya-mo acikiwepo kinu cakuulaniwa na Mwenyez-
imungu. Cikuja kuwepo kiti ca Mwenyezimungu na ca Kon-
doo, na watumisi wake wakuja kumwambudu iye. 4 Wakuja
kummona uso wake, na zina rake rikuja kupamikiwa
pacenye pawo. 5 Usiku awuja kuwapo. Awuja kusakikana
nlangaza wa mwenge wala wa juwa, konta Mola Mwenyez-
imungu amwarika julu yawo ewo. Na ewo wakuja kutawala
daima milele.

Kuja ka Insa

6 Ikisa, laika ire kanambira javi: “Ewu ndi usemi kamili
na wakweli. Mola, Mwenyezimungu awalongoza minabii
kiroho, kampereka laika wake aje awereze watumisi wake
vija kukuna suku karibu.” 7 Insa akwamba: “Onani, nukuja
bila kukawa! Heri mwenyé kufulata usemi ubushuriwe
nkitabu-mu.”

8 Omi Yahaya ndi niwonire na ndi nisikire evi vinu-vi.
Panisikire na paniwonire, nigwa ipate nimwambudu noire
laika akinolotera evi vinu-vi ire. 9 Fala iye kanambira tena:
“Usinambudu, niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba
vyauri uwe-po pamoja na wanduzo minabii, na kamba piya

[*] **21:24** Kigeregu: “utukufu”. [†] **21:26** Ona 21:24.

wafulata usemi wa eci kitabu-ci. Waujuzi kumwambudu ndi
Mwenyezimungu*."
10 Ikisa tena laika ire kanituma javi: "Usemi ubushuriwe
nkitabu-mu, usiture kuwa kinu ca siiri, kamana wakati
wakukuna piya-vyo uwa karibu. 11 Munu mbaya atende
ubaya, na mmadambi akore dambi. Mwenyé kutenda wema
atende wema, na takatifu onse awe takatifu."
12 Insa akamba: "Onani! Nukuja bila kukawa. Zawadi
yangu iwa nomi, nukuja kumpa kila mmoja kwa kazi yake.
13 Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa kwisiriza, wa
kwanza na wa mwinsho.
14 Heri wenye kuswafi nguwo zawo, wapate haki ya kupita
pamiryango kwingira nkaya ulu, na kurya kisumo ca Muti
wa Uhai. 15 Fala panja ya kaya ulu-yo, wakuja kubaki piya
wari kamba umbwa: wasawi, wenye lukware, visomi, wenye
kwambudu milungu sairi ya ukweli, na ware piya wakuwa-
jibu ulongo na watenda vyakulongopa.
16 Omi Insa nimpereka laika wangu apite akilavya ushahidi
evi vinu-vi kwenu umwe mmajamati. Omi niwa nzipe wa
rikolo ra Daudi, na novyo niwa ujukulu wake. Omi ndi
kamba ng'andu uwala vú.†"
17 Roho Takatifu pamoja na Mwari harusi wamwambira
Insa javi: "Njo!" Munu asikira evi, neye novyo ambe: "Njo!"
Ari na nyotwa, afike karibu. Asakula maji a uhai, apate bure.

Vyakulaizira

18 Omi Yahaya nankulavya ushahidi ka piya wenye
kusikira usemi ubushuriwe nkitabu-mu, nukwamba:
"Ikiwa munu kongeza usemi mmojawapo nkitabu-mu,
Mwenyezimungu amongeza balayi zaandikiwe nkitabu-mu.
19 Na ikiwa munu kalavya usemi mmojawapo ubushuriwe
nkitabu-mu, Mwenyezimungu neye alavya upande
wake mMuti wa Uhai na alavya novyo upande wake
nKaya Takatifu. Tamaa za nowo upande-wo zandikiwa
nkitabu-mu." 20 Shahidi‡ wa piya eya mambo-ya akwamba:
"Aye! Nukuja bila kukawa!" Aamina§! Njo, Mwenye Insa!
21 Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe piya.

* **22:9** Ona 19:10. † **22:16** Kamba ng'andu vyauri alama ya suku nyipya, kwa namuna mmoja Insa ndi alama yolota suku nyipya ya Mwenyezimungu. ‡ **22:20** "Shahidi wa piya eya mambo-ya" ndi Insa. § **22:20** "Aamina" mana ake "Viwe novyo!".